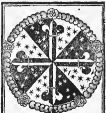
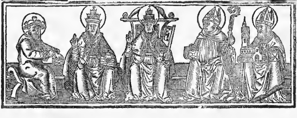


✠

¶ Dialectice itroductiões trium viarũ placita Thomistarũ videlȝ ac scotistarũ necnõ noīaliũ cõplectẽtes: a fratre Augustino Sbarroya Cordubẽsi pdicatorie familie ⁊ sacre theologie psentato in diui Thome Aquinatis collegio cõmorãte Hispali in lucẽ edite.

1535.





¶ Autoris prologus.

Propositum mee intentionis in opere hoc (quale quale illud est) lectores in visceribus christi mihi apprime dilecti scitote esse: dialeticam artem sub breui cōpendioso: clare: & sirudi grossaq3 vestito minerua: perstringere. Nec arbitretur obsecro quis: me hanc prouintiam propria sponte subiisse: calleo siquidem vires meas insufficientesq3 mee conscius sum: sed fuit talis maiorum meorum preceptio tā q3 crebra fratrum meorum efflagitatio: quibus non obtemperare non paruum mihi videbatur nefas vt aliud (etiam mea imperitia repugnante) haud quaq3 facere potuerim. Preclare autem satis superq3 mecum actum esse existimabo: si in obsequium summi dei (cuius sum fretus auxilio) obedientiam vt cumq3 impleuero. Quod si et: vt si opellam indignā: que videatur eduxero: voluntas tn̄ mea amplectenda veniat. Erit autē hec qualiscunq3 fuerit opera aliis q3 plurimis breuior: quippe cū huius artis prolixitas non minoris sit impedimēti ad ceteras capescēdas scientias trāsuolare cupiētibus: q3 graues pēne ac visco prepedite: auibus ad destinatū sui effugii terminū ad volare gliscentibus. Ea propter nō mirū esse debet si longius a vera scientia aliquibus esse contigerit: dum opinātur se ꝓprius esse. Quibus q3 optime cōgruit illa Ezechielis sentētia pmo cap. qua dixit. Et aialia ibant & reuertebātur: nec quaq3 sibi cōtradicēs vbi parū supra dixit nec reuertebātur dū ambularēt. Sic pari forma tales etiā eunt & reuertūtur. Eunt quidē ad eorum falsam opinionē: reuertūtur autē sm̄ q veritas habet rei. Potest non iniuria etiam dici eos non reuerti quippe cū vel nūq3 vel sero reuertātur ad cor perpēdentes se & tēpus & operā ꝓperam perdidisse. Quā ob causā oēs lectores in christo monitos velim: vt artiū laboriosis itineribꝰ breuiter peragratis liberati ad sacre scripture fontem sicut cerui ad fontes aquarū anhelando festinent: vbi diuina sapientia eorum sponsa speciosissima eos ipsos pane vite & intellectus cibatura: aquaq3 sapiētie salutaris potatura auidissime illorū prestolatur aduentū. Attn̄ hoc dicens nolo quēpiam a me grande aliquid prestolari quod pulmo prelargꝰ anhelet. Sed humile quid & abiectū sm̄ proprii ingenii a deo mihi cōcessam facultatem. Nec vero me preterit opellam hanc in quorūdam barbatum manus (velut onerulā ignotam forte fortuna venturā: quorum dens (proh dolor) denigratio fame aliorum est & gloria confusio alioꝝ. Quos tamen rogatos velim vt legant prius & postea despiciant (vt verbis diui hieronymi vtar) ne videātur nō ex iudicio sed ex odii presumptione ignorata dānare. Breuitas autē a me dudum promissa tanta erit quātā materie patietur difficultas. Nāq3 truncationez sentētiarum confusionemq3 dicendoꝝ breuitatem minime reputo. Nauabo tamen pro mea virili operam vt huius artis tyrūculis lac apponatur nō esca quēadmodū diuꝰ thomas in sue prime partis prefatione insatiabilē predicatorē beatum paulū imitans: se facturū pollicetur. Quē doctorē gloriosissimū: et sanctū omni reuerētia veneror: vt nostri ordinis militē peculiaribꝰ affectibus diligo: vt doctorē veridicū ac perinde probatissimū toto rationis conatu prosequor. Cuius doctrine (aliorum pace ac summa sapiētia salua) dictum illud esaie ꝓphete ad aptari potest: hec est via: ambulate in ea: nec declinetis ad dextram nec ad sinistrā. Neotericorū vero illud tātū in meam partem assumā: quod ratio vel naturalis cōcipiendi modus vel cōmunis vsus: dumtamen rectus: assumendum dictauerit. Reliquum autē tāq3 varium et peregrinū missum faciam memorās illud apostoli: doctrinis variis & peregrinis nolite abduci: & itidem & illud danielis: pertrāsibunt plurimi & multiplex erit sapientia. q si aliquādo visus fuero contra doctores aliquot: quibus & auctoritas & veneratio debet: vel loqui vel sentire aut eoꝝ placita impugnare: lectoris intererit boni consulere: quippe cum veritas (gratia cuius hec facturus sum) amicis omnibus anferenda sit. Decretū autē mihi semper fuit & est oēs viros doctos & colere & deamare & venerari. Raro autē eorum nomina ꝓpria expresero vt in scientie regno dūtaxat intellectus & minime dominetur affectꝰ. Accidit sepe (proh nefas) oppositū: vt tibi declarat. D. angelicus in scripto pmo ad anibaldū episcopū. At vero iunfo procedēdi modo talis series seruabitur. Primo parua logicalis enucleabitur: q in duas partes diuidere placuit. In quarū prima solū diffinitiones. diuisiones & regulas cū necessariis ad earū intellectionē notabilibꝰ quibusdā ponēt. In scda difficultates aliquot elucidabitur circa ea que in prima parte cōtinēt. Duplex quippe ratio me ad hoc impulit. Prima vt studentiū memorie melius consuleret ne .s. teneātur: hinc inde collectas diffinitiones / diuisiones / atq3 regulas retinere sz posse quasi cōtinue & successiue illas memorie mandare. Scda vt prelector difficultatibꝰ pro conclusionibꝰ & conferentiis omissis: possit vnius anni circulo breuiter opus hoc trāscurrere. In primo aūt tractatu series erit: vt positis quibuscūq3 que ad breuem textus explanationē sufficerint si alicuius emolumēti aliquid se obtulerit per questiones in pro & cōtra ventilatas elucidabit. Si autē tale fuerit vt non tanti fieri debeat per simplicia dubitata enucleatū prestabit. Quartꝰ vero in tres partes secabitur: in quarū pma textus magistri. p. h. exponetur & fere contra cuiuslibꝫ figure quēlibet modū arguet. In scda aget de sillogismo expositorio. In tertia demū mouebit questiones circa sillogismos ex exponibilibꝰ cōfectos. At vero quoniā dialectica ars omnibus aliis scientiis ancillatur: presertim in hoc: q in eis & ex eis: formare docet rationes & argumenta: quibus arguens respondentem lacessit. Opere pretium me facere videor: si disputandi formam dialecticis tirunculis in ipso proponam limine.

¶ De terminis.

Si igitur disputādi series ⁊ forma hec: fingātur exempli gr̄a: thomista q̄dā: ⁊ vn⁹ ali⁹ scotista. Ille sustētās. Hic arguēs. Presideat q̄ȝ sc̄dus doctor. Proponit tho. suā cōclusionē sic. Obtētafacltate a p̄ꝑ Reuerē. patre n̄ro p̄ore: ⁊ sub cēsura ⁊ etiā iure angelici doctoris cathedrā moderantis: proponit̄ a me cōclusio sustentāda q̄ talis est. Btitudo cōsistit in actu ītellect⁹ essentialr̄: ⁊ nō in actu volūtatis. Que cōclusio quo ad ābas partes ꝓbat̄ vni carōne. Premittēdo tamē q̄ btitudo seu finis vltimus hoīs: ē duplex. Vn⁹ in ip̄o: ⁊ alter extra ip̄m. In ip̄o: sicut opatio rei dr̄ finis ei⁹. Extra ip̄m: sicut res q̄ ei⁹ opatione ptingit̄. Intellecta igit̄ cōclusiōe: de fine vel beatitudine p̄mo modo: sic ꝓbo eam. In illo actu: quo primo vnitur hō sūmo deo: cōsistit essentialiter btitudo: sed actu ītellect⁹ ⁊ nō volūtatis primo hō vnit̄ deo: igit̄ in actu intellect⁹ ⁊c. Tunc insurgit scotista: sic alloq̄ns. Sub eadē censura doctissime magister: ad v̄sus positionē v̄ram: exercitij gr̄a: sic argno sillogistice. In actu nobilioris potētie consistit btitudo: sed volūtas est nobilior intellectu: igit̄. Vel sic enthimematice. Volūtas ē nobilior ītellectu: igit̄ in ei⁹ actu cōsistit beatitudo. Thomista debet se conuertere ad circūstantes: ⁊ sic referre argumētū. Arguit sic egregi⁹ magr̄ aduersus p̄fatā cōclusionem vnico medio sic: act⁹ volūtatis est nobilior ⁊c. et referat totū semel iterū cōuertēdo se ad arguētē: repetat sic cū sic arguis eruditissime magr̄. Volūtas est nobilior ītellectu. Nego aн̄s. Scotista. ꝓbo aн̄s. Quia volūtas est capatior intellectu. Igit̄. Thomista referat bis. Primo sic: ꝓbat sic negatū. Et sc̄do sic: cū sic ꝓbas negatū magr̄ egregie. Volūtas est nobilior ⁊ capatior ītellectu. Nego aн̄s. Et si rōnē petas: ē hec q̄ intellect⁹ ē capax diuine essentie p modū forme ⁊ luminis glie: ⁊ sic ꝓcedat cōcedendo quod est ꝓ se. Et negando quod est cōtra se. Si v̄o nec ē pro nec cōtra se. Dicat trāseat tāq̄ imptinēs. Et si argumētū fuerit sillogisticū: ⁊ velit negare p̄mā ꝓpōnē: dicat: nego maiorē. Si sc̄dā: dicat: nego minorē. Si tertiā: dicat: nego c̄ōn̄s. Si illationē: nego c̄ōn̄ā. Si v̄o argumētū nō fuerit sillogisticū: ⁊ ei⁹ aн̄s habuerit plures partes: dicat nego p̄mā partē aн̄tis vel sc̄dā: prout necesse fuerit. Si aūt nō fuerit plures partes: dicat: nego aн̄s. Si argumētū fuerit exēplare: dicat: nego silitudinem. Si v̄o argumētum innitatur alicui falso nō explicito: dicat: nego suppositū. Vt si aliq̄s vellet ꝓbare hāc cōditionalē falsā: nō si al̄ currit: hō currit q̄ pōt dari aн̄s verū ⁊ c̄ōn̄s falsū pōt negari suppositū. s. hāc cōditionalē esse afirmatiuā: de qua sola dat̄ illa diffinitio. Quando v̄o ꝓposita fuerit ꝓpositio hn̄s plures sensus: si fuerit ꝓpō plures poterit semp negari c̄ōn̄a: q̄ erit fallatia equiuocationis vel āp̄hibologie: si alios habuerit plures sensus: ⁊ in vno fuerit v̄a: ⁊ in alio falsa: dȝ distingui ⁊ c̄ōn̄ter rn̄deri. Si aūt fuerit ꝓpō vlīs: ⁊ fuerit in parte v̄a: ⁊ in parte falsa pōt simplr̄ negari: ⁊ ex habūdāti distingui. Et ē aduertēdū: q̄ð in mala c̄ōn̄a: aн̄s ⁊ c̄ōn̄s p̄nt se habere quadruplr̄. Aliq̄n eīn aн̄s ⁊ c̄ōn̄s sūt ꝓpōnes v̄e aliq̄n f̄le Aliq̄n aн̄s falsū ⁊ c̄ōn̄s verū. Aliq̄n ecōuerso: ī oib⁹ his negāda est c̄ōn̄a ⁊ ꝓpō falsa: ⁊ cōcedēda vera. In c̄ōn̄a bona: solū se p̄nt habere c̄ōn̄s ⁊ aн̄s trib⁹ primis modis. Ex q̄b⁹ pȝ: q̄ stat bene negare seq̄lā ⁊ cōcedere aн̄s ⁊ c̄ōn̄s: ⁊ negare seq̄lā ⁊ c̄ōn̄s ⁊ aн̄s. Et negata seq̄la: negare aн̄s ⁊ cōcedere c̄ōn̄s: ⁊ itērū seq̄la negata: cōcedere aн̄s ⁊ negare c̄ōn̄s. Et in bona c̄ōn̄a stat cōcedere c̄ōn̄am: ⁊ negare aн̄s ⁊ c̄ōn̄s. Et cōcedēdo c̄ōn̄am negare aн̄s cōcedēdo c̄ōn̄s: nō tamē econtra ⁊ stat cōcedere totū hoc est: aн̄s c̄ōn̄s ⁊ c̄ōn̄am.

¶ Alio mō pōt inchoari disputatio: per q̄stionē: sic vidȝ. Quero a te īgēiose sustētās: vl̄ doctor egregie. Vter act⁹ sit nobilior ītellect⁹ ne an voluntatis: ⁊ tunc ali⁹ sic ē respōsur⁹: querit a me eruditissim⁹ magr̄: q̄s act⁹ nobilior sit volūtatis ne an ītellect⁹: Sc̄do resumat sic: cū sic q̄rit a me sapiētia tua ⁊c. ⁊ si fuerit magister vl̄ doctor: q̄ sunt noīa eiusdē grad⁹: lȝ diuersis sciētijs appropriēt̄: pōt rn̄dere: dico q̄ act⁹ ītellect⁹: ⁊ finaliter: nō dicat dico q̄ est v̄bū auctoritatis hn̄tis: vn̄ de redēptor nr̄ in sr̄one sepe dicebat ego aūt dico vobis: ꝑ dicat videt̄ mihi q̄ act⁹ intellect⁹: ⁊ si q̄stio duplicē patit̄ rn̄sionē: dicat respōdeo duplr̄ p̄mo sic. sc̄do sic.

¶ Aliq̄n disputatio: vel ꝓbatio q̄stionis pōt incipi iactis p̄o aliq̄t fūdamētis: vl̄ vnico tm̄ sic. Cōtra tuā cōclusionē p̄stātissime doctor: argumētor p̄missofundamēto q̄dā: ⁊ est q̄ hō dr̄ simplr̄ bon⁹ ab actu volūtatis ⁊ nō ītellect⁹: ⁊ sic poterit formare argumētū: vbi fundamētū dictū poterit sibi deseruire. Sciēdū ē vltio q̄ sustentans presertim si c̄ōclusiōes theologales sint: dȝ p̄mittere ꝓtestationes sic. Quecūq̄ȝ sustēnto ⁊ dicētur a me i argumētoꝝ rn̄sionib⁹ examini ⁊ cēsure sacrosc̄te eccl̄ie catholice submitto: necnō iuditio oīm magistroꝝ ⁊ dominoꝝ meoꝝ presentium.

¶ Verū q̄ disputatio nō pōt fieri absq̄ c̄ōn̄tijs: ⁊ c̄ōn̄a nō pōt cōstitui absq̄ aн̄e ⁊ c̄ōn̄e: ⁊ illationis nota: iō q̄d vnūq̄dq̄ȝ sit (ꝓut tiruncloꝝ capt⁹ req̄rit) dicēdū erit.

¶ Est igit̄ c̄ōn̄a in cōmuni (si mālr̄ capiatur) aggregatū ex aн̄e ⁊ c̄ōn̄e: ⁊ illatiōis nota illatiue tēta formalr̄ vl̄ equalēter insignādo. Dr̄ aūt illatiue teneri q̄n stat significatiue ⁊ nō negat̄: vt si dicā: de⁹ ē ergo sūma bonitas ē. Si v̄o dixissē: hoc aggregatū si hō ē: al̄ est: ē prolatū a me: ly si hō est al̄ est: nō ē c̄ōn̄a ꝓut ibi est nisi sumat̄ pro alia ꝓpōe vbi ly si stat sigītiue: silr̄ si dicā nō si hō est al̄ est nō ē ibi c̄ōn̄a. Dr̄ formalr̄ q̄n explicite ⁊ i ꝓp̄a forma reqrūt̄ illa tria. Dr̄ equalēter ꝓpt̄ ly. a. si imponat̄ ad significandū tm̄ sicut vna c̄ōn̄a.

¶ Aн̄s est ōr̄o ex qua denotat̄ aliq̄d inferri mediāte illatione exercita. c̄ōn̄s v̄o q̄ mediāte illatione exercita denotat̄ inferri ex alia. Dr̄ ōr̄o quia non est necesse q̄ aн̄s vel c̄ōn̄s sit ꝓpō: vt pȝ hic. si hō currit hō mouet̄. Dr̄ illatiōe exercita: nā nō sufficit signata vt istud aggregatū: hec ē ōr̄o ex q̄ denotat̄ aliq̄d inferri nō ē aн̄s cū tn̄ d̄notet ex eo īferri aliq̄d q̄ hoc ē ī actu signato: ⁊ ad hoc q̄ fiat ī actu exercito oȝ aliquā c̄ōn̄ā formari.

¶ Nota illatōis ē signū rep̄sentatiuū hītudinis: ⁊ iter aн̄s ⁊ c̄ōn̄s vel sic: est signū quo mediāte denotat̄ c̄ōn̄s sequi ex aн̄e. Conseq̄ntia triplex est: cōditionalis: cālis: ⁊ rōnalis: vt sunt: si: q̄: ergo: sed est aduertēdū: q̄ ōr̄o īmediate seq̄ns ly: q̄: vl̄ ly: si: est aн̄s reliquū v̄o c̄ōn̄s vbicūq̄ȝ ponatur: ōr̄o v̄o q̄ p̄ponitur ly ergo est aн̄s reliquū vero c̄ōn̄s. Exēpla sunt facilia.

¶ Si v̄o c̄ōn̄a sumat̄ formalr̄ diffinit̄ sic: c̄ōn̄a ē hitudo aн̄tis ad c̄ōn̄s v̄e vl̄ apparēter s̄m modū significādi: ⁊ diuidit̄ in bonā ⁊ malā. Bona ē q̄ sic se hȝ q̄ ē īpossibile esse ita sicut per aн̄s significat̄ q̄n sit ⁊ ita sicut p c̄ōn̄s significat̄. vt si hō ē al̄ est. Mala v̄o est illa q̄ sic se hȝ q̄ dato q̄ð ē ita sicut p aн̄s significat̄ non ex hoc necesse erit esse ita sicut significat̄ p c̄ōn̄s vt si ego sum tu es. Ex q̄b⁹ diffinitionib⁹ pȝ c̄ōn̄ā in materialē esse c̄ōn̄a.

¶ Ampli⁹ c̄ōn̄a bona diuidit̄ in materialē ⁊ formalē.

Materialis bona ē illa cui est dabil' alia sīlis ī forma q̄ nihil valeat: vt fortes ē: ḡ hō est: cui ista assimilat' ī forma nihil valēs: hō ē: ḡ equ⁹ ē. Nota tñ q̄ aīr sumit' ɔ̄ña for. a neotericis ⁊ ab āliq̄s: nā veteres oēm ɔ̄ñaz hñtē bonā arguēdi formā vel tenētē p̄ aliquē locū vocabāt formalē. Et sic ē itelligēdus reuerēdissi. cateta nus ī posteriorib⁹ dicēs: hāc esse ɔ̄ñam formalē. s. hō currit ergo animal currit.

¶ Ɔ̄ña bona formalis ē illa cui nō ē dabilis alia sīlis ī forma q̄n sit bona: vt iste hō currit ḡ hō currit. Et diuidit' āpli⁹ intenētē solū de forma ⁊ tenētē de forma acceptionis t̄ior. Que mēbra proportionabil'r diffiniri pñt. Ad sīlez formā: ⁊ ad sīlez acceptionē t̄iorꝫ req̄sita ī p̄mo tractatu ī p̄ncipio oppositionū pñt videri: ɔ̄ñaꝫ vō residuū ī p̄nti relinq̄t' latiorē sīq̄dē req. locū.

¶ His vtcūq̄ p̄libatis ad p̄ma logica referāda accedēdū est: inter q̄ t̄ioꝫ materia p̄mo se offert: p̄ cui⁹ elucidatiōe sciēdū est t̄im posse sumi dupl'r. Uno mō re- al'r: ⁊ tūc idē est q̄ limes vel finis vel aliq̄d hmōi: vt ibi t̄im posuisti quē nō trāsgrediētur ⁊c. p̄s. 103. Alio mō sumit' logice p̄ signo. Et diffiniri pōt sic. s. t̄s ē signū aliq̄d vel aliq̄ vel aliq̄l'r vel aliq̄ ī aliq̄l'r vel aliq̄ aliq̄l'r rep̄sentās cui nō repugnat rōe sui: nec rōne sue siḡtionis ɔ̄stituere ōōnē ɔ̄suetā parcial'r ⁊ p̄pinq̄: ly signū ponit' loco gn̄is: cui⁹ multiplex ē acceptio. Aliq̄n nāq̄ idē ē q̄ð scop⁹: vt hr̄ in trenis. 3. cap̄. Posuit me dn̄s sicut signū ad sagittā. Aliq̄n ē res manifestatiua alicui⁹ secreti vt magi dixere: hoc signū magni regis est. Aliq̄n sumit' p̄ re p̄bāte dictū alicui⁹: vt angelus dixit ad pastores: hoc do vobis signū īueietis īfantē positū in p̄sepio: luce. 2. Sꝫ dimissis his alijsq̄ sīlib⁹ acceptionib⁹. Dr̄ q̄ dupl'r sumi pōt: vno modo large: alio mō stricte. Large est res sui ip̄i⁹ vel alteri⁹ alicui potētie cognitiue rep̄sentatiua: vt ly bus. Stricte diffinit' a b'to augu. cui⁹ diffinitio affert' a mḡro sentē. in p̄ncipio. 4. q̄ talis ē. Signū est res p̄ter spēm quā ingerit sensib⁹ aliud a se faciēs in cognitionē venire: vt ly hō leo. Uerū nō desunt q̄ dicāt signū p̄mo mō nec large nec stricte esse signū: q̄ nulla res pōt esse signū sui ipsi⁹ aut seipāz sig̃re q̄ð idē ē: q̄ð p̄bāt ex ipo noie ⁊ augu. auctoritate: q̄ð ⁊ sī valde rōnabil'r sit dictū: sī ipsi⁹ nois p̄maria impositio attēdat': q̄ tñ cōiter iam oēs sic loq̄ntur: pōt dici q̄ p̄ntexte ū multotiēs noia ad signdū aliq̄ p̄ter ea q̄ rōne p̄me ipositiōis sig̃bāt: vt dicit. d. s. p̄a p̄te. q. 67. ar. 1. in. c. ⁊ sic: dico ly signū extēsiue esse ad oē q̄ð se v'l aliud a se rep̄sentat. Ad auto. b'ti augu. dr̄ q̄ līno ip̄emet sc̄r⁹ asserit aliq̄d sepꝫ sig̃re: vt p̄ꝫ i ei⁹ lib. de p̄ncipijs dialecticis vbi dicit. Signū est ⁊ q̄ð seipꝫ sensui ⁊ p̄ter se aliq̄d aīo ōndit. Jt̄ē. 8. de trini. ca. 3. inq̄t: sīc v̄bū idicat aliq̄d ī dicat ēt sepꝫ sic ⁊ signū. Si dicas q̄ ex his pōt inferri q̄ res rep̄sentat se nō aūt sig̃t q̄ rep̄sentare est sup̄i⁹ ad sig̃re. Contra eo dē v̄bo vtit' dicēs. Ōndit se signū ⁊ alia: ⁊ indicat se ⁊ alia: sed alia sig̃t ḡ ⁊ sep̄m. Ampli⁹ do tibi autoritatē q̄ nō patit' istā glosaꝫ: ⁊ hr̄ i eodē li. s. de p̄ncipijs dialecticis: vbi ponit' discrimē int' dicibile ⁊ dictionē ⁊c. q̄tal' ē: q̄ð dixi dictionē: v̄bū est sꝫ tale q̄ iā illa duo simul. i. ip̄m v̄bū ⁊ q̄ð fit in aīo p̄ verbū significatur.

¶ Dr̄ vltra rep̄sentās. i. faciēs p̄sentiā alicui⁹ rei respectu alicui⁹ potētie cogni. ly aliq̄d ponit' p̄p̄t t̄ios singularis nūeri vt ly hō ⁊ p̄p̄t t̄ios nūeri plural' singulari carētes: q̄n sunt pluralis nūeri tm̄ s̄m vocē: vt scope cepe: ly aliq̄ p̄p̄t t̄ios pl'ralis nūeri nō collectiuos ⁊ p̄p̄t collectiuos in vtroq̄ nūero. Exēplū p̄mi ly hoīes. 2. ly gens: ly aliq̄l'r ponit' p̄p̄t sincateg. vt ly null⁹: aliq̄s. Dr̄ aliq̄d aliq̄l'r p̄pter ly currit et ē ꝫ adiacēs: dr̄ aliq̄ aliq̄l'r p̄p̄t ly currūt. Dr̄ cui nō re-

pugnat q̄ sīl'r. a. īponat' ad sig̃ndū hoīes dū tñ non ponat' ī p̄pōe v'l o ōne tūc verū ē q̄ nō pōt poni rōne cōditionis: nō t̄ī rōne sig̃tionis sue vel t̄ī mētal' cui subordinat' vel alteri⁹ sibi sinonimi. Dr̄ nec rōne sui q̄ sī lapis ī poneret' ad sig̃ndū tūc ei non repugnaret poni in p̄p̄ōe rōne sue sig̃nis: sꝫ q̄ lapis ē ī se nō est instrumētū q̄ cōiter vtimur in cōceptib⁹ nr̄is explicādis. Dr̄ o ōnē q̄ nō est necesse q̄ ɔ̄stituat p̄pōnē. Dr̄ cōsuetā. i. mētalē vel vocalē vel scriptā q̄b⁹ cōiter vtimur. Dicit' parti al'r ⁊ p̄p̄iq̄ propter l'ras ⁊ sillabas que constituunt partialiter ⁊ remote.

¶ Aliq̄ diuidūt t̄im p̄ma sui diuisione in t̄im icreatū ⁊ creatū sꝫ irrationabil'r valde: vt ex diffinitione p̄dicta liq̄t ⁊ pōt ex nr̄o primo q̄stiōe an de⁹ sit p̄p̄ō clici. Male eñ sub t̄ī sig̃ne cōtineri dr̄ q̄ t̄io nec t̄is claudit. Hac igit' diuisiōe ōmissa secat' t̄s in mētalē, vocalē ⁊ scriptū. Que diuisio ex b'to augu. pōt hērī. 5. de trinitate ⁊ in de p̄ncipijs dialecticis eiusdē.

¶ Sꝫ aliq̄ hec diffiniūt tho. sciāt. ſ hec noīa: t⁹ mētal' v̄bū: ɔcept⁹: spēs itelligibil': act⁹ itelligēdi: passio aie: notitia: nō idē sig̃re apud nos ⁊ apud noiales.

¶ Pro q̄ magnope sciēdū est itelligere nr̄m sic cāri. Primo nāq̄ ex q̄lꝫ re sensata causat' vna q̄litas simil' rei sensate in sensu exteriori q̄ p̄tēdit' vsq̄ ad sensum cōeꝫ ⁊ fantasiā mediāte organo sensi⁹: ⁊ vtrobiq̄ gn̄at' alia q̄litas simil' p̄me: ⁊ tūc intellectui cōuertenti se ad illā q̄litatē relucēte ī fantasia q̄ q̄litas vocat' fātasma v'tute intellect⁹ agētis ip̄rimit' q̄dā q̄litas q̄ est silis p̄me nō q̄ ad p̄ncipia indiuiduātia: sꝫ quo ad specifica vel gn̄rica: ⁊ talis q̄litas vocat' silitudo impressa vel spēs itelligibilis qua itellect⁹ informat⁹ p̄ducit aliaꝫ q̄litatē sileꝫ illi spēi q̄ vocat' silitudo expssa vel v̄bū ⁊ illa opatio itellect⁹ sic itelligētis vocat' act⁹ itelligēdi.

¶ Ampli⁹ sciēdū: cōiter noiales tenere ista tria. s. spēs itelligibilis: v̄bū act⁹ itelligē di. (p̄ut ē idē q̄ð intellectio) esse idē real'r nos aūt nō. Nā spēs itelligibilis: ⁊ intellectio real'r distīgūt' a v̄bo. Jt̄ē ly cōcept⁹ p̄prie ⁊ ly v̄bū isteriora sunt ad ly t̄s mētal'. Nā cōcept⁹ est silitudo rei expssa ⁊ sil'r v̄bū: sꝫ t̄ius mētalis dr̄ tā de impssa q̄ de expssa: tñ s̄m noiales cōuertūt'. Passio aie in via noialiū pōt dupl'r sumi. Uno mō large: ⁊ sic sig̃t quēcūq̄ affectū aie. Et isto mō se extendit ad q̄litates exn̄tes in potētia itellectiua ⁊ sensitiua ⁊ appetitiua ⁊ sic amor: odiū: ɔcupiscentia ⁊c. dicūtur aie passiones. Alo modo sumitur stricte p̄ cōceptu cui subordiātur t̄ius sincategoreumaticus in voce vel scriptura.

¶ Notitia s̄m noiales: est t̄s mētal' aliq̄d vel aliq̄ rep̄sentās natural'r p̄prie sꝫ s̄m. d. s. quodlibet. 7. artl. 4. in. c. p̄t sumi. 4. vno mō p̄ natura cognitiua. 2. p̄ potētis cognitiua. 3. p̄ habitu. 4. p̄ actu itelligēdi: ⁊ pōt extēdi vt etiā ip̄m v̄bū dicat' notitia ⁊ q̄nta acceptio. Et diuidit' a p̄ð noiales notitia notitiā itutiuā ⁊ abstratiuā quā distinctionē sub isto noie notitie nō memini me rep̄ise in. d. s. sꝫ sub t̄io illo cognitio: sꝫ in idē redit: ⁊ s̄m tho. pñt sic diffiniri illa mēbra. s. notitia intuitiua ē illa qua stāte impl'r est s̄m eā me decipi in iudicādo rē esse vel nō esse: vt ē notitia q̄ cognosco sortē currere: dum illum currētem video.

¶ Notitia abstratiua opposito mō diffiniat'. s. ē notitia qua stāte possibile est me decipi in iudicādo rē esse vel nō esse s̄m eā. An v̄o notitia q̄ iudico sortē in mihi p̄sēatē esse cū p̄fecte eū nō video: sit ituitiua vel abstractiua dicet' in. 2. p̄te ⁊ sil'r an natural'r possit hērī notitia ituitiua de re q̄ nō est ⁊c. v'l sic diffiniūt'. Notitia intuitiua ⁊ abstratiua ⁊ meli⁹. s. notitia intuitiua ē notitia qua īmediate ⁊ p̄ se ⁊ euidēter cognocit' obiectū p̄tesens: vt p̄ꝫ est. Abstratiua est notitia qua non īme-

diate τ pse τ euidēter cognoscit obiectū pn̄s: vt pn̄s est. Et nota q̄ duplex ē mediatio in cognitione. Alia enī est rei cognite τ hoc ē qn̄ cognitio vni⁹ rei prerequirit ad ali⁹ rei cognitionē: vt cognitio substātie precedit ad accidētis cognitionē. Alia est modi cognoscēdi vt qn̄ eadē res dʒ precognosci vno mō: vt alio mō cognoscat: vt qn̄ res nō pōt cognosci ītellectualr quin pri⁹ cognoscat sensualr. In p̄dictis diffinitionib⁹: ly imediate negat medium rei cognite solū τ sic possunt conuenire notitie sensuali τ intellectuali.

¶ Alij addūt notitiā sup ītuitiuā τ discursiuā. Sup intuitiua est notitia rei in eo in quo hʒ esse eminēter τ pfecte Ut creatura ē τ cognoscitur in deo. Discursiua est cognitio rei q̄ h̄r p rōnis discursuʒ ex p̄cognitione alteri⁹ rei: vt fit in. 3. opatione intellect⁹ p̄ litis vide alfonsum toletanū in. 1. q. p̄logi. 1. senten.

¶ Itaq3 quo digressi sumus reuertendo diffinitur termin⁹ mentalis sic.

¶ Tēr̄s mētalis ē naturalis rei similitudo i potētia cognitiua exn̄s qua mediāte tal' potētia cognoscit: vt silitudo hoīs vel leonis. P̄ro cuius maiori euidētia vide. d. t. s. opusculo. 9. ar. 1.

¶ Terminus vocalis est tēr̄s auditiua potentia perceptibilis: vt ista vox homo.

¶ Tēr̄s scripi⁹ est tēr̄s: qui potētia visiua vel tactiua pceptibil' est. Ut hec scriptura hō. D̄r vel tactiua: nā si sculpat' ly hō in lapide τ de⁹ aufferat colorē a lapide q̄ntitate τ figura relictis talis figura vt sic ē tēr̄s et vt sic nō est pceptibil' visu igit'. Nec valet dicere q̄ nō est signū quo vti cōsueuim⁹: q2 falsum est: qð ptʒ. Nā ant̄q de⁹ aufferret colorē vtebamur illa q̄ntitate τ figura τ mō manēt eedē nūero ḡ. Et si dicas verum esse manere sʒ nō eodē mō. Hoc nihil est. Nā ille modus nō est ḡ rōne illi⁹ tēr̄i et p̄uteo vti cōsueuerūt homines τ pʒ in hoie qui cecus fact⁹ est postq̄ȝ sciuit legere: q̄ vt sic. i. absq3 colore pcipit illi⁹ sig̃tum.

¶ Tēr̄s mixt⁹ ponit' ab aliq̄b⁹ q̄ sic valet diffiniri. s. est tēr̄s cōflat⁹ ex predictis. vel ex partib⁹ eoꝝ. Exēplū primi. s. hō τ leo: si ly hō scribat' τ ly leo p̄ferat'. Exēplum. 2. dn̄s si ly do: sit in mente τ ly mi: in voce τ ly nus i scripto: sʒ q2 talib⁹ signis nō cōiter vtimur merito ab alijs a logica cōsideratione reijcitur.

¶ Tēr̄s vocal' pōt h̄ere duplicē p̄ceptū. s. vltiatū τ nō vltiatū: sumēdo p̄ceptū large p̄ tēr̄o mētali. C̄cept⁹. n. vltiat⁹ ē silitudo tēr̄i vocal' vel scripti: p̄ut p⁹ natura ē ḡnabilis q̄ silitudo rei quā tēr̄s stricte sig̃t: vt silitudo huius vocis hō. Silr̄ silitudo hui⁹ vocis buf est cōcept⁹ nō vltiat⁹. Nā si ly buf sig̃ret stricte: p̄us nā ḡnaretur ei⁹ silitudo q̄ȝ silitudo rei quā stricte sig̃ret.

¶ Cōcept⁹ vltimat⁹ est silitudo rei stricte sig̃te p tēr̄m vocalē vl' scriptū posteri⁹ natura genita q̄ silitudines illoꝝ vt cōcept⁹ hoīs leonis. D̄r stricte sig̃te. Nā silitudo p̄ferētis istā vocē hō posterius natura ḡnatur q̄ȝ silitudo illi⁹ vocis: tn̄ p̄lato: nō sig̃tur ab ea stricte. Diuisi tēr̄m mētalē in vltimatū τ nō vltimatū. Et ambo hec respectu tēr̄i vocal' τ scripti: q2 (ni fallor) hec fuit p̄mit⁹ loq̄ntiū intētio. Et si velim⁹ vl'r tēr̄um mētalē diuidere diceu⁹ sic. Cōceptuū ali⁹ absolut⁹: ali⁹ vltimat⁹: ali⁹ nō vltimat⁹. Absolut⁹ cōcept⁹ ē q̄ generat' nullo vocali vl' scripto p̄cedēte vt fuerūt cōcept⁹ quos habuit adā τ oēs p̄phe p reuelationē: vt haberi pōt ex. d. s. p̄a. p. q. 94. et. 2. 2. q. 171. i mltis articul'. Alia ꝯo mēbra: vt diffinita sunt supra diffiniātur.

¶ Ampli⁹ diuidit' tēr̄s mētalis in cōceptū reflexū τ directū. Reflex⁹ est silitudo adeq̄ta τ distincta alteri⁹ cōcept⁹: vtū volo intelligere cōceptū quo mediante intellexi hoiem: opʒ me formare p̄ceptū p̄mi p̄cept⁹. D̄r adeq̄ta q2 cōcept⁹ direct⁹ hui⁹ vocis ens represent alios cōcept⁹ nō tn̄ adequate. Cōcept⁹ direct⁹ est silitudo nō adeq̄te repn̄tās aliū cōceptū: vt cōcept⁹ hoīs: leonis τc. An idē cōcept⁹ vel notitia possit esse directa τ reflexa respōdet' affirmatiue s̄m soncinateʒ 9. methaph̄. q. 3. ar. p̄mo.

¶ Ampli⁹ tēr̄s diuidit' in sig̃tiuū: τ nō sig̃tiuū. Tēr̄s sig̃tiu⁹ est qui apt⁹ nat⁹ est repn̄tare aliq̄d aliud a se τ sibi silia suo p̄ductore a suis partib⁹ a suis cōceptib⁹ nisi fuerit impositus ad aliquid aliorū significādum: vt ly leo.

¶ Tēr̄s nō sig̃tiu⁹ est q̄ nō est apt⁹ natus τc. nec est imposit⁹ ad sig̃ndū aliq̄d illoꝝ. vt ly buf. Et nota q̄ ly aliq̄d sumit'. vt in se amplectit' aliq̄: τ aliq̄lr τ aliq̄d aliq̄lr τ aliq̄ aliq̄lr P̄ro istius diuisiōis notitia ē aduertēdū q̄ sig̃re sumit' dupliciter (sicut dictum est de ly signū). s. large τ stricte. Large est repn̄tare aliq̄ vl' aliqua vl' aliq̄lr. Stricte est sig̃re aliq̄d vel aliq̄ vl' aliquat' aliud a se τc. Hec diuisio īpugnat' a q̄busdā sicut τ illa de ly signū sʒ respōdēdū est: vt supra

¶ Iterū sig̃re large diuiditur in sig̃re naturalr τ ad placitū. P̄ro cui⁹ diuisiōis notitia sciēdū ē: q̄ natura (vt i p̄nti sufficit) sumit'. 3. vno mō: vt distīguit' ab arte τ isto mō dicit' domus res artificial' nō natural'. 2. Sumit': vt opponit' violento τ sic dicimus q̄ motus deorsum lapidis nō ē natural'. 3. Sumit': vt distinguit' cōtra liberū τ sic dicit p̄hus q̄ naturalib⁹ neq3 meremur neq3 demeremur: q2 op⁹ bonū dʒ esse liberū ad min⁹ a coactione: lʒ nō semp a cōtradictione q̄ dico p̄pter deū τ beatos cōfirmatos in gr̄a.

¶ Libertas cōtradictionis est qn̄ operās pōt operi vtrūq3 oppositoꝝ. Libertas a coactione ē qn̄ nō pōt nisi in vnū tn̄ illud opat' nō coacte sed spōte: q̄ sub distictio nō ob necessitatē sʒ ob illi⁹ bonitatē posita est.

¶ Istis itellectis d̄r q̄ i p̄fata diuisiōe ly nr̄ d̄r a natura. 3. mō dicta. Et sic pʒ bonitas diuisiōis. Q2 ois sig̃tio oritur vel ex natura rei sig̃ntis vel ex volūtate aliqua vni⁹ vel pluriū. Si primū talis res d̄r significare naturaliter. Si scd̄m dicitur ad placitum.

¶ Est igit' sig̃re nr̄r sig̃re aliq̄d τ a nulli⁹ volūtate in sic sig̃ndo dependere: vt gemit⁹ infirmorum.

¶ Sig̃re ad placitū est sig̃are aliq̄d τ in sic sig̃ndo ab alicui⁹ volūtate depēdere: vt ly homo sig̃t hoies. An aūt volūtas in p̄fatis diffinitionib⁹ stet p̄ voluntate diuina sicut pro creata dicet' in. 3. parte. Ex oib⁹ his elicit' nō eē necesse ponere alīd mēbrū. s. sig̃re ex ꝯsuetudie: qð ab aliq̄b⁹ sic diffinit'. s. ē sig̃are ex vsu q̄dam seclusa qua vis īpositione: vt canis sepe visus p̄cedere dn̄m suū sig̃at ip̄m dn̄m. Mappe supposite mense represēntāt prādiū. Sʒ (vt dixi) nō est necesse addere: vt pʒ ex p̄dicto fundamēto. Ois enī sig̃tio sicut τ opatio. i. est natural' vl' libera. Unde dico q̄ oīs res sig̃ns ex vsu s̄m alios sig̃t s̄m v̄itatē nr̄r vel ad placitū. Dixi nr̄r vel ad placitū: q2 nec oīs tal' sig̃t nr̄r nec oīs ad placitū: sʒ aliq̄ sic: τ alia sic Qð pʒ nā canis sepe visus sig̃t dn̄m suū nr̄r. Nā sola natura docente viso cane: repn̄tat' mihi dn̄s eius. Nec obstat q̄ pluries me vidisse canē precedētem dn̄ʒ suū dependeat a volūtate dn̄i. Nā ista volūtas nō ē mihi cā q̄ canis sepe visus significet: sed est causa q̄ sepe sit visus. Nā eodeʒ modo p̄baretur q̄ gemit⁹ infirmorum sig̃t ad placitū dolorē q2 gemitū emittere depēdet ex volūtate infirmi: nō tn̄ in potestate infirmi est q̄ emisso gemitu nō repn̄tetur dolor. Ita silr: lʒ in potestate dn̄i fuit canē pluries vel semel esse visum: nō tamē est

in eius potestate canē visuz vt sic. i. pluries pcessisse dūz nō significatū. Et pterea nō dixi in diffinitiōe q res naturaliter signāt nō dependēter a volūtate: sed ī sic significādo. Et si dicas non esse simile: q2 significatio hec depēdet ex visu: ista q̄ requirit visus q̄ nō requirit in gemitu significante dolorē. Dicitur hoc nihil obstare. Primo q2 non dico q canis absolute significet dñm sz canis sepe visus vt sic: q2 vt sic: hz rōnem signi naturaliter significātis. Scdo q2 isto mō posset dici q fumus nō sigt naturaliter ignē: ptz q2 q̄ nūq̄ vidit ignē pducentē fumū: dato q̄ videat fumū nō statim cognosceret ibi esse ignē. Et tñ naturaliter sigt ignē: vt ptz ex bto augu. i li. 6 doctria xpiana. Et rō ē. Nā si ego ptus vidi ignē pducentē fumū: z postea video fumū nō est in potestate mea: nec alicuius hoīs vt nō repñtet mihi ignis. Sic siliter viso cane multotiēs: nō est in potestate mea q̄n dñs eius significet. Mappe aūt z sonus cāpane z silia signāt ad placitū. Nā p̄senciāte eodem vsu pōt aliquis mihi dicere: tu hucusq̄ visis mappis cognoscebas nos velle comedere deinceps intelligito nos velle ludere ad taxillos: qñ aūt videris mēsam nudā: cogitato nos velle comedere. Itē qñ audieris cāpanā nō īcipias tēe ituru ad lectiōez: sz ad refectoriū Sz qñ audieris tabellā i ora laulā. Ecce q̄liter mappe pluries vise: vt sic z cāpana pluries audita pñt volūtate alicuius interueniēte: depdere suā signē. Qd nō ōtingit in aliis. Ex his siliter pz q in ly ad placitū claudit q̄cūq̄ īpositio. s. formalis z virtualis: cōsuetudinaria antētica zc.

¶ Amplius significare naturaliter. 3. contingere pōt. s. naturaliter cōiter: ex īstinctu nature z ppe. Naturaliter cōiter est rē seips vl mediāte ppa specie seipsam repñsentare: exēplū primi est deus gliosus q̄ repñsentat seipm beatis p se z nō mediāte aliq̄ spē q̄ sit distincta realiter a deo: vt pbat. d. s. pma pte. q. 12. ar. 2. Exēplum. 2. vt albū significat se ipsum mediāte specie propria.

¶ Significare ex instinctu nature est signāre ex q̄dā viuacitate vel inclinatione potentie cognitiue ipius cognoscētis: vt latratus canis: gemitus infirmi.

¶ Hic breuiter nota q qū diuidit terminus ī significatiū z nō significatiuz sumit signāre stricte alias oīs termis esset significatiuus. Itē nota q ly signāre stricte sumptū nō hz nisi duo mēbra. s. naturaliter ppe z ex īstictu nature. Et sumpsit isto mō petrus hispa. signāre qñ dixit vocū alia significatiua alia nō significatiua: vt baf: q̄ tñ vox significat naturaliter cōiter. An ille terminus chimera sit significatiuus dicet in scda parte.

¶ Amplius termis vocalis z scriptus significatiuus hz duo significata. s. vltimatū z nō vltimatū. Vltimatū significatū ē res illa ad q significandā īpositus ē terminus pncipaliter: vt res q̄ est leo est significatū vltimatuz huius vocis leo.

¶ Significatū nō vltimatū est oē aliud q̄d p̄ter p̄dictā rē terminus repñsentat. Et ipsemet terminus z sibi siles z suus prolator vel scriptor z sui ōceptus. s. vltimatus z nō vltimatus: z species itelligibilis claudūtur sub significato non vltimato. Et in pposito vltimatū z nō vltimatū non sumunt priuatiue nec ōdictorie: sz ly nō vltimatū circūloqtur positiuū. Siliter dicatur de cōceptu vltimato z non vltimato.

¶ Alterius terminus diuiditur ī icōplexū z ōplexū. Terminus icōplexus ē cōceptus simplex tanīn ēen do q̄ in repñsentādo vl est terminus tali cōceptui sub ordinatus. Primū dr ppter terminos mētales: vt similitudo hois in mente. 2. propter vocales terminos vel scriptos.

¶ Terminus cōplexus est cōceptus cōtinēs eminēter vel formaliter plures cōceptus significātes iuxta significationē totius cōgrue z apte: vel ē terminus talis cōceptui sub ordinatus. Dr cōgrue z apte. Nā dato q̄ vna simplici q̄litate in mēte repñsentet hō z leo: absq̄ cōiūctione aliq̄ tamen ille cōceptus vel q̄litas cōtinet eminēter duos cōceptus tñ aggregatū illud nō est aptū in o est terminus z nō terminus. Dr vl formaliter: q2 teneo aliquā ōronē mētalē eē q̄litatem simplicē z ōpositam: vt pz i nro p° trac. sec. d ōrone

¶ Terminus cōplexus cōiter subdiuidit icōplexū voce tm̄ re tm̄: re z voce simul. Exēplū pmi sit ly hō ē aial: ipo natur ad significādū tm̄ sicut ly leo. Scdi vt ly. a. si in significādo tm̄ valeat sicut deus est. Tertiū vt aial ē substātia. Proportionabiliter dicat d̄ termo icōplexo. Verū est tñ q faciliter pōt sustineri nullū esse terminū cōplexū voce tm̄: q2 oīs talis nō subordinet ōceptui cōplexo: nisi velis dicere q tale aggregatū nominet ōplexū voce tm̄. q2 partes eoꝛū ante aerant significatiue. Sed hec disputatio de nomine est.

¶ Iterū diuidit terminus cōplexus in cōplexū distās z indistās. Distās est: q̄n̄ iter duo categoremata formaliter. l. eminenter: mediat sin cathegorema. vt hō est albus. Indistans est quando inter duo categoremata nō mediat sincathegorema. vt hō albus.

¶ Amplius diuidit terminus icōplexus in trāscēdes z nō trascēdes. Trāscēdens est terminus incōplexus q̄ deducta ampliatione: z amplo mō significādi de oībus verificatur itmastiue: z sunt sex. s. ens: vnū: verū: aliq̄d: bonū: res. Nō tracēdens est terminus incōplexus q̄ deducta ampliatione: z amplo mō significādi nō pōt de oībus verificari vt ly capra. Dr terminus incōplexus in his diffinitionibus: q2 aliter plura sunt repibilia trascendētia: z supra trascēdētia qualia sunt conditionata.

¶ Cōseqnter terminus significatiuus diuidit in categorematicuz z sincategorematicū z mixtū. Categorematicus ē terminus aliq̄d. l. aliq̄ repñsentās: vt ly hō boles. Terminus sincategorematicus q̄ solū aliq̄liter repñsentat. Mixtus q̄ ex vtrisq̄ ōficit formaliter vel eminēter: formaliter: vt oīs hō. Eminēter. vt ly currit ābulāt: z hec aduerbia: possibiliter: necessario: cras: olim zc.

¶ Hic obiter dicēdū est quid sit significare aliquid: aliqua: z aliqualiter.

¶ Significare igitur aliq̄d est significare sub cōceptu pprio z distincto talis entis vel entis simpliciter prout vnū est: vt ly hō. Significare aliq̄ ē signāre sub cōceptu talīū entiū: vel entiū simpliciter put plura sunt: vt ly populus q̄d est nomē collectiuū significās expresse multitudinē entiū z ordinis vnitatē put dicit. d. s. 4. pte. q. 3. ar. 1. ad scdm. Signāre aliq̄liter est facere intellectū sic vel sic cōceptū vnius rei vel pluriū rerū cōcipere. Ex q̄bus pōt elici quid sit signāre aliq̄d aliqualiter: cōiungēdo vltimam diffinitionē primis sic. Significare aliq̄d aliq̄liter est significare sub cōceptu pprio z distincto talis entis vel entis simpliciter pnt vnū est z simul facere intellectum sic vel sic cōceptu vnius vel pluriū rerū cōcipere. Cōsiliter diffiniri faciliue pōt q̄d sit aliq̄ aliq̄liter significare. Dr talis entis: q2 ly hō licet aliq̄ mō significet materiā z formā nō tñ distincte z sub ppriis cōceptibus: sz sub cōceptu hoīs qui est vnū tale ens simpliciter: ly aūt populus nō est vnū ens simpliciter. Dicitur entis q2 ly ens in singulari significat aliquid. Dicit in alia scda diffinitione taliū entiū ppter ly boles vl entiū: ppter ly entia: ly gens: populus zc.

¶ Alterius solet diuidi terminus categorematicus: in catego. significatione tm̄: officio tm̄: officio z significatione siliter. Habere aūt in propositione offitiū est esse totale sbm vel totale p̄dicatuz vel copulā: vñ categorematicus offitio tm̄ est qui pōt in ppositione habere offitiū non tñ significat aliq̄d vl aliq̄ vt ly est tertiū adiacēs. Categorematicus significatione tm̄ est q̄ aliq̄d vel aliq̄ significat non pōt offitiū in ppōne exercere: vt ly hois z oēs obliq. Categorematicus vtroq̄ mō est q̄ vtrūq̄ hz: vt ly hō. Si tñ velit aliq̄s sustinere q hois pōt exercere offitiū in ppōne

fm sibi sinonimū essentialr: q̄le est ly hō: ⁊ illud sufficiere ad hoc q̄ vtroq̄ꝫ nō sit categorematic⁹: posset tn̄ nō admitere illā diuisionē: s; hec de noie disputatio ē.

¶ Sincategorematic⁹ consimiliter pōt diuidi ⁊ proportionabiliter q̄libet mēbrū diffiniri.

¶ Cōseq̄nter t'mus categorematic⁹ diuidit in cōem: ⁊ discretū. T'mus cōis est cui ex parte cōcept⁹ sub quo ē imposit⁹ ad sign̄dū nō repugnat affirmatiue de pluribus v'ificari vniuoce ⁊ diuisim seclusa ā̄pliatione extrinseca. i. a copula ꝓueniēte: vt ly sol: luna: vñ; licet non possit ly sol dici vere de plurib⁹ q̄r realr nō sunt plures soles (vt ita dicā) nō tñ ei repugnat ex parte conceptus: ⁊ rō est q̄r cōceptus cui ly sol subordinat nō representat hūc solē: vt hic sol est: sed vt talis nature ē: ⁊ possum ego intelligere plures tales: vt dicit beatus aug. 12. de trinitate. Pro q̄ sciēdū q̄ cōitas alicui⁹ nature pōt esse dupl'r: vno mō ex parte rei fundamentalr admin⁹: scdo mō ex parte intellect⁹ considerātis. Quoꝝ. 2. solū sufficit. Pro cui⁹ diuisiōis ampliori intellectione vide doctissimū cardinalē super de ente ⁊ essentia cap. 5. q. 9.

¶ T'mus singularis seu discretus est cui repugnat ex parte cōcept⁹ affirmatiue v'ificari de plurib⁹ vniuoce ⁊ diuisim: seclusa ā̄pliatione extrinseca: vt ly michael: nā hoc nomē michael iposit⁹ est ad sign̄dū naturā humanā: vt indiuiduata est in supposito isto. s. in michaele vñ; natura humana nō possit esse in rerū natura nisi ꝓut est indiuiduata in isto vel in illo: tñ pōt intelligi absq̄ illa indiuiduatione nō diuisiue: sed precisiue. i. nō intelligēda q̄ sit ⁊ non sit indiuiduata sed intelligēdo eā non curādo an sit indiuiduata necne ⁊ tūc sign̄tur nō ꝓut ē incōicabilis sed ꝓut est cōis: ⁊ tūc imponit sibi nomē cōe: ⁊ breuit' hic nota q̄ pronoīa q̄ ponitur loco nois ꝓprij q̄d est idē cū t'ro discreto sunt t'ri discreti. Vñ si dicā: ego curro: tu curris tā ly ego: q̄ ly tu: sunt t'ri discreti. Et dato q̄ tu possis dicere ego curro ⁊ significet te: nō tollit' q̄n ⁊ tunc sit t'mus discret⁹: q̄r nō significat me ⁊ te vniuoce sed equoce. Nam ly ego: ly tu: ille ⁊c. nō habēt sign̄tionē absolutā: sed depēdentē. Et in scda parte dicetur.

¶ Alteri⁹ cōsueuit diuidi t'ms singularis in singularē in sign̄do tm̄ ⁊ in supponēdo tm̄ ⁊ i vtroq̄ꝫ. Sed q̄r ad hāc diuisionē cognitio supponis exigit' illuc vsq̄ꝫ tractandum relinquatur.

¶ Ampli⁹ t'ms categorematic⁹ diuidit' in abstractū ⁊ concretū. T'mus abstract⁹ est q̄ sign̄t aliq̄d p modū forme p̄sestantis qua aliq̄d est simpl'r ens vel tale ens. Primū dr̄ ꝓpt' abstracta tracēdētia: vt ētitas: q̄ditas: realitas. Scōꝫ dr̄ ꝓpt' alia abstracta. vt albedo nigredo. Et nota q̄ ly tale ē: nō sumit' ly tale stricte: vt attribuit' p̄dicamēto q̄litatis s; vīr ꝓut repit' in oib⁹ p̄dicamētis ⁊ extra. Vñ deitas ē nomē abstractū: ⁊ q̄ntitas ⁊ paternitas. T'mus cōcret⁹ est t'mus sign̄s aliq̄d p modū forme i formātis aliquā rē ad min⁹ fm modū sign̄di: q̄ qua forma dr̄ simpl'r ens vel ens tale: vt ly ens: hō. Dr̄ ad min⁹ fm modū sign̄di: nā deitas nō ē forma dei q̄n q̄d adeo distinctū fm rē sicut humāitas differt ab hoie: s; ē forma q̄ est ip̄e met de⁹: s; q̄r differt rōne ꝓut dicit doctor sanct⁹. i. p̄te ar 2. ⁊ q. 4. ar. 1. ⁊ alijs multis locis ꝓpterea congrue dicere possum⁹ deitas est in deo. Ubi ly in dat intelligere aliquā inherētiā fm modū sign̄di: sicut hic: albedo est in hoie: in herētiam realem denotat ly albedo.

¶ T'ms concret⁹ duo sign̄ta h; s. formale ⁊ materiale: formale ē illa forma vel rō q̄ p t'mū sign̄tur vt deitas ē formale hui⁹ t'mi de⁹. Materiale v'o est suppositū vel res vbi talis forma repit': vt res q̄ est hō ē materiale

hui⁹ t'mi hō: ꝓ hiis sign̄tis vide (si vis) doctissimū caye tanū in de ente ⁊ eētia cap. 3. §. 5. ⁊. d. s. de potentia. q. 9. ar. 4. et. 5. sentētiaꝝ distin. 2. q. p̄ma.

¶ T'mus ampli⁹ diuidit' i cōnotatiuū ⁊ absolutū. T'ms cōnotatiu⁹ ē q̄ vltra formā accidētalē fm rē vel modū quā formalr sign̄t dat intelligere aliud: p quō repugnat supponere ex mō sue signis. Ut ly alb⁹ sign̄t formalr albedinē ⁊ cōnotat sbm p q̄ supponere pōt vel nō repugnat supponere. Dr̄ fm rē vel modū: q̄r ly misericors q̄n dr̄ de deo: nō iportat formā accidētalē fm rē s; fm modū. Dr̄ cui nō repugnat ⁊c. Quia dicēdo vacuū ē: ly vacuū nō suppōit: nō tñ ei repugnat supponere ex mō sue signis: q̄d p; q̄r supponit dicēdo: vacuū possibilr sit a deo. T'mus absolut⁹ est t'ms q̄ vltra formā accidētalē fm rē vel modū quā formalr sign̄t nō dat intelligere aliq̄d p quo non repugnet supponere ex mō sue signis. Ut ly simitas. Nā l; simitas i abstrato sign̄et sbm aliq̄ mō nō tñ dr̄ t'mus cōnotatiu⁹: q̄r nō valet pro illo supponere et hoc ex mō sue signis: q̄r iportat illū in obliq̄: ⁊ ꝓpterea ly simitas nullo mō pōt pro naso supponere: pro q̄ tñ potest ly simū: q̄r iportat illud in recto: vt dicit. d. s. in de ente ⁊ essentia cap̄ vlt. Et nota q̄ t'mus absolut⁹ dr̄ tripl'r. Uno mō vt distinguit' cōtra relatiuū grāmaticale: vt ly ille ipse ⁊c. Scdo mō vt differt a relatiuo p̄dicamētali: vt ly p̄r ⁊ filius ⁊c. Tertio mō vt distinguit' cōtra cōnotatiuū ⁊ sic sumit' in presentiarū in diffinitione. Dr̄ in vtraq̄ꝫ diffinitione vltra formā accidētalē fm rē vel modū: vt excludatur obiectio q̄ formari posset circa ly hō. Nam vltra formā quā formalr iportat q̄ est humanitas: dat intelligere suppositū in q̄ est: tñ illa forma ē essentialis ⁊ nō accidētalis: q̄d req̄ritur ad hoc q̄ sit t'mus cōnatiuus. Et si insurgas dicēs q̄ h; modū forme accidētalis: negat'. Pro quo notādū est q̄ nō sumit' in p̄satis diffinitionibus ly accidentalis: vt dicitur ab accidente prout distinguitur contra substantiam sed prout distinguitur contra essentiā: vnde quādo aliq̄s t'mus de formali iportat aliq̄d i materiale talis t'ri nō pōt sit intelligi sine illo formali: tūc talis t'mus nō erit cōnotatiu⁹: vt ly hō: q̄ l; iportet humanitatē de formali: ⁊ sor. vel platonē de mat'ali q̄r tñ nō pōt intelligi nec sor. neq̄ꝫ plato absq̄ꝫ tali formali: ꝓpterea nō ē t'ms cōnotatiu⁹. Si v'o materiale fm suā totā rōnē vel fm partē pōt intelligi sine formali: tūc t'mus erit cōnotatiu⁹: vt ly rationale. Nā l; hō non possit intelligi absq̄ꝫ rōnalitate tñ hō i quātū aīl q̄d est pars rōnis hois pōt intelligi absq̄ꝫ illo: cui⁹ oppositū totalr inuenit' in ly albū: nigrū ⁊c. Nā sbm pōt sine albedine intelligi ⁊c. silr ⁊ ly cecū l; non iportet formalr aliquā formā realē q̄r tñ iportat fm modū sign̄di dr̄ t'ms cōnotatiu⁹. Dr̄ aūt cecitas forā h; modū sign̄di q̄r loq̄mr d' illa ac si eēt positi. aliq̄d. dicim⁹ eī cec⁹ h; cecitatē: cū dicēdū potius eēt nō h; visuꝫ. Et nō silr q̄ nōētia i q̄ntū itelligūt' hñt rōnē ētis nō realr s; rōnis ꝓut dicit. d. s. i quā plimis locis.

¶ T'mus cōnotatiu⁹ subdiuidit' i cōatiuū essentialr et accidētalr. Essentialr cōnotatiu⁹ ē q̄n formale sign̄tum illi⁹ est essentia vel pars rei cōnotate. i. p qua supponit: vt ly rōnale. Accidētalr v'o est q̄n est accidēs illi⁹ vt albū. Et iterū pōt diuidi in cōnotatiuū affirmatiuū ⁊ negatiuum: ⁊ priuatiuum. Affirmatiuus est cuius formale est aliquid existens in materiali vt albū. Negatiuum est cuius formale est absentia forme absq̄ꝫ aptitudine subiecti ad eam: vt non homo. Priuatiu⁹ est cuius formale est absentia forme cum aptitudine in sbo ad illam: vt cec⁹: pauper ⁊c. Rursus t'mus cōnotatiu⁹ accidētalr affirmatiu⁹ est duplex. s. cōnotatiuus extrinsice: ⁊ intrinsice. Extrinsice conotatiuus

est: terminus aliquis formale significatum est accidens quod potest adesse et abesse: vt ly album. Intrinsece connotatiuus est terminus cuius formale significatum est accidens quod non potest adesse et abesse: vt ly risibile. An hoc intelligendum sit etiam includendo potentiam diuinam altioris negotij est: logicamque excedentis considerationem. Sed est dubium: quod est principalius significatum in terminis connotatiuis et concretis. Respondetur breuiter: quod significatum esse principale potest dupliciter intelligi. Uno modo referendo principalitatem ad rem significatam: vt res est et sic res nobilior dicitur significatum principale puta substantia vel corpus etc. Alio modo: vt refertur ad significatum: vt significatum est vel ad nominis significationem. Et sic loquendo: semper significatum formale est principale et sic possunt concordari aliqua dicta .s. d. d. que videntur inter se se aduersa et contraria. Circa predicta tamen aio aduerte thomistas: non eodem pacto reales et nominales loqui. Nominales namque vocant connotatum significatum formale: nos sunt materiale: vnde ly album solum significat albedinem formaliter secundum nos: de connotato vero seu materialiter rem in qua est: quod habetur ex. d. s. de potentia. q. 9. ar. 4. c. et. 3. d. 2. q. 1. et confirmatur ex dicto philosophi in predicamentis qui ait album solam qualitatem significare: nominales vero econtrario dicunt. Asserunt enim ly album significare subiectum et connotare albedinem .i. minus principaliter eam significare. Nihil enim aliud est connotare quam significare qualitercunque sit. Unde dicunt ly comestionem vnum significare .s. subiectum et duo connotare .s. comestionem et horam talem vel talem. Reales vero dicunt illum terminum formaliter significare comestionem in tali hora et connotare subiectum.

¶ Amplius terminus diuiditur in terminum prime intentionis et secunde pro cuius diuisionis faciliori intellectu: prenotandum est quod res aliqua intellecta dupliciter potest considerari. Uno modo quo ad ea que sibi conueniunt vel attribuuntur seclusa intellectus operatione: vt quod res sit alba nigra etc. Et quando intellectus sic tendit vel intelligit rem: illa intellectio vocatur prima intentio in qua concurrunt ista quattuor .s. res intellecta: conceptus talis rei: actus intelligendi: et quedam relatio rationis inter conceptum et rem intellectam: et omnia ista possunt dici prime intentiones. Res intellecta dicitur prima intentio obiectiue. Conceptus est prima intentio subiectiue. Actus intelligendi actiue. Relatio illa vocabitur prima intentio formaliter. Secundo modo res intellecta potest considerari quo ad ea que sibi conueniunt vel attribuuntur eo quod intellectus circa eam versatur. Et quia sensus est nobis notior intellectu pono quandam analogiam in visu. Et ponatur gratia exempli pomum quoddam visum ab aliquo. Et dico. Nos posse loqui de pomo illo dupliciter. Uno modo vt pomum est. Alio modo: vt visum est. Si primo modo consideratur ista propositio est falsa .s. pomum non est dulce. Si vero dicam pomum vt est visum vel pomum: prout est obiectiue in visu non est dulce vera est: quia visus non est saporis perceptiuus. Sic si sic consideraretur potest natura humana prout est actualiter in rerum natura. Et sic debeo intelligere illam prout indiuiduata est in isto vel in illo homine et hoc habet ex principijs indiuiduantibus. Si vero consideretur natura humana non intellectis prefatis principijs: tunc talis natura non habet quod sit magis in isto homine quam in illo et propterea sic potest dici communis. Et quia non habere predicta principia indiuiduantia conuenit sibi vel consequitur eo quod sic intellecta est: possumus dicere: natura prout sic intellecta vel prout sic obiectiue intellecta non est singularis: vel indiuiduata et per consequens est species etc. quod quidem si diceretur de illa prout est a parte rei esset falsum: sicut proportionabiliter dictum est de pomo. Amplius fingamus (quicquid sit de re) visum posse reflecti in propria actione quod videat se videre et percipiat qualiter pomum est sine dulcedine prout est visum cum realiter sit dulce: tunc dico quod primus actus videndi .s. directus quo videt pomum vt in rerum natura est erit prima intentio visiua cui proportionatur prima intentio intellectiua que dicta

est. Secundus vero .s. reflexus quo videt pomum: vt sine dulcedine est quod quidem habet a visu dicetur secunda intentio visiua. Consimiliter dico quod si natura humana quasi quadam reflexione intelligatur secundum quod intelligitur absque principijs indiuiduantibus talis intellectio erit 2 in qua intellectione et sicut dictum est de prima et eodem modo proportionabiliter concurrunt 4 .s. res vt sic intellecta: actus intelligendi: conceptus illius rei: et quedam relatio rationis: que omnia possunt dici secunde intentiones prout dictum est de prima. Ex quibus patet qualiter sint intelligende diffinitiones diuersorum thomistarum. Nam quidam diffiniunt primam et secundam intentionem pro actu intelligendi. Quidam pro conceptu etc. Primo modo diffinit doctissimus cardinalis exponendo in predicabilibus generis diffinitionem dicens. Prima intentio est illa intellectus attentio etc. Secundo modo diffinitur a capreolo et alijs dicentibus. Prima intentio est primarius conceptus habitus de re. Secunda vero est secundarius habitus de re etc. Sumendo igitur intentionem pro conceptu conformiter ad d. s. 1. d. 2. q. et de potentia. q. 7. ar 9 prima intentio est conceptus representatiuus rei secundum ea que sibi conueniunt: vt a parte rei est. Secunda intentio est conceptus representatiuus rei secundum ea que sibi conueniunt eo quod intellecta est: hijs habitis. Dicitur quod terminus prime intentionis est terminus impositus rebus mediante conceptu representatiuo rei secundum ea que sibi conueniunt: vt a parte rei est. Terminus secunde intentionis est terminus representatiuus rei secundum ea que sibi conueniunt eo quod intellecta est: ex his faciliter patet qualiter sint intelligende diffinitiones prime et 2 intentionis que reperiuntur in opusculis. d. s. vbi dicit. Terminus prime intentionis est terminus qui est impositus ad significandum mediante conceptu qui est prima intentio. Terminus. 2. intentionis est qui est impositus mediante conceptu qui est 2. intentio. Ex his autem non colligas hunc terminum intellectus .a. sunt esse. 2. intentionis. Nam rem esse intellectam non est quid consequens rem: vt intellecta est: sed est id quod formaliter dicitur intellecta: vnde ad hoc quod sit terminus prime intentionis oportet quod significet aliquid consequens ipsam vt est obiectiue intellectum: vt est communitas vniuersalitas cuius signum erit quod remota intellectione tale nomen sibi non conueniret et hoc vltra ipsam intellectionem. Dubium autem posset esse hic an iste supradicte relationes que hic dicuntur rationis aliquando possint esse reales et presertim relatio que est prima intentio. Sed huius decisio non attinet ad presentem materiam. Sufficere enim debet incipientibus vt credat quod sicut in combustione reali qua ignis comburit lignum insurgit quedam relatio ignis ad lignum. Ita in qualibet intellectione insurgit quedam rationis relatio suo modo que vocatur intentio: forsan autem in. 2. parte aliquid amplius dicetur de hoc.

¶ Ulterius diuiditur terminus in vniuocum et equiuocum et analogum que diuisio habetur ex. d. s. opusculo. 31. ca. 3. Terminus equiuocus est terminus significans sub rationibus seu conceptibus omnino diuersis: vt iste terminus canis prout significat piscem. stellam et latrabilem canem. terminus vniuocus est terminus significans sub eadem omnino ratione formali seu conceptu vt ly homo petrum et socratem. Analogus est terminus significans sua significata sub ratione partim eadem partim diuersa: vt ly sanum dictum de vrina et animali. Quot autem modis dicatur terminus analogus vide in. 2. parte et similiter cardinalem. Et inde analogon omnium: et licet philosophus in antepredicamentis solum duo membra posuerit vniuocum .s. et equiuocum non ferunt diuisioni non aduersatur: quia sub equiuocis complexus est analogum terminum: et propterea solet diuidi terminus equiuocus in equiuocum a casu et est terminus pure equiuocus et equiuocus consilio et est terminus analogus presertim analogia attributionis. Dominique prefate diffinitiones de terminis vocalibus et scriptis. Nam terminus mentalis non potest esse equiuocus: et loquor de eo qui est conceptus vltimatus cuius ratio est: quia conceptus vltimatus est similitudo propria rei. Si significat plura vel est similitudo eorum vel non. si non: non significat ea. si sic: quia vnica similitudine representat vel significat quod vniuoce et per consequens non est equiuocatio.

¶ Preterea terminus diuiditur in terminum infinitum et finitum. Terminus infinitus est aggregatum ex termino complexo vel incomplexo et ne

gatione nõ negãter nec priuãter tẽta: vt ly nõ hõ non equ⁹ ꝛc. Tr̃us finit⁹ est tr̃s q̃ nõ est aggregatũ ex tr̃o cõplexo vel in cõplexo ꝛ negatione non negãter nec priuãter tenta: vt ly homo: ly equus ꝛc.

¶ Diuidit̃ vltra tr̃s i collectiuũ ꝛ nõ collectiuũ. Tr̃s collectiuus (ꝓut elicip̃ ðe ex. d. s. p̃ a pte. q. 31. ar. 1. ad 2.) est tr̃us q̃ ex mõ sĩgñdi ĩportat pluralitatẽ entium ꝛ vnitatẽ ordĩs vel aggregationis ĩter ea: vt ly pp̃ls exercit⁹. ꝛ ꝓpt̃ hos tr̃os ꝛ sĩlẽs ponit̃. 1. p̃ticula. 2. ꝟo ꝓpt̃ ly gẽs ꝛ sĩlia quelz nõ importẽt aliquẽ ordinẽ: tñ ĩportãt quandã vnitatẽ aggregationis ex mõ sĩgñdi. Qui mod⁹ dnotat̃ eo q̃ sĩgt̃ in singl̃ari. Singl̃aris. n. nũer⁹ vnitati solet atribui. Pluralis ꝟo ẽtiã multitudini. Tr̃us nõ collectiu⁹ ẽ tr̃s q̃ sĩgt̃ vnũ vel plura ẽtia ꝛ ex mõ suo sĩgñdi nõ ĩportat ordinẽ aliquẽ seu aggregationẽ: vt ly hõ: ꝛ ly homines ꝛc.

¶ Oẽs p̃cedẽtes diuisiões cõcernũt tr̃m in singl̃ari nũero: circa q̃s aduertẽdum est nõ in oib⁹ debere sumi ꝓ diuiso tr̃m absolute s; talẽ. s. tr̃m cõplexũ vel tr̃m categorematicũ vl̃ aliq̃d id gen⁹. Nũc ponẽde sunt diuisiones q̃ concernũt tr̃m ip̃m in plurali quaꝝ p̃ma est.

¶ Tr̃oꝝ alij sunt impertinẽtes: alij p̃tinẽtes. Impertinẽtes sunt tr̃i q̃ꝝ null⁹ cũ alio h; vl̃em ꝛ necessariã cõnexionẽ nec repugnãtiam: vt albũ: ꝛ dulce. Dr̃ vl̃ez ꝛ necessariã: q: lz albũ ꝛ dulce alicubi habeãt cõnexionẽ. vt p; in lacte: nõ tñ vl̃r vbi est vnũ est alind. Dr̃ nec repugnãtiã q: nullũ illoꝝ ex se excludit ꝯsortiũ alteri⁹. Tr̃i p̃tinẽtes sunt tr̃i hñtes inter se repugnãtiã vl̃ q̃ꝝ adminꝰ vn⁹ cũ alio h; necessariã cõnexionẽ. exẽplũ primi: albũ nigrũ. 2. hõ a̅l. Dr̃ admin⁹ q: bñ p̃mitti q̃ q̃lz cũ alio h̃eat necessariã ꝯnexionẽ: vt hõ ꝛ risibile. Et notãdũ est q̃ in p̃fata diuisione diuisũ est duo tr̃i. Vñ sensus ẽ: oẽs duo tr̃i vel sunt p̃tinẽtes vel impertinẽtes ꝛ p̃nter dicatur in seq̃ntib⁹ diuisionib⁹.

¶ Sub diuidũtur aũt tr̃i p̃tinẽtes i pertinẽtes repugnãtis. Et p̃tinẽtes seq̃la. Tr̃i p̃tinẽtes seq̃la sũe quoꝝ vni⁹ affirmatio ꝛ negatio ĩfert affirmationẽ ꝛ negationẽ alteri⁹: vt ly leo a̅l: leo rugibile. Et sunt duplices: quidã nãq; sunt cõuertibiles: q̃dã ꝟo nõ. Cõuertibiles sunt quoꝝ vn⁹ alterũ infert in bona ꝯña ꝛ ab eodẽ infertur. Vt hõ risibile. Tr̃i nõ cõuertibiles sunt tr̃i quoꝝ vn⁹ ĩfert aliũ nõ tñ ẽ ꝯ: vt pctm̃ ꝛ vanitas: oĩe eñ pctm̃ vanitas est nõ tñ ecõtra vt dicit beatus gregorius in moralibus libro. lo. cap. 15.

¶ Ampli⁹ tr̃i cõuertibiles diuidũt in sinonimos. Et nõ sinonimos. Tr̃i sinonimi sunt tr̃i sĩgñtes idẽ eodẽ mõ adequate: vt ly homo hõ: vestis indumẽtũ.

¶ Et si velim⁹ tenere q̃ ad sinoĩmitatẽ req̃rit̃ diuersitas vocũ cũ sĩgñtiaꝝ idẽtitate: p̃timi non essent sinonimi: sed idẽtici. S; hoc in cõi vsu non h̃r: alias nulli tr̃i mẽtales vltimati essent sinonimi q: ibi nulla ẽ diuersitas vocũ. S; hec disputatio reĩq̃ẽda videt̃ nã de noĩe ẽ. Dr̃ idẽ ꝛ eodẽ mõ. Et itelligit̃ cõiter de mõ potẽti variare ꝟitatẽ vl̃ falsitatẽ ꝓpõnis: vt ẽ sĩgare in recto vel in obliq̃. Nõ tñ intelligit̃ de mõ sĩgñdi naturalr̃ vel ad placitũ. Nã ly hõ in voce ꝛ cõcept⁹ sibi correspõdẽs in mẽte sunt sinonimi. Termini nõ sinonimi sunt termini nõ sĩgnificãtes idem eodem modo adequate: vt ly homo: risibile.

¶ Itẽ tr̃oꝝ sinonimoꝝ. Alij sinonimi essentialr̃ tãtũ. Alij essentialr̃ ꝛ accidẽtalr̃. Essentialr̃ tñ sunt tr̃i sĩgnificãtes idẽ eodẽ mõ logice vt ianua. e. ꝛ sic d; itelligi. d. s. in q̃ıt liber. 4. ar. 7. dicẽs idẽ esse nomẽ per oẽs casus. Tr̃i sinonimi essentialr̃ ꝛ accidẽtalr̃ tñ sunt tr̃i sĩgñtes idez eodẽ mõ logice ꝛ grãmatice: vt ianua: ianua. An isti modi grãmaticales reperiãtur in mente dicetur in. 2. parte.

¶ Ampli⁹ tr̃oꝝ sinonimoꝝ. Alij s̃m cõceptũ vltiatũ tm̃: ꝛ sũt isti q̃ sĩgñt idẽ eodẽ cõceptu ꝛ sub diuersa voce vel scriptura: vt vestis: indumentũ. Alij sunt q̃ ad vltimatũ: et sunt q̃ sĩgñt sub eadẽ voce vel scriptura. Dat̃ q; diuisio hec de tr̃is nõ mẽtalib⁹: vt diffini. p;.

¶ Tr̃i p̃tinẽtes repugnãtia sunt tr̃i q̃ nl̃r non p̃nt de eodẽ ꝟificari respectu eiusdẽ: vt hõ ꝛ leo. An hmõi tr̃i possint de eodẽ ꝟificari supnaturalr̃ dicet̃ in. 2. pte.

¶ Itẽ tr̃oꝝ p̃tinẽtiũ repugnantia. Alij disp̃ati. Alij oppositi. Disp̃ati sunt tr̃i inter quos nulla est oppositio q̃b⁹ repugnat nl̃r de eodẽ verificari: vt leo: hõ. Tr̃i oppositi sunt tr̃i nõ disparati nõ valẽtes de eodẽ respectu eiusdẽ ꝟificari: vt albũ: nigrũ: ꝛ sunt in quadruplici differẽtia. Nã q̃dã sunt relatiui: alij cõtrarij. alij cõtradictorij: alij priuatiui. Relatiue oppositi sũt tr̃i qui nequeũt ꝟificari d̃ eodẽ respectu eiusdẽ: quoꝝ q̃lz ad alteꝝ refert̃: vt pr̃ ꝛ filius. Tr̃i ꝯrij sunt tr̃i non ꝟificabiles d̃ eodẽ eadẽ rõne: formalr̃ sĩgñtes formas sub eodẽ gñe maxie distãtes ab eodẽ sbo mutuo se expelẽtes nisi alia insit ex rei nã: vt calidũ: frigidũ. Tr̃i ꝯdictorij sunt tr̃i oppositi q̃ vt sic nõ p̃nt nec nl̃r nec sup nl̃r de eodẽ ꝟificari: vt hõ: nõ hõ. Vel sic sũt tr̃i q̃ꝝ vn⁹ negãdo remouet q̃cq̃d alius affirmando ponit. Dr̃ negãdo: vt distiguit̃ cõtra ly p̃uãdo. Tr̃i p̃uatiui sunt tr̃i quoꝝ vn⁹ remouet actũ siue formã relinq̃ns aptitudinẽ in s̃bo aliter ꝟo eũdẽ hitũ siue formã ponit vt cec⁹: vidẽs. Dixi aptitudinẽ: ꝛ nõ potẽtiã. Nã potẽtia est p̃ncipiũ ꝓximũ recipiẽdi vl̃ ꝓducẽdi aliq̃nẽ actũ: vt hõ dormiẽs põt dici h̃re potẽtiã visiuam: s; aptitudo ꝓp̃e dicit p̃ncipiũ ꝛ remotũ: vt cec⁹ põt dici habere aptitudinẽ ad videdũ: s; multotiens vnũ pro alio sumit̃ ꝛ aliq̃tiẽs sumit̃ aptitudo: vt q̃dã supl⁹ ad potẽtiã. Ita vt dicat̃ q̃cũq; p̃ncipiũ receptiuũ vel ꝓductiuũ ꝓpinquũ vel remotũ aptitudo. Sed ꝓ hac materia ista dixisse sufficiat.

¶ Post diffinitiones ꝛ diuisiones tr̃i datas supius s̃m mentẽ thomi. scĩẽdũ est easdẽ deseruire scotice doctrine duob⁹ vel trib⁹ p̃notatis. q̃ꝝ p̃muũ est q̃ s̃m mẽtẽ scoti nõ ẽ ponẽda differẽtia real' inter spẽm itelligibilẽ ꝛ ꝟbũ. Vt põt alici ex. 2. q. 1. periermẽias. Dicit eñ sic spẽm itelligibilẽ voco silitudinẽ itelligibilẽ existẽtẽ in intellectu subiectiue: sicut spẽs sensibilis est similitudo sensibilis: ꝛ per ꝯñs tr̃s mentalis erit species intelligibilis.

¶ 2. est q̃ ab scotistis nõ ponit̃ entia rõnis eo mõ q̃ a thomi. imo aserũt talia ẽtia esse fictitia ꝛ penit⁹ nihil ꝛ ꝓpterea nulla relatio rõnis erit. 1. vel. 2. intẽtio s; ip̃a spẽs itelligibilis vel act⁹ itelligẽdi. 3. ẽ q̃ cõitas rei s̃m quã dr̃ tr̃s cõis ẽ extra aiaz ꝛ ex natura rei cõuẽit illi ꝛ nõ s̃m q̃ ẽ obiectiue i itellectu. Cõtrouersia silr̃ ẽ int̃. s. d. ꝛ illũ circa noiũ analogiã d̃ q̃ in. 2. pte.

¶ Pronotitia tr̃oꝝ s̃m noiaiũ viã aduerte eos cõiter ante diffinitiões ꝛ diuisiones tr̃oꝝ ponere multa q̃ p̃tinẽt ad. 5. ti. ꝛ ad tractatũ ꝯñaꝝ: q̃ ois alibi tratãda deo dãte reliq̃m⁹ diffiniẽda ãplı⁹ significare ꝛ rep̃sentare ꝛ diuidũt modũ rep̃sẽtãdi: asserẽtes illũ eẽ q̃druplicẽ. Est nãq; vn⁹ mod⁹ rep̃sentãdi effectiue: alius obiectiue: alius instrumẽtalr̃: ali⁹ formalr̃. Rep̃sentare effectiue ẽ facere cognitionẽ: siue actũ in rõne efficientis ꝛ sic aia rep̃sentat vl̃ potẽtia cõcurrẽs actiue ad ꝓductionẽ noticie iuxta illud bẽi augu. ab obiecto ꝛ potẽtia parit̃ notitia. Rep̃sentare obiectiue ẽ efficere cognitionẽ in rõne obiecti motiui vl̃ actũ aliq̃lr̃ rep̃sentãtẽ ꝛ hoc mõ q̃lz res rep̃sentat se vl̃ aliq̃lr̃ ex se. Rep̃sentare formalr̃ ẽ rep̃sentare: vt formalẽ cognitionẽ siue actũ in aia existẽtẽ: ꝛ sic rep̃sentãt tr̃i mẽtales. Rep̃sentare instrumẽtalr̃ ẽ esse istrumẽtũ ad rep̃sentã

dū aliqd aliud a se vel alia a se vel aliqŕ aliter a se me diāte sui cognitione ⁊ isto mō repńtāt tñi vocales ⁊ scripti. Diffiniūt vltra ⁊ diuidūt modis ſcēdū: ſed hec ⁊ alia hmōi si videre alicui libȝ alioꝝ tractat⁹ legat: ego em̄ breuitati ſtudēs exacte pertractare recuſam. Nūc vero ad tractatū tꝯoꝝ accedēdo ponitur diffinitio tꝯi q̄ anomi nalib⁹ cōiter ponitur q̄ talis eſt.

¶ Tꝯus ē ps ꝓpinq̄ ꝓpōnis ꝯuete. Et diuidiť i tꝯm mētalē ⁊c. Et tꝯus mētaľ eſt tꝯs exñs in potētia cognitiua qua mediāte cognoſcit. Et diuidiť i notitiā ⁊ actū intelligendi. Notitia eſt tꝯs mētalis ſigns aliqd vel aliq̄ naturaľr ꝓpe. Act⁹ intelligēdi eſt tꝯus mētalis aliqŕ ſigns: ſigare aūt aliqŕ eſt facere ꝙ intellect⁹ aliq intelligat r̄ē q̄ȝ ſine tali actu ītelligeret: vocaťq̄ȝ tꝯus mētalis etiā noīe cōcept⁹. Et diuidiť in cōceptū vltiatū ⁊ nō vltiatū. Vltimat⁹ eſt naturalis ſilitudo rei vľ tꝯus ſigns aliqŕ naturaľr ꝓpe. Cōcept⁹ nō vltimat⁹ eſt ſilitudo diſtincta tꝯi. Sȝ ſm has diffinitiones cōcedēdū eēt idē poſſe eē cōceptū vltimatū ⁊ nō vltiatū: vtpȝ i caſu ꝙ ly .a. iponeret ad ſignādū illā vocē hō.

¶ Ampli⁹ diuidiť tꝯs icōplexū ⁊ i icōplexū. Cōplexus eſt tꝯus hñs plures ptes ſignates iuxta ſigtiōeȝ toti⁹ formaľr vel equalēter: vt hō ē. Hñs plures ptes equalēter ē ſigre mediāte ꝯceptu hñte plures partes formaľr. Tꝯus incōplexus eſt tꝯus nō hñs ⁊c.

¶ Alteri⁹ diuidiť tꝯus in connotatiuū: ⁊ abſolutuȝ: Connotatiu⁹ eſt q̄ ꝑter ꝑncipale ſigtū ſigt aliqd vľ i ē aliqŕ ſe hñe. Tꝯus abſolut⁹ eſt tꝯus: q̄ ꝑter ſigtū ꝑncipale nō ſigt ⁊c. Exēplū ꝑmi: albū: vbi res hñs albedinē eſt principale ſigtuȝ ⁊ albedo conotatiuū cui⁹ oppoſitū nos ſupeꝛi⁹ affirmauimus. Exēplū ſcōi vt hō.

¶ Itē diuidiť tꝯs i tꝯm ꝑme intētionis: ⁊ in tꝯm ſcōe intētionis: vľ ipoſitionis. Tꝯus ſcōe ipoſitiōis (vt ꝑ pri⁹: ſm mētē eoꝝ loqŕ) eſt tꝯus ſigns aliqd ea rōne q̄ eſt ſignū vľ ſigtū: vt ly nomē ly ꝓnomē ⁊c. Tꝯus ꝑme itētionis eſt tꝯus ſigns aliqd nō tñ ea rōne qua eſt ſignū vel ſigtū vt ly hō: ly equus ⁊c. Vel ſic tꝯs ſcōe intētionis ē tꝯus ſigns a'iquā ꝓprietatē grāmaticā, logicā vel retoricā: vt nomē ⁊c. Tꝯs ꝑme itentionis eſt tꝯus non ſignificans ⁊c.

¶ Tꝯs cōe ē cui nō repugnat ex pte ſue ſigtiōis vꝯificari ⁊c. Tꝯs ſingľaris ē: cui repugnat ex pte ſue ſigtionis ⁊c. Et eſt hic ſciēdū ꝙ noiales non ponūt aliquē ꝯceptū vnū repńtare naturā in cōi (loqŕ de natura creata) ſȝ eo dŕ ꝯcep⁹ cōis q̄ repńtat plura diuiſim: vt ꝯceptus cui ly hō ſubordiať repńtat: ſoꝛ. petrū: paulū: diuiſim. In alijs oīb⁹ diuiſionib⁹ ⁊ diffinitionib⁹ cōueniu⁹ vľ pap differētē ē ī ſenſu: lȝ alijs vtātur verbis: iō ab eis valefacere dignū duxi.

¶ De ſuppoſitionibus.

In ſequtes cicerōis doctrinā dicētis: ſic: oīs q̄ a rōne ſuſcipiť de aliq̄ re iſtitutio dȝ a diffinitione ꝓficiſci vt itelligať qd ſit id de quo diſputať: dimiſſis hui⁹ tꝯi ſuppō acceptiōib⁹ m ľtis: ſuppoſitionē logice ſumptā ſic diffinim⁹ diffinitione doctiſſimi mgři petri hiſpa. ſ. ſuppō ē acceptio tꝯi ſubſtātiui ꝓ aliq̄. Et acceptio poniť loco gñis. Pro quo nota in tꝯo ſupponēte i epiri tria hec. ſ. ſigtionē acceptionē ⁊ ſuppōnē: quoꝝ vltimū pſupponit alia duo: oīs em̄ tꝯus ſupponēs accipiť: ⁊ oīs q̄ accipiť ſigt: nō tñ oīs q̄ ſigt ſupponit. Et differūt iter ſe nā ſigtio ꝓpe reſpicit tꝯm. Nā alio ſiqdē i pñtiē ſigtio q̄ȝ alicui⁹ vľ aliqꝛū ⁊c. per tꝯm repńtatio. Sed acceptio ꝯuenit potētie cognitiue. Eſt em̄ acceptio apꝑhēſio ſigtionis vel repńtationis tꝯi. Et ſuppoſitio eſt vſus q̄ potentia cognitiua vtiť tꝯo ſignte vice vľ loco rei ſigte. Iuxta illō phi: q2 nō poſſum⁹ ducere res ad ſcholas vtimur noīb⁹ pro reb⁹. Et lȝ ſm hoc poti⁹ dicēdū eēt: tꝯus ſupponit hāc rē (vt aliq̄ aiebāt antiq̄) vel tꝯus ſupponiť ꝓ hac re: vt optime ꝓbat egregi⁹ cōcionatoꝛ bt̄s vincēti⁹: tñ q2 loq̄ndū eſt vt plures ſemꝑ dicem⁹ tꝯs ſupponit ꝓ hoc vľ illo: cognoſcētis em̄ rē nō ē curare de noibus: vt ait d. s. ꝑ a pte q. 54. ar. 4. 2. Predicta etiā differētia pōt elici ex. d. s. q̄ ad ſigtionē ⁊ ſuppōnē in. 3. d. 5. q. ꝑ a ar. 5. ⁊ in de potētia. q. 9. ar. 4. Dicit em̄ ſic: ſigtio ꝓpe dŕ reſpectu i ōnis nois. Suppō xͦo reſpectu ei⁹ cui cōuenit nomē ſi directe ꝯtineať ſub eo: copulatio xͦo ſi indirecte. Videať ſiľr ꝑ in a pte. q. 39. ar. 5. Dŕ vltra: tꝯi ſubſtātiui. a potētis reddere ſuppoſitum xͦo ꝓ aliq̄. i. ꝓ ſuo quis ſigto: ſiue illud ſit vltimatū: ſiue nō. Et dŕ ſubſtātiui: ad differētiā nois adiectiui: vñ noīa adiectiua ⁊ ꝑticipia adiectiue tēta nō dicitur ſupponere ſȝ copulare. Copulatio xͦo ē acceptio tꝯi adiectiui pro aliq̄: vñ dicēdo hō alb⁹ currit: ly alb⁹ ⁊ ly currēs incluſuȝ in ly currit copulat ſm magiſtrū. p. h. Si xͦo dicendo hō eſt currēs ly currēs teneať ſubſtātiue ſupponit. Pro q̄ vide. d. s. in. 3. d. 6. q. ꝑ a. Diuidiť aūt ſuppō ꝑma ſui diuiſione ſm mgřm petrū ⁊ ātiq̄s i ſuppōnē cōeȝ ⁊ diſcretā. At xͦo q2 hec diſtictio deſeruire pōt ſuppōni naturali: ⁊ accidētali: ⁊ ꝓprie: ⁊ improprie: materiali: ⁊ formali ⁊c. Ideo vſq̄ȝ perſonalē ſuppōnē ad preſens relinquetur.

¶ Diuidiť igiť ſuppō vľr in ſuppōnē nľeȝ ⁊ accidētalē. Nec refert ꝙ. p. h. ſolū poſuit hāc diuiſionē reſpectu tꝯi cōis: nā eadē rōne pōt fieri circa tꝯum ſingľarē: verū q2 tꝯus ſingularis vnicū hȝ ſigtū ꝓpterea de eo. p. h. nō fecit mētionē. Naturaľ ē acceptio tꝯi ꝓ oī illo ꝓ q̄ tꝯe pōt accipi: vt ly hō ꝑ ſe hoc ē ſolitarie ſūptꝰ ſupponit ꝓ oīb⁹ hoīb⁹ tā pńtib⁹ q̄ꝑ preteritis ⁊c.

¶ Suppō accñtaľ eſt acceptio tꝯi ꝓ his ꝓ qb⁹ exigit ſuū adiūctū. i. ꝓ re ſibi correſpōdēte i mēſura tꝑoris ꝑ copulā iportati vt i differētia tꝑis ad quā copula āpliat. Primū dŕ ꝓpť iſtā hō currit. Scōȝ ꝓpť hāc hō fuit: nā ly hō ē ſupponit ꝓ pńtib⁹ lȝ ꝑ copulā non iportet niſi tēp⁹ ꝑteritū. Vel ſic eſt acceptio tꝯi ꝓ his ⁊c. i. ꝓ ſuo ſigto de q̄ vꝯificabiľ eſt mediāte copula ſue ꝓpōis vel alia ſiľr tēta quātū eſt de ſe reflexione ſeclūſa. Sȝ ꝑma expoſitio melioꝛ eſt. Nō em̄ ideo tꝯus ſupponit q2 vꝯificať ſȝ poti⁹ e ꝯrio. Vñ ſolet poni regľa ꝙ ꝓpoſitio affirmatiua cui⁹ ſbm ⁊ pdicatū ſupponūt ꝓ eodē eſt xͦa. Vñ ꝑus nā ſupponit tꝯus q̄ vꝯificeť. Sȝ q2 nō refert notioꝛa ſimpľr eē min⁹ nota q̄ ad nos (vt hř ex ꝑho ꝑo phiſicoꝝ) ideo nouitijs notificať ſuppō ꝑ vꝯificationē. Pro q̄ dať documētū tale. Si vis eē certus de ſuppōne alicui⁹ tꝯi: accipe ꝓ nomē demōſtratiuuȝ a ꝑte ſibi demōſtrās rē quā talis tꝯus ſigt ⁊ pone tꝯm de cui⁹ ſuppōne dubitas ꝓ ꝑdicato ⁊ appone copľam taľr ꝙ tꝯus poſit⁹ in ꝑdicato teneať eodē mō q̄ ad logicas ꝓprietates ⁊ ſi ꝓpoſitio fuerit xͦa tꝯus ſupponit pro re illa: ſi nō aūt nō. Exēplū dubito an dicēdo hō eſt ly hō ſupponat: dico ſic: hoc eſt hō: demōſtrato ſorte q̄ cū ſit vera relinqtur ly hō ſupponere. Dicť quātū eſt de ſe. Nā ſi ly. a. imponať ad ſignificādū q̄ñ poniť in ſubiecto: ⁊ ꝑ ponať ſi ponať in ꝑdicato: nā pōt vꝯificari de ꝓnoīe: nō rōne ſigtionis ſȝ conditionis appoſite. Diciť reflexione ſecluſa. Nā dicēdo nō demōſtratū currit poſito ꝙ vn⁹ equ⁹ currat q̄ a nullo ſit dmōſtrat⁹ ſubiectū ſupponit: non tñ eſt demōſtrabile. Alij dicūt tñ c dicēdum eē equ⁹ eſt nō demonſtratus: ſed hec parue vel nullius vtilitatis ſunt.

¶ Ex ꝑdictis pȝ ꝑmo/ꝙ null⁹ eſt tꝯus nō valēs ſup

ponere p̃t: q2 ad min⁹ nõ põt supponere tã in ꝓpo-sitione: q̃3 in orõne: q̃3 extra. Et si arguas q2 suppositio est q̃ñ t'mĩus accipit' vel ponit' p re: qð tñ nõ videtur posse cõtingere nisi in ꝓpõne vel orõne: in ꝓpositione: vt hõ ẽ: in orõne vt si hõ esset: ꝫ aĩal esset: igit' q̃ñ est extra nõ supponit: nego scðaꝫ partẽ añtis. Nã si aliq̃s vocet aliũ dicẽs: petre: nil aliud addendo: qui audit sumit vocẽ p se: ꝫ tñ ibi nec est ꝓpositio: nec orõ. Et si aliq̃s velit dicere ibi subintelligi audi vel ausculta: ꝫ p ɔñs est orõ. Hoc nõ obstat. Nã pono casum q de⁹ p se cõcurrat ad ꝓductionẽ notitie incõplexe illi⁹ vocis. Tũc nil aliud põt intelligi igit' ꝛc. Scðo infert': q ꝫm cõiter loq̃ntes ꝑtertim nõiales suppositio i cõi: ꝫ suppositio q̃ accidẽtalis ꝫm antiq̃s d' idẽ sunt. Probat' hoc: q2 sic glosant ipsi diffinitionẽ suppositionis in cõi. s. est acceptio tẽi ꝓ aliquo de quo v'ificabilis est ꝛc. Qð nil aliud est q̃3 dicere: est acceptio tẽi ꝓ his ꝓ quib⁹ exigit suũ adiectũ: ꝫ hoc idẽ fuit diffinitio suppositionis accidẽtal' igit' ꝛc.

Tertio seq̃tur q in ꝓpositione hac ois hõ currit ly hõ supponit ꝓ oĩb⁹ hoĩb⁹ possibilib⁹ ꝫ ꝓpositio sit falsa nũc: ꝫ rõ est q2 t'mĩus supponẽs nãr ꝫ accidẽtaliter nõ v'ificat' nisi rõne suppositionis accñtalis nisi t'ri extẽdant' vsq3 ad. c. tẽpoꝝ differẽtias: ꝫ q2 ly hõ nõ supponit ꝓ oĩb⁹ possibilib⁹ hoĩb⁹ accidental'r s3 naturaliter ideo est falsa.

Quarto seq̃t' q q̃ñ. p. h. dixit q ly hõ p se sũpt⁹ supponit nãr nõ itellexit p se. i. i ꝓpõne ð p se posit⁹ p3: nã ibi sumit' p se ꝓut opponit' huic qð dico: cũ alio sibi adiũcto: ergo tñ valꝫ sicut solitarie. Itez ipse p. h. dicit in appellationum tractatu ly hõ supponere ex natura sua ꝓ hõib⁹ tã exñtib⁹ q̃ nõ exñtib⁹. Amplĩ⁹ hoc põt hẽri ex. d. s. p̃a. pte. q. 39. ar. 4. ad. 5. vbi dicit hoc nomẽ de⁹ p se supponit ꝓ natura s3 ex adiũcto supponit ꝓ ꝑsona: et nolẽti ꝓpteruire liq̃do cõstat ibi ly p se nõ sumi ꝓ eo q est ponĩ in ꝓpõne de p se. Idẽ hẽri põter. s. bonauẽtu. ꝑmo sentẽ. d. 4. q. 4.

Quinto seq̃t' q in ista ꝓpõne oĩs chimera ẽ: sbm supponit nãr: s3 nullo mõ accñtal'r ꝫ tenet' vel accipit' distributiue s3 nõ suppõit distributiue accñtal'r: q̃ falsa est: q2 nõ sufficit suppositio nãlis oñ v'bũ exigit suppositionẽ accñtalẽ. Et hoc itelligit' in sensu in quo cõiter sumit' ꝓpositio illa. s. oĩs chimera est: qð ꝓpt' paulũ3 soncĩ: dictũ sit. Ipse eñi asserit hãc esse verã chimera est. Opinat' siq̃dẽ ly est ꝫm adiacẽs talẽ denotare exñtiã q̃lẽ sbm exigit: ꝫ cũ chimera nullã esse hẽat nisi in mẽte ꝫ nulli⁹ possit ꝓpõnẽ illã ꝑterre q̃ñ hẽat chimere cõceptionẽ iõ asserit illã verã: s3 hoc cõiter nõ tenetur: hoc correlariũ ꝫ tertiũ itelligi debẽt tenẽdo suppõnẽ nãlem ꝫ accñtalẽ hẽre se sicut sup'⁹ ꝫ ifer-ri⁹. Nã si velit aliq̃s asserere se hẽre impertinẽter facile posset id sustinere.

Sexto seq̃t': hos t'ros. s. ꝑdicari: ꝫ supponer nõ esse correlatiuos nec sibi mutuo correspõdere: alias cũ t'mĩus nõ possit ꝑdicari nisi in ꝓpõne nõ posset nisi in ꝓpõne supponere: s3 correlatiuũ illi⁹ t'ri predicari est ly subijci.

Diuidit' ꝑterea suppositio i ꝓpriã ꝫ in iꝓpriã. Impropria suppositio est acceptio tẽi ꝓ re q̃ñ figurate significat: vt q̃ñ beat⁹ ioãnes bap. dixit: ecce agn⁹ dei: accepit ibi ly agn⁹ pro filio dei. Et habet plures species quarum prima est.

Anthonomatica: ꝫ est acceptio tẽi ꝓ suoꝝ signatoꝝ famosissimo: vt. S. D. accipit' ꝑ scõ tho. ꝓpheta ꝓ dd. ꝫ vir ꝓ enea ibi. Arma viruq3 cano ꝫm grãmaticos: ꝓ qua vide. d. s. 2. 2. q. 141. ar. 5. in. c. ꝫ habet' extra de v'bo. significatiõe in glosa capl'i forus: vbi etiã reperies alias loquẽdi figuras.

2. est.

Metonimica: q̃ ẽ acceptio tẽi significãtis cõtinẽs pro cõtẽto vel ecõtra. vel causam ꝓ effectu vel ecõ vel inuẽtũ ꝓ inuẽtore vel ecõ. Exẽpliũ ꝑmi. Hic ẽ calix noui testamẽti ꝛc. ly calix supponit figurate: vt dicit. d. s. sup epl'aꝫ ad corith. i. ca. 11. lect. 6. Scði. Uado ad lares ꝓprios. i. ad domũ ꝓpriã. Tertij. Dies ẽ latio solis sup terrã. i. effect⁹ lationis. Ira est ascẽsio sanguinis circa cor. i. effect⁹ ascẽsiõis ꝛc. Quarti. Ue mihi ẽ si nõ euãgelizauero. i. ad corith. 9. ca. ve. i. dolor vel culpa q̃ sunt cã ve: Quinti. Precamur vinũ. i. bachũ sexti. Uulcanus mittit sagittas. i. ignis. Aliqui grãmatici plures ponũt modos hui⁹ figure. s. q̃ñ ɔñs sumitur ꝓ añe: vt pallet: tñ valet sicut timet: vl' q̃ñ materia sumit' ꝓ eo qð ex ea fit: vt accit⁹ ferro. i. gladio vel istrumẽtũ ꝓ efficiẽte: s3 oẽs isti modi reducũt' ad quartũ ꝫ q̃ntũ.

4. est.

Metaphorica: ꝫ est acceptio tẽi ꝓ eo qð silitudinarie ꝫ trãsumptiue significat: vt egredief v'ga de radice iesse ꝫ flos de radice eius ascẽdet. Esaie cap. 11: vbi v'ga sumit' ꝓ btã v'gine ꝫ flos ꝓ filio ei⁹ ecclia teste: q̃ ait. Uirgo dei gẽitrix v'ga est: flos fili⁹ ei⁹: ꝫ sil'r ibi: sic fat' lachrymãs classiq3 immittit habẽas: ly habenas suppõit iꝓpe.

5. est.

Metaleptica: et est acceptio tẽi ꝓ significato qð gradatim ascẽdẽdo ex ꝑcedẽtib⁹ colligit': vt ibi labores manuum tuaꝝ mãducabis labores. i. cibos quos emes pecunijs pro tuis laborib⁹ ꝑceptis: ꝫ ibi post aliquot mea regna vidẽs mirabor aristas: aristas. i. segetes: ꝫ segetes. i. estates: estates. i. annos: id ẽ post aliquot annos.

6. est.

Catacretica: ꝫ est acceptio tẽi ꝓ illo ad qð significãdũ extẽdit' ex defectu ꝓ pristĩni: vt ibi: erat aũt hierosolimys ꝓbatica piscina ioãnis q̃nto. nã piscina ꝓ ꝑprie significat locũ vbi pisces detinẽtur vnn ꝫ q̃dã extẽsione vel vsu significat locũ vbi ꝑnt detinerĩ: l3 nõ sint ibi.

7. est.

Emphatica: ꝫ est acceptio tẽi ꝓ aliq̃ ob expssionẽ maximã: vt est illð: dij faciãt sine me ne moriat' ego. i. amic⁹ me⁹. Et hui⁹ meminit. d. s. ꝑmo sentẽ. d. 4. in expositiõe littere.

8. est.

Ironica: ꝫ est acceptio tẽi ꝓ cõtrario significato: vt iste homo est valde prudẽs. i. valde insipiẽs pro quo vide doct. s. 2. 2. q. 110. ar. 2. in. c.

9. est.

Hyperbolica: ꝫ est acceptio tẽi ꝓ eo qð excessiue significat: vt it clamor ad astra: vbi ly astra sumit' pro quadã portione aeris plurimũ a terra eleuata.

10. est.

Enigmatica est acceptio tẽi ꝓ eo qð ex q̃dã particulari volũtaria iꝓpositione significat: vt d comedẽte exiuit cib⁹: ꝫ de forti egressa est dulcedo. Et est ꝓblema qð ꝓposuit samson philisteis: vbi ly comedẽs: ꝫ ly fortis supponũt pro leone: ꝫ ly cib⁹: ꝫ ly dulcedo ꝓ fauo mellis. Et sil'r si dicat' mãr quã genuit: generauit filia matrẽ. Ubi li mater supponit ꝓ aq̃: ꝫ ly filia pro glacie. Nam aq̃ generat glaciẽ: ꝫ glacies iterũ aquã. Dr ex quadã particulariter: q2 t'ris cõiter significãs plura appropiat' vni nõ p excellẽtiã sed gratie ꝫ absq3 aliqua necessaria ratione.

¶ Et his suppositionũ impropriarũ speciebꝰ ingeniosus lector alias poterit sup addere: si ei aliq̃s obuiauerint. Meminerit tñ: tuũ posse esse ipropriã suppositionē: q̃n si gura cōtigerit ex parte tñi potētis supponere: non equidē est inconueniēs figuratiuã esse locutionē ex parte alicuius nō valētis supponere: vt si dicã. O q̃z optime loquitur iste hō vbi ironia potest esse p̄cisse in illo aduerbio optime: si velim dicere pessime: aliq̃n etiã potest cē in tota oñone categorematice: que vt sic nō potest supponere: vt ē illusio illa qua helias ppheta illudebat pphetas baal dicēs clamate voce maiore: deꝰ enim est: et forsitã loquit: aut in itinere est: aut certe dormit: vt excitetur 3. regũ. 17. Idem dici potest in hac enigmatica vel metaphorica locutiōe ouidij/ nō pfecturis litora bobꝰ aras. i. operã pdis: vbi tota oratio videtur impoñi ad illud significãdum categorematice. Nisi velimꝰ dicere ly bobus supponere pro illo cui loquebatur: ꝛ ly aras idem esse/ q̃ doces: et ly littora suppōere p indoctis vel inhabilibꝰ. Similr dicatur de hac enigmatica locutione filius mortis est qui fecit hoc. i. dignꝰ morte. 2. regũ. 12. vir sanguinũ est. i. abundãs sanguine in eresecto vel effusor sanguinis ibi de. 16. Hec autem impropriesuppositiones et figuratiue locutiōes passim in sacra pagina reperiri valēt: vt asserit cassiodorus doctissimꝰ in expositione psalmoꝝ ꝛ relicipoeest ex d. s. pa ptc. q. pa. ar. nono ꝛ. 10. et de potētia. q. 4. ar. po. Idez asserit beatus damascenꝰ in sua theologia loquēs de prosopeia figura q̃ est attributio rei cōuenientis enti aiato enti in aiato: vt est illud celi enarrant gloriaȝ dei: et. s. bona ventura in. 2. sentētiaꝝ.

¶ Diffinitur aũt suppositio ppria opposito modo sic videlȝ: est acceptio tñi pro illo qđ nō figurate significat: q̃ diuidit in materialē ꝛ formalem.

¶ Materialis suppositio est acceptio tñi pro suo significato non vltimato: ꝛ sub cōceptu non vltimato nisi fuerit cōceptus ipse. Dicitur sub conceptu nō vltimato nã dicēdo: ens est nomē (si sensus sit aliquo. i. ens est nomen) ly ens non supponit materialr: ꝛ pōt supponere pro seipso si dicã ly ens est aliquod ens: tñ quia non stat pro se scđm cōceptum non vltimatũ supponit personalr. Si vero sensus esset hec vox ens est nomē staret materialiter. Dicitur nisi fuerit ꝛc. q̃r cōceptus potest supponere materialiter: vt postea dicetur. Et de hac suppositione dantur regule quedaȝ: quarum prima est

¶ Oñis tñus nō significatiuꝰ scriptus seu vocalis supponit materialiter vt baf est platũ a me.

¶ Scda est ois tñus cui adiungitur aliquod signum faciēs ipsum stare pro significato nō vltimato vel p seipso supponit materialr: vt ly hō est bene scriptũ.

¶ Tertia ois tñus cui denotatur alter cōuenire p suo significato non vltimato taliter q̃ pro alio sibi cōuenire nō potest: supponit materialr: vt hō est vox: hō est nomē: nec refert q̃ ille alter tñus sit prime vel scđe intentionis: vt ex exemplis pꝫ.

¶ Quarta ois tñus cui alter potest cōuenire p suo significato vltimato et nō vltimato potest materialr et formaliter supponere: vt nomē est vox. Si eñ sensus sit q̃ ly nomē sit vox: supponit materialr. Si vo qđ aliqua res que est nomē sit vox stat formalr similiter si dicam hoiem currere est possibile si sensus sic: hoc dictũ hoiem currere vel hec ppositio hō currit est possibilis supponit materialr. Si vo sit sensus hō currēs est res possibilis: stat formaliter.

¶ Quinta regula ponit a quibusdã (quã tñ vt cōiter crediderim verã non tñ necessariã). Et est. Mulieus posieꝰ in predicato si sit capax formalis suppositionis supponit materialr: vt nomen est hō: vbi dicunt ly hō in rigore stare formaliter: forsan ob illam regulã analogã per se sumptũ ꝛc. Sȝ hec regula in proposito illis nō fauet: nam tñ as nō dicitur analogus nisi respectu pluriū quoꝝ quodlibet significat vicinate; vnde potest dici q̃ lȝ cōmuniter ly hō in talibꝰ vel sibi similibꝰ stet formalr nihilominꝰ pōt stare materialiter. Et sic quattuor regule precedētes sufficiunt: q̃ si velis illum tñ̃ n solum posse stare materialiter dic: nomen est ly homo.

¶ Dic tñ sciendũ est tñm materialr supponentē pro tribus posse supponere. s. pro seipso numero: vt si ab cui dicam hō pfertur a me vel pro sibi simili: vt si tu protulisti ly hō: vbi a me platũ supponit pro ly hō ab alio prolato: vel pro suo dissimili aliq̃ tñ modo sibi correspōdente: vt hoiem currere est veruȝ: supponit pro hac propositione homo currit.

¶ Sciendũ est preterea quosdam hanc suppositionē materialē negasse his rōnibꝰ ductos. Prima: q̃ tñus significatiuus soluȝ supponit. sed tñus supponēs materialr vt sic nō ē significatiuꝰ igit. Scda suppositio est acceptio tñi substãtiui: sed ly buf. nō est substãtiuꝰ igitur prima regula falsa. Sȝ rationes he non obstãt. Ad primã cū dicitur sufficere tñum significare large. Ad scdaȝ dicitur q̃ nomē substãtiuum presenti sumitur pro tño valenti reddere suppositū verbo: ꝛ huius suppositionis meminit prestãtissimꝰ cōcionator beatus vincentiꝰ in suis suppositionibus ꝛ beatus doctor eho. in pmo sentē.

¶ Ubi dicit q̃ aliquod dictuȝ sumitur pro materia alicuius actus opȝ q̃ materialr sumatur ꝛ nō scdm q̃ sd significationē refertur: vt si dicatur hominem esse aial est verũ. Ex quo elicit in ppositionibꝰ modalibus quales sunt iste/ hoiem currere est possibile, aiał esse est necesse illa dicta sumi materiale ſm mentem d. s. et non significatiue: sequela vero noienti pcruire per q̃ȝ liquida est.

¶ Sciendũ ē vlteriꝰ. Quosdã cōcedētes suppositionē materialē in voce ꝛ scripto eã posse reperiri in mēte negasse. Cuiꝰ oppositũ michi videtur: sicut enim quãdo vox pro seipsa accipit materialr supponitur ꝛ cōceptus. Pōt accipi pro seipso ꝛ pro re cuiꝰ ē naturalis similitudo: ꝛ ipse met cōceptus vocabitur significatũ eius nō vltimatũ: nec mihi est cure an bene vel male vocetur significatũ non vltimatũ cũ de re constet. Nec obstat q̃ conceptꝰ non supponat pro se nisi mediante conceptu reflexo (vt multi asserunt) q̃r cũ significat seipsum eodē cōceptu mediãte ſm eosdem: sicut nec vox significat se nisi ppria specie mediãte. Sed forsan largius aliquid dicet ī scda parte ꝛ vtrũ su suppositio impropa reperiat tñi ī mēte cuiꝰ partē affirmatiuam nunc teneo

¶ Suppositio formalis ē acceptio tñi pro suo significato vltimato ꝛ sub cōceptu vltimato: nisi fuerit ipse conceptꝰ; vt hō currit ꝛc. Ista suppositio diuiditur in simplicem ꝛ personalē. Simplex suppositio est acceptio tñi pro suo significato vltimato primario: vt homo est species.

¶ Pro quo sciēdum est hic: vt radicitus natura suppositionis simplicis (presertim scđm viam thomistarũ) itelligat: naturã aliquã (puta humanã) sectu pliciter considerari posse. Primo mō put saluatur in

diuiduata in hoc singulari(puta sorte)2.modo ꝓut
in differēter saluaẗ in sorte vel platone vel petro ⁊c.
disiūctum.3.cōsideratur precise fm se.i.ipa natura nō
ꝯsideratis indiuiduis nec principijs indiuiduātib⁹
Et omnes iste tres cōsiderationes pertinēt ad primā
intētionem:ac pro inde eorum cuilibet correspondet
nomē prime intēcionis seu impositionis. Nature si
quidem primo modo ⁊ in cōcreto considerate impo-
nitur nomē ꝓprium puta sortes.2.vero modo cōsi-
derate(quia vt sic respicit indiuidua indifferēter)cor
respondet disiūctum ex oibus nominibus proprijs.s.
sor.vel plato vel cicero ⁊c. vel t̄ꝰ cōmunis cum si-
gno particlari: vt ly aliquis homo qd̄ cū tali dicto di
siūcto conuertitur.3.tamen modo correspōdet nomen
cōmune sine signo: vt ly homo. Ulterius intellect⁹
quasi per quādam reflexionē potest secūdario quos-
daʒ actu intelligere nām vt intellectā primo actu ve
sic.et.2.vt sic ⁊.3.vt sic. Dixi quasi per quādam refle
xioneʒ:nam reflexio proprie dicta est respectu actus
intelligēdi ⁊ nō rei itellectę:hic aūt loquor d̄ re intel
lecta. Dico ergo ꝙ si intellect⁹ cōsideret naturā: vt in
tellectā pmo m̄:perspicit illi vt sic repugnare ꝙ sit
in plurib⁹ oīmode. Si.2.modo videt ꝙ vt sic respicit
plura in quibus potest saluari indifferēter diuisim.
Si.3.modo perspicit ꝙ vt sic non abstrahit a pluri-
bus:et oēr ꝯsia nō illi repugnare vt sit in vno vel plu
ribus. Et iste tres cōsiderationes pertinent ad.2.in
tētionē. Nam natura primo modo considerata dici-
tur indiuiduū signatum.2.modo dicitur indiuiduū
vagū.3.mō dicitur spēs vel genus. Et natura.3.et.6.
modo dicta est ⁊ dr̄ cōis: diuersimode tamen. Nam.
6.modo dr̄ cōis positiue seu formalr̄:ratione cuiusdā
relationis:q̄ est.2.intētio. Sed.3.modo dicit̄ cōis ne
gatiue seu fun.damētalr̄:quia est vt sic intellecta fun-
damētū relationis predicteq̄ est vniuersalitas. Istis
prenotatis(vt libere fatear qd̄ sentio)videt̄ mihi pe
trū.h.⁊ plures āti quos tenuisse suppositionē simpli-
cē in t̄ris cōib⁹ reperiri qū t̄ꝰ accipit̄ pro natura.3.
et.6.mō. Neotericos vero qū soluʒ accipit̄.6.mō. Et
personalr̄ quādo accipit̄.2.vel.3 Sʒ illoꝝ quidā nō
me(nisi fallor)calluere discrimē iter.3.et.6.mo
dū:⁊ viderit aliqū nō refferre t̄ꝰ accipi pro natura
2.vel.3.modo vt hic:hō est dignissima creaturarum
corporaliū:que vera est: mō ly hō stet pro natura hu-
mana cōi negatiue:siue accipiat̄ pro suppositis. Nam
aliquod indiuiduum hominis est nobilius quacūq̄
creatura corporali alia ab homine respectu cuius fie
cōparatio:imo ⁊ quodlʒ indiuiduū hominis ē digni⁹
isto modo. Ideo cōtenuerūt ly homo stare determina
te:cōfundantes.3.modū cum.2. Simile est hic:color
est obiectum visus. Uidentur etiam prefati doctores
aliquando non refferre t̄m accipi pro natura.3.vel
6.mō:vt hic cognosco hominē(vbi qualitercūq̄ ly
homo sumatur est vera)dixerunt ly hominem sim-
pliciter supponere:confundentes.3.modū cum.6.

Amplius est notādum:antiquos cōmuniter non
vsos fuisse nisi duplici descēsu.s.copulatiuo ⁊ disiun-
ctiuo: ⁊ asserebāt omnē terminū sub quo nullo istorū
modorū valebat fieri descēsus supponere simpliciter
et immobiliter. Nec ponitur a petro hi ⁊ multis alijs
confusa tantum:dixi a.pe.h.et multis;quia bene so-
phiste quidā ponebant cōfusam immobilem: vt habe-
tur ex:d.s.i.parte.Imo omnē ⁊ solam distributiuam
vocat petrus.h.cōfusam ⁊ mobilē:ideo ipse petr⁹.h.
dixit ly aiaꝉ supponere simpliciter et imobiliter: ibi.s.
omnis homo est aial:non curās de cōfusa tantum:nec
de descensu disiuncto: quia fm.p.h. ly aial accipitur.
3.modo pro natura animalis cōmuniter negatiue.
Sed quia non refert quo adeius veritatē ꝙ sic suma
tur.s.pro suppositis disiunctim dixere iuniores ly aiaꝉ
sumi confuse tantū:posseq̄ sub eo fieri descensum dis-
iunctum: cuius signū est ꝙ ab eis conceditur ista:ois
homo est aliqd̄ animal:sicut ⁊ prima vbi ly aial stat.
2.modo. Istis preintellectis(sequendo antiquos si
eis velimus defferre)videt̄ mihi.primo dicendum:
omnem t̄rum acceptū pro natura.6.modo suppone-
re simpliciter primo gradu quo iuniores vtuntur: et
acceptum.3.modo.2.gradu: ⁊ omnē supponentē cō-
fuse tantū disiunctim: vt nunc:supponere apud illos
simpliciter.3.gradu. Et quia in his propositionibus
scʒ omne aial preter hominē est irrationale: sortes in
quā tamen homo est risibilis:ly hō et ⁊ ly hominem
stant pro natura.3.modo ideo dicitur a petro hispa.
stare simpliciter.

Dico.2.ꝙ admissa suppositione confusa tantum ⁊
ascensu disiuncto qd̄ rationabiliter fieri potest ⁊ cō-
muniter fit:sublatoq̄ 3.gradu suppositionis simpli-
cibus nō debent oino residui duo gradus remoueri:
prim⁹.s.et.2. Non enim equa ratione videtur sup-
ponere simpliciter subiecta harū ꝓpositionum.s.ho
mo est species:hō est dignissima creaturarū. Leo est
vniuersale quoddā. Leo pmo et adequate ē risibilis
Nā quedam predicata in eis conueniūt subiectis fm
ꝙ sunt obiectiue in itellectu: vt ly vniuersale species.
Alia dicūt quid reale existens a parte rei: vt dignissi-
ma creaturarū rugibile ⁊c. Item in hac ꝓpositione.
Et creauit deus hominē ad imaginē ⁊ similitudinem
suam. Que habetur genesis cap.2 ly homo non stat
simpliciter pmo gradu vt ex se ptʒ: nec ꝑsonaliter: pʒ
ex eo qd̄ sequitur.s.masculū ⁊ feminā creauit eos:nul
lum enim indiuiduū hominis est vtrūq̄: ideo dicen-
dum est ly homo stare pro natura humana scd̄m se et
fundamētaliter. Sed qualiter isto modo creatio sibi
competat dicetur in.2.parte: vbi veritas talis pro-
positionis elucidabitur amplius.

Quod si cum antiquis nec nomina velimus ha-
bere cōmunia solūq̄ vnicum gradum velimus pone
re scd̄m vocē:opʒ presertim thomistas asserere duos
esse scd̄m rem:et ūtq̄ inter se se differentes penes hoc
ꝙ quādo termin⁹ accipitur pro natura prout est ob-
iectiue in intellectu erit primus:quia tunc predicatū
erit termin⁹.2.intētionis. Quādo vero accipitur ꝓ
natura.3.modo scd̄m ea que sibi conueniunt realiter
ita ꝙ non liceat ad singularia descendere(vt hic bo-
num est adequatum obiectum voluntatis)erit scd̄s:
quia tunc predicatuʒ erit termin⁹ prime intentionis

Quando vero licitum fuerit descendere equiua-
lebit talis simplex personali: presertim cōfuse tantū:
cuius signum est ꝙ quidā antiqui dicebant cōfusam
suppositionem posse cum simplici(presertim si sit cō
fusa imobilis)coniungi: ⁊ confusa tantuʒ apud eos
erat imobilis quia non vtebātur descensu disiuncto
vt dictum est: ideo vocabitur a neotericis confusa tā
tum ⁊ nō simplex. Ut ergo ⁊ antiquis ⁊ recētioribus
vtcūq̄ satis faciaʒ intelligo t̄m accipi pro suo signato
primario quādo accipit̄ pro illo scd̄m conceptū sub q̄
imposuit̄ ei nomen secūde intētionis ⁊ quādo accipit̄
ꝓ natura tertio mō:taliter ꝙ non possit accipi pro eo

scd'o vel p̄mo vn̄ subā oīm hax ꝓpōnū stabit simpl'r. Hō est spēs. Aliq̄s hō est individuū vagū: sortes est individuū signatū: sensibile est adeq̄tū obiectū sensus. Hō est gen'. lz sit falsa. Signatū scd'ariū erit signatū termini mediāte quocūqz alio conceptu apdictis. Ex quibus ptz intellect' suppositionis simplicis.

¶ Regule aūt quattuor ꝑ hac suppōne cognoscēda ponūtur quaꝝ p̄ma est. Om̄e extremū ꝓpōnis ita cōveniens alteri extremo pro suo significato vltimato pri mario q̄ nullo mō pōt pro scd'ario cōpetere supponit simpliciter. Ut aīal est gen': spēs est homo.

¶ .2 Omnis t'us cui alter indifferēter pōt cōvenire. s. pro primario vel scd'ario signato pōt simpliciter ꝑsonal'r supponere: vt si dicā cognosco hoiem: pōt signadē hō in cōi ꝑ singulari cognosci.

¶ .3. Nullus t's pluralis quo ad rē ꝑ vocē supponit simpl'r: vt aīalia sunt gen'. Et dr̄ q̄ ad rē ꝑ vocē. Naz si sola vox sit pluralis: posset simpl'r supponere: vt cepe sunt species: si loco singularis numeri sumatur

¶ .4. Nullus t'us determinat' ab aliq̄ signo faciente ipm̄ stare pro signato scd'ario supponit simpl'r vt ois hō est spēs ꝛc. Signa aūt faciētia t'um stare pro signato scd'ario sunt: ois: null': aliq̄s: quidā: ꝑ talia id gen': verū tn̄ ly nō nō impedit suppōnē simplicē. In hac em̄ nō hō ē species ly hō simpl' supponit.

¶ Sciendum est tn̄ hic: aliquos: etiā hac suppōnē ad t'os materialr supponētes extēdere. Et pōt eoꝝ dictū sustineri remota illa particula: vltimato a diffinitione simplicis suppōnis: vt si dicā ly homo est species sumpto ly hō sub cōceptu cōi illi voci ꝑ omnib' aliis eiusdē speciei: sed de hac suppositione parū curādum est: parum enim ea vti consuevimus.

Personalis suppositio ē acceptio t'i pro suo signato vltimato scd'ario: vt hō legit. Que dividitur ī cōem ꝑ discretā. Cōis est acceptio t'i cui nō repugnat accipi pro pluribus: vniuoce: divisim: vt homo aīal. Discreta ē acceptio t'i cui repugnat accipi pro pluribus: divisim: ꝑ vniuoce: vt sor. ē. Et potest hec suppositio discreta fieri multipl'. Uel per t'um singularē: vt adā fuit vel per t'um cōem cū pronomine demonstrativo primitive speciei: vt iste ꝑ ecco currit vel q̄n est aggregatū ex t'o cōi cū suo iferiori discreto: vt hō petrus vel quādo t'o cōi additur implicatio: vt homo qui est petrus vel q̄n ē copulatū ex t'is singularib': vt petrus ꝑ ioānes vel q̄n ex vno singulari ꝑ alio cōi distributo a signo effecto parte extremi: dūmō cōis t'us sit superior: vt petrus ꝑ omnis hō vel si ē disiūctū ex t'is singularib' idem significantibus: vt marcus vel tullius vel quādo est relativū substē idēptitatis referens aīs ꝑsonal'r: vt petrus currit q̄ legit. Et si qui alii modi inveniri fuerint his adiūgantur.

¶ Hic tn̄ pōt esse dubium. An t'us singularis in signādo ꝑ nō in supponēdo cōvertatur: ita q̄ ois t'us singularis in signādo sit etiā in supponēdo ꝑ econtra. Ad dubiū r̄ndetur: q̄ si t'as discretas in suppōnēdo diffiniat (vt cōiter fit) sic. s. est t's cui ex parte sue signationis nō repugnat supponere ꝓ plurib' divisim ꝛc. cōvertūtur. Et oppm̄ asserētes ꝑ falsum dicūt ꝑ ꝓpriā vocē ignorāt q̄d liq̄do cōstat hac rōne. Diffinitiones t'i discreti in signādo: ꝑ t'i discreti in supponēdo cōvertūtur: igit̄ ꝑ diffinita: aīa ē nota ꝑ aīs ꝓbat. Diffinitio t'i singl'aris assignat' ab eis sic. s. est t'us cui ex parte sue signationis nō repugnat verificari de pluribus divisim vniuoce ꝛc. sed non pōt taliter verificari de pluribꝰ nisi ꝓ plurib' supponat: nec potest taliter supponere pro plurib' quin de plurib' verificetur: igitur idē est dictu repugnat ex parte signationis verificari de pluribus vniuoce ꝛc. ꝑ repugnat ex parte signationis supponere ꝓ plurib' vniuoce ꝛc. Si vero t's in supponēdo discret' diffiniat sic. s. est t's supponēs cui repugnat s̄m acceptionē q̄nam habet supponere pro pluribus suppositis totalib' talis t'i: tūc tales p̄dicti t'i nō cōvertūtur: hoc pz quia ly adā ibi adā est: est t'us discret' in significādo ꝑ nō in supponēdo q̄ nō supponit. Simil'r si dicā hō petr' est: ly hō ē t's cōis signādo et non in supponēdo. Dicitur ꝓ plurib' suppositis totalibus talis t'i quia ly hoies: ibi isti hoies currunt pro plurib' suppositis supponit. s. pro sor. ꝑ pro demōstratis nō tamē sunt plura supposita talis termini totalia.

¶ T'us cōis in supponēdo opposito mō diffiniatur sic. s. est t'us supponēs cui nō repugnat ꝛc. Ex his patz t'um discretū est triplicē: videlz in signādo tm̄: vt chimera ē: in supponēdo tm̄: vt iste hō ē: in supponēdo ꝑ signādo simul vt petrus est supposito illo ē in mūdo. Consimiliter potest dividi t's cōis cuius exēpla sunt facilia. Et si dicas in predictis diffinitionib' diffinitū ingredi diffinitiones: ipa rōne illius t'i supponēs ꝑ supponere: mutato illos t'os in diffinitione illius t'i suppositio. Patet simil'r ex dictis q̄ nullus t'us potest esse cōmunis vel discreens in supponēdo nisi actualiter supponat. Et si obicias verba in diffinitionib' posita nō dicere actū sed aptitudinē. Respondetur: hoc esse verū vniversal'r sublato sensu. s. q̄ ꝓpositio in qua p̄dicatur diffinitio de diffinito nō dicit existentiā: vt ibi ly hō est aīal rationale: non tn̄ semper est verū q̄ partes diffinitionis nō dicāt actū q̄d patet in hac pater est res hn̄s filium: vbi ly habēs nō dicit potētiam. Alias sor. nō habēs filiū esset pater q̄ posset habere. In aliquib' tamē dicit potētiam: vt ibi ꝓpositio est oratio verū vel falsum significans intelligentia propinqua.

¶ Hic est autē sciendū: alias etiā species suppositionis posse hac divisione dividi. Naz si dicatur comedi ollam ly ollam supponit impropie ꝑ cōmuniter. Si vero dicat' comedi hanc ollā supponit discrete. Item si dicam ly hō est dictio supponit materialr cōiter. Si autē hoc ly homo est dictio stat discrete.

¶ Suppositio cōis (que supra diffinita est) dividitur in determinatā ꝑ confusam. Determinata est acceptio t'i cōis pro suis significatis: disiūctive: vt hō currit: cui sequētes assignātur regle. Prima est ois t's cōiter supponēs nō determinat' aliquo signo vniversali vel singulari v' negatione adverbiali: nec signo confusivo supponit determinate: vt quidam leo equ' currit ꝛc.

¶ .2. Est ois t'us cui imediate adiūgit' ly. b. vel q̄ ei ꝑ aliud signū: dedita opera: vt iter determinate t' terminate supponit: nisi impediatur. Exēplum primi ois hō est. b. aīal. 2. Ois hō est aliquod aīal: vbi ly exiter cōfunditur nisi cōsulto ponatur: vt determinate faciat stare. 3. Non ois hō est. b. animal.

¶ .3. Quandocūqz duo signa mutuo se impedientia cadunt supra eundē t'um. Si p̄mo signo amoto ille t'us distribuitur in ordine ad t'um stantē distributive vel confuse tantū vel discrete supponit determinate. Exēpla hoꝝ: Non omnis hō omne aīal est. Non hō est aīal. Non ois hō est hoc aīal.

¶ Sed est hic aduertẽdũ ꝙ qñ negatio ponit' in capite ppõnis (vt fit in exẽplis positis) facilis est cognitio suppositionis: sed qñ nõ difficile est. Pro quo est notandũ: ꝙ tunc opz querere vnã sibi equiualẽtẽ vbi negatio in capite ponit': exẽplũ. Queris qualiter supponat ly al' hic: ois hõ nõ omne aial est: si remoueas nõ remanebit ly al' distributũ: in ordine ad tẽm stãtẽ ꝯfuse distributiue: ⁊ sic staret determinate qđ ũi est falsum: opz ergo accipe istã: nullus hõ oĩe al' est (que huic equi valet) ⁊ auferre ly null⁹ ⁊ relinqtur ly aial stens distributiue in ordine ad tẽm stãtẽ determinate ac ꝑ inde stabit cõfuse ⁊ nõ determinate.

¶ Est. 2. aduertẽdũ: nõ deesse qui hanc suppositionẽ determinatã bipartiãtur dicẽtes aliã esse determinatã in cõiunctã aliã cõiunctã. Inter quas hoc interest: ꝙ in cõiuncta descendendũ est disiunctiue in alia vero absqz cõiunctione aliq̃: vt si dicã hõ currit descẽdendũ est sic: hõ currit: iste hõ currit ⁊c. Dicitqz hãc suppositionẽ fieri qñ tẽus stat determinate absqz aliq̃ signo ꝑticulari: cõiuncte xo qñ causatur a signo: vel quia differẽtia hec nil variat veritatis vel falsitatis propositionũ omitti absqz ꝑiudicio pot.

¶ Confusa suppositio est acceptio tẽi cõis rõcurrẽte significato faciẽte ipsum accipi pro suis significatis copulatiue vel disiũctim vel copulatim. Et diuidit' in confusaz distributiuã ⁊ confusam tantũ.

¶ Distributiua est acceptio tẽi pro suis inferioribus copulatiue. Pro q̃ tales assignãtur regule. Prima est. Omnis tẽus cõis sequẽs imediate formal'r vel equalẽter signũ vniuersale affirmatiuũ eiusdẽ numeri ⁊ casus cum illo supponit cõfuse ⁊ distributiue: vt q̃lz hõ currit. Dicitur formal'r vel equalẽter: quia dicẽdo quilibet hois equus currit ly hois nõ distributur.

¶ Similiter dicẽdo q̃liꝫ hõ currit quãrũlz al' currit nõ ly hõ uer ly aial: sed quidñ tẽi equiualẽter seqñs signũ vle distribuũtur. Sensus enim prime est de qualꝫ specie qualitatis hõ qualificat⁹ currit. 2. est de qualꝫ specie quãtitatis al' quãtificatũ currit. Dr eiusdẽ casus ⁊ numeri quia si dicam⁹ oẽs hõ ⁊ equus currit ly oẽs nõ distribuit aliquã partẽ: sed totũ copulũ cathegorematice qđ equiualet tẽo pluralis numeri. Si vero dicam⁹: ois hõ ⁊ equus currit ly ois non distribuit nisi solũ pmã partẽ preser tĩm sumẽdo ly ⁊ nõ vice: nisi breuitatis causa ly ois vnũ existẽs supplicat vicem duorum signorum.

¶ 2. Ois tẽus cõis supra quẽ fertur negatio negãs siue sequat eũ mediate siue imediate supõit distributiue: vt null⁹ hõ est aial: vbi subm ⁊ pdicatũ distribuit'.

¶ 5. Ois tẽus cõis sequẽs imediate negationẽ infinitatẽ supponit distributiue: vt nõ hõ currit. Et si vis cognoscere q̃r distribuat ⁊ pro quib⁹, vide quid remouet ⁊ negat ꝑ quo videat'. d. 8 1. sentẽ. d. 13. ar. 4. l. c. et. d. 28. q. 1. ar. 1. ad 3. Et rõ quare talis negatio solũ negat tẽm imediatũ: est qr solũ fertur supra illum vt dicit. d. 6. m. 5. d. 22. q. 1. ar. 2. ad. 4. hãc est falsaz xps alicubi est non hõ. Sed hec est vera: nõ est vbiqz homo: vbi ponit hec verba formal'r. Quãdo negatio additur alicui tẽo p cõpositionẽ nõ fert' extra tẽz illũ Et intellexit addi p cõpositionẽ sumi infinitãter.

¶ Circa negationẽ tñ aduerbialẽ ⁊ signũ negatiuuz aduertito: ꝙ negatio aduerbialis neget oẽs tẽos q̃s post se repit: siue sint in eadẽ categorica: siue in hipothetica dũ tñ cadat sup illos. Signũ vero negatiuuz solũ negat tẽos sue categorice. Exẽpla sunt: nõ hõ ẽ aial et leo rugit: in qua ppõne tã ly hõ q̃ ly al' tã ly leo ꝙ ly rugibilis distribuũtur. Si xo loco ly nõ poneret' ly null⁹ solũ tẽi prime categorice distribueret'. Si vero querat' an sit verũ hoc in oĩni hipothetica. Rñdet' negatiue. Nã in cõditionali negatio solũ negat ly si: q̃ ꝯditionalis solũ põit illationẽ. Asserũt aũt idẽ aliq̃ de qualꝫ hipothetica tenẽtes negationez aduerbialẽ solũ negare hipotheticalẽ cõiũctionẽ: quib⁹ nõ assentio: rõne in. 2. parte ponẽda. Hic tñ aduerte ly nisi equaleret tñ sic ly nõ ⁊ nõ distribueret tẽos imediatos sꝫ mediatos. Si eñi dicã nullus hõ currit nisi risibile sit aial ei⁹ sensus est null⁹ hõ currit si risibile nõ sit aial. Et hoc s̃m cõiter loquẽtes: de quo alias.

¶ 4. Ois tẽus cõis sequẽs signũ includẽs negationẽ exercitã q̃lia sũt hec: careo: sine: absqz: ⁊ similia: supponit distributiue: vt careo dolore: sum absqz vel sine dolore: sum extra domũ: ly dolore: ly domũ distribuuntur. Dr negationẽ exercitã: q̃ si sit cõcepta vel signata hoc nõ opz: vt si dicã nego ppõnẽ ly ppõnem stat determinate. Sed nõ is illud verbũ includere negationẽ signatã: qđ põit aliq̃d. Negare eñi nõ est idẽ ꝙ nõ ꝯcedere qđ si esset etiã distribueret. Sicut ly careo dicit ꝙ nõ habeo. Sꝫ est idẽ qđ dissẽtiri: vñ de dormiẽte nõ pot dici iste negat veritatẽ: sicut pot dicisse caret perunijs. Unde includere negationẽ exercitã ẽ exercere offm negationis: includere aũt signatã aũt aliq̃ mõ importare illã cũ actu positiuo tñ: vt pꝫ in hoc xbo nolo: nã si dicã nolo comedere sensus est duplex. Primus: volo nõ cõedere ⁊ tũc ĩportat' negatio signata. Scđs est: nõ volo cõedere. Crediderim tñ etiã signũ includẽs negationẽ signatã distribuere tẽm sequẽtez presertim qñ ponit oppm ꝑuatũ vel cõtradictoriũ vt hic nolo quietẽ si sensus sit volo nõ q̃etẽ. Sec⁹ aũt qñ cõtrariũ vt est in ly nego disentio ⁊c.

¶ 5. Ois tẽus seq̃ns cõparatiuũ rect⁹ ab eo excõpositionis vel tẽs etiã sequẽs superlatiuũ exiusplatiõis distribuũtur: vt beata xgo ẽ beatior angelis: ⁊ de⁹ ẽ nobilissimũ entiũ. Dr rece⁹ ⁊c. q̃r alias nõ opz: vt si dicã hõ est fortior leone rõne ly rõne nõ distribuitur.

¶ 6. Ois tẽus sequẽs ly ita sicut: ly magis ꝙ rñ positiuo distribuit': vt sor. est ita doct⁹ sicut hõ ⁊ hõ est magis alb⁹ ꝙ equ⁹. Hic tñ scito: ly sicut ⁊ ly tãꝙ vr: non distribuere q̃r lꝫ faciãt cõparationẽ quãdã cũ dicãt aliquã similitudinẽ nõ tñ dicant expressum supra oĩa illa q̃b⁹ alie cõparant' vl' assimilat': vñ qñ dr de beata virgine: cãticoꝝ. 2. Sicut liliũ int' spinas: sic amica mea iter filias. Nõ distribuit' ly liliũ: assimilat' eñ lilio pulcherrimo. Et nõ cuilꝫ Et mlte ꝯsimiles auctoritates sũt in sacra scriptura. Insup dico ꝙ ly ita sicut: si solũ faciat assimilationẽ ⁊ nõ teneat' ꝯparatiue sicut ly sicut ꝑcesse nõ distribuitur.

¶ 7. Omnis tẽus seq̃ns signũ diuersitatẽ vel differentiã importãs rectus ab eo mediãte. a. vel ab distribuit': vt hic hõ est differẽs: diuersus: alien⁹: ab angelo distribuit'. Dicitur rect⁹ ab eo cãpa rõne qua in regula de cõparatiuo dictum fuit.

¶ 8. Tẽs ꝑtinẽs ad pdicatũ ppõnis exclusiue exponibil' gra alietatis distribuit' ad min⁹ eminẽter: vt tñ platonẽ videt hõ: q̃ ly hõ sit subm: q̃r equalet huic tñ hõ videt platonẽ ⁊ nõ dꝫ exponi sic: platonẽ videt hõ ⁊ nullũ nõ vidẽs platonẽ est hõ: sꝫ sic debet dici in scđa nullum vidẽs platonẽ est non homo.

¶ 9. Omnis tẽus seq̃ns dictionẽ exceptiuã vel reduplicatiuã imediate supponit distributiue: vt hõ in

quātum rōnalis est risibilis: omne aīl' preter irrationale est hō: ly rōnalis: τ ly irrationale distribuuntur ſm dialecticos iuniores: q̄ꝺ diceremus: q̄ ſm antiquos potius confuse tantum vel simplr' quam distributiue supponit. Et ego autē dicerē potiꝰ nulla suppositiōe simplici posse supponere mixtum eminēter: vt in exponibilibus deo dante dicetur. Ideo omnis t̄ns cōis sequēs ly cōtingēter specialiter captū vel t̄ium sibi eq̄ualentē emīnēter distribuit: vt hic: hō ꝯtingenter est aīal: termini et equiualētes sunt ly potest quādo dicit potētiā ad opposita: τ alij cōsimiles.

Cōsequēter ponēde veniūt quedā diuisiones suppositionis distributiue. Quarum prima ē. Suppositionū alia accomoda: alia nō accomada. Accomoda est acceptio t̄ri pro oībus suis sig̃tis copulatiue de p̄ro sig̃to precedētis t̄ri: vt celsi tegit oīa sortes est fortissimus hominū. Et hac suppositione vsus est btūs paulus in ep̄la ad corinthi. ca. 15. Loquēs de xp̄sto dicēs. Omnia subiecit. s. pater sub pedibꝰ eius: cū aūt dicit omnia subiecta sunt ei sine dubio propter eum q̄ subiecit ei omnia. Pro quo videe etiaz. d. th. in epistola ad hebreos lect. 2. et. 3.

Iterū distributio diuidit in distributionē pro generibꝰ singulorꝫ τ pro singulis gn̄erꝫ. Pro generibꝰ singulorꝫ est acceptio t̄ri pro speciebꝰ quas sig̃t copulatiue τ pro earū indiuiduis disiūctiue: vt omne aīal fuit in arca noe. Pro singulis generū est acceptio t̄ri tā pro specieb' quā pro indiuiduis copulatiue: vt oē ens sentie. Et hec distinctio h꞉ locū in p̄dicamēto q̄litatis τ quātitatis τc. sicut in sube p̄dicamēta. Unde isti t̄ri: quātūlibet: qualelꝫ: quotlꝫ: distribuūt pro generibꝰ singulorꝫ. Proq̄ꝫ distributione vide. D. angeli cū: sup epistolā ad romanos cap. 11. lect. 4. in fine. Distributio pro singulis generū τ acceptio t̄ri ꝓ omnibus suis suppositis copulatiue.

Determinata etiā suppositio ē duplex. Pro gn̄ribus τc. τ est acceptio t̄ri pro specieb' disiūctiue τ pro earū in diuiduis copulatiue: vt aliq̄ꝺ aīal est sanū. Determinata pro singulis generū est acceptio termini ꝓ omnibus suis suppositis disiūctiue.

Iterū distributionū: alia est incōpleta ꝓ duobꝰ: τ est acceptio t̄ri ꝓ suis sig̃tis copulatiue sub disiūctione vt vterq꞉ leo rugit. Determinata huic opposita ē acceptio termini ꝓ suis significatis disiunctiue sub copulatione. vt alter leo non rugit.

Itē alia ē distributio excedēs medietatē τ ē acceptio termini ꝓ maiori parte suorꝫ suppositorum: vt q̄ꝫ quilꝫ hō est albus. Et in sacrata scriptura: lꝫ ex p̄sse nō ponatur sꝫ q̄ꝫ multotiēs oꝫ intelligi: vt ibi oēs auaritie studēt. i. quasi omnes. hieremie. 6.

Alia est distributio popularis seu ciuilis τ est acceptia t̄ri ꝓ aliq̄ notabili multitudīe suorꝫ sig̃torꝫ in quātitate vel q̄litate: sicut vniuersa ciuitas dr̄ facere q̄ꝺ rex τ p̄cipales ciuitatis faciūt: vt est illud. Matth. 2. audiens autem hec herodes rex turbatꝰ ē τ omnis hierosolima cū illo.

Alia est distributio opposita cōfuse tm̄ τ est q̄n remoto signo distribuēte t̄rs relinq̄r stans confuse.

Alia ē opposita determiate q̄ ꝓportionabilr' diffiniri pōt Alia ē aptitudinalis. vt oīs hō timet ī mari. i. aptꝰ natꝰ est timere: vt dicit. p. h. in distributionibus cap. de negatione: vbi inq̄rit an negatio hēat vim distribuēdi. Alia est intra scalaris: vt ē hic: infinita sunt finita s̄ sensus sit duobꝰ plura sunt finita: tribꝰ plura sunt finita: τ sic ꝯsequēter: vbi ſm antiquos dicit esse sup positio intra scalaris interrupta vel disiuncta: vt dicit. p. h. de distributione cap. 1. de infinito.

Cōfusa tm̄ est acceptio t̄ri ꝓ suis īferiorib' copulatim vel disiūctim. Et diuidit' ī collectiuā τ nō collectiuā. Collectiua ē acceptio t̄ri ꝓ suis sig̃tis copulatim: nō collectiua ē acceptio termini p̄ra suppositis disiūctim. Cuius regule sunt he.

Prima oīs t̄rus cōis seq̄ns mediāte formalr' vel equiualēter signū vniuersale affirmatiuū supponit confuse tm̄. Exēplū p̄mi: omnis hō est aīl. 2. semꝑ pauperes habebitis vobiscum ly pauperes stat confuse. Nā ly semꝑ valꝫ ly omni t̄pe sicut ly vbiq꞉ oīm loco.

.2. Oīs t̄rus cōis seq̄ns coplatū diuisiue sūptū vel t̄rm numeralē supponit ꝯfuse tm̄. Exēplū p̄mi: pater τ filiꝰ ē deꝰ: si ly deꝰ stet ꝓ p̄sona supponit cōfuse: nā si ꝓ natura esset v̄a: et iā si suppōeret determiate: vt elici pōt ex. S. bonauentura p̄mo. d. 4. q. 4. d. 6. sit'r dicit ly p̄ncipiū supponere cōfuse tm̄ hic: pr̄ τ filiꝰ sūe vnū p̄ncipiū sp̄us sc̄ti: vbi ly τ. sumit' diuisiue. 1. p̄te. q. 56. ar. 4. Sꝫ hoc v̄ū est τ peculiare in hac materia: vt dicetur in. 2. parte velit t̄ns diuinis: diuino fauēte auxilio. Exēplū. 2. bis comedi panē τ intelligit t̄rs numeral' q̄ sig̃t ꝓ p̄e numerꝫ q꞉ si dicā semel bibi vinū ly vinū stat determiate: tm̄ enim valꝫ semel sicut vna vice: at v̄o vnū nō est numerꝰ sꝫ p̄ncipiū numeri.

.3. Oīs t̄rus seq̄ns signū ipoztās indigētiā. vel necessitatē: si ab eo regatur cōfunditur: vt ego eo libro ly libro supponit confuse.

.4. Oīs t̄rus seq̄ns signa hec: infinitū: ab eterno: perpetuū immediate: incipit: desinit: τ silia: p̄sertim q̄n sincategorematice seu exponibiliter tenētur: cōfunditur: vt ab eterno potuit esse homo.

.5. Omne subm̄ vel t̄rus ad subm̄ ꝑtinēs: ꝓpōnis exclusiue: si gr̄a alietatis exponat' confundit': vt tātū aīal est rōnale ly aīal cōfuse tantū stat.

.6. Oīs t̄rus cui addit' hec l̄ra. a. vel q̄dcūq꞉ aliud signū vt stet cōfuse tm̄ cōfunditur: vt. a. hō nō est aīal ly hō τ ly aīl q꞉ logici voluit stat confuse.

.7. Oīs t̄rus supra quē cadūt duo signa mutuo se impediētia si p̄mo ablato talis t̄rus distribuit' in ordine ad t̄rm stātem determinate stabit cōfuse tm̄: vt nō oīs hō est. d. aīl' vbi ly hō cōfuse supponit.

.8. Oīs t̄rus rectꝰ adictione ipoztāte actū aīe iteriorē supponit ꝯfuse tm̄: vt cognosco hoīem: pōt tm̄ sustineri ly hoīem stare simplr': vt p꞉ ex dictis.

.9. (Que ponit' ab aliq̄bꝰ) t̄rs seq̄s ly si: ly q̄ ly q꞉ suppōie ꝯfuse tm̄: vt si hō currit aīl' currit: ab alijs aūt dr̄ talis t̄rs supponere determinate īmobilr': q̄ suppositio ab antiq̄s diceret' simplex: vt ex dictis elici pōt.

Suppō ꝯfusa tm̄ collectiua est acceptio t̄ri ꝓ suis sig̃tis coplatim: vt oēs studētes sūt vigiti. Cuiꝰ dant' due regle. Prima ē oīs t̄rs seq̄ns signū collectiuū vl' collectiue tētū supponit ꝯfuse tm̄ collectiue. Uñ sciēdū aliq̄ ē signa q̄ semꝑ sumūt' distributiue siue in singulari: siue ī p'rali: vt ly singulꝰ singl'a singulū. Alia sunt q̄ semꝑ sumūt' cō lectiue τ ī n̄lꝫ n̄uero: vt ly cūctꝰ a. ūꝫ vniuersꝰ. a. ū. Alia sunt q̄ vtroq꞉ mō p̄ñt sumi: vt ly: ōis: τ oē: nā pōt sumi ī p'rari distributiue τ collectiue τ ī singl'ari: p̄serti in obliq̄ (vt q̄dā voluit) cuiꝰ oppm̄ pōt ōfēdi. Sciēdū tm̄ q̄ lꝫ ly vniuersꝰ semꝑ sumeret' collectiue nō semꝑ ꝯfūdit nisi ī p'rali sꝫ dr̄ sumi ī singl'i collectiue q꞉ cōit' nō ꝯgrue addit' nisi t̄rō collectiuo aptiꝰ eñ dr̄ vniuersa gēs vniuersꝰ ꝑplus: q̄ vniuersus hō

¶ Secda omne predicatū ꝓpositionis exclusiue ex-
ponibilis gratia pluralitatis cōfuse tantū collectiue
supponit: vt tm̄ duodecim sunt apl̄i dei.
¶ Considerādum est aūt in predictis regulis ꝛ simi
libus ꝙ quādo dicitur termin⁹ sequēs tale vel tale si
gnū supponit taliter vel tr̄ intelligit̄ ſm cōmunē lo
quendi modū. Nam si elegātie causa termini habeāt
preposterū ordinem iuditium debet de illis sumi ac si
rectum ordinē haberēt. Exēplū dicitur in precedēti-
bus t'mus sequēs cōparatiuū ꝛc. tamē si elegātie causa
t'mus precedat potest etiā distribui: vt ibi aquilis ve-
lociores leonibus fortiores. 2. reg. 1. Secus autem
erit si consulto fiat: vt non distribuatur.
¶ Post predictas regulas dicendum est aliquid de
suppositione mixta: vt opponitur simplici. Pro quo
sciēdum: ꝙ suppositio potest dici simplex. 5. Uno mo
do: vt opponitur personali: ꝛ sic dictum ē superius de
ea. Alio modo: vt opponit̄ mixte. Et hoc dupliciter.
Uno modo respectiue ad plures t'os: vt hic cuiusl3
hominis quil3 equus est. e. aīal: vbi ly al' stat cōfuse in
ordine ad ly hoīs ꝛ d'terminatē in ordine ad ly equus.
Alio mō ſc ex dependentia ab aliquo termino: vt ho-
minis quil3 equ⁹ est currēs: vbi ly equus nō stat sim-
pliciter distributiue: non enim est necesse ad eius ve
ritatē quēlibet equū possessum ab hoīe currere: suffi-
cit enim sortis quēlib3 equum vel platonis quēlibet
equum currere.
¶ Est igitur suppositio mixta pⁱmo mō acceptio tr̄i ꝓ
suis inferiorib⁹ semel disiūctim ꝛ semel disiūctiue: vl'
semel disiunctim ꝛ bis disiūctiue vel ecōtra vel semel
cōfuse ꝛ ter disiunctiue ꝛ sic infinitū ꝛ hoc ꝑ respectū
ad diuersa. Et pro hac suppositione est regula. Ōis
t'us sequēs ly. e. stat mixtim semel cōfuse ꝛ semel deter
minate. Ita ꝙ cōfusa precedat. ly. d. facit idē ꝙ d ly. e.
ordine ꝑpostero facit aūt stare ly. e. bis ꝯfuse ꝛ semel
terminate: confusa precedēte. Ly. f idē ordine trans-
mutato ꝛ sic in infinitum.
¶ Suppositio mixta. 2. modo multipliciter cōtingere
potest. Nam quedā est semel determinata ꝛ pluries
distributiua: vt hoīs q̄l3 equ⁹ ly equ⁹ semel stat defini
nate depēdet enim a ly hoīs stāte determinate semel
ꝛ cū postea in qual3 descēdente stet distributiue dicit̄
stare sic plures. Alia est pluries distributiua: vt cu-
iusl3 hominis quil3 equus currit. Alia semel distri-
butiua ꝛ pluries confusa: vt cuiusl3 hoīs equus non
est aīal ꝛ sic in infinitum.
¶ Sciēdum preter hec: oēs ꝑcedentes regulas intel-
ligēdas esse nisi aliūde impediat̄. Ad hoc aūt ꝙ vnū
signū aliud impediat req̄ritur duo. Primū est ꝙ ha
beat maiorē vim vel saltē equalē: vn̄ hic: ois hō omis
hō est: ꝑdicatū nō stat ꝯfuse tm̄. Scd̄3 ē ꝙ ferat̄ supra
ipm̄ hoc est: ꝙ intellect⁹ vtat̄ illo ad hoc ꝙ faciat t'm
al'r teneri ipo apposito ꝙ̄ teneret̄ ipo remoto. Tertio
ꝙ habeat operationē ꝯtrariā. Vn̄ duo signa affirma
tiua nō mutuo se impediūt: sed bene duo negatiua. Et
si arguas ꝙ nullū simile destruit suum simile sed due
negationes sunt similes ꝛ igitur. Rūdet̄ distinguendo
aūs: si sint malignātis cōditionis vel operationis ne
go: si n aūt cōcedo. Naz malū vt malū: est simile alteri
malo: tamē non solum est destructiuū boni: sed etiam
mali: vnde prouerbiorum. 13. Inter superbos semper
iurgia sunt.
¶ Circa hoc etiā solet poni regula hec. nullū sequēs
agit in precedēs: que verum tenet extra relatiua reci
proca ꝛ nisi elegantie causa precedat: q̄d deb3 subseq̄.
Exēplū primi: videns se ois hō ē: ly se stat distributiue
si referat ly hō. Scd̄i: ab homine differens nō erit hō.
¶ Alia regla ponebat̄ ab antiq̄s q̄ talis ē. Quicq̄d
mobilitat immobilitatū immobilitat mobilitatū. Cuius
sensus est: omne signū habēs vim distribuendi t'mum
nō distributū remouet ab eo distributionē: si cū inue
niat distributū: ꝛ ē intelligēda ꝑdictis ꝯditionib⁹ serua
tis: sil3 ꝙ ferat̄ supra ipm ꝛ ꝙ sit operationis cōtrarie.
¶ Ultimo sciendū suppositionū vires sic esse ordina
tas. Distributiua est maior ꝛ impeditiua suppositiōis
determinate ꝛ cōfuse tm̄. Ut si dicā: ois hō est aīal:
impeditur vtraq3 determinata q̄ remoto signo esset.
Si dicam: ois hō omne aīal est ambo stant distributi
ue. Similiter suppositio cōfusa tantū est maior deter-
minata. Sed hec oīa intelligenda sunt salua semper
intellectus libertate. Nam si dicam: ois hō est. b. aīal
ly aīal stat determinate: si dedita opera ponat̄: vt nō
cōfundat̄ t'us ille.

Post cōpletū tractatū suppositionū ſm thomista
rū mētem: supest aliq̄d annotare ad eūdē tractū
pertinēs ſm scoustar ꝛ nominaliū viā. Admētē aūt
doct. subtilis pōt sic diffiniri suppositio. s. est termini
pro alio positio in quo significatio talis termini saluat̄.
Que diffinitio elicit̄ ab ipso. q. 57. libri elēchoꝝ. Dif-
ferētia etiā suppositionis naturalis ab accidentali ex
ex ipso colligitur: ponit eīm hanc regulā ois t'us cōis
cui nō additur aliquod cōtrahēs imediate distribuit̄
pro quibuscūq3 suppositis p̄ntib⁹ preteritis ꝛc.
¶ Item dicit sic. T'us cōis in q̄cūq3 ꝓpositione siue
de preterito siue de futuro siue de presenti supponit ꝓ
quibuscūq3 suppositis siue existētib⁹ siue nō. Que tn̄
duo dicta de sola accidētali suppositione intelligi pñt
nisi sit ampliatio vsq3 ad possibilia vel imaginabilia
ꝛ pro istis vide. d. subtilē. l. ꝑ hier. q. 10. ꝛ. 11.
¶ Pro suppositione aūt simplici aduertito qualr po
natur natura cōis positiue ex natura rei a scotistis ꝓ
ut tacta fuit in t'is. Pro quo vide doctissimū cardina
lē cap. 4. sup de ente de essentia: vbi disputat an vni-
uersalia actu sint extra animam: cū ergo a scotistis ne
gentur entia rōnis eo pacto quo a nobis ponitur op3
eos dicere suppositionē simplicem esse acceptionem
termini pro natura ꝓut est cōis vel vniuersalis ꝛ in
plurib⁹ reperibilis. Personalē vero esse acceptionē3
tr̄i ꝓ suppositis vel indiuiduis talis nature. In reliq̄s
omnib⁹ nil aliud: q̄d magni fieri d3beat annotandum
se offert.

Sēdm vero noialiū placitū sic diffinitur suppoli-
tio. s. est t'us accept⁹ pro significatio sibi correspō
dente in ordine ad copl'am siue ꝓpositionis: vt hō est
ly homo dicitur suppositio. Uel sic: suppositio est t'us
accept⁹ pro aliq̄: de quo ē ꝟificabilis mediāte copula
siue ꝓpōnis vel alia cōsil'r tēta. Cui⁹ itellect⁹ ex aū di-
ctis p3. Ponit̄ isup ab eis acceptio triplex: actiua. s.
ꝛ passiua ꝛ formalis. Actiua est aīa accipiens t'mum ꝓ
aliquo. Passiua t'us acceptus: formalis vero est co
pula mediante qua intellectus accipit t'mum.
¶ T'mum aūt accipi nil aliud ē ꝙ ip̄m alteri vniri de ꝑ
se vel de ꝑ accēns ꝓ suo signō mediāte copula ꝟbali. Ex
q̄b⁹ infert̄. 3. req̄rit ad hoc ꝙ t'us suppōat. Primū est ꝙ sit
in ꝓpōne. Scd̄3 ꝙ pro signō aliq̄ vel significatis accipiat̄.
Tertia ꝙ d re ꝓ q̄ supponit sit ꝟificabil' i potētia ꝓpin
qua. In reliq̄s aūt diffinitiōib⁹ ꝛ diuisiōib⁹ ꝑter sim-
plicē suppōnē inter nos ꝛ eos nihil aut parū interest.

¶ Pro intellectu autem suppositionis simplicis secundum eorum mentem aduertito: quosdam illorum dixisse tantum terminum supponere simpliciter quando accipitur pro cõceptu aliquo. Unde dicebant quod si in propositione hac: homo est nõ ens ly hõ stet pro se ipso: supponit materialiter si vero pro cõceptu nõ vltimato cui subordinatur supponit simpliciter sed doctius ponitur ab aliis secundum quorum mentem potest diffiniri sic: simplex suppositio est acceptio termini pro aliquo signo: vt signum est vel prout habet aliquam proprietatem grãmaticã logicã vel rhetoricam. Pro quo sciẽdum triplicem cõceptum posse correspõdere huic termino hõ. Unus qui est absolutus: et est similitudo ipsius vocis prout vox est: siue enim significet siue nõ vocem. 2. est connotatiuus: et est similitudo ipsius vocis prout significatiua est vel cõnotando quod significet hoies. Tertius est vltimatus omnium hominum. Quãdo terminus accipitur mediãte primo conceptu supponit materialiter: quando mediante secundo simpliciter: quãdo vero mediante tertio personaliter.

¶ De relatiuis.

Postquam de terminorum absolutorum suppositionibus determinatum est: superest de relatiuorum suppositionibus aliqua per tractare. Quorum materiam totam quinque punctis perficiemus. Primo namque dicetur quid relatiuum: et quotuplex sit. Secundo quot modis contingat relatiuum refferre: et quo illorum modorum referat. Tertio pro quo relatiua supponunt. Quarto quo modo vel qua specie suppositionis supponat. Quinto qualiter relatiua resoluẽda sint. Pro primi autem enodatione sciẽdum est relatiuum posse dupliciter sumi. Uno modo logice: seu predicamentaliter et diffinitur sic. Relatiuum est cuius quidditatiuum esse est ad aliud quodam modo se habere: vt pater et filius: dominus et seruus. Alio modo sumi potest grãmatice: et sic relatiuum est antelate rei recordatiuum. i. est terminus secũdario et depẽdenter dans intelligere rẽ quam aliquẽ terminum naturaliter prius representat. Dicitur secũdario et depẽdenter: quia non sufficit solum dare intelligere secũdario vel ducere in memoriã rem per antem terminum significatã. Nam si dicã homo currit et homo ridet: ly hõ in secũdo loco secũdario dat intelligere: et ducit in memoriã illud quod ly homo ans significabat. Si forsan dicas ly hõ nõ esse ans in primo loco quia ly hõ in secũdo nõ est relatiuum: responsio nulla est. Primo quia est petitio principii in solutione. Secũdo quia ly ans sumitur pro termino precedente qualis est ly homo: oportet igitur terminum dependentiã habere ab alio termino vt sit relatiuum. Dicitur naturaliter prius quia dicẽdo ipsemet est hõ non potest ly ipsemet intelligi quin prius natura ad minus intelligatur ly homo: licet situaliter sequatur. Est tamen hic sciẽdum quod ans (presertim apud grãmaticos) diuersimode accipitur. Aliquando enim sumitur proprie et est id quod ab aliquo (vt tenent aiunt) relatiuo refertur. Aliquando sumitur in propositione. s. pro substantiuo cum quo relatiuum in genere: numero: et persona: cõuenit: tertio modo terminus sequens potest dici ans: vt hic. Super omnia autẽ charitatẽ habete quod est vinculum perfectionis. Ubi ly charitas est ans secundum sententiã: et ly vinculum secundum constructionẽ. Simile est ibi. Est animal varium qualis ẽ mulier. Est tẽplum magnum quantus est mons: pro quibus videantur grãmatici: neinpe hoc ex actius examinare ad illos attient. Sed est hic dubium nõ silẽtio inuoluẽdum: et est: an ista depẽdẽtia relatiuorum sit respectu significacationis vel acceptionis: nam respectu suppositionis non posse intelligi in aperto est: quippe cum sepius contigat ante nõ supponẽte relatiuum supponere: vt hic. Antichristus non est et ille erit: et econtra vt hic. Adam fuit ille nõ est. Huic dubio triplex datur solutio. Quidam enim logici dixerunt relatiuum se a suo ante depẽdere in significãdo: vt nil aliud significet: quam illud adequate quod suum ans significat: sunt et alii dicentes relatiuum posse sumi dupliciter. Uno modo sincategorematice et hoc est quando solum significat aliquid. Quod duobus modis potest cõtingere. Primo quãdo per se potest vt ille. 2. quando immediate ponitur suum ans: vt hic homo est: et ille hõ erit: vbi dicit ly ille esse relatiuum tantum: et homo relatum tantum: et totum hoc referens et relatum. Alio modo sumitur categorice. et ẽ quãdo ponitur in propositione sine suo ante immediate: vt sortes currit qui mouetur: vbi ly qui subordinatur (vt aiunt) cõceptui adequato sortis. Est et tertius dicendi ponẽs hanc conclusionẽ. s. omnis significatio relatiui est absoluta et cõis. Absoluta intelligitur vel dicitur: quia non significat nunc hoies nunc equos: sed omnia entia cõiter relatiue. Acceptio vero relatiui est dependens. i. non accipitur relatiuum pro isto vel illo donec apponatur aliquod ans. At vero si contra dictã cõclusionem arguatur sic: visa hac scriptura: qui currit: intellectus est suspensus donec apponatur ans aliquod: igitur nullus cõceptus vltimatus formatur: igitur non significat absolute. Respondetur secundum hanc positionẽ: hanc suspensionẽ nõ prouenire eo quod nõ formetur cõceptus: sed quia non cõstat pro quo sumatur relatiuum. Rationes autẽ quibus hec positio fulcitur potissime sunt due. Prima est. Audita ista voce qui nullo ante apposito a rustico: et a latino aliquẽ cõceptum format latinus quẽ rusticus nõ format: et ille nõ est cõceptus nõ vltimatus: cum talis ab vtroque formetur: igitur est vltimatus: et per consequens absolute arguant. 2. ratio. Ille qui imposuit relatiuum ad significãdum nõ meminit alicuius entis. s. hois. s. leonis etc. Ergo absolute imposuit et cõiter. Verbi gratia: si impositor fuisset hispanus et vellet imponere noia latina diceret ly qui significet el q̄l: ly ille aquel: vnde infert tales voces ille vel qui nõ sub ordinari cõceptui adequato sui antis sed cõceptibus cõibus qui per talẽ vocẽ el q̄l exprimũtur. Inter has aũt opiniones .3. Uidetur et apparẽtior et veritati propinquior cui olim acquiescerem ni rõnes aliquot que secuntur mihi obstitissent: quarum prima est. Quia videtur hec positio implicare: dicit enim relatiuum habere significationẽ absolutã et comunẽ: et sensus (vt opinans ait) est quod relatiuum significat oia entia mundi relatiue: si igitur omnia entia significat relatiue: quomodo habet significationẽ absolutam eorũdem: et si sua significatio cõis est absoluta qualiter significat oia entia relatiue? Si forsan dicas sensum esse significare omnia entia absolute: taliter tamen quod nõ põt accipi nisi relatiue nã licet significatio sit absoluta acceptio tamen ẽ relatiua: et cõtra. Omnis terminus põt accipi ab intellectu pro suo significato eo mõ quo significat illud: sed per te relatiuum significat oia entia mũdi absolute igitur pro illis põt accipi absolute. Si dicas maiorẽ esse verã extra terminos cõnotatiuos hoc non soluit: nam relatiua ad minus aliqua non sunt termini cõnotatiui et si velis oia talia esse: tunc dicam sic in maiore. Omnis terminus potest accipi pro suo significato materiali eo modo quo illud

significat⁹ reddi eius argumentu; q autem significatu materiale significet absolute patet quia opinio sola ponit acceptionem relatiuam seu dependentem.

¶ Secundo absque quare acceptio relatiui puta isti⁹ relatiui illud non potest esse absoluta cum per se significet omnia entia mundi: quia vel est hoc ratione significationis. l. acceptionis. Si primum igitur significatio est dependens. Si secundum idem est causa illius ipsius. Et confirmatur quia iste ly ens non potest accipi pro isto. l. absque aliquo determinante: igitur erit relatiuum. Si dicas quod illud determinans non est antecedens hoc est petere principium postea ergo probo ex tuis dictis illud esse antecedens quia determinat acceptionem sicut antecedens: et refert q precedat. l. sequatur significatum tamen (vt dictum est) determinet terminum taliter: quo ad acceptionem.

¶ Tertio quia sequitur q aliquis terminus retenta ei⁹ significatione aliquando esset relatiuum aliquando non: consequens est impossibile igitur et antecedens: consequentia probatur: si dicam animal currit et aliud legit: ly aliud est relatiuum: si autem dicero omne ens est intelligibile et aliud non intelligibile: volens q ly ens stet pro omni entitate reali et rationis vel singulari etc. Et ly aliud non est relatiuum: quod probo: nullam omnino dependentiam habet ab antecedente: igitur non est relatiuum: consequentia est nota: et antecedens probo: non habet dependentiam in significatione: quia ista per se est absoluta: nec ratione acceptionis: nec suppositionis: quia nec accipitur nec supponit: ergo: q non supponit quicquam esset q non accipiatur sic patet vel accipitur pro eodem pro quo suum antecedens et hoc nomen quia est relatiuum identitatis: quod diffinitur ab opinionem oppositam tenente sic relatiuum substantie aliquitatis est quod pro alio quam suum antecedens accipitur. Si pro alio nihil est illud: igitur non accipitur: et volo q sensus .2. partis sit: aliud ab ente intelligibili: ita q non includatur relatiuum reciprocum: taliter q non sit sensus aliud ab eo. s. aliud ab ipso: quia vterque sensus possibilis est.

¶ Quarto aliquod relatiuum grammatice significat quoddam relatiuum predicamentale cui⁹ antecedens significat correlatiuum eius predicamentale: sed relatiuum predicamentale non potest intelligi sine correlatiuo. Ergo tale relatiuum grammaticale non potest intelligi absque suo antecedente: vt patet in his: talis, qualis, tantus, quantus.

¶ Quinto omnis significatio absoluta termini pertinet ad primam tantum vel ad secundam tantum vel tantum ad tertiam: Sed nulla significatio relatiui per se sumpti est huiusmodi: igitur nulla significatio relatiui est absoluta: antecedens totum concedunt peritissimi grammaticorum (quibus in hoc fides habenda est) asserentes relatiuum presertim ly: qui: que: quod: et alia consimilia ex se nullius esse persone. Sed q isti sint vel illius ab antecedente mendicabunt: cum ergo logica grammaticam supponit (cuius non parum interest terminorum significantias considerare) non iniuria etiam a logicis concedetur antecedens et perinde consequens.

¶ Ultimo sic arguo et capio ly illud per se sumptum et ly ens sumptum similiter per se: et considero illorum significationes non consideratis acceptionibus: nec suppositionibus. Et quero an illi duo termini vt sic: significent idem eodem modo vel non: si primum. Ergo sunt termini sinonimi quod aperte falsum est vt videtur si diuersimode: sed sicut ille diuersus modus non est assignabilis nisi penes hoc q vnus terminus absolute alter vero dependenter significat igitur. Si dicis non esse penes hoc: sed quia vnus taliter significat q non potest accipi nisi pro antecedente: alter vero sic: contra ergo iam non consideras significationem precisam ab acceptione et suppositione. Si dicis hoc esse verum: quia oppositum est impossibile. contra omne prius natura altero potest intelligi non intellecto posteriori sed significatio est prius natura acceptione et suppositione igitur potest intelligi non intellectis acceptione et suppositione. Mihi igitur videtur dicendum omne relatiuum relatiue tentum significare absolute seu dependenter a suo antecedente expresso vel supposito. Nec tamen ex hoc volo intelligere relatiuum significare adequate illud quod suum antecedens (vt prima asserebat opinio). Nam dicendo: sortes currit et alius legit: ly alius et significat sortem et alium ab eo: nec tamen horum significasset nisi ly sortes precessisset vnde audita ista voce illud vel nihil intelligo l. debeo subintelligere ens: ita q intelligatur illud ens. Ita q quandocunque auditur vel videtur aliquod relatiuum: semper intellectus supplet quoddam antecedens transcendens vel aliud quoddam commune ex communi vsu: vt in sacra scriptura quasi infinities quando dicitur omnis qui subintelligitur homo: vt omnis qui audiuit a patre et didicit venit ad me: omnis qui inuocauerit nomen domini saluus erit etc. Similiter si dicatur: tantum: quantum: tale: quale: tot: quot subintelligitur ens. s. tantum ens: tale ens. At vero si arguas: ly ille quando per se profertur subordinatur conceptui: et tamen nullum antecedens transcendens potest subintelligi: nec habet aliud antecedens commune ex vsu possumus enim dicere ille homo ille equus: ille angelus q non habeat transcendens patet quia omne transcendens est feminini vel neutris generis: nam ly vnus masculini generis non est transcendens cum vt sic non possit de omnibus predicari. Hoc dupliciter potest solui. Primo negando antecedens: et similiter q ly vnus non sit transcendens. Nam sufficit q essentialiter significet tantum sicut transcendens. Secundo dico q non posse exprimi transcendens masculini generis non est ex defectu conceptus: sed ex deffectu vocis latine. Nam vnus conceptus numero potest vocibus diuersorum generum explicari sicut vestis: indumentum: significat sub eodem numero conceptum. Ratio huius est: quia mentales nullius sunt idiomatis: vt dicit beatus augu. Et do tibi simile: hec propositio pater est alius a filio est vera secundum theologos: et tamen non potest explicari substantiuum aliquod: quasi dicas esse ly pater: sensus esset: pater est alius pater a filio: quod falsum est: si suppositum vel persona est incongrua. Dicitur relatiue tantum quia summopere aduertendum est an relatiuum relatiue sumatur vel absolute. Nam si absolute sumatur per se significat aliquid vt ibi: quis furor o ciues quam tacta licentia ferri vbi ly que et ly tanta accipiuntur absolute. Et etiam plures possunt relatiue: ly vero quis nunquam tenetur relatiue sed interrogatiue. Si vero dicas tabula est pedalis: et tanta est nigra: mulier que innupta est cogitat que dei sunt: ly tanta et ly que tenentur relatiue quod sine antecedentibus ad minus subintellectis haud quaque intelligi queunt.

¶ Rationes vero que pro .3. opinione afferebantur tametsi non paruam videantur habere et apparentiam et vim: videntur tamen mihi solubiles. Ad primam enim posset sic responderi: cum dicis: prolata ista voce vel visa hac scriptura: qui: plus intelligit latinus quam rusticus: distinguo si latinus subintelligat antecedens aliquod concedo si nasit nego. Si autem dicas q videtur communiter concipiendi modo hoc contraire: nam etiam nullo antecedente apposito: nec expresse nec implicite: plus videtur intelligere latinus quam rusticus. Dico hic esse deceptionem: nam ex eo q latinus scit illud relatiuum sit talis esse impositionis: q si aliquid precesserit significabit illud: quod tamen rusticus ignorat arbitratur se plus quam rusticum intelligere ratione significationis relatiui: quod tamen falsum: cuius probatio faciens fidem omni

nolenti ꝓpterire est hec: quia ly iste qñ stat p se ni-
hil signt fm oẽs tenẽtes eius demõstrationem esse suã
significationẽ: q₃ cõiter tenetur: ꝛ sustentãs prefataꝫ
opinionẽ dicit rõnabilr posse sustineri: ꝛ tñ quando
per se ꝓfertur plus intelligit latin⁹ q̃ rusticus. Simi-
le est de hoc signo ly de quo dicit predictã opinionem
sustẽtans nõ posse illud alicui conceptui subordinari:
verũ si a logico audiat plus intelligit q̃ rustic⁹. Item
simile est de hac figura. o. in arithmetica q̃ nihil oĩo si-
gnificat: cui⁹ oppositũ reperit in istis signis. 1. 2. 3. 4.
ꝛ tamẽ si videat ab arithmetico ꝛ rustico plus vnus
q₃ alter intelliget. Nã arithmeticus papiet ly. o. ta-
lis esse nature q̃ si postponat alicui numero multipli-
cabit illum: rusticus neq̃q̃₃ callebit. Item simile ẽ
siliter me ꝛ sorte sit talis cõuẽtio: q̃ si ꝓferat a me ista
vox. baf. aliqua alia voce precedẽte significet equũ₃:
sinalit: nil significet. Si solitarie pferã ly. baf. plus
intelligit sortes q₃ alius cui ignota est ipositio hec: ꝛ
tamẽ tũc nil significat: quia si hoc intelligit nõ est ra-
tione significationis sed ratione cõuentionis.

¶ Ad tertiã rõnẽ dicit q̃ lʒ impositor nõ meminerit
hominis vel leonis meminit tamẽ entis in cõi: ꝛ p⁹ns
natura intellexit ens absolute ꝛ post imposuit ad si-
gnificandũ relatiue omne ens: depẽdenter tñ: ꝛ tale
ens similiter dẽpẽdenter. Ita q̃ eius fuit intẽtio nulla
lũ relatiuũ aliqd significare nisi p̃uio aliquo cõceptu
absoluto siue ille sit cõmunis siue singularis.

¶ Dicã aũt notãdum est: non esse incõueniẽs relatiuũ
grãmaticale ꝛ logicale coincidere materialr. Naꝫ ly
similis: dissimilis: tantus: q₃ntus: vtroq₃ modo sunt
relatiua: lʒ nõ eadem rõne. Scdo sciẽdum est q̃ rela-
tiua de quib⁹ tractabitur non semp tenẽtur relatiue
sed possunt sumi etiã absolute (vt dictũ ẽ). Aliquãdo
demõstratiue: vt ecce illum. Aliquãdo expositiue: vt
ego ille qui quõdam: ꝛ etiã mltis aliis modis. Similr
ibi: hic si esset ꝓpheta sciret que ꝛ qualis est mulier:
que tangit eũ: ly qualis tenetur absolute: ꝛ sic ð aliis
dicendũ est. Et quãdo sic tenentur bene significat ali-
quid absolute: sʒ tũc ꝛ quãdo sumitur relatiue nõ su-
mitur vniuoce: ꝛ similr hoc est in causa q̃ relatiuum
per se sumptũ: videatur aliquid absolute significare
nisi intellectus perspiciat intime qualiter talem ter-
minũ velit intelligere.

¶ Relatiuũ prima sui diuisione diuidit in relatiuuꝫ
substãtie: ꝛ accidẽtis. Relatiuũ accidẽtis est qd refert
aũs ꝓut in eo est aliquod accidens vel aliqd signum
per modũ accidẽtis. Exẽpluꝫ primi: albũ currit ꝛ tale
non videtur a me. Scdi: qualis pater: talis filius:
talis spiritus sanctus.

¶ Relatiuum substantie est qd refert suum aũs p mo-
dũ substantie ꝛ nõ ꝓut in eo est aliqd accñs ꝛc. vt hic.
dulcedo est in melle q̃ immutat gustũ: vbi. q̃. lʒ referat
accñs: tamẽ quia habet moduꝫ sube nec denotatur ex
vi relationis sibi inesse aliquid accidẽtis s̃m rem vel
modũ: dicitur ꝛ est relatiuum substantie.

¶ Ulterius relatiuũ sube diuidit in relatiuũ idẽpti-
tatis et diuersitatis. Idẽptitatis est qð ex modo suo
significandi denotat accipi pro illo ꝓ quo suuꝫ aũs
vel pro aliquo ei⁹: vt hic: rex qui sedet in solio iudicii
dissipat omne malum intuitu suo: ꝓuer. 20. vbi ly. q̃.
ꝛ ly suo est r̃m idẽptitatis. Relatiuũ diuersitatis est
qð ex modo significandi denotat sumi pro alio a suo
aũte vt: vn⁹ q̃dã esuriit: alius autẽ ebrius est.

¶ Ulteri⁹ diuiditur relatiuũ idẽptitatis in recipro-
cũ ꝛ nõ reciprocũ. Reciprocũ ẽ qð denotat regressiõeꝫ
a. suum aũs respectu esse vel alicuius opationis vel
possessionis. Exẽplum p̃mi: omnis hõ est ipsemet. ꝛ
omnis leo videt se. Et sumit hec opatio large ꝓ qua-
cũq₃ actione vel actu. Non reciprocũ est qð nõ deno-
tat ꝛc: vt sortes currit: qui legit.

¶ Ulterius diuidit reciprocũ in possessiuũ ꝛ non pos-
sessiuũ. Possessiuũ est illud qð accipit pro re que ha-
betur ab aũte: vt meus. a. um. tuus. a. um. suus. a. um.
Non possessiuum est relatiuum qð non accipitur ꝛc.
Ut ly. sui. se.

¶ Consequẽter relatiuũ accñtis diuidit in relatiuuꝫ
diuersitatis ꝛ idẽptitatis. Diuersitatis est qð deno-
tat alietatẽ accidẽtis vel rei significate p modũ accidẽ-
tis: vt sortes est bicubit⁹ ꝛ plato ẽ inequalis. Idẽpti-
tatis est qð nõ denotat ꝛc. vt similis: quantus: quot:
qualis ꝛc.

¶ Sunt tamẽ hic duo aduertẽda. Primũ ẽ: aliquos
affirmare ly alius. a. um. nõ esse relatiuũ: qð hac rõne
probat. Oĩs terꝰus signt oẽ illud ꝓ quo accipit: sʒ ly al⁹
accipit pro alio a suo aũte: ergo non significat suum aũs:
sed omne relatiuũ significat suum aũs: ergo ly ali⁹ nõ est
relatiuũ. Sed positio hec falsa est: vt pote q̃ falso in-
titur fundamẽto. s. ly ali⁹ non significare suum aũs:
cuius falsitas sic probat. Omnis cõcept⁹ represen-
tans differẽtiam aliquoꝝ in actu exercito ꝛ pfecte signi-
ficat vtrũq₃ extremũ differẽtie: sed cõceptus cui ly al⁹
subordinat representat differẽtiam aliquoꝝ: igit re-
presentat vtrũq₃ extremũ: sed vnum extremũ sicꝫ aũs:
ergo significat aũs: si ⁹ceptus significat: ergo ꝛ vox
ꝛ scriptura: maior sillꝫm est nota vt in. 2. parte dice-
tur: ⁹ñe sunt bone igitur. Ad rationẽ in oppositũ negatur
⁹ña: debuit enim sic cõcludere: ergo significat aliud a suo
aũte cũ quo tamẽ stat etiã significare suũ aũs: qð q̃-
significat formalr ꝛ id ꝓ quo supponit materialr.

¶ Scdo summopere notãdum est nõ esse nisi ista relati-
ua reciproca simplicia. s. genitiuo sui: suus. a. um: meus.
a. um: tu⁹. a. um: noster. a. um: vester. a. um: nostra-
tis. vestras. tis. ꝛ si aliqua appareãt ponunt loco ista-
rũ ꝛ nõ sumunt in ꝓpria signtione vt pꝫ de ly ipsemet.
Aliquãdo enim tenet reciproce: vt hõ est ipsemet: nã
cũ ly sui careat noĩatiuo: necesse ꝓnomẽ aliqð simplex
quo possim⁹ in noĩatiuo facere reciprocationẽ illam
quã ly sui dicit in aliis casibus: vtimur ly ipsemet: vt
in exẽplo pꝫ. Si uero dicat sortes est alb⁹: ꝛ ipse fuit
niger: ly ipse nõ reciproce ꝛ p ⁹ñs equiuoce tenetur:
tm̃ enim valet sicut ly ille vel ipse: vnde ortuꝫ est (ut
existimo) discrimẽ inter grãmaticos ꝛ logicos: istis
asserentibus ly ipsemet ꝛ alia reciproca posse referre
aũs positũ extra categoricã vbi est: illis vero hoc ne-
gãtib⁹: inter q̃s medians certe crediderim ego grã-
maticoꝝ dictũ verissimũ esse: qz ly ipsemet tenetur reci-
proce: dictũ aũt logicoꝝ quãdo nõ reciproce. Pluries
enim vno relatiuo pro alio vtimur: qð magis in vsu
grecoꝝ q₃ latinorum est: vt est videre apud laurẽtium
vallam in reciprocatione sui ꝛ suus: verũ si aliquis di-
cat nonne est possibile: vt ly ipsemet referat reciproce
aũs positũ extra suã categoricã. Rñdeo mihi videri qð
nõ si terminoꝝ atẽdãtur significata. Nulla enim videtur
differẽtia tunc eẽ inter ly ipsemet ꝛ ly ille nisi vocalis
tantũ nisi aliquis gratis velit fingere differẽtiam in
descensu asserens descẽdendũ fore sub aũte vnius si-
gillatim ꝛ nõ sub aũte alteri⁹: qð cõiter negatur esse fa-
ciẽdum: imo cõiter affirmat distributionẽ relatiui re-

ciproci referẽtis añs extra categoricã in qua est equiualere distributioni absolute. Et dato q sic eẽt nõ opz relationẽ esse reciprocã eo precise q referat sigillatim vt in fine dicet. Hoc dixerim qz cõceditur in hac propositione omnis hõ est τ ali⁹ disputat ly alius includere ly ab eo referen sigillatim: vt sensus sit: oĩs homo est τ alius ab eo disputat: vt post dicet. Ad opinionẽ autem mei dicerẽ esse formalr non reciproca quia talerelatiuum nõ est recip iacũ nisi fm vocẽ: q si velis: vt sit: dicam iam sumi equoce vel nõ admittã congruitatem: opz enim relatiuũ si reciproce referre debet esse partẽ categorice totalis: vbi est suum añs: aliter non denotabit regressionẽ ad añs. ł ad aliquid ei⁹: q̃ quidẽ regressio videt mihi esse quedaz relatio qua pficitur seus⁹ cathegorice vbi est añs: vt homo est ipsemet: hõ diligit se: alr autẽ hic: homo currit τ ille mouetur.

¶ Ad scõm punctum deueniẽdo: dicitur duplicẽ relationẽ (in relatiuo presertim sube idẽtitatis) posse reperiri. Reperitur siquidẽ simplex relatio: τ personalis. Simplex est quãdo añs τ relatiuũ nõ verificãt p eodem numero: vt femina pdidit gratiam τ ipsa eam reperit. Añs enĩ pro eua τ relatiuũ p beata virgine verificatur. Personalis est quãdo relatiuũ τ añs p eadem re numero verificãt. Exẽplum est facile.

¶ Scõo dicitur. Relatiuũ identitatis duplr pose referre. s. restricte τ nõ restricte. Restricte (fm aliquos) est referre añs cum omĩbus terminis sue categorice: vt omnis hõ est τ ille mouet: sed. 2. partis (si restricte referat relatiuũ) est: ille omnis hõ mouet: que falsa est: cum subm nõ supponat: efficit si quidẽ ly omĩs pars extremi: quippe qd inter acceptionis vnice claudit partes: qui sensus ac per õñs opinio absurdior est q̃z reprehẽdi mereat. Ad mẽtem autẽ cõiter nũc loquentiũ videtur diffinitionẽ sic posse dari. s. Referre restricte est referre añs acceptũ pro his p quib⁹ ppositio añtis denotatur reddi vera: vt hic: oĩs homo currit τ ille mouetur: posito siqdem aliquot hoies currere et aliquot non. ly ille solũ refert ly hõ p ut accipit pro currentibus: sensus enĩ est: ille homo q̃ currit mouetur. Referre nõ restricte est referre añs pro omni eo p quo accipitur: vt homo: currit vel ille quiescit. Sed iste diffinitiones videt posse calũniari: nã si existens in instanti inchoatiuo hore dicam⁹: incipit esse instãs futurum τ illud non erit: non videt qualr posset dari suppositũ pro quo ppositio añtis dnotet reddi vera: nisi forsan dicas diffinitionem intelligi quãdo talis supposita sunt signabilia. Ideo ab aliis diffinit sic.

¶ Referre restricte est referre añs cũ omĩb⁹ tẽis sue categorice demptis signis variãtibus spẽm suppositionis nisi sit negatio: vnde hic omnis hõ est τ ille est albus ly ille refert ly homo cũ ly est τ sine ly omnis: sz hoc etiam nõ videtur vniuersalr veruz. Nam si dicãt equ⁹ cuiuslz hoĩs currit τ ille est niger: sensus. 2. partis est: τ equ⁹ q̃ est cuiuslz hominis ẽ niger. Si dicas diffinitionẽ intelligi quãdo signũ non efficitur pars extremi. Cõtra hic: aliqs homo omnẽ equũ videt: τ ille est niger: ly ille refert añs cum illo signo omnem qd non efficit pars extremi: sensus enĩ est τ ille homo qui omnẽ equũ videt est niger: igitur: q autem ille sit sensus ptz: aliás in casu quo sint tm̃ sortes qui omnẽz equũ videt τ plato qui tm̃ vnum: τ sortes sit albus τ plato niger illa copulatiua esset vera: qd cuilz intellectui repugnat. Et idem pz hic: hominis cuilz equus currit τ ille est risibilis. Nam sensus. 2. partis ẽ τ ille homo cuius quilz equus currit. Minime autẽ miror prefatas diffinitiones cũ aliis (quas breuitatis amore dimitto) nõ esse vsquequaqz sufficiẽtes. Difficile enĩ est quid sit relatiuũ referre restrincte τ quãdo sic referat notificare. Videtur autẽ mihi p nũc sic posse describi primuz. s. referre restricte est referre: añs determinatũ ab implicatione denotatãte de eo illud qd ppositio in qua erat denotabat potiori modo quo fieri põt. Volo dicere q restrictio quã relatiuuz habet in referendo: debet explicari p añs apponẽdo iplicationem denotãtẽ qd dictũ est: vt hic omne albũ ẽ τ illud mouet sensus. 2. partis est τ album qd currit mouet τ non sic: τ illud omne albũ τc. Nam ibi ly omne efficitur pars extremi: qd non fiebat in prima. Si vero diceretur sic: omne illud albũ currit: nõ absurde (mea quidem sentẽtia) diceret: arbitrior enim: ly illud stare distributiue vt in. 4. puncto dicet. Verum est autẽ q quando añs stat confuse tantum non potest seruari sensus ppositionis añtis: sed sufficit q seruetur in suppositione determinata vel quauis alia prout melius fieri potest. Referre non restricte añs absolute ẽ refferre añs absolute vel sine aliqua implicatione.

¶ Ad cognoscendũ autẽ quando relatiuũ sic vel sic referat: qd (vt dictum est) non est dictu facile pmitto non esse dabilem adeo certam regulam quin patiat instantiam: presertim cõcessa libertate: qua plusq̃z satis sit: vtitur nunc logici. Ideo solũ ponam regulas cõmuni τ rationabili modo cõcipiendi cõformiores: quarum prima est.

¶ Omne relatiuũ substãtie idẽtitatis positũz in aliqua parte copulatiue vel tẽporalis vel localis vel cõparatiue: mediãte ly ita sicut: referẽs añs positũ in altera: refert illud restricte. Similr si ponat in õñte cõditionalis vel causalis vel rõnalis vel aduersatiue: restricte refert. Exẽpla horum hõ currit τ ille mouetur τc. Voco autem õñs aduersatiue (τ si improprie) orationem q̃ non imediate sequit ly q̃uis siue precedat siue sequatur: vt sortes erit doct⁹ q̃uis ipe non studeat cuius sensus est: q̃uis ipe sortes qui erit doctus τc. Exẽplum vltimi sortes est ita nunc san⁹ sicut ipsemet fuit heri. Sensus est: si currit ipse sortes qui ast nunc sanus fuit heri.

¶ Scda omne relatiuũ positum in disiunctiua vel in añte cõditionalis: rationalis: causalis: τ aduersatiue refert suum añs positum in alia categorica non restricte. Exẽplum deus creat vel ipse non creat: de⁹ creat si ipse nõ creat. Predicta enim cõditionalis cõiter intelligitur falsa: que tñ esset vera si ly ipe referat restricte: sensus enim esset de⁹ creat si ipe deus qui nõ creat creat: presertim tenẽdo ad impossibile sequi quodlz. Prefate tamen regule vere sunt vt cõiter τ de per se. Hoc dixerim: quia aliquãdo non est necesse eas obtinere veritatẽ: vt ptz in his ppõnibus: hõ est albus τ omnis ille currit: omnis hõ non est albus vel ille nõ currit: que fm cõem opinionẽ sunt cõtradictorie: τ tñ dãtur ambe vere fẽ quẽdo reglas positas: casu q sint aliqui homies albi τ alii nigri τ soli albi currãt. Opz ergo dicere copulatiuã τ disiũctiuaz: posse sumi dupliciter: vno mõ absolute: τ sic vere sunt regule. Alio modo prout volum⁹ vnam alteri cõtradicere: τ tunc opz relatiuum stare vel referre eodẽ modo in ambabus: aliás nõ essent cõtradictorie. Cõsimiliter dicatur

de aliis hipotheticis vbi necesse fuerit.

¶ Pro.3.pūcto ponunt̄ regule aliquot. Quaꝝ prima est. Omne relatiuū substātie identitatis etiā reciprocū nō possessiuū hn̄s relationē personalē: si nō referat restricte supponit ꝓ tot pro quot suū añs: si tñ añs τ relatiuū supponāt: nolo tñ intelligi ꝙ solū supponāt ꝓ tot: stat eñ ꝙ supponāt ꝓ tot τ ꝓ pluribꝰ: vt hic hō est vel ille erit. Si vero supponit restricte supponit ꝓ illo ꝓ quo verificat̄ ꝓpositio sui añtis: si illud sit dabile: vt aial est petrus qđ currit: ly qđ solū pro petro supponit. Dicit̄ si illud ⁊c. qꝛ posita mūdi eternitate hec copulatiua est vera: ab eterno fuit hō qui nō fuit ab eterno: qꝛ ly hō qđ est añs: stat cōfuse: τ ly. qui. determinate: τ sic qꝫ pars est vera. De prima notū est: scđa patet: qꝛ nullꝰ hō fuit ab eterno: vt ptꝫ ꝑ descendēdo: nō tñ loquor in presenti de christo dño nostro: sed de aliis hominibus.

¶ Scđa: omne relatiuū substantie identitatis supponēs simplr̄: τ omne rl'm subē idētitatis reciprocū possessiuū: τ oē rl'm substātie diuersitatis supponūt pro alio ab añte vl' pro alio ꝓ quo verificat̄ ꝓpō sui añis exēpla patēt. Intelligit̄ tñ hec regula nisi cū relatiuo alietatis apponatur rl'm referens sigillatim: dico sigillatim: qꝛ reciproce nō pōt ꝓprie teneri extra suā categoricā: verbi gratia: hō est albꝰ τ alius ab eo currit in casu ꝙ omnes homines sint albi ly alius ab eo pro tot supponit ꝓ quot suū añs.

¶ Tertia. oē rl'm accidētis tā idētitatis ꝙ diuersitatis pōt supponere (nisi aliūd impediat̄) ꝓ eo ꝓ quo verificat̄ ꝓpō sui añtis τ pro alio: exēpla. Sortes est talis qualis semꝑ fuit: qualis vnusquisqꝫ est talis similis videtur ei: petrus fuit albus sꝫ dissimilis est nūc: petrus est niger sꝫ dissimilis est plato.

¶ Pro.4. puncto ponūtur alie regule quaꝝ prima est. Omne relatiuum subē identitatis nō reciprocum habēs relationē ꝑsonalē: si non referat restricte supponit discrete: si añs suum discrete supponat: sin autē: supponit sicut vnus t'ns cōis absolutꝰ loco eiꝰ positꝰ. Exēplum primi petrus est niger vl' ille est albus: si vero restricte referat: si suū añs cuꝫ oībꝰ t'is nō possit nisi pro vno tantum verificari: supponit discrete. Si vero ꝓ pluribus: supponit sicut t'ns comunis loco eius positus. Exēplum primi: subā est sortes τ illa ē alba. 2. leo rugit τ ille est ferox. Regulam hanc posui cōmunē insequēdo opinionē: que lꝫ gratis sustineri possit: videtur tñ cōmuni sensui τ intellectui cōtraire. Quis enim volens hsic notificare cōceptum: omnis hō est albus τ ois homo est risibilis: nō satis abunde arbitrabit̄ se notificatū si dixerit: omnis homo est albꝰ τ ille est risibilis? Aut quis nisi logicꝰ fuerit apponit illi relatiuo ille ly ōis dicens τ omnis ille ⁊c? Nec rationabilis respōsio erit: dicere ob hoc hoies logicam addiscere vt sciāt τ doceant qualr̄ loquēdū sit hoc eñ (verū fateor) ē prehabita t'ꝫ ꝑpositiōe: supposito qꝫ modo ꝯcipiendi cōi. Non enim logici negociū ē imponere ad significandū noīa: sed iudicare de veritate vel falsitate ꝓpositionum ex noibus cōstantium. Nunqđ credibile est ly ille equoce logicis τ non logicis signare? Aut dicēdum est illos equoce intelligere: ac ꝓ cōi inde equiuoce hoies esse? Ut ꝙ veritati τ cōmuni intellectioni deferat̄ dicendū est omē relatiuū subē idēptitatis referens ꝑsonalit̄ nō possessiuū supponere distributiue: si suum añs sic supponat: siue restricte referat siue non: vt hic: tota homo est vel ille nō est. Quo ad alias vero suppositionū spēs regulā credo vniuersaliter veraꝫ: si queras a me: qua rōne in distributiua τ non aliis supponibꝰ regula obtineat verū. Uideoq̄ rens a te quare ly omnis distribuit τ nō ly quidaꝫ et tum aliam nō possis afferre nisi cōmunē vsum τ voluntariaꝫ impositionē hanc etiā eandem pro dubio isto a me accipito.

¶ .2. Omne relatiuū subē idēptitatis reciprocū non possessiuum supponit olo sicut suum añs: vt nullꝰ hō est ipsemet: vbi ly ipsemet stat distributiue: nec ly nullus valet eius distributionē impedire.

¶ .3 Omne relatiuū subē idēptitatis referēs simpliciter: τ omne relatiuū subē diuersitatis: τ omne relatiuū accidentis supponit sicut vnus t'ns absolutus cōmunis loco eius positus. Exēplum primi: homo destruxit gens humanū: τ ipse redemit illud. Aliorum facila sunt.

¶ A.5. Tandem ꝺueniēdo punctū: premitto ly q̇.q̄. qđ posse poni in ꝓpositione dupliciter (vt in primo libro visum est.) Aliquādo precedit omnē copulaꝫ: vt homo qui est: fuit. Et talis ꝓpositio est categorica. Aliquādo ponit̄ post priorē copulā: τ tunc pōt sumi. 5. Aut eñ refert t'mum positū ante priorē copulam: vt hic latro est hō qui bene facit: si sensus sit: latro ē hō τ ille latro est hō qui bene facit: τ tūc est vniuersalis hipothetica. Aut refert t'm positū post priorē copulam: τ hoc dupliciter. Aut eñ relatiuū cum implicatione cōstituit vnum extremū cum añte restringens illud: τ tunc est categorica: vt si prefate ꝓpositionis subm sit ly latro: τ pđicatū totū hoc: hō qui bene facit vel sumitur ly qui bene facit: pro vna categorica pse τ ly hō: tātū pro pđicato: τ tunc facit sensum hipotheticū: τ tunc sensus est: latro est hō τ homo bene facit. τ vt cōmuniter ly qui in isto sensu refert simplr̄: lꝫ nō negauerim posse etiam facere sensum categoricum. His prehabitis dr̄ ꝙ quādo ly. q.q̄. qđ ponit̄ taliter ꝙ cōstituat sensum hipotheticū debet exponi ꝑ τ illū vt homo legit qui currebat resoluit̄ sic: hō legit τ ille currebat: τ hoc siue affirmatiua siue negatiua sit ceteris obseruatis ꝓprietatibꝰ: cōgruum autē erit descendere sub añte prius: si descensus possit fieri. Dicitur si possit: nā hic non pōt: ab eterno purus hō fuit ens: qđ non fuit ab eterno: sed potest imediata resolui sic: τ ille ab eterno non fuit. Si vero añs cum relatiuo τ ce. teris t'is implicationis fuerit vnum extremū sita ꝙ relatiuū nō constituat hipotheticā: tūc si fuerit affirmatiua debet resolui ꝑ vnam hipotheticā affirmatiuam in cuius pma parte ꝓ subo ponatur añs τ pro predicato pđicatū p'ncipale τ ꝓ copula copl'a p'ncipal'. In 2. vero ly ille erit subm: τ copula τ predicatū: copula τ predicatū implicationis. Exēplum: sortes qui est albus: est aial: resoluitur sic: sortes est aial τ ille est, albꝰ Si vero fuerit negatiua rōne copule principalis eodem modo resolui debet duobꝰ exceptis: pmo ꝙ debꝫ reduci ad disiunctiuā. 2. ꝙ copula implicationis debet verificari quo ad affirmari vel negari: verbi gratia: petrus qui legit non currit resoluitur hoc pacto: petrus non currit vel ille nō legit.

¶ Est enim prius cōsiderandū an totale extremum qđ cōficitur ex añte τ relatiuo distribuat̄ vel stet determinate: quia tunc priꝰ descēdendū est: si vero steterit confuse tantū priꝰ debet cōfusa remoueri si possit

ſtu antẽ nõ erit reſolubile. Exẽplum primi: oĩs homo eſt aĩal qđ ſentit: ſortes ⁊ plato eſt aĩal qđ eſt. a. hõ q̃ eſt non legit: q̃ prius eſt exponẽda ꝙ̃ reſoluẽda. Exẽplum. 2. ab eterno hõ qui fuit: fuit riſibilis. Similr ſi aliquod ſignũ exponibile pceſſerit añs ⁊ relatiuũ: prius debet exponi ꝓpoſitio: vt hic: tantũ hõ qui eſt niger: legit. Similiter hic: leo differt ab aĩali qđ non eſt aliud ab hoĩe. Proportionabilr dicat̃ de alijs.

¶ Pro reſolutione de ly alius: aduerte ꝙ tripliciter poteſt referre ſuum añs. Uno modo abſq; ſub intellectione alteri9 relatiui ⁊ tunc p. t reſolui ꝑ ly differens ſumptũ large ꝓut ſe extẽdit ad diuerſuz ⁊c. Pro quo ſi placet vide. s. d. 1. ꝑte. q 31. ar. 2. Exẽplũ omnis hõ ⁊ omne aliud currit: reſoluitur ſic: oĩs hõ ⁊ omne differens ab hoĩe currit: ⁊ tunc ly aliud pro nullo homine ſupponit. 2. modo ſumitur ꝓut includit ly eo vel ipo referẽs ſigillatim (vt logici volũt) Et tunc ſenſus eſt omnis homo et omne aliud ab eo currit. Et tunc ly aliud ꝓ omni homine ſupponit ⁊ pro omni differẽte ab hoĩe vt ꝑʒ per deſcenſum ſub añte. 3. modo ſumitur vt includit ly illũ: vt hic homo eſt albus ⁊ ali9 eſt niger ⁊ tunc aliquã do ſupponit pro eodẽ prs quo ſuum añs: aliqñ nõ: qđ cognoſci poteſt aſpiciẽdo qualiter referat ly illud. ſ. reſtricte vel non reſtricte.

¶ Pro reſolutione relatiuorũ accidẽtis aduerte ly ſimilis: tant9: quãtus: tot: quod: dicere quãdã idẽptitatẽ accidentalẽ ⁊ ſpecificã. Unde iſta ꝓpoſitio. ſ. ſortes eſt tantus quãtus plato: poteſt ſic reſolui: ſortes habet aliquã cõtinuã quãtitatẽ ⁊ eandẽ numero vel ſpecie habet plato. Et iſta: tot ſunt hoĩes ignorantes ſunt in aliq̃ ſpecie numeri in eadẽ ſunt ſcientes. Et intelligo eſſe in aliq̃ numero formalr nõ materialiter: alias decem hoĩes eſſent in numero quinario: q̃ clauditur in decenario. Propoſitio aũt vbi ponitur ly ſimilis vel talis: qualis: pñt ꝓportionabiliter exponi preſertim quãdo illi termini nõ dicũt oĩmodã ſimilitudinẽ. Exẽplum: hec ꝓpoſitio ſortes eſt talis: qualis eſt plato: exponitur ſic: ſortes habet aliquã qualitatẽ ⁊ plato habet eãdem numero vel ſpecie. Si vero denotet oĩno ꝑfectã ſimilitudinẽ debet dici in. 2. et plato habet eandẽ nũero vel ſpecie nec in agis nec min9 ꝑfecte. Si vero non ponat̃ talis ⁊ qualis: vt hic: ſortes eſt alb9 ⁊ ſimilis eſt plato debet ſic reſolui: ſortes eſt alb9, ⁊ plato haʒ eãdẽ albedinẽ nũero vel ſpẽ. Et nõ ꝙ hic ſumit̃ quãtitas ⁊ q̃litas ꝓ q̃lʒ differẽtia q̃litatis vl quãtitatis: vnde iſta eſt vera q̃lis pater talis fili9: in diuinis. Uerum quia poſitio añtis loco relatiui eſt quodammodo reſolutio eiuſdẽ nõ abſre ponitur regl̃e ad hoc cognoſcẽdũ: quarũ p̃ma eſt. Loco relatiui ſub e idẽptitatis etiam reciproci nõ poſſeſſiui ſi ſuum añs ſtat diſcrete licitũ eſt ponere illud relatiuũ ſiue ſit in recto ſiue in oblico. Exẽplum p̃mi. Petrus eſt niger ⁊ ille currit. 2. Petrus eſt ⁊ illũ video.

¶ . 2. Loco relatiui reciproci diſtributi in recto poſiti licitum eſt ponere ſuum añs cõfuſe tantũ ſtans: vt hic omnis homo eſt ipſemet: poſſumus dicere omnis homo eſt hõ. Et hoc intellige ſi ſit affirmatiua ꝓpoſitio: ſi aũt negatiua poteſt poni etiã ſtans diſtributiue: vt hic nullus hõ eſt ipſemet dici poteſt null9 hõ eſt homo. Si vero in obliq̃ eſſet relatiuũ nõ liceret ponere añs ſtans ꝯfuſe nec diſtributiue: vt nõ valet: omne animal videt animal: ergo: omne animal videt ſe.

Si vero fuerit relatiuum idẽptitatis nõ reciprocum et extra categoricã ſui añtis diſtributi poteſt poni loco relatiui ſeruata reſtrictiõe relationis. Ut hic omnis hõ fuit ⁊ ille erit: poſſumus ſic dicere: omnis homo fuit ⁊ omnis hõ qui fuit erit: qđ intelligo niſi teneatur oppoſitum exceptionis p̃me regule. 4. puncti. Si aũt añs nõ diſtribuit̃ poteſt poni eo mõ ſicut quo ſtabat relatiuũ ſeruata reſtrictiõe ſi fuerit: vt ois homo currit vel ois ille mouet̃ poteſt ſic dici: omnis hõ currit vel ois hõ mouet̃. Uniuerſalis autẽ regula erit facto deſcenſu ſub añte in omni re atuo ꝓpeſem per poteſt poni loco añtis niſi fuerit relatiuũ reciprocũ poſſeſſiuum: q2 tunc opʒ ponere añs ⁊ i eũ ꝓ qua ſupponit: vt hic: ſor. currit ⁊ ſuus equ9 q̃ eſt erit: põt ſic dici ſortes currit ⁊ ſortis equus qui eſt erit. Et niſi ſit relatiuum accidẽtis: quia tũc non eſt neceſſe poſſe poni añs loco relatiui. Sed per datas expoſitiones poteſt veritas ꝓpõnis talis cognoſci. Et q̃ dicta ſunt intelligũtur ſaluis ꝓprietatib9 logicis ⁊ grãmaticis et ſꝑ apue attẽdi opʒ qñ ſeruãt ꝓprietates relatiui reciproci ⁊ quãdo nõ. Nam pluries aliqui vtũtur nõ reciproco pro reciproco ⁊ ecõtra. Nec mea quidẽ ſentẽtia idẽ eſt reciprocatio ⁊ ſigillata relatio ad añs ꝙ̃uis ⁊ ꝑfecta ſentẽtia vel notitia totalis (vt grãmaticorum more loquar) ĩcludũtur vt: ſortes videt ſeipm petrus diligit ſe. Si vero diceret̃ ſortes eſt ⁊ ipſemet mouetur ly ipſemet nõ reciproce teneret̃. Non eñ refert dicere ⁊ ille mouet̃ vel ⁊ ipſemet mouet̃: ⁊ ratio hui9 equiuocationis fuit (vt opinor) quia non habem9 reciprocationẽ in nominatiuo hui9 ꝓnominis ſui: vt dictum eſt ſupra. Unde quãdo dicimus omnis hõ eſt ipſemet ly ipſmet tenet̃ reciproce eo ꝙ ſupplet nominatiuũ q̃ li. ſui. ſe. caret. Si vero dicam9 omnis hõ ⁊c. ipſmet legit ly ipſemet nõ tenet̃ reciproce ſʒ tantũ (vt dictũ eſt) valet ſicut ly ille: cui9 efficax ẽ eſt ſignũ quia ſi poſſet reciproce ſumi quando eſt extra categoricã ſui añtis: etiam poſſet ſumi in obliq̃ ſicut in recto: ſed nõ poteſt ergo nec in recto: añs ꝓbo ⁊ ſumo hanc ꝓpoſitionẽ: omnis equ9 eſt ⁊ ois homo videt ipmmet. Tũc ſic arguo ſi ly ipmmet teneret̃ reciproce licet ponere loco eius ly ſui. ſe. ⁊c. ꝯñs eſt falſum: ergo ⁊ añs: ꝯñaq; eſt nota ⁊ ꝯñtis deſtrutio ꝓbatur q2 nemo (niſi ſit barbarus) diceret hanc ꝓpõnem: ois equ9 eſt ⁊ ois homo videt ſe facere eundem ſenſum cũ p̃ma. Nec valebis effugere dicẽs hoc eſſe: quia ſunt tñ diuerſi: ly homo ⁊ ly equus: q2 idem argumẽtum eſt de hijs: aliqs hõ eſt albus ⁊ quilʒ hõ videt ipmmet: aliqs homo eſt albus ⁊ quilʒ homo videt ſe. Nã caſu quo ſolus martinus ſit ſolus qui videns ſe videat̃ ab oibus alijs et nullus ali9 videat ſeipm: p̃ma vera eſt ⁊ reliqua falſa. At vero ſi malueris cũ alijs oẽm relationẽ ſigillataʒ reciprocã dicere p̃ me quidẽ pacifice dixeris ego potius dicerẽ omnẽ reciprocã ſigillatam eſſe nõ tñ econtra. Conſimilr dicendũ mihi videor ly ſuus. a. um: ſumi equiuoce ⁊ quãdo ponit̃ in eadem cathegorica cũ ſuo añte ⁊ quãdo extra. Ut ſi dicatur: ſortes docet filios ſuos ibi tenet̃ reciproce. Si vero dixero ſor. docet ⁊ filij ſui ludũt non tenet̃ reciproce cuius ſignum eſt ꝙ loco õ ly ſui: poni poteſt ly ili9 ſic. Et filij illi9 ludunt non tamen hoc fieri poteſt in prima. Barbare enim ſatis diceretur: ſortes docet filios illius ⁊c. Ex predictis etiã vt cũq; colligi poteſt qualr verificatio faciẽda ſit: vt relatiui ſuppoſitio agnoſcat̃ poteſt eñ accipi relatiuũ vel quiuis ali9 t̃ra eo modo tẽtus quo relatiuum ⁊ ponere illud loco relatiui ⁊ ſi ꝓpoſitio vera fuerit relatiuũ pro re demõſtrata ſupponit. Sin

autē non supponit. Exēplum homo est alb⁹ ⁊ ille mouebitur signato hoīe albo: possum dicere hoc est vel erit hō qui est albus: ⁊ si dicam sortes est ⁊ suus fili⁹ legit signato filio sī nisi possum dicere: hoc est filius sortis. Similiter si dixero: sortes est alb⁹ ⁊ similis est plato: signato platone dicā hoc habet qualitatē quā habꝫ sortes, ꝑ aliam einsdem speciei: ⁊ hic: petr⁹ dormit et alius legit: verificabit̄ ly alius sic: hoc est non petr⁹ vel hoc ē differens a petro. Et proportionabiliter de aliis dicendum est. Alia vero hanc spectantia materiam in .2. parte altissimo fauente si illuc ipse dederit peruenire reseranda omittūtur.

De ascensu ⁊ descensu.

Consequenter post suppositionū tractatū cuius notitia ad veritatē et falsitatē ꝓpositionū cognoscēdam: plurimū cōferre dignoscit̄: materia ascensus ⁊ descēsus reseranda ꝓponit̄: cuius intelligētia longe melius ad p̄dictū effectū conducit. Est igitur ascensus ꝯña necessaria: qua arguit̄ a t̄mīs inferiorib⁹ adhibita cōstantia ad suum supius: vt iste homo currit: vel iste homo currit vel iste homo: ⁊ sic de aliis ⁊ isti homines sunt oēs hoīes igitur homo currit. Descensus vero est ꝯña necessaria qua arguitur a t̄mīo superiori adhibita constantia ad sua inferiora: vt omnis leo est ⁊ isti leones sunt oēs leones igitur iste leo est ⁊ iste leo est ⁊ sic de singulis.

¶ Diuiditur autē asēsus in copulatiuū: disiūctiuū: copulatum: ⁊ disiūctum. Ascensus copulatiu⁹ est ascēsus quo argui̇t̄ a t̄mīs inferiorib⁹ copulatiue ⁊ sufficiēter numeratis ad suū superius: vt iste hō est ⁊ iste hō est: ⁊ isti hoīes sunt omēs hoīes igitur omnis hō est. Ascensus disiunctiuus est ascensus quo arguitur ab inferiorib⁹ disiunctiue ⁊ sufficiēter enumeratis ad suum vniuersale: vt iste motus est vel iste motus est ergo motus est. Ascensus copulatus est ascensus quo arguitur ab inferiorib⁹ copulatim enumeratis ⁊c. vt omnes hi apl̄i ⁊ hi apl̄i ⁊c. sunt duodecim ergo oēs apostoli ⁊c. Ascēsus disiūctus est ascēsus quo argui̇t̄ ab inferiorib⁹ disiunctim enumeratis ad suum superius: vt omnis hō est iste homo vel iste hō: ergo omīs homo est hō. Descēsus etiam in .4. predicta membra diuidi potest. Quoꝝ quodlꝫ pōt diffiniri ꝓportionabiliter preposterо ordine seruato in diffinitionibus et in exemplis positis.

¶ Hec p̄dicta .4. mēbra tam ascensus ꝙ descensus adaptātur .4. speciebus suppositionū. Ascensus si quidem ⁊ descensus copulatiu⁹ deseruit suppōni distributiue. Disiunctiu⁹ determinate. Copulat⁹ confuse tātum collectiue. Disiunct⁹ confuse tantū. Si tn̄ predicte suppositiones fuerint mobiles.

¶ Conditiones autē ad bonitatē ascensus ⁊ descens⁹ requisite plures sunt. Quaꝝ p̄ma est: ꝙ ponat̄ cōstantia. Cōstācia vero (ꝓut in presenti sumitur) est q̄dam propositio affirmatiua se tenens ex parte añtis in ascensu ⁊ descēsu in cuius subiecto demōstrātur oīa singularia ad q̄ ascendit̄ vel ad qua descēditur ⁊ p̄dicatū pro oīb⁹ ⁊ solis illis accipit̄. Uolo dicere ꝙ ad hoc ꝙ recte ponatur cōstantia opꝫ illā non posse reddi verā (siue vera siue falsa sit) quin sit mutua cōuertibilitas inter singularia a quib⁹ ascēdimus vel ad que descendim⁹ ⁊ singularia pro quib⁹ accipit̄ t̄mīus ad quem ascendere vel a quo descendere volum⁹. Deffectu vel⁹ hec ꝯña est nulla: iste hō nō est ⁊ iste homo nō est: ⁊ sic de singulis ergo nullus homo est. Hoc pꝫ: nam casu ꝙ hec ꝯña maneat scripta vsq3 in crastinuz ⁊ hac nocte omnes moriātur hoīes pn̄tes ⁊ alii statim nascātur: dabitur tunc añs verū ⁊ ꝯñs falsum. Nō autē añs sit verum pꝫ quia quelꝫ illarū singulariū est vna negatiua cui⁹ subm nō supponit: quia ly iste hō nō potest stare vniuoce nisi ꝓ homine qui fuit heri: ꝯñs autez potest stare vniuoce pro quolꝫ: cuius falsitas pꝫ per veritatē sue cōtradictorie: ⁊ quia eius extrema supponūt pro eodē cū sit negatiua. Similiter (presuposita opinione phī de mūdi eternitate) ista ꝯña est nulla: hō ē ꝗ iste hō ē vel iste hō est ⁊c. qz añs est necessariū ⁊ ꝯñs ꝯtingēs: si vero poneret̄ cōstantia totū añs esset contingēs ob illi⁹ cōtingētiā. Similiter iste non est bonus ascensus: iste hō legit: ⁊ iste hō legit: ⁊ isti hoīes sunt omnes hoīes ergo oīs homo legit: casu quo sortes et plato legant ⁊ (vt nomiales tenēt) partes sint totuz ⁊ ꝙ ex formis corū ⁊ materiis diuersimode cōbinatis fiant alii duo homines nō legētes añs est verū ⁊ ꝯñs falsum: si ly isti solum signet sor. ⁊ platonē: opꝫ ergo ꝙ oēs .4. signētur: ꝙ autē ꝯñs sit falsum ly quidē est. Nam si illi duo hoīes ꝗ constāt ex illis formis ⁊ materiis vocētur petrus ⁊ martin⁹ potest sic argui omnis homo legit: petrus est hō ergo petrus legit ꝯña ē falsum nō minor: ergo maior: cōsimiliter potest dici de martino. Consueuit autē cōstantia poni per vnam ꝓpositionē singularem cui⁹ subiectū est t̄mīus sub quo descēditur vel ad quē ascēditur in plurali numero cū pronomine demōstratiuo ⁊ predicatū est idem t̄mīs cū signo collectiuo: vt hic sit: omne ens est bonum ⁊ ista entia sunt omnia entia igitur hoc ens est bonū ⁊ hoc ens ē bonum ⁊c. Dicitur ꝙ cōstantia sic cōsueuit poni nam multi dicunt esse descensum sic arguat̄: iste hō currit ⁊ iste homo oīs homo est igitur omīs hō currit: ⁊ hic petrus est nō demōstrat⁹ ⁊ plato est nō demōstratus et petrus ⁊ plato sunt omnia nō demonstrata igitur omne nō demōstratū currit ⁊ tamē constantia in istis non poni debet: vt dictum est.

¶ Scd̄a cōditio (sm̄ cōiter loquētes) est: ꝙ ascensus descensus sit ꝯña tenens de forma acceptionis t̄minoꝝ: sed hoc: mea sententia: non necessario requirit̄. Nam cum descensus bonus materialis sit bona ꝯña sub aliqua eius specie cōtineri opꝫ: sed nō est alia nisi quam nominam⁹ descēsum: igitur meli⁹ est dicere ad ascensus ⁊ dscēsus bonitatē sufficere ꝙ vterq3 sit bona ꝯña quā ob causam in diffinitionib⁹ positū est ly ꝯña necessaria quod idē est quod bona ⁊ potest vtrīq3 diuidi, sicut bona ꝯña in terminis diuisa est.

¶ Tertia est (quā etiā non arbitror esse ponēdam) ꝙ singularia ad que descēdim⁹ vel a quib⁹ ascendimus opꝫ esse singularia in supponēdo cui⁹ falsitas pꝫ etiā rōne predicta. Nam alias nō dabit̄ species bone ꝯñe sub qua hec ꝯña bona materialiter cōtineatur. sortes homo est: ⁊ isti hoīes sunt omnes hoīes ergo petrus est ⁊ plato est ⁊c. possunt igitur esse singularia in supponēdo vel significādo indifferēter.

¶ Quarta ꝙ si aliqua ꝓpositio multipliciter sit resolubilis vel ꝓbabilis vel ad eius veritatē reqrātur plures modi cognoscēdi veritatē securi⁹ ē (vt cōiter) seruare descensum ⁊ ascēsum vsq3 ad vltimaz ꝓbationē vel resolutionē. Et ratio ē: quia cum nr̄a cognitio intellectiua sm̄ phm̄ oriatur ex sensu vltima ⁊ certissi

ma resolutio est cũ puenitur vsq3 ad singularia q̃ cadunt sub sensu: nec restat euidẽtior ꝓbatio: vnde pħs dixit qui negat sensum indiget intellectu: ac si dixisset cũ tali haudquaq̃ esse arguẽdum. Non enim vim ꝑcipiet argumẽti q̃ hr̃ intellectũ in tenebris ẽ. Quo fit vt data exponibili ꝓpositione prius sit exponenda q̃ per descensum vel ascensum resoluenda. Appelloq3 in presenti ꝓpositionẽ exponibilẽ: oẽm illã que aliter q̃ per ascensum ⁊ sillogismũ est ꝓbabilis: vnde ꝓpositis de ly ⁊. ⁊ ly vl' diuisiue sumptis: vbi nõ ẽ a parte alterius extremi suppositio determinata vel distributiua imediate reddi ei potest ad hipotheticam sibi correspõdentem. Si vero aliqua dictarũ suppositionum in alio extremo reperta fuerit prius erit descẽdendum ⁊ postea reducetur. Si ꝯo talia aggregata sumãtur vnice nõ debent reduci. De disiuncto vero opposite sunt opiniões. Quidã enim dicũt omnẽ ꝓpõnem vbi ponitur disiunctum cõplexiue non vnice p̃mo vel vltimo reducẽdam esse ad disiunctiuã ⁊ sic cõcedunt istã veram hõ vel chimera nõ est aial: que alr̃ falsa esset: vt per descensum pz. Alij oppositũ opinãtur: asserũt nãq3 omne tale disiunctũ resolutis oĩbus trĩs ꝑ descẽsum vel ascensum equiualere disiuncto sumpto vnice. Utrũq3 (vt mea fert opinio) potest sustineri ꝓ q̃ facilius: lz p̃ma positio videatur parũꝑ rationabilior. Nã si ꝓpositio de disiuncto cõplexiue sumpto ⁊ non vnice: facta resolutiõe: equaleret alteri de ly vl' sũpto vnice: quid cause erat quare ante resolutionẽ eidẽ nõ equiualeret: admiñ quãtũ est ex parte de ly vel: q̃cq̃d sit ex parte aliorũ terminoꝝ. Cũ liquidum sit ꝓpositionẽ resolutã eiusq3 resoluẽtes eundẽ habere sensum lz differãt penes claritatẽ vel obscuritatẽ. Si igitur ei nõ equiualet ꝓcul dubio valebit ad disiunctiuã reduci alioquim predicta equiualẽtia impediri minime poterit ⁊ sm̃ hanc opinionẽ intelligi volo in. 2. cõclusione posita in p̃mo tractatu folio. 4. 5. colu. 3. q̃si in fine. Nec obstat me parũ antea in eodẽ libro affirmasse hanc falsam hõ vel chimera nõ est aial. Nam vt verũ fatear (credat autẽ cui placuerit) et menses ⁊ anni inter vnum ⁊ aliud pertransisse. Scripsi enim ⁊ hec et illa frustratim ⁊ tedio nõ paruo affect' essẽ agitãtibusq3 multis quib' non potui nõ morẽ gerere (vt in principio prefatus sum.) Accessit ad hac incuria mea: quam me in oĩbus habere ingenue fateor: presertim in his que multo magis: laborib': dissensionibus q̃ vtilitatibus: referta sunt. Quo factũ est: vt ea ipsa q̃ impressioni mandãda erãt nõ adamussim recognoscerẽ ⁊ castigarem. Nec hec ⁊ similia contẽptui habuisse me plurimũ penitet quippe cum videam senecã libro. 6. epistola. 4. 6. ⁊. 4. 9. et beatũ hieronymum p̃ma parte epistola. 48. et beatũ augustinũ eũdẽq3 accerrimũ logicũ hoc totis affectib' mihi cõsuluisse: sed iam redeũdum est: vnde digressi sum'. Dico ergo ãbas positiones posse defensari dũ tamẽ respõdeatur ꝯsiter.

¶ Quinta cõditio est: q̃ si ascensus bon' debet esse, debet ecõtrario valere descẽsus ⁊ si est descensus ecõtrario debet valere descensus. Et sc̃dm hoc iste descẽsus esset nullus oĩs homo ẽ. b. aial appõsita cõstantis igitur iste hõ est aial ⁊ iste hõ aial. Nam ecõtrario nõ valz ascensus: vt liquidum est accipienti singularia pro añte cum cõstantia et añs pro consequẽte. Hanc conditionem cõmuniter ponunt logici. Sunt tamen qui dicãt eam nõ esse necessariã. Pro quoꝝ concordia dicitur q̃ tam ascensus q̃ descensus potest dupliciter

considerari. s. prout sunt bene ꝯñe ⁊ prout deseruiũt veritati vel falsitati cognoscende. Si primo modo considerent: cõditio hec nõ reqritur: si vero. 2. modo tunc conditio dicta necessaria est. Et si dicas hoc etiã pacto nõ reqri cõditionẽ prefatam. Nã potest dici ascensum cõducere ad probandã veritatem propõnis ex singularibus ex q̃bus infertur ⁊ descẽsum ad probandum falsitatẽ ꝓpõnis ex singularib' que ex ea inferũtur. Ad hoc r̃ndetur: verũ esse ascẽsum cõferre plurimũ ad veritatẽ ꝓbandã ⁊c. sed hoc nõ sufficit: multa enim conducunt ad aliquã rem pficiẽdã: que tamen nõ sufficiũt: vnde iste descensus est bonus omnis hõ est. b. animal ⁊ isti hoĩes sunt hoĩes ergo iste homo est aial ⁊c. Est bonus inq̃ in ratione ꝯñe no ñ tamẽ sub ratione manifestatiui veritatis vel falsitatis. Nã singulares sunt vere ⁊ descensa falsa. Unde etiam falsum est dicere hoc esse vniuersalr̃ verum. s. ascensum ꝓbare veritatem ⁊ descensum falsitatẽ lz pluries (vt dictum est) hoc sortiatur verum.

¶ Sexta conditio est q̃ nulla fiat mutatio bonitatis ꝯñe impeditiua. Unde infertur primo: q̃ iste est bonus descensus: oĩs homo est aial: igitur iste homo ẽ aial ⁊ iste hõ est aial: lz ly oĩal: ⁊ ly aial in añte steterit cõfuse ⁊ in ꝯñte determinate. Infertur. 2. incõueniens esse arguere ap̃lib' determinatis ad vnam ac perinde ista ꝯña nulla ẽ: caput habet iste hõ ⁊ caput habet iste hõ ergo caput oĩs homo hz. Et etiam cauẽdum est ne arguatur ab vna determinata ad plures in descensu alioquin non ecõtrario volebit ascensus. Infertur. 3. esse incõueniẽs in talibus ꝯñtijs arguere a cõfusa ad determinatã respectu m'titudinis. Quã ob causam iste descensus non vale cuiuslz hoĩs equ' non est al' igit' istius hominis equ' nõ est aial: quia ly equus in añte stetit confuse respectu predicati distributi sm̃ cõem opinionẽ ⁊ in ꝯñte stat determinate respectu eiusdem distributionis.

¶ Circa exẽplum tñ hoc: dubium dignũ qđ hic enodetur insurgit ⁊ est. An ly equ' stet confuse respectu p̃dicati sicut ⁊ respectu subi. Cui dubio oẽs logici quos scripsisse cognoui hucusq3 respõderũt affirmatiue preter vnum perq3 doctũ thomistã qui ad manus meas deuenit (dũ opellã hanc castigarem) a quo talis proponitur: ꝯclusio. Nullũ signũ vniuersale ꝯfundit aliquã vl'itatem nisi in ordine ad t'm quẽ distribuit aut in ordine ad se. Hoc vltimũ ponitur ꝓpter exponibilia signa ⁊ ꝓpter ly. ⁊. diuisiue tentũ. Cui equidẽ (vt vidi) nõ potui (vt verum fateor) non assentire: q̃ppe qui antea prefatam ꝓpositionẽ. s. cuiuslz hominis equus non est equ': ⁊ hanc quẽlz equũ homo non hz in casu quo quilz homo duos equos habeat et id gen' alias veras asserui: nõ q̃ mihi vere appareret: sed q̃ cõmuni oppinioni cõtraire nõ audebam. Non enim suspicari poteram tot viros eosdẽq3 doctissimos in re tam in aperto posita cecutire. At vero post q̃z oppĩm ⁊ asserentem ⁊ scribentẽ reperi nõ me deceptũ cognoui: ideoq3 ei' dictũ verissimũ esse ⁊ existimo ⁊ affirmo. Quod vl' hac ratione psuaderi põt. Remota causa ꝓductiua ⁊ cõseruatiua alicui' effectus: remouet' effectus: sed vniuersalitas est causa ꝓductiua ⁊ cõseruatiua confusionis illi' termini equ' igitur ea remota remouebit' talis confusa: maior est nota ⁊ minor ꝓbat' quia si a propositione p̃dicta remouet' ly cuiuslz dicendo hominis equ' ⁊c. notum est ly equ' remanere determinate igit' causabat' ⁊ cõseruabatur a ly cuiuslz

et quo liquet ꝙ si sit aliqua confusa que ab vlitate ali
qua nō sit causata illa semp debet remanere donec au
feratur omnis distributio: vt est hic.a.hō nō est aīal ⁊
hic cuiusꝫ hoīs.a.equ⁹ non est aīal: ⁊ per ideꝫ pꝫ qua-
re determinata est in ordine ad vlitatem a qua nō cau
satur: quia nulla vniuersalitas est causa suppositio-
nis determinate de per se lꝫ bene per accidēs.
¶ Septima.est ꝙ si in ascensu vel descensu enumera
ta fuerunt oīa singularia debet apponi hec particula ⁊
non sunt plures: sīn aūt: dicitur ⁊ sic de singulis: non
autē sufficit dicere ⁊ sic de alijs: quare iste descensus ē
nullus.s.iste hō legit: et iste homo legit: ⁊ sic de alijs
igitur oīs homo legit: in casu quo sint.10.hoīes quoꝝ
5.legant ⁊.5.non. Nam cū ly alijs stet determinate
sensus ē ⁊ sic de aliquib⁹ alijs ⁊ cū.5.alijs numeratis
legāt aīs erit verū ⁊ ɔ̄ñs falsum. Et aduertēdum est
descensum vel ascensum: vbi ponitur illa particula
non sunt plures: non esse ɔ̄ñam formalē. Nam ly plu
res eiusdē forme est cuꝫ alijs comparatiuis. Captaꝗ
quacūꝗ ɔ̄ña vbi ponitur ly nō sunt plures potest in-
stari dicendo ⁊ nō sunt maiores vel minores vel do-
ctiores ⁊c. Si vero ponitur illa particula ⁊ sic de singu
lis fiet ɔ̄ña formalis. Quia ly singulis est purū sinca
cathegorema cum quo nō facit similē formā nisi aliud
sit sincategorema eiusdem speciei.
¶ Si vero hic queraṫ quid significet ly ⁊ sic de singu
lis. Respōdeṫ ꝙ eius significatio determinata nō po
test exprimi: nam nō semp facit eundē sensum. Aliquā
do si quidē tantū valet sicut vna copulatiua cōposita
ex singularib⁹ nō enumeratis. Aliqñ tamē sicut vna
disiunctiua. Aliquādo sicut vna categorica de copula
to extremo. Aliquādo sicut vna de disiūcto. Et qlibꝫ
illarū pōt esse cōstituta ex multis singularib⁹. Aliqñ
autē ex paucis sm ꝙ descensui vel ascensui videbitur
expedire. Nec tamē per hec volo dicere ly ⁊ sic de sin-
gulis subordinari actualr ⁊ distincte copulatiue vel
disiunctiue: sed ꝙ cōfuse ⁊ eminēter apposita illa parti
cula intellectus intelligit de restātibus singularib⁹ illis
idē qd de prius enumeratis intellexit: vnde qñ descē
ditur disiūctiue vel disiunctim securi⁹ est dicere vel sic
de singulis ꝙ ⁊ sic de singulis ne denoteṫ reliqua sin
gularia esse numerāda copulatiue, nisi forsan dicas
⁊ sic de singulis facere illum sensum ⁊ sic descēdatur
a singulis vel ⁊ sic cum intelligātur singula quia tunc (vt
ex se ⁊ pꝫ) possemus dicere semp sic de singulis.
¶ De ordine aūt quo in oppositionib⁹ sit descēsus iā
dictū est in principio oppositionū. Reliqua aūt si vi-
debitur expedire in.2.parte elucidabitur.
¶ Dictū pro descensu cognoscēdo in hipotheticis.
Primo notādū est in eis dupliciter posse fieri. Uno
modo in ordine ad partē hipothetice ⁊ hoc est qñ nō
ponitur altera pars cuꝫ qualꝫ singulari vt hic: si oīs
homo est: aīal est: igitur si iste hō est: ⁊ iste hō est ⁊c.
Alio modo pōt esse in ordie ad totā. Et est quādo po
nitur altera pars cū singulari qualibet vt hic si oīs
leo est rugibile est: igitur si iste leo est rugibile est: et
iste leo ē rugibile ē ⁊c. Hoc notato dicitur ꝙ in cōditio-
nalib⁹ valet ascēsus ⁊ descēsus i ordie ad ptē. In ordi
ne autem ad totam non valet descensus itaꝗ e cōtra-
rio teneat ascensus: nec ascensus itaꝗ e contrario de-
scens⁹ valeat. Hoc pꝫ nam tn̄ positi in aūte cōditiona
lis stant imobiliter quoad descensum ⁊ positi in ɔ̄ñte
quo ad ascensum: nō enim valet: si istud aīal currit hō
currit ⁊ si istud aīal currit homo currit igitur si aīal
currit homo currit: demōstratis forte ⁊ platone. Nec
audiendi sunt qui dicūt (vt prefatū descensum defen
dant esse bonū) cōditionalē istam esse falsam: si aīal cur
rit homo currit lꝫ in ea non possit dari aīs verum et
ɔ̄ñs falsū. Hoc em̄ absurdi⁹ est ꝙ reprobari mereaṫ.
Ulterius hec ɔ̄ña est nulla: si hō currit aīal currit igitū
homo currit hoc aīal currit. ⁊.si hō currit aīal currit ⁊c.
Et certe (mea opinione) longe melius est dicere t̄os
positos in conditionali stare de se imobiliter: lꝫ aliqñ
contingat absꝗ inconuenienti aliquo posse ascensū
vel descensum fieri. Nec referret t̄os precedere vel sub
sequi ly si: vt hic aīal currit si homo currit sub cuius
ɔ̄ñe aliqui dicunt valere descensum: sed hoc nihil est.
Quis enim assereret (nisi mere gratis) illā cōditiona
lē ⁊ hanc: si hō currit aīal currit nō equipollere. Cōsi-
militer dicēdum existimo de omni hipothetica ꝗ vel
ɔ̄ña est vl' ad ɔ̄ñam reducitur: vt sunt rationalis: cau
salis ⁊ a iuersatiua. In copulatiua aūt ⁊ in disiuncti-
ua ⁊ temporali: ⁊ bn̄ fieri ⁊ valet ascensus ⁊ descensus pro
prietatibus logicis seruatis.
¶ Scdo notandū est pro modo descendendi in sup-
positionib⁹ mixtis respectu diuersoꝝ t̄roꝝ: ꝑnt sunt
quando concurrunt confusa ⁊ determinata simul: ꝙ
opꝫ aspicere respectu cui⁹ vniuersalitatis stet ɔ̄fuse:
vt vlitas primo auferatur ⁊ tunc remouebit t̄s stās
determinate ⁊ ab illo statim inchoabit.2.descensus.
Exēplū in hac ꝑpositione cuiuslꝫ hoīs quilibet equ⁹
est.c.aīal descēs⁹ ē pō sub ly hoīs.2.sub ly aīal.3.sub
ly equ⁹.vnde sic dicēdum est cuiuslꝫ hoīs ⁊c.ergo isti⁹
hoīs quilꝫ equ⁹ est.b.aīal: ⁊ istius hoīs quilibet equ⁹
est.b.aīal ⁊c. vltra istius hoīs quilꝫ equ⁹ ⁊c. ergo isti⁹
hoīs quilibꝫ equus est hoc aī' vel istius hoīs ⁊c. vltra
istius hoīs quilibet equ⁹ est hoc aīal: ergo istius ho-
minis iste equus est hoc aī': ⁊ istius hoīs iste equus
est hoc aīal ⁊c. Si vero diceret si cuiuslꝫ hoīs quilꝫ
equus est.d.aīal pri⁹ opꝫ descēdere sub ly equ⁹ ⁊ po-
stea sub ly aī' ⁊ vltimo sub ly hoīs. Nec obstat si dictū
est in primo tractatu esse descēdendū a determinatione
prius ꝗ a determinabili quādo acceptio est nō vnica.
Naꝫ illud intelligi opꝫ nisi aliqs interueniet defect⁹.
Defectus aūt esset etiam hic quia argueret ab vna
determinata ad plures.
¶ Tertio notādum ē pro suppōnibus incōpletis ꝙ
nō cōplete descendendum est vnico descensu. Immo
possum⁹ dicere ꝙ descēdendum est mixto descensu.s.
copulatiuo ⁊ disiunctiuo. vt hic vterꝗ hō currit: vbi
descendendū est copulatiue sub disiūctione sic: vterꝗ
homo currit. Et iste hō currit ꝗ iste hō currit ⁊c. In
hac aūt ꝑpōne alter homo currit e cōtra.s.disiunctiue
ne sub copulatione sic.alter hō curꝛit ꝗ iste hō currit:
Et iste hō currit vel iste homo currit vel iste hō currit
⁊ iste homo currit vel iste homo currit ⁊c. In ista aūt
omne aīal est sanū si sit distributio pro generib⁹ sin
gulorum descendendū est ad spēs copulatiue ⁊ inter in-
diuidua disiunctiue: sic.omne aīal est sanum igitur de
hac spē aīalis: hoc aīal est sanū vl' hoc aī' est sanū ⁊c.et
de ista spē aīalis: hoc aī' est sanū: vl' hoc aī' est sanū ⁊c.
In hac aūt aliquod aī' est sanū si in cōplete particula-
rizeṫ ly aīal e cōtrario fiat descendendo ad spēs disiū-
ctiue ⁊ ad indiuidua copulatiue. exercicium aūt facile ē.
Proportionabilr dicaṫ de istis quantūlibet aīal est:
qualelꝫ aīal viuit: quotlꝫ hoīes sunt albi. Ibi enim
descendendū est ad spēs accn̄tis eo tēritu quo in illa
oīe aī' est sanuꝫ ad spēs aīalis descendebatur. In ista

aēt q̄si q̄lʒ hō currit:satis apte descēdit copulatiue ap
ponēdo illud signū in pncipio toti⁹ copłatiue sic.s.q̄si
quilʒ hō currit igit q̄si iste hō currit et iste hō currit et
iste homo currit etc. Et nō notat ly quasi in copulatiua
illa ad eius veritatē requiri veritatē categoricaʒ exce
dētium medietatem.

¶.4. Pro rłius notādum est rite fieri descēsum q̄n
primo sub añte desde sub rłtiuo descēdit. Nō q̄ aliq̄n
oppm fieri neq̄at sʒ q̄r hoc meli⁹ est cū añtis resolutio
plurimū claritatis rłuo p̄beat: Erit tn̄ regula infallibi
lis q̄ nūq̄ sub rłuo reciproco nec sub alio illud inclu-
dēte fiat descēsus nisi descēdat sub añte: vt hic: ois hō
est ipsemet descēdēdū ē sic: g iste hō est ipsemet et iste hō
est ipsemet et iste hō est ipsemet etc. vbi simul et semel de-
scēdit sub ly hō et sub ly ipsemet. Similr hic ois homo
currit et su⁹ equ⁹ est alb⁹ recte inchoabit descēsus a ly
hō et postea fiet sub ly equus suus. Dicitur. l. sub alio
illud includēte ppř rłum sube diuersitatis q̄n includit
relatiuuʒ reciprocū qđ pluries includere repitur: vt
in rłuis visum ē. In aliis aūt rłuis cōiter nō erit in-
cōueniēs si ab eis descēsus incipiat seruatis logicis
ppietatib⁹. Et est sūmope aduertendū ne rłum sube
idēptitatis nō reciprocū referat aliū tr̄min descēden
tibus et in descēsa: vt si dicō: hō est et ille mouet igitur
iste hō est et ille mouet ly ille n̄ bōʒ referre ly iste hōʒ
ly hō qđ retulit in descensa et eodē modo quo retulit.
s. restricte vel nō restricte vel si volueris ponere añs
locis talis rłui poteris quidē dum tn̄ obseruētur cete-
re logice proprietates.

¶.5. Nota: ne pmittas in oppositis descēsuʒ incipi
a diuersis tr̄is p̄sertim si talis descēsus sit copulatiu⁹
vel disiunctiu⁹. Itē nō pmittas cōfusam auferri q̄n-
plus tollatur v̄itas respectu cui⁹ est. Iteʒ si aliqua
particularitas steterit determinate in ordine ad ali-
quā v̄itatē: talis particularitas pl⁹ resoluenda est
vt hic: ois hō est.b. aīal descēsus inchoand⁹ est a ly aīal
Nec curādum est de dicētib⁹ posse prius descēsum fie-
ri sub ly hō addito tn̄ rłuo idēptitatis tr̄o stanti deter
minate. Primo q̄r talis modus descēdēdi pori⁹ veri
tatē occludit q̄ eā manifestet. 2. q̄r si tr̄us sub q̄ descē
ditur habeat supposita infinita descensus erit nullus
vt ptʒ hic: hō non est aīal ipe hō est hoc aīal et idē hō nō
est hoc aīal etc. vbi añs est falsum et p̄ñs verū. Nā si cō
seq̄ns esset falsuʒ esset ppter vltimā descendētē: quaʒ
nō habet. Similr posito casu q̄ sint infiniti hoīes
et infinito scuta ordinatim v̄sus oriētē ita q̄ oēs prim⁹
et non vltim⁹: et similiter primū et nō vltimū scutuʒ
et prim⁹ hō possideat oia scuta a.2.3. oia p̄ter primū et.3.
oia dēpto p̄mo et.2. et p̄iter in infinitū: nō valebit ascē
sus hic: iste hō possidet scutuʒ: et iste hō possidet idem
scutū: et iste hō possidet idē scutuʒ etc. igit q̄lʒ homo
possidet.b. scutū. Et si hoc clari⁹ vis p̄spicere apposi-
to in descendentibus cū relatiuo idēptitis suum añs
restricte relatiuū et pone nā ppā. Verbi grā: in ca-
su quo sint tres hoīes sortes: plato: et cicero: si dicatur
hō nō est hō debet sic descēdi igit hō nō est sortes et idē
homo nō est plato cuius sensus est idem hō qui non
est sortes nō ē plato vbi vides ly idē hō suppōere de-
terminate p platone et cicerone. vltra et idē homo nō
est cicero cui⁹ sensus est idem homo qui nō est sortes
nec plato nō est cicero quia solum pro cicerone suppo
nit vbi vides eam et vltimā falsam. Et quia in infini-
tis nūq̄ dabitur vltima descēdens nūq̄ per descensuʒ
isto modo elucidabitur veritas vel falsitas. Et ista re

gula intelligitur nisi tr̄us stans determinate fuerit
determinabile et determinatio tr̄us distribut⁹ occe-
ptionis nō vnice quia tunc inchoari debet descēsus
a tr̄o distributo. Nam determinatio est ianua in tali
acceptione vel via ad suum determinabile: vt hic cu-
iuslʒ hoīs.b. equus non currit: inchoandus est descē
sus a ly hominis. In isto vero hō nō est aī inchoari
debet a ly homo. Nec curandū est de descēsu sub ly aī
addito relatiuo idēptitatis: vt dictū est. Hoc autē in-
telligitur nisi determinatio fuerit relatiuum recipro
cū vel ipsum includēs quia tūc inchoari debet descē-
sus ab antecedēte talis relatiui siue fuerit determina
bile talis relatiui siue nō: vt hic quēlibet equum suuʒ
quilibet hō est videns: inchoari debet descensus a ly
homo qui tr̄us nō est determinabile illius determina
tionis (vt quidam et male dicunt) sed est añs relatiui
et ly videns est illi⁹ determinationis determinabile.

¶ Adde etiam aliam notādam exceptionē. Et est nisi
determinatio supposuerit cōfuse tātum: vt hic.a. ho-
minis equus non currit. Nam quādo determinatio
supponit confuse tātum distinguēdū est: quia vel suū
determinabile similiter supponit cōfuse tantū: et tunc
descendēdū est sub tr̄o existente in altero extremo sup
ponente distributiue: si talis fuerit. Nam alias con-
fusa: prima equiualebit determinate. Si vero deter-
minabile supponat determinate ab illo inchoabitur
descensus. Si autē determinabile distribuitur tunc
vel a parte alterius extremi est aliquis tr̄us distribu
tus vel non si primū a tali tr̄o distributo in alio extre
mo inchoabitur descēsus: vt tollatur cōfusio determi
nationis. Si.2. inchoabit a determinatione: quia to-
lis confusa reputabitur determinata. Exēpla harum
omniū accipe in hiis ppositionibus.a.hoīs.a.equ⁹:
non est aīal.a.hoīs equus nō est aīal.a.hoīs quilibʒ
equus nō est aīal: a.hoīs quilʒ equus aīal non est. In
quarū prima inchoabitur descensus a ly aīal. In.2.a
ly equus. In.4.a ly hoīs. In ista autē.a.hoīs a equ⁹
omne aīal est possum⁹ indiferēter descēdere sub ly ho
minis et sub ly equ⁹: quia in affirmatiuis talis cōfusa de
terminationis equiualet determinate. Sʒ quia hoc.s.
descensum bene valere est per accñs melius est vt in-
choet a ly hoīs sicut et inchoari melius est vbi ly hoīs
stat determiate cui equalet. Sec⁹ aūt ē in negatiuis vt
intelligenti ptʒ. Nec hic cōtradicit exceptioni.5. nota
bilis. Primo quia ibi dicitur si determinatio est tr̄us
distribut⁹. 2. quia ibi similr dicitur q̄ a determinatio
ne inchoandus est descēsus prius q̄ a determinabili et
non prius q̄ ab aliquo alio tr̄o. 3. quia illud intelligi-
tur nisi aliquis error cōmitatur: qui tamē continge-
ret hic.s.a. hominis equus non est aīal si descēsus in-
choaretur a ly aīal respectu si quidē determinabilis
argueretur a pluribus determinatis ad vnaʒ in oscē
su et in descensu ab vno ad plures. Et quando ibi di-
citur determinationem esse ianuam intelligitur re-
spectu determinabilis precipue. Et sic omnia con-
sonant.

¶.6. Notandum sub determinatione acepta vni-
ca (sumendo determinationem proprie) hoc est pro
parte nunq̄ ē descēdendū esse (ad minus per se) et na
tura acceptionis vnice remanente vt hic: quilʒ equus
hominis currit: nec sub ly hominis precise nec sub ly
equus tantū: est descendēdum: sed sub toto aggrega-
to categorematice: vt cuilibet naturam acceptionis
vnice callenti perspicuum est.

De ampliationibus.

Consequēter dicēdū est de alienatione: diminutione: remotione seu distractione: statu: ampliatione: restrictione: et de lucēpositione. Est igitur alienatio acceptio termini analogi pro suo sigto minus principali: vt hō est pict⁹. Pro quo sciēdū q̄ est triplex sit analogie grad⁹ in via doctoris. s. vt habes a doctissimo cardinali in opusculo de nominū analogia. Non p̄ quēlz illorū fit alienatio hec: sed ḃm gradum. 2. et p̄mum.

Diminutio est acceptio t̄ri p̄ eo quod sigt mediāte dictione diminuēte: vt ibi mei aūt pene moti sunt pedes. i. non simpliciter moti sunt.

Remotio seu distractio est acceptio t̄ri nō valētis supponere p̄ aliq̄ re q̄ t̄n supponere poterit ante aduentū dictionis talē suppōnē afferētis: vt hō qui est asinus erit ly hō distrait. Et hic hō volitans est al̄: ḃm q̄ pōt dici ex doctore. s. ca. 11. opuscli de vsuris. Et q̄n dr̄ nō valentis supponere intelligit̄ seclusa de imaginario et quacūq̄ alia dictione ampliante vsq̄ ad. 5. differentias temporum.

Pro statu aūt sciendū est t̄m q̄ nec ampliat̄ nec restringit̄ cōiter dici stare. Analogice forsan ad statum quē medici dicūt esse inter augmētū ⁊ decremētū ⁊ inter sanitatē ⁊ infirmitatē. Vn̄ stat⁹ pōt sic diffiniri. Status est acceptio t̄ri p̄ suo sigto nec ampliato nec restricto formal̄r: nec equal̄r. Dr̄ formal̄r q2 hic non est stat⁹ incipit esse h̄: ly vbū sit p̄sentis tēporis. Dr̄ vel equalēter p̄pter hāc p̄positionē hō est al̄: vbi est absolutio a tēpore: q̄ ampliationi eq̄pollet. Simil̄r hic cecī vidēt: cla(udi) ambulāt. Vbi ratione cōis locutionis t̄ri nō accipiūtur p̄ differētia tēporis p̄ntis. Simil̄r ibi: ieiūo bis ī sabbato: decimas do oīm q̄ possideo luce 18. Illi t̄ri nō accipiūtur p̄ differentia tēporis p̄ntis: q2 forsan illō q̄d dicit Pharise⁹ ille: nec erat dies ieiunij: nec tūc actu decimas soluebat. Cōsimil̄r dicimus. Vere: cordube fiunt q̄z optime acus. Et forsan tūc nulla fit: q2 in die festo dici pōt. In talib⁹ igit̄ p̄positionib⁹ vel t̄ri ex vsu quodā ampliātur vel verbū distrahit̄. Et sic sensus illi⁹ p̄p̄ōis ieiuno bis in sabbato est ieiunare soleo: illi⁹ cordube fiunt: fieri solēt: et sic de similib⁹ dici pōt. Vnde pōt elici regula medians inter regulas ampliationis ⁊ restrictionis. q̄ talis est. Oē vbū p̄ntis tēporis vniēs t̄ros nō aliūde āpliatos aut formal̄r vel eq̄ualēter facit eos stare p̄ suis sigtis que p̄sentialiter sunt: vt omnis hō est. Proportionabiliter p̄nt educi regule p̄ aliis trib⁹ diffinitionibus.

Ampliatio aūt diffinit̄ sic. Ampliatio ē extēsio t̄ri a minore suppōne ad maiorē. i. ē acceptio t̄ri p̄ suo sigto magis extēso q̄z si cuz copula de p̄nti nō absoluta a tēpore sumeret̄ rōne dictionis alicui⁹ tale sigtū extendentis vt hō erit: cui⁹ sensus ē: hō q̄ est vel erit erit.

Sz p̄usq̄z regl̄e āpliationi descēdām aduertēdū ē p̄mo ad hoc q̄ t̄rīus amplietr̄ req̄rit̄ ḃm cōmunē opinionē ipm supponere actu vel potētia p̄p̄inq̄ ī ordine ad plures differētias tēpoꝛ: vn̄ dicūt nec ly adā hic: adā fuit Nec ly chimera ibi chīera erit āpliari. Sz h̄ pōt dici duo illi t̄ri tenēri ampliari: cui⁹ opinionis est magr̄ petr⁹ hispa. dicēs āpliationē ⁊ restrictionē circa suppōnē debere fieri s; cū ɔtrouersia hec nisi de nomine nō possit esse reliquēda est. Pōt eīn dici oēm t̄rīm qui tal̄r stat q̄ si supponeret āpliaret̄ teneri ample.

.2. Est aduertēdū triplicē esse āpliacionē. s. suppositoꝛ t̄n: tēpoꝛ t̄n ⁊ vtrīusq̄ simul. Exēplū p̄mi oīs hō albus currit si auferatur ly alb⁹ pōt dici illū t̄rīm ampliari rōne suppositoꝛ dūtaxat. Nā respectu eiusdem differētie tēporis stat p̄ plurib⁹ q̄z antea stabat. Exēplū. 2. albert⁹ erit alb⁹: Nā vniuoce sumpto illo t̄rīo nō pōt p̄ plurib⁹ supponere lz supponat in ordine ad plures differētias tēpoꝛ. Exēplū. 3. hō ē vel erit. Vbi ly hō tenet̄ p̄ plurib⁹ suppositis: ⁊ in ordine ad plures differētias tēporū q̄z in ista homo est.

.5 Sciendū est logicos quinq̄ differētias tēporū. Et sunt hec. s. p̄ns: p̄teritū: futurū: possibile: imaginariū. Non t̄n defuerūt q̄ quintū tēp⁹ negarēt esse ponēdū: sed forsan isti decepti sunt existimātes tēpus imaginariū dici tēpus alteri⁹ oīno rōnis ab aliis: q̄ t̄n falsum ē. Nā ī sui isto sensu nullū tēp⁹ possibile esset assignādū. Nā si tēp⁹ illud poneret̄ actu eiusdē rōnis esset cū tēpore p̄nti: p̄terito vl̄ futuro. Dr̄ ḡ tēp⁹ possibile: q2 nec ē: nec fuit: nec erit: q̄d t̄n si poneret̄: aliquid istoꝛ esset. Et sumpsi tēpus possibile: vt distinguit̄ cōtra alia tria. Proportionabil̄r dicit̄ tēp⁹ imaginariū vel intelligibile. Nō q̄ imaginemur tēp⁹ aliquod alterius rōnis a p̄dictis: sed imaginamur vbi vel q̄n non est: vt si fingerem⁹ tēpus eē extra celū vel anteq̄ de⁹ crearet mūdū: Tūc eīn nulla erat duratio p̄ter solā eternitatē q̄ ipemet de⁹ est. Et t̄n possum intelligere deū potuisse creare mūdū plurimū anteq̄z creauit. Et hoc intellige. io: opz me imaginari mundū q̄n non fuit: ⁊ p̄ ɔ̄ns temp⁹: cū aliquid ipsi⁹ mūdi sit. Et cuz tēp⁹ imaginariū esse eiusdē rōnis cū tēpore reali intelligit̄ opz eo mō q̄ res existens obiectiue in intellectu dr̄ eiusdē rōnis esse cū re reali existenti. Possum siquidē ego intelligere quēdā hoīem q̄ nec est: qui t̄n si esset oīno eiusdē rōnis esset cū ceteris hoīb⁹: q̄ t̄n hō nō habet esse nisi solū obiectiue vel intelligibile. Proportionabil̄r et dicim⁹ sīlitudinē albedinis esse eiusdē speciei cū albedine in esse representatiuo: aūt inesse reali aut permanenti. Regule aūt ampliationis cognitioni deseruiētes plures sunt. Quarum prima est.

.1. R̄. Ois copula de p̄terito ampliat t̄rm̄ p̄cedētē ad ea q̄ sunt vl̄ fuerūt: vt hō fuit al̄: cuius sensus ē hō q̄ ē vel fuit fuit al̄. Idē est dicēdū de participio p̄teriti tēporis: q̄n est totale p̄dicatū vel ei⁹ p̄cipalis pars vl̄ adiectiuū: vt adā ē mortu⁹. Et ḃm hāc regulā iste p̄positiones ɔcedūtur: aliq̄ hō fuit ab eterno. Aliq̄ hō fuit ante mr̄em suā ⁊ multe alie: infans fuit senex: carnes crudas comedi.

.2. R̄. Secūda ē oīs copula futuri tēporis āpliat t̄ros p̄cedētes ad ea q̄ sunt vel erūt: vt leo erit sensus eīn est leo q̄ est vel eriterit. Et idē dicendū est de participio futuri: q̄n est totale p̄dicatū vel ei⁹ adiectiuū vel principalior pars: vt hō erit futur⁹. Vn̄ ly hō ampliat̄ a vbo ⁊ participio indifferēter. Sed aduerte ly futurū posse sumi dupl̄r. Vno mō nomial̄r ⁊ tūc est futurū idē sonat q̄d est aliq̄d quod nō est: ⁊ t̄n erit. Et sic ista ego sum futur⁹ est falsa: ⁊ tūc nō ampliat. Alio mō pōt accipi participial̄r: ⁊ tunc t̄m valet sicut ly erit: ⁊ sic p̄fata p̄p̄ō ē vera: cui⁹ sēsus ē ego ero. Et ḃm hāc regulā concedūtur iste p̄p̄ōnes mr̄ erit vgo natural̄r: magr̄ erit discipul⁹: panes comesti sunt comedēdi.

Pro istis duab⁹ regulis ēsciēdū vbū multotiēs p̄teriti tēporis ⁊ futuri ⁊ coꝛ participia et participial̄r sumpta posse dupl̄r sumi. Vno mō: vt distinguit

cōtra p̄sens. Et isto mō neqꝫ qḋ fuit: neqꝫ quod erit ē. Unī beat⁹ augu. ꝯtra discipulos euntes in emaꝰ dicētes nos sperabam⁹: arguit sic: ḡ iā nō speratis. Itē dn̄s dixit dauid ḋ salomō filio eiꝰ: ipe edificabit mihi domū ⁊ tū salomō nō erat natꝰ. Et sic sumptis p̄dictis copulis nec eoꝝ participia nō ampliāt vt pꝫ ex diffinitione ampliationis. Alio mō sumitur absolute ⁊ tūc res q̄ erit dr̄ futura ⁊ ecōtra siue illa sit siue nō. Et similiter potest dici de preterito.

¶.3. R. Ois tr̄s p̄cedēs copulā de p̄terito ⁊ de futuro simul copulati vel disiūctim āpliat ad ea q̄ sūt erūt vel fuerūt: vt sortes iuuenis disputauit vel vel disputabit que vera est in casu q̄ sortes nūq̄ in tota vita sua disputauerit sꝫ in senectute sit disputaturus.

¶.4. R. Ois tr̄s modalis nō scḋe itētionalr̄ sūptꝰ ⁊ v̄ba sibi corr̄ndētia: āpliāt tr̄os tā p̄cedētes q̄ sequētes ad q̄tuor differētias tēpoꝝ. s. ad p̄ns p̄teritū ⁊ futurū vel possibile: quos apello ly possibile: impl̄e: cōtingens necessariū verba sibi corr̄ndentia sunt: possum: pōt: cōtingit cōtingebat: repugnat repugnabat: opꝫ oportebat: dr̄ in R. nō scḋe itētionalr̄: q2 si sumāt̄ scḋe intētionalr̄: nō hn̄t vim āpliādi ex rigore huiꝰ regl̄e.

¶ Pro q̄sciēdū: q2 illi tr̄i possibile iple ⁊c. Aliq̄n sumit̄ p̄ me intētionalr̄ et sic sunt passiones rerū: vt si dicā sortes est possibilis: sensus est: res q̄ est sortes ē res possibilis. Aliq̄n v̄o sumit̄ scḋe itētionalr̄ ⁊ tūc sunt passiones ꝓpōnū: vt si dicā sortē currere ē p̄le: sensus ē talis ꝓpositio sortes currit: ē ꝓpositio possibilis. Et tūc dicit̄ q̄ dāillos modos nō āpliare: sed hoc verū est ꝓm noīales: ꝓm v̄o reales pōt dici q̄ in talibꝰ ꝓpōnibus copl̄a absoluit̄ a tēpore sicut q̄n dicimꝰ: hō ē risibilis: verū est q̄ vt cōiter vtimur illis ꝓpōnibꝰ nō absolutis copulis a tēpore

¶ Dietū aduerte ly cōtingēter q̄n sumit̄ ad vtrūlibꝫ etiā āpliare ad q̄tuor differētias tēpoꝝ: lꝫ vt sic nō sit tr̄us modalis. i. ꝯstituēa: oppositionē cū aliis modalibus cuiꝰ rō est q2 in eiꝰ exponētibꝰ tr̄i āpliāt̄. Et quod dictū est de istis tr̄is ⁊ v̄bis sibi corr̄ndētibꝰ itelligēdū est de q̄lꝫ tr̄o includēte possibilitatē. Qualia sunt v̄ba lia in bilis vel. tiuū. vt visibile: visiuū. Et sic dicēdo hō est risibilis: dupliet rōne āpliat̄ ly hō: ⁊ q2 copula absoluit̄: ⁊ q2 p̄dicatū est tr̄us includēs possibilitatē. Et sic ista ē vera corruptū est generabile: q2 sensus ē qḋ est vel erit vel fuit vel pōt eē corruptū est generabile.

¶.5. R. Ois tr̄us iportās actū aie exteriorē āpliat tr̄m supra quē cadit ad q̄tuor differētias tēpoꝝ: vt est ly video audio: vt audio sonū: sensus est audio sonum qui est: vel erit: vel fuit: vel potest esse. Uerū est tn̄ q̄ multi negāt hanc regulam.

¶.6. R. Ois tr̄us p̄cedēs tr̄um iportātē prioritatē ampliat ad ea q̄ sunt vel fuerūt: tr̄s v̄o q̄ sequtur ad ea q̄ sunt vel erūt. Ut si dicā. p̄r est p̄or filio: sensus ē: p̄r q̄ est vel fuit: ē p̄or fillo q̄ est vel erit. Et itelligit̄: q̄ ad materiale. Nā q̄ ad relationē simul natura sunt. Q2 relatiua posita se ponūt perēpta se perimūt. Cōsimilr̄ intellige illā ꝓpōnē: ois causa est prior suo effectu.

¶.7. R. Ois tr̄us seq̄ns tr̄m iportātē posterioritatē ampliat tr̄m p̄cedētē ⁊ seq̄ntē oposito mō: vt filiꝰ est posterior patre suo: sensus est: filiꝰ q̄ est vel erit est posterior patre qui est vel fuit.

¶.8. Ois tr̄us iportās mutationē acq̄sitiuā āpliat tr̄um cuiꝰ siḡto talis mutatio denotat̄ couenire ad ea q̄ sunt vel erūt. tr̄us v̄o importās mutationē deperditiuā ad ea q̄ sunt vel fuerūt. Exēpliū p̄mi hō incipit eē: collegiū edificat̄ a sorte ly collegiū ampliat̄ nō ly sorte. Sēsus p̄mi est: hō q̄ est: vel erit: icipit eē. Exēpliū. 2. morꝰ desinit esse: sensus ē morꝰ q̄ ē vel fuit desinit eē: collegiū destruit̄ a sorte. i. collegiū qḋ est vel fuit ⁊c.

¶.9. Ois ablatiuꝰ explicās siḡtū tr̄i āpliatiui rectus ab eo: āpliat̄ ad tot: differētias tēpoꝝ: ad quot tr̄s ampliatiuꝰ āpliare pōt. Ut visiuū ē visiuū spē visibili ly spē visibili ampliātur ad quatuor differētias tēpoꝝ.

¶.10. Ois tr̄s vel dictio causalis ampliat tr̄m supra quē cadit ad ea q̄ sunt vel erūt. vel fuerūt. Ut si dicam petrꝰ hispa ē causa sumulaꝝ sensus ē. p. h: q̄ ē vel fuit vel erit: est causa sumulaꝝ q̄ sunt vel fuerūt vl̄ erūt.

¶.11. Ois tr̄s positꝰ in ꝓpōe sempiterne v̄itatis: vl̄ falsitatis ampliat ad quinqꝫ dr̄ias tēpoꝝ. Ut hō est aīal. lapis est leo. Que regula apropiata est realibus. Alii dicūt ibi eē absolutionē a tēpore: et nō āpliationē: pro quo vide primū tractatum lec. de verbo.

¶.12. Ois tr̄us iportās actū aie interiorē āpliat tr̄m supra quē cadit: ad quinqꝫ differētias tēpoꝝ. Ut si dicā ego itelligo equū ly equū āpliat̄ ad q̄nqꝫ dr̄ias tēpoꝝ.

¶ Hic tn̄ p̄mo ē aduertēdū: q̄ copl̄e exp̄mētes āpliationē nō āpliāt: alias nūq̄ esset statꝰ in āpliatione: nā si dicā hō fuit albꝰ: sensꝰ ē: hō q̄ ē vl̄ fuit: fuit albꝰ: ly fuit in p̄mo loco nō āpliat: alias oberet explicari p aliud ē vel fuit: ⁊ illḋ fuit p aliud: ⁊ sic in infinitū q̄ḋ ē r̄issimū.

¶.2. Aduertēdū: q̄ aliq̄ dicūt tr̄s nō āpliari q̄ ad suppositionē respectū copule p̄teriti vel futuri: sed solū quo ad appellationē. Cuiꝰ opiniōis meminimꝰ i suppositionū p̄ncipio. Sꝫ hoc cōīt̄ nō tenet̄: vt ibi dictū ē.

¶ Sciēdū aūt. 3. oēs āpliationē desplere ꝑ plures dr̄ias tēpoꝝ disiūcti. ⁊ disiūctiꝫ ois āpliatio explicari dꝫ: vn̄ si dicat̄ hō est ⁊ erit aīl ly aīl ꝓprie nō ampliat̄ sed bene ly hō cuius āpliatio exponit̄ sic: hō qui est vel erit hō erit aīl. Uel sic q̄ḋ est vel erit hō ⁊ erit aial.

¶ Notādū. 4. q̄ ad hoc q̄ ꝓpō vbi tr̄s āpliat̄ sit v̄a opꝫ aspiceere copulā p̄ncipalē: vn̄ si sit affirmatiua opꝫ p̄dicatū couenire sꝫo in dr̄is tēpoꝝ p copulā iportata: vn̄ ista ē falsa: petrꝰ petrꝰ fuit casu q̄ istud instās sit instās p̄mū esse petri: nā lꝫ sꝫm ⁊ p̄dicatū ꝓ eodē supponāt illa ē falsa nā denotat̄ vnionē p̄dicati cū sꝫo fuisse tēpore p̄terito qḋ falsū ē. vn̄ cū petrꝰ nūq̄ fuerit nullū ens fuit: ḡ nec petrꝰ ipemet fuit. Cōcedētes aūt illiꝰ veritatē mirabilr̄ decipiūt̄ attribuētes distictionē q̄ in extremis iplicat̄ vnionē extremoꝝ inter se q̄ḋ extreme ignorātie ē. Est aūt sensꝰ illiꝰ iste petrꝰ q̄ ē ly fuit fuit petrꝰ q̄ est vel fuit sꝫ ḡ petrꝰ nō fuit (vt dictū ē) nec fuit petrꝰ q̄ est nec petrꝰ q̄ fuit. Amplꝰ ista est falsa oīs hō curret casu quo oēs hoīes q̄ sunt moriāt̄ an̄q̄ currāt ⁊ cras nascant̄ alii cursuri illa distictio referēda ē ad tēpoꝝ dr̄ias nō ad supposita in q̄bꝰ tales differētie saluātur. Nā ly hō ꝓ oībꝰ hoībꝰ q̄ sunt vl̄ erūt copl̄atiue vn̄ sensꝰ ē oīs hō de q̄ ē verū dicere q̄ ē vel erit ē verū dicere q̄ curret. Si v̄o ꝓpō sit negatiua opꝫ p̄dicatū nō couenire sꝫo respectu copl̄e p̄ncipalis vn̄ si hō nūc sit albꝰ p̄o ista ē v̄a hō nō fuit albꝰ: ꝓpoābilr̄ dic ḋ aliis.

¶ Notādū est. 5. ampliationē suppositoꝝ tm̄ ⁊ tēpoꝝ tm̄ in tr̄is singl̄aribꝰ a. p. h. ⁊ aliis antiq̄s nō eē sed āpliationē vt ex eiꝰ dictis p̄spicuū fit: i seq̄ntibꝰ aūt has diuersas noīatiōes reiciētes cōēꝫ mōꝫ loq̄ndi seq̄mur.

¶ Ultimo sciendū ꝓpōnē vbi ponit̄ āpliatio dupl'r posse ꝓbari vno mō p āpliationis explicationē: vt dictū est. ex possitōe p̄sertim si ꝓpō sit singl̄ris vel indefinita: vn̄ ista ꝓpō aliq̄s hō fuit āte matrē suā: potest sic ꝓbari: hoc fuit ante matrē suā: ⁊ hoc est vel fuit hō ergo hō fuit āte matrē suā xp̄o d̄mōstrato vtrobiqꝫ p medio ⁊ cōsimiliter de aliis dici potest.

¶ Ex his dubiū q̄d nō initiarai. 2. pte vētilādū videt nūi cuꝰ solatio necessaria appareret pro intellectu regule in principio posite s̄m quā hec cōcedenda venit adā ē mortuꝰ. Circa cuiꝰ solutionē duo faciā. Primo solutiora q̄ ab aliis dicūtur referā: vtar afit v̄bis noīa sūi loquēdo d̄ cōnotatione z opiniones (quā teneo esse falsam) asserētē in animato corpore esse formā corporeitatis pter formā sensitiuā z hoc vt meliꝰ dicēda intelligātur. 2. pferā quid mihi videt dicēdū. Dico q̄ ly mortuū posse sumi dupliciter. Uno mō vt cōnotat extrinsice: alio mō intrinsice. Sz q̄ t'mīs priuatiuꝰ ē: oportet hāc distinctionē p̄ponere circa ly viuēs. Dr̄ ergo ly viuēs dupl'r cōnotare. s. extrinsice z itrinsice. Qn̄ supponit p corpe hoc est p materia z forma corporeitatis dūtaxat cōnotādo animā sēsitiuā: tūc dr̄ extrinsice cōnotare: q2 aīa nō est de essentia corporis sic sumpti. Aliqn̄ v̄o supponit p toto viuēte. s. p aīa et corpore categorematice: z cōnotat vn̄ z p'rtē essentiae. s. animā ipsam: z tūc dr̄ itrinsice cōnotare. Proportionabil'r dr̄ ly mortuū vtroq3 mō cōnotare posse. Aliqn̄ sīq̄ lē supponit p solo corpore z cōnotat aīam non inesse. Et tūc extrinsice cōnotat. Et sic ista est vera cadauer est mortuū: z est sensus: est corpꝰ carēs aīa: z nec ponit hic ampliatio aliq̄. Aliqn̄ accipit p toto viuēte cōnotādo ipm nō habere aīam sed aliqn̄ habuisse. Et tūc sumit noīal'r: z cū copula de p̄nti p nullo valet supponere z sic ista est falsa adā ē mortuꝰ. Dr̄ nominal'r: q2 sic sumpto ly mortuū. s. vt intrinsice cōnotat pōt sumi dupl'r. Uno mō noīal'r z tūc: ē mortuus tm̄ valet sicut aliq̄d q̄d vixit z mō nō viuit: fuit mortuus tm̄ sicut aliq̄d quod vixit z postea aliqn̄ nō vixit. Erit mortuꝰ: sicut ly aliq̄d quod viuet z aliqn̄ nō viuet. Et sumit ly aliqn̄ indiferēter p tēpore vel. istā l. Alio mō sumit participial'r: z tūc tm̄ valet ē mortuꝰ sic aīaz eflauit: z erit mortuꝰ sicut aīaz eflabit. necesse valet isto mō est mortuꝰ: fuit. Nā in p'mo intelsanti non esse ade: ista fuit vera adā ē mortuꝰ nō tm̄ hec adā fuit mortuꝰ. Primo mō hec est falsa xp̄s est mortuꝰ. s. nominal'r: scd'o tm̄ modo est vera. s. participal'r. Que differētia nō eq̄ apparet in copul' de extrinseco tēpore.

¶ Circa hec pōt esse dubiū q̄l'r significet ly est in hac adā ē mortuꝰ. Nā videt rōne illiꝰ p̄dicati mortuū p de re sua naturalē z p'priū modū sig̃ndi q̄ est sig̃re p mo di p̄ntialitatis: quod tm̄ impossibile est: loq̄ndo de ly ē in mente vltimata p ut in presenti intelligi debet.

¶ Ad hoc dubiū 4. r̄n̄ det. Quidā eīm dicūt: ly ē nō esse total ē copulā: sz totū hoc est mortuꝰ: ita q̄ copla sit aggregatū ex copula z participio. Alij dicūt solū ly est ē copulā z nō sig̃re p modū p̄ntialitatis: q2 distrahit a p̄dicato: z vt sic distractū hr̄e v̄tutē āpliādi subiectū z p̄dicatū. Alij dicūt sīl'r ly est dūtaxat esse copulā: z āpliari a p̄dicato. Sed opinio hec idē videt sentire quod. 1. 2. nisi vellet aliq̄s dicere: ly ē distrahi: q2 solū stat p p̄terito: āpliari v̄o qn̄ stat p p̄nti vl' p̄terito. Alij dicūt ad intētiōes ly est esse solū copulā q̄ tale verbū nec āpliat nec distrahit: z q̄ sig̃t p modū p̄ntialitatis: sicut hic: hō ē currēs: nec tm̄ ex hoc seq̄tur hāc esse falsam: adā ē mortuꝰ: q2 sc̄dm āpliat a solo p̄dicato. Nō abst desunt argumēta: cōtra q̄s l3 istaz opinionū q̄ tm̄ breuitatis amore missa feci. Et hoc quo ad p'mū.

¶ Ad sc̄dz b̄ueniēs p̄mitto q̄dā fundamēta. Primū est: q̄ passiua vox in latina ligua ē p̄ 3 maior voce actiua: z in hispana mlto magis q̄ ad v̄ba icōplexa. Primū p3: nā in actiua voce in ꝯplexe dicimꝰ: ego doceo: ego docebā: ego docuerā. s3 in passiua nō habemꝰ v̄ba incōplexa: nisi in p̄ntis duobꝰ tēporibꝰ. s. doceor. docebar. In aliis duobꝰ op3 nos circūloqutione vti dicentes docꝰ erā vel fuerā doctꝰ sum vel fui. 2. p3 si volumus hispane dicere doceor: quod incōplexū verbum est op3 nos vti circūlocutione. Ut dicimus doceor: yo soy enseñado: docebar yo era enseñado zc.

¶ 2. est: q̄ termi mētales nulliꝰ ē idiomatis sīt: imo idē sig̃nt apud oēs: vt beatꝰ inq̄t augu. in. 15. de trinitate ca. 10. Termi aūt vocales q̄ sig̃nt ad placitū variātur s'cdz hoīm nationes z placita. Quo fit: vt vnꝰ cōceptꝰ numero possit vna vl' pluribꝰ vocibꝰ exprimi: siue cōceptꝰ ille sit ꝯplexꝰ siue icōplexꝰ potest eīm hoc aggregatū hō est leo iponi ad sig̃ndum hoīem: z l'ra. a. ad sig̃ndum homo est aīal. Unde ad recte iudicādum t'ios vocales esse complexos vel incōplexos op3 aspicere cui conceptui subordinētur.

¶ 3. est: q̄ cōceptꝰ nō vltimati nō parū ipedimēti nobis prebēt in sig̃tis t'ioz cognoscēdis: nā pluries confundimur eoz causa in cōceptibꝰ vltimatis explicandis sīl'r z cōsuetudo audiēdi vel loquēdi sic vel sic. Unū q2 qn̄ dico ego sum: ly sum sig̃t p̄sentialitatē: quam cōsueuimꝰ cōcipere audita tali voce arbitramur eādē importare si dixero ego sum doctꝰ a petro quādo oro hec est preteriti temporis.

¶ 4. ē: participia p̄ntis z p̄teriti simul cum hoc verbo sum ē fui p̄nt sumi dupl'r. Uno mō s̄m sig̃nes quas h̄nt: ita q̄ ponātur in p'pōne: p at ille voces sub ordinātur cōceptui cōplexo. Et tūc liq̄dū ē sig̃re p̄ntialitatē: et participiū actiuē verbi cuiꝰ est: et hec ꝯplexe. Alio modo p̄nt sumi vt amba (participiū. s. z sum est fui) in ponitur ad sig̃ndū vel exprimēdū vnū cōceptū incōplexū: ob penuriā vniꝰ v̄bi incōplexi. Unū si eūdē cōceptū qui exprimit de xp̄o p ly obiisset: vellē exprimere p ly morior: op3 me dicere. Pilatꝰ mirabat si iā mortuus esset. Cū ḡ p̄us natura sit cōceptꝰ cōplexus q̄z t'rs vocalis vl' scriptꝰ (admlnꝰ in vno z eodē hore) op3 dicere: q̄ qn̄ sum eo fui z aliq̄d participiū sumit circūlocutiue tūc āba deꝑdūt suas sig̃nes z sub ordināt vni cōceptui incōplexo repn̄tāti hoc v̄bū incōplexū: si tale esset repibile. Unde infero tale v̄bū sum es fui cū participiis sumi penitꝰ equoce: q̄n ponunt absolute z qn̄ tenētur circūlocutiue. Ampliꝰ infero (quod valde notādū est) tale aggregatū ēt sumi pluries equoce. Nā eis idē vocibꝰ circūloq̄mur diuersa tēpora. Ut si dicaz: petrꝰ ē dilectꝰ a deo: pōt ē ōro p̄ntis idicatiui mōi: z tūc sensus ē: petrꝰ diligit a deo. Et pōt esse p̄teriti tēporis z tūc sensus est: petrꝰ fuit dilectꝰ a deo. Nā circūlocūtur grāmatici vnū tēpꝰ per participiū v̄bi assumētes duo tēpora huiꝰ verbi sum es fui: vn̄ dicūt in p̄terito passiue vocis amatꝰ sum vel fui: vbi ly sū est p̄ntis z ly fui p̄teriti huiꝰ v̄bi sum ē fui. Itē p̄teritū plusq̄ pfectū sic circūloq̄tur: amatꝰ erā vel fuerā: vbi ly erā similr a p̄terito impfecto: z ly fuerā a plusq̄z pfecto huiꝰ verbi sum ē fui. Unū ista ōro erit equoca. s. ego amatus erā: nā eiꝰ vnꝰ sensus pōt esse: ego amabar: z aliꝰ amatus fuerā. Nō tm̄ ō fore credā z grāmaticos z logicos q̄bꝰ in aleḡ sonet istā ōronē: ego sum doctꝰ a petro: posse habere hūc sensum: ego doceor a petro: z illā: ego amatus erā: hūc ego amabar. Nā aliqn̄ sic mihi videbat: cuiꝰ causa erat: q2 talibꝰ sensibꝰ nō vti ꝯsueuimꝰ ac p inde dixi in p'mo li. vbi ēt de hac materia locutꝰ sum lectione de v̄bo nil mea iteresseḡ si cōsentirēt grāmatici: q2 p meo tūc instituto nō pluri nō referebat. Sed postea ꝯsului p̄itissimos grāmaticoz: z v̄bis z suis scriptis: mihi sufragati sunt. Et p̄bat rōne. Nā petō: a te

vt dicas mihi hispane sensum huius ppõis: ego do-ceor a petro. Et cũ nõ possis nisi diceris. yo soy ense-ñado de pedro: tũc q̃ro a te an ista orõ hispana: soy en-señado: possit subordinari cõceptui in cõplexo. Et liq̃-dũ est q sic: si ponat ly doceor ad significandũ mediãte il-lo q̃ significat latine. Itidẽ q̃rã an retẽtis significatiõib9 illarũ vocũ: soy enseñado: subordinet tale aggregatũ cõce-ptui cõplexo: et hoc agilissime pstat q sic: q̃re g si dixe-ro: sum doct9 a petro retẽtis suis significatiõib9: 7 nõ sum-ptis illis vocib9 circũloqutiue nõ subordinabit tale aggregatũ eidẽ cõceptui cõplexo: 7 p p̃ns idẽ fieri põt qñ accipit circũloqutiue. Un ps qd dicẽdũ sit de ve-ritate hui9 q̃nis: petrus est mortu9: casu quo istud in-stans sit primũ nõ esse petri: dico eñ illã orõnẽ esse eq̃-nocã. Si eñ significet tñ sicut: petr9 morit: est vera quia est presentis tẽporis: si vero sit tẽporis preteriti cuius sensus est: petrus fuit mortuus est falsa.

¶ 5. fundamentũ est: q ly mori põt sumi dupliciter. Uno modo ꝓut idẽ est q disponi ad mortẽ sicut dixit san iacob: ego morior: qd mihi pderunt primo genita mea? Et tunc nõ est necesse illũ ampliare plusq̃ cete-ra vba. Alio mõ mori idẽ est q3 simpliciter desinere viuere: et tũc in primo instãti nõ esse sortis: ista est ve-ra: sortes morit: nã sensus est: sortes nũc nõ viuit 7 an-te viuebat. Et sil'r ista est vera: sortes est mortu9: si ei equaleat: amplia subiectũ in ambab9: nõ tñ rõne pre-teritionis alicui9: q3 eo q ly morior sit t'ns importãs corruptionem.

¶ Si vero sensus sit: sortes obijt di: tunc ampliatur duab9 rõnib9 sicut subiectũ hui9 sortes desinit viuere. 7 q2 est verbũ preteriti 7 q2 importat desitionem.

¶ Jactis his fundamẽtis dico q in ista vocali: adã ẽ mortu9: ly ẽ nec ampliat nec distrahit: sed significat sicut ly est in mẽtali cui subordinat. Si eñ subdinatur orõni preteriti tẽporis: ly est: illud tẽp9 cõsignificat: si aũt subordi-netur huic: adã morit: significat sicut ly morit.

¶ Si autez velis ꝓterue querere sumpto tali aggre-gato: est mortu9 vt iacet: et ꝓut partes sunt significa-tiue perse 7 q subordinentur toti cõplexo: et q nõ sit sensus: adam moritur: nec q olim obijt: sed q nunc non viuit: quia cõiter in isto sensu sumitur et non si-cut dicimus de redemptore nostro q mortuus est: pro quo viuit ly est.

¶ Rñdet ad hoc tripliciter. Primo dico: q ly est non pprie ãpliat aut distrahit: sed diminuit. Nã i sicut est aliqua dictio diminuẽs significatũ extremi: ita 7 aliq̃b extre-mũ diminuẽs significatũ vbi. Un sicut hec est falsa: ethiops est alb9: ista tñ vera: ethiops est alb9 dentes: ita 7 ista est falsa: adã est: 7 ista est vera: adã est mortu9. Itidẽ fal-sa est hec: antixps est ens: 7 ista est vera: antixps ẽ ens futurũ: vbi nõ solũ ly futurũ diminuit ly ens: sed ẽt ly est. Et q nõ ãpliet nec distrahat ly est põt psuaderi: si cut ista est vera (adã erit mortu9) vsq3 in iudicij diẽ tñ ly erit nõ amplia aut distrahit: sed diminuit. Et sil'r dicẽdũ de ista: petr9 erit futur9. Nec hoc dictũ coinci-dit cũ secũda opinione: nã in illa dr q distrahit a pre-senti: vt stet ꝓ preterito etiã: sed mihi videt q dicit presens: nõ tñ dicit adã in presenti esse absolute: sed eẽ mortuũ: quod est ẽm quid vel esse diminutũ. 2. dico: ly est in hac: adã est mortu9 nõ dicere p̃dicatũ cõuenire subiecto ꝓ instanti p̃nti realr: sed solũ ẽm intellectũ. Nã vt. d. s. dicit in p̃ma p. q. 16. ar. 5. ad. 2. nõ ens nõ habet in se vñ cognoscat: sed cognoscit in quãtũ intel-lectus facit illud cognoscibile: in quãtũ. s. nõ ens est quoddã ens rationis. Cuius significet: q loq̃mur de

non entib9 ac si entia essent. Dicim9 enim cecitas est in oculis: tenebra est in nocte: q̃ cõiter vere scd3 cõem ho-minũ sensũ sint: et tñ si q̃rat quod esse habeãt iste res in suis subiectis: nõ põt aliud assignari nisi esse intel-ligibile. Consimilr dicam quãdo dicitur: adã est mor-tuus ly est dicere tẽpus presens: nõ tamẽ denotat illa ꝓpositio adã habere aliquod esse nunc scdm rem: nec q predicatũ sit aliqua entitas existẽs in mũdo: s3 attri-buo predicatũ subiecto. s. adẽ: qui licet nõ sit realr: nec habeat esse reale: habet tñ esse ꝓut est obiectiue in in-tellectu. Imaginamur siquidẽ hoc q est esse mortuum: ac si esset aliquod ens positiuũ sicut est ly esse viuũ. Et sicut dicim9 sortes ẽ viuus: sortes erit viu9 7c. pro-portionabilr dicim9: adã est mortuus: erit mortus 7c. Quod esse est simplr nõ esse: q2 tunc intellect9 aprehẽ-dit illud: vt aliquod eẽ: hoc ꝓpterea q2 sic loquimur. Similr esse futurũ ẽm q pro illo quod non est sumit non est aliquod esse: imo est nõ esse: quia tunc intelle-ctus aprehẽdit illud tãq3 aliquod esse: dicim9 antixps est futur9 erit futur9 7c. Eodẽ modo loquimur de re existente in poẽtia. Cõcedit siquidez ista vera. For-ma est in potẽtia materie: que tñ nõdum est: ouum est aial in potẽtia: cũ tñ ista sit falsa ouum est aial vbi esse in potẽtia accipitur vel cõcipit ac si esset aliquod ens.

¶ 5. dico q ista ꝓpositio adã est mortu9: in sensu di-cto sumpta: l3 apareat affirmatiua ẽm vocez: non est nisi negatiua: si eius significatũ exacte ꝓspitiat: volẽ-tes eñ dicere adã non esse viuum qui tñ vixit: dicim9 adã est mortu9: sicut si volẽtes dicere nõ ens non esse ens diceremus: nõ ens est nõ ens. Un pro talibus ꝓ-positionib9 7 cõsimilib9 presertim exponibilib9 addẽ-da est recta intellectio ꝓpõnis in sensu vero (vt di-ctum est) ne cõfundamur rõne vsus loquẽdi: nec pro-pter cõcept9 nõ vltimatos fallamur in vltimatis. Nec in similib9 (vt arbitror) sequi deben9 cõem modũ con-cipiendi: nisi fuerit sapiẽtũ. Dificile eñ est intelligere qualiter itelligun9. Quis eñ nisi ꝑmonit9 vel nisi ꝑ-spicacis ingenij sit faciet distinctionẽ inter cõceptum rei vel vocis: cũ nra apte natura audita voce intelle-ctus tẽdat in rẽ? Aut quis audita ista ꝓpõne: de9 nõ est melior diabolo: statim nõ dissentiat illi? Uerũ con-tra hoc nõ crediderim argumẽta posse deesse: sicut et credo ex dictis posse solui: tñ aducã aliquot que cõtra primam 7 etiam nostrã opinionẽ maioris appa: entie videnť esse. Quarũ primum est. Si dicta essent vera sequeretur: hãc ꝓpositionem: sc3 (adam est mortu9) non habere predicatum: sumpto ly est mortuus circũ-locutiue: consequẽs est falsum.

¶ Ad hoc negã to sequelã. respõdet Et ẽ dicẽdũ totũ illud aggregatũ est mortuus categorematice esse pre-dicatũ 7 copulã sicut tenet dicere tenẽtes (sicut tene-ri op3) verba adiectiua esse incomplexa: vnde hic ego curo: ly curo 7 est copula 7 predicatum.

¶ 2. Seq̃retur aliquod esse verbũ masculini vel fe-minini generis quod ridiculũ videt. Ad hoc respon-detur distinguendo vel secũdum vocem tãtum 7 sic concedo vel scd3 7 rez vocem 7 sic nego. Nam si dicãs adam est mortuus eua est mortua: si vtrobiq3 verba et participia circũlocutiue sumãtur: subordinantur mentalibus quibus hec adam diem obijt: vbi vides nullum esse genus. Et si tibi nõ placet: admodum te obsecro: vt exponas mihi sensum harum ꝓpositio-nũ adã diligit a deo. eua diligit a deo: vbis hispanis 7 voce passiua: vbi velis nolis dicere debes: adam es amado de dios: eua es amada de dios: vbi exponis

mētalia verba carentis generep verba hābētia genꝰ.
Et si dicas illam ꝯfonē latinā ⁊ hispanā illā: non eq̄
ualere nisi in cōsequēdo. Cōcedo tibi: si quelibet vox
per se habeat suū signum. Sed cum verba significēt
ad placitū: q̄ in cōuenies erit: si imponātur ad signi-
ficandum illum cōceptum incōplexum cui illud ver-
bū passiuū: diligi: subordinat: vn̄ me dicēte x̄ba cōple
xa: volo te formare cōceptū quēdā icōplexū saltem me
diate: qđ possibile est alloq̄n nullus i fs posset nouiter
iponi ad signādū aliq̄d sub cōceptu icōplexo: si ante hac
nō significabat: nisi per t̄m cōplexum.
¶ .3. Ly est in hac ꝓpōne: adā ē mortuꝰ: est oino eius
dē nature cū ly est in hac: hō est albꝰ: s; ibi ly ē signt per
modū p̄sentialitatis ⁊ ē total copula: igit̄: aūs ptz: q̄
q̄n sucessiue cōcipit: adā ē: pōt ad ii currēs vl̄ mortuꝰ.
¶ Rādeo distinguēdo: q̄ vel ly ē sumit cū ly mortuꝰ
circūlocutiue: ⁊ tūc nego q̄ hēat signū: ē em̄ ꝯfo p̄teri-
ti tēporis: et ī voce ly est tenet eq̄uoce. Nā in vna tm̄
valet sicut ly fuit. Iste eni sūt sinonome adā ē mortuꝰ
⁊ adā fuit mortuꝰ: q̄ad ꝯceptꝰ vltimatos: vt ex dictis
pz. Si x̄o sit in m̄āte: nego q̄ idē cōceptꝰ sit cui subor
dinant̄ vocales: imo assero q̄ si primo cōcepi istā: adā
est currēs: et postea auferat̄ ly currēs et eiꝰ loco ap-
ponat̄ ly mortuꝰ talis ꝓpō erit alia. Nec in p̄nti est
mihi cure an illud sit possibile necne. Si x̄o sumat̄ vl
timo mō dictorū: deo ly ē signe p modū p̄sentialitatis.
Sed eo mō quo expositū est. Prolixiꝰ q̄ equū esset hec
per tratasse forsan alicui videbor: sed mihi ꝯdēnatur si
crediderim si dubij obscuritatē fuerit cōtēplatus.
¶ Pro intellectu .5. R. sciēdū est disceptationē nō mi
nimā eē inter doctores: an possimꝰ hēre sensationē rei
nō p̄ntis. Quidā sicq̄ dē partē tuent̄ affirmatiuā seque
tibꝰ experiētijs ducti. Primā pz in sēti excellētiq; visi
bili. Experimur tm̄ cotidie nos videre solē et postq̄
illū videre desijmꝰ: sicū primo in tēta acie asperimꝰ.
2. pz in oculos debiles hñtibꝰ: q̄ si colorē aliquē p̄mo
aspexerint oia q̄ paulo post vidēt eiusdē apparēt colo
ris. 3. i timētibꝰ q̄ arbitrātur se videre quod timēt. 4.
in ludificatis ⁊ infirmis q̄ dicūt se videre multa q̄ alij
circūstātes nō vidēt. 5. in dormiētibꝰ de q̄bꝰ dicit comē
tator inde sōmpno ⁊ vigilia q̄ nō solū imaginant̄ res
sed vidēt ⁊ gustāt descēdētibꝰ speciebꝰ fantasie ad sen
sus exteriores. Idē ꝓbāt auctoritate beati augu. li. 11.
de trinitate ca. 1. et q̄rto: vbi ꝯfirmat p̄mā experiētiā
de forti sensibili: ⁊ addit aliā de quodā hoie q̄ sibi retu-
lit sepiuries vidisse p̄sonā sibi dilectā i eiꝰ absentia ita
p̄fecte ac si realr̄ corā se existeret. Ultimo ꝓbāt rōne sic
Deꝰ pōt me vidēte rosam ipam anihilare ꝯseruata eiꝰ
visione ⁊ tūc est verū dicere me aliq̄d videre: ⁊ nō aliō
p̄ter rosā: ⁊ rosa nō est: g̊ video q̄d nō ē. Prima pars
pz: q̄ hoc nō iplicat ꝯdictionē: q̄đ sic ꝓbo nō iplicat
deū ꝯseruare absolutū fundās respectū destructo tali
respectu ⁊ t̄o. Sicut pōt ꝯseruare sortē q̄ est p̄r: destru
cta paternitate igit̄. Itidē deꝰ pōt ꝯseruare oēm rē q̄
ab alia nō depēdet nisi effectiue. Sed talis est silitudo
rose: igit̄. Alij aūt oppositū defendūt ⁊ rōnibꝰ ꝓbant
⁊ auctoritatibꝰ. Pō est q̄ sequeret̄ q̄ visio esset ⁊ nihil vi
deret̄: ꝯñs videt̄ iplicare: igit̄: seq̄la ꝓbat̄: i casu posi
to de rosa anihilata: secūda pars ꝓbat̄. s. q̄ nil videa-
tur: rosa videtur ⁊ rosa nil ē igitur nihil videtur. Si
forsan ꝯcedas ꝯñaz ⁊ neges ꝯñs iplicare: q̄ ꝓbatū ē
q̄ possum videre q̄đ nō est: igit̄ cōcedā me nil videre ⁊
tm̄ aliq̄d videre. Cōtra: nō videre ⁊ nil videre equalēt
interse: s; nō videre ⁊ videre ꝯdicūt: igit̄ videre ⁊ ni-
hil videre. 2. quia si possum videre rē q̄ nō est g̊ rē ab

sentē: ꝯñs est falsum igit̄ ⁊ aūs: falsitas ꝯñtis ptz: q̄
ad visionē req̄rit̄ ꝓportionata distātia q̄ non pōt esse
inter visum ⁊ rē absentē. 3. q̄ si rē video: vel iudico
illā esse vel nō. Si p̄mū nō video illā: q̄ sensꝰ circa ꝓ
priū sensibile nō decipit̄. Si .2. idē seq̄t̄: nullꝰ em̄ ꝯse
rit se videre rē ⁊ simul affirmare sibi nō esse p̄ntem.
¶ Ad prefatū dubiū mihi videt̄ nō plene posse r̄nde
ri nisi priꝰ ad alia duo dubia r̄ndeat̄. Primū est an no-
titia intuitiua possit esse alicuiꝰ rei nō existētis. Et ad
hoc r̄ndeo negatiue sumēdo notitiā intuitiuā: vt cōit̄
sumit̄. Nā sic iplicat ꝯdictionē. Dicit̄ em̄ ītuitiua cōit̄
aliq̄ notitia q̄ h̄r de re p̄senti: vt presens est.
¶ .2. Dubiū ē: an cognitio aliq̄ sēsitiua exterior pos-
sit esse abstractiua. Ad q̄đ multi r̄ndēt negatiue: for-
malr̄ vel elicitiue. Dicūt em̄ multa ex q̄bꝰ hoc elicit̄ in
bona ꝯñā mihi aūt (nisi me opinio fallat) videt̄ opp̄z.
Quod ꝑsuaderi pōt rōnibꝰ ꝓbātibꝰ partē affirmatiā
uā dubij. Oēs em̄ ille ꝓbāt sensationē posse haberi
alicuiꝰ rei nō existētis: ⁊ cū illa non sit ītuitiua relinq̄t
q̄ abstractiua. Nec michi faciūt sit satis solutiones q̄
dātur ab aduersarijs. Dicūt em̄ ad duas p̄mas expe-
tias: illas nō ꝓbare nos videre visibile aliq̄đ sed eius
speciē. Hoc videtur nō posse esse: Nam vt phūs dicit
visiua potētia vt visiua non reflectitur nec pōt supra
se g̊ nec supra speciē quā h; i se. Dixeri (vt visiua) nā
alr̄ est si ꝯsideret̄ ꝓut cōtinuat̄ cū sensu cōi. Et dato q̄
vt visiua possit reflecti: potiꝰ videret speciē existētē in
se: vt similitudo est q̄; vt est res quedā: ⁊ tūc potiꝰ co
gnoscit̄ abstractiue ad minꝰ res cuiꝰ silitudo ē: q̄; res q̄
est silitudo. Cuiꝰ signū est: q̄ si ingressus fuero tenebro
sum locū post visum solē intēse videor me videre solē
nō in oculis meis vbi species est: s; extra sufficiente spē
vices solis. Nec obstat tūc nō p̄fecte ita videre solē sic̄
antea. Et huiꝰ causa est quia species est remissior nā q̄
primum desino videre solē incipit remitti spēs: ⁊ q̄ddā
ꝓportionabile huic in vidēte solē in ꝓprijs rota: nā;
ipso īmoto: si iterponāt̄ vapores ip̄fecte videbit: ⁊ si ad
ueniāe nubes rare dēsiores tū vaporibꝰ ip̄fectiꝰ vide
bit: ⁊ si alie istis dēsiores ip̄fectiꝰ: q̄ adusq; penitꝰ nil
videat. Et tū q̄n imp̄fecte videbat solem videbat. Ad
aliā de ludificatis dicūt eos nō videre res aliq̄s sed re
rū simulacra: nā demones ꝯdēsantes aerē effingunt
quedā corporis silia corporibꝰ humanis: ⁊ illa cernū-
tur ⁊ nō hoies. Hec solutio nō ē vniuersalis: nā l; sol
uat in isto genere illusionis: nō tū in alio q̄ cū sit oppo-
nitur a doctore. s. t. p. q. 114. ar. 4. ad. 2. et de malo. q.
16. ar. 1. ad. 6. et: 2. sent. d. 8. ar. 5. ad. 4. l; a. s. bonauē
tura nō acceptet̄ ibidem. d. eadē. q. 4. in. c. ⁊ a multis
alijs. Et est q̄n demon facit videre res nō existentes:
tractis eorū silitudinibꝰ a sensu cōi vsq; ad sensus exte
riores. Idē accidit in timētibꝰ: in q̄bꝰ sui merꝰ cū pluri
mū nitātur videre an aliq̄d sit illud q̄đ timēt: facit de
scēdere illiꝰ speciē ad oculos: ⁊ sic apparetur bouis trū-
cus latro itinerātibus: si sit metu plenꝰ. ¶ Simile q̄d acci-
dit ifirmis ifirmitate operāte. Ad comētatoris dictū
r̄ndēt eiꝰ fuisse intētionē dicere: q̄ dormiētibꝰ appa-
ret eos sentire nō q̄ vere sentiāt. S; hoc alr̄ se hēriū
q̄dū erit legēti illos opꝰ. Ipse em̄ dicit: q̄ sōpniās sentit
se videre. Et statim exponit huiꝰ causam: q̄ descēdūt
species rerū vsq; ad sensus exteriores. Ubi apparet q̄
sit x̄a sensatio ad eiꝰ oppinionē. Credo tū illos eē verū
in his q̄ nō p̄fecte dormiūt: in q̄bꝰ sensus sunt in actu
sine tali dictione sumeretur: vt hō albus est currens
aliq̄ mō. Ad auctoritatē beati augu. r̄ndēt sicut ad pri
mā experiētiā. S; ipugnari pōt: vt dictū est. Ad rōnē;

aūt dicit cōcedēte deum posse cōseruare visionē destructo visibili: q tunc nil videt penit⁹ nihilominus ac si illa species esset in lapide. Sz ɔtra hoc replicat sic. Intellect⁹ informat⁹ specie itelligibili est sufficiēs cognoscere rē existētē: g̃ et sensus exterior: cōsīa tenet a simili. Sed forsan dās discrimē: q intellectus formatur sensus aūt nō. Tunc faciam argumētum de fantasia vel imaginatione et redibit vis argumenti.

¶ Ex his patēt .5. Primū est rūsio ad dubiū .s. q res q̃ nō est pōt sentiri sensatiōe tn̄ abstratiua. 2. est: q nō possum⁹ videre itutitiue rē nō existē nec audire ꝛc. 3. ē q hec est vera rosa nō ē existēte: ego video rosam: nec casu posito de deo ipaꝫ anihilante ꝛc. Patz hoc q tūc ego habeo aliquā cognitionē rose scd̄m sensum: et nō aliā nisi visiuā: g̃ illa est visio rose: g̃ video rosaꝫ. Uerū aūt esse fateor talē ꝓpōnē cōmuniter apparere falsaꝫ: cui⁹ rō est raritas talis visionis: et q cōiter intelligiē de visiōe intuitiua quā semp experimur. Sin aūt aspiciem⁹ esse verū dicere nos intelligere rē nō existēteꝫ et illā imaginari: qd nobis minime falsum apparet: eo q infinities experimur: et sīlr q dicim⁹: vidētē imaginē regis aliquo mō cognoscere regē: etiā sensualr: rege tn̄ mortuo: si hec in q respiciam⁹: forsā nō tā absurdū apparebit rosa i existēti dicere eā videri. Et tādē ex isto. 5. infero āpliationē ad q̃tuor eē ponēdā in vbis ipor tātib⁹ actū aīe exteriorē. Probatio ē: q qñ est ꝓpositio vacu⁹ vītas nō pōt saluari absq āpliatione opꝫ talē ampliationē ponere. Sed ista ꝓpositio: rosa est: ipsa nō existente (vt iā ꝑsuasum est) est vera igit ponēda est āpliatio: et nō rōne alteri⁹ nisi q possuꝫ videre rē q̃ nō est: g̃ ly video āpliat et ly rosaꝫ āpliat plusq̃ ad tres. Nō aūt ad q̃tuor pꝫ: q de⁹ pōt miraculose informare oculos meos specieb⁹ rei alicui⁹ que nec est nec fuit nec erit igitur.

¶ Restat nūc argū. partis aduerse dissoluere. Quorū pmū fuit si opinio hec esset vā seq̄ret hoiem videre: et tn̄ nil videre ɔn̄a ꝓbata fuit in casu de rosa anihilata. Ad hoc rūdet sicut aduersarij tenētur rūdere ad hoc: imaginor rosam et rosa nihil est: igit nil imaginor: vn̄ ɔn̄a prima negat. Et ad ꝓbationē: q rosa nihil ē: igit nil videt negat ɔn̄a arguit em̄ a nō amplo ad ampluꝫ negatiue. Si dicas me petere pricipiū: eo q rūdeo ponēdo āpliationē: nego aūs q verū esset si nō ꝓbamissem esse ponēdā āpliationē: iā tn̄ illud ꝑsuasi. Itidē si dicas: nō esse simile de intellectu et imaginatione: naꝫ qñ res q̃ nō est intelligit: tūc lꝫ nō habeat esse reale habet tn̄ esse intelligibile et imaginabile: in sensu aūt exteriori nullū hꝫ esse: negabo itidē aūs: nā dicā tūc rosaꝫ nō existē hr̄e esse itētionale vel visibile nō in ꝓpria natura: sꝫ in oculis meis: sicut tu teneris dicere de intellectu et imaginatione. Ad .2. cōcedit ɔn̄a: si oculi mei sunt ifor mati specieb⁹ rei absolutis. Ad iprobationē ɔn̄tis distingo q ad visionē req̄rat distātia ꝓportionata vl' ad ituitiuā: et sic cōcedo vel ad abstractiuā et sic nego: vel sic: ad hoc q fiat visio simplr̄ et sic nego vel ad hoc q obiectū moueat visuꝫ: et mihi imprimat suoꝫ similitudinē: et sic cōcedo. Sed ex quo iam impressa ē: potest fieri visio presertim abstratiua: seclusa tali proportionata distantia.

¶ Ad argumētū dico pmo: q iudicare vtrū res an existat vel nō (ꝑ modū affirmationis vel negationis) ꝑtinet ad intellectū vel estimatiuā in hoīe: et nō ad exteriorez sensum. 2. dr̄ q vtrūq pōt accidere. Sicut em̄ cetere potentie sint bn̄ disposite iudicabit illā nō esse: nō g̃ reliquos sensus pōt ꝑcipere nō existere qd videt: dato q visu nō ꝑcipiat: vt est simile de arūdine nō totalr̄ immersa in aq̄ si autea itegra nō esset visa: nec alio sensu rectificaret iuditiū de illa hō crederit ipaꝫ fractā. Et hec etiā expiēntia plurimū suffragat vītati ɔn̄e posite. Ibi em̄ vide ē et rep̄sentat fractura q̃ tn̄ nō ē. Sufficit em̄ eā esse possibile: q si dicas ipossibile apparere rep̄sentari videri q̃ nec est nec fuit nec erit cū sensus sit singlariū. Rūdeo nō eē ipossibile: et si ibi sic apparet. Nā pono casum q de⁹ iprimat in mētē pictoris cuiusdam imaginē alicui⁹ rei corporalis: quā tn̄ nec creauit nec sit creatur⁹: tūc liqdū est illā figurā rep̄sentare aliqd quod solū est possibile: et vere pōt dici q vidēs figurā illā hꝫ cognitionē aliquā sensualē alti⁹ rei rep̄sentate: preter cognitionē ipi⁹ figure: q̃ cognitio non pōt dici nisi visio. Si aūt ōbite disposite alie potētie nō fuerit poterit iudicare rē esse et decipi: nec ex hoc sequtur illū deū decipere: lꝫ causet q̄cq̄d entitatis in deceptione ē. Nā idē argumētū pōt fieri de beato petro ō quo dicit actuū .12. Nesciebat q verū ē q̄d fiebat ꝑ āgelū. Existimabat aūt se visum videre. Immo de quolꝫ hoīe qui in sensu decipit. Nā de⁹ causat oē ens: et quicq̄d entitatis rōnē hꝫ: nō tn̄ dr̄ aliq̄s esse decept⁹: nisi ob aliquē defectū vel p̄riuationē entis: et defect⁹ et p̄riuatio formaliter nō habēt causam: ideo nō pōt dici causari a deo. Ad auctoritatē phi dr̄: ei⁹ sensum esse: q medio et sensu et distātia bn̄ dispositis sensibile dūs semp ꝑcipit sicuti est: nūc vo in casu posito defficit obiecti p̄ntia: deest aūt in arūdine in aq̄ existēte nō debitū mediū: nā sunt duo media .s. aer et aqua. Ad bti augu. auctoritatē dici pōt ꝑmo eam esse verā cōiter et naturalr̄ et quo ad principiū sensationis. Null⁹ em̄ pōt incipe sentire nisi p̄ñs sit sensibile: et cōiter qdꝫ desinit sentire abeūtib⁹ sensibilib⁹. Nō tn̄ intelligi opꝫ quo ad ɔtinuationē sensationis: q̃ raro cōtingit: et p̄sertim si ponit casus q fiat sup naturalr̄. Scd̄o dici pōt dictū tāti doctoris esse verū esse de visione intuitiua et de abstractiua.

¶ Curaui aūt hec duo notāda circa intellectū .1. 2. et 5. Re. vsq ad locū hūc differre ne inter regulas ipsas magne fierēt intercapedines. Nec (vt mihi videor) votū vel ꝓmissum meū ifregi: nā mihi videbātur nō parū cōducere ad regulas p̄fatas medulit⁹ itelligendas. Quod si alicui ꝓlixi⁹ q̃ꝫ equū fuerat hec ptractasse visus fuero aut aliq̄ dixisse q̃ logici istituti limites egrediātur: ea mihi ɔdōnatur⁹ ē cū eo q arbitrat⁹ fuerim hec lectorib⁹ nō in vtilia fore nec captu plurimū difficilia: tū q difficiliora et magis exstranea ab aliis in summulis ventilari passim videmus.

¶ De restrictionibus.

Post āpliationū materiaꝫ ɔsiderādū sup ē de restrictiōe. Que sic diffinit .s. Restrictio est coartio tīi a maiore suppōne ad minorē: hoc ē. Est acceptio tīi supponētis pro suo sīgto magis coartato rōne alicui⁹ coartātis dictiōis: magis iq̄uā q̃ꝫ si sine tali dictiōe sumeret. Est aūt restrictio hec triplex .s. tēpor tīi: suppositoꝝ tīi. Et vtriusq simul. Exēplū pmi petr⁹ ē in hac hora. 2. hō alb⁹ est. 3. hō alb⁹ ē in hac hora. Non desunt q̃ affirmēt ad restrictionē ꝓpriedictā requiri tīi supponere et q coartatio sit respectu differētiaꝫ tēpoꝝ. Sꝫ q duo hec ad nomē ɔsistūt et faceliter pōt diffinitio vel glosari vel mutari talr̄: q cōue

niat etiã tẽio nõ supponentí vt puta si glosetur de suppo
nẽte tẽio in potẽtia ʒ actu nõ supponat.

¶ Pōt aũt restrictio mltis modis fieri q̃ ex dicẽdis
regulis colligi põt. Quarũ pͥma ẽ. Oĩe adiectiuũ re
stringit suũ substãtiuũ quo ad gen⁹ ꝛ quo ad supposi-
ta. Et hoc intelligit̃ d̃ substãtiuo sibi imediate vnito.
Vñ si dicã oẽs albus est hõ ly albũ nõ restringit ly hõ:
bñ tñ si dixissez: hõ alb⁹ est currẽs. Intelligit̃ ẽt regła
nisi adiectiuũ sit ãpliatiuũ: vt hic plato ẽ currẽs pſe.

¶ .2. Omne min⁹ cõe restrĩgit magis cõe cui postpo
nitur vt ciuitas corduba est magna: vbi ly ciuitas tã
tum pro corduba supponit.

¶ .3. omne ꝓnomẽ demõstratiuũ restringit tẽm cui
adiũgit̃ ad standũ pro re demõstrata: vt iste hõ currit
signato sorte tm̃ pro illo accipitur ly hõ.

¶ .4. Oĩs determinatio restringit suũ determina-
bile siue vnica sit vel non vnica ꝛ siue illa sit nomen
vel ad verbiũ ꝛc. Exẽplũ hoĩs equ⁹ tm̃ ꝓ possesso ab
hoie supponit. Sĩlr hõ erit cras ly cras determinate
tẽp⁹ futurũ qđ ĩportat̃ p ly erit. Quid aũt sit acceptio
vnica ꝛ non vnica in pͥmo tractatu dictũ est vbi date
sunt diffinitiones p cãz formalẽ hoc dixerim q: ly ac
ceptio vnica põt sumi tripl̃r. s. actiue passiue ꝛ forma-
liter. Actiue ẽ aia vel itellect⁹. Passiue est tẽs accept⁹.
Formal̃r est ipe cõcept⁹ vel q̃dã relatio rõnis q̃ s tho
mistis ponit̃. Cõiter aũt accipit̃ passiue cui⁹ diffinitio
põt dici eẽ diffinitio posita vbi supͣ citatum est. Sic
videlz acceptio vnica est tẽs cõplex⁹ cui toti catego-
matice intellect⁹ attribuit vnicã suppositionẽ distin
ctã a suppositionib⁹ partiũ: aliasq̃ ꝓprietates ꝑtatã
ꝑtes suppositionẽ vt suppleat talis tẽus vicẽ vnius
tẽi incõplexi quo ad ꝓpetates ꝑdictas. Põt etiã ac-
ceptio vnica his ꝑdictis trib⁹ modis accipi ꝛ opposi-
to modo diffiniri.

¶ .5. Rect⁹ ꝛ oblic⁹ in acceptione vnica mutuo sese
restrigũt nisi oblic⁹ distribuat̃ a signo special̃r cadẽte
supra ipm formal̃r vł equalẽter. Exẽplũ pͥmi leo hoĩs
est alb⁹ ly leo supõit solũ ꝓ leonib⁹ ab hoie possessis ꝛ
ly hõ solũ ꝓ hoĩe possidẽte leonẽ. ꝛ. hõ differt ab aiali
ly aial nõ solũ stat ꝓ aiali a quo hõ differt: sz ꝓ oĩbus.
Sĩlr hic: leo cuiuslz hoĩs ẽ: ly hoĩs ꝓ oĩ hoĩe stat
In acceptione ꝟo nõ vnica solũ determinabile restri
gitur vt ex regula precedẽti pz. Sz certe si cõis hoĩm
sensus ꝓspiciat̃ vulgaris forma loq̃ndi nõ videt̃ re-
ferre rectũ. ł. oblicũ ꝑcedere quo ad hoc vt diuersimo
de restringat̃: verũ si gratis mere ponat̃: vt sit differẽ
tia inter acceptiones ꝑdictas: vt in pͥmo tractatu di-
ctũ est de precessione obliq̃ qua rectũ ꝑcedit. s. eam eẽ
signũ libere positũ inter logicos: vt aggregatum nõ
vnice sumat̃. Sñ in quã ita sit p me q̃d ẽ feliciter factũ
erit. Opz tñ hoc tenere volẽtes cõcedere q: p solã ap-
pellationẽ signi vł̃is tẽs amplist̃. Hoc pz sumpta hac
ꝓpõne equ⁹ hoĩs currit vbi ly hoĩs ꝑm regulã soluz
stat pro hoĩe possidẽte equũ ꝛ tñ si addidero ly cuiuslz
dicẽs equ⁹ cuiuslz hoĩs ꝛc. ly hoĩs ꝓ q̃lz hoĩe suppo-
nit: vt exceptio reguie dicit. Hoc autẽ cõcedere videt̃
magis volũtariũ q̃ rationabile: vñ signũ ẽ regulã ex
qua hoc seq̃tur nõ rõi: sed volũtati dũtaxat inniti.

¶ .6. Oĩs implicatio addita alicui tẽo restringit ipz
et facit eũ stare ꝑm exigẽtiã talis ĩplicationis: vt hic
hõ q̃ est alb⁹ currit: vbi ĩplicatio posita facit ly hoiem
supponere dũtaxat ꝓ albis. Vocat̃ aũt ĩplicatio aggre
gatũ ex aliq̃ ꝟbo ꝛ relatiuo q̃s vel q̃. Et intelligit̃ re-
gula q̃n implicatio facit sensum categoricũ ꝛ q̃n tẽus

refert restricte alias non opz: vt ex dictis in relatiuo
rum materia elici potest.

¶ Solẽt hic cõiter ꝓ analogis poni due regule: qua
rũ pͥma ꝛ ꝑm seriẽ .7. est hec. Quñcũqz a parte subi po-
nitur aliquod analogũ ꝛ a parte ꝑdicati aliq̃d analo
gatũ tũc analogũ subi stat ꝑm exigẽtiã ꝑdicati: vt si di
cã oĩs hõ est pict⁹. Que regula etiã (vt mea fert opi-
pinio) sicut ꝛ mediate precedẽs plus libertati volun
tatis q̃ lumini intellect⁹ innitit̃. Nec quouis pacto illi
fauet dictũ q̃ddã quia ab aliq̃b⁹ (ac si eis plurimũ suf-
fragaret̃) ex boetio adducit̃ lib. de trinitate cap. 5. Ibi
ẽ nõ ꝑpm asserit ill⁹ qđ cõiter asserit̃. Solet eñ sic di-
ci. Talia sunt suba q̃lia ꝑmittuntur a suis ꝑdicatis. Se-
uerin⁹ aũt boeti⁹ loq̃ns de decẽ ꝑdicamẽtis ait. Hec.
s. ꝑdicamẽta talia sunt q̃lia suba ꝑmiserint. Et videtur
loq̃ poti⁹ de subiectis inhesionis q̃ ꝑdicationis. Vez
si regula cõcedi debeat ob autoritatẽ quã vsu fortita ẽ
non vł̃r est tenẽda ꝟa. Alioq̃n he oẽs ꝓpõnes essent
vere: oẽ ens est de⁹: oẽ ens ẽ spũs: oẽ ens ẽ suba: oĩe
ens ẽ accñs: ꝯña tenet q: ly ens tm̃ distribuit̃ ꝓ ana-
logato ꝑdicati ꝑm regulã. Q̃s aũt sint false a tẽo lic̃
dũest vł itellectu satis supq̃z carere dignoscat̃ q̃ hui⁹
rõnẽ petierit. Sz aũt thomiste autoritatẽ q̃rant legãt
d. 6. q. de potẽtia. q. 2. ar. 4. ad. 5. vbi affirmat oĩa que
sunt vni⁹ rõnis analogice sub vnica distributiõe clau
di. Potest aũt dici regulã hr̃e verũm analogis attri
butionis: et in analogis ꝓꝑõnalitatis q̃ ad pͥmũ mo-
dũ ill⁹: vñ hẽbit verũ in ly hõ dictũ de viuo ꝛ picto et
in ly sanũ dictũ de aiali: vrina: ꝛ pulsu ꝛc. et aliis simi-
bus. Sz ꝛ hoe vt verũ fatear cõsciã repungãte cõcede
rẽ nil eñ ꝓbabilitatis hãc regulã hr̃e mihi sẽper visũ
est e xceptis logicoꝝ volũtate. Immo regula huic ad-
uersa videt̃ lõge rõnabil̃r quã ponit. d. 6. pͥmo sentẽ.
d. 4. ar. 2. arg. 2. Scđa regula ꝛ in ordine octaua est.
Oẽ analogũ ꝑse sumptũ stat ꝓ famosiori sigto: vt si di
cã hõ currit ly hõ stat ꝓ hoĩe viuo. Hec regula ponit̃
a. d. 5. pͥmo sentẽ. d. 9. q. 1. ar. 1. ad. 2. Et ꝑo p hier lect.
5. Et a doctore subtili. q. 16. sup lib. elẽchoꝝ. Quã ve
rã teneo eo q: ꝯformis sit cõi vsui legẽtiũ ꝛ auctoritati
sapientũ oĩm. Et põt hr̃i ex multis dictis ꝑbi q̃ breui-
tatis amore missa facio: videat aũt cui libuerit ꝑfatũ
d. subti. q. ꝑdicta. Df aũt analogũ poni. ł. sumi ꝑse q̃n
est in ꝓpõne absq̃ cõsortio alicui⁹ analogati. Vñ non
adiuncto analogũ stare ꝑse dupl̃r ꝯtigere posse: vt aliq̃
ꝛ male asseuerãt. Dicũt eñ etiã posse dici analogũ sta
re p se q̃n ponit̃ in ꝑdicato ꝛ analogatũ in sᵒbo. Hoc eñ
falsũ ꝓbat̃. Pͥmo ex hoc q: ly p se ibi tm̃ sonat sicut
ly solitarie: vt ex exẽplis ꝑbi colligi põt. 2. ex hoc q:
cõiter dicim⁹: hec vrina est sana. Hoc pratum ridet ẽe
multa id gen⁹ q̃ ꝟe ꝛ ꝓprie esse ꝓlata cognoscim⁹.
Nec mihi sic aliq̃s rñdeat hoc ẽ verũ ꝑm cõem ꝛ vul-
garẽ loq̃ndi modũ nõ aũt ꝑm logicũ rigorẽ. Non eñ
rigorẽ logicũ: sz vanũ existimo illũ q̃ nec cõi locutioni
nec alicui sciẽtie citra logicã vtilis sit: q̃ppe cũ logica
sit nõ sui sz aliaꝝ sciẽtiaꝝ gr̃a inuenta.

¶ .10. autẽ regula talis est. Omnis tẽus nõ amplia-
tus ad. 5. tẽpoꝝ differentias nec secũdũ statũ accept⁹
restringit̃: simul et ampliat̃ respectu diuersoꝝ. Vt si
dicã hõ fuit currens vbi ly hõ ampliatur si cõparet̃
huic subiecto. s. ly homo ibi hõ est currẽs. Restringitur
autẽ respectu ly hõ ibi homo possibiliter est currens.

¶ .12. Oĩs tẽs sequẽs copulã verbalẽ stat ꝑm exigen
tiã copule ꝑm differentiaz vel differentias quam vel
quas verbũ importat ꝛ ꝑm determinatiõez sine in-

copule si eam habeat: vt hic homo fuit legēs ly legēs tū stat pro legente p̄terito. Hic autē homo est ⁊ fuit aīal ly aīal stat pro eo qḋ est ⁊ fuit aīal. Et in hac homo in .b. instanti fuit albus ly albus stat pro albo qḋ fuit in illo signato instanti.

¶ Aliqui etiam cōcedunt hanc regulā quo ad id qḋ dicitur de determinatione vsqꝫ ad subiectū dicentes determinationē etiā restringere subm. sed hoc ⁊ si ex rigore nō crediderim verū pōt tamē admitti disputationis grā: ⁊ tūc ly nō ponatur nisi vnica determinatio virtualr̄ tū ponunt plures eo ꝙ suppleat illa vicē plurium. Unde si dicā homo in .b. instanti erit albus ly hō de se stat pro hoīe qui est vel erit absolute. Potest tū (si ponatur) admitti illud stare pro hoīe qui est vel erit in instanti signato per ly .b. Habebitqꝫ tūc determinatio talis sibi vicē acceptiōis vnice respectu ⁊ sibi respectu pdicati non vnice. Cetera aūt ad hanc materiā ptinētis videri poterunt in .2. parte.

¶ De pōne propositionū inesse.

Consuetū est apud ꝑplurimos doctores post ampliationū ⁊ restrictionū tractat⁹ aliquid ānotare circa modū quo ppōnes de preterito et de futuro inesse poni valeant. Ideoqꝫ breuiter hanc materiā pcurrere dignum duxi.

¶ Ponino aūt ppōnis in eē nil aliud est ꝙꝫ reductio vel mutatio ppōnis aliqḋ enūciātis sub rōne p̄teritionis: futuritionis: necessitatis ⁊c. in aliā enūciātē illud idē sub rōne p̄ntialitatis: vt hec adā fuit: ponitur in esse: si mutetur in istā adā est. Ex qua diffinitione elicitur regula generalis que est clauis ⁊ cardo tot⁹ materie huius. Et est talis.

¶ Ad ponēdam ppōnē ineē opꝫ primo aspicere pro quo vel p quib⁹ extrema talis ppōnis sumānt ⁊ p q̄ vel p quib⁹ p̄dicatū denotet subo cōuenire mediāte copula de preterito vl' de futuro. Et tunc qui vult eā ponere inesse mutet copulā de p̄terito vel de futuro ī copulam de presenti taliter ꝙ extrema accipiātur p eisdē rebus ⁊ pro eisdē denotetur p̄dicatū subiecto cōuenire. Et si copula fuerit modificata taliter sufferat modificationē vt seruētur p̄dicta. Itaqꝫ volo dicere vt nulla sit differētia inter ponēdā inesse ⁊ illā p quā ponitur nisi penes hoc ꝙ vna dicat de p̄terito vel de futuro qḋ alia dicit de presenti vel in p̄nti redacto tēpore p̄terito vl' futuro ad p̄ns p imaginationem. Ita imaginemur nos eē in tēpore p̄nti qḋ realr̄ est futurū. Et ꝙ tēp⁹ qḋ realr̄ est p̄ns sit p̄teritū. Et rō est quia si imaginamur tēpus futurū esse p̄ns ex ɔ̄nti tenemur imagiari tēp⁹ p̄ns eē p̄teritū e diuerso aūt opꝫ nos hr̄i in p̄terito .s. vt imaginemur tēp⁹ preteritū esse p̄ns et qḋ nūc est p̄ns esse futurum. Exēpla istoꝝ patēt in his ppōnib⁹ petrus est doctior ꝙꝫ fuit: petrus erit doctior ꝙꝫ est. Quaꝝ prima ponit' sic ineē: petrus est doctior ꝙꝫ erit. 2. sic petr⁹ est doctior ꝙꝫ fuit: pportionabiliter de aliis dicatur.

¶ Regule aūt speciales sunt quattuor. Quaꝝ p̄ma ē Ois ppositio de p̄terito v̄a habuit vnā de p̄nti verā vel potuit habere. Consimilr̄ ois ppositio de futuro vera habebit vnā de p̄nti verā vel habere poterit. vt ista: plato currit: posito ꝙ sit v̄a: habebit istā veram plato currit si formetur: sin aūt poterit habere qꝫ poterit formari. Regula hec itelligit' extra reflexiuas. Unde ista est v̄a nulla ppositio fuit: casu posito: nullā fuisse ppōnē ⁊ tū nullā habuit nec potuit hr̄e de p̄nti verā: quia ista ppositio: nulla ppositio est nō potest esse vera: vt cōiter dicitur in reflexiuis.

¶ Scd̄a ois ppō de possibili pōt hr̄e vnā de p̄nti possibilē. Et ois de cōtingēter vnā ɔtingētē. ⁊ ois de impossibili vnā de impli. Et ois de necessario vnā necessariā. Exēpla hoꝝ: hec ē v̄a hō possibilr̄ currit: qꝛ hec est possibilis hō currit. Hec requirit eā esse verā sꝫ eām ꝙ sit possibilis. 2. hō cōtingēter currit ꝙ vera ē qꝛ hec ē cōtingēs hō currit q̄ est sua ō ineē. 3. ista est etiā vera hō necessario est aīal: qꝛ hec est necessaria hō est aīal.

¶ Est tū aduertēdū circa has ⁊ sequētes reglas ꝙ qn̄ ppō q̄ dꝫ poni ineē hꝫ t'mi connotatiuū p̄sertiꝫ si sit ex parte subiecti eē talis t'mus dꝫ remoueri ⁊ poni pnomē demōstratiuū vel aliqḋ aliud acceptū p illo p q̄ stat t'mus q̄ est in suo loco illi⁹ subiecti: vt si dicā albū erit nigrū q̄ v̄a est casu q̄ sortes mō sit alb⁹ ⁊ cras sit futur⁹ niger. Hōēm dꝫ sic poni ineē albū est nigrū: sꝫ sic hoc ē nigrū sorte signato. Et sic dicat' ō ista sor. possibilr̄ est entis separata q̄ s̄m nois luꝫ opinionē dꝫ sic poni .s. a. est ētis separata: vt tū valeat ly .a. sicut hoc aggregatū .s. entia q̄ possibilr̄ sunt sortes. Nā s̄m eos ly sortes ⁊ q̄cūqꝫ ali⁹ t'mus signa rē diuisibilē dr̄ t'mus cōnotatiu⁹ eo ꝙ supponat pro ptib⁹ ⁊ cōnotet eas eē vnitas: verū si sit t'mus absolut⁹ q̄lis est ly sor. apḋ nos vel ly gabriel apḋ eos pōt manere tūc ꝑpria forma.

¶ Tertia ois ppō i q̄ ponit' t'mus distribut⁹ a signo qḋ nō efficit' ps extremi vel in q̄ ponit' copulatū diuisiue sumptū vl' aduerbiū numerale debet poni inesse per plures singulares in cōiunctim sumptas. Exēpla hoꝝ: ois hō possibilr̄ ē currens: ponit' sic iste hō est currēs: iste hō ē currēs ⁊c. 2. petr⁹ ⁊ plato p̄r currit ponit' sic plato currit: petrus currit. Et hec ter dixi missam ponit' sic ista vice dixi missā: ⁊ ista vice dixi missam.

¶ Quā v̄o ponit' copulatū cōplexiue sumptū vel t'mus pluralis vniri dꝫ poni p ois supposita simul sumpta. vt hec petr⁹ ⁊ paul⁹ fuerūt sancti: ponit' sic petr⁹ ⁊ paulus sunt sancti. Et hec oēs studētes erūt. 2. sic oēs studētes sūt. 2. ¶ 4. ois ppō in q̄ ponit' aliq̄ determiatio vel cōnotatio repugnās copule de p̄nti ⁊ nō de p̄terito vel de futuro rōne cuius repugnātie de inesse erit falsa: relīq̄ nō de inesse existe v̄a: eo ꝙ talis cōnotatio vel determinatio ei nō repugnet dꝫ poni ineē p vnā i qua talis repugnātia tollat'. vn̄ hec ppō sortes sine albedine pōt esse alb⁹ dꝫ sic poni ineē: sortes est albus si sumat' in sensu diuiso: si v̄o in sensu ɔposito sumeret' ita ꝙ sensus eēt sortē posse fieri albū absqꝫ albedine: ulla vt iacet ponēda ē ineē. qꝛ illa determiatio sic sumpta repugnat ɔi copl'e sꝫ sens⁹ hic nō ē illi⁹ pp⁹. Cetera ois videri poterūt i .2. pte ⁊ in p̄mo li. lectione modalib⁹.

¶ Circa hos aūt tractat⁹ .4. .s. reliquoꝝ ascēs⁹ ⁊ descēsus: āpliationū ⁊ restrictionū nil peculiare scoti. a nois lib⁹ supē ānotādū p̄ter ea q̄ i aliis tractatib⁹ posita sūt.

¶ De appellationibus.

Appellationū materiā cū difficillimā tū vtilissimā reseratur⁹: etia a benignis lectorib⁹ postulare mihi expedire videor. Primū ē vt mihi indulgeāt si op⁹culū hoc latiꝰ vl' pl⁹ eq̄ ptrahi eis visum fuerit. 2. est vt bone ɔsulāt (vt fac̄ē) si aliq̄t theologicas difficultates hic enucleare vis⁹ fuero. 3. rō est

ipsius materie arduitas pene inaccessibilis. 2. vero causaperq̃ liquida est: eo enim fiet q̃ theologie scientie dialectica ars preceteris subseruiat. Tertius est vt in ppositionũ veritate vel falsitate appellationis ratione diiudicanda: cõmunẽ sequatur hoīum sensum: precipue sapiẽtũ. et maxime sanctorũ. Non enim crediderim sic nos alicui regule cuiusuis logici ob noxios fore: vt licitũ sit a cõi hoīm sensu aberrare: vt illa vera sit. Immo si videbatur aliqñ regulã tali cõi sensui repugnare credẽdum est vel regulã esse falsaꝫ vel nõ vniuersaliter verã. Quis enim oīno hominũ tãto ingenij lumine naturaliter p̃dictus est vt vnico mẽtis intuitu tam varios cõcipiẽdi modos tãq̃ multiformes loquẽdi vsus penit᷒ possit callere: vnica q̃ditarat regula (quãtũcũq̃ exceptionib᷒ vel limitatiõib᷒ exposita sit) ꝯstringere. Hec dixisse volui: quia etiam mecũ doctores aliq̃t plures ꝓpositiones asseruisse appellationis causa: que a doctorib᷒ sanctiorib᷒ q̃ ãto doctorib᷒ fundit᷒ dãpnãde iudicantur. Nec digni sunt qui inter doctores audiãtur qui dicũt posse cõtingere: vt ꝓpositio aliqua vera sit in logica decreta: que impossibilis sit ẜm fidei vel theologorũ canones. Ac si veritates ducedlametro inter sese pugnare possent. Cũ igitur habitus tã theologicus quã logicus vidici sint: omne q̃ verũ cuiꝫ vo consonet: eo fit vt omnis propositio a veritate logicis sit dãpnãda que a solidissimis theologis reprobatur.

¶ His tandẽ premissis: ad materiã ꝓpositã accedẽdum est. Appellatio igitur logice sumpta est acceptio pro suo significato ꝓut denotat ipsum alicui vel aliquid cõpetere vel non competere vel ꝓut est significati alterius atri modificatiuũ. Et sumitur signũ in p̃senti large. s. pro mãli: formali virtuali. duo p̃ma satis liquẽt. 3. vero dicitur ꝓpter ly necessariũ quod includit possibilitatẽ in suo significato: nihil enim ẽ necessariũ qḋ nõ sit possibile. Similiter sumit᷒ ꝓ significatione: nã sincategoremata aliq̃t appellãt: que tñ nõ ꝓprie dicũtur habere sig̃ta sed cõsig̃tiones. Dicit cõpetere: propter hac hõ est videns. Dicitur vel non cõpetere: ꝓpter istam: homo est cecus: in qua denotatur visum nõ inesse homini. Nã ly cecus importat talẽ abnegatiue. Nectamen ex hoc sequitur esse sinonimã huic: homo nõ est vidẽs: non enim sig̃nt eodẽ modo. Similiter erit de ista: hõ est non equ᷒. Dicitur vel modificatiuũ: ꝓpter determinationes copularũ vel extremorũ: vt si dicas deus necessario est sciens futura. Et nota q̃ nõ est idem modificare et significare aliquã. nã ly oĩs et alia hmõi signa nõ appellãt lꝫ aliq̃ significẽt: sed oportet eum apellãtẽ significare aliquid aliquar vel aliq̇d illorũ consignificare. Hoc dr quia ly fuit hic: hõ fuit ens: appellat (vt multi tenẽt) non tamen significat sed cõsignificat aliquid. Et dividitur in formalẽ et rationis. Que diuisio non datur ꝑ oppositas res immo nec ꝑ oīno diuersas rõnes. Oĩs eñ appellatio rõnis ẽ formalis lꝫ nõ ecõtra quẽadmodũ accidit in diuisione quantitatis: quñdo ẜm nõnulles diuidit in cõtinuã et discretã: ẜm quos omnis q̃titas cõtinua est discreta lꝫ nõ ecõtra. Ut autem diuisio hec det min᷒ cõfuse: diuidi potest appellatio in appellationẽ realẽ et rõnis. Appellatio rõnis est illa que fit mediante tẽo appellãte propriũ cõceptũ rei significate. Appellatio vero realis est q̃ fit mediãte tẽo talẽ conceptũ minime appellãte. Exẽplũ p̃mi: cognosco hoīem. 2. percussi hominẽ. Notãdum autem

priusq̃ sic tractur regule: ꝓpositionem categoricam ex trib᷒ cõstare (vt in p̃mo tractatu visum est). s. ex subo predicato et copula: que tria possunt esse incõplexa et cõplexa. Exẽplum p̃mi. Hõ est aĩal. 2. homo musicus possibiliter est aĩal albũ. Regule aũt hac serie ordinabuntur: p̃rimo nãq̃ regula generalis extremis tã simplicibus q̃ cõpositis subseruiẽs statuabitur. 2. de appellatione extremorũ cõplexorũ regl'e aliquot elucidabunt. 3. de copulis incõplexis. 4. de cõplexis ẜm q̃ ad appellationũ tractatũ attinet determinabit᷒.

¶ Prima regula talis ẽ. Oĩs tẽus in subo positus tenetur materialr in predicato vero posit᷒ tenetur formaliter. Hec regula ponit᷒ a doctore. s. 3. pte. q. 16. ar. 7. ad. 4. et. 1. parte. q. 13. ar. 10. ad. 2. et. q. 17. ar. 1. ad. 3. et. 3. dr᷒ 5. in expositione littere 7. d. 6. q. 1. ar. 3. ad. 3 et q. 2. ar. 1. ad. 7. Cuius sensus ex eodẽ. s. tho. põt habere duplex. Prim᷒ est iste: tẽus in subo posit᷒ tenetur materialr. i. pro supposito; in predicato formalr. i. pro natura. Et istũ sensũ habes. 3. pte. q. supra. Predicta vero verba nõ sunt intelligẽda quo ad suppositionẽ: falsum enim est dicere predicatũ stare pro natura quo ad suppositionẽ: ꝓut elici potest ex doctore. s. 1. parte. q. 39. ar. 4. ad. 3. vbi dicit tẽos sig̃ntes creaturas nõ supponere pro natura nisi ratione alicuius adiunctis: sed semp teneri pro suppositis. Idem colligi potest ex. 3. pte. q. 16. ar. p̃mo. Etiã potest itelligi ꝓut dicit dñs durãdus in. 3. d. 10. q. 1. in cap. ita q̃ dicatur subm materialiter teneri: eo q̃ tẽus positus in subo magis accipitur ẜm id qḋ est aliq̇d in se quã ẜm id qḋ est habens aliquã naturã. Ut si dicatur: albus currit: albũ magis stat ibi pro eo quod ẽ aliq̇d subsistẽs in se q̃ ẜm q̃ est naturã talẽ habẽs. s. albedinem. Quãuis enim ꝓpositio non possit verificari nisi albedo insit currẽti. tamẽ albedo non est ratio quare cursus sortit᷒ vel alicui supposito ꝯueniat. Cũ et nõ albũ põt currere. Sed tẽus in p̃dicato positus nõ cõuenit subo nisi ꝓut predicatum habet talẽ vel talẽ naturã: et idẽ dicendũ est quãdo est implicatio: hec ille: idẽ asserit. d. q. 1. Sed intellectio hec durãdi nõ placet doctori fructuoso. s. capsolo in. 3. d. 12. vbi ipse ponit aliam vbo: supra dictorũ intellectionẽ: et est hec. Subm ideo dicitur teneri materialiter: quia supponit non ꝓ forma sig̃ta per nomen: sed pro illo qḋ est quasi materiale. s. pro supposito. Ut cũ dico album: ly albũ non supponit pro albedine: lꝫ pro subiecto ipsius albedinis: nõ quidẽ: vt est suppm talis forme importate p nomẽ: sꝫ vt est aliq̇d in se quod põt supponi huic vel illi forme substantiali vel accidẽtali indifferẽter: lꝫ: nõ repugnet sibi atribui aliquid rõne forme quam nomẽ importat: sed hoc accidit sibi vt est subm. Ideo dicitur q̃ subm nõ appellat formã sꝫ p̃dicatũ: hec ille. Similiter exponitur prefata regula ab herueo in. 3. d. 7. q. 1. et in idẽ resdit cum glosa dñi durandi. Ad mẽtem aũt aliorũ theologorũ exponi põt sic. Termin᷒ in subo. tenetur materialiter. i. denotat᷒ id pro quo supponit subm subici predicato: non ratione forme significate per talẽ subiectũ. Predicatũ vero formalr. i. denotatur predicatum cõuenire rei sig̃te per subiectuꝫ ꝓut predicatum habet talẽ formã: vt si dicam. Album est currens: denotatur enim rem habẽtem albedinẽ subici p̃dicato: non ẽo q̃ habeat albedinẽ: quãuis habere albedinẽ sit cõditio vel causa sine qua nõ ꝓpositio non esset vera: in ly vero currens denotatur rem habẽtẽ cursum esse. i. ꝓut cursum habet cõuenire rei albe: quod est

materiale, pꝙ supponit. Un̄ ē causa p quā p̄dicatū cōuenit subo. Hoc aūt credo velle dixisse thom̄. plures esse fm mentē doctoris angelici: ꝛ hoc pōt defendi ꝛ tn̄ mihi videt sane intelligēdū hoc qꝺ dr ꝙ formale p̄dicati sit rō vel cā ꝙ ipm ꝛc. Nō eīm dꝫ intelligi ꝙ sit causa vel rō realr: sꝫ ꝙ ex mō ꝓferēdi denotat p̄dicatū formalr sumptū eē rōnē vel causā: vt ipm insit sbo.

¶ Hec regla sic intellecta (fm ꝙ colligi pōt ex reuerēdissimo archiepō l.3.d.ii.nābili.2.) sustinet exceptiones vel instātias aliquas

¶ Prima ē qn̄ vbū ꝓpōnis sigt aliquē actū vel actionē ad p̄dicatū terminatā: maxime qn̄ est actio trāsiēs. Ideo hec ē falsa fili⁹ dei assumpsit hoīez: nisi sumat loco hui⁹ assumpsit humanitatē: ꝓut sumēda est in cātico vbi dr. Tu ad liberādū suceptur⁹ hoiem ꝛc. Hec exceptio habet ex.d.a 3.d.2.q.2.ar.5.ad.5.

¶ .2. est qn̄ p̄dicatio nō est formalis sed idētica. Dr aūt formal p̄dicatio: qn̄ denotat p̄dicatū dnoiare sbm p informationē: vt hō ē alb⁹. Idētica vo qn̄ denotat p̄dicatū eē idē realr cū sbo: respectu cui⁹ nō se hēt vt formar ꝛ sic ista ē vā. Essentia diuīa ē pr̄. Ponit aūt hāc exceptionē.d.a.in 3.d.5.in lr̄e expositione.

¶ .3. est qn̄ p̄dicatū determinat p aliqꝺ adiūctū vt sbm quoddā ꝛ nō vt p̄dicatū. Dr aūt p̄dicatū determinari admodū subi: qn̄ nō determinat respectiue ad subm: sꝫ absolute ꝛ fm se. Hanc exceptionē tetigit.d.a.3.d.11.ar.2.ad tertiū loqns de hac ꝓpōnē: xp̄s ē hō creat⁹ Et dicit locutionē posse esse duplicē: eo ꝙ hoc pticipiū creat⁹ pōt dterminare p̄dicatū in ꝯparatione ad sbm. Et sic pōt eē vā sicut ꝛ ista: xp̄s est fact⁹ hō. Si aūt determinet absolute p̄dicatū tūc ē falsa: qꝛ in hoīe nō intelligit nā tm̄ sꝫ et suppꝫ eternū: cui nō ꝯpetit esse creatū. Qꝺ eīm determinat p̄dicatū in ordine ad sbm determiat illꝺ inqꝫtū p̄dicatū. Un̄ opꝫ ꝙ respiciat illud formalr: qꝛ tr̄i i p̄dicato ponitur formalr. Determiatio aūt q̄ determinat absolute dtermināt illud sicut sbm qdā. Unde magis respicit suppm ꝙ̄ formā.

¶ .4. est qn̄ tr̄s posit⁹ i predicato cogit stare ꝓ supposito vel rōne sui vel rōne alicui⁹ adiūcti: vt si dicā hō est sortes: ve⁹ est iste hō signato dn̄o nr̄o. Et hec exceptio colligi pōt ex.d.a.in.3.d.10.q.1.ar.1.ꝛ.2.

¶ .5. ponit ab aliis. Et ē qn̄ tr̄s supponit simplr: vt hō est spēs ꝛ quā tn̄ alii nō admittūt: dicētes appellare formalr nil aliud sigare nisi eē p mā rōnē conuenietie predicati cū subo. Nō aūt p mā quare ly homo stet pro natura nō ē ipm et tr̄s: sꝫ ly spēs: ꝛ nō apellat fm eos materialr. Sed pōt nihilomin⁹ fm glosam datā sup⁹ oppositū defendi: eo ꝙ nō stet subm ꝓ supposito vel indiuiduo nisi pro natura in cōcreto.

¶ .6 etiā sup addi pōt.s. qn̄ tr̄s est abstract⁹ ꝛ presertim vltimata abstractione: vt si dicā. Humanitas est sub̄a. Albedinitas est accn̄s: vn̄ ly albedo est abstract⁹ respectu hui⁹ tr̄i alb̄ū: ꝛ ly albedinitas respectu hui⁹ tr̄i albedo. Hoc dixerim: qꝛ pōt substineri sub m appellare mālr vt hic: albedo ē color: ea ꝙ albedo hec posset dici indiuiduū: vbi saluat albedinitas. Et si oppm aliqs vellet deffendere posset: tenēdo ꝙ nō sufficit sbm teneri ꝓ indiuiduo: sꝫ ꝙ opꝫ ipm teneri ꝓ supposito. Sed hoc nō videt ita rationabile sicut primū.

¶ .7. elicipōt a dn̄o durādo.3.d.10.q.1. et est qn̄ p̄dicat nō pōt cōuenire subiecto nisi ꝓut stat sub formali. Ut albū disgregat visum: hō est risibilis ꝛc.

¶ Ex his infert. Alia regula spēalis ꝛ.2. in ordie. Et ē hec ꝙ tr̄s seqns dictionē reduplicatiuā: qn̄ resumit in vi p̄dicati tenet formalr: qn̄ vo in vi sbi mālr. vt.d.a dicit i.d.16.ar.10.l.c. Et regla hec tot exceptiōes patit qt ꝛ p̄cedēs. Si vo qrat qn̄ resumptio ē ꝓpor. Rn̄det anglic⁹.d.ibidē. ꝙ qn̄ tr̄s reduplicat in vi p̄dicati. Idē eīm ē: xp̄s fm ꝙ hō dicere ꝛ dicere xp̄s fm ꝙ est hō. Un̄ hec: xp̄s fm ꝙ hō ē creatura ē magis ꝯcedēda ꝙ̄ negāda. Ista aūt: xp̄s fm ꝙ iste hō est creatura: magis negāda ꝙ̄ cōcedēda. Poteris silr videre ꝓ oībus dictis doctissimū cardinalē in.3. locis supradictis.

¶ Aliq aūt doctores rōne hui⁹ regule cōcesserūt hāc ꝓpōnē.s. pcm̄ ē adeo: ista negata: adeo ē pcm̄: arbitrātes forsan ly pcm̄ eē trim̄ ꝯnotatiuū: sicut ly cecus vel albū: et ꝓinde ly pcm̄ sigre actū aliquē: ꝛ ꝯnotare ipm rectitudine carere. Et qꝛ verū ē dicere actū illū entitatiue eē adeo sꝫ nō dffect⁹ inibi cōnotat⁹ q̄ dicūt eē formale in pcō ꝛ ē carētia bonitatis dbite inesse: ideo istā cōcesserūt s. pcm̄ est adeo. Alia negata: vt dictū est. Sed in via.s.d. Ambe sunt false nō eīm ly pcm̄ est tr̄s cōnotatiu⁹: sꝫ absolut⁹ formalr signs actū de ordinatū: siue sportet act⁹ in recto ꝛ de ordinatio in obliq vl ecō. Hoc eīm nō ipedit qn̄ vtrūqꝫ formalr significet: sicut dici pōt ꝙ ly hō sigre alr hūa rōnē. Mnor qlibꝫ sigtur formalr ꝙ ly hō: ꝙ aūt ambe sint false expsse hēs in d.s.7. sentētia ꝛ ad hanibaldū epm.d.36.q.1.ar.4.in c.ibi. eīm dicit sic: in pcō est duo ꝯsiderare.s. naturam actionis ꝛ deffformitatē act⁹. Et qbusdā iterpositis cōcludit. Et qꝛ pcm̄ vtrūqꝫ dicat (subintellige formalr) ideo nō dꝫ simplr cōcedi ꝙ pcm̄ sit adeo. An aūt qdꝫ pcm̄ dicat ista duo.s. actū ꝛ de ordinationē nō ē pn̄tis istituti diffinir. Videsi placet capre: in.2.d.35.q. vnica: vbi citat plurima loca.d.s. vide silr ēpum in.2. ad hanibaldū.d.36.q.1.ar.3. Infert etiā ex dictis ala specialis regula ꝓ tr̄is cōnotatiuis vel adiectiuis: ꝛ erit 3.in ordine q̄ talis est.

¶ Ome adiectiuū nomē vl cōnotatiuū tr̄s in p̄dicato p se.i. absqꝫ aliq̄ substātiuo vel adictiuo in eodē extremo posito. Appellat suū formale: ꝯuenire sbo rōne sigti materialis. Ut monach⁹ est alb⁹. Cuius formale nō est habitus sꝫ ꝓfessio. Hanc eīm me ꝑterit habitū potius esse inditiuꝫ monachatus ꝙ̄ monachatū.

¶ Aliq et aliā elicūt: ꝛ est. Oīe cōnotatiuū vel adiectiuū positū in subo absqꝫ substātiuo aliq̄ vl absoluto appellat suū formale cōuenire mali eiusdē tr̄i. Ut si dicā albū currit: ly albū appellat albedinē ieē rei ꝓ qua talis tr̄is supponit. Sꝫ alii dicūt ibi nō ꝓprie esse appellationē. Nā semꝑ appellatio debet sumi respectiue ad aliū tr̄m. Sed cōem loquādi modū sequamur.

¶ .2. sens⁹ q.a.d. āgelico colligi pōt ē iste. Tr̄s posit⁹ a pte sbi tenet mlr.i. sigtū tr̄i positi i sbo: hꝫ se vt mr̄a respectiue ad p̄dicatū: ꝛ p̄dicatū formalr.i. sigtū tr̄i in p̄dicato hꝫ se vt forma respectu subi. Qui sens⁹ pōt haberi ex pmo phiere. lcōe.8.ꝛ ex.1.pte.q.13.ar. vltio. Un̄ appellare mlr nil aliud erit ꝙ̄ denotare sigtū alicuius tr̄i hre modū materie respectiue ad sigtū alterius tr̄i. Et appellare formalr nil aliud ē ꝙ̄ denotare sigtū tr̄i vni⁹ hre modū forme respectiue ad sigtū alterius. Et intelligitur sigatū tr̄i hre modū materie vel fm rē vel fm rōnē vel fm enūciādi modū. Ex pmi pmi: vt hō est alb⁹.2. de⁹ ē sapiēs.3. Humanita sē humanitas. Ubi sꝫ subm ꝛ p̄dicatū absolute sint idē fm rē ꝛ rōnē: nō tn̄ si cōsiderent fm ꝙ vni attribuit rō subi ꝛ alteri rō p̄dicati: differūt rōne. Et ne uideār gratis loq adduco verba.d.a. possitam.1.pte.q. qua supra. Digna eīm sūt tāto doctore ꝛ q̄ recitēt: ait eīm. In qlꝫ ꝓpōne affirmatiua

vera op3 q̄ p̄dicatū ⁊ s̄m significēt idē s̄m rē aliq̄ mō ⁊ diuersum s̄m rōnē. Et hoc p3 tā in ꝓpōnib⁹ q̄ sunt de accītali p̄dicato: q̄ in illis q̄ sunt de p̄dicato substātiali. Manifestū est em̄ q̄ hō ⁊ alb⁹ sunt idē subo: ⁊ differūt rōne. Alia em̄ est rō hoīs: ⁊ alia rō albi: ⁊ illr̄ cū dico: hō est al. Illud em̄ idē q̄d ē hō vere est al. In eodē em̄ supposito est ⁊ nā sensibilis s3 q̄ dr̄ al: ⁊ rōnalis a q̄ dr̄ hō. Un̄ in ꝓpōnib⁹ in q̄b⁹ idē p̄dicat̄ de seipso: hoc aliq̄ mō inuenit̄: In quātū intellect⁹ id q̄d ponit ex parte subiecti trahit ad partē suppositi: id vero ponit ex pte p̄dicati trahit ad naturā forme i supposito exn̄tis: s̄m q̄d dr̄ q̄ p̄dicata tenēt̄ formalr̄: s̄ba vo materialr̄. Huic q̄ diuersitati q̄ ē s̄m rōnē: rn̄det pluralitas p̄dicati ⁊ subiecti. Idētitatē vo rei siḡt intellect⁹ p ip̄am cōpositionē. Ex q̄b⁹ vbis lucid⁹ restat sensus p̄dict⁹. Hr̄ em̄ ex dictis: q̄ oē siḡt̄ i subiecti p intellectū trahi ad partē suppositi: ⁊ oīne siḡt̄ū p̄dicati trahi ad naturam forme. Cū igr̄ oē supp̄m habeat modū materie respectu forme: isert̄ absq̄ dubio oē tale teneri materialr̄ ⁊ p̄dicatū formlr̄. Habet̄ vltra ex dictis: nihil adeo esse idē sibiipsi re ⁊ rōne: si absolute cōsiderer̄: quin intellectus possit in eo fundare diuersas rōnes: q̄d accidit ꝓpter diuersum modū icōcipiēdi. Una em̄ numero res: q̄uis cūq̄ sit vna: pōt multiplr̄ intelligi: imo q̄nto magis vna est tāto magis multiplr̄ intelligi pōt: vt in deo glorioso videre est. Et sub isto sensu regl'a p̄dicta nullā oīno patit̄ exceptionē. Est tn̄ sciēdū q̄ q̄n dr̄ subm̄ teneri materialr̄ ⁊ p̄dicatū formalr̄: ly s̄bm ⁊ p̄dicatū debēt intelligi de totalib⁹. Un̄ si dicā: hō est vidēs leonē: ly leonē nō se habet vt forma respectu hoīs: s3 bn̄ totū hoc: vidēs leonē. Habet igit̄ regula hos duos sensꝰ: ⁊ vtrosq̄ veros: ac intellectui. d. s. cōformes: vt pote ab ei⁹ dictis elicitos: vt ei⁹ doctrinā perscrutāti p3.

¶ Post hec superest, p tres cōplexis reglas assignare. Sed vt lucidiora sint: q̄ dicetur: op3 meminisse cōplexū esse duplex. Distās scilicet ⁊ indistās: vt in tractatu visum fuit. Nil aūt de distātib⁹ in p̄nti scribēdū: q̄d eis sit peculiare mihi se offert. Ideo ea regulā q̄ p supradictas regulas ⁊ p alias postea ponēdas: relinq̄. In istis sic̄ de ꝓpōnib⁹: hō est bon⁹ ⁊ studēs: hō est bon⁹ vel studēs: hō est bon⁹: si est studēs. Ly bon⁹ ⁊ ly studens eodē mō mihi videt̄ur appellare: ac si diceret̄: hō est bonus: hō est studēs. Nō tn̄ volo asserere (quicq̄d de hoc sit) eas oēs ꝓpōnes eē eiusdē veritatis seu falsitatis.

¶ Si aūt cōplexū sit indistās: hoc pōt esse dupl'r. Qr vel tr̄i sunt absoluti: vel cōnotatiui: vel vna pars tr̄us absolut⁹: ⁊ alter a cōnotatiu⁹. Et q̄dlz istoꝝ pōt dupl'r contingere. Qr vel oēs tr̄i sunt in recto vel non. Si oēs sunt absoluti ⁊ in recto: ponit̄ regula: (que est. 4. in ordine) talis.

¶ Q̄ñcūq̄ a parte eiusdē extremi situāt̄ duo vel plures tr̄i absoluti: tūc tr̄us q̄ precedit tenebit̄ materialr̄ respectu seq̄ntis: ⁊ seq̄ns respectu p̄cedētis formalr̄. Ut si dicā: risibile ē aīal hō: ly aīal tenet̄ materialr̄ ⁊ ly hō formalr̄. Et hoc ꝓbat̄ dupl'r. Primo sic: tr̄us p̄cedēs in tali aggregato hz se vt determinabile respectu sequētis: ⁊ seq̄s vt determinās: sed oē determinās vt sic hz se vt forma: ⁊ determinatū vt materia: igit̄ p̄cedēs appellabit materialr̄: ⁊ seq̄ns formalr̄: p̄ña tenet ex sensu scdo regule prime assignato scdm. d. s. mentem. 2. sic ꝓbat̄. Idē em̄ videt̄ sonare etiā quo ad appellationē al' hō: ⁊ al' quod ē hō. Sed in ista al' q̄d est hō: ly hō tenet̄ formlr̄: ⁊ ly aīal q̄d materialr̄ p p̄mā regulā: igit̄. Dr̄ notāter tr̄s p̄cedēs respectu seq̄ntis: q: ly al' respectu ly hō stat materialr̄ nihilomin⁹ totū hoc al' hō ⁊ hoc al' q̄d est hō: stat formalr̄ respectu ly risibile. Un̄ idē videt̄ esse iudiciū de ꝓpōnib⁹ ambab⁹ quo ad partes p̄dicati. Nec arbitreris hoc cōplexū al' q̄d ē hō esse distās: ⁊ q̄ interueniat ly est: falsum ē em̄: nā ly ē nō cōiungit ptes p̄ncipales. Nec tn̄ hoc ē verū de ly q̄d ē hō: sed de eo iudiciū sumi d3 p regulas dictas: sicut et de qualz pfecta ꝓpōne: tenēdo eā esse cōplexū distās: quod multi tenēt. S3 hoc nō multū l ꝓposito refert.

¶ Si autē oēs fuerint in recto: ⁊ nō oēs absoluti: tūc ponit̄ (scdm opinionē cōiter loq̄ntiū) regl'a in ordine. 5. que talis est. Q̄ñcūq̄ a parte eiusdē extremi ponit̄ duo tr̄i vn⁹ cōnotatiu⁹ ⁊ alter absolut⁹: tr̄s cōnotatiu⁹ appellat formale suū cōuenire rei: p qua absolut⁹ supponit. Ut si dixero: sortis hō est sortes. Nec refert vnū vel alterū p̄cedere. Un̄ in hac ꝓpōne: sortes est hō fortis: ē appellatio sicut in p̄ma. Sed hec regula absolute falsa est: seq̄ret̄ em̄ ex ea hāc ꝓpōnē fore absolute falsam. s. xp̄s est hō creat⁹: q̄d est falsum ꝓbatio sequele p3: q: denotaret̄ creationē cōuenire supposito eterno quod est hereticū: falsitas p̄ñtis p3 ex. d. s. distinguēte eā in. 3. sentētiaꝝ. d. 11. q. 1. ar. 2. ad. 2. vbi ait (sicut supra dictū est) hanc locutionē esse duplicē: s. xp̄us est hō creat⁹. Nā ly creat⁹ dterminat ly hō p cōparationē ad subm̄: ⁊ sic est v̄a. Sicut ⁊ ista de⁹ est fact⁹ hō: vel dterminat ly hō absolute. s. nō respectiue ad subiectū: ⁊ tūc est falsa. Et silr̄ hec est falsa. s. xp̄s est increat⁹ hō: quia priuatio creationis ponit̄ circa p̄dicatū respectu vtriusq̄. Et ideo vtraq̄ est falsa: nec sibi cōtradicūt. Sed ista est v̄a: xp̄s est hō q̄ nō est creat⁹ s3 etern⁹ ex parte deitatis. Nō tn̄ est etern⁹ hō: vt ly etern⁹ determinet ly hō respectiue ad subiectū. Ex q̄b⁹ infero regulā nō eē ponēdā vt posita est. Qualr̄ aūt debeat poni dicet̄ in elucidatione seq̄ntis regl'e. Et intelligit̄ regula hec extra tr̄os nūerales. Hec em̄ est falsa ⁊ heretica. s. pater ⁊ fili⁹ ⁊ sp̄s sanct⁹ sunt tres dii. Ubi nō solū datur intelligi trinitatē inesse suppositis illi⁹ termini dii: sed etiā eius formali: vt tam iam dicetur.

¶ Si vo oēs tr̄i fuerint cōnotatiui: ponit̄ a q̄ plurimis alia regl'a tenoris seq̄ntis. Q̄ñcūq̄ a parte eiusdē extremi ponūt̄ duo tr̄i cōnotatiui h̄ntes se sicut adiectiuū ⁊ substātiuū: tūc ille q̄ se hz p modū adiectiui appellat suū formale cōuenire formali alteri⁹: dū tn̄ ille q̄ se hz p modū substātiui p̄cedat. Un̄ si dicā petr⁹ ē bonus fur denotat bonitatē inesse arti furādi sūpta bonitate methaphorice: vt dicit. d. s. 12. q. 55. ar. 3. ad primū ⁊. 5. metha. lect. 17. Circa quā regulā ⁊ ei⁹ veritatē eiusdēq̄ exceptiones tā3 multi tā q̄ multipharie locuti sunt: vt nec tp̄s nec vires ad cōtrā varia dicta referēda sufficere videatur. Ideo ponam famosiora ⁊ breui⁹ q̄ potuero. Aliq̄ em̄ asserūt eā falsam absolute: q̄d ducēdo ad incōueniēs ꝓbāt. Seq̄ret̄ em̄ (vt aiūt) has ꝓpōnes venire negādas. s. petr⁹ ē occis⁹ pr̄: sortes ē currēs logic⁹: q̄ tn̄ cōiter ab oīb⁹ cōcedūt̄. Ideo alij dixerūt regulā esse itelligēdā q̄n formale vni⁹ pōt alteri⁹ formali cōuenire: alias nō op3. Et in p̄fatis ꝓpōnib⁹ p3 formale illi⁹ tr̄i occis⁹ (q̄d ē occisio) nō posse cōuenire paternitati: q̄d est formale ill⁹ tr̄i pr̄. Silr̄ formale hui⁹ tr̄i currēs nō pōt cōuenire formali hui⁹ tr̄i logic⁹. S3 hoc dictū nō acceptat̄ ab alijs tā q̄ sufficiēs. Nā reqreret̄ has fore v̄as petr⁹ ē pcuss⁹ carnifex sortes ē. 3. pr̄es. p̄ña ꝓbat̄ i casu q̄ carnifex pcutiat carnes: ⁊ ip̄e nō sit pcuss⁹: q: tūc carnes sunt siḡt̄ū formale hui⁹ tr̄i carnifex: ⁊ formale hui⁹ tr̄i pcussus pōt eis

cōuenire. Sꝫ ꝓbaꝛ de alijs in casu ꝙ sortes hēat. 3. filios: nā filiꝰ est formale huiꝰ t̄mi pꝛ ꝙ ꝓbatio ſm̄ reales nulla est: innitiꝛ eni̅ falso fundamēto. s. carnes esse sig̅tū formale huiꝰ t̄mi carnifex. Nō eni̅ est: sꝫ ars vel peritia vl' officiū carnificis. Cōsimiꝛ ly pꝛ nō hꝫ ꝓ forma li filiū: sꝫ paternitatē. Sed qꝛ cōtra noiales hꝫ vim: ꝓ̄ quidā illoꝝ aliꝛ limitāt p̄fatā regulā dicētes t̄m̄ cōnotatiuū esse duplicē. Quidā est ꝙ cōnotat ꝑ modū adiacētis: vt ly albū musicū ꝛc. Aliꝰ ē ꝙ n̄ cōnotat ꝑ modū adiacētis: sed potiꝰ ꝑ modū aliq̄liter sepa̅ti: vt ly pꝛ creator similia. Dicūtqꝫ p̄fatā regulā hēre ꝟꝛtū in pꝛima nō aūt in. 2. Sꝫ cōtra ab alijs arguiꝛ. Qꝛ seq̄reꝛ t̄m̄ mētalē posse cadere a sua sig̅atione ꝯn̄s ē ip̄ossibile: igiꝛ. Seq̄la ꝓbaꝛ. Accipio istā mētalē petrꝰ ē magnꝰ: n̄ūc clarū ē ly magnꝰ sig̅re extēsionē: tūc addo ly logicus: nō sig̅bit illā: igiꝛ. Sed hec obiectio nulla ē. Nō eni̅ est possibile: vt p̄ine ꝓp̄ōni addaꝛ ly logicꝰ: et ꝙ resultet ꝯceptꝰ: eni̅ ista vocalis subordineꝛ. s. petrꝰ est magnꝰ logicꝰ: sed opꝫ formare aliā mentalē. Nam obiecto variato actū potētie variari necesse est.

¶ Ideo aliter posset argui ꝯtra p̄dictā limitationē: videlꝫ seq̄reꝛ hāc esse verā hō xp̄s est factꝰ deꝰ ꝯn̄s est falsum: igiꝛ. Seq̄la ꝓbaꝛ: qꝛ factio nō pōt cōpetere diuinitati sꝫ humanitati: ꝛ t̄n̄ cōiter intelligiꝛ ibi factionē poni circa diuinitatē. Et si dicas ly deꝰ esse t̄m̄ absolutū: hoc nō obstat: qꝛ noiales ꝛ multi alij ponētes regulā de cōnotatiuis (nescio qua in curia) extēdūt postea exēpla etiā ad absoluta. Sed ne fiat vis i hoc: accipio istā: xp̄s est factꝰ eternꝰ: in ꝙ ly factꝰ ſm̄ sanū intellectū ex rigore appellat factionē sup ly eternū quo ad suū formale: ꝛ t̄n̄ sibi pōt cōpetere. Similꝛ pōt argui de ista: pꝛ ꝛ filiꝰ ꝛ sp̄us sanctꝰ sunt tres eterni: ꝙ esset vera simpliciter ſm̄ coꝝ dicta: tn̄ aliq̄d dū est ly tres non posse cōuenire eternitati sed ꝑsonis. Propꝛ hoc alij dicūt sufficere vt possit cadere in dubiū. s. an formale possit formali cōuenire. Sed hoc nō q̄etat intellectū. Quia vel intelligiꝛ sufficere: vt possit cadere in dubiū apud sapiētes vel apud impitos vel apud mediocriter eruditos. Si p̄mū rare erūt ꝓpōnes vel nulle: in q̄bꝰ talis appellatio saluetꝛ. Si. 2. quasi in oībꝰ ꝓpositionibꝰ iueniꝛ. Si. 3. talis appellatio erit velut ambigua: eo ꝙ quidā dubitāt circa ea: ꝙ alijs euidētia apparēt: et cōtra. Ampliꝰ seq̄reꝛ ꝙ ꝓpō esset vera vel falsa eo ꝙ eiꝰ sensus pōt cadere vel nō cadere in dubiū: ꝯn̄s ā tenet: nā veritas ꝛ falsitas variari p̄nt rōne variationis appellationis. Ampliꝰ alij ponūt limitationē quādā vltra p̄dictas: dicētes regulā nō habere verū in t̄mis numeralibꝰ. Asserūt eni̅ hāc verā sortes ꝛ plato ꝛ cicero sunt tres albi: casu ꝙ vna numero albedo esset in subiectis illis tribꝰ. Sꝫ n̄ūt regula esset ꝟa esset negāda: denotareꝛ siq̄dē eos tribꝰ albedinibꝰ de albatos esse: quod in casu falsum ꝯstat. Alij aūt qbꝰ p̄dicta minime placuerūt: posuerūt aliā gn̄alē regulā p̄dicte repugnās: quoꝝ vnꝰ noialis exn̄s posuit eā sic: Nūq̄ t̄ms cōnotatiuꝰ appellat suū sig̅tū formale adiacere nisi rei ꝓ qua supponit vel accipiꝛ. Aliꝰ aūtē vere thomista sic eā assignat. Om̄e adiectiuū appellat suū formale cōuenire materiali sig̅to sui substātiui vel ei ꝓ quo supponit. Aliꝰ etiā per ꝙ doctꝰ thomista ponit duas ꝯclusiones ꝛ p̄ma est. Om̄e adiectiuū etiā numerale determinās suū substātiuū ꝫ qd̄ nō ē t̄ms cōnotatiuꝰ vt predicatū appellat suū formale cōuenire formali sui substātiui: q̄ztūcūqꝫ ei nō posset cōuenire. 2. Om̄e adiectiuū determinās suū substātiuū vt subm̄ appellat suū formale cōuenire ei: ꝓ ꝙ suū substātiuū supponit. i. materiali sig̅to: q̄d aūt sit: determinare vnū ꝛ n̄ alterū: vt subiectū vel p̄dicatū: pꝫ ex dictis in expositione p̄me regule. Aliꝰ aūt etiā thomista ꝛ i logica egregie doctꝰ regulā vnā ꝓposuit sic. Qñ a pte eiusdē extremi ponūtꝛ duo t̄mi cōnotatiui hn̄tes se tāq̄ adiectiuū ꝛ subm̄: si adiectiuū p̄cedat: appellat suū formale ad mále substātiui: dū mō nō sit manifestū talē applicationē eē impossibilē.

¶ Sꝫ ꝟone lectores tedio afficiā: ab his opinionibꝰ ꝛ similibꝰ referēda vl' refellēda vale faciēs colligēsqꝫ ex eis ea ꝙ magis ꝟitati cōsona mō ꝯcipiēdi ꝯformia mihi esse videꝛ (in qbꝰ fateor nō pauca sūt) aliq̄ adijciēs sequētes ꝓpono regulas ꝙs oēs citra t'os vniuersales (pro qbus peculiares regule ponenꝛ) intelligi volo: earū aūt p̄ma est. Omne adiectiuū adiectiue tentū appellat suū sig̅tū formale cōuenire rei: ꝓ qua subm̄ sibi imediatū siue illud sit ſm̄ rē vel ſm̄ modū accipiꝛ vel supponit. Dꝛ adiectiue tentū: nā q̄dā sunt adiectiua: ꝙ etiā in masculino gn̄e ꝛ i subo p̄nt substātiuari: vt ep̄s p̄sbyter ꝛc. vn̄ si dicaꝛ p̄sbyter cardinalis currit: potiꝰ vnūquodqꝫ illoꝝ t'oꝝ appellat suū sig̅tū formale cōuenire suo materiali: ꝙ mālī alteriꝰ: eodē siq̄dē pacto appellare videtur: ac si diceret hō p̄sbyter ꝛ simul ep̄us cardinalis currit: si aūt velimꝰ: vt illi t'i se habeāt appositiue tūc appellabūt inter se: ac si essent substātiui vꝛ absoluti: de qbꝰ supradictū est: ꝛ vocātur talia noīa a. d. s. adiectiua certe ꝓfessionis. Dꝛ siue sit substātiuū ſm̄ rē ꝓpꝛ hāc petrꝰ ē magnꝰ hō. Uel ſm̄ modū dicꝛ ꝓpꝛ hāc ꝛ similes petrꝰ est magnꝰ logicꝰ: vbi ly logicus adiectiuū exn̄s hꝫ se sicut substātiuū. Hec regula p̄mo ꝑsuadeꝛ vel ex p̄ia grāmatica: vbi sic diffiniꝛ adiectiuū. s. nomē adiectiuū est qd̄ adiectū suo substātiuo sig̅t in eo. i. in re ab eo sig̅ta aliqd̄ accidēs: ꝛ eū subm̄ dicaꝛ a grāmaticis esse illud qd̄ sig̅t substātiā vel quasi substātiā: videꝛ velle dicere adiectiuū ponere suū sig̅tū circa subiectū vel suppositū: qd̄ substātiuū iportat: Grāmaticā rōnē adduxi eo ꝙ etiā ad huiꝰ artis peritos attineat t'oꝝ sig̅nes perpendere.

¶ 2. probaꝛ rōne sic: oīa adiectiua adiectiue tēta imediate suis substātiuis cōiūcta sig̅nt suū sig̅tū ꝑ modū alteꝝ iformātis vel denominatis: sꝫ illud aliud nō pōt cōuenientiꝰ assignari ꝙz id ꝓ quo supponit vel accipiꝛ subm̄ igiꝛ. Et hoc ptꝫ si dicaꝛ hō albꝰ currit: liquidū eni̅ est hic denotari albedinē inesse rei: ꝙ est hō: ꝛ cum hoc hēat adiectiuū ex modo suo sig̅ndi: ꝛ nō sit potior rō de isto ꝙz de alijs: seqꝛ hoc verū esse in oībꝰ: maiori aūt ꝛ minor p̄dicte rōnis adeo clare mihi (ni fallor) esse videꝛ: vt vlteriorē ꝓbationē afferre sit ꝓbare manifestū ꝑ imanifestū: qd̄ signū est hoīs (vt p̄hs dicit) nō callētis q̄d intersit inter notū ꝑ se ꝛ notū ꝑ aliud. Thomiste aūt hāc eē mētē. d. s. videꝛ poterūt p̄ma pte q. 39. ar. 5. ad. 5. vbi dicit adiectiua nō secū ferūt sua supposita sicut sba: sꝫ suū sig̅tū ponūt circa sbm̄: ꝛ. 1. pte q. 39. ar. 5. in. c. ꝛ. 1. d. 9. q. 1. ar. 2. in. c. dicit adiectiua sig̅nificāt ꝑ modū accn̄tis: sbstātia ꝟo ꝑ modū substātie.

¶ 2. est ꝙ n̄ semꝑ adiectiuū appellet suū sig̅tū formale cōuenire māli sui substātiui: nō t̄n̄ semꝑ appellat ei cōuenire rōne sig̅ti formalꝛ talis substātiui: sꝫ aliq̄n sic aliq̄n nō loq̄r semꝑ d̄ subo ſm̄ rē vel modū: exēplū p̄mi petrꝰ ē ꝑfectꝰ logicꝰ: ly ꝑfectꝰ appellat ꝑfectionē inesse petro nō absolute sed rōne logice vel ꝓut stat sub forma logice: exēplū. 2. plato ē currēs p̄hs: vbi ly ꝯnoteꝛ formale cursꝰ cōuenire. p. nō t̄n̄ ꝓut ē p̄hs sꝫ absolute

¶ 3. est ꝙ sic vꝛ sic appellet adiectiuū hocē suū sig̅tū

formale cōuēire in̄Iliā alteri⁹ ,put sub est formali eius vel opposito mō. Aliqñ ꝯtingit ex cōi ⁊ naturali mō ꝯcipie͂di: aliqñ ex vsu aliqñ ex bonitate intelligē͂tis.

C. 4. est ꝯforme est naturali ⁊ cōi mō cōcipie͂di tñ vnū adiectiuū ꝑcede͂tem suū substātiuū appellare suū signū formale ꝯuenire materiali sui substātiui ,put stat sub formali: si vero sequitur non videtur taliter appellare: sed absolute materiale substātiui denotatur formale adiectiui iesse citra exceptiones statim pone͂das. Hoc patet qr iste cōiter ꝯceditur xp̄s est hō infinitus: xp̄s est hō etern⁹. Iste aūt negātur aperte: xp̄s est etern⁹ hō: xp̄s est infinit⁹ hō. Similiter prim⁹ sede͂s currit: casu quo sint hoīes cursuri ordinatim sedentes: ⁊ vnus aliꝰ stās cursurus prius q̄ sede͂tes. Tūc ista est vera: prim⁹ sedens curret: ⁊ ista falsa sede͂s prim⁹ curret: nā vna appellat primitatē sessionis: reliqua vero non. Et sic est oe isti.

C. 5. regula ex cōi vsu sepe accidit vt adiectiuū siue ꝑcedat siue sequat: appellet suū formale conuenire materiali sui substātiui absolute vt pꝫ in ista ,ppōne: xp̄s est hō dñicus: vbi denotat suppositū ꝯ ly hō: eē rē dñi nō dn̄in⁹ essentialr. Et rō huiꝰ est: quia non cōsueuim⁹ dicere esse aliquā rē dñi: nisi sit realis distinctio inter dn̄m ⁊ rē: q̄ dn̄i dr̄. Unde cōgrue dicim⁹ verba dn̄ica: vestis dominica: caro dn̄ica ,p quo vide. d. 3. 3. parte. q. 16. Nec tñ volo intelligas me velle dicere tales ,ppōnes ⁊ similes in rigore appellare aliter q̄ ꝑpellēt ex vsu: imo volo dicere in talib⁹ vsum esse rigorē: verba em̄ signāt ad placitū: ⁊ cū appellatio signem ꝑsupponat: non mirū esse debet: si tn̄o diuersimode sūpte: diuersa sit appellatio: et idē videt mihi dicendū esse semꝑ qñ vsus inuenitur in maiore hoīm parte ꝑsertim sapientū. s. talem vsum esse rigorem.

C. 6. regula ex quadā eq̄tate vel intellect⁹ bonitate accidit sepi⁹ (presertim q̄n periculū nullū iminet) terminū adiectiuū ꝑcede͂tem nō appellare suum formale conuenire materiali substātiui ,put est sub formali: maxime qñ talis conuenie͂tia est impl'a: vt si dicam. Petr⁹ est alb⁹ musicus. Ex eisdē causis orit: vt non referat vnū tm̄ vel alterū ꝑcedere vel subseq. Cōiter em̄ non exacte atte͂dit an dicam⁹ bonus logicus vel logicus bon⁹. Nā cū audie͂tes ꝑcipiāt: q̄d illā ,ppōne ꝑferens velit dicere nō est eis cure: an sic vel sic enūciet. Sz vbi nullū iminet periculū: q̄ sia ista ,ppositio xp̄s est fact⁹ de⁹: ⁊ ista pater est ali⁹ de⁹ a filio: nullo pacto sunt cōcede͂de. Quāuis cuilibꝫ audie͂ti esset notissimū sicut esse debet factionē nullatē⁹ deo posse cōuenire: ⁊ patrē nō hr̄e aliā diuinitatē a diuinitate filii. Rō hui⁹ est: q̄ maximi erroris eēt causa talis cōcessio. In aliis autē ,ppōnib⁹ nō multū refert ,ppōnes falsas concedi veras: ⁊ ecōtra. Ideo eorū sensum nō adamussim regulam⁹ ꝑ reglas logicas vel ꝑ rectū ⁊ cōez loq̄ndi modū.

C. 7. Cōforme ē naturali ⁊ cōi mō cōcipie͂di: qñ adiectiuū ⁊ subm̄ simul ponūt a pte ꝑdicati: vt adiectiuū appellet suū formale cōuenire materiali sui substātiui: ,put est sub formali: si illud determinat: vt ꝑdicatū est. i. respectiue ad subiectū: ⁊ sic ista est vera. de⁹ fact⁹ est hō: xp̄s est creat⁹ hō. Si vo illud determinet: ac si esset subiectū quoddā. i. sine ordie ab sbm ꝑm: tūc appellat suū formale cōuenire m̄rali substātiui absolute. Hoc elicitur ex. d. s. in 3. d. 11. q. 1. ar. 2. ad. 5.

C. 8. Est cōforme est naturali ⁊ cōi mō cōcipie͂di adiectiuū sic apellare suū signū formale ꝯuenire materiali substātiui: q̄lr substātiuū exigit: Pro q̄ scie͂dū q̄ substantiuū aliqñ āpliat adiectiuū: vt hic curre͂s ē albū possibile: aliqñ restringit: vt hic: albuz exñs possibilr currit. Sumo ly existens restrictiue. Aliqñ diminuit vt hic petr⁹ est bon⁹ logic⁹. Nā ly bon⁹ absolute dici⁹ ꝯ req̄ moralr pōt eē bonū: denotat bonitatē morē: q̄ ē bonitas simplr. Aliqñ distrahit vel remouet: vt hic sortes est bon⁹ latro: nā ly bonus non sumit proprie sed methaphorice. vt. d. s. dicit in locis prealegatis. ⁊ 3. sentē. d. 44. q. 1. pte. 2. 1. a. d. 2. Et idē͂ de adiectiuū pōt hec oīa agere circa substātiuū: vt pꝫ in his ,ppōnibus plato ē hō possibilis. Plato existe͂s possibiliter nō ē: chiera ē ens imaginabile: hec imago ē hō pict⁹ ⁊c.

C Dico ergo: q̄uāq̄ iudicem⁹ q̄lr tm̄ appellēt: opꝫ aspicere q̄lr se habeāt quo ad signē acceptionē āpliationē ⁊c. Et sumo hic āpliationē ⁊ restrictiōez ,p acceptione ampla vel nō ampla. Unū in hac ,ppōne aial ē albū possibile ly albū appellabit suū formale possibile cōuenire materiali ⁊c. Et hic petr⁹ ē bon⁹ latro: ly bon⁹ appellabit non bonitatē ,ppriā: sed methaphoricā inesse petro rōne latrociniꝫ. Proportionabiliter dicat de aliis: et sibi similibus.

C Pro regularū tmōꝝ numeraliū intellectu opꝫ sciēre pmo tmōs nūerales in multiplici esse dr̄ia: nā eoꝝ q̄dā sunt aduerbia: vt bis: ter: duplr: triplr q̄dā noia: vt duo: tria. Itē noiūz q̄dā sūt absoluta: hoc ē ñ relatiua vt duo; q̄dā relatiua: vt duplū: triplū. Et alia signtia ,pportionē vni⁹ ad aliū. Itidē absolutoꝝ q̄dā ꝯriuatiua: seu denominatiua: vt bin⁹: tern⁹. q̄dā nō vt bis ter.

C. 2. Secūdū. Noia adiectiua a substātiuis differre (preter ceteras differētias) penes hoc q̄ adiectiua numerātur s̄m supposita. Substātiua vo s̄m formā sui signti formalis. Que regl'a vel doctrina ponit a. d. s. 1. pte. q. 36. ad. 7. Et. q. 39. ar. 3. in. c. Et pmo. d. 4. q. pma. ar. 3. ad. 2. et in multis aliis locis breuitatis amore dimissis.

C. 3. scie͂dū: noia adiectiua nō ideo dici adiectiua q̄ semꝑ importāt accide͂s: sed q̄ signt ꝑ modū accide͂tis. Et cōsimiliter nomē dicitur substātiuū: q̄ q̄cq̄d signt per modū substātie illud signt. Unde ly albedo est nomē substātiuū Et ly aiatus aiata aiatum adiectiuum.

C. 4. scie͂dū aliqñ noia adiectiua posse substātiuari: aliqñ nō: pmū notū est. 2. pꝫ qñ includitur v̄tualr in verbo: vt ly curre͂s: vnū si dicā: hō currit: ly curre͂s inclusum ibi virtualr non potest teneri substātiue quia proprie significat per modum accidentis.

C His p̄notatis assignātur regle aliq̄t: quaꝝ pma ē. Qñ adiectiuū ē tmōs numeralis absolut⁹: ⁊ nō de noiatiu⁹ si suū substātiuū sit tmōs substātiu⁹ s̄m rē ⁊ modū appellat suū formale cōuenire m̄rali tal' substātiui ,put est sub formali vel rōne sui formalis. Unū ista est falsa: et heretica: pater ⁊ fili⁹ ⁊ sp̄us sanctus sunt tres dii.

C. 2. qñ adiectiuū est tmōs numeralis absolut⁹ ⁊c. Et ali⁹ tmōs ē adiectiuū tētū vel substātiue: appellat sicut supra. Ideo q̄ ista ē falsa: pr̄ ⁊ fili⁹ ⁊ sp̄us. s. sunt tres eterni: si ly eterni teneatur substātiue. cui⁹ falsitas in apto erit: si loco illoꝝ tmōꝝ ponātur isti. s. tria eterna. Nam tunc apertissime notū est illā falsam esse. Et ista fuit mens beati athanasii dicētis etern⁹ pr̄ etern⁹ fili⁹ etern⁹ sp̄us. s. nō eē tres eterni sed vnus etern⁹. Idez enim est ac si dixisset nō tria eterna sed vnū eternū.

C. 3. regula. Quādo tmōs est adiectiuū numerale absolutū ⁊c. ⁊ alter tmōs. s. qui se habet ꝑ modū substātiui est adiectiuū adiectiue tentū appellat suū formale cōuenire materiali alteri⁹ tmī absolute. i. non ratione sui

significati formalis. Et sic ista esset vera: pater τ filiꝰ τ spiritus sanctꝰ sunt tres eterni: vt hꝫ ex. d. a. primo sentē. d. 9. q. 1. ar. 2.

¶ .4. regula. Omne adiectiuū numerale absolutū re. cui p cōpositionē additur aliq̄ ppositio denotās habitudinē suppositi pro quo tale adiectiuū pōt supponere ad aliquod aliud suppositū tunc appellat semp suum formale cōuenire illi alteriꝰ absolute: vt ly coeternū nil enim pōt pprie esse sibi ipsi coeternū: cū ly cō dicat quasi consortiū quodā inter plura. Unde seodēsimbolo dr̄ iste tres psone coeterne sibi sunt τ coequales.

¶ .5. regl'a. noia adiectiua q̄lia sunt hec: binꝰ trinꝰ τc. appellant suum formale cōuenire materiali tr̄i cui adiungūtur absolute vl' suppositis illiꝰ: vñ hec est vera deus est trinꝰ: ista tn̄ est falsa: deitas est trina: trinitas est trina. Nec debꝫ assignari pro sig̃ato materiali huiꝰ tr̄i essentia pr̄ vel filiꝰ: sed id p quo pmo τ per se supponit ly essentia: qđ est natura diuina abstractiue intellecta. i. non put est in patre vel filio: de qua sic intellecta false p̄dicat ly trina esset enim sensus in diuinitate reglbiles esse tres diuinas essentias. Et in alia denotaret esse nouē persanas quia trinitas i diuinis non reperitur nisi psonarū: τ si illa esset trina: essent nouem psone vt probat. d. s. pma parte.

¶ De aliis tr̄is numeralibꝰ diectur post: τ rō est: q̄ si sunt aduerbia: sunt determinationes copulaꝝ: τ si sunt nīa: cōiter tr̄i supra quos specialr̄ appellāt: ponūtur in obliq̄: vt si dicat bipedale ē duplū ad pedale.

¶ .6. Nomina adiectiua ipotātia varietatē vel multiplicitatē qualis sunt duplex triplex appellāt cōiter multiplicitatē quā talia tr̄ia importat: conuenire materiali put ista sub formali tr̄i: cui adiūgitur: vt si dicā: multiplex scientia reperitur in doctore sancto.

¶ Ut autē predicta meliꝰ intelligi valeāt: psertim in materia tr̄oꝝ diuinoꝝ aduertito hunc tr̄um. s. deꝰ duplex habere materiale sig̃tum. s. diuinitatē in cōcreto tribus psonis eādem: τ quālibet psonaꝝ. Et quodlibet istorū pōt dici suppositū sed nō ex equo. Sūme igit̃ notandū ē aliquid dici suppositū dupliciter: vno modo stricte. Et tunc reqrunt̃ quattuor cōditiones: pma q̄ sit substātia. 2. q̄ sit indiuidua. 3. q̄ sit subsistens. 4. q̄ sit incōmunicabilis: vt sortes dicitur indiuiduum isto mō: q2 in eo repiūt̃ ista quattuor. Simir quelibet persona diuina. Alio modo dr̄ suppositū large vel nō ita stricte. Et tunc oportet quod dr̄ suppositū habere tres cōdiciones primas: τ non vltimaꝫ. Et si essentia diuina consideretur vt est substantia: τ indiuidua: τ subsistens: dicetur suppositum: non tamen stricte: quia est cōicabilis et est quid absolutum. Suppositum aūt in diuinis stricte sumptum nō potest esse nisi relatiuū. Et sicut essentia diuina nō ponit in numerū cū tribꝰ psonis: ita neqꝫ qđ hic dr̄ suppositū large. Et rō est: q2 ē ipsamet essentia diuina in cōcreto sig̃ta. Uñ non differt nisi s̄m modū sig̃ndi. Qui tm̄ madus sufficit ad verificādas vel falsificādas ppōnes. Uñ ista est catholica deꝰ generat deuꝫ: Et ista heretica essentia generat deū. Et rō est q2 essentia sig̃ta i abstracto sig̃t vt natura: nō put existit: cui vt sic nō cōpetit operari: in cōcreto vo sig̃tur vt suppositū vl' vt subsistēs: cui vt sic atribuit̃ opatio. Uñ qm̄ phs dixit actiones et passiones eē suppositoꝝ: sumitur large suppositū: τ i vna translatione habet̃ q̄ sunt subsistētiū. Et sic iste terminꝰ deꝰ supponit p natura diuina in cōcreto. Et hec est sua suppositio naturalis: vt plures dicit. d. s. nō tn̄ ei repugnat supponere p psona rōne alicuiꝰ p̄dicati determinātis tale s̄m: vt si dicat̃ deꝰ gn̄rat filiū. Ex quibꝰ seq̄tur hanc esse falsam pater est aliꝰ deus a filio: τ rōne formal'. s. deitatis τ rōne pmi sig̃ti materialis qđ est deitas in concreto. Unū non videt̃ mihi hanc esse absolute conceđēdā pater est deꝰ aliꝰ a filio: nisi forsan ly aliꝰ non esset adiectiuū huiꝰ tr̄i deus sꝫ illius. s. pater vt sensus esset: pr̄ est deꝰ: τ aliꝰ a filio s. nō est filius. Ista tn̄ est vera deꝰ ē trinꝰ τ vnus: q2 cū duplex sit sig̃tū materiale. s. deitas in cōcreto designata: et quilꝫ psona diuina rōne psonarū dr̄ deus trinꝰ: τ rōne deitatis in cōcreto: que sig̃tur p ly deus dicat̃ vnus. Et pportionabilr̄ loq̄ possumus: in casu q̄ tres psone assumerēt eandē numero naturā humanā: diceretur em̄ deus tunc vnus hō ratione vnius humanitatis: τ trinus rōne triū psonarū. Ista simir est oīno neganda: pater τ filius τ spūs sanctꝰ sunt tres dii: q̄ falsa τ heretica est rōne formalis sig̃ti τ pmi materialis. Nec possum hic tacitus pterire q̄ male loqui ons sua fuerit. Petrus de alliaco cardinalis: cōcedēs pfatam ppōnem esse veram τ pprīā: si ly deus sumatur p psona: vñ dicit ly deꝰ suum sumi posse duplr̄ vno mō vt supponit imediate p essentia: τ tūc ē tr̄s sinonimꝰ cū ly diuinitas vel deitas: alio mō put imediate supponit ppr̄e vl' filio vel spū sancto: τ tunc est tr̄s sinonimꝰ cū ly psona: sed cupiēs euitare caribdim: incidit in scillā. Uidebatur em̄ sibi plurima argumēta aliter (nisi magna cū difficultate) nō posse solui: iō adinuenit talē nouā sig̃tionē: qua posita cōcedēde essent plurime ppōnes heretice τ false τ piarū aurū offensiue. Et dicit vltra talē ppōnē esse verā τ pprīā apud doctores lꝫ pter simplices nō sit ea vtendū eo q̄ nō sit vsitata. Sed pōt dici de doctore isto q̄ sub alio sensu dr̄ in. 2. ca. beati Iob: iuxta multitudinē adinuētionū suaꝝ: sic τ sustinebit. s. cōclusiōes vel positiones suas quod etiā plures noialis faciūt: psitinentes difficultates oīm sciētiaꝝ: easqꝫ soluētes vel p tr̄oꝝ sig̃nes vel p taliter se hr̄e reꝝ. Quibꝰ cū nō suppetāt argumēta (ne dicā eos nescire illa format̃) qbꝰ reglas v̄ras τ solidas possint ipugnare: statim currūt ad potētiā dei dicētes faciat deꝰ hoc vel illud. Sicut eciātes de vniuersitate huiꝰ petrꝰ: ioānes: τ paulꝰ sūt tres aīati: ponūt casum eos tres eadē numero aīa esse aīatos: quoꝝ q̄lꝫ pōt illud dauidicū vsurpare. s. q2 nō cognoui lraturā: introibo in potētias dñi: sꝫ debia nō plura. Nec que dixi: ptra oēs dicta esse volo: nō em̄ me preterit tā nsiales q̄ꝫ reales hoīes esse: ac p inde inter istos τ iter illos aliq̄t esse p̄claro ac excellētiꝫ igenio viros. Aliq̄ tqꝫ quibus τ memoriā: τ ingeniū natura nagauit.

¶ Ad institutū igit̃ reuertētes dicimꝰ ad amussiꝫ eē pspiciēdū in tr̄is diuinis coꝝ sig̃ta. s. q̄ q̄t τ q̄lia sint circa qđ p̄lra dicēda occurrit: q̄ sciēs ptereo ea ipa i materia tr̄oꝝ diuīoꝝ (altissimo fauēte) enucleāda reliq̄ns.

¶ Nūc restāt regule ponēde p tr̄is cōplexis: qm̄ vnꝰ est in recto τ alter in oblico. Quod duplr̄ contingere pōt: vno mō nulla interueniēte ppōne: vt si dicā: video equū. Aliqñ ppositione mediāte: vt hic dñs dixit ad me. Et si ppositio interueniat: ponit̃ regula hec. Qñ inter rectū τ obliqꝫ ponit̃ ppositio aliq̄: talis appelatio ponet̃ circa terminū seq̄ntē: q̄lis est habitudo p talem prepositionē importata: vt si dicā hō est in aqua: ly in dicit habitudinem locati ad locuꝫ: si dicā: aīa ē in corpore ly in dicit habitudinē mãie vel forme ad materiam. Si vero nō interueniat prepsitio: poni

tur regula talis. Omnis oblic⁹ inter quē ⁊ rectū non mediat prepositio: taliter appellat: quod ita a recto regit vt si dicam: hic liber ē petri: ly petri possessionē denotat supra librū. Has duas regulas vniuersales posui: quia si ad particulares appellādi modos descēdendū esset: nō sufficerēt centū papiri plice. Si tū tibi placet aliquot eorum videre: respice. d.s.in.4.d.1.q.1.ar.4. Et primo.d.52.q.2.ar.2.in.c. Vbi dicit quid importet ly.vel ly.ab.⁊ de his prepositionib⁹: ex: per: in: loquitur.1.parte.p.5.ar.vltimo in.c. Et ad romanos.ca.ii. lec.5. videatur similiter.s.bonauētura in.3.d.4.in expositione littere: videat etiā.d.s.2.d.16.in expositione littere: vbi ponit: quid denotet ly ad.

¶.2.regula cōis aggregatis ex recto ⁊ oblico ē: taliter appellat rectus supra oblicū ⁊ ecōtra quo ad formale significatū vel materiale vel quo ad vtrūq;: qualiter exegerit habitudo importata vel cōsignificata p prepositionē vel oblicū. Etiam istam regulā sub tā cōfuso tenore pposui: quia multipliciter variari potest. Nec est assignabilis rō quare nūc sic appellet oblicus adiūctus huic recto: ⁊ non cū alio preter loquētiū visum. ⁊ cōem modū cōcipiendi presuppositis tū oīm cōstructionibus. Vn si dicam pater habet filiū ly habēs appellat suum formale cōuenire materiali illius tī filium: put stat sub suo formali: vt ex se patet. Si vero dicam: ego habeo equū: non sic appellat: ⁊ tū vterq; oblicus est in acusatiuo casu. Et modo intelligeas: quare illa ppō absolute falsa. s. xps est hō dominic⁹: eius enim sensus ē xps est hō dñi: vt ly dñi appellet possessionē supra ly hō qui est xps. Et cū hoc sit falsum: quia suppositum xpi nō differt realiter a dōo: qui est deus: quia differentia solet intelligi inter rem quā habet ⁊ habē. Similiter si vis cognoscere: quid ablatiu⁹ vel effectiu⁹ appellet: vide.d.s.1.parte.q.57.ar.2. Et similiter p genitiuo: quid denotet supra rectū: vide ibidē.q.59.ar.2. Et in prologo cantici canticorum. Ablatiu⁹ vero absolutus nō videtur supra aliquē rectum appellare: eo q a nullo regitur: vt ipsum nomē pre se fert.

¶.4.regula peculiaris pro cōnotatiuis ē: quādo rectus ⁊ oblicus sumitur vnice: tunc denotatur forma ei⁹ cōuenire materiali alteri⁹ eo tēpore: quo erat sub formali: ⁊ tēpus erit illud idem: qd importatur p copulam: vt si dicam: ego vidi regē denotatur visionē passiue cōuenire regi eo tēpore: quo erat. Si vero obliquus precessit: non denotaret nisi formale vni⁹ cōuenisse materiali alteri⁹ qualitercūq;: vt si dicā ego regē vidi: sufficit illum esse visumq modo est rex: licet nō eēt: quādo videbatur a me: ⁊ intelligitur hoc: nisi aliquādo sit ampliatio intrinseca. Unde si dicā: ego vidi futurū episcopū: ly episcopū non stat pro episcopo preterito. Itē si dicā: ego occido hoīem non est necesse: q sit hō eo instanti: in quo illa est vera. Nam ly occido cum importet mutationē corruptiuam: ampliat ad ea que sunt vel erunt: cōsimiliter si dicam: ego edifico collegium: intelligitur qd est vel erit et sufficit: ⁊ ob hanc causam aliqui concedūt has ppōnes veras. s. ego bibi vinū in ydria: ego comedi panē in domo pistoris. Nam cū habeāt intrinsecā ampliationē: sensus earū (vt dicunt) erit: ego bibi vinū: qd fuit in dolio: ego comedi panē: qd fuit in domo pistoris mihi aūt videt false. Primo q: ly in domo pistoris ⁊ ly in dolio nō solum videtur determinare ly vinū ⁊ ly panē: sz etiā actū comedēdi ⁊ bibēdi qui cū non fuerint: vbi determinationes significāt vel determināt: ꝯstat tales ppōnes esse falsas. Hec aūt differentia inter appellationē ⁊ acceptionem non vnice magis videtur fruiti logicorū placito: q hoīm sensui. Et idem dico de ampliatione.

¶.3. Quia videtur cōi sensui repugnare ꝯformiter ad quē regule ponēde sunt: ⁊ nō ecōtra: vnde preclare phus reprehēdit pseudo philosophos quosdā: qui potius metiebātur res opinionib⁹ suis: q opiniones suas rebus.

¶ Verum pro tīs importātib⁹ inceptionē vel desitionem vel quācūq; factionē ponitur specialis regula talis. Terminus significans aliquid predictorū appellat suū formale cōuenire materiali alteri⁹ termini (presertim si sit cōnotatiuus aliquo modo) prout stat sub formali: vt si dicam edifico gimnasium. Et in libedificor gimnasium: licet ly gimnasiū sit in recto quia equiualet alteri. Christus fuit incipiēs esse homo: denotatur inceptionē infuisse xpo ratione humanitatis. Unde hac regula possunt regulari tīi cōplexi distantes: quorū aliquis significat inceptionē ⁊c. Et est aduertendū sufficere ad veritatē talium ppōnum formale cōuenire materiali alteri⁹ tīi: prout stat sub formali p instanti terminatiuo factionis vel corruptionis: vt si dicam: facio tunicā: non est necesse pānum habere formam tunice: quotiescūq; illa est vera. Sed sufficit eam esse habiturū in fine operationis simpliciter. Si dicā: destruo collegiū: nō requiritur esse formā collegii: dum sum in medio destructionis sed sufficit esse vel fuisse: ⁊ similiter dicatur de aliis.

¶ Pro regulis aūt copulatiū (de quib⁹ sm ꝯtractū ordinē discutiendū est) aduertere oportet: in ppōne quadruplicē reperiri posse compositionē vel vnionē. quod est materialis predicati cū materiali subiecti: ⁊ formalis predicati cum formali subiecti: ⁊ formalis predicati cum materiali subiecti ⁊ formalis subiecti et pdicati. Tres prime cōes sunt et reperiri valēt. 4. autē nūq; nisi aliquis velit inepte ⁊ inusitate intelligere. Ponitur igitur (hoc prenotato) copularū incōplexarum regula prima: ⁊ est. Omnis copula presentis tēporis nō absoluta a tēpore appellat presentialitatē inter formale predicati ⁊ materiale subiecti: et cōcomitanter inter reliqua materialia ⁊ formalia quo ad predictas tres vniones. Totū hoc vnica probatione pbatur: q ad hoc q ista sit vera: currēs est albus: primo requiritur: albedinē inesse rei currenti: ⁊ concomitanter eandē rem habere cursum ⁊c.

¶ Dicitur nō absoluta a tēpore: nam si taliter se habeat (presertim tenēdo verbum absolui a tēpore esse: nullam tēporis differentiā importare) vel nulla talis erit appellatio: vel appellatio erit respectu vnionis extremorū precise. Dicitur nec aliunde impediatur: propter hanc homo est possibilis.

¶.2. Copula preteriti primo ⁊ per se appellat preteritionē supra formale tīi sequētis ⁊ materiale tīi precedētis: cōcomitāter vero denotat: seu appellat preteritionem etiam supra materiale tīi sequētis. Inter formale vero subiecti ⁊ ipsius materiale appellat presentialitatē ⁊ preteritionē disiunctiue: vt si dicā albus fuit currens. Proportionabiliter dicatur de copula futuri temporis.

¶ Pro complexis vero copulis. s. copulatis vel disiunctis haberi potest regula ex his duabus: appellabit enim copula talis similiter preteritionē ⁊ futuritionē disiunctim vel copulatim sm tenorē predictū: vt si dicam: homo est: ⁊ fuit currēs.

¶ Pro alijs vero copulis cõplexis ponitur regule sequentes: et primo circa tres modales. Et sic dicitur: q ly possibiliter primo et per se appellat possibilitatẽ inter formale predicati et materiale subiecti. Et cõcomitãter supra omne aliud formale et materiale. Hoc est notum: nam oia illa exigũt ad veritatẽ huius ppositionis: albũ possibiliter est currens: et aliarũ: vbi talis ponitur modus. Non deficiũt autẽ: qui dicãt nec copulã presentis nec preteriti nec futuri nec disiunctã necly possibiliter appellare. Sed bene ampliare vel restringere. Quib' nec suffragari aut refragari nõ mea interest. Sed ex quo ly impossibilr appellat: et ly est fuit etiã ad mẽtem eorũ non irrationabiliter qui vellet tueri põt etiã in presentis tẽis esse appellationẽ.

¶ Erit igitur .2. regula: ly ipossibiliter appellat primo et per se impossibilitatẽ inter formale predicati et materiale subiecti: inter reliqua vero materialia et formalia appellat impossibilitẽ et possibilitatẽ disiunctiue: vt si dicã: albũ impossibiliter est currens.

¶ 3. regula est: ly necessario appellat necessitatẽ inter formale predicati et materiale subiectis cõcomitãter aũt supra formale et materiale predicati: possibilr vero supra formale et materiale subiecti vt sit hic: ens necessario est deus.

¶ 4. ly cõtingenter appellat cõtingẽtiam inter formale predicati et materiale subiecti: cõcomitãter vero supra alia formalia et materialia appellat possibilitatẽ. Et intelligitur hoc de ly cõtingẽter sumpto specialiter: et nõ prout cõuertitur cũ ly possibiliter: et put est eius sinonimũ. Nam tunc eo modo appellat: quo ly possibiliter.

¶ De alijs aũt aduerbijs dicitur: q si fuerint aduerbia determinatiua copule: put est vnitiua subiecti appellat suum significatũ supra vnionẽ predicati cũ subiecto: vt si dicam: hõ vere ẽ aial: leo falsẽ equ'. Si vero fuerint determinatiua copule: prout includit predicatum: appellat suum significatũ supra formale predicati: vt si dicam: homo velociter currit. Plato formaliter disputat.

¶ Omnes regule iste possunt probari cõiter per hec fundamẽta: primũ est: quia in omni ppõne subiecta tenentur materialr: predicata vero formalr. Scdm est quia ois determinatio copule est determinatio predicati. Tertiũ est quia qualiter dictũ est tẽos appellare: taliter denominatur significare: ad hoc q ppositio in qua tales tẽi ponuntur: sit vera.

¶ Pro elucidatione appellatiõis rõnis (que supra diffinita ẽ) primo prescire oportet eam pprie reperiri in tẽis significãtib' cognitionẽ vel appetitũ: siue cognitio vel appetit' sit intellectualis: vel sensualis seu sensualis in quã siue sit exterior vel interior. Et sciendũ scdm .d.s. pma pte. q. 56. ar. 3. in c. cognitionẽ rei posse esse tripliciter primo mõ p essentiã pprias: vt si lux videat in oculis. Alio mõ p speciẽ vel similitudinem residentẽ in potẽtia cognitiua sicut albũ videtur ab oculo eo q eius specie informat. Tertio modo p hoc q similitudo rei cognite non accipit imediate a re cognita sed a re aliqua in qua resultat sicut videm' hominẽ in speculo. Et tunc speculũ se habet vt medium. Pro quo sciẽdũ .3. mediũ cognitionis esse triplex in quo: sub quo: per qd. Exẽplum primi vt speculũ. 2. vt lumen sub quo videt quicqd videtur. 3. vt medium in demonstratione: hr hoc in pma pte. q. 12. ar. 5. ad. 2. Sciendũ .4. cognitionẽ rei esse duplicem .s. cõem et ppriam. Et quodlz istorũ dupliciter contingere potest. vno modo ex parte rei cognite. Alio mõ ex parte cognoscẽtis. Et sic aliqua res põt dici cognita cognitione cõi dupliciter vno mõ quia nõ cognoscit quo ad ea q sibi sunt ppria: sed quo ad ea in quib' cũ alijs cõuenit. Et isto modo cognito aĩali vt sic põt dici et homo cognosci: scz cognitione cõi qua animal est quid cõe homini et brutis. Et ista cognitio vocatur cõis ex parte rei cognite. Si vero hõ habeat vnicam solum speciem intelligibilẽ et illa perfecte repñtaret hoiem pfecte quo ad oia que sunt homini ppria: et leonẽ pfecte similr .s. quo ad oia ppria leonis tũc talis cognitio diceretur cõis ex parte cognoscẽtis: pportionabiliter dicatur de ppria. Nam cognitio qua cognoscit res quo ad specialia dicit ppria ex parte rei cognite. Cognitio vero qua cognoscit vnum solũ vocat propria ex pte cognoscẽtis. Ex his poterit quilibet dicere alia duo mẽbra q sunt cognitio cõis ex parte cognoscẽtis et cogniti. Et ppria similiter ex parte vtriusqz

¶ Sciendũ .5. aliquã rez posse cognosci dupliciter. Vno mõ p se alio mõ p alterũ: illa res p se cognoscit qñ cognoscit p ppriam speciẽ vel similitudinẽ ppriam: p alterũ vero quãdo p alienã similitudinẽ vel speciẽ cognoscitur: vt patz in sensu: dicim' enim video hoiem audio cãpanã. Et tñ homo nõ p se videt cum sit substantia. Et sic dicitur videri vel sentiri p speciem sensibilẽ suorum accidentiũ non p speciez substãtie. Et dicetur sentiri p alterum. Idem dicendũ est de cãpana respectu auditus. Si vero dicam video colorẽ: audio sonũz tunc verificatur hoc in auditione et visione de p se: nã color mediãte specie ppria videtur et sonus auditur. Hec etiam similiter reperitur in intellectu. Naz res nõ habẽtes speciẽ intelligibilẽ ppriam cognoscũtur per aliorũ species intelligibiles. Qualia sunt materia prima priuationes et peccata. Dicit enim .d.s. pma pte. q. 15. ar. 2. ad 2. materiã nõ habere ppriã ideã in deo sed mediãte idea forme et facta est et cognoscitur: idem ibidez ad. 2. dicit q malũ cognoscitur p ratiõnẽ boni. Ibidem dicit. 4. 14. ar. 10. ad. 3. Nec sequitur talia impfecte cognosci. Non enim impfecte cognoscitur aliqd si cognoscat put est cognoscibile sz talia nõ sunt aliter cognoscibilia ideo pfecte cognoscũtur si p aliorũz species cognoscerẽtur sequeret aũt si ppriã possent habere speciẽ put dicit .d.s. prima pte et ar. vbi supra ad vltimũ. Et si querat an etiã talia dicantur habere cognitionẽ ppriã sicut dicũtur habere pfectã: responsio habetur ex dictis. Si eñ cognitio ppria dicatur respectu obiecti vel rei cognite (qđ idez est) dicitur q sic quia cognoscetur res (puta materia pma) quo ad ppriam sibi. Si vero ppria dicatur ex pte cognoscẽtis vel species qua mediãte fit cognitio dicitur q non quia cognoscens non põt solum cognoscere materiã quin cognoscat formam nec species qua mediãte cognoscitur potest esse medium ad solam materiam cognoscendã cum sit forme ppria.

¶ Istis preintellectis ponitur regule pro tali appellatione cognoscenda. Prima est. Omnis tẽus importans actum alicuius potentie cognitiue: vt cõiter appellat talez actũ conuenire materiali rei figẽte per tẽum sequẽtem sub specie vel similitudine ppria talis formalis si sub ea possit ei cõuenire et si eã habeat. Sin autẽ appellabit sibi cõuenire sub specie aliena p ut sibi appropriat: vt si dicã cognosco albũ ly cognosco appellat cognitionẽ sub spẽ albi cõuenire rei p qua

supponit ly albū. Dicitur rei signate ꝑ tērum sequētē nā
si precedat appellabit suum signatum cōuenire rei ꝑ ta
le tērum significatē mediāte ꝓpria spē vel cōi vel quacūq
alia sub q̄ talis act⁹ tali rei poterit cōuenire: vnū si cogno
scam solum animal ista est vera hoiem cognosco. Ratio est
quia qui cognoscit aial aliquo mō cognoscit contenta
sub eo et hoc sufficit ad illius veritatem. Hec exceptio
(vt libere fateor q̄d mea fert opinio) plus videtur ha
bere voluntatis ꝙ rōnis. Cui enim nisi logicus fuerit
apparebit aliquid interesse inter has duas cognosco hoiez et
hoiez cognosco. Cū si logico pītētio pmi⁹ loqūtū fuit
pōere hāc differētiā gratis ne cogerent rñdēs in argu
mēto quolibet querere ab arguēte qualiter velit ap
pellare tērum importantem actū predictū: ac ꝓinde hoc
esse signū talis appellationis eo ꝙ libere possunt sic
vel sic tri ad significandū imponi. Si tamen hec fuit
eorum intentio exceptioni et illorum dictis acquiesco
sit ast donec ꝓbationē videro rationabilē in eorum
sententiam minime pedib⁹ ibo. Dicit si ei possit cōueni
re. Nam cōiter dicim⁹ vidi hoīem vidi leonē nō tū ob
hoc intēdim⁹ signare nos vidisse hoīem aut leonem sub
specie hoīs: vt hominis sed sub specie hui⁹ hoīs: vnū
ista visio est actus sensus q̄ non pōt percipe nisi singu
laria nec substātia pōt sentiri nisi ꝑ alterū: vnū sens⁹ tal
ꝓpōnis est me vidisse leonē per alterū quo ad substā
tiam et de ꝑ se quo ad colorez. Dicitur vltra si hab tat
res ꝓpriā speciez ic. Nam si dicam cognosco cecum
vel peccatū ic. non est sensus me cognoscere predicta
mediantib⁹ eorū similitudinib⁹ cum nullas tales habe
re possint: sed cognoscūtur mediātibus similitudinibus
visus et virtutis sibi appropriatis. Dicitur autez spēs
vni⁹ rei vel similitudo alteri appropriari qñ ea vtimur
ad talem rem cognoscendam.

¶ Ex dictis habetur ꝙ ſm diuersam suppōnē termi
norum poterit esse diuersitas apellationis: vt si dicā
cognosco hoiem pōt ly homo supponere simpliciter.
i. et. 2. gradu. Et ꝑsonalr si ly cognosco dicat cogni
tionem sensitiuam ſm quā potest cognosci homo li
cet hoc sit de per alterum.

¶ 2. regula omnis tērus importās actuz appetitiue
potētie vt cōiter appellat suum signatum conuenire ma
teriali tēri sequētis ꝓut stat sub formali specie cogni
tione talis formalis secūdū tenorē precedētis regu
le vt si dicā volo bonū requirit ad eius veritatē volū
tatē meā ferri supra rem aliquā vt bonā: vnde ista est
falsa volo malum quia sensus est me velle rem aliquā
sub rōne mali cognitā sub specie mali: si forsan hoc ali
cui videbitur falsum. s. volūtatē ferri in rē sub ratione
boni. Nam volūtas nō aprehēdit rōnē boni nec mali
ergo nō pōt ferri in aliquā rez sub boni vel mali rōne.
Respondetur breuiter omissa opinione quorūdā di
centiū voluntatē formalr esse cognitiuam sui obiecti
cuius opinionis fuit dñs ioānes ierson. Respōdetur
inquā primo eo pacto posse ꝓbari volūtatem nil
velle posse. Hoc patet quia nil potest conoscere cū sit
potētia mere appetitiua: dico ergo in ꝓprie nos loq̄
dicentes intellectū intelligere et volūtatē velle. Dicē
dum est enim hoīem mediātib⁹ his potētijs intellige
re et velle. Et quia hō non pōt mediante volūtate vel
le nisi bonū vel apparēs ꝓ cognitū dicim⁹ voluntatē
eodem modo ferri in suū obiectū. Non ergo oportet
potētiam appetitiuā aprehēdere vel cognoscere suuz
obiectū cū hoc ꝓpriū sit potētie cognitiue sed ꝙ ten
dat in suum obiectū ab alia potētia in eodē supposito
cum ipsa existente precognitum. Hec autē prioritas
nō est vniuersaliter intelligēda ſm rem. Nā deus glo
riosus que vult: simul et cognoscit et vult nisi forsan
dicatur prius cognoscere ſm nostrū modū intelligē
di ꝙ velle: sed nō est presentis instituti hoc amplius
protrahere. Nec ex predictis colligas me velle dicere
malum habere speciē ꝓpriam qua cognoscat. Sed ꝙ
malum cognitū mediante specie boni vt malū est nō
posse appeti: nec valeo hic satis mirari cuiusdā docto
res dictum asserentis hanc esse verā deus vult pecca
tū. Et addit ꝓbationē quādam nullaten⁹ sufficiendā
asseuerans illud haberi in sacra scriptura vbi dicitur.
Quoniā de⁹ volēs iniquitatē tu es: sed certe quid nā
fuerit in causa vt doctor hic tam valide hallucinatus
fuerit cōpertum minime habeo. Regula siquidem non
coegit. Nec similiter sacra scriptura cū eius oppositū
habeatur in auctoritate ab ipso recitata. Nam liquido
constat in oībus biblijs sic haberi. Quoniā deus nō
volens iniquitatē tu es. Et cōfirmari hoc potest per
illud quod subiūgitur odisti omnes qui operātur ini
quitatē perdes oēs qui loquūtur mendaciū. ps. 7.

¶ 5. regula a tērio appellāte ꝓpriū cōceptū vel rōnē
vniuersale cōña valz ad ipsūmet nō appellantē etiā cū
distributione: vt bene valet cognosco hoīez ergo ho
minē cognosco: et similr valet ergo omnē hoīem co
gnosco. Quā regulā intelligo admissa exceptiōe regu
le superioris q̄ ic (vt dictū est) admitti potest si fit cō
uentio facta inter arguētem et respōdentē et presertim
vt possit seruari appellatio in cōsequēntis. Unde hec
cōña negatur a philosopho cognosco coriscum et co
riscus est veniens ergo cognosco venientem vt ergo
appellatio seruetur dicere possumus ergo venien
tem cognosco.

¶ Hinc statim emergit dubiū scitu dignissimū vtrū
cum in predicta cōña mutetur appellatio quo nam pa
cto affirmatū est eam esse bonā. Et si bona est cū varia
tio appellationis ꝓpe semꝑ variet cōñe bonitatem et
aliqñ non. Que nam erit regula qua regulati cogno
scere possimus quādo talis variatio impedit et quādo
non. Ad hec respōdetur per quasdā regulas ꝓ quarū
euidētia est prenotandū: ꝙ sicut vnus tērius potest e
superior ad aliū respectu significatiōis suppositiōis et
ampliationis ita et respectu apellationis: vnde ly ne
cessario est inferius ad ly possibile. Nam appellat pos
sibilitatē quasi restrictā ad nō posse nō esse. Et ly pos
sibile dicit illam absolute: ac ꝓinde hec cōña est valida
homo necessario currit ergo hō possibiliter currit. 2.
notandū (vt et supradictis elici potest) variatiōem ap
pellationis cōseq̄ aliqñ equocationē tērorum: vnde si dicā
plato est bonus fur et plato est fur bonus vbi ly bo⁹
diuersimode appellante mutabitur ei⁹ significatio
in vna siquidē dicet bonitatē verā et in alia metha
phoricā. Cōsimiliter diuersitas appellationis reperi
tur in tērio stante pro suo significato simpliciter vel se
cundū quid: vt sortes est albus dentes. His visis po
nuntur regule.

¶ Prima est quādocūq et qualitercūq nō licet ar
guere ab inferiori ad suum superius vel econtra erit
incōueniens mutare appellationes habentes se sicut
superi⁹ et inferius. Uolo dicere ꝙ quia bene valet hō
currit ergo animal currit quia arguitur ab inferiori
ad suū superius affirmatiue ita valebit homo contin
gēter currit ergo homo possibiliter currit. Et sicut in
prima cōña non valet econtra ita neq in 2. ꝓpositio-

nabiliter dicatur quādo arguit negatiue.
¶.2. Est oīs mutatio appellationis q̄ ē causa vel effe
ctus eq̄ uocationis vel diminutionis sīgatorꝫ tꝛ͂oꝝ va
riat bonitatē ꝯn̄e. Ut nō valet brunell⁹ est corpus ho
minis ergo est pars hoīs. Nam si ly hominis appel
let habitudinē partis in vna ⁊ in alia possessionē ly
hoīs aliquo modo tenet ibi equiuoce ⁊ talis equiuoca
tio pōt dici effect⁹ appellationis. Similiter non valz
video hominē ergo video substātiā si ly video in añte
dicat visionē per accidens ⁊ in ꝯn̄te de per se. Nā tūc
erit diuersa appellatio causata ex equiuocatiōe vel ana
logia illi⁹ tꝛ͂i video. Posset aūt deffendi nullā appel
lationē esse causam equiuocationis (cum appellatio si
gnificationē presupponat) sed qualitercūqꝫ res habeat
nō refert quo ad regulā vt attēdenti pꝫ. Hec sūt re
gule ⁊ documēta que in hac materia mihi digna que
scriberētur visa sunt. Que tamē scio esse minimā coꝝ
partem que scribi possunt. Quā si ingeniosus lector
alias ab hijs repetit vel earū plures exceptiones ine
cū gratias agat illi qui fact⁹ est oībus sibi obtēperā
tibus causa salutis appellatus a deo pontifex s̄m or
dinē melchisedech. Ad hebreos. 5.

¶ Sequitur de appellationibus s̄m sco
tum ⁊ nominales.

Per tractata appellatiōis materia s̄m thomistaꝝ
mentē. Restat aliquid breuiter circa ea dicere se
cundū viam scotistarū ⁊ nominaliū. Et potest quidē
appellatio ad mentē doctorē subtilē sequētium diffi
niri sic. s. appellatio est acceptio tꝛ͂i cōnotatiui pro suo
formali significato tanq̄ alteri adiacenti vel nō adia
centi vel denomināti alterū. Difficultas tamē est (vt
quidā sectatores scotice doctrine tradūt) an appel
latio attēdenda sit in tꝛ͂o cōnotatiuo penes sīgtū prin
cipale vel minus principale. Sed difficultas hec faci
le soluit̄ prelntellecta equiuocatione hui⁹ vocis cōno
tare. Nam dicant quidā ly album cōnotare albedinē
⁊ sīgre subiectū. Alij ecōtra dicunt cōnotare subiectū
⁊ significare albedinē: vnde qui dicunt tꝛ͂um idē esse
appellare ⁊ cōnotare dicturi sunt idem esse cōnotatū
et significatū formale. Tenētes autē nō esse idem opꝫ
dicere tꝛ͂m cōnotatiuū cōnotare sīgtum materiale et
sīgre formā quā tꝛ͂us importat ⁊ sic ly album formal̄r
significat albedinē. Et tunc nō est idē appellare ⁊ cō
notare. Et hoc videtur melius in via scoti.
¶ Regula autē pro terminis cōnotatiuis ē. Tꝛ͂s cō
notatiuus positus solitarie appellat suū sīgtū forma
le cōuenire rei pro qua supponit. Ut si dicā albū cur
rit appellat albedinē cōuenire rei pro qua ly albū sup
ponit. Quādo vero adiungitur alteri alteri hoc pōt
esse dupliciter. Aut enim alter tꝛ͂us ē cōnotatiu⁹ aut
absolut⁹. Si absolut⁹ appellat suū sīgtū adiacere rei
pro qua talis absolut⁹ supponit vt hō albus est aial ly
alb⁹ appellat albedinē adiacere rei pro qua ly hō sup
ponit. Si vo tꝛ͂s sit cōnotatiu⁹ tūc si ambo sese habēt
sicut adiectiuū et substātiuū quorū adiectiuū precedit
ille qui habet modū adiectiui apellat suum formale cō
uenire formali alterius se habētis p modū substanti
ui. Ut si dicā sortes est magn⁹ studens. Que quidē re
gula elicitur ab aliquib⁹ doctorem subtilē sequētib⁹.
¶ Sed circa terminos numerales hec regula habet
specialē difficultatē vt supra visum est vbi admētem.
d.s. posita fuit dn̄a qn̄ tꝛ͂us numeralis adiūgitur tꝛ͂o
substantiuo aut adiectiuo: quā dn̄am nō admittit sub
tilis doctor ⁊ sui sequaces vt pꝫ in comētarijs gene
ralis ordinis minoꝝ fratris francisci licheti sup eodē
p̄mo. In residuo autē toti⁹ materie scotiste poterūt
(si eis bene placitum fuerit) regulis supra positis vti
vel omnibus vel aliquot s̄m q̄ eorum intellectui vel
doctrine conducere vise fuerint.

Scōm aūt noīliū viā appellationis diffinitio dari
pōtest. s. Appellatio est tꝛ͂us cōnotatiuus in pro
positione existens cōnotans suū significatū formale
adiacere vel nō adiacere alicui vel aliqualr̄ se habere
vel est sincategorema aliquē alium tꝛ͂uꝫ modificans.
Dicitur cōnotatiuus: quia absolut⁹ nō appellat. Dici
tur ī ꝓpositione: quia s̄m eos appellatio ⁊ cōnotatio
non differunt nisi penes hoc q̄ appellatio nō pōt esse
extra ꝓpōnē sed bñe cōnotatio. Dicitur adiacere ꝓ
pter tꝛ͂os positiuos vt ly vidēs ⁊c. Non adiacere ve
ro dicitur propter ⁊c. Ultima particula ponit̄ propter
ly possibilr̄ ⁊ alia huiusmodi. Ex his dictis inferunt
hāc regulā. Deficiēte appellatione alicui⁹ tꝛ͂i deficit
eius suppositio: ꝯn̄a tenet quia defficiēte cōnotatione
defficit suppositio: ⁊ appellatio ⁊ cōnotatio sunt idem
igitur. Unde si dicam pauper currit si null⁹ sit pau
per non supponit subiectum illud.
¶ Diuiditur etiam ab eis appellatio in formalē ⁊ ra
tionis sicut ⁊ a nobis diuidi solet: ⁊ sunt etiā inter eos
qui extendāt rationis appellationē etiā ad tꝛ͂os im
portātes actum anime exteriorem.
¶ Pria regl̄a cōiter ponit̄ ab eis sub hoc tēore. Quā
cūqꝫ ponūt duo tꝛ͂i cōnotatiui ex pte eiusdē extremi hn̄
tes se sicut substantiuū ⁊ adiectiuū: adiectiuū cōnotat
suū formale cōuenire formali alteri⁹: vt hō est magn⁹
logic⁹. Sed hec regula impugnatur ab alijs eo q̄ iste
propositiones secūdum eam venirēt cōcedēde. s. pla
to fuit episcopus ⁊ sortes est idē episcop⁹: in casu quo
plato resignauerit episcopatū sorti. Et ista homo ē nō
albus rōnalis ly nō solū īfinitāte ly alb⁹. Et ista de⁹ ē
creator: ⁊ equ⁹ ē hinnibilis: ꝯn̄a ex regl̄a pꝫ: falsitas aūt
earū ex earuꝫ absurditate clarescit. Ob hec igitur icō
uenientia ⁊ alia similia cauēda coꝝ quidā egregie do
ctus asserit prefatā regulā falsam ponitqꝫ alterā re
gulā (vt ipse fatetur) fere oībus logicis aduersam q̄
talis est. Nūq̄ tꝛ͂us cōnotatiuus appellat suū formale
adiacere nisi rei pro qua supponit vel accipitur. Ex q̄
infertur hanc esse veram de⁹ est tres hoīes: casu quo
tres persone assumerēt eandē naturam. Sed tamē re
gula hec videtur mihi non solū logicis: sed etiā veri
tati aduersa: sequeretur enim hanc esse veram simplici
ter xp̄s fuit ab eterno homo vel eteru⁹ hō. Et hanc fal
sam simplr̄ xp̄s est predestinat⁹ homo. Et cōsimiliter
esset hec cōcedēda iste canis est tuus pater signato ca
ne ⁊ te possesso habente filios. Et sic de multis alijs di
co ante eū habuisse intentionē rectiorē q̄ꝫ verba ꝓ pro
t ulerit. In ea nte enim et insufficienter loqui mihi vi
sus est vt ex supra positis regulis elici potest.
¶.2. Regula ē si duo tꝛ͂i cōnotatiui cōplexū vnica ac
ceptione cōstituant: quorū neuter ē ampliatiu⁹ appel
lant sua sīgata formalia cōuenire pro eodē tēpore re
bus pro quibus supponūt vel accipiūtur. Ut ego per
cussi episcopū denotatur percussionē fuisse tēpore quo
alter fuit episcopus. Et regula intelligitur siue illi ter
mini se habeāt tāq̄ adiectiuum ⁊ substātiuū siue sicut
dictio regens ⁊ dictio recta: vt sortes fuit dormiēs in
domo alba: denotat̄ enim sortē dormiuisse in domo ali
qua eo tēpore quo erat alba. Dicitur si cōstituāt acce
ptionē vnicam. Nam alias non opꝫ: vnde hec erit ve

ra brunell⁹ hominis albi equ⁹ fuit casu quo homo nō esset albus quā.lo brunellum possedebat sed nunc casus fuerit albus.

¶ Pro appellatione rōnis ponitur ab eis alia regula que talis est. Accusatiuus sequēs verbū importās actū aie interiorē restringitur quo ad appellationem ad appellan sū propriū cōceptum tali rō correspondentem recto vel in obliquo dū modo aliud nō ipediatur: vnde in hac ꝓpositione cognosco risibile ly risibile restringit illud verbū ad appellādū ꝓpriū cōceptū risibilitatis. Si vero t̄mīs precedat non ita stringitur sed quo ad aliquam cognitionē: vnde ad veritatē istius risibile cognosco sufficit me cognoscere hoīem licet ignorem illum esse risibilē. Ex his regulis sequātur hec corelaria. Primū ē hec ꝯñā est nulla. s. equū tibi ꝓmitto ergo ꝓmitto tibi equū risibile cognosco ergo cognosco risibile. 2. est posse stare q̄ a. et b. sine ꝓpositiones sinonime et q̄ qualiter eiusq; a. significet taliter. b. significat et econtra tamen. a. significat aliqualiter esse qualiter. b. nō significat esse posito q̄ ly a. sic ista ꝓpositio aliqualiter est qualiter. b. nō significare esse et. b significet illud idem. 3. est q̄ solum plato scit tot ꝓpositiones esse veras quot sortes scit esse veras: hoc liquet casu quo sortes sciat decē ꝓpositiones et plato hāc tantū tot ꝓpōnes sunt vere quot sortes scit esse veras. Reliqua que circa hanc materiā assuerant ex supradictis et ex in. 2. parte dicēdis lucida euadent. Et hec dixisse in presenti sufficiat.

¶ De exponibilibus.

INter alios plures modos quibus veritas et falsitas ꝓpositionum elucidatur: nō infimū locum tenet expositio: a qua ꝓpositio dicitur exponibilis: ideoq; (tricis oībus et inutilibus sophismatib⁹ omissis) q̄ in hac materia ventilari solent: vtiliora et solidiora breuiter et lucide ꝓ mea virili pertractabuntur.

¶ Est igitur propositio exponibilis: propositio non per se nota quo ad nos: ac proinde claritate indigens ratione alicuius sincathegorematis in ea implicite vel explicite positi. Exemplum primi tantum leo rugit. 2. homo incipit esse. Pro huius diffinitionis intellectu est cōsiderādum: ꝓpositionē posse dici per se notam tripliciter. s. quo ad se tm̄: quo ad nos tantū: et quo ad se et quo ad nos. Exēplū primi hō est aial. 2. nix ē alba 3. quodlibet est vel nō est. Amplius subdiuidit̄ per se nota quo ad nos: in per se notā quo ad nos oēs: vel quo ad nos sapiētes. Exēplū primi positū est. 2. angel⁹ non est in circūscriptiue i loco. Quā diuisionē (si eam perfecte itelligere tibi licet) inuenies in primo libro posteriorū a doctissimo cardinali pertractatam. Sumitur igitur in diffinitione ly per se nota quo ad nos indifferenter: hoc est pro per se nota quo ad nos tantū: vel quo ad se et quo ad nos simul. Dicitur rōne alicuius sincategorematis et c. quia in presenti non appellamus ꝓpōnem exponibilē omnē illam: que absolute exponi potest. q̄z plurime enim ꝓpōnes reperiri valēt: que per alias clariores reddūtur. Que ad presentē tractatum nō pertinent: vt si dicam: ad equitādū requiritur equus. Amplius ly sincategorema itelligi volo illud esse: quod cōiter ab oībus reputat̄ reddere ꝓpositionē exponibilē, put in proposito. Hoc dixerim: quia hec ꝓpositio sortes et plato est aial: non dicitur in ꝓposito exponibilis: que tamē per copulatiuā clarificari potest. Unde ne disceptatio de nomine sit: de tali sincategoremate in diffinitione loqui volui.

¶ Primum gen⁹ exponibiliū sm̄ aliquos est ꝓpositio vniuersalis affirmatiua vel negatiua: vnde dicunt propositionē vniuersalē affirmatiuā exponi posse per quādam copulatiuā: cui⁹ prima pars sit preiacēs: et secūda sit vna vniuersalis negatiua: cui⁹ subiectum sit subiectū exponibilis: et predicatū sit cōtradictoriū predicati eius. s. ie exponibilis: vt si dicam: oīs hō est albus: exponit̄ sic: hō est albus: et nullus hō est non albus. Ab aliis autē iste mo⁹ sua reicitur: eo q̄ nec in negatiuis nec in oībus affirmatiuis sit vniuersalis et verus: eo q̄ fundamentū cui innititur: sit ab vniuersali ad exclusiuā esse bonā ꝯñam terminis trāspositis: q̄d ꝓt esse falsum in negatiuis et in q̄zpluribus affirmatiuis: ac proinde assignatur alius mod⁹. Unde dicit ꝓpositionē vniuersalē debere exponi per duas exponentes: q̄rū prima est preiacēs: et. 2. est vna negatiua: cui⁹ subiectum est subiectū exponibilis: et predicatū ē aggregatū ex subiecto exponibilis et quadā implicatione: in qua negetur predicatū eiusdē exponibilis. Exēplum oīs hō currit: exponitur sic: homo currit: et nullus hō est homo: quin currat: vel nullus hō est homo: qui non currit. Et ista nullus leo est alb⁹: exponitur sic: leo nō est albus: et nullus leo est leo: quin nō sit albus. Sed mihi videt̄ hūc modū ꝓbādi nō esse expositionē sed cōfusionē: vn⁹ quisq; enim videre poterit: quanto clarior sit exponibilis exponentib⁹: tū q̄z ꝓpositio affirmatiua ē lucidior negatiua vt elici pōt ex philosopho probāte hanc veram: hō non est fedus: per hanc hō ē pulcher: primo perhier. Itē sequeretur 2. exponētem esse exponibilem et per exponētes obscuriores: et hoc in infinitum. Amplius sequeret̄ hanc eē exponibilē: quodlibet ens est vel non est: q̄d tm̄ est impossibile: cū sit primū principiū simpliciter: ac proinde nulla propositio reperiri valet clarior illo. At vero si aliquis arguat hoc esse falsum: nam philosophus ꝓbat illud. 4. methaphisice q̄d tū minime faceret: si nulla ꝓpositio esset illo clarior. Respōdetur ad ꝓbationē philosophi non esse ꝓbationē simpliciter: sed sm̄ quid vel ad hominē: nullatenus enim incōuenit aliqd esse simpliciter clarius obscuriusq; sm̄ quid vel ad hominē: et hoc cōtingere potest vel ex praua imaginatione vel ex passione affectionis vel odii vel ex cōsuetudine: vt colligit̄ ex auerroi i ꝓlogo. 3. phisicorum et ꝓhemio libri quē destructiones destructionū algazelis intitulauit. In presenti autē loquimur absolute de exponibilibus: q̄ ab omnib⁹ vel plurib⁹ expositione indigere iudicant̄. Alioquin teneremur concedere fere omnem propositionē mundi exponibilē posse esse. Nam omnis propositio est obscura. vel potest esse absolute: vel respectiue ad hunc vel illum hominem intellectu depravatum. Cōsimiliter mihi videt̄ dicendum de hac ꝓpositione: oēs apostoli dei sunt duodecim: quā aliqui sic exponunt: tota collectio vel maxima multitudo apostolorū dei est. 12. vel per vnam hipoteticā sic: aliqui apostoli dei sunt. 12. et nulli sūt apostoli dei: quin sint aliqui de. 12.

¶ Relictis istis inutilib⁹ expositionib⁹ ad exclusiuas accedendo prenotādum est ly tātum facere aliquādo propositionē de excluso extremo: aliquādo de exclusa copula: et aliquādo exclusiuā. Et quādo facit exclusi-

uam: dupliciter excludere potest. s. gratia alietatis: et
gratia pluralitatis. Item potest signū exclusiuum ex
cludere ab opposito tot9: ⁊ ab opposito partis. Item
potest excludere singulariter tātum: ⁊ pluraliter tan
tū: ⁊ pluraliter ⁊ singulariter simul. Que mēbra oīa
possunt faciliter diffiniri. Propositio enim de exclu=
so extremo est ꝓpositio exponibilis ratione signi ex=
clusiui cadētis tantū sup aliquod ꝓpositionis extre
mū totale vel sup aliquā eius partē. Exēplum pmi
homo est tantum aīal. 2. hō est videns tantū album.
Propositio de exclusa copula est ꝓpositio exponibi=
lis ratione signi exclusiui cadētis sup copulā ⁊ ter
minos eam sequētes: vt homo tātuȝ est currēs. Pro
positio exclusiua est ꝓpositio exponibilis rōne signi
exclusiui cadētis sup totā ꝓpositionē: vt tātum ani=
mal est hō. Et ꝓportionabilr possunt assignari diffi=
nitiones ꝓpositionū exponibiliū omnib9: de quibus
in presenti opusculo agenda verba sunt.

¶ Sed de ꝓpositione exclusiua exponibili alietatis
gratia dicēdum est. Pro quo scito in eis sicut in exce
ptiuis ⁊ reduplicatiuis quadruplicē ordinē reperiri
posse. Primus est vbi nulla interuenit negatio: vt
tantū deus creat. Scds vbi negatio sequitur signum:
vt tātum album nō est nigrum. Tertius vbi negatio
ponitur in capite ꝓpositionis: vt nō tātum de9 creat.
Quart9 vbi negatio preponitur: ⁊ postponit signo:
vt non tantū album non est nigrum.

¶ Scito. 2. omnē ꝓpositionē in qua nō negatur si=
gnum: signū exponibile esse exponēdum copulatiue:
et vbi negat disiunctiue. Et hoc est vniuersale in om
nibus exponibilib9 ꝓprie dictis. Ꝙ ꝓpter vniuer=
sales negatiuas (de quibus facta est superi9 mentio)
dictū est: que ꝓprie non sunt exponibiles: ⁊ in eis pro
positio negatiua exponit copulatiue: sicut ⁊ affirma
tiua. Quia signum exponibile ibi nō ꝓprie negatur:
imo est ipsamet negatio: vel ipsam includens.

¶ Scito. 3. in exclusiuis exponēdis ⁊ in omnib9 aliis
exponibilib9 summopere attendendū esse: quis in eis
sit t'mus primo ꝓbabilis. Uariata siquidē ꝓbatione
variabitur veritas vel falsitas ꝓpositionis. Hoc ma
nifestatur in hac ꝓpositione: tantū deus possibili ter=
non est creatura: nō absoluendo ly est a tēpore. Si em̄
prius ꝓbetur per suam de inesse: et 2. exponatur: erit
vera. Nam ista est vera: tantū deus non est creatura.
Quod pȝ: quia sunt sue exponētes vere. s. iste: de9 nō
est creatura: ⁊ omne nō de9 est creatura. Si vero pri9
exponatur: ꝙ ponatur in esse: est falsa: vt pȝ per has ex
ponētes: deus possibiliter est creatura: ⁊ om̄e nō de9
necessario est creatura. Unde pmo exponeda est rōne
illius signi tātum: qd confundit ly possibilr: quod est
particularitas quedā. Unde vt cōiter melius est: vt
sic hoc ꝓbatio a t'mo posito i loco pori nisi i exceptiuis
et reduplicatiuis: in quib9 quādo subiectū distribuit
non refert: ꝙ imediate exponātur: vel prius descēda=
tur sub termio distributo: imo cōiter exponitur absqȝ
descensu. Excepto similr si non ponat aliquod signū
propter cōem vsum: quia tunc nō incōuenit: ꝙ aliter
inchoetur ꝓbatio: vt si dicam: tantū. b. homo est aīal
vbi datur intelligi exclusionē fieri ab homine nō cō=
fuse: sed determinate ab isto vel illo: vnde in tali prius
est descendendū. Idem iudico de ista tantū oīs hō est
aīal: si ly omnis nō efficitur pars subiecti: nam si ho=
sit: īmediate pōt exponi. Consimilr si interueniāt duo
signa exponibilia: vel plura: suo ordine sunt exponē=
da: vt si dicam: cuiuslȝ hoīs ⁊ leonis ⁊. b. angeli tantū
quilibet equus preter fauellū in quātum albior bru=
nello incipit in. a. istanti ⁊ imediate post. b. instans de
sinet differre a toto forte infinite nigro. Hec enim pro
positio potest exponi multiplr ratione plurium signo=
rum: sed vt perfecte ei9 sensus pcipiatur: series que in
ter signa est: in expositione ser uāda est.

¶ His prenotatis ponuntur regle. 4. pro exclusiuis.
Quarum pma est: exclusiua pmi ordinis exponitur
per vnam copulatiuā: cui9 prima pars est preiacens.
s. ipsa exclusiua dēpto signo exclusiuo: et. 2. ē vna vni=
uersalis negatiua: cuius subiectū est t'mus cōtradicto=
rius subiecti exponibilis: ⁊ predicatū est idē cum ex=
ponibilis predicato: vt hic tātū aīal est homo: aīal est
homo: ⁊ nullum nō aīal est hō. Propositio scdi ordīs
exponitur similr per vnam copulatiuā: cuius prima
pars est preiacēs: et. 2. vna vniuersalis affirmatiua:
cuius subiectū est t'mus cōtradictori9. Propositio. 3.
ordinis cum cōtradicat ꝓpositioni primi: oportet vt
cōtradictorio modo exponatur: hoc ē per vnā disiun
ctiuaȝ: cuius pma pars est preiacēs: et. 2. est vna par
ticularis affirmatiua: cu9 subiectū est t'mus cōtradicto
ri9 ⁊c. Quart9 ordo cōtradicit. 2. ideo ꝓpositio hui9
ordinis exponetur cōsimilr per disiunctiuā quādam:
cuius prima pars ē preiacēs: et. 2. vna particulares
affirmatiua: cui9 subiectū est t'mus contradictorius ⁊c.

¶ Exēplū. 2. ordinis pȝ hic tantū aīal non est hō: aīal
non est homo: et omne non animal est homo.

¶ Exēplū. 3. ordinis hic: non tantū aīal est hō: nullū
aīal est homo: vel aliquod non animal est homo.

¶ Exēplū. 4. hic: nō tātum aīal nō est hō: om̄e aīal est
homo: vel aliquod non animal est homo.

¶ Hec regule intelligēde sunt: quādo t'mi sunt cōes:
et supponunt t'mi sicut in exemplis positis: ex quibus
potest elici modus: quo debeat fieri expositio. Quā=
do fuerint termini singulares: vel aliter t'mi supposue
rint. Hoc tamē semper seruādum est: ꝙ. 2. exponēs sit
opposite qualitatis: ⁊ subiectū eius sit cōtradictoriuȝ
subiecti exponibilis: ꝙ aut ē sit vniuersalis vel particu
laris: non eodem modo oportet semper obseruari: vt
faciliter vnusquisqȝ poterit percipere. Prefate quat=
tuor regule possunt memoriter retineri inseruiēti=
bus his. s. iste onas: cedit: magnos: ly. i significat
particularem affirmatiuā: ly. e. vniuersalē negatiuaȝ:
quales et esse debent esse exponentes primi ordinis ly
o. significat particularem negatiuā: et ly. a. vniuersa
lem affirmatiuam: ⁊ taliter se debent exponētes. 2: or=
dinis: et ex his alie due dictiones intelligi valent.

¶ Et deseruiunt he regule oīb9 exclusiuis: siue signū
excludat singulariter tantū: siue pluraliter tantum:
siue vtroqȝ modo: quia in quolibet horū modorū po=
terunt prefati quattuor ordines reperiri. Habent ta
mē aliquid peculiare: ⁊ est. Quādo signū excludit sin
gulariter tantum: debet subiectū determinari signo
singularis numeri tantūm. 2. exponēte: vt hic tantū
aīal est homo: erit. 2. exponēs nullum nō aīal est hō.
Et quādo pluraliter: signū debet esse pluralis nūeri:
vt hic tm̄ nulla aīalia sūt alba. 2. exponēs erit: nulla
non aīalia sunt alba. Si vtroqȝ modo: debet vtrunqȝ
signum apponi sub disiunctione: vt hic nullum ens
est populus. 2. exponēs erit nulla vel nullum nō ens
est populus: sit antē sm cōem vsum exclusio singula=
riter tātū: quādo subiectū exclusiue non est t'mus pōns
supponere pro plurib9 entib9 simpliciter: sicut est t'mus

collectiuus. Et est t'mus singularis numeri. Quando vero est t'mus ꝓ pluribus valēs supponere: siue sit t'mus pluralis numeri: vel termin⁹ collectiu⁹: potest vtroqꝫ modo excludere: sed cōmuni⁹ excludit pluraliter: presertim si aliud extremū sit etiam t'mus pluralis numeri: exēpla sunt facilia: ꝛ hoc ex diuersitate modi intelligendi potius ꝙ ex regulis cognosci possunt.

¶ Amplius scito prefatas regulas deseruire posse exclusiuis: in quib⁹ non fit exclusio a toto subiecto: sed a parte. In quib⁹ hoc peculiare reperitur: ꝙ in secūda exponēte negatio infinitans non debet addi toti subiecto: sed solū illi partia cuius opposito fit exclusio: vt si dicam: tātum hominis equus currit: debet sic exponi: hominis equus currit: ꝛ nulli⁹ non hois equus currit. Si ly tantū solum excludat ob opposito illius obliq̄ hois: si autē ab opposito totius exclusio fieret deberet dici in. 2. et nullum nō hois equus currit.

¶ Pro exclusiuis autē vbi ly tantū excludit pluralitatis gratia scito nil aliud eis speciale reperiri: preter hoc ꝙ non debet poni in subiecto t'mus cōtradictori⁹ vel infinitus: sed ly plura ꝙ: de quo predicatū debet negari in. 2. exponente: si sit primi ordinis. Ut hec tātum decem sunt precepta: exponitur sic: decē sunt precepta: ꝛ nō plura ꝙ decem sunt precepta. Et proportionabiliter possunt ceteri ordines exponi. Et excludit ly tantū isto modo: quādo in ꝓpositione ponitur aliquis termin⁹ numeralis: supra quem imediate cadit signum. Hoc dicitur, quasi t'mus numeralis ponatur a parte predicati: (vt hic tātum precepta sunt. 10) et vi verborum fit exclusio gratia alietatis: vt perspicienti patet.

¶ Nunc de ꝓpositionib⁹ de excluso extremo dicendum est: pro quibus aduertito ly tātum aliquādo excludere gratia alietatis: aliquādo gratia alteritatis: aliquādo gratia pluralitatis. Tunc excludit gratia alietatis: quādo excludit ab opposito illius: pro quo supponit extremū: cui adiungit: vt si dicas: sortes est tātum aial: albedo est tantū color. Et dicitur tunc excludere alietatis grā: quia denotat alietatē in substantia vel in re significata per modū substantie. Tunc vero excludit gratia alteritatis: quādo excludit ab opposito significati formalis t'mi: cui adiungitur: vt si dicā: sortes est tantū albus: deus est tātum misericors. Et dicitur gratia alteritatis excludere tunc: quia denotat alietatem in re: que est accidēs: vel ꝯm rem vel ꝯm modū significādi. Hic tamen attendito: ꝙ nō excludit semper ly tantū ab omi opposito significati formalis: sed vt cōmuniter ab opposito eiusdē speciei sub alterne: vel fit exclusio aliorū: ꝗ vt cōmuniter cōcomitantur vel possunt cōcomitari tale significatū formale: vt si dicam. Plato est tātum albus: nō est sensus illum nullā aliam qualitatē habere: sed ꝙ nullum aliū habeat colorem. Similiter si dicam. Petrus est tātum pistor: sensus est illū nullū aliud exercere offiū. Et sic de aliis dicatur: in quibus sensus poti⁹ ex equitate quadam ꝛ bonitate intelligēdi pensandi sunt: ꝙ ex regulis trahendi. Aliquando exclusio fit pluralitatis gratia: ꝛ hoc est quādo excludit alius numer⁹ formaliter a numero importato per extremū ꝓpositiōis: vt hic predicabilia sunt tantū quinqꝫ: cuius sensus est numerum quinariū reperiri in predicabilib⁹: ꝛ nullum aliū: nullum alium in qꝫ formaliter: vt dictum est: vbi enim sunt quinqꝫ sunt. 4. 3. et. 2. sed non formaliter.

¶ Dicitur ergo: ꝙ ꝓpositio vbi exclusio fit pmo modo: exponitur ꝑ vnā categoricā: in qua remoto signo exclusiuo ab extremo cui adiūgebatur: ponitur loco talis signi implicatio quedā: in qua negatur t'mus cōtradictori⁹. Ut si dicā: petr⁹ est tātū aial exponitur sic: petr⁹ est aial: quod non est nō aial. Et est hic precaulis habendū: vt in t'mis vbi est ampliatio: taliter sumatur contradictio ex parte t'morum vt sensus ꝓpositionis seruetur. Unde si dicā: plato erit tātum nigrū non bene sic exponitur: plato erit nigrū: quod non: non erit non nigrum. Nam dato q̄ plato sit futurus niger crastina die: et sequēti die albus: exponibilis est vera: et exponens falsa. Debet ergo exponi sic. Plato erit nigrū qꝺ non erit: nō quod erit nigrū. Et proportionabiliter dicitur de aliis. Et in isto modo exclusionis est bona dīa ab exponibili ad suā preiacētem seruatis seruandis.

¶ Propositio ast exponibilis. 2. modo cum sensus eius dependeat (vt dictum est) ex intellect⁹ bonitate ꝯm eandē bonitatem vel equitatē debet exponi. Unde hec ꝓpositio sortes est tātum albus: sic potest exponi: sortes est albus: ꝛ nō alio colore colorat⁹. Petr⁹ est tantum sacerdos. i. petrus est sacerdos: et nullam haber dignitatē superiorem. Et sic de aliis dicatur proportionabiliter.

¶ Propositio vero in qua fit exclusio gratia pluralitatis: eodem pacto exponenda est mutato termino cōtradictorio in ly pluraꝙ. Ut hec ꝓpositio predicabilia sunt tātum quinqꝫ: exponitur sic: predicabilia sunt quinqꝫ: que non sunt plura ꝙ quinqꝫ. Et nota ꝓ istis ꝓpositionib⁹ et supra dictis: ꝙ relatiuū implicationis non debet referre: nisi tantū cui adiungebatur ly tantum in exponibili: alias nō seruaret ꝓpositionis sensus: vt si dicam: plato videt tātum lapidē: qui non est nō lapis: que vera est si ly qui refert ly lapidē: et falsa referēte ly plato. Aliqui dicunt ꝓpositionem de excluso extremo solum dici posse: quādo ly tātum est principalior pars. Sed hoc non multum refert in proposito.

¶ Iam de ꝓpositionibus de exclusa copula (que: ab aliquib⁹ cum exclusiuis cōputātur eo ꝙ in eis compositio modificetur) dicēdū est. Et premisso in eis quattuor ordinis reperiri posse sicut in aliis: breuiter dicitur ꝙ ꝓpositio pmi ordinis debet exponi per quādā copulatiuam: cuius prima pars erit preiacēs. 2. vero vna negatiua: cui⁹ subiectū erit subiectū exponibilis eodem modo tentū: ꝛ predicatū erit cōtradictoriū predicati exponibilis. Ut si dicam: brunell⁹ est tantū aial exponitur sic: brunell⁹ est aial: ꝛ brunellus nō est non aial. Propositio. 2. ordinis debet exponi per aliā copulatiuā: cuius prima pars est preiacēs: et. 2. vna affirmatiua cōposita ex extremis: sicut dictuꝫ est: vnde hec petrus tātum nō est aial: exponitur sic: petrus nō est aial: ꝛ petrus omne aial est. Propositio tertii et quarti ordinis cū istis cōtradicant: cōtradictorio modo exponende sunt. Hic tamē oportet meminisse illi⁹: quod in principio dictuꝫ est: sc̄ꝫ si fuerit aliquis t'mus in aliqua exponibili: ratione cuius ꝓpositio sit prius ꝓbabilis ꝙ a signo exponibili: ab illo inchoetur probatio: vnde in ista hō tātum est albus: prius descēdendum est: ꝙ exponatur.

¶ Solet hic a multis dici: quēadmodū t'mi supponāt in exponibilib⁹: qualiter opponātur. Et ideo breuiter hec precurrens pono regulam generalē termin⁹ cui⁹ suppositio solū causatur a signo expōibilis: supponit

eminēter tot modis: qt supponit in exponētib⁹: volo dicere: q̄ i cognoscēda suppositione exponibiliū opꝫ aspicere: qualiter trī supponāt in exponētibus: ꝛ tot modis vel tot suppositionib⁹ supponunt trī in exponibilib⁹ eminēter ꝛ virtualr: vnde in hac ꝓpositione tātū homo ē aīal: ly aīal supponit determinate ꝛ distributiue eminenter ꝛ nullo vno modo formalr. Ratio hoc mihi persuadens duplex est.

¶ Prima quia cū prefata ꝓpositio exponat copulatiue: ꝛ in prima exponēte ly aīal stet determinate: ꝛ in scd̄a distributiue: ad ei⁹ veritatē requirit vtraqꝫ suppositio: et cū exponētes cōtineāt in exponibili eminēter: ly nō formalr: videt ꝯsentaneū esse rationi: vt etiā tales due suppositiones eminēter in ly aīal reperiantur. Nec valet: si dicatur hāc rōnem solum tueri dictū esse verū in exponibilib⁹ copulatiue ꝛ non disiunctiue. Non inq̄ valet. Nam cū exponētes simul sūpte et exponibilia mutuo sese inferant: ꝛ exponibilis disiunctiue idifferenter verificari possit ꝓ qualibet: que erit potior ratio: vt dicatur trūm supponere in exponibili sicut in p̄ma exponēte magis q̄ in. 2. vel econtra? Non enim videtur hic esse discrimē aliquod aspiciendo mutuitatē (vt ita dixerim) ꝯsequētie inter exponentes ꝛ exponibilem.

¶ Scd̄a ratio est (quia sicut cōiter oēs logici asseverant) exponibiles nō sunt pure affirmatiue: nec pure negatiue: cuius dicti nō potest ab eis alia ratio afferri: nisi quia in exponibili implicātur diuerse qualitatis copule: que in eorū exponētib⁹ explicātur. Ita q̄ videtur affirmandū esse trōs in exponibilib⁹ nō pure taliter vel taliter supponere sed multiplr. Ūn teneo regulam: quā pro posui vniuersalē in oībus ꝓpōnibus exponibilib⁹. Dixi autē oīs trūs cuius suppositio causatur a solo signo exponibili. Nam in hac ꝓpositione omne aīal preter hoīem currit: ly aīal bene stat distributiue formalr: eo q̄ distribuit a ly omne: qd̄ proprie nō est signū exponibile. Simlr si dicatur: tātum omnis hō est aīal: vel tātuꝫ. b. homo est aīal (ly oīs nō effecto parte extremi) pōt dici ly hō in p̄ma stare formalr distributiue: ꝛ in. 2. determinate. Nam illa signa ponūtur: vt prius descēdatur sub illo termino hō: ꝛ tūc virtute intellect⁹ quasi impedit signum: ne operet circa illos trōs: cuius signum est: q̄ prius debet descēdi: q̄ q̄ talis propositio exponatur.

¶ Nec doctrina hec pugnat cū dictis in suppositionibus: supponūt enim trī taliter: qualiter ibi dictum est nō pure ꝛ formalr sed eminēter. Unde hinc sumēda est glosa ꝛ sensus regularū illic positorum.

¶ Nec obstat similr dictum esse in suppositionibus subiectū exclusiue stare cōfuse tātum: cum in nulla exponēte taliter stet. Primo quia illud dictū fuit secūdo cōmunē opinionē. 2. quia ꝓ tāto dicitur stare confuse tale subiectū: quia nō licitum est d̄scēdere sub eo: et hanc credo fuisse mentē antiquorū. 3. potest dici stare confuse: quia in vniuersali de trīs traspositis taliter stat. Si que aūt exceptiones ponēde vise fuerint: ꝛ qualiter ad amussim hec regula intelligat: in. 2. parte examinabitur.

¶ Secūdum aūt cōem opinionem subiectū exclusiue p̄mi ordinis stat cōfuse tātum: ꝛ predicatū distributiue: et hoc formalr. In. 2. vero ordine predicatum (vt multi dicūt) stat cōfuse tātū: sicut ꝛ subiectū. In alijs autē ordinibus cū istis duob⁹ contradicant: cōtradictorio modo stare necesse est.

¶ Pro ascensu ꝛ descēsu ponitur regula hec: omnis trūs posit⁹ in subiecto exclusiue p̄mi ꝛ scd̄i ordinis regulariter stat imobiliter. Hoc ꝓbatur rōne: ꝛ authoritate. Ratione quia regulariter arguit ab inferiori ad superius cū distributione superioris ex parte scd̄e exponētis: vt patet hic: tātuꝫ aīal est hō: ergo tātū hoc aīal est hō. Nam subiectū scd̄e exponētis aūtis est nō aīal: ꝛ subiectū scd̄e exponētis ꝯñtis est non hoc aīal ꝛ in plus se habet nō hoc aīal: q̄ nō aīal ꝙ ꝛc. Dicitur regulariter: quia si dicatur: tantū. b. hō est vel tantuꝫ omnis hō est alb⁹: vt denotetur exclusionē fieri a quolibet supposito subiecti perse: tunc licitum esset descendere. Et similiter si ꝓprietates logice seruēt. Scd̄o ꝓbatur authoritate fere omniū antiquoꝝ: ꝛ presertim. d. s. p̄ma pte. q. 31. ar. 3. ad. 3. Et p̄mo sentē. d. 21. q. 1. art ad. 2. Ubi dicit sic. Dictio exclusiua imobilitat trūs: cui adiungitur rōne negationis implicite. Unde non sequtur: omnis hō est rōnalis ꝙ solus sortes: nō enī qd̄ est aliud a sorte: ē aliud ab hoīe. Unde negatio implicita in exclusiua dictione ad plura se extēdit: q̄si adiungitur trō ꝓprio: q̄ꝫ quādo adiungitur cōi. Sed rōne affirmationis pōt fieri descēsus: quia cū habeat duas expositiuas ꝓpositio exclusiua. s. affirmatiuā ꝛ negatiuam: in affirmatiua pōt fieri descēsus hec. d. s. Sub trō autē posito in p̄dicato: lꝫ descēdere seruatis seruādis: sub predicato ꝓpōnis p̄me ordinis possum⁹ descēdere copulatiue: ꝛ sub predicato secūdi disiunctim. Alij duo ordines cū his duobus cōtradicant: ex his iudiciū sumi potest. Uerū cum tales ꝓpositiones peculiarē habeāt modū: quo earū veritas possit censeri: superflue recurritur ad descēsum.

¶ Pro cognoscēda aūt oppositione ponūtur regule vniuersales pro exponibilib⁹ oīb⁹. Quaꝝ p̄ma est. Oēs ꝓpositiones copulatiue exponibiles: quaꝝ aliquę exponētes participāt legē cōtrariaꝝ: sunt contrarie: saltem de lege. Quales sunt iste: tm̄ aīal est albū: tantū aīal non est albū. Earū enim exponētes sunt due copulatiue legē cōtrariarum participantes.

¶ 2. est. Oēs ꝓpositiōes disiūctiue exponibiles. Quarū aliquę exponētes participāt legē sub cōtrariarū: sunt sub cōtrarie: quales iste sunt: nō tm̄ aīal est albūm: non tantū aīal non est albūm.

¶ 3. est. Omnes ꝓpōnes due quarū vna exponitur copulatiue: ꝛ altera disiūctiue: si eaꝝ aliquę exponentes participant legē cōtradictoriaꝝ: erunt ꝛ ipse iter se cōtradictorie. Ut tātuꝫ aīal est albū: nō tantū aīal est albū. Ex quo sequtur: q̄ etiā in exponibilib⁹ habet verū regula illa: nō est veri⁹ cōtradicere: q̄ꝫ toti ꝓpositioni negationē preponere vel prepositā demere. Immo quādo hoc fit: nō solū erit cōtraditio ꝫm legē tantū: sed etiā ꝫm enunciandi modum.

¶ 4. est. Omnes ꝓpōnes due quaruꝫ vna exponit copulatiue: ꝛ altera disiūctiue: si eaꝝ aliq̄ exponentes participant legē subalternariū: ipse erunt subalterne vt sunt he: tantū aīal est albū: non tātum aīal nō est albū. Eruntqꝫ regule prefate perspicue: si exponētes attēte prespiciātur. Et si regule in primo tractatu posite pro cognoscenda oppositione inter copulatiuā ꝛ disiunctiuam non fuerint obliuioni tradite.

¶ Pro oppositione autē earū ꝫm legē ꝛ ꝫm moduꝫ enunciandi simul ꝛ pro eaꝝ eq̄pollentia nō op⁹ est aliqua sup addere: his q̄ in p̄mo tractatu dicta sunt.

¶ Pro cōuersione in istis exponibilib⁹ ponit cōiter regula hec: scꝫ. Ab exclusiua primi ordinis ad vlti-

affirmatiuā de t͂mīs trāspositis est bona ꝯñā. Ut bene valet: tantū aīal est hō: ergo oīs homo ē aīal. Que regula tā multis limitationib᷒ a multis constringitur: vt eas ref rre pigeat: vt ergo breuitati studeam accipe hanc vtiorem ꝛ veriorem limitationem que ab aliquibus elicitur. Que talis est: tunc exclusiua pimi ordinis ꝛ vniuersalis de t͂mīs transpositis se mutuo inferunt: cum ꝯñe intermedie quibus talis cōuersio fiat: sunt bone. Sin aūt non opȝ talē cōuersionē tenere. Consequētie autē patent hoc modo: capio exempli gr͂a hanc ꝓpōnem: tantū aīal est album: ex qua infero suas exponētes sic: ergo aīal est album: ꝛ nullū non aīal est album: tunc vltra ergo albū est aīal: ꝛ nullum albū est nō aīal ꝑ cōuersionē simplicē ambarū partiū. Tunc vltra ergo album est ꝛ oē albū ē al' prima pars infertur a ꝓpositione de est: tertio ad ꝓpositionē de est. 2. Secūda tenet a negatiua ad affirmatiuā variato predicato ꝛc cuȝ cōstantia: que est prima pars. Tūc vltra album est: ꝛ omne album est aīal: ergo omne album est aīal: a tota copulatiua ad vnam partem: ergo de primo ad vltimum tātum aīal est albuȝ: ergo oē album est aīal. Si aūt autē velis videre: qualiter valeat ecōtra: probo illud sic. Et capio hanc vniuersalē: sc; omne album est aīal: et infero: ergo aīal est album per cōuersionē per accidēs: et iā habeo primā exponentē. Iterū accipio vniuersalē. s. omne albū ē aīal et infero: ergo nullū albū est ñ aīal ab affirmatiua ad negatiuā. Tunc vltra ergo nullū non aīal est album per cōuersionē simplicē: et iam habeo. 2. exponētem. Tūc de pmo ad vltimū: omne album est aīal: ergo tantum aīal est album. Optime ergo ꝓbatum est illam vniuersalē inferre exclusiuā: cum inferat copulatiue quālibet eius exponētem.

¶ Dicitur ergo ꝙ quotiensciq; iste ꝯñe intermedie fuerint bone: cōuersio predicta erit bona. Sin autē nō opȝ. Sūt aūt ꝯñe inter medie bone vt cōiter. Nisi in his casibus.

¶ Primus qñ ꝓpositio exclusiua habuerit pmā exponentē non pure affirmatiuā: vt hec habet: tantum deus cōtingēter est creans: que nō infert istaȝ: omne creans contingenter est deus.

¶ Secūdus quādo exclusio non fit ab opposito toti᷒ subiecti: vt non valet: tātum hominis equus est alb᷒ ergo omne album est hominis equus.

¶ Tertius est quādo non est similis distributio predicati exclusiue ꝛ vniuersalis: vt non valet: omne aīal est sanum: ergo tm̄ sanum est aīal. Nā si ly aīal distribuatur incōplete: aīs est verum: ꝛ ꝯñs falsum. Et finaliter quādo nō potest seruari acceptio eadē ita ꝙ vtrobiq; sit vnica vel non vnica vel suppositio vel appellatio: non oportet ꝯñam valere. Que omnia enarrare: ꝛ alia ꝙ plurima que hic possunt multiplicari consulto breuitatis amore dimitto.

¶ Per idem principiū potest probari ꝓpositionem scdi ordinis posse cōuerti in particularem negatiuā. Potest etiaȝ quelibet propositio exponibilis pmo exponi ꝛ post cōuerti s̄m regulas conuersionis. Et sic exponibilis pōt dici cōuerti virtualr: licet non formaliter: vt. d. s. facit pmo sentē. d. 21. q. 1. ar. 2. ad. 2.

¶ Dicēdū aduertito aliq͂ scitu digna. Et pmo scito antiquos in expositione harū exclusiuarū vti illo cōplexo aliud ab: loco negationis infinitātis: vñ hāc tm̄ hō est: sic exponebāt: hō est: ꝛ nihil aliud ab hoīe est: Sed iuniores ponūt ly nō infinitāter sumpto ꝛ in idē reddit sumpto ly aliud ab large.

¶ Pro quo scito. 2. ly aliud ab dicere aliqñ differētiā vel diuersitatē ꝓprie: ꝗ nō valet reperiri nisi iter extrema realia realr distincta. Et sic ista est falsa: ego sū ali᷒ a chimera. Et sub hoc sensu pħus dixit: ꝙ nihil est: nihil est idē: nec diuersum. Aliqñ ly aliud ab dicit non idētitatē: ꝛ tunc tm̄ valet sicut negatio infinitās: et tunc idē est nō hō ꝛ aliud ab homine.

¶ Scito. 3 ampli᷒ ly aliud aliqñ excludere masculine aliqñ neutraliter: vt dicit. s. pma pte. q. 31. ar. 4. c. Unde hec ꝓpō sol᷒ pr̄ est deus dupliciter exponi pōt. pmo sic: pr̄ est de᷒: ꝛ null᷒ ali᷒ a patre est de᷒. Et tūc est falsa. Alio mō sic pr̄ ē de᷒: ꝛ nihil aliud a pr̄e ē de᷒ ꝛ tūc ē vera. Sed prim᷒ sensus ꝓprior est. vt. d. s. dicit vbi supra: vbi ponit modū exponēdi talem ꝓpōnem. s. per duas expositiuas in arg͂ in contra.

¶ Scito. 4. signa exponibilia esse hec: tm̄: tm̄modo: solū: solū mō: precise: dūtaxat: sol᷒. a. um. vnic᷒. a. um. Inter q̄ est dr̄ia. Et pmo dr̄ ly sol᷒ ꝛ ly vnic᷒ differre ab oib᷒ aliis: ꝛ iter se. Differūt cū ab aliis: eo ꝙ cetera oia sunt aduerbia: ac ꝓinde nō pn̄ sumi nisi sincategorematice ly Xo vnic᷒ ꝛ solus cū sint noīa possunt sumi sincategorematice et categorematice. Tunc ly solus sumit categorematice: qñ tm̄ valet sicut solitari᷒: ꝛ sic sumit genesis. 2. Ubi dr̄: nō est bonū hoīem esse soluȝ. Et ioānes. 6. fugit iesus in mōtē sol᷒. Et tūc determinat adiectiuū: cui adiūgit ꝛ remouet ab eo cōsortium eiusdē nature ꝛ cōditiōis cū illo. Dr̄ eiusdē nature ꝛc. quia dicim᷒ religiosuȝ incedere solū: qñ sine socio perambulet. Alio mō sumitur sincategore: ꝛ tunc sumit dupliciter. Uno mō vt facit ꝓpōnē ō exclusio extremorū: et sic excludere pōt gr͂a alietatis ꝛ alteritatis: vt dictū est. Uñ. d. s. dicit ꝙ solus᷒ hec potest ē de᷒ pr̄ excludere a forma subiecti. Et erit sensus: pr̄ cū q̄ null᷒ ali᷒ est pr̄: est de᷒. Et tūc est Xa. Et hec mō sumit a bt͂o augu. 6. de trinitate: cū dicit solū patrē dicim᷒: nō qr separat a filio vel spū sancto: s; hoc dicētes signi᷒: ꝙ illi simul cū eo nō sunt pr̄. Et hic sensus nō est cōis: nec ꝓprius. Scdm vero sensuȝ ꝓpriū excludit a cōsortio pdicati: Et sic prefata ꝓpositio est falsa si excludat masculine: vera autē si excludat neutralr.

¶ Est ꝛ alia differētia inter ly sol᷒ ꝛ ly tm̄ ꝛ ꝯsimilia signa: qr ly sol᷒ nō ꝓpne ponit ex pte pdicati: qd sumit formalr: qr respicit suppositū: in quātū excludit aliud suppositū ab eo: cui adiūgit. Sed hoc signū tm̄ pōt sumi ex parte subiecti: ꝛ ex parte pdicati: possum᷒ eñ dicere tm̄ sortes scribit. i. null᷒ ali᷒. Et sortes scribit tm̄. i. nil aliud facit. Oia hec hñtur ex. d. s. 1. pte. q. 31. ar. 3. et. 4. et. pmo sentē. d. 21. q. 1. in oib᷒ eiusdē articulis: vbi ponit ꝙ plurima ad hanc materiā attinētia q̄ ad modū exponēdi: descēdēdi ꝛ cōuertēdi tales ꝓpōnes: ꝛ qualr loqui in eis recte debeam᷒. Ubi ꝛ videbis. d. s nō solū diuinū theologū: sed ꝛ mirabilē logicū agere. Uidebis silr textū illi᷒ eiusdē distin. Ubi multa ponūt a magrō adducta ex beato augu. ꝛ ab aliis doctorib᷒.

¶ Scito. 5. silr ē dr̄iaȝ inter ly vnic᷒ ꝛ alia signa. Et dr̄ia est q̄ ad duo. Primū est: qr ly vnic᷒ excludit a cōsortio pdicati oē suppositū: pro q̄ subm supponit: solo vno dūtaxat excepto: ꝛ tn̄ ē excludit res alias. Uñ si plures hoies currāt: ꝛ cetera aīalia quiescāt: ista est falsa: vnic᷒ hō currit. Si vero sol᷒ sortes curraet iter hoies: ꝛ cetera aīalia cū illo: ista esset vera: vnicus hō currit: ista existente falsa: tm̄ homo currit.

¶ Ex quo differentia aufert. 2. et est: ꝙ nec oȝ expone

sicut et alia signa: nec a ppone in qua tale signum ponitur ad vnitatem est bona osna. Potest autem expositio eius sic dari. s. vnicus hō currit. i. hō currit: et nullus hō cum illo currit. Sed (vt mea fert opinio) potest dici dr̄iam esse inter hoc signum et alia: quia alia possunt gratia alietatis et pluralitatis excludere: ly vero vnicus tm̄ excludit gratia pluralitatis: licet nō importet numerum sed principium numeri. Tm̄ enim videtur sonare vnicus sicut vnus solum. Unde hec ppositio vnicus hō est albus: potest etiam sic exponi: aliquis hō est albus: et nō plures hoies q̄ vnus sunt albi.

¶ Sexto. 6. dubium esse: quid excludat signum exclusiuum qn̄ additur alicui termino. Ad qd̄ rn̄detur secundum doctrinam. s. d. q̄ dictio exclusiua addita vni psone in diuinis nō excludit aliam in predicatis essentialibus: bene tamen in predicatis psonalibus. Ex quo habetur concordia dictorum. d. s. dicentis: alicubi dictionem exclusiuam additam vni relatiuo excludere correlatiuum. Et alibi dicentis oppositum: vtrūq enim verum est per respectum ad pdicata diuersa. Hec habetur ex. d. s. prima parte et primo senten. q. et dist. supradictis et sup mathe. ca. 21. sic. 3. part. q 78. ar. 4. et 1 primum dicit dictionem exclusiuam additam principali agenti non excludere instrumentum. Durandus autem ponit hanc conclusionem (cum dictio exclusiua dicat negationem associationis cuiuslibet diuersi ab incluso) ergo illud excluditur: qd̄ nō est idem cum incluso p essentiam: vel saltem subiecto: omne enim tale dr̄ pprie et simplr diuersum. q̄ autem dictio exclusiua oportet negationem associationis etc. probat ex pħo in elenchis: vbi dicit: ly solus idem esse qd̄ non cum alio: conclusio autem pbatur ab eo inductiue: et satis abunde primo sent. d. 21. q. 5. Ex quo infertur: q̄ dictio exclusiua addita diffinito non excludit diffinitionem. Nec addita speciei: excludit genus. Nec addita toti integrali: excludit partem. Nec addita subiecto: excludit accidens: si accidens signetur in concreto: qui enim dicit hō: dicit risibile. Infertur etiam dictionem additam vni relatiuo excludere correlatiuum vt dn̄s durandus dicit.

¶ Sed contra qz sequeretur hoc nō esse verum nisi in creaturis vbi relatiuum differt essentialr a correlatiuo: cuius oppositum est in diuinis: pn̄a vera pz qz conclusio dicit q̄ nō excluditur illud qd̄ est vnum in essentia cum incluso. i. cum re significata p terminum cui signum exclusiuum additur. Ad hoc dubium videtur dicendum: dn̄i durandi dictum esse intelligendum nō de essentia rei p qua supponit terminus cui additur signum exclusiuum sz sumit essentiam p formali significato tm̄ cui addit pfatum signum. Unde hec est vera tm̄ pr̄ generat filium i diuinis: et ly tm̄ excludit filium q̄ lz sit vnus essentialr cum patre et sim q̄ est deus. Nō tm̄ est vnum in relatione paternitatis imo quia habet oppositam relationem distinguitur psonalr a patre. Sed qz paternitas ē de conceptu q̄dditatiuo patris vt sic: ideo ipsam quidditatem relatiuam vocauit essentiam. Hunc credo esse sensum pdictorum verborum et eorum q̄ q̄stionis in fine. q. ponit dicens q̄ vnum correlatiuum nō facit vnum in essentia cum suo correlatiuo. Nisi dicatur hoc ideo dici qz vnum correlatiuum non concurrit partialiter cum alio ad constitutionem vnius essentie. Sed de his hactenus.

¶ Sequitur de exceptiuis.

Consequenter post exclusiuas (insequendo cōem pcedendi ordinem) restat modum quo exceptiue exponantur elucidare. p quo sciendum q̄ ppō exceptiua dr̄ ppō exponibilis vel claritate indigens rōne huius signi p̄ter vel alicuius sibi equiualentis: qualis est hec omne aial preter hominem currit.

¶ Sciendum. 2. ad cognitatem exceptiue primo requirit: vt terminus a quo fit exceptio: sumatur cum signo vniuersali. Nō enim latine dr̄ aial preter hoiem currit: sz oē aial p̄ter hoiez currit. Et hoc nō tm̄ voluntati q̄ rōni innititur: licet grāmatica vt cōiter vsui et autoritati innitatur. Rō autem est. Nā in pte secundum modum loquendi exciperetur ab aliq̄ toto qd̄ ibi secundum modum loquendi nō includitur. Sed si dicam: aial currit: hō nō necessario ex vi locutionis includitur in ly aial: respectu pdicati. Cum enim indiffinite loquimur: sufficit: vt equus vel leo currat. Si autem dicam oē al' curritur secundum rigorem locutionis datur intelligi pdicatum cōpetere omni illo: pro quo subiectum supponit: quorum vnum ē hō. Et tunc cōgrue pōt excipi: dicendo omne aial preter hominem currit.

¶ Secundo requiritur ad eandem cōgruitatem: vt illud qd̄ excipitur: sit aliq̄ modo significatum p terminum a quo fit exceptio i. formalr vel materialr: taliter q̄ terminus a quo fit exceptio: possit pro illo supponere vel accipi. Unde hec nō est cōgrua: oē aial preter lapidem ē: qz ly aial sub nō pōt accipi nec supponere pro lapide: nisi forsan xp̄us assumeret lapidem: quia tunc hec esset vera: lapis est al'. Sed loquimur extra hunc casum. Congrue tm̄ diceretur: oē currens preter album est nigrum. Quo fit vt nō requiratur partem extra captam semp esse inferius quid ad totum. a quo fit exceptio. Hoc etiam. 2. pbatur eadē oīno rōne qua et primum.

¶ Sciendum autem. 3. in q̄libet ppōne exceptiua reperiri quattuor terminos. Primus est a quo fit exceptio: et est ille: quē imediate sequitur dictio exceptiua. Et terminus qui excipitur et ē ille: q̄ imediate sequitur signum exceptiuum: et dr̄ pars extra capta. Tertius est ipsa dictio: vel signum exceptiuum: quo mediante fit exceptio. Quartus est predicatum: respectu cuius fit exceptio.

¶ Dictiones autem exceptiue sunt preter: preterq̄: excepto: nisi: et alia similia signa. Inter autem duas prima est differentia: quia ly preter post se exigit acusatiuum: ly vero preterq̄ tale casum: qualis precessit. Exemplum primi omne aial preter hoiem currit. Scdi oē aial preterq̄ hō currit. Ly vero nisi differt ab aliis duobus: eo q̄ ly preter et p̄terq̄ pnt poni tā in ppositione affirmatiua q̄z negatiua: sed ly nisi pprius et cōgruentius excludit ab vniuersalitate negata: vt ibi: nō est hic aliud nisi domus dei et porta celi. Genesi. cap. 23. Et pōt sumi dupliciter: vno mō cōditionalr: et tunc tm̄ valet: sicut ly si non. Ut ibi noli querere fieri iudex: nisi valeas virtute corrūpere iniquitatem. Eccl. 7. Alio mō sumitur exceptiue: vt nemo nisi filius nouit patrem. Similr ly p̄ter sumitur tripliciter. Uno mō diminutiue vt. 20. p̄ter. 10. sunt. 10. Alio mō additiue: vt si dicā: dabit deus seruientibus sibi vitam eternam preter bona tēporalia. Alio mō sumitur exceptiue: vt oē ens p̄ter deum ē creatura.

¶ Sciendum. 4. pro exceptiuarum expositione in eis esse reperibiles quattuor ordines pportiōabiles illis quattuor: de quibus in exclusiuis dictum est. Et patent. Hic exēplariter. Oē aial preter hoiem est album. Oē aial preter hoiem non est album. Nam omne aial preter hominē est album. Non omne aial preter hoiem non est album. Non tamen desunt: qui dicant octo ordines in eis reperiri posse: multiplicantes predictos. 4. ordines apponendo eorum cuilibet negationem post terminum a quo exceptio fit: vt imediate cadat supra signum exceptiuum. Ut si dicam sic. Oē aial non preter hoiem currit. Oē aial nō p̄ter hoiem nō currit. Nō oē al' nō p̄ter hoiem currit. Non oē aial nō p̄ter hoiem nō currit. Sed qz intellectis. 4. primis ordinibus vnusquisq hos etiam callere poterit: de eis mentionem amplius nullatenus faciemus.

¶ Exceptiua igitur primi ordinis exponitur p vnā copula

tiuā cōpositā ex tribus categoricis: in quarum prima affirmat̄ p̄dicatū de aggregato ex t̄mīo a q̄ fit exceptio: ⁊ de illo q̄ excipit̄ mutato signo exceptiuo in negationē ⁊ affirmatē. In. 2. vero p̄dicat̄ t̄mīo a q̄ fit exceptio d̄ parte extra capta. In. 3. vero negatur p̄dicatū exceptiue de parte extra capta. Vñ hec ꝓpō om̄e aīal preter hoīem est album exponitur sic: omne aīal nō hō est albū: ⁊ oīs hō est aīal: ⁊ nullus hō est albus.

℄ Propositio. 2. ordinis eodē mō exponi debet hoc tm̄ variato: q̄ p̄ma categorica debet esse negatiua: et vltima affirmatiua: vt hec omne aīal p̄ter hoīem non est albū: exponit̄ sic: omne aīal non hō non est album: et omnis hō est aīal: ⁊ oīs hō ast album.

℄ Propositio. 3. ordinis exponit̄ p̄ ꝯtradictorias ex exponentes: vt hec nō omne aī. preter hoīem est albū: exponitur sic: aliquod aīal nō hō nō est album vel hō nō est animal vel homo est albus.

℄ Propositio. 4. ordinis exponit̄ per ꝯ̄dictorias. 2. ordinis: vt hec nō om̄e aīal preter hoīem nō est albū: exponitur sic aliqd aīal nō homo est album: vel homo non est aīal vel homo est albus.

℄ Hic tm̄ aduerte: vt seruet̄ t̄orū suppositiones: sicut in prefatis exēplis seruate sunt: q̄n oēs t̄i fuerint cōes: ⁊ distributiones fuerint complete. Dr̄ q̄n t̄i fuerint cōes. Nam si dicatur: oē aīal preter sortē currit. In. 2. et in. 3. exponētib⁹ nō pōt subiectū distribui. Proportionabilr̄ expositio deb; etiā fieri: q̄n exceptio non fit a t̄ro posito in recto sed in obliq̄: vt hic cuiuslʒ aīalis preter q̄ʒ hoīs anima ē mortalis. Expositio eīn fiet sic: cuiuslibet aīalis nō hoīs aīa est mortalis: ⁊ oīs hō est aī: ⁊ nulli⁹ hoīs anima est mortalis. Proportionabiliter dicatur in copulatis ⁊ disiunctis.

℄ Sanctus thomas in expositione epistole ad galathas lect. 4. explanās illd̄ apostolicū dictū. s. Mihi aūt absit gl̄iari nisi in cruce dn̄i nr̄i iesu xp̄i. Dicit sic. Mihi autē ⁊c. propositio exceptiua est includēs vnaʒ affirmatiuā: ⁊ aliam negatiuā. Et vtrāq̄ ꝓbans apostolus: duo signa ponit. i. a duplici signo probat. Primū est mūdū esse mortuū in corde ei⁹. Vñ p; in illo apostolum nō gloriari. 2. signū est: q̄ nihil aliud cupiebat mundo ꝓdere nisi crucē dn̄i nr̄i iesu xp̄i. Ex quo liquet ap̄lum in cruce gloriari. Hāc expositionē. d. s. attulit: cū ob illi⁹ bonitatē: tū ne aliq̄s arbitret̄. d. s. aduersari p̄fate expositioni: eo q̄ solum duas exponētes posuerit: nō em̄ negauit. 3. Sed duas affirmauit ex q̄bus pōt facilr̄ elici tertia. Modus aūt exponēdi hos. 4. ordines p̄ has. 4. dictiones intelligi pōt. s. cātātes certabāt: formosi: in choro. Ubi sunt vocales quarū sigtione ex dictis in exclusiuis colligi possunt.

℄ Sciēdū. 5. q̄ in exceptiuis pro carū intellectu ꝯtipiēdo solent poni aliq̄r regule quarū p̄ma est. Omnis ꝓpō vl̄is in parte v̄a ⁊ in p̄te falsa pōt reddi vera: si excipiat̄ id: per q̄d reddit̄ falsa. Dr̄ ꝓpō in parte vera et in parte falsa: q̄n ei⁹ aliq̄ vel aliq̄ singulares sunt vere: ⁊ eiusdē aliq̄ v̄l aliq̄ false: q̄lis ē hec: oē aīal ē rōnale: que pōt reddi vera: si dicat̄ oē aīal preter irrōnale est rōnale. Et ad hoc req̄rit̄: q̄ ꝓpō sit p̄uio ꝓbabilis rōne v̄litatis: alias nō oportet. Vñ si dicat̄. Desinit omne albū esse: in casu: quo solū sint duo alba tm̄: quoꝝ vnuʒ desinat esse: ⁊ aliud non. Licet ls vera videat̄ rōne partis vni⁹: ⁊ falsa rōne alteri⁹: qz tn̄ nō est p ascēsum probabilis: sed p expositionē: ⁊ p illā ꝓbatur falsa: reputat̄ in toto falsa. Req̄ritur etiā: q̄ ꝓpositio v̄lis sit cōplete. Vñ ista ē simplr̄ vera: vterq̄ homo currit: casu quo sint quattuor hoīes: quoꝝ duo currāt: ⁊ duo nō. Proportionabilr̄ dicat̄ de hac: omne aī est sanū: si distribuat pro generib⁹ singulorum.

℄ Sciēdum etiā q̄ ꝓpō pōt reddi vera duplr̄. Uno modo excipiēdo id: p quod reddit̄ falsa: vt dictū ē in exēplo posito. Scd̄o ponēdo ꝯ̄dictoriuʒ p̄dicati: vt oē aīal preter nō rōnale est irrationale: si sit affirmatiua. Si autē sit negatiua: potest apponi idem predicatū: vt hic om̄e aī preter irrationale non est irrōnale.

℄ 2. regula est. Omnis exceptiua cui⁹ subiectū cōplete distribuitur: ⁊ que copulatiue exponitur. Et e cuius subiecto toto fit exceptio: repugnat sue preiacenti. i. ꝓpositioni s residuo dēpto t̄mīo qui excipitur: ⁊ dictione excipiēte. Unde hec copulatiua est falsa om̄e aī preter hominē currit ⁊ omne animal currit. Due aūt propositiones dicuntur inter se repugnare: quādo ex eis nō potest cōstitui vna copulatiua vera. Dicit̄ cui⁹ subiectū complete distribuit̄. Nam dicendo vtrunq̄ aīal preter hoīem currit: que simul potest stare in veritate cū ista sua preiacente. s. vtrūq̄ aīal currit: casu q̄ duo sola aīalia bruta currant. Dicitur ⁊ a cuius toto subiecto ⁊c. quia hec est vera: oīs hō ⁊ omnis medietas preter superiorē medietatē sunt hō: ⁊ stat cū hac sua preiacēte. s. omnis hō ⁊ omnis medietas sunt hō casu quo solus sortes sit in mūdo. Dicitur que exponitur copulatiue: quia alias nō oportet: vnde hec copulatiua est vera: nō quilibet equ⁹ est hō: ⁊ nō quilibet equ⁹ preter fauellum est homo: prefata autē repugnātia in aperto erit: si statim ad exponētes exceptiue recurratur. Si autē aliquādo prefata repugnātia etiāʒ reperiatur in aliqua predictarū exceptionū: nō ob hoc licebit inferri dictā regulā esse falsam: dictū est enim non oportere i prefatis instātiis regulā sortiri veꝝ: nō aūt q̄ semper in illis reperiatur oppositum regule.

℄ Et vt melius expositionem ⁊ hanc repugnātiam percipias esto semper cautus in tertia exponente serues contradictionē ex parte copule ⁊ predicati respectiue ad adābas exponētes excepto relatiuo reciproco. Unde huius ꝓpositionis omnis equ⁹ preter fauellū videt se. 3. exponēs erit hec fauellus nō videt se. Ubi ly se refert fauellum ⁊ in prima refert ly equus. Hec autē omne ens preter deum possibiliter non est debet habere hanc pro. 3. exponente: scʒ deus necessario est. Et hec omnis substantia preter hoīeʒ sub̄a non est habebit hanc omnis homo oīs sub̄a est quia ly substātia in prima exponēte non debet distribui.

℄ Sciēdum. 6. quosdā ponere differentiā inter propositionē exceptiuaʒ ⁊ de excepto extremo asserentes hanc propositionem omne aīal preter hoīem currit dupliciter posse resolui vel probari. Uno modo per extremorum suppositionū: cuius p̄dicatū sufficienter verificatur vt quilibet alius termin⁹: scʒ dicēdo hoc est currens: subiectum vero non debet sic verificari hoc est animal nō homo. Nam solis brutis existentibus illa propositio esset vera ⁊ per cōsequens subiectuʒ supponeret ac proinde subiecto ⁊ predicato supponentibus pro eodē illa de excepto extremo esset falsa: quod minime dicendum est: oportet ergo sic subiectum verificari: scʒ hoc est aīal non homo ⁊ hō est vt seruetur eadem restrictio in ly homo. Sed mihi videtur dici posse: q̄ quando exceptio fit a t̄ro posito in recto ⁊ in subiecto nunq̄ posse constitui propositionem de excepto extrēo vel si posset mere gratis nec ꝓprie differre ab ipsamet si sit ꝑ ī sensum exceptiue. Dixi in

recto q̄in subiecto: q2 in obliq̄ bene pōt taliter ppositio cōstitui vt si dicā omē astrū preter iouem videns est homo ⁊ similiter si dicā: ego video omne astrū preter iouem. Et rō est quia talis exceptio nullā habitudinē denotat vel importat circa copulam in ordine ad p̄dicatū ⁊ si hoc possit seruari q̄n exceptio fit a recto etiam ⁊ tunc posset ppositio de excepto extremo cōstitui: vt hic hō qui omne aīal preter irrōnale est currit. Iste aūt ppōnes de excepto extremo resolui possunt per ascensum ⁊ descēsum ⁊ per extremoꝝ suppositionē sicut ⁊ alie categorice.

¶ Sciēdum .7. p suppositione trōꝝ in exceptiuis q̄ tr̄i precedētes dictionē exceptiuā supponūt fm exigētiam signoꝝ super eos delatoꝝ. Ceteri vero nō supponunt vnica suppositione: sed fm regulā in exclusiuis positam: fm autē cōem opinionē t̄us sequēs dictionē exceptiuā stat distributiue ⁊ p̄dicatū 3 similiter stabit distributiue. Supponūt tñ omnes t̄ri in exceptiuis immobiliter: ita q̄ nullo modo valet sub eis descēsus presertim ita q̄ ecōtrario valeat ascensus. Hoc p3 quia si descēdatur sub t̄o precedēte dictionē exceptiuam descendens erit incōgrua si sub t̄o eam sequēte argumentabimur ab inferiori ad suum superi⁹ negatiue admin⁹ in primo ordine. Si sub p̄dicato tūc quādo licet descendere nō licet ascendere. Et econtrario. Hoc patet nam quando in aliqua exponēte t̄us stat determinate licet descendere disiunctiue nō tamē descendere ⁊ quādo in aliqua exponēte stat distributiue licet ascēdere copulatiue sed nō descēdere. Verū est tamen licitum esse fm aliquos descēdere sub t̄is precedētibus dictionē exceptiuā mutando ly preter in ly non sed tunc poti⁹ descēdit sub prima exponēte q̄ sub tota exceptiua. Est tamē argumētū qd ꝯtra hoc fieri potest eo q̄ .d.s. dicit in p̄mo senten. d. 31. in expositione textus loquēs de ppositione hac. Nemo nouit filiū nisi pater q̄ sub illo t̄o nemo potest fieri descēsus ad personas diuinas āgelicas ⁊ humanas eo q̄ ly nemo ex cōmuni vsu loquētium possit pro his oībus distribuere: dato q̄ ex ppietate significationis habeat q̄ solum significet idē qd null⁹ hō sub quo sensu non cōiunctur pater: nec sp̄us sanct⁹ sub ly nemo: vt beatus augusti. affirmat. Sed ad hoc respōdetur intentionem .d.s. non esse dicere q̄ ly nemo ibi distribuatur p omnib⁹ personis diuinis angelicis ⁊ humanis: sed q̄ ex vsu loquētium taliter est nomen illud extensum q̄ ibi vel alibi pro omnib⁹ illis personis possit distribui. Immo vt ipse dicit super Mattheū cap. 11. et prima parte. 4. 5. ar. 4. ad. 2. quādo excipitur aliqua persona in his que ad essentiā pertinēt quelibet persona intelligitur excipi secus aūt contingit in p̄dicatatis personalib⁹ vt in exclusiuis dictū est. Similr illud qd dicit. s. licitum esse descendere ad omnes intellectuales personas intelligi debet vbi pro omnib⁹ distribuitur qualiter in p̄fata exceptiua nō stat. Quia t̄s a quo fit exceptio restringit̄ additione extra capta ⁊ signo exceptiuo p̄sertim tenendo subiectū totale esse aggregatū ex oībus illis tribus t̄is cuius oppositum aliqui asserunt tunc tres solū t̄num a quo fit exceptio esse totale subiectū i hac oē aīal preter hoīe3 currit ⁊ aliis silib⁹.

¶ Sciendū .3. p̄o exceptiuarū oppositionibus q̄ in eis potest sumi oppositio dupliciter vno modo fm legem tantum. Alio modo fm legē ⁊ modū enūciādi simul. Pro oppositione fm lege3 tm̄ nil aliud hic super addere est necesse his q̄ p̄o cognoscēda oppositione exclusiuaꝝ dicta sunt. Omnes enim due exceptiue copulatiue exponibiles quarū alique exponētes participānt legem contrariarum sunt fm legē cōtrarie ⁊c. Pro oppositione autē fm legē ⁊ modū possent constitui. 4. rotuli in quoꝝ p̄mo siruetur hec omne aīal preter hoīem est leo. In sc̄do hec oē aīal preter hoīe3 non est leo. In. 3. hec nō omne aīal preter hoīem ē leo In. 4. hec non omne aīal preter hoīem nō est leo. In quibus reperiunt̄ omnes oppositiones vt ꝯspicienti patet. Hic tamen aduertito posse contingere duas exponentes duarū exponibiliū participare legem contrariarū de forma ⁊ de forma acceptionis t̄oꝝ ipsis exponibilib⁹ eādem legem solum de materia participātibus. Hoc patet in ppōnib⁹ istis. s. oē aīal preter hominē necessario ē aīal: omne aīal p̄ter homiē possibiliter est aīal. Prima exponitur sic omne aīal nō homo necessario est aīal et omnis homo possibiliter est animal ⁊ omnis homo possibiliter non est animal. Secunda exponitur sic omne animal non homo possibiliter est aīal: et oīs homo possibiliter est aīal ⁊ null⁹ hō possibiliter est aīl. Nūc patet .2. exponētem p̄me ⁊ .3. secūde opponi de forma acceptionis t̄oꝝ. Qd autē ipse exponibiles non sic opponātur p3: quia iste sunt eiusdem acptionis terminoꝝ cum illis. s. omne ens preter creaturam possibiliter est deus et omne es preter creaturam necessario est deus. Et tamen ambe sunt vere vt exponētes p̄bāt: q̄ autem sint eiusdem acceptionis terminorum p3 quia eis nulla deest conditio preter sinonimitatē: que est inter subiectum et predicatū primarū. Quelibet enim earū habet predicatum sinonimū cum suo subiecto vel cum termino a quo fit exceptio: quod tamen in aliis minime reperitur. Ista tamē sinonimitas in oppositionib⁹ extrinseca est vt ex dictis in primo tractatu patere potest. Posset tamen non irrationabiliter dici hanc sinonimitatem in exponibilibus esse intrinsecam quāuis in aliis extrinseca sit. Cuius ratio est nam in aliis cathegoricis non attenditur nisi oppositio totius vnius propositionis respectiue ad alterā totam. In exponibilibus autem etiā aspicimus oppositionē suarum exponentium que se habent tāq̄ partes que virtualiter ibi continentur. Dixi virtualiter quia tenes exponibiles categoricas esse. Et si eminenter ⁊ in virtute plures contineant categoricas non tamen formaliter. Nunc autem sic est q̄ si non seruatur sinonimitas predicta non seruabitur oppositio exponentium: quod patet quia tunc non omnes exponentes participabunt in extremis: que participarent si talis sinonimitas seruaretur. Hoc exemplariter liquet in supradictis ppositionib⁹: in primis enim cu3 ly animal esset subiectum ⁊ predicatu3 exponētes due illarum. s. sc̄da et tertia secūde participarunt in extremis qd tamen nō contingeret si predicti termini non fuissent sinonimi vt in secundis videre licet.

¶ Sciendu3 .8. p̄o exceptiuarū conuersione Exceptiuam primi ordinis cōuerti posse per accidens dupliciter. Vno modo appenendo aliquod signum in predicato denotans illud supponere in conseq̄nte sicut in antecedēte. Et sic hec propositio: sc3 omne ens preter substantiam est accidens: conuertitur sic a accidēs oē ens preter substantiā est. Alio modo sic accn̄s ens preter substantiam est. Si admittatur illi⁹ ppietas. E nota ly. s. nō solū esse signū suppositionis. Se resolutionis: denotat enī p̄mo talē propōnē resoluēdam eē

probādū per exponētes q̄ per descēdētes. Secūdo deno
tat q̄ in scda exponēte predicatū debet eē illud idē q̄d
fuit in exponente scda. antecedētis: & tunc situaretur
in subiecto vel esset subiectū. In ꝯñte vero sit p̄dicatū
vel pars illi⁹: alioquin nō seruaret appellatio dictio
nis exceptiue cū denotaret exceptionē fieri a diuersio
vel respectu diuersoꝝ. Et si hec oīa seruētur etiā exce
ptiua scdi ordinis pōt couerti simplr. Unde hec oīs e
ens p̄ter substātiā nō est accñs cōuerter: sic a accidēs
oē ens preter substātiā nō est. Ubi ly. a. denotat idēti
tatē s̄m suppositionē resolutionē & exceptionē. Nec ce
plr. a. s̄m cōem impositionē eius: vt. s. confundat sed
aliter. s. vt sit signū illoꝝ trium. Et faciet tunc termi
num taliter supponere commino qualiter in antecedē
te supponebat.

¶ Propositio reduplicatiua (cui⁹ expositio vel enō
datio cōmuniter tertiū obtinet inter alias exponibi
les locū) sic diffiniri pōt. s. Propositio reduplicatiua
est ꝓpositio exponibilis rōne hui⁹ signi inquātū vl'
alicui⁹ alius sibi equiualētis: vt hō inquātum albus
est colorat⁹. Sciendū est aūt primo signa reduplicati
ua esse in quātū: in eo: q̄ s̄m q̄: prout: ea ratione qua:
et si qua alia sunt. Pōt aūt signū reduplicatiuū multi
pliciter sumi. Aliqn siqdē denotat specificationē. Ali
quādo diminutionē. Aliqn̄ do cōditionē seu tēp⁹ ali
quod seu modum. Aliquādo reduplicationē.

¶ Tunc autē signū reduplicatiuū (puta ly inq̄tum)
sumitur specificatiue qñ in ꝓpōne denotar ratio for
malis vel cōceptus sub quo predicatū cōuenit subie
cto vt si dicaz peccatū inquātū ens positiuū est adeo:
que verū est. Nam peccatū dicit formalr duo vt in ap
pellationib⁹ p3 & in multis locis doctrīe. d. s. p̄sertim
p̄ma. 2. q. 72. ar. p. ad. 2. et. q. 75. ar. p. in. c. et de veri
tate. ar. 6. in. c. Iste modus ab aliq̄bus noīalib⁹ & tho
mista quodā subdiuidit. Dicunt eīm ly in quātū aliqn̄
reduplicare ꝓpriū conceptū: & aliquādo actū. Exem
plū p̄mi cognosco sortē inquātum venientē. 2. deuz in
quantū deus est subiectū theologie. Sensus eīm p̄me
est me cognoscere sortem sub venientis conceptu. In
scda vero q̄ ratio formalis sub qua de⁹ est theologie
obiectum non est creano vel gubernatio sed deitas.
Et quia forma est actus dr̄ ibi ly inquātū specificare
actum. A cui⁹ subdiuisionis eluciddatione ampliori in
presenti sup̄ sedeo eo q̄ presentis instituti excedat li
mites: videat aūt cui libuerit s̄m cardinalē sup̄ p̄mā
partē. q. p̄ma. ar. 2. et. 3.

¶ Diminutiue sumitur signū reduplicatū qñ ipso in
teruenīēte aliquid dicitur de sbō quod sine ipso nulla
ten⁹ diceretur sine tali signo. Ut si dicā: forma ē in ma
ria scdm potētiā. Importat aūt & conditionē vt si di
cam: fac scdz qd̄ bene visum tibi fuerit. i. si bene tibi vi
sum fuerit: ꝓportionabiliter si dicam sub determina
tione nō licet descēdere scdm quod sumit vnice. i. qñ
sumitur vnice: cōsimiliter ibi. Et quidē filius hoīs s̄m
quod diffinitū est vadit. Lu. 22. ly scdm quod idē si
gnificat quod eo modo. Qñ vero sumitur reduplica
tiue tripliciter sumi pōt. s. ꝓut dicit causalitatem: con
comitantiam & imediationez. Et istis tribus vltimis
modis facit ꝓprie ꝓponem exponibilē. Quoꝝ diffe
rentia et diuerso modo exponēdi euadet nota.

¶ Sciendū. 2. in ꝓpōne reduplicatiua quattuor di
ctiones preter copulā reperiri. Primū est subiectū to
tale seu principale. vt si dicā hō in quātū rationalis est
risibilis: ly hō est prim⁹ t̄mus. Dixi subiectū totale seu
principale eo q̄ cōtrouersia est apud multos an totale
subiectū in predicta ꝓpōne & sibi similib⁹ sit ly hō so
lum an totum illud hō in quātū rōnalis: sed quia non
multū n in ꝓposito refert esse vel sic opinari in seque
tib⁹ ly hō solū vocabitur subiectū vt cōmuniter. Scda
dictio est signuz reduplicatū. Tertia est t̄mus illud si
gnū imediate sequēs. Quarta est predicatū ꝓpositio
nis. Ex his quattuor dictiōib⁹ constātur quattuor ge
nera ꝓpositionū ꝓportionabilia quattuor generib⁹
exclusiuarū & exceptiuarū. Et patent hic exēplariter
omnis leo in quātum aīal est substātia: oīs leo in quā
tū aīal non est substātia: non oīs leo in quātum aīal est
substātia: non oīs leo n quātum aīal nō est substātia
Aliqui vero (sicut i exceptiuis dictum est) addūt alia
quattuor gn̄ra sed illud inutiliter, sit & eorū sensus ex
predictorū intellectu elici potest.

¶ Exponitur: gprimū gen⁹ ꝓpōnum reduplicatiua
rū vbi signū dicit causalitatē per. 4. exponētes consti
tuētes vnam copulatiuā. Quarū prima est p̄ciacēs:
in. 2. affirmatur t̄mus reduplicat⁹ de subiecto exponi
bilis: in. 3. affirmat predicatū exponibilis de eodē t̄o re
duplicato. 4. est vna causalis in cuius aūte affirmatur
t̄mus reduplicat⁹ de aliquo trāscendēte & in ꝯñte affir
matur predicatū exponibilis d̄ relatiuo idē trāscēdēs
referente. Exēplum: hec ꝓpositio leo in quantū aīal ē
substantia exponitur sic oīs leo est substātia & oīs leo
est aīal & omne aīal est substātia & si aliqd est aīal illud
est substātia. Propositio scdi gn̄ris exponitur similr
copulatiue. Et prima exponēs ē p̄ciacēs: in scda enū
ciatur affirmatiue t̄mus reduplicat⁹ de subiecto expo
nibilis in. 3. negatur predicatū exponibilis de eodem
t̄o reduplicato. 4. est vna cōditionalis in cuius aūte
affirmatur t̄mus reduplicatus de aliquo trāscēdēti et
in ꝯsequēte negatur predicatū exponibilis d̄ relatiuo
referēte idē transcēdēs. Unde iste sunt exponētes pre
fate scde propōnis. s. oīs leo non est substātia & omīs
leo est aīal & nullū animal est substātia. Et quia aīal ē
aīal aīal nō est substātia. Cū vltima gn̄ra cū his duob⁹
cōtradicāt cōtradictorio modo exponi debēt. Unde. 3.
prefata ꝓpositio exponitur sic: leo nō est suba vel leo
non est animal vel aīal non est substāieis vel nō q̄ ali
quid est aīal illud est sba. Propositio aūt. 4. exponit
sic: leo est substātia & leo non est aīal vel anial est suba
vel nō quia aliquid est aīal illud non est substātia.
Et eodem ritu exponende sunt ꝓpōnes in quibus si
gna reduplicant gr̄a concōmitantie hoc excepto q̄ lo
co illius cōiunctionis: q̄ ponat ly si ita q̄ nihil aliud
mutetur. Propositio vero vbi est reduplicatio rōne
imediationis debet exponi per supra dictas. 4. expo
nētes quarū. 4. exponētes eqñ debet esse cōditionalis
et debet superaddi. 5. in qua denotat talis imediatio
Ut hec sortes i quātū homo est aīal exponitur sic: sor
tes est aīal & sortes et hō sunt predicata imediata. Ex
quo p3 q̄ imediatio de qua loq̄tur nūc denotatur eē
inter t̄m reduplicatū & predicatū. Sed iste sens⁹ per
quā rarus est inter logicos: sec⁹ autem est aliis duob⁹.
Imma. d. s. ponit illos in. q. de malo. q. p. ar. 2. ad. 2.
et ar. 3. ad. Ubi dicit reduplicatio quādoq3 dicit con
comitātiā & qñq3 rōnem p̄imi existentem. Et vocat
cōcomitantiā cōuertibilitatē vel sequelā inter vnum
et aliud: quia vnū nō separatur ab alio & ecōtra vel q̄
vnū infert aliud. Rōne3 aūt preexistētem vocat quādo
vnum est causa vel ratio alteri⁹ quia si est causa natu
ralr est prius: & si est ratio ad minus scdm rōnem erit

prius. Et si dicam ignis in quãtum calidus calefacit ibi denotat causalitas inter calidum esse et calefacere. Si uero dicam deus in quãtũ imutabilis est etern⁹ ly inquãtũ non denotat imutabilitatem dei esse causam sue eternitatis sed ratione ac ꝓ inde sm nũ nostrũ modũ intelligẽdi prius dicit imutabilitas eẽ ꝙ eternitas in deo cum vtrũqz sit simul scõm ꝙ in deo sunt. Et qñ dictio reduplicatiua reduplicat causam põt oĩe causarum gen⁹ reduplicare. De efficiẽte positum est exemplũ. De materiali ptꝫ hic oẽ elemen tũ: in quãtum cõpositum ex cõtrariis est corruptibile. De formali hic petrus et paulus in quãtũ scõi sunt similes: omne ens in quãtum bonũ est motiuũ appetitus. Potest similr reduplicare suppositum vel naturã vl' accñs. Prima duo patent in hac ꝓpõne xps in quãtũ hõ est creatura. Scdꝫ pꝫ hic hõ iquãtũ colorat⁹ est visibilis. Et elicitur hec ex. d. 3. senté. d. 10. q. 1. ar. 1 q. 1. in. c. Et. 3. pte q. 16. ar. ar. 10. et. 11. in. c. Mod⁹ aũt exponẽdi ponitur opusculo. 48. de quo dubitatur an sit. S. tho. Expositiones autẽ. 4. ordinũ dictoꝝ pñt p has dictiones designãt: ad malũ: retrahendo: ꝓ bonore: simoniã: quarũ sensus ex supra dictis haberi potest.

¶ Sciendũ. 3. neotericos logicos non oĩno eodẽ modo exponere reduplicatiuas quo antiqui exponebãt ꝗ modus ille idem est qui ẽt nos posuim⁹. Ponũt autẽ iuniores dialectici loco tũi trãscẽdẽtis tũm reduplicatum in vltima exponẽte ne solum talis expositio sit cõsequentia bona sed etiam formalis. Alioquin vt ipsi aiunt talis ɔña posset instari vt exẽplariter ptꝫ hic petrus est rationalis et petrus est hõ et oĩs hõ est rationalis et ĩ aliquid est hõ illud ẽ rõnale: ergo petr⁹ inquãtum hõ est rationalis: huic eñ ɔñtie instat per hanc petrus est currens et petrus est hõ et oĩs hõ est currẽs et si leo ẽ hõ leo currẽs ergo petr⁹ iquãtũ hõ ẽ currẽs in qua ɔña datur añs verũ et ɔñs falsum casu quo oĩs hõ currat. Et q. 4 exponẽs que est vltima pars añtis sit vera patet qꝛ est vna cõditionalis cui⁹ añs est ipse falsitas aũt ɔñtis adeo liquida est vt ꝓbatione minime egeat. Sꝫ huic assertioni vl' opinioni quidã egregie doct⁹ refragatur negãs ab eis afferri instãtiã qui nimo asserit nullã ɔñtiaꝫ esse bonã ex eo precise ꝙ añs sit impl'e: ac pro inde prefatã conditionalẽ esse falsaꝫ et sic non esse ꝓbatum predictũ exponẽdi modũ non esse formalẽ. cui⁹ respõsionis bonitas vel inutilitas ex negatione illi⁹ cõmunis fundamẽti pendet. s. an verũ sit ex impl'i seq̃ quolꝫ quod nunc exacte discutere absqꝫ pñtis instituti limitũ trãsgressione minime fieri posse arbitror. Ideoqꝫ sufficiat in ꝓposito dicere ad bonã expositionẽ sufficere ɔñam esse bonã et mutuam inter exponentes et exponibilem.

¶ Non enim expositio pmo et principalr ad ɔñtias formales cõstituẽdas inuẽta est sed ad sensum exponibilis intelligendum quod abunde fiet si ɔñtia prima facta necessaria fuerit. Reliquũ autẽ in scõa parte in cõseq̃ntiaꝝ tractatũ pma fauẽte causa elucidabit'. Hic etiã aũ aduertẽdum est reperiri posse aliquã reduplicatiuã ꝓpositionẽ que solum dicit causalitatẽ. Et illa est exponẽda per solam vnã ꝓpositionẽ causalẽ vt si dicã de⁹ inq̃ꝫtũ est bon⁹ et nos sum⁹ boni cui⁹ sensus ẽ quia deus est bonus nos sum⁹ boni sed hic modus loquẽdi raro reperitur inter doctores

¶ Sciẽdum. 4. cõiter summulistas hic excitare dubiũ scꝫ an necesse sit oẽm reduplicatiuã per. 4. exponẽtes exponi vel an possint tñ tres sufficere. Ad qd breuir respõdetur (omissis multis q̃ ab aliis dicitur) ly necessariũ quadrupl'r sumi. Aliqñ enim sigt tãtuꝫ sicut ly violentũ. Aliquãdo significat illud qd nõ potest alr se habere. Aliquãdo dicit necessitatẽ medii requisiti ad aliquẽ finẽ eo ꝙ talis finis nullo modo põt acquiri sine tali medio. Aliquãdo dicit etiã necessitatẽ medii sine q finis nõ põt bene acq̃ri tñ sine eo absolute. Dicitur ḡ. 4. exponẽtes necessarias esse: sumpta necessitate quarto modo. Hoc ptꝫ qꝛ lꝫ prima exponẽte omissa residue tres inferant formalr et cum ea conuertãtur imo. 2. et. 4. ad hoc sufficiant. Non ita pfecte elucidat' sensus exponibilis sicut sit concurrẽtibus oĩbus. 4.

Sciẽdum. 5. oẽs tẽos positos in reduplicatiuis precedentes dictionẽ reduplicatiuã supponere sm exigentiam signoꝝ et regulaꝝ in tractatu supponũ positarũ. Reliqui autẽ sm cõem opinionẽ diuersimode supponũt. Nam tẽus reduplicat⁹ supponit distributiue qñ signũ nõ negat. Predicatũ vero in scõ ordine stat cõfuse tñ presertim quãdo subiectũ distribuitur. Et semp sm tenẽtes tẽos sequẽtes ly si vel ly quia stare confuse. In reliquis ordinib⁹ stabũt sm exigẽtiam signorum. Hic tñ non est silentio pretereundũ quoddam dictum qd an pl⁹ libertatis ꝙꝫ rationis habeat nõ dũ cõpertuꝫ habeo. Et est signum negatiuum (quale est ly nullus) nõ negare signum exceptiuũ nec reduplicatiuum. Unde infertur has duas interse equiualere. s. null⁹ homo preter sortẽ currit et oĩs hõ preter sortẽ non currit. Huius quidẽ prefate assertionis nõ memini me legisse aliquã saltem verisimiliuã rõnem. Nec valet si aliquis dicat dictionẽ exceptiuam vel reduplicatiuã se habere in exponibili sicut coniunctio in hipothetica ac ꝓinde sicut ly nullus non negat cõiunctionẽ hipothetice ita nec pfata signa. Hoc inqꝫ nõ valet nõ eñ est simile quia cum exponibilis sit categorica ẽ vna ꝓpõ simplr. Hypothetica vero nõ sꝫ e cõiunctione vna et ob hoc supposita vni⁹ partis nõ habẽt de per se ordinem ad alteri⁹ partis supposita ac ꝓinde ly null⁹ nõ trãsie vltra terminos sue categorice sꝫ bene ly nõ. Et cũ dictio exceptiua ponat' in categorica vbi ponit' ly nullus dicitur ꝙ sicut negat alios tẽos ita et pfatas dictiones. Ne vero si q̃ras a me rationẽ quare ly non transcurrat negando oẽs tẽos quos post se reperit in eadem ꝓpõne quecũqꝫ sit illa (si tñ in principio ponatur) nõ ly nullus.

¶ Ad hoc respõdetur: rõnem esse quia ly null⁹ tantũ valet sicut non vllus et quia vllus respicit supposita ideo ly nullus etiã respicit illa. Cui⁹ signum efficax est quia ly nullus impedit simplicem suppositionem: oppm autẽ huius inuenitur in ly non. Et ex hoc habetur ly null⁹ nõ trãsire vltra terminos sue categorice quia (vt dictũ est) supposita vnius partis nõ habent habitudinẽ ad supposita alteri⁹ partis: que habitudo semper denotat' inter supposita predicati et subiecti affirmatiue vel negatiue in cathegorica ꝓpositione. Et cõfirmat' hoc qꝛ seq̃retur ly vel nõ negari in hac null⁹ homo est vel fuiea' qd est cõtra oẽs: ɔña ꝓbatur quia non est assignabilis ratio dispar.

¶ Sciendum. 6 in prefatis reduplicatiuis nõ licere descendere nec ascendere sub tẽis seq̃ntib⁹ signũ reduplicatiuum. Nec sub predicato quia virtu aliter descenderetur sub terminis positis in causalib⁹ vel conditionalib⁹. Et similiter appellatio de ly inquãtũ variaretur. Sub terminis aũt precedẽtibus signũ reduplicatiuum licitũ est descendere sicut in terminis non

exponibiliũ. Non desunt tñ qui affirmẽt sub predicato posse fieri descẽsum qñ subiectum non distribuit vel si stat descẽsus distictiuꝰ primo sub termino reduplicato. Et hoc scḋm dicũt quãtenus descẽsum distũctũ posse fieri in cõditionalibus. Alij asserũt sub predicato valere descensum disiũctiuũ: disiũctiuũ: ꝛ copulatiuũ pro sertim p singularia vaga. Sed tñ cuz ecõtrario non valeat descẽsus nõ bene enodat sensus talis ꝓpositionis per ascẽsum. Ideoqꝫ securius ꝛ meliꝰ est non ascẽdere neqꝫ descẽdere: sed per expositionem veritatem talium ꝓpõnum explanare.

¶ Pro oppositione aũt taliũ ꝓpõnũ cognoscẽda nil nouũ opus est anodare pter ea que in exclusiuis ꝛ exceptiuis dicta sunt. Potest si quidem in eis duplex oppositio reperiri: sm legem contum ꝛ sm legẽ ꝛ modũ enũciãdi sicut in exceptiuis ꝛ q̃ ibi obseruari precepta sunt hic etiam obseruari necesse est.

¶ De equipollẽtia etiã nil est speciale dignum qḋ hic elucidet: eqpollẽt siquidẽ sicut ꝛ reliq̃ categorice.

¶ Pro conuersionibꝰ vero sciendũ ꝙ reduplicatiua primi ordinis põt cõuerti seruata suppone: appellatione: et ꝓbatione tꝫoꝝ. Unde hec ꝓpositio omnis homo inquãtũ aĩal est substãtia põt sic cõuerti. s. substãtia omnis hõ inquãtũ aĩal est. Et cõsimilr dicat ir de ꝓpositione scḋi ordinis. Uñ. d. s. dixit in opusculo. 43. (si sui est) hanc ꝓpõnem: ignis inquãtum calidus calefacit debere sic cõuerti aliquid calefaciẽs inquãtũ calidũ est ignis. Et hoc vt seruetur appellatio.

¶ Sciẽdum tandẽ vltimo aliquos doctores assignasse differentiã inter ꝓpõnem reduplicatiuã ꝛ de reduplicato extremo eo ꝙ reduplicatiua sit imediate exponenda ꝛ ꝓpositio de reduplicato extremo sit diiudicanda per extemoꝝ suppositionẽ: qualis est hec: leo ẽ leo inquãtum rugibilis. Alij dicunt vel illã esse ineptã: vel reduplicatiuã: eo ꝙ reduplicatio sua aptenatura determinet copulã: ꝛ asserũt nullã esse ꝓpõnẽ cõgruã d̃ reduplicato extremo que nõ sit reduplicatiua: nisi in extremo sit aliquis cõpositio: vt si dicã sortes q̃ inquãtum albus est coloratus est currẽs. Similr si dicã: cognosco sortem inquãtũ veniẽtem q̃ idẽ significat ac si diceret inquãtum sortes est veniẽs. Alij dicunt ꝙ bene est dabilis ꝓpositio de reduplicato p̃dicato: nõ tñ de subiecto reduplicato. Mihi autẽ dicendũ videtur ꝙ si intellectꝰ coartet ly inquãtũ vt nõ denotet cuasalitatẽ inter subiectũ ꝛ p̃dicatũ vł cõcomitãtiã aliquã inter ea reptã ꝙ tunc potest cõstitui ꝓpositio de reduplicato subiecto vel p̃dicato indifferẽter. Hoc ꝑsuadetur: quia sensus quẽ assignãt affirmantes solum p̃dicatũ posse esse extremũ reduplicatũ põt etiã assignari ex parte subiecti: vt si dicã hõ inquantũ rõnalis est risibilis sensus erit aliquid de quo est verum dicere quod est hõ inquãtum rõnalis est risibile. quẽadmodum ꝛ ipsi dicunt sensum huius leo est leo inq̃tum rugibilis esse hunc leo est aliquid de quo est verũ dicere ꝙ est leo inquãtum rugibilis. De alijs autẽ extremis. s. q̃ sunt aggregata ex obliquo ꝛ recto vel qñ ponit implicatio nõ est dubiũ q̃n possint reduplicari.

Quartum locuz solebãt (presertim apud antiq̃s) sortiri ꝓpositiones exponibiles in q̃bꝰ ly incipit vel ly desinit inueniebatur: verũ q: neoterici cõiter exponunt ꝓpõnes de ly imediate ac ille eedem elucidant ꝓpõnem de ly incipit vel desinit nõ ꝑperã me facere videbitur si earum expositio p̃ponatur. Non est autẽ consuetũ tales ꝓpõnes sicut nec sequẽtes aliq̃s diffinire forsan ob hoc. s. quia nõ habẽt aliquod denominatiuũ quẽadmoduz tres species suprapositę hñt nisi forsan vbi ponit cõparatiuũ: quia potest dici ꝓpositio cõparatiua si vero fingendi talia denominatiua arripitur licentia per quã facile erit oĩbus eis diffinitiones assignare. Uñ si ꝓpositio cuius expositionẽ nunc intẽdimus vocetur imediata potest sic diffiniri Propositio imediata est ꝓpositio exponibilis rõne huiꝰ signi imediate vel alicuiꝰ sibi sinonimi. Et tũc ly imediata dicetur equiuoce d̃ tali ꝓpõne medio carẽte per qḋ ꝓbetur. A reliquis aũt exponibilibꝰ diffiniẽdis deinceps supsedebimus eo ꝙ eodẽ vel simili tenore diffiniri possunt.

¶ Sciẽdum autẽ p̃mo ly imediate (vt ipsum nomen pre se fert) importare negationẽ medij vel mediũ negatum aduerbialr tñ. Et cum multiplex sit mediũ sic et multiplex est ordo ita ly imediate multa media põt negare. Sed ꝓut in ꝓposito sumitur tñ attribuitur durationi tẽporali quo interueniẽte. s. ly imediate põt cõstitui. 4. ordines exponibiliũ sicut ex suptadictis colligi pot. Et ptꝫ hic exẽplariter: petrꝰ imediate põt hoc erit: petrꝰ imediate post hoc nõ erit petrꝰ nõ imediate post hoc erit: petrꝰ nõ imediate post hoc nõ erit. Primꝰ ꝛ scḋs ordo cõiter exponit p vnã copulatiuã cuiꝰ p̃ma ps ẽ piacẽs in scḋa aũt enũtiat idẽ p̃dicatũ de eodẽ subiecto cõcurrẽte ly quin ꝛ ly instãs. Unde prima ꝓpositio sic exponit: petrꝰ post hoc erit ꝛ nullum erit dabile instãs post hoc quin inter illud ꝛ hoc petrus erit. Scḋa sic petrus post hoc nõ erit ꝛ nullum erit instans post hoc quin inter illud ꝛ hoc petrꝰ nõ erit. Alij duo ordines hijs duobꝰ cõtradicentes per exponẽtes cõtradictorias exponi debẽt. Alij vero repugnantes huncmodũ obscurũ exponũt aliter sic p̃fatam primã ꝓpõnem. s. petrus post hoc erit: id est infinite ꝓpinque post hoc instans petrꝰ erit. Et cõsimiliter dicatur de alijs: vł ponũtur exponẽtes de ly infinite sic: petrus post hoc instãs ꝓpinq̃ erit ꝛ nõ tã ꝓpinq̃: quin magis. Uel aliter: petrꝰ imediate post hoc. hoc erit. i. ante quodlꝫ instãs post hoc erit.

¶ Circa oppositionẽ vero equipollentiã ꝛ cõuersionẽ tẽporisqꝫ suppositionẽ nil est hic notatu dignũ qḋ ex predictis non possit elici. Cõis vero opinio tenet t'am sequẽtem ly imediate stare confuse tantum eomõ quo istus sequẽs ly incipit vel desinit nisi determinetur ab aliquo signo peculiari vt hic imediate post hoc oĩs hõ erit. Ubi ly hõ stat distributiue: ad qḋ licet ascendere copulatiue non tñ licet sub eo descẽdere. Melius aũt est sub nullo tali t'ro ascendere vel descẽdere: eo ꝙ sufficiẽter veritas taliũ ꝓpõnum per expositionẽ enodetur. Et si aliquãdo valet ascensus ecõtrario non valebit descẽsus: sub t'is autem p̃dictibꝰ ly imediate licitũ est descẽdere imo expedit anteq̃ talis ꝓpositio exponat. Alioquin dabitur exponibilis falsa ꝛ exponẽtes vel exponẽs vera. Ut patet hic omnis leo imediate post hoc currit: posito ꝙ decem leones nascituri nunc sint ꝛ simul cum sit currãt. Et post decẽ dies nascantur alij nunq̃ cursuri: tũ exponens erit falsa hec. s. omnis leo ante quodlꝫ instãs post hoc curret. Quod aũt exponibilis sit verꝫ pꝫ q: ly leo nõ supponit nisi pro leone qui est vel imediate post hoc erit quia tantũ ad illum ampliatur. In exponẽte aũt stat absolute ꝓ omni leone qui est vel erit.

¶ Unde notãdũ ꝓ intellectu regularũ ampliationũ q: intelligi dñt vt hic dr. Item in hac hõ imediate an

te hoc fuit albus ly hō stat p hoīe q est vel imediate añ
hoc fuit t idē dicendū est qñ t'us sequtur ly imediate.
Cōsimilr dicēduz est de ly incipit t ly desinit qr includant
ly imediate quia importat inceptionē vel destionē.
Aliter aūt dicēdum est de t'is importātibus aliquā
operationē qua aliqd fit simplr vel scdm quid. Exēplū.
ego edifico collegiuz ly ego non ampliat. Sed ly collegium
.s. ad id qd est vel erit: siue illud sit futurū imediate
post hoc siue nō. Terminus aūt īportās operationē
qua aliqd corrūpitur vel disinit esse amplīat t'mum
seqntem supra quē cadit talis operatio ad ea que sunt
vel erunt: vt destruxi collegium .s. ad qd est vel fuit.

¶ Hic solet dubitari an hec expositio vel ona qua arguitur
ab exponibili ad exponētes vel cōtra sit formalis.
Ad qd dubiū aliqui respōdent negatiue. Et pbant sic:
hec ona est nulla angelus imediate post hoc
erit ergo angelus ante quodlibet ens futurū post hoc
erit. Et tamē eiusdez forme est cum hac angelus imediate
post hoc erit g angelus ante quodlz instās futurū
post hoc erit. Quod aūt sit similis forme ptz qr ly instās
.i. 2. nō facit similē formā cū aliq t'o sui añtis. Et si
aliqs dicat hoc esse falsum eo q in ly imediate includitur
ly instās hoc nihil est. Nō eī sufficit inclusio virtualis
seu in potētia sed debet esse formalis: sed melius
dixissent isti si hoc affirmassent de ly hoc. Nā qñ dicit
imediate post hoc ly hoc mōstrat istās t cū sua formalis
signo sit demōstratio seqtur formalr illud signe instans.
Sed contra hoc est instātia q affert ab aduersarijs
cuz prima: qr dicūt posse poni in vna ona ly futuruz
loco de ly pteritū absqz eo q destruat sillis forma.
Sz ad hoc pōt pōt dici q nō debet poni ly futurū nec
ly pteritū in exponēte sicut ipsi ponūt sed sufficit sic dicere
angelus imediate post hoc erit .i. angelus añ qdlibz
istās post hoc erit: sz quicqd de hoc sit dr nō ē necessariū
ad expositionē bonā esse onaz formalē vt dictū est.

¶ Hic tñ aduertito ly istās qd in exponētibus ponit
stare pro instanti vero vel imaginario ita q sensus isti
angelus ante quodlibz instans post hoc erit est: angelus
ante quodlz instans verū vel imaginarium tc.
Istis preintellectis presuppositaqz diffinitione ppositionis
exponibilis de ly incipit et de ly desinit. Sciēdū
pmo quattuor esse mēsuras durationū q sunt hee
eternitas: euiternitas: tēpus discretum: tēpus continuū:
et istans. Eternitas est mensura dei: euiternitas
angelorum: tēpus discretū opationū eorūdem angelorum
sicut intellectionū. Et tēpus rerum gñrabiliuz
t corruptibiliū. Instās reruz cuius duratio est p quod
daz indiuisibile tm. Que autē entitas sit vnūquodqz
istorum presertim duo prima nō est presentis instituti
elucidare: cum ob plixitatē fugiēdam: tum quia logicum
excedit negotiū: tū etiā quia per quā raro logici
in hac materia de eis loqūtur: tēporis aūt consideratio
et si ad philosophos ptineat principalr: non nihil
tamē ad hanc materiā intelligēdam cōducit. Ideoqz
scdo sciendū est tēpus (pūta thomistis ponitur)
esse quodā accidēs cōtinuū successiuuz subiectiue existens
in pmo mobili mēsuratiuū motus scdm prius et
posterius: ī quo accidēte reperitur indiuisibile quod
dam qd dicitur instans pportionabile puncto in linea.
Unde sicut in linea reperitur pūcta dupliciter. Uno
modo in actu t hec sunt extremalia. Quorum vnum
dicitur inchoatiuum. Alterum vero terminatiuum.
Alia sunt in potentia t hec dicuntur continuatiua lineē.
Et si linea cōtinuādi videret t sic eo rūperet vnus
punctus: scz ille in quo fit diuisio linee q generarentur
duo puncta in actu extremalia. Et cum iam resultarent
due linee actu in qualibet deberet reperiri terminatio
actualis. Conformiter ad hoc dicēdū est in tempore
cum sit ens cōtinuum (et si successiuum) reperiri
aliqua indiuisibilia quorum aliqua sunt extremalia t
hec sunt duo instantia. Quorum primuz vnum fuit
inchoatiuū t est illud in quo tēpus incepit in principio
creationis rerum: scdm actu ponetur in fine mundi
qñ motus celi cessabit scdm q scriptū est apocalipsis
10. de angelo iurante per viuētem in secula seculoruz
q amplius nō erit tēpus. Cetera autem instātia sunt in
potentia t cōtinuatiua partium tēporis: quorū nullū
fuit in actu: nisi dicatur primū mobile simul cum orbe
solis retrocessisse tpe iosue q statē dubiū poterit eē an fuerit
necesse ibi quietem interuenisse cuius respōsionem
omitto esset si quidem eius enodatio presentis materie
limitum egessio. Amplius intelligēdum q sicut in
linea que realiter est continua possumus imaginari
duas medietates distātes imaginarie. Ita possumus
imaginari duo puncta ibi inchoantia illas duas medietates
sic pariformiter licet oēs partes sint continuate
in tēpore nihilominus possumus imaginari vnam
horam quasi distinctam ab alia ac p inde simul imaginabimur
duo instanti vnum inchoatiuum talis hore
t aliud terminatiuuz eiusdem. Unde si hō quidam
nasceretur qui solum viueret vnam horam ille hō diceretur
incepisse in instanti inchoatiuo hore et desijsse
in eiusdem instanti terminatiuo

¶ Tertio sciēdum omnē rem que incipit esse dupliciter
posse incipere .s. vel per primū sui esse vel p vltimū
sui nō esse. Et oēm rem que desinit desinere esse vel p
primū sui esse vel per vltimū sui esse. Dicitur aūt pmū
sui esse t subintelligitur instās .i. pmū instās sui esse t
est illud in quo est verū dicere hec res nunc est t non
imediate ante hoc fuit. Et primū istās nō esse est illud
in quo est verū dicere hec res nunc non est t imediate
ante hoc fuit. Ultimū vero instās esse est illud in q verum
est dicere hec res nunc est t nō imediate post hoc
erit. Ultimū aūt instās nō esse illud in quo verū est dicere
hec res nunc nō est t imediate post hoc erit.

¶ Sciendum est 4. res esse in triplici differentia nā
qdā ē res pmanēs quo ad fieri q ad esse t est illa cuius
partibus nō repugnat simul produci t simul perseuerare:
vt celum t elemēta. Et aliaē successiua quo ad eē t
quo ad fieri t est illa cuius partibus vtrūqz repugnat .s.
et simul fieri et pseuerare sicut est tēpus t motus. Alia
est successiua quo ad fieri t pmanēs quo ad esse et est
illa cuius partibus non repugnat simul perseuerare
sed bñ simul fieri sicut domus: qñ fit artificialiter. Nam
si miraculose fieret tota domus simul esset permanēs
quo ad vtrūqz. Debetqz intelligi dictū hoc de rebus
habentibus quoquo modo partes in quas non repugnat
diuidi in ratione quātitatis: hoc dixeri quia deus
et est q dicitur res permanēs sed alia ratio est qua iste
res permanere dicantur huius diuisionis meminit. d.
d. 4. distin. 16. ar. 1. q. 5. ad. 2.

¶ Sciendum. 5. res permanētes cōiter incipere per
primum esse et desinere per primū non esse. Et res successiue
incipiunt per vltimū non esse t desinūt p pmū
nō esse. Et est sūme notādum pro huius materie intellectione
q nulla res q durat plus q p instans sit mēsuret
tpe continuo pōt habere vltimū sui esse hoc pbat pmissis
his fundamētis. Primū ē q qlz res pmanēs in-

cipit eē p̄ p̄mū sui esse. 2. est impl'e est duas formas sub stantiales esse simul in eadē materia. 3. est impl'e ē duo instātia esse imediata in tp̄e cōtinuo. 4. est impl'e ē ma teriā esse sine forma. 5. est impl'e esse duo cōdictoria esse simul v̄a. Tunc sic arguo si aliq̄ res durās plus q̄ p̄ instās hēret vltimū sui esse sequeret aliqd inconueniētū p̄dictorū: q̄ñs nō est asserēdū: q̄ nec añs: cōña p̄bat' et sit sortes q̄ desinit eē et habeat vltimū sui esse et sit instās. a. illud in stans in q̄ habet tale vltimū eē et sic arguo post mortē sortis erit in materia ei' forma cadaueris et illa dz h̄re p̄mū instās sui eē p̄ p̄mū fundamētū sit igit' illud in stans. b. Et tunc sic arguo vel. a. et. b. sunt vnū et idez instās vel nō: si p̄mū: ergo due forme subātiales sunt ī eadē materia qd̄ est cōtra. 2. fundamētū: si. 2. q̄ vel illa duo instātia sunt imediata vel nō: si p̄mū hoc ē cōtra. 2. fundamētū: si. 2. q̄ ē tp̄s mediū: q̄ro q̄: an illo tp̄e medio materia careat forma vel nō: si p̄mū hoc est cōtra. 4. fun damētū: si. 3. vel illa forma ē forma sortis vel alia: si p̄s. ergo in illo tp̄e medio sortes ē et nō est: qd̄ cōdicit. 5. fū damēto: cōña p̄bat' est in materia forma sortis: q̄ sor. est in illo tp̄e medio et sortes habuit' vltimū eē añ illud tp̄s et nō est reproduct' vt supponit' q̄ nō est. Si est alia for ma idē ē argumētū de illa sicut de forma cadaueris et de illa p̄batū est hoc eē impl'e igit'. Ñ p̄batio ē añt p̄mis sor. fundamētor brevitatis amore supsedeo: citabo tñ aliq̄t loca vbi ex dictis. d. s. p̄ñt elici. p̄ p̄mo videat'. d. s. 1. pte. q. 53. ar. 3. ca. Et. 3. pte. q. 33. ar. 1. ad. 3. p̄. 2. 1. pte. q. 76. ar. 4. Et. 2. sen. d. 13. ar. 4. p̄. 3. 1. pte. q. 53. ar. 3. Et. 4. d. 11. q. 1. ar. 3. q. 3. ad. 3. p̄. 4. pte. q. 66. ar. p̄mo. Quintū añt notissimū ē. Ex hijs īfert' p̄pōnes signtes desition ē nō differre quo ad exponēdi moduz siue importēt desitionē rerū p̄manētium siue successi uarū: bene tamē si īportēt inceptionem.

Cōtra hec añt videt' esse q̄dā dicta. d. s. dicit eñi in angelo eē dabile vltimū instās in q̄ fuit bon'. Scdz ē q̄t. d. s. dicit sil'r eē dabile vltimū istās p̄lationis p̄mū dictū h'r. 2. sen. d. 3. q 2. 5. Et. 2. h'r. 4. d.

Ad hoz p̄muz r̄ndet' ipz eē solutū ex dictis: opatio nes sc̄q̄dē angelor nō mēsurāt' tp̄e cōtinuo nec ipi nec accidētia q̄ subiectiue in ipis sunt vt h'r in mile locis doctrine. d. s. Ad scdz d'r simoyz notādū esse: nō esse idē dicere rē h'fe vltimū sui et h'fe vltimū sui esse.

Nam vltimuz rei pōt dici t'ra sicut punct' est t'ra li nee q̄ tñ ñ eēt' ē cōponēa lineā: sicut ptes eā cōponūt: et q̄ sicut punct' terminans lineā patest dici vltimū li nee: non tñ vltimum sue essentie: ita p̄portionabiliter vltimū mutatū esse in motu pōt dici vltimū mot' quia termīat motū: et t'ra ptinet aliq̄ m̄ ad terminatū nō tñ pōt dici vltimū eē mot' imo mot' tūc nō ē. Et cū mot' possit diuidi in infinitū nūq̄ dabit' vltimū sue essentie: vt pz ex p̄ho. At si insurgas dicēs hoc eē impl'e Nā si vltimū mutatuz eē diceret' esse vltimū motus seque ret' tūc motū esse: qd̄ repugnat dictis: cōña añt sic p̄bat' per istā maximā. s. q̄ñ aliqd indiuisibile entis successi ui ē totū successiuū est. Ad hoc r̄ndet' maximā eē sic in telligēdā. s. q̄ñ aliqd indiuisibile cōtinuatiuū entis suc cessiui ē totū successiuū est. Dixi cōtinuatiuū: p̄mo quis illud indiuisibile qd̄ tu das nō est tale sz terminatiuū et de illo impl'e ē maximā itelligi. Dixi cōtinuatiuū. 2. q̄ si fuerit successiuū discretū q̄lis est orō nō opz: vt tota orō ipsa sit q̄ñ vna sillaba est būt tñ eēt vez si orō posset p̄ferri cōtinue p̄fecte quēadmodū son' causat' ex vni coictu cōtinuato: hoc añt elicio ex. d. s. asserēte motū angelicū causari ex multis instātib' ī quor nullo pōt dici angelū moueri nec motū āgelicū eē: sz in oīb' illis vñ sicut formam fieri nō pōt saluari in vna vnitate q̄ numerus est q̄d discretū. Ita et rō mot' angelici nō pōt ī vno istāti eē cū sit mot' discret' et sil'r ē de orē cū orō: vt cōiter p̄fert' discrete p̄feratur. Sed de hoc satis.

Sciēdū igit'. 6. pro expositione p̄pōnū de incipit et desinit in eis posse repiri. 4. ordines sicut hic exēpla riter pz. s. petr' incipit eē: petr' incipit nō eē: petr' nō incipit esse petr' nō īcipit nō eē. Exēpla de alijs cōstitu tis a ly desini sūt hec petr' desinit eē: petr' desinit nō esse: petr' nō desinit esse: petr' nō desinit nō eē. Uez q̄ idē est dicere petr' incipit nō eē et petrus desinit eē. Sicut dicere petr' desinit nō esse: et petr' incipit esse so lū ponem' duos ordines in quoz verbo: erit q̄z p̄mus vbi v̄bū affirmat' et. 2. vbi negat'. Et si cōtra hoc isur gas dicēs hoc eē impl'e eo q̄ diuersimode āpliat ly in cipit et ly desinit. Ad hoc r̄ndet' dictū in āpliationib' esse intelligēd' q̄ñ negatio nō sequit' aliq̄d istor ver bor: vñ dico q̄ ly incipit non esse ampliat sicut ly desi nit: et ly desinit non esse sicut ly incipit.

Propositio igit' p̄mi ordinis de ly incipit in reb' p̄manētib' exponit' p̄ vnā copulatiā cui' p̄ma ps affir mat rē esse in p̄ñti et. 2. negat eādē rez imediate fuis se. Vñ hec p̄pō sortes incipit esse. Sic exponit' sortes nūc ē et sortes nō imediate ante hoc fuit. In reb' v̄o p̄ manētib' p̄ma pars negat rē in p̄ñti eē: et. 2. affirmat eādē imediate eē futurā: vt hec p̄pō īcipit eē mot': ex ponit' sic mot' nō est et imediate post hoc erit.

Propō autē. 2. ordinis cū huic cōdicat saltē ex pte verbi q̄ semp negat' p̄ cōdictorias exponētes exponi debz. Vñ ista sortes nō īcipit eē: sic exponit' s. sor. nunc nō ē vel sortes imediate añ hoc fuit: et hec nō incipit eē mot' sic oīs mot' est vel nō imediate post hoc erit.

Propō v̄o de desinit in reb' p̄manētib' exponit' p̄ vnā copl'atiuā: cui' p̄ma ps negat rē in p̄ñti eē: et. 2. affirmat eādē imediate fuisse. Ut hec sor. desinit eē: ex ponit' sic sortes nūc ñ ē: et sor. imediate añ hoc fuit. In reb' etiā successiuis idē r'ict' dz obseruari: q̄ et desinit p̄ p̄mū nō eē. Si v̄o aliq̄ res p̄ istās vltimū eē dsinat eē qd̄ nō cōtingit in reb' mēsurab' tp̄e cōtinuo tūc p̄pō illā desitionē denotās exponēda ē p̄ vnā affirmatiuā cui' p̄ma ps affirmat rē esse in p̄ñti et negat eādē eē im mediate futurā: vt si dicā lucifer desinit eē bon' expo nit' sic lucifer nūc est bon': et imediate post hoc nō erit bon' et hoc s'm. d. s. in. 2. sentē. d. 3. q. 2. ad. 5.

Propō añt. 2. ordis de dsinit p̄ cōdictorias expone tes exponēda ē cui' exēplū ex dictis facil'r repiri pōt.

Attēdēdū ē tñ hic an p̄cedat aliq̄s t'ra quis mōre solubilis ly incipit vel ly desinit. Nā si hoc cōtigat ex pedit illū p̄mo resolue' añq̄ exponat': vñ si dicā oīs v' aliq̄s hō incipit eē: p̄us descēdēdū est sub ly hō q̄ expo sitio det' alioq̄n dabit' expōibilis falsa et exponētes ve re: vt hec oīs hō incipit eē: casu q̄ petr' sol' īcipiat eē ē falsa et tñ he expōnētes sūt vere. s. ois hō nunc est et nō oīs hō imediate añ hoc fuit. Similit' hec ē falsa xp̄s in incepit eē et tñ iste exponētes sunt vere. s. xp̄s in. a. in stanti fuit et xp̄s nō imediate añ. a. fuit posito q̄ ly. a. si gnificet instans incarnationis dñi nr̄i.

Amplius opz scire iuniores sumulistas i hac exposi tione nō oīno seq̄ āntiq̄s ex q̄b' p̄bat' mod' exponēdi eli cit'. Vñ voluit p̄pōnē de incipit exponi debere p̄ vnaz disiūctiuā cui' vna ps est vna copulatiua cōposita ex duab' partib' exponētib' p̄pōnē de incipit in reb' p̄ manētib' et altera ps est altera copulatiua ex duabus

cōposita ex duabꝰ exponētibꝰ ꝓpōnē de incipit in rebꝰ successiuis: vt hec ꝓpō hic hō incipit esse: est sic exponēda. s. hic hō nunc est ꝛ imediate ante hoc nō fuit vel hic hō nūc nō est ꝛ imediate post hoc erit. Cōsimilr̄ ꝓpositio de desinit debet exponi ꝑ aliā difficultā cuꝰ pri ma pars erit vna copulatiua cōposita ex exponētibus ꝓpositionē denotātē desitionē rerū desinētiū ꝑ pmū non esse: et .2. erit alia copulatiua cōposita ex expouē tibus ꝓpōnem significātem desitionē rerum desinētium ꝑ vltimū esse. Exēplum facile est inueniri.

¶ Iterū scīēdū ly icipit posse sumi duplr̄. Uno mō sincategorematice ꝛ tūc talis ꝓpositio. s. in qua ly incipit ponit̄ est expouēda imediate. Alio modo sumit̄ categorematice: ꝛ tunc talis ꝓpositio pmo ꝓbanda ē per ascēsum vel descēsuꝫ vel ꝑ extremorū suppōnē. Ut autē possis cognoscere qn̄ ly incipit vel ly desinit sumitur sic vel sic ponitur signum tale.

¶ Qn̄ nullꝰ t̄ius precedit ly incipit: semꝑ sumit̄ sin categorematice. Qn̄ vero ly incipit resoluit̄ in suꝫ esse ꝛ suū participiū: ꝛ determinat̄ ab aliq̄ sincategorematico: tūc sumit̄ categorematice. Exēplū pmi incipit esse hō. 2. oē incipiēs esse est: tn̄ incipiens esse nō fuit. Ista autem sortes est incipiēs esse: tn̄ valet sicut hec: sortes incipit esse. Non aūt hec sortes incipiēs esse nō est: eo ꝙ pma apte reducit̄ ad hāc: sortes incipit eē. 2. autē nō pōt cōgrue reduci ad istā: sortes incipit eē nō est. Nec facit istum sensuꝫ: sortes incipit nō esse.

¶ Suppositio aūt debꝫ cognosci in p̄dictis ꝓpōnibꝰ sicut in alijs: dicēdo hoc est incipiēs esse. Et illius ꝓpōnis veritas per expositionē cognoscenda est.

¶ Exponūt aūt neoterici p̄fatas ꝓpōnes ꝑ copulatiuas p̄dictas: eo ꝙ nō ꝑtineat ad sumulistas exacte exquirere rerū inceptiones vl̄ desitiones: ꝛ vt expositio vl̄iter teneat in omī casu ꝛ materia. Nā pōt deꝰ multa que successiue ab arte vel natura ꝓducūtur: ꝛ sunt ꝑmanētia simul quo ad oēs partes ꝓducere: sicut Ꝺdominus: sanitas ꝛc. Est tn̄ aduertēdū cōgruū ꝛ expediēs esse sic predictas ꝓpōnes exponere rōne p̄missa: quod tn̄ nō erit necessariū: si in ꝓpōne de incipit significet̄ expresse instās: ꝑ q̄d res incipit esse. Uñ ꝓpositio hec petrus incipit esse ꝑ primū esse: pōt exponi ꝑ solā vnaꝫ copulatiuā. Sed dubiū est: qualr̄ ꝓpositio exponi debeat: quādo instans q̄d exprimit̄: repugnat inceptioni: vt si dicā: petrꝰ incipit esse ꝑ vltimū esse. Ad q̄d quidā doctor rn̄dens asserit talē ꝓpōnem esse ineptā s̄m logicā licꝫ sit cōgrua s̄m grāmaticam: eo ꝙ natura talis verbi ꝑ aliā instantiā exigat determinari. Sed ego nō video: (fateor) quare si cōgrua est s̄m grāmaticā: sit inepta s̄m logicā. Presertī cū talis ineptitudo nō sibi ꝓueniat nisi ratione assignate repugnātie: q̄ tn̄ non est rō sufficiēs: ne illa inepta reputet̄: eo vel maxime ꝙ talis repugnātia repibilis est in multis ꝓpōnibꝰ: ꝛ que apte ab oībus iudicātur: vt pꝫ in istis: sortes ē hō irrationalis: motus oīs incipit esse ꝛ desinit esse: ꝛ ī multis alijs quas adducere facile est.

¶ Immo p̄fata ꝓpositio. s. petrus incipit esse ꝑ vltimū esse nō est tāte repugnātie: sicut alie: q̄ adducte sūt. Nam casu quo deꝰ crearet sortē: quē solū conseruaret per instās: illa esset vera: nā idē numero instans esset primū ꝛ vltimū. Unde poterit sic exponi: petrus nunc est ꝛ non mediate ante hoc fuit nec imediate post hoc erit. Et cōsimiliter deberet ista exponi. a. instans incipit et desinet esse: que vera est quia instātis primū esse et vltimum esse sunt idē realiter licet differant ratione

Dicendū est ergo tales ꝓpositiones vbi ponitur aliqua repugnātia exponi posse dum tn̄ consimilis repugnantia explicetur in exponētibus q̄ explicatur in exponibilibus. Unde hec ꝓpositio: petrus incipit et desinit esse ꝑ pōt sic exponi: petrꝰ nunc est ꝛ nō imediate añ hoc fuit nec imediate post hoc erit vl̄ petrus nūc nō ē et imediate ante hoc fuit ꝛ immediate post hoc erit. Et sumpto ly ꝛ diuisiue potest ꝓpositio prius reduci ad copulatiuā ꝛ postea quelibet pars exponi. Si vero dicatur petrus est incipiens ꝛ desinēs esse cū non sit nisi vnica copula verbalis ꝛ in illa includatur ly instans stans determinate oporteret priꝰ descendere sub eo q̄ꝫ reduceretur. In alia vero virtualiter sunt due copule: q2 sensus est: petrus est incipiens ꝛ est desinēs esse.

¶ De terminorū autem precedētium suppositionibꝰ dicitur cōmuniter eos supponere s̄m exigentiā signorum ꝛ sic est verum. Termini autē cōmunes sequentes dicuntur stare cōfuse tantum. Unde sequntur he propositiones: vere incipit esse homo ꝛ nullus hō incipit esse. Que vera probari potest dupliciter. Primo in instāti icarnationis dn̄i nostri. In illo enim instanti potuit dici vere: incipit esse homo: posito ly homo tātum stare pro masculis ꝛ ꝙ nullus talis tūc esset excepto christo. Et ꝙ hoc tunc esset verum patet ꝑ exponentes. Posui autē casum: vt nullus alius homo a dn̄o nostro tunc fuerit quia alias secūda exponens fuisset falsa que est ista. Et nō immediate ante hoc fuit homo. Cuius falsitas patet ꝑ veritatē sue cōtradictorie. Posui autē casum de masculis: vt remaneret beatissima virgo. Q̄ autē .2. sit similiter vera: scꝫ nullus homo incipit esse patet per falsitatē sue cōtradictorie ee ipsius falsitas patet per descendēte s ꝛ ꝑ descēdētiū exponentes.

¶ Secūdo potest probari eius veritas casu ꝙ nullus homo sit sed diuisa hora sequēti per partes ꝓportionales minoribus terminatis versus instans initiatiuum hore: in qualiber parte proportionali oriatur vnus homo in quo casu veritas prime patet per ex exponentes secunde autē per descendētes ꝛ per suam contradictoriam.

¶ Secūdum autē regulam suprapositam in exclusiuis potest dici terminos sequētes ly incipit ꝛ desinit supponere determinate ꝛ distributiue eminenter. Et ꝙ supponant distributiue elicitur a. d. s. dicente consequētiam ab inferiori ad suum superius nō valere in ly incipit: eo ꝙ includat negationem. Et sub talibus terminis non licet ascendere nec descēdere. Et ob hoc antiqui dicebant terminos tales stare cōfuse tantum immobiliter.

¶ Quid autem dicēdum sit pro talium ꝓpositionū conuersione et equippollentia ex dictis in primo tractatu ꝛ in alijs exponibilibus elici potest.

¶ In his autem non ponitur discrimen inter propositionem exponibilem ꝛ de exponibili extremo eo ꝙ ly incipit solum exponitur ratione participij q̄d est extremum vl̄ pars illius. Ideo non iniuria tales propositiones dicerentur de extremo exponibili potius q̄ exponibiles.

¶ Explicit de ly incipit ꝛ desinit.

¶ Sequitur de differt et aliud ab.

Onsequēter dicendum est de ꝓpositionibꝰ ex ly differt ⁊ aliud ab cōstitutis: quarū diffinitione omissa eo ꝙ ex predictis elici faciliter possit. Pro earū expositione intelligēda sciendū, est primo in eis solum duos ordines reperiri s'm logicorū cōem doctrinā. Quorū primꝰ est ille in quo ly differt affirmatur: ⁊ 2ꝰ in quo negatur. Et exponit' p'mꝰ ordo per vnam copulatiuā ex tribus categoricis constitutam. Quarū due prime copulā verbū substantiuū habent eiusdem tēporis ⁊ modi cum copula exponibilis et. 3. vnuz negat extremū in de alio: vt hec propositio sortes differt ab equo exponitur sic sortes est ⁊ omnis equus est ⁊ sortes nō est equꝰ. Ista aūt petrus nō differt ab equo que est. 2. ordinis cum predicte contradicat: cōtradictorio modo exponēda est. s. sic petrꝰ nō est vel omnis equꝰ non est vel petrus est equus.

¶ Hic tamē dubitari solet an expositio hec formalis sit. Et probant aliqui ꝙ non: hoc argumento vel simili scz. Hec ꝯña ē nulla. Plato differt a sorte ergo plato currit ⁊ sortes currit ⁊ plato non est sortes ⁊ tamē est eiusdem forme cū hac: plato differt a sorte g' plato est ⁊ sortes est ⁊ plato non est sortes. ꝙ aūt sit similis forme p3 quia nulla dissimilitas ē in vna que nō sit in alia.

¶ Propter hoc ergo argumētum aliqui dicunt sic debere expositionē fieri. s. plato ē pla. ⁊ sortes ē sor. et plato non est sortes. Alij dicunt ꝙ sic. s. plato est plato cum sorte et plato nō est sortes vel plato est nō sortes sed (vt dictum est) nō multum refert expositionē hāc esse formalē vel non: sufficit enim inter exponibilez et exponētes reperiri bonitatē ꝯñe: facile vo erit cui būplacitum fuerit querere modū exponēdi quo mediante ꝯña formalis cōstituatur. Immo ille modꝰ in quo prime due exponentes sunt idētice si subiectū ꝓpōnis sit substantiuum de ly differens ⁊ non ly ens erit formalis. Et tunc erit iste sensus: plato est plato differēs a sorte. Et sumitur ly est in predictis exponētibus vt non absoluitur tēpore.

¶ Sciendū. 2. ꝙ in his ꝓpositionibꝰ obseruēdum ē preceptum traditum in ꝓpositionibꝰ de incipit ⁊c. circa terminos precedētes p'mo ꝓbabiles ⁊c.

¶ Sciēdum. 3. ꝙ ly differt dicit aliquādo differentiā proprie sumptam. Et tunc op3 ambo extrema differentie esse cōminus sub aliquo genere generalissimo. Et sic dicimꝰ ꝙ angelus differt ab hoīe. Et isto modo non sumitur in p'senti. Alioquin expositio esset nulla. Naz nō valet deꝰ est deꝰ ⁊ sortes est sortes ⁊ deꝰ non est sortes ergo deus differt a sorte. Alio modo sumitur vt tātū valz sicut diuersus. a. um. Et tunc pōt dici d' his que non sub eodem genere. Et sub isto sensu hec ꝓpositio ēūa de' a materia p'a differt vt dicit. d. s. 2. sent. d. 17. q. 1. ar. 1. ad. 5. Vultra etiam dicit ad hanc materiaz pertinentia pte. 1. q. 3. ar. 3. ad. 3. Et. 49. ar. 1. ad. 3 Et p'mo sentē. d. 8. q. 1. ad. 3. Et p'ma pte. q. 31. ar. 2. Videatur similiter phus quīto methaphi.

¶ Sciēdum. 4. ꝙ ly aliud ab cōuertitur cū ly differt sumpto sub predicto: 2. sensu Unde ⁊ ꝓpositio ī qua tale aggregatum ponitur debz exponi per easdē tres exponētes p' quas ly differt expositū est. Sz circa ly aliud aduertito ꝙ i neutra gñre denotat distinctionē essentialē: vnde hec est falsa ⁊ heretica pater ē aliud a filio hac existēte catholica pater est aliꝰ a filio. Ideo ꝙ op3 talem distinctionē in exponētibus designari. Unde prima sic exponit' pater est ⁊ filius est ⁊ pater non est idem essentialiter cū filio. Scdē vero dabitur hec. 3. exponens. scz pater nō est filius que vera est sicut ⁊ ex possibilis.

¶ Amplius scito theologos asserere nos nō debere vti his t'mis ī diuisus. s. diuersꝰ. alienū. dispar: nec t'mis alijs qui ponuntur a. d. s. p'mo sent. d. 24. q. 2. ar. p. Et. p part. q. 31. ar. 2.

¶ Sciendum. 4. ꝙ multotiēs ponitur extrema differentie in diuersis casibus ⁊ tunc facile est percipere sensum ꝓpositionis: vt si dicaz leo differt ab hoīe. Aliquādo ponuntur in vno ⁊ eodem vt si dicā: sortes et plato differunt a se. Nam pōt esse vnum extremū ly sortes ⁊ aliud ly plato. Potest etiā vnū extremū esse totum copulatū ⁊ aliud ly se. Et tunc (vt quidā aiunt) in p'mo sensu est vera ⁊ in. 2. falsa. Aliqui autē illā esse falsam dicerēt simp'r eo ꝙ asserant ly se quādo ponit' sine ly mutuo vel ly inuicē semp referre reciproce ita ꝙ si referat copulatū aut disiunctū refert non totū copulatū simul: sed singulas partes. Si vero dicat' sic sortes ⁊ plato differunt ad se inuicem vel muto refert illa. s. trāmutatim. Nocasit l3: vt plurimum verū sit nō tantum crediderim illud semp esse necessariū. Nam canitur in ecclesia de beatis apostolis petro ⁊ paulo sic: Gloriosi principes terre quomodo in vita dilexerunt se ita in morte non sunt separati.

¶ Aliquādo cōstat ly se trāmutatim referre. Similiter ista ꝓpositio cōceditur a. d. s. pater ⁊ filius diligunt se spiritu sancto. Sed hec disputatio de nomine est vel vsui innititur quare in ea nō est imorādum.

¶ Sciendū. 6. ꝙ quando ly differt ponitur resolutū in sum. es. fui. ⁊ suum participiuz cōiter ꝓbatur per descensum presertim quādo tale participiū determinatur per aliquod signum vel stat determinate.

¶ Unde hec ꝓpositio sortes oē differens ab albo ē primo est ꝓbanda per descensum sub ly differens et eius descendentes p' extremorū suppositionē. Et cognoscentur an ly differens supponat ꝓ aliquo exponendo ꝓpositionē vbi ponitur talis t'mus affirmatus de ꝓnomine demōstratiuo. Aduerte tamē semp hic ⁊ esto cautus respiciens quod sit substantiuū talis participij an. s. sit ly ens vel aliquis t'rs explicitus in ipa ꝓpositione. Unde hec ꝓpositio sortes: differēs a platone nō est pōt habere duplicē sensum. Primus est sortes: sortes differens a platone nō est: ⁊ est falsus. Secundus est sortes aliquid differens a platone non est ⁊ iste est verus. Similiter dicatur quādo fuerint propositiones de extremis copulatis vel disiūctis vel copulis taliter se habentibus.

¶ Sequitur de ly ita sicut et de cōparatiuis ⁊ superlatiuis.

Uperérat nūc imediate d' ꝓpositionibus de comparatiuo ⁊ superlatiuo aliqua breuiter dicere. Uerum quia in earum exponētibus ponitur ly ita sicut: quod etiam (vt dialectici iam cōiter volunt) constituit ꝓpositionē exponibilem. Ideo prius eius expositio elucidabitur.

¶ Sciendum igitur primo ly ita sicut sumi duplicis

ter. Uno mō vt dicit pfectā seu oīmodā similitudinē: vt si dicā pater in diuinis est ita potēs sicut filius. Et hoc requirit pprie semp in istis signis9 res nō suscipiētes magis et min9: vt si dicā petr9 ē ita fortis sicut ioānes. ¶ Aliqn etiā in istis signis9 res suscipiētes magis et minus sumitur isto modo lz nō eque frequēter: sicut si dicā sortes est ita grāmatic9 sicut plato. Sensus pōt esse vtrūqz esse grāmaticū. Hāc distinctionē ponit. d. s. in ly sicut in glosa euāgelij beati ioānis capło. 10. lect. 4. Et capło. 15. lec. 2. Et qn isto secūdo modo sumit exponitur per duas exponentes in quarū vna subicit vnū extremū cōparatiōis et in altera reliquū et predicatū vtriusqz debet esse id in quo fit cōparatio. Ūn illa ppositio petrus est ita sacerdos tc. exponit sic petr9 est sacerdos et ioānes est sacerdos. Et hui9 ɔ̄dictoria per disiūctiuā huic ɔ̄dicētem exponi debet.

¶ Si autē ly ita sicut sumatur pmo modo tūc exponitur (vt quidā doctor dicit) p tres exponētes. Quarum pme due sunt eedem cū duab9 dictis. Et tertia ē vna categorica denotās primum extremū nō excedi a scdo in eo in quo fit cōparatio: vt hec ppositio sortes est ita doct9 sicut plato exponitur sic: sortes est doctus et plato est doctus et plato nō excedit sortē in doctrina. Ūn infert doctor predictus prefatā ppōnem esse verā: dato etiā q sortes sit doctior platone eo q sic cōsueuim9 loqui. s. sortes est ita doct9 sicut plato et adhuc doctior. Sed hec ratio nō videtur sufficiēter tueri expositionem dictam esse bonā eo q solutionē facilem patitr. Pōt eīm dici ly sicut nō dicere ibi oīmodā similitudinē: sed aliqualē. Nam si diceret oīmodā esset falsa ac pinde exponētes nō exacte enodarent ei9 sensum. Oportet ergo q in. 3. exponēte denotet nullum extremū excellere aliud. Ūn assignatur hec pro exponente. 3. plato nō excedit sortē in doctrina nec exceditur ab eo. Aliqui assignabāt. 3 per ly non magis neqz min9. Sed cū illa signa sint cōparatiua: et comparatiua ipsa exponantur per ly ita sicut rectius: expositio datur vt dictū est: alioqn non esset circui9 euitabilis in eorum expositionib9. Cōtradictoria vō predicte exponibilis per cōtradictorias exponētes elucidari debet.

¶ Et debet seruari tenor expositionis predicte qn est idem verbū et eadē res: respectu cui9 attēditur similitudo. Unde si solum verba sint diuersa: seruato eodē predicato: vnū verbū debet poni cū vno extremo: et aliud cum alio. Ut hec ppositio: petr9 erit ita doctus: sicut fuit plato: exponitur sic: petrus erit doct9: et plato fuit doct9: et petrus nō excedet in doctrina platonē qui est vel fuit: nec plato excessit petrū qui est vl erit. Si vero respectu diuersorū attēdatur similitudo: vel equalitas: tūc cū quolibet verbo et extremo debet poni suū predicatū: vt hec sortes erit ita alb9: sicut plato fuit niger: exponitur sic: sortes erit alb9 et plato fuit niger: et albedo sortis nō excedet nigredinē platonis q est vel fuit nec nigredo platonis excessit albedinē q ē vel erit sor. Et itelligit de excessu itēsionis et remissiōis. Cōsimilr dicat d silib9 signis qlia sint hec tāqz: tm qtū tc.

¶ Seqtur d cōparatiuis et suplatiuis.

Circa materiam cōparatiuorū et superlatiuorū (fm q ppositiones exponibiles cōstituūt) notandū est. Primo cōparatiuū aliqn teneri et sumi in vi cōparationis vel cōparatiue. Aliqn absolute. Primū accidit quādo ponitur expresse duo extrema inter que fit cōparatio. Ut ibi qd infirmum est dei fortius est hoībus. Scdm accidit qn non sunt extrema inter que possit cōparatio fieri. Ut ibi tristior et lachrymis oculos suffusa nitētes. Et quādo sumitur isto. 2. modo cōiter exponitur per positiuū cum hoc aduerbio valde vel per solum positiuum. Ut si dicat alexāder habuit corp9 imbecilli9. i. valde imbecille vl imbecille. Qd si aliqnādo cōparatiuū positiuo carere cōtigerit poteris assumere positiuū sinonimū talis cōparatiui: vt ly ocius potest exponi per ly valde velociter.

¶ Simplr9 pri9 modus. s. qnādo teneur cōparatiue subdiuiditur in tria mēbra. Quoruz primū contingit quādo positiuū nulli extremorū cōpetit imo suum oppositum vel contrarium. Ut si dicatur melius est peccare venialiter qz mortalr. Et isto modo dixit dn̄s noster de iuda melius esset ei si natus nō fuisset. Et tales propositiones et cōsimiles exponi possunt per non ita sicut vel per ly min9 cū positiuo ɔtrarij comparatiui. Et sic prima ppositio sic exponetur. s. nō est ita malū peccare venialiter sicut mortaliter. Uel sic: min9 malū est peccare venialiter q mortaliter consimiliter dicatur de. 2. et de similibus.

¶ Scdm reperit quādo positiuum cōparatiui reperitur in vno extremo. Et non in alio. Ut si dicam de9 est melior diabolo. Et tunc debet ppositio expononi per duas expouētes in quarum pma affirmatur positiuum de extremo cui denotatur excessum inesse et negatur de alio. Unde ppō dicta exponitur sic de9 est bonus et diabolus non est bonus.

¶ Tertium cōtingit quādo cōparatiuum sumit pro positiuo cum ly magis et denotatur positiuum inesse vtriqz extremo. Ut ibi melior est sapientia cunctis opibus. Et iterum melior est obedientia q victime. Et isto modo sumēdo cōparatiuū adhuc sumitur dupliciter. Uno modo vt dicit ɔparationē valde strictā. Et sic sumitur a pho dicente. 7. phisicorū textu vltimo Tria requiri ad hoc q fiat cōparatio perfecte vel stricte. Primum est q non sint equiuoca extrema. Scdz q sit idem susceptiuum. Tertium vt sit eiusdem speciei. Et doctor sanct9 dicit. 2. Sentē. d. 24. q. 3. ar. 6. ad. 3. ea que sunt diuersorū generū non esse coparabilia. Et. 10. metha. lect. 6. Et isto modo nō sumitur in proposito. Alio modo sumit cōparatiuū prout dicit cōparationē proprie: sed non ita stricte. Et tunc sufficit positiuum cōuenire vtriqz extremo cōparationis vniuoce vel analogice: sed non equiuoce. Et isto modo sumpsit. d. s. quādo dixit pma part. q. 4. ar. 5. ad. 2. creaturam esse cōparabilē deo. Et similiter quolibz 3. q. 6. ar. 5. ad. 6. dicit cōparationem operis ad opus posse tripliciter fieri. s. fm voīlitatē fm gen9 et fm finē. Nec obuiat dictis dictū. d. s. in. 1. pte. q dicta dicentis ea q sunt in vno gn̄re nō posse cōpari ad entia alterius generis. Nam intelligi oportet: dum tamen cōparatio nō fiat respectu alicuius admin9 analogice dici d illis. Hoc patet quia possum9 dicere substantiam esse perfectiorem accidēte sicut proprie dicitur deum esse ens quo maius cogitari nō potest. Immo phus dicit. 7. meth. comēto. 3. substātiā esse priorem accidente tēpore: ratione: et natura.

¶ Sciēdum. 2. pro expositione cōparatiui isto vltimo modo sumpti. q in ppositione in qua ponitur: cōiter reperiūtur tria. s. res excedens: et res excessa: et res in qua est excessus. Res que cōparatur est excedens. Res cui cōparatur est excessa. Et illud respectu cuius

sit cōparatio est res in qua est excessus. Nunc dicitur propositionē affirmatiuā de cōparatiuo debere exponi per vnā cā copulatiuā ex trib⁹ cathegoricis cōflatā. In quarū prima affirmatur positiuum de re excedente. In. 2. de re excessa. In 3. vero negat̄ de excesso cū ly ita sicut. Unde hec ꝓpositio salomon fuit sapientior ethā 3. regū. 4. sic exponitur: salomō fuit sapiens et ethā fuit sapiens: et ethā non fuit ita sapiens sicut salomon. Et huius ꝯtradictoria per disiunctiuam predicte copulatiue cōtradicētem exponi debet. Et est hic aduertēdū ꝙ tenendo ad cōparationē requiri simultatem tēporis quando est idem verbum: tunc in prefata. 2. exponēte debet dici sic. Et ethā eodem tēpore fuit sapiens ꝛc. Quādo vero sunt diuersa tēpora importata p plura v̄ba: tūc oportet etiam eadem tēpora poni in exponētibus prout ex exponentibus de ly ita sicut elici pōt. Ut ꝓpositio hec sortes erit albior ꝙ plato fuit niger: exponit̄ sic: sor. erit alb⁹: ꝛ plato fuit niger ꝛ plato nō fuit ita niger sicut sortes erit albus.

Aliquando autē contingit citra ea tria que dicta sunt repiri q̄rtū. s. dictionē determinantē id in quo fit cōparatio vel in quo est excessus. Ut patet si dicatur sic sortes est doctior platone in grāmatica. Ad cuius veritatem nō requiritur sortē esse simpliciter doctiorem platone. Et ideo oportet illam determinationem in qualibet exponēte exprimi. Unde dicta ꝓpositio sic exponetur. s. sortes est doctus in gramatica: ꝛ plato est doctus in grāmatica: ꝛ plato non est ita doctus in grāmatica sicut est sortes. Aliqñ etiā accidit plura cōparatiua poni simul vt si dicā: seneca ꝛ cicero sunt doctiores sorte ꝛ platone. Et tunc oportet hanc ꝛ similes ꝓpōnes distingui ex parte copulati positi in predicato eo ꝙ s̄m cōem vsum loquēdi potest sumi diuisiue vł cōplexiue. Si. 2. modo sumat̄ pōt imediate exponi. Si vero sumat̄ diuisiue: meli⁹ ē illā ad copulatiuā reducere ex parte copulati predicti: reliq̄s t̄ñs intactis manētib⁹. Ex parte aūt coplati positi in subiecto non pōt sic distingui: eo ꝙ nō possit nisi cōplexiue sumi. Proportionabiliter dicatur de aliis: vbi tantum vnum ponitur copulatū vt hic: sortes est fortior leone et equo. Et aliis similibus.

Sequitur de superlatiuis.

Ro superlatiuorū expositione etiā prenotandū est aliquādo ipm teneri in vi superlatiōis. Et tūc ponit̄ aliq̄d cui supfertur. Et sic dixit angelus gedeoni dñs tecum virorū fortissime. Ut habetur iudicū. 6. Aliqñ sumitur pro positiuo. Ut dr̄ in glosa legis trigesime digesti veteris lib. 19. quasi i fine. Ubi dicitur culpa abest: si oīa facta sunt que diligentissimus q̄sq; obseruatur⁹ erat. Ubi sumit̄ diligētissimus ibi pro diligēti. Aliqñ ponitur pro suo positiuo cum hoc aduerbio valde. Ut ibi: in dieb⁹ illis vir fortissim⁹ iudas ꝛc. i. valde fortis. Sed qñ sumit̄ primo modo etiā pōt dupliciter sumi. Uno modo affirmatiue. Alio modo negatiue. Quādo sumit̄ affirmatiue tunc omnis ꝓpositio de superlatiuo cōuertit̄ in ꝓpositionē de cōparatiuo genitiuo trāsmutato i ablatiuū excepta re excedēte. Unde hec ꝓpositio xp̄s est santissimus hominū: verti potest in hāc xp̄s est hō sanctior hoibus aliis a se. Quādo vero sumitur negatiue exponitur p tres categoricas. In quarū prima affirmat̄ positiuū de vno extremo. In. 2. de alio sumpto semper simul recto genitiui: qui ponebat̄ in exponibili. In. 3. autē negatur cōparatiuū de. 2. extremo. Ut hec propositio cicero ē eloqnētissim⁹ latinorū. Exponitur sic cicero est eloquēs latin⁹ ꝛ ois latinus alius a cicerone ē eloquēs ꝛ null⁹ latin⁹ alius a cicerone ē eloquētior illo. Debet autē sumi rect⁹ genitiui (vt dictū est) eo ꝙ superlatiuū facit cōpatione solū inter ea: q̄ sunt eiusdem generis (vt grāmatici dicunt) Et est hic notandū ꝙ genitiu⁹ sign̄s vnū extremū cōparationis dz regi ex vi partitionis vt fit in prefata ꝓpōne cui⁹ sensus est ciceronem esse inter latinos eloquētem quem nullus eorū superat. Si vero aliter sumeret̄: vt sumitur: hic altissima pars mundi est celū: ly mundi non tenetur mō predicto. Sed bene quidā genitiu⁹ ibi īplicitus. Nam sensus est inter oēs partes mundi celū est altior pars. Unde prefata ꝓpositio ꝛ sibi similes p̄us debent regulari per extremorū suppositionē: ꝛ ꝓpositiones quib⁹ earū veritas manifestat̄ possunt ꝛ debēt imediate exponi. Propositio vero vbi superlatiuum negatur debet exponi ꝯdictorio modo: vt ex dictis in aliis exponibilibus patere potest. Aliqui exponūt ꝓpositionē de superlatiuo quādo facit cōparationē negatiuā etiā per tres exponētes. s. per duas prefatas ꝛ per tertiā de cōpartiuo affirmato. Unde hanc ꝓpōnē hec rosa est pulcherrima florum exponūt sic hec rosa est pulcher flos: ꝛ ois ali⁹ flos ab hac rosa ē pulcher: ꝛ hec rosa est puchrior aliis floribus a se.

Sciendū. 2. circa suppositionē t̄ioꝝ ꝓpōnū exponibiliū de cōparatiuo ꝛ suplatiuo: terminos precedētes supponere: s̄m exigētiam signoꝝ: t̄ri aūt sequētes (s̄m cōem opinionē) stant distributiue: nisi impediantur: differēter t̄ñ: quia suplatiuū distribuit accomode. Cōparatiuū vero absolute Et valet sub talibus t̄ris ascēsus ꝛ descēsus vt perspicietī liquet. Termini aūt positi in propositionibus de ly ita sicut supponunt sicut in propositione de comparatiuo. Et similiter sub eis valet descensus ꝛ ascensus (vt cōis fertur opinio) de oppositione vero et equippollentia ꝛc. nil necesse est superaddere.

Sequitur de ly infinitum.

Ro expositione huius termini infinitū sciēdū est ipsum sumi dupliciter. Uno modo categorematice. Alio modo sincategorematice. Dicitur aūt sumi categorematice qñ est nomē adiectiuū pure pauēs suū sigtum circa substātiuū. Ut ly iniustus innocens ꝛc. Sincategorematice vero sumit̄ qñ solū est nomē s̄m vocē ꝛ ponitur ꝓ aduerbio ita vt ly infinitū valeat ly infinite vel ly in infinitū. Quam differentiā percipies si callui sti distinctionē hāc positā in exclusiuis circa ly sol⁹ s̄m quā ista ꝓpositio solus homo currit ē distinguēda. Nam si sumitur ly solus categorematice. Sensus est solitari⁹ hō vel hō cū quo non est alius currit. Si vero sumat̄ sincategorematice valet tantū sicut hec solū hō currit vel tātum hō currit. Proportionabilr hec infinitum continuum est diuisibile habet duplicē sensum. Si enim sumat̄ categorematice sensus est cōtinuū nō habēs t̄rām est diuisibile. Si vero sumat̄ sincategorematice. Sensus est infinitum continuū ē diuisibile. i. sine statu: itaq; posita quacūq; diuisione est factibilis alia vlterior.

Et quādo sumit̄ p̄mo modo. s. categorematice pōt sumi dupliciter. s. negatiue. Et est ens nō habēs t̄rām

nec est aptum natū habere illū. Et sic de⁹ gloriosus dr̄ infinit⁹. Ut ꝓbat. d. s. prima part. q. 7. ar. pmo in. c. Alio mō sumit̄ priuatiue. Et est ens nō finitū aptum natum finiri. Ut dicit. d. s. de potētia. q. 1. ar. 11. Et sic quodlz opus nō hñs t'mum quē pōt habere dici pōt infinitum. Et sic cōtinuo pōt attribui triplex infinitas. s. diuisionis tm̄. Appositionis tātū. Et vtriusqȝ simul. Duo pma patent: sumptis duob⁹ lignis pedalibus: si vnū diuidat̄ p partes ꝓportionabiles et q̄lz pars apponatur alteri. Quia tunc diuisionō cessabit cum cōtinuū sit i infinitū diuisibile ꝑm rōnē mathematicā: ac proinde nec appositio vt ex se ꝑspicuū est. Dicit̄ ꝑm rationē mathema. qr ꝑm phisicā cōsiderationē falsum est. vt. d. s. dicit pmo phisico. lect. 9. Videatur similr i pma pte. q. 7. ar. 3. Exēplum tertij est tempus: qd si in eternū duraret esset diuisibile in infinitas partes equales: vt puta i dies et cuilz diei apponeret̄ alia dies. Et sumēdo sic ly infinitum. s. categorematice dicitur cōiter nō esse exponibile: verum tn̄ magister. p. h. exponit illud. Unñ dicit ꝓpōnē de ly infinitum sic sumpto debere exponi per vnam copulatiuā. In cuius pma parte affirmat̄ quātitas de re q̄ dicitur infinita: et in. 2. negatur t'ms talis quātitatis ꝓut importat̄ in exponibili. Unñ hec: corpus est infinitum: sic exponit̄: corp⁹ habet quātitatē et nō habet t'm sue quātitatis. Et hec linea est īfinita ꝑm lōgitudinē: sic linea est lōga et nō habet t'm sue lōgitudinis. Et hec: stultoꝝ infinit⁹ est numerus: sic stultoꝝ numerus est multitudo: et non est dabilis vltima vnitas talis multitudinis. Unñ pz ly infinitū posse atribui quāto cōtinuo et discreto. Et q̄n continuo atribuit̄ pōt sic diffiniri. Infinitum est ens extensum absqȝ vllo t'o. Et reqritur ad hoc q aliqd sit hoc modo infinitum ipm habere infinitas partes nō cōmunicātes quaꝝ quelibet sit equalis vni determinate mēsure. Exēplum: sumat̄ vnum pedale extra corpus qd dicitur infinitū: tunc dico q si tale corp⁹ habet infinitas partes quaꝝ quelibet est pedalis: tale corp⁹ vere dicitur infinitū. Et idem esset si esset bipedalis mensura taliū partium. Lq si esset aliquod corpus hñs infinitas partes bipedales vel tripedales esset infinitum. Nec refert mēsuram esse intra vel extra corpus infinitum: cum tamē sit vnica qua infinite partes mēsurātur. Dicitur hoc quia nō sufficit ad infinitatē cōtigat ipsum habere infinitas partes qualitercūqȝ continui ipsum habere infinitas partes hoc patet. Nam in quolibet cōtinuo sunt infinite partes ꝓportionabiles vt notum est: sed quia non sunt equales vni determinate mensure nō cōstituunt infinitum. Nec similr sufficit continuum habere infinitas partes quarum quelibet est equalis vni mensure indeterminate seu cōfuse. Hoc patet: nā quodlz cōtinuū habet duas medietates et tres tertias et. 4. quartas et. 5. quintas et. 6. sextas et sic sine t'o. Et tñ due medietates sunt equales vni mēsure: et quelibet tertia vni alij: et q̄libet quarta vni alij et c. non tamen vni determinate sunt omnes equales. Dicitur nō cōmunicātes: quia etiaz isto modo possint reperiri in continuo finito infinite partes vni mensure determinate equales. Ut pz si sumatur vnum cōtinuum tripedale cui⁹ prima pedalitas vocetur. a. et secunda. b. et tertia. c. Ibi enī sunt assignabilia pedalia infinita cōmunicātia. Unum erit partem accipiens ab. a. et. b. secūdum a. c. et. b. Et cum ista acceptio possit fieri diuersimode. Nō potest esse pars q̄ accipitur ab. a. vna medietas et vna tertia et vna. 4. et sic infinitū. Et ꝓportionabiliter etiā fieri posset circa partes. 2. pedalitatis et tertie. Seqtur q̄ infinitas pedalitates equales in tali continuo posse reperiri: sed cōmunicantes.

Quādo autē atribuitur discreto potest diffiniri sic. s. infinitum est multitudo cui⁹ cōsequenter numerando non est dabilis vltima vnitas. Et ad infinitatem discretam isto modo oportet inchoare numerationē ab vna vnitate et si nulla pretermissa quin numeret̄ non possit esse deuentū ad vltimam: tunc talis multitudo merito dicetur infinita. An autē infinitū possit esse. vel non. Et qualiter posset intelligi. Et an infinito posset additio fieri. Dubitationes digniores sūt q̄ que hic elucidari mereantur. Ac pro inde in presenti optimo iure relinquitur.

Sciēdum autē. 3. ꝓpōnes de ly infinitū sincategorematice sumpto et vt atribuit̄ magnitudini cōiter exponi tripliciter. Primo sic: infinite magn⁹ ē aliqs hō. i. aliqnt⁹ est hō et non tant⁹ quin sit maior hō. Unñ si mūdus duraret in eternū et q̄lz die nascerētur hoies sic q sequētes excederēt in quātitate precedentes illa ꝓpositio esset vera. Scdo exponit̄ sic aliquātus ē hō et duplus ad illū ē hō et triplus ad illū est hō et sic sine statu. Tertio sic aliquātus est hō et quātūlibet maior ē hō. Aduerte autē hos tres exponendi modos nō equipollere inter se. Nam in casu posito de eternitate mundi si hoies sequētes excederēt p̄cedentes nō ꝑm ꝓportionē multiplicē hoc est ꝑm duplā triplā q̄druplā et c. sed ꝑm particularē vt puta si ponat̄ q hoies nati hodie sint quinqȝ palmoꝝ et excedātur a crastina die nascituris per palmū. Et iterū isti excedātur ab in sequenti die nascituris p dimidiū palmi. Et iterū isti ab alijs futuris per dimidium dimidij palmi et sic in infinitū ꝑm eādem ꝓportionē diuisionis: in isto casu prefata propositio est falsa ꝑm secūdaz expositionē: et vera ꝑm pmā et tertiā. Nisi ly quātūlibet distribuat p speciebus quātitatis cōtinue: quia tunc requireretur excessum esse ꝑm spēs tales in infinitū.

Quādo vero ly infinitum atribuitur multitudini per tres alios modos his tamē ꝓportionabiles pōt exponi. Unde hec ꝓpositio: infinitū hoies erunt: exponitur primo sic: aliquot hoies erunt et non erūt tot quin plures erunt. Secūdo sic aliquot hoies erunt et in duplo plures homines erunt in triplo plures homines erūt et c. Tertio sic aliquot hoies erunt et quotlibet plures hoies erunt. De suppositione autē et appositione et c. nil hic necesse est dicere: qd ex supradictis et tractatu suppositionum non possit elici.

Pro cognoscēda vero acceptione huius termini infinitū. s. q̄n sumatur categorematice et quādo nō aliqui ponūt hanc regulā. s. quādo in predicato ponitur sumitur categorematice. Quādo vero in subiecto sincategorematice. Que quidē regula si voluntati logicoꝝ innitat̄: vt sit signū cōnētionis existentis inter eos admittibū pōt: sin aūt eū nois ad placitū significatiuā arbitror eam esse necessariā imo nec veraz.

Sequitur de ly totus.

Ultra prefatas exponibiliū species cōmuniter a mestericis et antiqs ponitur ꝓpō in qua ponit̄ ly totus exponēda. Pro cui⁹ expositione sciēdū est ly totus (sicut ly infinitū) posse dupliciter sumi. Primo categorematice. Et hoc dupl'r: vno mō vt tm̄ valet sicut ens qd nō est alteri⁹ pars vel ens ꝑfectū ex oib⁹ suis partib⁹ vt si dicat̄ tot⁹ hō vel tota dom⁹. Alio mō sumit̄ pro ente habēte partes in se siue sit partes alteri⁹ siue nō. Qui mod⁹ reijcit̄ a q̄dā doctore eo q excepte (vt eidē videt̄) pars alicui⁹ dicat̄ totū. Mihi aūt videtur illi⁹ dictū eē verū q̄n ly totū sumit̄ in gn̄re neutro sub

stantiu alt. Nō aūt q̄ñ in alio gñre. Recte eñ τ ve dici pōt tota man⁹ cōstat ex quinq̄ȝ digitis vbi ly tota tenetur categorematice. Alioquin esset falsa vt ex nunc nunc dicendis patebit.

¶ Scd̄o pōt sumi sincategorematice. Et sic equalet aduerbis huic. s. totalr̄. Nec ob hoc inferas talē tr̄m signare aliqd̄ lr̄ precise. Est eñ falsuȝ hoc: sed signat aliqd̄ aliqualr̄ vt ex dictis in tr̄is elucescere pōt. Idē etiā intelligi volo circa ly infinitū sincategorematice sumptū. Ambo eñ important quātitatē vel cōtinuā vel discretā τ vltra faciūt intellectū sic vel sic apprehēdere ens q̄ntū: ac proinde constat ea aliquid aliqualiter significare.

¶ Et q̄ñ isto mō sumit̄ exponit̄ ponēdo loco talis tr̄i ly q̄lȝ pars vt si dicā tot⁹ sortes est alb⁹ exponit̄ sic: q̄lȝ pars sortis est alba: vel sic: sortes ƀm q̄ālȝ sui partez est alb⁹. Que tñ ꝓpositio ab aliqb⁹ forsan negabit̄ eo q̄ nec aīa nec materia est alba: sicut negat̄ hec tot⁹ sortes est minor sorte. Sȝ ꝓ hoc aduerte harū ꝓpositionū falsitatē ex duob⁹ capitib⁹ oriri posse. Primū est si aliq̄s arbitret̄ ly tot⁹ distribuere virtualr̄ ꝑ q̄lȝ parte rei signatē p̄ tr̄m cui adiungit̄ siue illa pars essentialr̄ sit siue quātitatiua. Et si hoc tenet̄ tales ꝓpōnes negāde sunt vt liq̄do cōstat aducētēti. Mihi autē videt̄ ly totū ꝓprie attribuenti quāto τ ꝑ tali distribuere. Et si aliquādo alijs ētiā tribuat̄ erit equoce. Ut si dicā totus angel⁹ est sp̄ūalis. Scd̄m caput est q: noīales tenēt oēm rem quātā esse quātitatē τ ꝓinde cōcedunt materiā sortis esse ita magnā sicut sortes est. Et ꝯseq̄nter illa erit falsa. s. tot⁹ sortes est minor sorte. Idē dicunt de aīab⁹ arborū τ brutorū. s. eas esse ita magnas sicut ea quorū partes sunt.

¶ Sed cū realeo oppositū hui⁹ teneāt: ly totū nō distribuet ƀm eos ꝑ q̄lȝ pte: sȝ solū ꝓ quātatiua. Si vo aliq̄s realis velit tenere ly totū signare quācūq̄ȝ partē. s. essentialē τ quātatiuā ad min⁹ analogice posset cōcedere ly totū tunc posse distribuere ꝑ q̄lȝ tali parte. Et dȝ exponi ꝑ preiacētē τ hoc aggregatū nihil ei⁹ quin. Ut hec ꝓpō: adhuc tota aīa mea in me est q̄ habet̄. 2. regū cap. i. Exponit̄ sic: adhuc aīa mea in me est: τ nihil est eis mee quin adhuc sit ī me. Cōsilr̄ de hac ꝓpositione beati augustini dicēdū est. s. aīa est tota in toto τ tota in q̄lȝ parte. Ad agnoscēdū aūt q̄ñ talis tr̄s sumit̄ categorematice vl̄ sincategorematice aliq̄ assignāt regulā silem illi: q̄ ꝓ ly infinitū est assignata. De qua idē censeo dicēdū esse qd̄ de illa ibi lati⁹ dictū est. De virtute aūt quā hȝ ly tot⁹ circa suppositionē tr̄orū dicit magr̄. p. h. ly totū hr̄e v̄tutē distribuēdi tr̄m cui adiungit̄ pro q̄lȝ parte integrali. Et sensus est ly totum distribuere ꝑ q̄libȝ parte rei significate ꝑ tr̄m cui adiūgitur: ac ꝑ inde tr̄s cui explicite adiūgit̄ stabit cōfuse tm̄: si in exponēte seq̄tur signū vl̄e τ nō fuerit tr̄s singularis vel alr̄ impedit⁹. Hec dixerim: q: hec ꝓpō totus hō est in. a. loco pōt exponi dupl̄r vt tactū ē. Primo sic q̄lȝ pars hoīs est in. a. loco. Scd̄o sic: hoīs q̄lȝ pars est in. a. loco. Que īter se nō eq̄ppollēt. Nā si ly. a. signat locū in quo precise sit sortes: alijs hoīb⁹ alibi existentib⁹: Prima est falsa cū sensus sit de q̄cūq̄ȝ verū est dicere q̄ est pars hoīs est verū dicere illud esse in. a. loco. Scd̄a aūt est vera: vt ptȝ ꝑ descēdētes. Et si velis hāc differētiā notificare in exponibili poterit sumi ꝓ signo p̄cesso. vl̄ subsequutio illi⁹ tr̄i totū: vt dicat̄ tot⁹ hō vel hō tot⁹ τc. Hic tñ notato ly totū aliq̄ñ sumi pro ly omne: vt si dicā ego dixi tibi totū quod erat in corde meo. Et sic sumit̄ in dicto apostoli dicētis. De⁹ misericordiar τ de⁹ toti⁹ cōsolationis. i. oīs consolationis. Et sic nō est signū exponsibile ꝓprie. Et de isto dicendū est sicut dictū ē in p̄ncipio hui⁹ toti⁹ tractat⁹ de signis vlib⁹. Qualr̄ aūt τ q̄ñ vti debem⁹ istis tr̄is. s. totū τ omne ponit̄ a. d. s. 5. methaphi lectiōe. 11 dicēte ī his in quibus diuersa positio partiū nullā facit differētiā. sicut in numeris vtimur noīe oīs τ non toti⁹ ƀm proprietatē idiomatis greco: sed in his in q̄bus diuersa partiū positio facit differētiā ƀm naturā τ figurā vtimur noīe toti⁹ vt tot⁹ hō tot⁹ sortes. In reb⁹ aūt in q̄bus diuersa positio partiū facit differētiā ƀm figurā lȝ nō ƀm naturā indiferēter vtimur illis duob⁹: dicim⁹ eñ tota cera τ ois cera. ¶ Solēt ēt logici neoterici exponere ꝓpōnes vbi ly eternū ponit̄. Pro q̄ȝ expositione prenotādū est quid sit eternitas: sȝ anteq̄ diffiniat̄ q: analogū est dr̄ q̄ eternitas sumit̄ dupl̄r. Uno mō ꝓprie et sic diffinit̄ a boetio. 2. de cōsolatione dicēte. Eternitas est iterminabilis vite tota simul τ ꝑfecta possessio a cuius expositione supsedeo breuitatis amore. Pro ea tñ videri pōt. d. d. 1. p̄te. q. 10. per totā. Et eternitate isto modo sumpta de⁹ solus dr̄ etern⁹: imo est ipsemet eternitas. Alio mō sumit̄ ꝑ eternitatate participata. Pro quo sciēdū q̄ rō eternitatis ꝓprie sumpte cōseq̄tur oīmodā imutabilitatē: ac ꝓinde in reb⁹ participātib⁹ aliq̄d de imutabilitate repit̄ etiam participatiue eternitas. Et cū participationē imutabilitatis q̄druppliciter fieri cōtingat: qudrupl̄r etiā aliq̄d dicet̄ eternū participatiue. Est igitur prim⁹ modus in his que sunt magne durationis τ si corruptibilia sint: vt sunt montes τ colles. Uñ dicit̄ genesis. 49. donec veniret desideriū colliū eternoꝝ. Et duterono. 33. d pomis colliuȝ eternoꝝ. Scd̄s mod⁹ est eoꝝ q̄ ꝑpetua sunt ƀm totū lȝ sint ƀm partē corruptibilia. Sicut de terra dicit̄ eccles p̄mo: generatio aduenit gñō preterit: terra aūt in eternū stat. Terti⁹ modus est eoꝝ q̄ sunt simpl̄r incorruptibilia sicut angeli: aīe nostre τ corpora celestia. Uñ dr̄ in psal. Illuminās tu mirabilr̄ a mōtib⁹ eternis. i. ab angelis ꝑpetuis ƀm glosam vnā. Quartus modus est eoꝝ q̄ sunt imutabilia substātialr̄ τ quo ad opationē aliquā. Ut sunt angeli τ aīe vidētes deū: q̄ que visio est imutabilis. Uñ τ talis visio est τ dr̄ vita eterna ioānis. 17. hec ē vita eterna vt cognoscāt te τc⁹ Aduertito aūt q̄ñ audis angelos τ aīas nr̄as celos q̄ esse simpl̄r imutabiles nō esse intelligēdū ꝑ respectū ad potētiā dei q̄ infinita est τ pōt ea tota creata in nihilum redigere: sed ꝓ tāto dicūtur esse ƀm substātiā incorruptibilia simpl̄r. Q: p̄supposito cōi influxu diuino q̄ cōseruat res quas creauit nō ē aliq̄d corruptiuȝ qd̄ ea possit corrūpere: nec habēt priuationē ad mixtā potētie. Nec sunt ex cōtrarijs ꝯposita. Hoc dixerim ꝓpt̄ aliq̄s nō verētes ponere. d. s. ipm dixisse aliquas esse creaturas q̄ nō pn̄t vllo pacto desinere esse. Cui⁹ dicti causa an malitia vel iperitia fuerit haud cōpertū habeo. Pro quo videri pōt. d. s. 1. p̄te. q. 8. Et. 104. arti. p̄mo. Et. q. 9. arti. 2. i corp. Et p̄mo sentē. dl. 8. q. 5. ar. 2. Et de potētia. q. 5. arti. 3. Et in mlt̄is alijs locis vbi asserit deū de potētia absoluta oēm creaturā anihilare posse. Et omne creatū respectu potētie diuine absolute posse nō esse: secus aūt est si attēdat̄ potētia dei ordinaria. Sed de his satis.

¶ Istis hitis dr̄ q: ly eternū qd̄ denominat̄ ab eternitate pōt sumi dupl̄r (sicut de alijs duob⁹ p̄cedentib⁹ dictū est) categorematice. s. τ sincategorematice. Primo mō nō reddit ꝓpōnē exponibilē. Et ƀm hoc hec ē vera. s. mūdus fuit ꝓduct⁹ ab eterno: q: sensus est euȝ esse ꝓductū abente eterno. s. a deo. Scd̄o mō bene cōstituit ꝓpōnē exponibilē. Et tunc ly eternū tm̄ valet sicut ly eternalr̄. Et si sit denominatū ab eternitate ꝑ

predicta ꝓpō vbi ponitur debz exponi ad instar huiꝰ: deꝰ
fuit ab eterno. i. deꝰ ante quodlibz instans tēporis veri vel ima
ginarij oīno immutabiliter fuit. Et hec q̄ habetur in ozone
hiere. tu autē dn̄e in eternū ꝑmanebis exponitur sic. i. tu
autē dn̄e post quodlibz instans tēporis veri. vel imaginabilis
oīno immutabiliter ꝑmanebis. Si autē sit dictū vel sumptū
ab eternitate participata: nō videtur q̄ sub aliq̄ p̄dicto
rum modorum q̄ttuor accipiatur a logicis q̄n exponitur ab eis
ꝓpositio de ly eternū: sz sumi videtur ꝓ duratione mē
surante rē carentē principio sue durationis: sub q̄ sensu. d.
s. q̄uis tn̄ possibile fuerit mūdū ab eterno fuisse i opu
scūlo. Et isto mō sumēdo ly eternū ꝓpō vbi ponitur pōt ex
poni sicut due ꝓpōnes supradicte ablato ly oīno imu
tabiliter: vel p̄nt exponi ad instar huiꝰ: sortes fuit ab eter
no. i. sortes fuit ꝛ nunq̄ fuit ita q̄ sortes non fuit. Et
ista sortes i eternū erit exponi pōt sic: sortes erit ꝛ nunq̄
erit ita q̄ sortes nō erit. Quidā doctor sic exponebat
predictā ꝓpōnē. i. sortes ante quodlz tēpꝰ fuit: sz hoc intel
ligi opz supposita mūdi eternitate (vt ipsemet fatetur)
alioqn daretur exponēs ꝟa ꝛ exponibilis falsa. Ut ptz si
deꝰ creauisset sortē ꝑ vnū diē imaginariū ante creationē
tēporis: sz q2 suppositio ē falsa ita expositio est nulla.
¶ Sciēdū autē ly eternū vt dr̄ ab eternitate participa
ta s̄m illos q̄ttuor modos nunq̄ exponi: sed habito ex
p̄dictis sensu faciliter exponi pōt. Si enī ly eternū solum
dicat immutabilitatē s̄m substātiā vt in hac ꝓpōne an
gelꝰ ab eterno fuit: pōt sic exponi āgelꝰ fuit ꝛ quādiu fuit
s̄m substatiā immutabiliter fuit. Et nō dicas cōtra: q2 āgelꝰ
fuit creatꝰ ergo mutatꝰ. Nego ꝯnam. Q2 creatio sicut et
anihilatio nō est motꝰ nec mutatio striete ꝛ ꝓp̄e put
dicit. s. i. pte. q. 4. 5. ar. 2. ad s̄m. Et ad tertiū. Et i mul
tis alijs locis. Et sic sumitur in hac expositione. Si ꝟo
dicat carētiā principij durationis cū immutatione so
liꝰ substātie pōt exponi sic. Angelꝰ s̄m substātiā imu
tabiliter ante quodlz instans tēporis veri vel imaginabi
lis fuit. Proportionabiliter de alijs dicatur.
¶ Restat tādē aliq̄z aduerbiorū copulā ꝺterminātiū
(quorum vnꝰ ē ly essentialiter ꝛ intrinsece) expositiones elu
cidare. Pro q̄ sciēdū ly essentialiter dupliciter posse poni in ꝓ
pōne. Uno mō ponitur i p̄ncipio ꝓpōnis: vt si dicā essen
tialiter ꝛ intrinsece deꝰ ē misericors. Et tūc (vt dr̄ cōiter) ta
lis ꝓpō debz resolui ꝑ suā officiabilē (ēt ly essentialiter p̄ue
intētionaliter sumpto) vn̄ p̄dicta ꝓpō officiatur sic: hec p̄di
catio ē essentialiter deꝰ ē misericors. Alio mō apponitur co
pule imediate: vt si dicatur sortes essentialiter ꝛ intrinsece
est ens. Et tūc talis ꝓpō pōt exponi dupliciter. Uno mō ꝑ
preiacētē ꝛ ꝑ quādā negatiuā de ly q̄n. Un̄ p̄fata ꝓpō
pōt sic exponi: sortes ē ens ꝛ nō stat sortē esse sortē q̄n
sit ens. Alio mō exponitur ꝑ vnā cōditionalē cuiꝰ an̄s ē
ꝯstātia sbi ꝛ in ꝯn̄te iteratur p̄dicatū exponibilis de eodē
subo: vt hic sit. Si sortes ē ipse sor. est ens. Memēto tn̄
hic regule seu documēti in p̄ncipio huiꝰ tractatꝰ tradi
ti de resolutione terminorum p̄cedētiū dictiones exponibiles.
vn̄ (vt cōiter dr̄) hec ꝓpō albū essentialiter ē coloratū est
priꝰ resoluēda: alioqn daretur exponibilis falsa ꝛ exponē
tes vere. Q2 exponētes sint ꝟe ꝑ se liquidū est. Falsi
tas autē exponibilis ꝓbatur ꝑ descēdētes. Et q̄ descēdē
tes sint false ꝓbo de vna: q2 de ea ꝛ de q̄lz alia ē eque
rō. Et sumo istā hoc albū essentialiter ē coloratū in quo d
mostro sortē. Et tūc sic arguo hoc albū essentialiter ē colo
ratū: ꝛ hoc albū est sortes: ergo sortes essentialiter ē coloratꝰ
ꝯn̄s est falsum nō minor ergo maior. Nō autē desunt qui
affirmēt hāc resolutionē terminorum p̄cedētiū nō fore necessa
riā. Un̄ quidā doctor dicit se nō audere negare ꝟitatem
ꝓpōnis istiꝰ. s. albū essentialiter ē coloratū ꝛ similiū. Respō
detq̄z ad ꝓbationē q̄ falsitas descēdētis ꝓbatur ꝑ sillo
gismū: illū nihil valere: eo q̄ ibi appellatio mutetur. Et
rō est (vt prefatus doctor ait) q2 ly essentialiter appellat
vnionē p̄dicati ad subiectū est sub tali forma. Huiꝰ autē
dicti rōnē nō asserit: dicit enī se alibi hoc alibi eē elucida
turū. Mihi autē videtur hoc nō esse in vniuersum verū.
Primo q2 s̄m doctrinā. d. s. (cuiꝰ p̄fatꝰ doctor sequax
est) subiecta vniter tenetur materialiter. i. ꝓ supposito non ꝓut
hz talē vel talē formā. Hoc autē esset falsum s̄m hāc do
ctrinā. Immo i p̄fata ꝓpōne teneretur formaliter. Scdo
q2 in via doctoris sct̄i: q̄d essentialiter ē tale necessario ē
tale ergo bene valebit hoc albū essentialiter est albū ergo hoc al
bū necessario est albū: ꝯn̄s ē falsum: ergo ꝛ an̄s. Falsitas
autē ꝯseq̄ntis ptz ex cōi doctrina ꝛ ex ipsomet doctore p̄t
fato in lectione de modalibꝰ diuisis. Nec valet dicere
ibi appellationē mutari: q2 nō videtur rō assignabilis q̄re
magis illud aduerbiū essentialiter appellet formaliter supra
subm ꝙ p̄dicatū q̄ ly necessario. Tertio: q2 seq̄retur hanc
esse verā. s. hō deꝰ essentialiter est deꝰ: ꝯn̄s ē falsū igitur ꝛ
opinio. Cōseq̄ntia ꝓbatur q2 suppositū importatū ꝑ s̄bm
subsistit in natura importata ꝑ p̄dicatū ꝛ hec est rō q̄re
p̄fato doctore cōceditur hec: iste hō essentialiter ē hō. Falsi
tas autē ꝯn̄tis ꝓbatur: bn̄ valet: hō deꝰ essentialiter ē deꝰ: ergo
deꝰ essentialiter ē deꝰ hō ꝯn̄s ē falsū ergo ꝛ an̄s: ꝯn̄a tenet
ꝑ cōuersionē simplicē: i q̄ sueatur appellatio: eo q̄ s̄m p̄fa
tā opinionē ly eētialiter ante se ꝛ post se appellat formaliter
Cōseq̄ntis autē falsitas ptz ꝑ exponētes q̄ sunt he: deꝰ est
deꝰ hō: ꝛ tn̄ stat deū eē q̄n deꝰ sit dꝰ hō. Ut hec: si deꝰ ē deꝰ ꝛ
deꝰ est deus hō. Quarto q2 similiter seq̄retur hāc esse verā. s.
corpꝰ albū essētialiter ē albū: ꝯn̄s ē falsū igitur: ꝯn̄a ptz ex
dictis: ꝯn̄tis falsitas ꝓbatur: q2 si corpꝰ albū essentialiter ē
albū: albedo esset de essentia corporis albi: ꝯn̄s ē notā:
falsitas ꝯn̄tis ptz ex. d. s. in p̄mo de aīa dicētē hec ꝟba
formaliter. Albedo nō ē de essentia corporis albi. Dixi n̄
mihi videri vniter verū q2 fateor aliqn̄ immo pluries do
ctores assumere terminos positū in s̄bo ꝓ materiali ꝓut stat sub
formali: p̄sertim qn̄ p̄dicatū cōuenit ꝑ se formali subi.
Ut si dicā: albū essentialiter ē disgregatiuū visus. Et sub
isto sensu ꝯcederē ꝛ ego istam. s. albū essentialiter ē disgre
gatiuū visꝰ sumpto ly disgregatiuū visus ꝓ dr̄ia spe
cifica albedinis: ꝛ similiter istā albū necessario ē disgregatiuū
visus. Quod tn̄ nō ē (vt mea fert opinio) ꝑ regula vniuer
sali hēdū nec affirmādū: lz si talis ꝓpō vel similis repiatur cō
cessa a grauissimis doctoribꝰ sub dicto sensu sumēda ē.
Qui pōt dici sensꝰ ꝯpositꝰ ex pte extremi. Et sub eodē
sensu ꝯcessit ph's albedinē eē de essentia hoīs albi. Hoc
est in sensu ꝯposito. i. si ꝯsideretur hō albꝰ vt stat sub albe
dine. Doctor autē. s. videtur dicere oppositū in loco p̄alle
gato. (Nō enī refert dicere ē de essentia hoīs albi vel
corporis albi.) Nec tn̄ dicit: lz sic appareat: q2. d. s. lo
quitur est in sensu diuiso. Uoluit enī dicere albedinē nō
esse de essentia rei: q̄ ē corpꝰ albū. Sed de his satis.
¶ Est ꝛ aliud aduerbiū q̄d cōiter exponitur ꝛ est ly ade
quate. Et exponitur ꝑ exponētes signantes p̄cisā cōmēsura
tionē q̄ntitatis ꝯtinue vel discrete vel ꝟtutis vel aliq̄d
hmōi. Et cū nō eadē cōmēsuratio sit oībꝰ rebꝰ attēdatur
nō pōt dari certꝰ modꝰ exponēdi. Uerū ꝓpō in qua ly
adeq̄te designat vel determinat mēsurā tēporis pōt ex
poni dupliciter. Un̄ ista ꝓpō ioā. adeq̄te vixit. 24. ānis ex
ponitur: p̄mo sic: ioānes vixit. 24. annis ꝛ in q̄libet pte
illorum. 24. annorum. Scdo pōt exponi ꝑ easdē duas expo
nētes: ista. 3. supaddita. i. ꝛ ioānes nō vixit ante illos. 24
annos: nec post illos. Et hec: sortes adeq̄te pōt portas
re decē libras: pōt sic exponi: sortes pōt portare. 10. li
bras ꝛ nulliū maiꝰ pōdꝰ pōt portare. Et hec similitudo leo
nis representat leonē adeq̄te sic exponitur: similitudo leonis
representat leonē ꝛ nihil aliud a leone oīno distinctum.

¶ Aliud aduerbiū ē ly cōtingēter speciāl̄r captū: qđ exponit p vnam copulatiuā de ly possibil̄r ⁊ possibil̄r nō. vt hec sortes cōtingēter currit expōit sic: sor. possibil̄r currit: ⁊ sor. possibil̄r nō currit. Uel p vnā catego. sic sor. possibil̄r ē ēt possibil̄r nō ē currēs. Et eius cōtradictoria nō cōtradicto expont dz. vt pz in. 1. tracta. lcōe de modalib⁹.

¶ Anpli⁹ aduerbia nūeralia a plurimis iter exponibilia signa enu nerātur q̄lia sunt. bis: ter: quater ⁊c.

¶ Pro quoꝝ expositione nota talia signa aliqn̄ denotare geminationē: vt qn̄ dicim⁹ bis q̄ttuor sunt octo. Aliqn̄ denotāt multitu linē vicisi. Et hoc dupl̄r aliqn̄ enī īportāt plures vices cū iterruptio ⁊c. Ubi: hac nocte pusq̄ bis gall⁹ vocē dederit ter me es negaturus. Marci. 14. Ubi ly bis ⁊ ly ter dicūt interruptionē. Et tūc ꝓpō vbi tale aduerbiū ponit̄ exponit̄ dupl̄r. s. vel p categoricā vel hipotheticā. Exēplū pmi hec bis percussit Judich holofernē exponit̄ sic: vtraq; duaꝝ viciū distinctaꝝ percussit iudich holofernē. Et ista ter cucurri sic q̄lz triū viciū distictaꝝ cucurri. Exēplū scdi hec ter verberatus sum exponit̄ sic semel aliq̄ tpe verberatus sum ⁊ post aliq̄ tpe nō fui ces⁹ ⁊ iteꝝ fuit cesus ⁊ post aliq̄ tpe nō fui cesus ⁊ iteꝝ fui cesus. Aliqn̄ vo dnotat multiplicitatē vel reiteratiōē absq; iterruptione. Unī ista cōcedit̄ a theologis xp̄s ē bis nat⁹. s. in eternitate ⁊ i tpe. Et tn̄ natiuitas eꝛnitatis nūq̄ fuit iterrupta sicut nec erit. Ut pz in. d. 8. 3. pte. q. 35. ar. 2. ad. 4. Et. 3. d. 8. q̄ ar. 4. q̄. Articula. 2. c. Et tūc ꝓpō i q̄ ponit̄ aduerbiū nūerale exponēda est ad instar huius. s. ter deābulaui aulā. idē semel deābulaui aulā ⁊ iteꝝ deambulaui aulam eādē: et iterum deambulaui eandē aulam.

¶ Solet etiā expositio ꝓpōnū de ablatiuo absoluto hic ptractari quaꝝ sens⁹ vel expositio quadrupl̄r dari pōt. s. p ly si: p ly q̄: p ly q̄: ⁊ p ly dū. Un̄ hec ꝓpositio: sol elucēte dies est. Potest exponi sic: si sol lucet dies est: sol lucet ergo dies est: q̄ sol lucet dies est: dum sol lucet dies est. Sicut dicitur in pmo tractatu. Consil̄r dicatur de hac: aīa sedendo ⁊ quiescēdo fit sapiens.

¶ Sequitur de exponibilib⁹ fm scotū ⁊ noīales.

In libris sententiaꝝ ⁊ in libris aliis artiū multa posuit subtilis doctor ad exponibiliū materiā ptinētia. Et circa exclusiuas specialr̄ posuit aliq̄ i pmo sent. d. 21. notāda. Ex qb⁹ ponētur aliqua q̄ sequūtur.

¶ Pmū ē q̄ ly sol⁹ si sumat̄ categorematice non ponit̄ i diuinis si sincategorematice hoc pōt eē dupl̄r q: vel ꝯpat̄ ad essentiale. i. ad cōe trib⁹ ꝑsonis ⁊ tūc hec est falsa simpl̄r sol⁹ pr̄ est de⁹. Si vo ꝯpat̄ ad ꝑsonale. sic ista est vera sol⁹ pr̄ gn̄rat: in primo aduersatur aliquātulū. d. 8. dicēti hāc esse distinguēdā. s. tm̄ pr̄ est de⁹ eo q̄ ly tm̄ pōt excludere masculinē: vel neutral̄r. Primo mō erit hec scda exponēs null⁹ ali⁹ a patre ē de⁹: ⁊ tūc est falsa. Scdo mō est vā q: scda exponēs est hec nihil aliud a patre ē de⁹. Dixi scotū aduersari. d. 8. aliquātulū q: n̄ō oīno sunt ꝯrie opiniones eo q̄. s. d. in fine articuli. 4. q. 31. pme ptis dicit sic: hec dictio solus ꝓpe respicit sūm ⁊ ideo magis se hz ad excludēdū ali⁹ q̄ aliud ⁊ ideo nō est extēdēda talis loquutio sz pie exponēda sicubi reꝑit̄ i aliq̄ autētica scriptura: vn̄ licet ꝑfatā ꝓpōnē in rigore potis⁹ sortiri fl̄itatē q̄ veritatē.

¶ Scdm qđ ponit̄ a doctore subtili est ꝓpōnē exclusiuā sufficiēter exponi p solā scdā exponētē: qua scda exponēte conuersa simpl̄r ⁊ postea arguēdo ab ea ad vnā vl̄em affirmatiuā i variato predicato penes infinitū ⁊c. ꝓbat ab exclusiua ad vl̄em de t'mis transpositis esse bonā ꝯn̄am sicut supra largi⁹ dictū fuit. Sed hoc tertiū dictū (salua reuerētia tanti doctoris) nō potest (vt mea fert opinio) sustineri: hoc pz. Nam casu quo nullū ens in mūdo currat hec est falsa tm̄ hō est currēs ⁊ exponēs vera. s. hec nullū nō hō est currēs. Exponibilis falsitas pz p vl̄em suā de t'mis trāspositis. Exponētis vero vitas p sue ꝯdictorie falsitatē. Colligit̄ q̄ dictā exponētē nō elucidare itellectū totū exponibilis cui⁹ oppositū assenerauit prefatus subtilis doctor vbi supra. Ubi etiā ponit aliq̄ circa suppositionē t'ꝫoꝝ in exclusiuis dicēs subiectū ꝓpōnis exclusiue nō supponere simpl̄r respectu exclusionis ⁊ ꝑsonal̄r respectu p̄dicati sz semꝑ stare ꝯfuse tm̄ ꝑsertim in t'mis significātib⁹ creaturas: pro cui⁹ euidētia videat̄ p̄dicta distinc. s. 21 in cui⁹. q. argumēto. 4. dr̄. qual̄r ab exceptiua valeat ꝯn̄a ad exclusiuā affirmatiuā pmi ordinis vt hū valet nullū ens nisi substātia existit ḡ sola substātia existit.

¶ Circa reduplicatiuas ponit special̄r in. 3. sent. d. 11. q. 2. in. c. hanc regulam q̄cūq; ꝓpō aliqua affirmatiua est falsa ex repugnātia extremoꝝ nō reddit̄ vera p aliquā reduplicationē sup additā: nisi talis reduplicatio tollat talis repugnātie rōnez: bn̄ tn̄ talis ꝓpō pōt reddi vera si extremo illi⁹ addat̄ aliq̄d diminuēs vel distrahēs tale extremū ne alteri repugnet. Un̄ hec ꝓpō falsa ethiops est alb⁹ reddit̄ vā dicēdo ethiops ē albus fm dētes ⁊ ex q̄ ꝓpōne infert hāc ꝓpōnē: xp̄s fm q̄ hō ē creatura ē falsā. Si ly fm qđ sumat̄ reduplicatiue. Est aūt vera si sumat̄ specificatiue vel diminutiue et adhuc ē exponēda (vt ꝑfat⁹ doctor ait) p hāc xp̄s fm humanitatē ē creatura. Huic aūt assertioni videt̄. d. e. aduersari. 3. pte. q. 16. ar. 10. in. c. vbi dicit̄ hāc eē verā xp̄s fm q̄ hō ē creatura. Mō tn̄ ly scdm q̄ reduplicet ly hō formal̄r sumptū ⁊ nō material̄r. i. p natura: nō pro supposito. Et expōit̄ articul⁹ ille a doctissimo cardinali cayetano: vbi ⁊ soluit rōnē scoti illi maxime vel regste intētē. Aduertito tn̄ tūc talē ꝓpōnē nō dēre exponi fm cōez modū exponēdi reduplicatiuas: q: tūc oēs exponētes p̄ter scdā essent false vt ꝑspiciēti liq̄t. Mod⁹ aūt q̄ dēat expōi pōt̄ i. 2. pte eo q̄ necesse sit radicit⁹ explanare differētiā inter ly fm qđ qn̄ tenet̄ reduplicatiue ⁊ specificatiue. Et an sit verū ly fm qđ posse sumi diminutiue: dico notāter fm q̄ q: d ly fm liq̄dū ē apte cū dicim⁹ ethiops ē alb⁹ fm dētē: nō tn̄ fm q̄ dens.

¶ Circa ꝓpōnes de incipit in eodē. 3. sen. d. eadē. q. 3. ponit q̄ sine ꝯsiderādam ꝓpōnib⁹ ex p̄dictis vbis ꝯstitutis: qb⁹ enodatis asserit hāc posse ꝯcedi: xp̄s incepit eē: ⁊ hāc iste hō icipit eē: xp̄o dmōstrato: q̄ tn̄ due ꝓpōnes negāt̄ a. d. 8. 3. pte. q. 16. ar. 9. ⁊ ab oīb⁹ noīalib⁹ asserētib⁹ pri⁹ subiectū prie ꝓpōis eē resoluēdū: sicut in oīb⁹ aliis: vbi sbā sunt resolubilia. Et a scda ꝓpōne dz remoueri ly hō: eo q̄ fm eos sic t'ꝫs ꝯnotatiu⁹. Dn̄s autē durandus affirmat tales ꝓpōnes nō esse absolute ꝯcedēdas vel negādas sz distiguēdas vt pz i. 3. sen. d. 11. q̄ oīa in. 2. pte elucidāda reliquūt: eo q̄ materia sit ⁊ tyrūculoꝝ captū excedēs ⁊ pl⁹ tēporis desiderās.

¶ Circa ꝓpōnes de differt ⁊ aliud ab ponit aliquot notāda in pmo sentē. d. 4. q. vnica ⁊ in aliis locis p̄allegatis. Ut debis simil̄r Reuere. gn̄ralē ordinis minoꝝ fartrem Frāciscum Lichetū locis supra dictis.

¶ Nolales etiā in hac materia q̄ ad ea q̄ logicā p se respiciūt: nec nobis aduersātur: nec nos illis: nisi forsan in expositione illi⁹ ꝓpōnis: xp̄s incipit hō est creatura: qn̄ fit reduplicatio rōne nature. Sed hoc in. 2. parte (vt ꝓmissum est) discutiēdū relinq̄tur. Illo fauēte in cui⁹ ꝑspectu ab eterno ꝯsciētie nr̄e exposite sunt. Qui viuit ⁊ regnat in eternum ⁊ vltra. Amen.

¶ Ad cuius laudem prima pars paruorum Logicalium hic finitur.

¶ Incipit secunda pars introductionum logicalium, edita a fratre Augustino Sbarroya in sacra theologia presentato.

Expleta et finita prima parte introductionum harum, restat (put in p̄fatione p̄missum est) secūdam breviter trāscurrere. Non autē eā multis sophisticis rationibus, aut argumentis puerilibus vel inutilibus onerabo. Sed quedam solutiora, et i hac materia utiliora p̄ponam, et circa ea q̄ in prima p̄te pertractata sunt quasdam questiunculas vētilabo. Sit igitur earū questiuncula prima hec.

¶ Questio. i.

An scilicet doctrina in parvis contenta sit logicis necessaria? Et vr̄ q̄ non.

¶ Primo, nam beatus augustinus fuit in logica peritissimus: adeo ut beat⁹ ambrosius sepius dep̄carēt deū ut eū a logica augustini liberaret: et similiter multi alij viri doctissimi: et tā tunc tēporis hec doctrina non erat inventa, q̄.

¶ Secūdo, aristoteles (secundum omnes) p̄fecte nobis tradidit notitiā logice: et tā ipse nō edidit parva hec de quibus queritur: igitur.

¶ Tertio, rōne istorū parvorum et regularum in eis positarum multe p̄pōnes cōcedūt q̄ tā q̄ false a viris sanctis reprobarentur: igitur.

¶ Sed cōtrariū persuadetur, eo q̄ si hec parva necessaria minime forent: nō tā̄ laboris assumpsissent p̄itissimi quiq̄ logicorū p̄ eis elucidādis tot plicas papiri adimplentes: igitur.

¶ Pro. q. solutione premitto titulum questionis dupliciter posse intelligi. Uno modo ut q̄rat, an notitia parvorum quoad eorum substātiam sit necessaria. Alio modo, an sit p̄tractanda eo pacto. s. tam abunde et p̄olixe ut nunc communiter fit. Si primo mō intelligatur respōdēdum est affirmative: quod sic p̄suadetur. Nam liquidum ē logicam principalr̄ versari circa argumentorum formationem et paralogismorum solutionem ut veritas et falsitas dignoscant: constat autem hec non posse fieri, nisi prius terminorum significationes et eorum suppositiones et ampliatiōes et restrictiōes: etc. cognoscāt: q̄ oīa in parvis tradūt: igit. Si vero secūdo mō intelligat, r̄ndet negative: ut cuilibz advertenti patet.

¶ Ad argumentū primum p3 solutio ex dictis. Beatus enim augustinus et omnes alij qui magni logici fuere perfecte habuerūt parvorum notitiā primo modo, quoad ea. s. que necessaria erant ad reliquas logice partes et ad ceteras scientias p̄discendas. licet non eo ordine: seu modo quo nunc traduntur. Et utinam deinceps sic fiat. Factum est enim multorum abusu, ut cū logica sit sciēdi mod⁹ ipsius iā nullus sit modus: et sit est modus, est in ea nullum habere modum. Consumitur enim totū mentis robur in his tricis et alijs similibus perdiscendis: et tādē cū ad sacras literas devenitēdum ē, nulle nec ingenij, nec memorie suppetunt vires.

¶ Ad secundum negatur secūda pars añtis: vl̄ distinguo eam. s. q̄ philosophus nō fecerit parva: vel edendo specialē tractatum: et sic p̄cedo: vel miscēdo ea multis tractatibus: et sic nego. Et licet non adeo p̄fecte illa tractaverit ut nunc fit, sat est illum posuisse principia ex quibus plurima eliciūt, vel quibus alia sup̄addi potuerūt q̄ nō parū fuit: cum principium (ipso philosopho testāte) sit plus q̄ dimidium rei. Et si quoetas vñ extrahitur parva hec a philosopho: Rñdet q̄ tractatus terminorum extrahit ex antepredicamētis, et ex p̄ncipio p̄mi p̄hiermenias: et ex principio priorum. Tractatus ascēsus et descēsus ex libris thopicorum: vbi determinat de inductione. Tractatus ampliationum, et restrictionum ex libris elenchorum: p̄sertim ex tertio mō fallatie equivocationis. Tractatus appellationum trahitur ex p̄dicamēto substātie: vbi dr̄ q̄ secūda substantia vr̄ significare hoc aliquid sub appellationis figura: nō tā idē vr̄ signare q̄ prima: sed aliter appellat: et maxie trahit ex elēchis, vbi dr̄ nō valere, conogsco coriscum: et corisc⁹ est veniens, ergo conosco venientem. Tractatus exponibilium trahit ex multis locis philosophi, vbi ponit propositiōes exponibiles: ut patet in libris priorum. Tractatus obligationum trahit ex p̄mo p̄orum: et ex nono methaphi. vbi dicitur p̄si posito inesse nullum sequi impr̄e. Tractatus insolubilium trahitur ex quarto metha. vbi dicit, accidit utiq̄ ut famatum est quasdam p̄positiones seipsas destruere. Tractat⁹ p̄ñarum trahitur ex primo priorum circa finem: et ex secundo thopicorum.

¶ Pro tertij solutione sciendū. Primo q̄ nulla ars secundum se est causa alicuius defect⁹ seu erroris, sed per accidens tantum: scilicet eo q̄ aliquis ea male utat vel applicat regulas illius vbi non oportet: vel q̄a ob defectum luminis naturalis non percipit sensum regularum: vel ob aliquid aliud huiusmodi. ¶ Secundo sciendum, quod ars tunc consideratur secundū se, quando consideratur prout est in intellectu non errante. Unde si unus habeat plures regulas quas ipse arbitratur veras et pertinentes ad logicam. Si alique earum sint false vr̄ male, tales nō p̄tinēt ad logicā sed ille hñs decipit in hoc. Nam nulla regula falsa. r. mala p̄tinet ad artē: cū omnis ars sit q̄dam recta ratio exñs in mēte. Uñ si aliquotiēs medicus erret in medicinis applicādis: ob hoc nō est scientia vituperanda: sed d̄bilitati talis ingenij humani talis d̄fect⁹ imputād⁹ ē et sic de omnib⁹ p̄portionabilr̄ dici pōt. Et quo p3 solutio ad argumētū. Nā si regule reperiant in aliquo doctore repugnātes veritati tales potius sunt regule errorum q̄ parvorum logicalium.

¶ Questio. 2.

Circa dicta de p̄ñtijs q̄ritur. An iste cōsequentie sint bone, homo currit, q̄ deus est, deus nō ē: ergo deus ē? Et p̄bat q̄ sic: quā tal

se habent quod est impossibile ita esse sicut significatur per antecedentia earum / quin sit ita sicut per ɔ̄ña significatur: igitur.

¶ Sed contra inter earum antecedētia ɔ̄ña nulla ē habitudo / ergo ɔ̄ñe nulle sunt.

¶ Respondetur quod ad hoc ē duplex modus dicendi. Unus est communis tenēs tales ɔ̄ñas ⁊ omnes alias in quibus vel añs ē impl̄e: aut ɔ̄ñs necessarium eē ɔ̄ñas bonas: eo q̄ eis conuenit diffinitio bone ɔ̄ñe. Alius ē huic contrarius tenēs in omni bona ɔ̄ña requiri vt inter añs ⁊ ɔ̄ñs sit aliq̄ habitudo: ac ꝓinde negat sufficere ad bonitatē cōsequētie q̄ añs sit impl̄e vel consequens necessarium. Et probat hoc multipliciter. ¶ Primo per argumentum in contra. ¶ Secūdo autoritate philosophi dicentis q̄ vnum contradictorium non potest sequi ad alterum: vt patet scd̄o priorum. ¶ Tertio ducendo ad inconueniēs. Nam si hoc eēt verum / seq̄retur q̄ philosophus nil probaret quarto phisicorum vbi improbat opinionem tenētiū totā resistētiā ꝓuenire ex pte medii sic dicēdo. Si tota resistentia eēt ex parte medii / sequeret̄ q̄ si aliquid moueretur per vacuum q̄ illud moueretur in instā i / ɔ̄ñs ē impl̄e: igitur tota resistētia non ē ex pte medii. Quod aūt sequatur hanc ꝓbationem eē nullam pȝ: q̄ī añs ē impl̄e. s. q̄ vacuum sit: ⁊ tunc ex eo sequitur q̄d̄libȝ p aduersariū. ¶ Quarto hec ɔ̄ña ē bōa / si chimera eēt cōceptus chimere supponeret pro illa: ⁊ hec ē mala / si chimera eēt conceptus hominis supponeret pro illa: ⁊ tamen in vtraq; añs est impossibile: igitur hoc non sufficit. ¶ Quinto probatur ex communi hominū sensu. Nō enim apparet vt quis cōcēdat / q̄ si homo eēt lapis homo eēt deus: aut q̄ si homo eēt equ⁹ eēt equ⁹ ⁊ non eēt equus: igitur. ¶ Argumētum autē factum cōtra hāc opinionem quod est primum / soluit a tenente hanc opinionem glosando diffinitionem bone ɔ̄ñe. Dicit enim sensum diffinitionis esse: q̄ posito añte in eē ꝑ pte vel impl̄e / necessario poni dȝ ⁊ ɔ̄ñs: q̄d nō fit in ꝑfatis ɔ̄ñtiis. Nā si ꝑ impl̄e dic⁹ nō eēt / homine quiescēte añs esset verum ⁊ ɔ̄ñs falsum.

¶ Mihi autem videtur in hac materia duo posse dici. Primum ē hāc disceptationem principaliter circa nomē cōsistere. Pro quo sciēdū totū aggregatū aliq̄d in quo ponit̄ aliqua nota ɔ̄ñalis / tripl̄r se posse hr̄e. Uno mō vt ei⁹ vna ꝓpō aliquo mō includat aliā ⁊ tal̄r q̄ assensus illius sit causa assensus alteri⁹. Alio modo vt includat aliam: sed nullo mō probet eam vel causet illius assensum. Tertio modo vt nec probet eā nec eam includat: sed sic ad eam se habeat vt impl̄e sit ita esse sicut significatur per illam ex qua secundū modum enuntiandi denotatur alia inferri: quin sit ⁊ ita sicut significatur per illam que denotatur inferri ex altera. Est ergo discrimen inter opiniones circa hoc / q̄ prima vocat consequētiam bonam omne illud aggregatum in quo aliquod ꝑdictorum trium reperitur. Altera vero solum illud in quo reperitur vnū duorū primorum: ⁊ sic prima opinio dicet ɔ̄ñas positas esse bonas / secunda vero non. Et tres gradus positi patent in istis exemplis / sortes currit: ergo homo currit hic ē primus gradus / sortes est equus / ergo homo est equus: hic ē scd̄us / hō ē equ⁹ / ꝗ celum rutilat: hic ē tertius. ¶ Scd̄m dr̄ / q̄ pōt defendi ad impl̄e sequi quodlibet: ⁊ necessarium sequi ex quolibet: etiam tenendo q̄ ad bonam consequentiam requiratur aliquo modo cōsequens habere habitudinem ad antecedens: si tamen fundamenta duo admittantur. ¶ Primum est / q̄ omnia absolute necessaria sint equaliter necessaria: ⁊ omnia impossibilia absolute equaliter impossibilia: logice loquendo. i. considerata formali ratione necessitatis ⁊ impl̄itatis / non cōsiderata re que dicit̄ necessaria / secūdum q̄ est causa talis necessitatis. Nam sic considerat̄ phisice vel methaphisice. Et posset persuaderi sic: quia necessarium absolute ē tale / quia excludit omnem contingentiam: ⁊ impossibile absolute quia excludit omnem possibilitatem / ergo inter necessaria absolute nō reperitur magis nec minus: nec etiam inter impossibilia. ¶ Secundum ē / q̄ in talibus consequētiis / subintelligantur iste maxime scilicet / de similibus idem ē iudicium. Si id quod minus videtur inesse inest / ⁊ id quod magis vel alie huiusmodi. Tunc hec pꝛ̄tio ꝓ̄sua detur sic. Et primo quoad illam ptem. s. q̄ ad impl̄e sequitur quodlibet.

¶ Primo sic / tale impossibile implicat contradictionem: ergo ad ipsum sequuntur duo contradictoria: ergo sequitur quodlibet. Prima consequentia tenet. Nam non potest aliter probari aliquid implicare contradictionem: nisi quia ad ipsum sequuntur duo cōtradictoria. Secunda consequētia sic probat̄: magis repugnat vna ꝓpō sue contradictorie q̄ cuilibet alteri / ergo ꝓpō q̄ inter duas tam repugnantes inferet quālibet aliam: cū ois alia minus repugnet cuilibet pti cōtradictionis q̄ ambe ptes inter se. Et loquor de impl̄i quod est propositio categorica.

¶ Secundo probatur de impossibili hypotetico sic / ista ɔ̄ña ē bona / si sortes est ⁊ sortes non est / baculus ē in angulo / ꝗ conclusio vera. Cōsequētia vero sic ꝓbat̄. Si id quod min⁹ videtur ineē inest: ⁊ id quod magis sed minus videtur eē verum q̄ due contradictorie ponātur simul q̄ q̄ baculus stet in angulo / ꝗ si primū ponatur / poni debet secundum: ⁊ hoc ē quod dicit illa cōditionalis: igitur.

¶ Tertio probatur vniuersaliter. Si añs ē impl̄e: tūc vel cōsequēs ē etiam impl̄e / aut necessarium: aut contingens. Si primum cōsequētia tenebit per illam maximam. De similibus idem est iudicium. Unde hec cōsequētia erit bona / si lapis est homo lapis est deus. Si secundum / tenebit per illam maximam. Si id quod minus videtur inesse inest ⁊ id quod magis: sed antecedens est impossibile ⁊ ponitur esse sicut dicitur / ergo multo amplius sic erit sicut dicit consequens / cum sit necessarium. Si vero cōsequēs sit contingēs per eandē maximā tenebit: ergo si añs ponat̄ / ponidȝ ⁊ consequēs. Rationabilius. n. ē vt ponat̄ q̄d ē cōtingēs / q̄ id quod est impossibile.

¶ Proportionabiliter probari potest q̄ necessarium sequatur ad quodlibet: quia aut añs simpliciter ē necessarium / vel impossibile: vel contingens: si primum consequentia tenebit: quia de similibus idem est iudicium: ⁊ per consequens non erit potior ratio q̄ ponatur vnum q̄ aliud in hoc quod est esse verum. Si secundum vel tertium tenebit per illud dictum. Si id quod minus videt̄ ⁊ cetera ¶ Et tenendo hoc ad argumentum in oppositum / posset negari in propositis consequentiis nullam esse habitudinem. Est enim semper habitudo / vel similitudinis vel maioris vel minoris rationis penes esse ita / vel non esse ita

Est tamen hic summe aduertendum / quod in omni propositione impossibili vbi non explicatur sed implicatur contradictio / semper ponit̄ explicite vna contradictoria / alia existēte oculte in visceribus ei⁹. Et ob hoc si ex illa explicita inferat̄ id q̄d

sequeretur ex illa si esset possibilis/reputatur esse ꝯña bona Si vero inferat id qđ sequit̄ ex altera ꝯ. licet ibidem inclusa reputat̄ mala/quia nõ statum intelligitur ad uerit circa illã. Per ergo resolutionẽ q̃si in ꝓpõne impossibili ꝯsideret̄ vna pars ꝯtradictiõis illa. s. q̃ ponit̄ explicite/nõ ex tali ꝓpõne sequitur quodlibz/sed illud qđ seq̄ret̄ si talis ꝓpõ eẽt vera. Et isto modo intelligẽdus ẽ philoso. primo phisico. qñ negauit hãc ꝯñam/si infinitum ẽ illud ẽ immobile:lz eius añs esset impl̄e/ et alij doctores qñ sic arguunt. Si vero ꝯsideret̄ propositio vt impossibilis est absolute/ad illam sequit̄ q̇dlibet vt dictum est. Vñ colligit̄ in omni impossibili absolute reperiri duas rationes. Unam implicitam et particularem: et est illa que implicatur in ꝓpõne impl̄i. Alia est communis. s. inquantum est impossibile quoddã includens ꝓpões contradictorias in se: et in hoc conuenit cũ omni alio impossibili. Et licet ex ratione p̄ma nõ inferat quodlibet: bene tamen ex secunda. Consimil̄r dici potest de necessario. Si. n. cõsideret̄ necessariũ solũ inquãtum est verum/dicẽs hoc esse vel hoc esse tale: nõ videtur ipsum sequi ex quolibet/sed solum sequi videtur illud necessarium quod etiam sequeretur ex ãnte/si tale necessarium esset contingẽs. At vero si ꝯsideret̄ tale ꝯñs esse necessarium absolute: oppositum apparebit. Defendẽdo igit̄ hũc modũ respõdetur ad argumẽta aduersarii totum.

Ad primum igitur quod est argumentũ

in cõtra negat̄ añs. Et habitudo prime ꝯñe elucidatur sic. Bene valet/homo currit/ergo homo est/homo est ergo deus est/g̃ de primo ad vltimum homo currit/g̃ deus est. Prima consequentia tenet a propositione de est tertio/ad propositionem de/est secundo. Secunda tenet/quia si id quod minus videtur esse/est. et id quod magis.

Amplius p̄fata ꝯña sic ꝓbat̄/homo currit/g̃ homo mouet̄/homo mouet̄/g̃ motor est: motor est/ergo deus ẽ ergo d primo ad vltimum hõ currit g̃ deus ẽ. Prime due ꝯñe sunt note: tertia pz ex philosopho ꝓbãte illã in octo libris phisicorum.

Itẽ sil̄r ꝓbat̄ sic/homo ẽ/ergo ẽ a se. l. ab alio: si a se ergo ipse est deus/quia solus deus ẽ a se/g̃ si hõ ẽ/de⁹ est/si ab alio vel illđ aliđ est a se vel ab alio. Si primũ/illud est deus/ergo de⁹ est: Si ab alio iterum queratur eodem modo: et tamen nõ est procedendum i infinitum/ergo deueniendũ ẽ ad aliquid quod non est ab alio/ et illud est deus/ergo deus est. Qualiter aũt per has consequentias probetur deum esse/videatur doctor s. pri. pte. q. 2. art. 3. Qñ aũt dr̄ deus esse a se: intelligitur negatiue. i. non ab alio. Consequentia. 2. explanatur sic/hec ꝯña est bona/deus est et deus non est: ergo deus est: ergo et ista/deus non est: ergo deus ẽ. Antecedẽtis veritas ẽ liquida/ꝯña vero probatur/qui dicit deum dicit deum esse: ergo qui dicit deum non esse/dicit deũ esse: et illum non eẽ. Antecedens patet: quia de conceptu quidditatiuo dei est eẽ/ita q̃ impossibile sit deum intelligi quin intelligatur deum esse. Qualiter hoc intelligam infra dicam: et sic si deus diffiniretur/per existentiam deberet diffiniri. Unde ipse gloriosus deus q̃si diffiniens seipsum dixit/exodi tertio capitto. Ego sum qui sum. Et moysi dixit vt responderet filijs israel si quererent quis misisset illum/qui est/misit me ad vos: ac si dixisset/illud ens cuius essentia est existentia misit me ad vos. Ualet ergo bene/deus non est: ergo deus qui est/non est. Ultra deus qui est non est: ergo deus est et deus non ẽ. Ultra/ergo deus est. De prima et vltima consequentia non ẽ difficultas: sed de ꝯña media ẽ dubium/quia ista cõsequẽtia ẽ nulla: sortes q̃ est non ẽ: ergo sortes ẽ: et sortes non ẽ. Nam in casu q̃ sortes non sit in mundo/antecedẽs ẽ verum et ꝯñs falsum. Dicitur autem q̃ licet ista consequentia sit nulla/prima est optima. Et ratio est/quia antecedẽs isti⁹ ꝓdatur verum, eo q̃ implicationõ sit de intellectu sortis/et potest a sorte separari: et sic nõ ponitur ly qui est: rãquam constantia: quod si fieret bene valeret/ vt patet si diceretur sic/sortes qui est non est: et sortes est ergo sortes est et sortes non est. Hoc elucidatur sic/si ponatur ly. a. ad significandum incomplexe sortem conotando illum existere nõ per modum implicatiõis sed per modum cõstantie/liquidum ẽ tunc hanc consequentiam valere/a. non est/ergo. a. est: et. a. non ẽ: sicut etiam hec consequentia valet/sortes quãdo ẽ non ẽ/g̃ sortes ẽ et sortes non ẽ. sumpta illa categorica vt sit de tẽporato extremo: Et volo includi eminenter hanc copulatiuam/sortes aliquando est et nunc non est: ita vt non exponatur disiunctiue/quod possibile est concipi. Cum ergo in conceptu dei claudatur ipsum eẽ per modũ cõstãtie/sequit̄ ꝯñam illã mediã eẽ bonã: et tenere a propositione contradictionẽ implicante ad ꝓpõnem illam explicantem.

Secundo / probatur prefatam consequentiam esse bonam.

Nam hec propositio/deus non est/implicat contradictionem: ergo potest deduci in bona consequentia illa contradictio: et non videtur aliam contradictionem posse deduci: nisi deum esse et non esse: igitur etc. deducitur illa: et illius vna pars est/deus est: igitur.

Sed contra dicta potest quis arguere dupliciter.

Primo/quia non videtur verum deum non posse intelligi quin intelligantur deum esse/alioquin hec propositio/deus est/eẽt per se nota quod est contra doctorem sanctum prima parte. q. 2. arti. 3.

Secundo ꝓbat̄/quia dato quod hoc sit verum potest arguens supponere ly deus in suo conceptu non claudere ly est/ac proinde si per possibile deus nõ eẽt/tunc antecedens esset verum in dicto consequentis et consequens falsum.

Ad primũ horũ dicitur/me loqui de cõceptu

dei secundum se et non ex parte nostra. Fateor. n. nos posse concipi essentiam dei sub ratione essentie et non sub ratione existentie. Hoc tamen non obstat qn existentia sit realiter ipsa essentia. Et hoc est adeo verum vt philosophi quidam dicerent/primam causam non habere essentiam sed existentiam: Et ob hoc prefata consequentia est bona: licet nobis sic non appareat: sicut et hec est optima/deus est/g̃ de⁹ est trinus/et tamen infideles dicerent eam esse nullam. Non enim est necesse omnem consequentiam bonam nobis videri bonam/sufficit ergo eam esse bonam secundum se: sicut non omnis propõ per se nota est per se nota quo ad nos: sed multe sunt tales secundum se et non quo ad nos. Et ex hoc pz solutio ad probationem. D. n. sanct⁹ non negat illam propositionem/deus est: non esse notam quoad se sed quo ad nos. Et sic concedo dictam ꝯñam non eẽ nobis euidenter bonam/sed quoad se/vt dictum est.

Ad secundum dicitur/q̃ si ponatur ly est non includi in tali conceptu nec explicite nec implicite non est admittendum illud: quia iam ille conceptus non esset dei sicut nec conceptus hominis esset eius/si poneretur ibi nullo modo claudi conceptus animalis.

Si vero ponatur non claudi explicite sed implicite admitti potest: et illa inclusio sufficit ad inferendum deū esse sicut ly homo infert ly animal. ¶ Ad aliud q̄ dicitur q̄ si per possibile vel impossibile deus non esset/antecedēs esset verum et non conseq̄ns. ¶ Rūdet q̄ non arguis contra me: eo q̄ si per possibile vel impossibile ponis deum non esse per possibile vel impossibile ponis consequēs esse contingēs/ego autem nō substineo q̄ contingens sequatur ad quodlibet: sed q̄ necessariū vesse/sequitur ex quolibet cum quo non stat admissio casus/quo posito necessariū verteretur in contingens. Insup dicitur non esse inconueniēs/immo ē necessarium q̄ admisso casu impossibili absolute/cōsequētia bona materialis (qualis p̄fata est) vertatur in malā. Notissimum enim est hanc consequentiam eē bonam/si homo currit rationale currit/si tamen admitteretur hominem esse et illum non esse rationale/añs eēt verū et ꝯñs falsum. Qui ergo hunc nostrū dicēdi modum voluerit substinere/poterit soluere rōnes alteri⁹ opinionis vt nunc soluentur.

¶ Ad primū ꝑ p3 solutio: Et illud qđ formatū ē in oppositum questione.

¶ Ad secundum dicendum est/philosophum intellexisse vnum contradictorium non sequi ad aliud probatiue: et hoc verum est: non autem illatiue/immo est necessarium/dato quod non ad impossibile sequatur quodlibet: nec necessarium ad quodlibet. Nam bene (vt patet) valet/tantum principium est: ergo non tātū principium est; et tamen ꝯñs est contradictorium añtis igitur. Quod conseq̄ntia teneat ꝓbo dupl̄r. ¶ Primo ratione sic/bene valet/tantum principium est/ꝑ principium est: vltra/ergo principiatum est: vltra/ꝑ nō principium est: vltra: ergo nō tantum principium ē. Prima consequentia tenet ab exponibili copulatiue ad vnam exponētem. Sc̄da tenet/quia relatiua posita se ponunt: et perempta se perimunt. Tertia tenet/quia relatiue opposita non possunt competere eidem respectu eiusdem. Quarta demum tenet ab vna exponente ad exponibilem distinctiue.

¶ Secundo probatur autoritate philosophi vtentis virtual̄r hac eadem consequētia in primo phisicorum contra ponentes tantum vnum ens: arguens sic l virtute. Si tantum est vnum ens/et per te principium ē/ergo tantum principium est: sed si principium est principiatum est: ergo iam sunt plura entia: ergo non tātū vnum ens ē. Et in eadem ꝓpositione potest ꝓbari ad vnam propositionem sequi duas contradictorias: q̄a bene valet/tantum principium est: ergo tantum principium est/et non tantum principium est: prima pars sequitur a sinonimo ad sinonimum. Sec̄da vero iam probata est.

¶ Ad tertium negatur cōsequētia/nam dato ad impossibile sequi quodlibet/philosophus sufficiēter probat. Et patet hoc/quia si sequitur quodlibet: ꝑ sequuntur due contradictorie: et per consequens sequitur illa contradictoria/que scilicet affirmat motum esse in instanti et illa est impossibilis: ergo antecedens/quicq̄d sit de alia contradictoria: Nam licet illa possit inferri/non tamen cōfert ad hanc probationem. Et hoc ē summe aduertendum in demonstrationibus ad impossibile: in quibus licet inferatur vna contradictoria: pōt nihilo minus inferri alia: sed sufficit vnam inferri. Unde doctor sanctus in prima. p. probans lumen glorie non posse eē ꝯmunicabile alicui creature: quia tūc illa creatura esset deus: et illud optime infertur: et nihilominus etiam infertur q̄ non esset deus. Quod sic patet/illud lumen essentialiter est creatura: ergo non potest dare maiorem entitatem formaliter alicui: q̄ ipsum lumē habeat/sed illud ē esse creatum: ergo non potest dare alicui q̄ sit de⁹. Sufficit tñ. D. S. attulisse aliq̄d impl̄r absolute ad probandum suum intentum.

¶ Ad quartum dicit/primam ꝯñam esse bonā dupl̄ci bonitate. Prima est quia ex añte habetur ꝓbatio ꝯñtis et non solum illatio. Dico habetur probatio non actualiter sed conditionaliter. Secunda est/quia antecedens licet sit impl̄r sub ratione speciali sue significationis: infert consequens: vt ex dictis patet/cōsiderata tamen añtis impossibilitate; vtrūq̄ contradictoriorum sequitur ex illo añte. Unde hec consequētia est bona/si chimera esset conceptus eius supponeret et non supponeret pro ea. Hoc patet/si chimera esset non ens esset: ergo tunc verum esset dicere non ens est. Ultra ergo non ens est/et non ens non est. Prima pars consequentis liquido infertur: secunda probatur (sumpto ly ens participaliter quia sic intelligo) bene valet/nō ens est: ergo quod non existit est. Consequentia tenet quia ly ens participaliter idem sonat q̄ id quod existit. Ultra id quod non existit est: ergo aliquid est: et id non existit/ergo est et nō est. Tunc vltra/est: ergo supponit conceptus pro illo et non est: ergo non supponit ergo supponit et non supponit: ergo de primo ad vltimum si chimera esset supponeret/et non supponeret conceptus ille pro ea. Secunda vero consequentia reputatur mala si non aspiciatur ratio equalis impossibilitatis/qua cōsiderata apparebit bona. Si enim equaliter est impossibile/chimeram esse et conceptū hominis supponere pro chimera: si vnum esset et aliū similiter: cum vtrunq̄ equal̄r distet a pōsi: nec possit aliqua ratio dari quare vnum sic et aliud non.

¶ Sed dices contra/ergo ista cōsequētia est bona: sortes est: ergo plato est: ꝯñs est falsum: ergo et añs: ꝯña tenet: quia ille ꝓpositiones equaliter sunt contingētes:

¶ Ad hoc nego cōsequētiam: nam est discrimen inter contingens ex vna parte: et impossibile absolute et necessarium absolute ex alia. Nam contingens vt sic non est determinate verum nec falsum ex habitudine terminorum. Et sic oportet aliunde trahere causam sue veritatis. Unde quia potest poni causa vnius et non alterius/non est equa ratio/quia ad minus deueniendum est ad voluntatem diuinam que se sola ex sua libera potestate velle hoc contingens esse: illo nō existente. Sed necessarium absolute non potest falsificari ab aliquo nec impossibile absolute verificari. Unde idem iudicium debet haberi circa omnia talia necessaria inter se; et si hoc non admittatur nihil cōtra me/quia stante illa suppositione loquutus sum. Et si dicas quo modo/ergo illa ꝯña communiter dicit mala scilicet/si chimera esset/conceptus hominis supponeret pro ea? Ad hoc patet ex dictis: dicitur enim non esse tot modis bona quot prima/nec est bona si solum consideretur significatio specialis que exprimitur in antecedente. Est autem bona si consideretur impossibilitas illius.

¶ Posset tamen hic oriri dubium circa id quod dictum est scilicet omnia impl̄ia eē equal̄r impl̄ia: et oīa necessaria equal̄r necessaria. Nā dicit. D. S. q. 12. nulla nomina dicta de deo et creaturis posse dici de eis vniuoce/ergo ly impossibile et ly necessarium non vnica ratione dicitur de creaturis et de deo: ac ꝑinde nō erit verum quod dicitur. ¶ Ad hoc dicitur q̄ necessariū et impossibile prout sumitur in p̄fato fundamēto: non sumitur transcendental̄r: seu methaphisice sed ꝓpōnal̄r.

Et isto modo non potest dici deum esse ens necessarium/ quia sensus esset eum esse propositionem necessariam quod falsum est. Esset tamen verum hoc/sumpto li necessarium transcendentaliter: et sic conceditur deum esse ens maxime necessarium et quod nil est eque necessarium sicut ipsemet/sicut etiam deus est ens maxime verum/ transcendentaliter: non tamen est verissima propositio Et quod dictum est de impossibili et necessario/ potest sic confirmari Nulla propositio est verior alia ergo nulla impossibilis est impossibilior alia nec magis necessaria: Consequentia tenet quia non est potior ratio de vno quam de alio: antecedens probatur: quia veritas propositionabilis est adequatio rei ad intellectum: sed illa adequatio consistit in indiuisibili igitur nulla est verior alia. Maior est nota minor probatur: quia equalitas consistit in indiuisibili sed ista adequatio est quedam equalitas: igitur. Minor et maior sunt ex se note/ vt aspicienti attente patet: igitur. Cum hoc tamen stant duo. Primum est/ quod vna propositio est verior alia fundamentaliter/sed non formaliter. Secundum est/ quod vna veritas est diuturnior alia: non tamen intensior. Vide pro hoc. q. l excin.

¶ Ad quintum dicitur/ quod in communi modo concipiendi reputaretur hec consequentia nulla/ homo est lapis: ergo homo est deus/ quia solum aspicitur significatio specialis antecedentis: et non ratio impossibilitatis. Si enim diceretur rusticissimo homini aspice eque impossibile te esse lapidem et te esse deum: et non est potior ratio de vno quam de alio in ratione impossibilis: et tunc ei proponeretur consequentia illa cum illa maxima/ de similibus idem est iudicium: non videtur quare non concederet illam: Immo si ei diceretur deum eminenter continere omnem creaturam tali modo quali nulla creatura potest continere aliam/ potius concederet vnam creaturam posse esse deum: quam vnam creaturam aliam: quicquid sit secundum rei veritatem.

¶ Questio. 3.

Queritur an diffinitio termini sit bene data: et videtur quod non/ quia in ea nihil diffinitur: igitur. Antecedens probo: non definitur terminus mentalis/ nec vocalis/ nec scriptus: igitur nullus.

¶ Ad hanc questionem respondetur affirmatiue. Et ad argumentum in oppositum respondere potest dupliciter. Vno modo secundum nominales et tunc respondetur distinguendo antecedens/ quia vel loquimur de diffinito remoto vel de diffinito propinquo. Si de propinquo (cum secundum nominales non res sed termini diffiniantur) subdistinguitur antecedens: quia vel diffinitio datur in mente: et tunc diffinitur terminus mentalis: non prout est terminus mentalis/ sed prout significat terminos mentales/ vocales/ et scriptos. Et si diffinitio fiat in voce diffinitur terminus vocalis non prout est vocalis: sed prout est impositus ad significandum omnes terminos mundi. Et consimiliter dicatur si diffinitio detur in scripto. Et isto modo sumitur secundum eos ly terminus mentalis/ vocalis/ et scriptus/ in suppositione materiali. Nam terminus stans materialiter potest supponere pro seipso alibi tento significatiue: prout dictum est in suppositionibus. Vel loquimur de diffinito remoto: et tunc dicitur quod tunc debent ille dictiones. s. terminus mentalis/ vocalis/ vel scriptus personaliter accipi pro rebus quas significant: et tunc distinguitur antecedens. s. quod non diffiniatur terminus mentalis/ aut vocalis/ etc. aut intelligitur adequate: et sic conceditur/ aut inadequate: et sic negatur: immo quodlibet illorum diffinitur. Disiunctum vero ex omnibus illis diffinitur adequate.

¶ Hic tamen aduertito quod ly terminus potest esse diffinitum remotum et propinquum: quin potius realiter sic est/ sed hoc accidit in presenti: eo quod ly terminus supponente pro aliis terminis supponit etiam pro seipso si teneatur opinio de reflexiuis propositionibus. s. quod sint dande: de quo in reflexiuis. ¶ Secundum vero reales etiam distinguendum est/ quia vel loquimur de diffinito quo: et sic dicendum est sicut dictum est secundum nominalium viam de diffinito propinquo: vel loquimur de diffinito quod: et sic dicitur quod est terminus in communi. s. prout abstrahit ab illis tribus: videlicet/ a vocali/ mentali/ et scripto. Vnde iste due stant in veritate. s. diffinitur terminus: et tamen nullus terminus diffinitur: quia sensus est: diffinitur terminus in communi: et nullus in particulari: nisi forsan inadequate/ prout dici potest quemlibet hominem diffiniri inadequate per ly animal rationale.

¶ Questio. 4.

Similiter queritur circa eandem diffinitionem termini/ an ly buf/ ceterique dictiones non significatiue sint termini? Et videtur quod sic. Nam constituunt propositiones vt patet/ si dicatur/ buf est dictio/ ergo.

¶ Sed contra/ quia non est signum cum non representet aliud a se: igitur.

¶ Ad hoc/ qui tenent rem non significantem aliud a se: nullo modo posse esse signum/ dicunt: talem dictionem non esse terminum: sed esse quid simile termino: eo quod possit supponere et alias termini proprietates habere. Sed mirum est quod aliquid accipiat ab intellectu pro seipso: si non significaret seipsum. Et si significat seipsum est sui ipsius signum. Nil enim aliud est significare quam signum facere: vel esse signum: vt etiam taliter opinantes fatentur. Sequendo autem communiter loquentes respondetur: esse signum et significare large: scilicet non stricte: vt in prima parte dictum est.

¶ Questio. 5.

Queritur/ An notitia intuitiua possit haberi de re que non est? Aut etiam notitia qua iudico sortem esse presentem mihi quem eius perfecte non video sit intuitiua pariter?

¶ Ad primam questionem respondetur quod in notitia duo possumus considerare. s. absolutum/ prout est quedam qualitas existens in potentia cognitiua. Et relatiuum. s. prout habet quendam respectum ad suum obiectum. Dicitur ergo quod ad minus supernaturaliter potest deus conseruare illud absolutum quod vocatur notitia intuitiua destructo respectu quem habet ad obiectum presens vt presens est: Et licet non maneret notitia intuitiua vt sic: maneret tamen id quod erat notitia intuitiua. ¶ Sed dubium esset an tunc potentia aliquid cognosceret mediante illa qualitate? ¶ Ad hoc est duplex modus possibilis respondendi. Primus quod nihil cognosceret. Secundus quod cognosceret vtique non intuitiue sed abstractiue. Primum tenentur dicere qui opinantur notitiam intuitiuam et abstractiuam distingui specifice quoad absolutum et respectiuum. Sed secundum possunt affirmare tenentes non distingui: nisi tantum accidentaliter/ scilicet penes respectiuum.

¶ Ad secundam questionem/ respondetur affirmatiue. Et si arguas/ quia in sic iudicando possunt decipi. Distinguitur vel quoad id quod est. s. an sit for-

tes vel plato: ⁊ sic concedo: vel quo ad aust/scilicet si res illa sit presens necne: ⁊ sic nego. Nam tunc habeo notitiam intuitiuam confusam. Cognoscam enim tunc quod est mihi p̄ns aliquod ens/non tñ quod ens sit in particulari.

Questio. 6.

Circa illa que dicta sunt de conceptu vltimato ⁊ nō vltimato/Queritur an eadem res possit eē conceptus vltimat⁹ ⁊ nō vltimatus? Et ꝓbatur ꝙ sic: conceptus huius vocis vox: est conceptus vltimatus ⁊ non vltimatus: igitur habet intentum. Et loquor de termino mentali existenti in intellectu: ⁊ non in ratione particulari: vbi pn̄t etiam esse tñ. Quod sīt sīidem ꝓbat: quia conceptus non vltimatus est similitudo illius vocis: ⁊ vltimatus est similitudo rei significate per talem vocem: sed illa vox significat vocem quia seipsam: igitur.

Sed contra/quia impossibile est aliquid esse prius ⁊ posterius respectu eiusdem in vno ⁊ eodem ordine: sed conceptus non vltimatus est semper prius natura generabilis/ꝙ vltimatus/igitur non sunt idem.

Ad hanc questionem respondetur negatiue/secundum aliquos nominalium/⁊ ad argumentum respōdent ⁊ per suas diffinitiones soluunt illō/dicentes ꝙ conceptus nō vltimatus non ē queuis similitudo termini vocalis/aut scripti/sed similitudo adequata. Conceptum vero vltimatum vocant similitudinem rei significate per terminum que non sit adequata similitudo termini vocalis vel scripti. Unde dicunt quod audita illa voce vox: duplex similitudo generatur in mēte. Una adequate representans illā vocem ⁊ illa similitudo est conceptus non vltimatus. Alia ē que representat illam vocem ⁊ omnes alias ꝙ pn̄t formari: ⁊ illa est conceptus vltimatus.

Contra quod arguit quidam doctus logicus dicēs/has diffinitiōes eē insufficientes: eo ꝙ tunc sequeretur conceptum cui subordinat ly terminus vltimate eē conceptum vltimatum: eo ꝙ sit similitudo adequata termini. Ideo ponit alias diffinitiones. s. has. Conceptus vltimatus ē conceptus distinctus termini. Nō vltimatus autem est conceptus non distinctus termini. Sed he diffinitiones non distinguunt ab aliis in intentione sed in voce. Nam id quod dicit distinctus cōceptus hic/dicebat alibi secundum aliorum intentionem adequatus conceptus. Sed contra vtrasque potest argui sic. Si ly. a. imponeret ad significandum seipsum precise ad placitum vltra significationē quasi gnificat se naturalr/haberet duplicem conceptum. s. vltimatum ⁊ non vltimatum: ⁊ essent idem: igit diffinitiones nulle. Hoc p3: quia conceptus vltimatus eēt similitudo distincta termini: ⁊ non vltimatus eēt hoc idem/igitur. Nec videtur rationabilis responsio si negetur casus. Non enim videt hoc contradictionem implicare.

Sciendum ergo pro questionis solutiōe multos logicos presertim nominales tenere/ꝙ duo accidentia solum numere differentia pn̄t esse in eodē subiecto: ⁊ ꝙ rei singularis possumus habere similitudinem distinctam ⁊ adequatam: nō solum in sensu: sed eē in intellectu. Et si hec teneantur respondetur ad questionem negatiue: ⁊ ad argumētū bn̄ responsum est: intelligendo pro ly adequate distincte: sed replica (si casus admittat) non potest solui secundum datas diffinitiones eorum/sed bene secundum eas quas posui ī prima parte huius tractatus. Nam tunc dicit ꝙ in illo casu/audita illa litera. a. duplex similitudo illius generatur: Una ratiōe sig̃nationis naturalis: ⁊ alia ratione significationis ad placitum. Et prima est/concept⁹ nō vltimatus/quia naturalr prius generat. Et secunda ē vltimatus/quia naturalr posterius generat. Si vero teneat duo accidentia solum numero differentia nō posse esse in eodem subiecto/concedēdum est in illo casu idem esse conceptum vltimatum ⁊ non vltimatum secundum rem/sed non secundum rationem. Nam illa similitudo erit conceptus nō vltimat⁹: ꝓut ly. a. ei subordinat naturalr: ⁊ idē vltimat⁹ ꝓut ei subordinat ly. a. vt significat ad placitum.

Sed modo restat difficultas secundum beatum thomam ⁊ omnes thomistas de conceptu nō vltimato. Nam cum ipsi teneant ꝙ in intellectu non sit dabilis species intelligibilis precise representās singulare/non dabitur aliqua similitudo singularis vocis vel scripture distincte representans vocē vel scripturam singularem.

Pro huius difficultatis solutione: posset aliquis dicere dictum. D. S. esse intelligēdum quoad primam intellectionem. Nam quando aliqua res primo intelligitur tunc fit abstractio ⁊ generat species intelligibilis communis ⁊ verbum commune representans specifice rem intellectam/sed postea intellectus per reflexionem ad ipsum phantasma potest generare speciem ⁊ verbum singularis rei vt sic/sed hoc non videt rationabile. Nam si species ⁊ verbum rei singularis pn̄t aliquando generari/non apparet rō quare illud nō factum fuerit in principio sicut post. Secūdo/hoc videt repugnare intentioni. D. S. vt potest dedu ex rationibus que ab eo ponunt p̄is. p. q. 37. ar. primo. Et a reuerendissimo cardinali cayetano expositis. Non desunt tamen aliqui thomiste qui teneant verbum posse formari de re singulari: licet illius non sit species/sed hoc similiter videt non esse rationabile: cum verbum sit spiritualius: vel magis depuratum a materia ꝙ species vel saltem equalr. Cum ergo semper intellectus noster (secundum doctorem. S.) intelligat abstrahendo a materia/nō videt verbum intellectus posse representare materiam: loquor de materia singulari. Teneo ergo/ꝙ nullius rei singularis possit esse similitudo adequata ⁊ distincta in intellectu/scd̄m mētem. D. S. Rei singularis inquā materialis. Nā d spūali: sicut est angelus vel anima/alia rō est.

Pro solutione igit difficultatis sciendum/ꝙ communiter a thomistis dicit/ꝙ singulare intelligit reflexe: ⁊ expresse dictū. D. S. vbi supra: ⁊ in multis aliis locis: Et hec reflexio ē per conuersionē ad phantasma rei singularis: ⁊ sic mediante specie communi representāte totam speciem: applicata tamē tali phantasmati intelligit singulare. Et similiter mediante verbo in quo relucet natura speciei cognoscit singulare: prout vtitur eo ad cognoscendum hoc vel illud singulare/tunc dicit ꝙ idem potest eē secundum rem conceptus vltimatus ⁊ non vltimatus. s. quando terminus significat seipsum naturalr ⁊ ad placitum/sed diuersimode. Erit enim vltimatus secundum ꝙ representat confuse omnia singularia/vel naturam specificam. Nō vltimatus vero inquantum fit propius voci vel scripture singulari. Non ita ꝙ solum illam vocem seu scripturam significet/nisi inquantum intellectus vtit eo solū ad illud singulare: vel aliud intelligendū. Et hoc intel

ligo de ꝯceptu exñte in intellectu: nã de existi in cogitatiua seu ratiõe pticulari: nulla est difficultas.

¶ Ad argumentum vero in contra dicitur/ q in terminis nullo modo significãtib⁹ seipsos ad placitum/ diffinitiones intelligende sunt vt iacẽt. Quando vero seipsos sigñant/ debent intelligi sic: q idem conceptus ẽ vltimatus et non vltimatus. Non vltimatus prout applicat similitudini prius natura genite ipsi⁹ singularis vocis vel scripture. s. illorum phantasmatibus. Vltimatus vero/ secũdum q significat naturam communem seu specificã: nisi forsan velis dicere/ nullam esse conceptum non vltimatum in intellectu/ qd faciliꝰ posset defendi. Et nota in presenti non sumi ly conceptus stricte pro solo verbo intellectus: sed large vt se extendit ad similitudines existentes in cogitatiua/ vel phantasia. ¶ Ex dictis infertur terminũ singularem non habere propriũ conceptum distinctum a conceptu communi in intellectu. Hoc pꝫ: quia nulla eius similitudo distincta est ibi/ sed bene potest dici hr̃e conceptum appropriatum/ quia conceptus communis/ prout eo vtitur intellectus ad intelligendum ipsum singulare/ dicit sibi appropriatus. Et loquor semper de singulari materiali. Pro hac materia vide D. S. vbi supra. Et in. q. de anima. Et reuerẽdũ mum cayet. Nec hoc dico ex meipso sed ex mẽte. d. s. et thomistarum: vt ex dictis patere potest.

¶ Questio. 7.

Circa easdem diffinitiones queritur/ an termini sincategorematici quales sunt ly omnis/ nullus/ &c. habeant conceptum vltimatum? Et videt q non/ quia omnis conceptus vltimatus ẽ similitudo alicuius rei vel rerum: sed ly nullus/ et alij termini sincategorematici nõ subordinant alicui similitudini rei. s. rerũ/ ḡ nõ subordinant ꝯceptui vltimato: ac proinde non habent illum

¶ Sed contra multum refert dicere/ homo currit: et omnis hõ currit: et non ratione illius tm̃ hõ: ḡ rõne illius tm̃ omnis: et nõ rõne vocis solum nec similitudinis vocis existentis in mẽte: ḡ rõne concept⁹ vltimati: igitur.

¶ Pro huius difficultatis solutione sciendum/ quosdam asserere ly omnis: talia sincategoremata solitarie sumpta nihil penitus significare: sed quando adiunguntur terminis categorematicis.

¶ Alij autem oppositum sentiunt. Dicunt enim tales terminos extra propositionẽ significare: et licet verum sit q in principio intellectionis deueniamus in notitiam significationum talium terminorum/ mediantibus terminis categorematicis: tamen ex quo percepimus ly omnis distribuere hic. s. omnis homo ẽ animal: et hic/ omnis leo currit: formamus quendã actũ communem distributiuum in mente non dependentẽ ab alijs conceptibus: qui indifferẽter potest distribuere quemuis conceptum categorematicum. Persuadetur q hoc a talr̃ opinantibus. Ex hoc q si simul coram rustico et latino ꝓferat hec dictio/ omnis vel nullus/ aliquid intelligit latinus quod non intelligit rusticus/ et hoc non est similitudo vocis: ergo est aliquid vltimate significatum: igitur habet intentum. ¶ Hec secũda opinio licet apparentiam habeat/ eam tamen non credo veram. Non enim videtur aliquid posse cognosci nisi vel per similitudinem propriam vt entia realia et positiua: vel per alienam: vt sunt entia negatiua: vel entia rationis: sed tunc opꝫ actualiter vti specie aliq̃ seu similitudine in vtraq cognitione. Quando autẽ per se ꝓferẽ ly nullus vel ly nõ: non vr̃ q̃ similitudo posse esse in mente preter similitudines terminorum categorematicorum: quibus tamen non opꝫ vti secũdum sic aliter opinãtes in intellectione talium sincategorematicorum terminorum. ¶ Argumentum autem quo ꝑsuadetur hec opinio non cogit vt potest haberi ex dictis in materia relatiuorum. p. p. Unde ẽr potest dedici solutio argumentĩ. Et aduerte me loqui hec de istis terminis/ omnis/ nullus/ et alijs similibus prout sumunt sincategorematice. Nam plures etiam sumunt categorematice: vt ibi/ omnis qui audit a patre et didicit venit ad me: vbi istũ valet ly omnis sicut omnis homo. Et similiter communiter dicimus/ nullus negabit hoc: ad est nullus homo: et tunc liquidum est/ ly omnis et ly null⁹ significare aliquid et aliqualiter/ sed nõ sumuntur sic in proposito. Prima vero opinio si intelligat ly omnis vel nullus &c. significare quãdo ponunt in propositionibus illud idem quod significant categoremata falsa est: nam tunc realiter essent categoremata. Nec valet dicere q non: eo q significant dependenter ab alijs: quia tunc relatiua nullo pacto essent categoremata. Si vero forsan intelligat aliud/ poterit opinio esse vera. ¶ Ut ḡ intelligat quid correspondet in mente istis tribus vocalibus seu scriptis. s. oĩs/ nullus/ et similib⁹. Adduco quandam analogiam in sensualibus: et pono hic esse speculum quoddam coram quo sit vnum frustum cere albe quod successiue ab aliquo figurẽ diuersis figuris existens semper in ꝑsentia illius speculi: tunc liquidum ẽ illam speciem speculi semper representare ceram: non tamen semꝑ eodem modo: quia species non est semper eodem modo modificata. Simĩr quando aliquod coloratum videt etiam figura vr̃: nõ per speciem distinctã a specie coloris sed ꝑ eandem speciem coloris prout talr̃ vel taliter modificaẽ/ prout dicit. D. S. in secundo de anima lectione. 13. Sic dicit/ q quando ego cognosco hominem currere/ possum hoc intelligere multiplr̃. Primo concipiendo cursum conuenire sorti vel platoni: et sic de singulis: et volẽs hoc notificare, dico has voces. s. hõ currit. Possum similr̃ cognoscere cursum ꝯuenire sorti et platoni: et sic de alijs: et tunc exprimo hunc conceptum per has voces/ omnis homo currit: in qua ꝓpositione non pono ly omnis vt significet aliquid distinctum ab homine: nec subordinatur alicui similitudini distincte a similitudine hominis: sed eo tum illud/ omnis homo: subordinaẽ similitudini hominis sic vel sic modificate: id est secundum quod ꝑ eam sic vel sic intelligo hominẽ currere. s. copulatiue vel disiunctiue: Sicut ergo similitudo coloris potest dici etiam similitudo figure: non absolute: sed prout est sic vel sic modificata: ita similitudo rei significata per terminum categorematicum potest dici similitudo sincategorematis non absolute: sed prout sic vel sic intelligimus mediante illa specie: et sicut nullo pacto potest videri figura/ nisi sit species coloris modificata per eam: ita nullo pacto potest intelligi ly omnis et ly nullus: nisi species. s. similitudo alicuius rei sit modificata ꝑ illam: Unde pꝫ q quando ꝑ se profert aliquod purum sincategorema nullo pacto potest intelligi/ sicut nec corpus figuratũ videri/ nisi habeat colorem aliquem/ licet posset formari conceptus non vltimatus illi⁹: scđum q est vox vel scriptura/ licet imaginatio decipiat nos: vel vsus loq̃ndi. Loquimur enim de istis terminis et eorum significatis: ac si significarent aliquid: vel aliquo: et similr̃ q ꝓpe semꝑ intelligimus aliquod categorema implici-

le: prout de relatiuis dictum est. Et loquor de sincategorematice pro quo dico propter ly necessario et possibiliter et alia huiusmodi aduerbia sumpta ex terminis significantibus aliquid / que bene significant aliquid / illud scilicet quod significant termini vnde sumuntur: diuersimode tamen. Nam significant taliter quod non valent supponere pro illo quod significant: quod tamen possunt termini vnde trahuntur. Et ob hoc dicuntur significare aliquid aliqualiter.

¶ Dicitur ergo ad. q. tales terminos non habere proprios conceptus / sed potest dici conceptus terminorum categorematicorum esse conceptus illorum non absolute / sed prout taliter modificati sunt: prout dictum est de specie coloris et figure: Quam similitudinem non adduxi quasi omnino sit perfecta similitudo sed aliqualis prout sensibilia assimilari intelligibilibus possunt. ¶ Hinc forsan oritur dictum quorundam dicentium talia sincategoremata significare actum intelligendi vel ei subordinari. Nam quia si sic / vel sic intelligo aliquam rem / hoc oportet esse secundum alium et alium actum intelligendi: qui actus non est diuersus ex parte rei intellecte substantialiter / sed ex parte modi intelligendi / cui modo non semper correspondet aliquid a parte rei. Ideo dixerunt tales terminos significare actum intelligendi: quia scilicet illis appositis vel remotis in voce exprimimus / nos sic vel sic intelligere rem. ¶ Et similiter sub hoc sensu debet intelligi (si verum debet esse) quod dicitur / quod significare aliqualiter est facere quod intellectus accipiat aliquem terminum taliter qualiter non acciperet sine illo: Et si queratur a quo producitur illud quod in mente correspondet istis terminis sincategorematicis in voce vel in scripto? Dicendum est quod ab illo eodem a quo producitur conceptus categorematicus: quia vt dictum est non est quid omnino distinctum ab illo conceptu: sed illius modificatio / sicut potest dici similitudinem figure produci a producente similitudinem coloris / quia est eius modificatio. Et hec pauca sufficiant pro summulistis. Multa enim dici poterant que breuitatis amore dimitto. Non autem volo inferas ex dictis / has duas propositiones, scilicet homo currit et omnis homo currit / subordinari eidem mentali immo: hoc enim falsum est. Sed volo dicere quod mentales non differunt: nisi penes diuersum modum concipiendi eandem rem: que diuersitas non potest adesse et abesse conceptu eodem conceptu manente: licet bene possent eadem specie intelligibili manente plura verba seu conceptus (sumendo conceptum tantum pro verbo) successiue formari: Et ratio est quia verbum est terminus productus per actum intellectus / multiplicato ergo actu / oportet terminos eorum multiplicari: nisi forsan aliquis dicat verbum permanere cessante actu intelligendi sicut manet species intelligibilis: cuius oppositum teneo esse verum secundum mentem. D. S. vt ex dictis in hac. 2. p. patet.

¶ Questio. 8.

Consequenter queritur / an quando dicitur in diffinitione de ly significare naturaliter illud esse significare non dependenter ab aliqua volitate intelligitur non solum de creata sed etiam de increata? Videtur quod non: omnis conceptus mentalis significat naturaliter: et in suo significando dependet a voluntate diuina: igitur:

¶ Sed contra / id quod est naturale alicui / impliceat contradictionem posse remoueri ab eo: sed naturale est cuilibet termino significanti naturaliter sic significare naturaliter. scilicet igitur implicat hoc remoueri ab eo / sed quod contradictionem implicat non cadit sub aliqua voluntate: igitur.

¶ Ad hanc questionem respondetur / premittendo duo.

¶ Primum est / quod aliquid esse volitum ex necessitate potest intelligi dupliciter. Uno modo ex necessitate absoluta. Alio modo ex necessitate suppositionis. Primum accidit / quando tale aliquid est volitum quod eius oppositum non potest esse volitum. Secundum reperitur quando ad vnum volitum consequitur alterius volitio: vt si volo ambulare per aquam volo madefieri.

¶ Secundum est / quod deus nullam creaturam nec aliquid creatum vult esse ex necessitate absoluta: sed bene seipsum / suam bonitatem et sapientiam. Ex necessitate autem suppositionis multa vult. Nam si vult homines esse vult eos habere animas: et si vult celos esse vult eos esse talis vel talis nature. Tunc dicitur quod significatio naturalis dependet a voluntate diuina: eo quod non potest res significare naturaliter nisi sit / nec potest esse nisi deus velit eam esse: tamen supposito res esse vt nunc sunt / ex necessitate suppositionis deus vult rem naturaliter significare: et si non actualiter: bene tamen in potentia propinqua: ita quod non stat talem rem esse: quin propinque possit naturaliter significare. Non sic autem est in re significante ad placitum. Nam re existenti / potest ipsamet imponi et deponi de nouo ad significandum.

¶ Insuper est alia differentia / videlicet quod res potens significare ad placitum ex se ipsa indifferens est ad significandum hoc vel illud / prout voluntati impositionis placuerit: Sed res potens naturaliter significare est determinata ad aliquid / vel aliquot significanda.

¶ Respondendo igitur ad. q. dicitur / quod loquendo de voluntate creata diffinitio significationis naturalis intelligitur sic / quod a nulla tali dependet necessario quo ad hoc quod talis significatio non oriatur a re significante / seu quod non reperitur in ea ex voluntate creata. Loquendo autem de voluntate diuina / non potest dici quod ab ea non dependeat / sed dicitur quod dependet differenter. Nam etiam significatio ad placitum ab eadem dependet: et sed sic quod deus vult inter rem ad placitum significantem et suam significationem impositionem creatam interuenire / non autem in significatione naturali. ¶ Et si dicas contra / quia deus se solo potest imponere vnam vocem ad significandum: et tunc totaliter dependebit a diuina voluntate. ¶ Respondetur verum esse sed differenter. Tum quia res illa ex se indifferenter poterat imponi a deo ad significandum illud vel aliud: non sic autem est in significatione naturali: vt dictum est. Tum quia proxima radix significationis naturalis est in re: et est sibi connaturalis. Non sic autem est in alia significatione.

¶ Ad argumentum in oppositum dicitur duo. Primum / verum esse ea que sunt naturalia non posse remoueri ab eo in quo sunt: ipso permanente / si sint de essentia illius: et secundum aliquos thomistas etiam si sit propria passio eius. Non autem hoc est verum si sunt naturalia accidentalia. Secundum est / quod significatio naturalis actualis non est de essentia alicuius creature quia potest impediri a deo. Potentia vero propinqua talis significationis: vel quod natura rei non sit radix talis significationis videtur implicare contradictionem a re posse remoueri. Et per hoc patet solutio ad argumentum.

¶ Circa id quod dictum est in prima parte

d.ly ego/ et ly tu/ et ille &c. nõ habere significationem absolutam sed depẽdẽtem/ oportet aduertere q illa depẽdẽtia nõ est similis depẽdẽtie que reperitur in relatiuis: de qua dictum fuit in eorum tractatu. Sed dicit depẽdẽs: eo q ly ego nihil significat de se: sed sola prolatio facit q significet loquẽtem. Vñ eius prolatio est quedam impositio ad significãdum. Unde primus impositor nõ voluit ly ego significare aliquid de se: sed voluit significare si aliquis assumeret illam vocem/ loco sui nominis proprij/ et ob hoc quicunq hoc facit/ nõ proprius autoritate facit. Et loquor de ly ego quãdo sic sumitur loco nominis proprij: et nõ quãdo materialiter stat. Proportionabiliter dicatur de ly tu. s. q significat illum cum quo loquimur: et de se nil significat. Vñ depẽdet eius significatio a proferẽte ly tu et loquẽte cum aliquo: nam si cum nullo loqueretur nil significat. Et si dicis q significat: dic tu que entitas est illa quam significat: cuius similitudo sit in mẽte tua? Eodem modo dicatur de ly ille qñ nõ tenetur relatiue. Quãdo vero tenetur relatiue hẽt etiam depẽdẽtem significationem/ sed differẽter (vt dictum est) et differẽtia est. Nã relatiua significatio depẽdet ab alio tẽo qui ẽ añs/ ly vero ille/ et ly tu/ et ly ego/ non sed a re demõstrata/ vel a loquẽte: vel ab eo cui loquimur. Et si dicas, eẽ difficile intellectu proferri ad minus ly ego absq eo q significet: vt pz experiẽtia. Ad hoc dicit hoc accidere: eo q proferẽs semper accipit ly ego pro seipso. Sed si nõ accipiat pro se: et p se: et respiciat qualiter põt significare quemlibet proferẽtem illud nõ communiter sed discrete/ videbit illud non esse difficile. De significatione autem dependenti relatiuorum: dictum est satis in eorum tractatu.

Questio. 9.

Circa terminum connotatiuum queritur/ an ly homo sit terminus cõnotatiuus? Et probatur q sic. Nam materiale illius termini homo quoad eius partem potest intelligi absq intellectu humanitatis que ẽ forma significata per illũ terminum: et hoc sufficit: vt pz p documẽtum positum in prima parte: igit. Probatur añs: nam sortes et quoduis aliud singulare speciei humane est materiale illius termini: et tale singulare in quãtũ ẽ substãtia põt intelligi absq humanitate: ig. ẽ hẽ intentum.

Pro huius questionis solutione sciendum.

¶ Primo q duplex ẽ significatum materiale termini. Unũ ẽ materiale termini cõcreti absoluti: Et aliud termini cõcreti conotatiui: et differũt penes hoc/ q materiale termini cõcreti absoluti significatur directe p tẽm: vt ly homo licet materialiter significet sortem vel platonem tamẽ directe significat eos. Materiale vero tẽi cõcreti conotatiui significatur indirecte per eum: vt res q ẽ alba indirecte significatur per ly album.

¶ Sciẽdum secũdo concretum esse duplex. s. conotatiuum et absolutum. Exemplum primi/ ly album. Secũdi/ ly homo. Item conotatiuorum aliud accidentale vt ly album: aliud substãtiale: vt ly animatum. Hec tria in aliquo cõueniũt et in aliquo differũt. Cõueniũt in hoc q propositiões in quibus ponitur vbi tenentur personaliter verificantur pro suis significatis materialibus. Differunt tamẽ in significãdo sua significata materialia/ eo q omne concretum conotatium supponit pro suo significato materiali: tãquam ab eo indirecte significato: sed concretum absolutum supponit pro suo materiali/ tãquam ab eo directe significato. Dicitur autem significatum directe illud ad quod significãdum terminus est impositus: tãquam existens determinatum in aliquo genere/ vel specie: vt ly homo. Nam ly homo ẽ impositus ad significãdum indiuidua hominis in cõtu se. Indirecte autem significatum ẽ illud quod a termino significatur: eo solum q forma significata p talem terminum reperitur in illo: nõ tamẽ determinate et termin⁹ impositus ẽ ad illud significãdum: vt ly humanus. a. um. Ambo enim termini. s. ly homo et ly humanus significãt rem habẽtem humanitatem: differẽter tamẽ. Nam ly humanus. a. um. habet pro significato materiali propriẽ rẽ habẽtẽ humanitatem quecunq sit illa res: siue sit in specie humana: siue in alia specie vel genere/ ly autem homo nõ sic: sed significat rem existẽtem in specie humana: cui adest humanitas/ et hoc ex vi impositionis nominis. Manifestatur hoc clarius in isto termino deus/ et diuinus: quorum vterq licet significet habẽs diuinitatem: nõ tamẽ dicimus/ anima christi ẽ de⁹ cum vere dicamus/ anima christi ẽ diuina. Ratio enim est quia ly deus directe importat suppositum diuinũ in natura diuina existẽs tãquam eius suppositum: ly diuinus nõ/ sed habens diuinitatem quouis mõ possit dici eam habere/ vel p vnionem: vel p participationem: Et videatur pphis. D. Sũm disputatis. q. de vniõe verbi: ar. 5. ad quintum. Vñ elici potest significatum materiale termini conotatiui debere explicari p trãscendẽs: vt res habẽs albedinem ẽ significatum de ly album: et ly habẽs humanitatem de ly humanus. Sed significatum materiale illius termini homo/ p singularia cõtu se deber explicari. s. sortes vel plato. et aliqd huiusmodi.

¶ Dicitur ergo q dicta in prima pte paruorum sic sunt intelligẽda: q quãdo significatum materiale indirecte significatum potest intelligi sine formali eo modo quo dictum est/ tũc talis terminus est conotatiu⁹/ aliõqn nõ oportet. Et per hoc pz solutio ad argumentum. Nam licz ly sortes inquãtum aial posset intelligi nõ intellecta humanitate/ deest tamẽ illi termino homo q sortes nõ significatur per illum indirecte sed directe. Videatur etiam. D. S. 3. sen. d. 6. q. 1. ar. 3. Et de potentia. q. 9. ar. 4. ad primũ et secũm. Et eadẽ pte. q. 13. et 5. metaphi. lec. 7. § 5.

Questio. 10.

Similiter queritur/ an ly chimera sit terminus conotatiuus. Et vr q non.

¶ Primo nõ est terminus significatiuus/ ergo nec conotatiuus. Cõsequentia tenet a superiori ad suum inferi⁹ negatiue et cum distributiõe. Antecedẽs vero pbatur: ly chimera si significat nõ significat nisi quoddã impossibile: sed impossibile nihil ẽ/ g nihil significat.

¶ Secũdo/ si chimera significaret chimeram/ chimera eẽt significabilis. Cõseqñs ẽ falsum/ igitur et añs: cõsequetia est nota: et cõsequẽtis falsitas pbatur: chimera est significabilis: ergo chimera est itelligibilis: cñs ẽ falsum: g et añs: cñs tenet/ qr intellectu a fuit qui imposuit illum terminum ad significãdum ergo intellexit id ad qd significandum imponebat: sed imposuit ad significandũ chimerã p teligit si significat chimerã/ g chimera ẽ intelligibilis. Falsitas cõsequẽtis pbatur: si chimera est intelligibilis: de chimera possumus formare verbum: cõsequẽs est falsum: ergo et añs. Cõsequentia est nota: sed cõsequẽtis falsitas pz: si possumus de chimera formare verbum: ergo de⁹ potest producere chimeram: cñs ẽ falsum/ ergo et añs. Falsitas cõsequẽtis pz: quia si deus potest producere chimeram/ chimera erit possibilis: quod est cõtra ipsius nominis significationem. Consequentia vero tenet per illud luce primo: Nõ erit impossibile apud deum omne verbum/ cuius

sensus secundum doctorem. S. prima. p. questiõe. 25. articulo. 3. ẽ/deus põt facere omne illud de quo homo potest formare verbum.

Sed contra/ille terminus significat quodlibet ens mũdi conotãs illũ eẽ cõpositũ ex his q̃ nõ valent componi: igit̃ est t̃ms conotatiuus.

¶ Pro huius questionis enodatione / tria sunt absoluẽda. Primum: quid sit illud quod sign̄at ly chimera cuius meminit lucianus in dialogo de nichromẽtia / 7 virgilius 7 alij cõplures. ¶ Secũdum/ an illud sign̄et absolute vel conotatiue. ¶ Tertiũ/ an illud sit intelligibile.

¶ Pro primo 7 secũdo sciendum/ communiter dici ly chimera significare quẽdam lycie montem in quo diuerse species animalium reperiuntur. Indeq̧ quosdam finxisse vnum animal compositum ex diuersis ptibus diuersorum animalium: vt ẽ illud animal de q̃ fabulantur sarraceni in suo alchorano. Dicunt enim deum misisse per manũ archãgeli gabrielis animal quoddam compositum ex q̃plurimis rebus diuersis: Habebat enim (vt ipsi fabulantur) faciem equi/ os lupi/ oculos hominis/ aures canis/ 7c. Et sub hac vel cõsimili significatione accipitur ly chimera a logicis volẽtibus ipsum habere significatum/ pro quo li chimera nullatenus valeat supponere: nisi mediante copula de imaginario: Unde diffinitur ab aliquibus sic. Chimera est ens cõpositũ ex impossibilib⁹ posse cõponi ¶ Voluntq̧ aliqui tale nõen eẽ conotatiuũ: dicẽtes talenomẽ significare de materiali ens/ 7 de conotato illud eẽ compositum ex his q̃ nõ pñt componi. Sed ex data diffinitione nõ sequitur talem terminũ eẽ conotatiuum. Immo põt teneri 7 meli⁹ eẽ terminum absolutum sign̄antem ex equo totum hoc/ ens compositum ex his q̃ non possunt componi. Et ex his patet solutio ad duo prima.

¶ Pro tertio ẽ sciẽdum aliquid posse intelligi dupliciter. Uno modo per propriam similitudinẽ. Alio modo per similitudinem alterius. Primum pz in ly homo: significat enim rem cuius similitudine potest intellectus informari. Secundum pz in ly cecus/ non enim est aliqua similitudo ceitatis qua informari possit intellectus. Unde põt dici duplicem eẽ cognitionẽ seu intellectionem. Quandam positiuam/ 7 quandam abnegatiuam. Positiua erit quãdo res cognoscitur p eius ꝓpriam similitudinem repositam in potentia cognitiua. Abnegatiua vero quãdo dicimur cognoscere rem quia cognoscimus nos nõ habere similitudinẽ rei sibi opposite/ vel si habemus sui oppositi similitudinem/ apponimus (vt ita loquar) quandam negationẽ. Primum accidit/ quãdo nos ingredimur aulam obscuram 7 cognoscimus tenebras: eo q̧ ꝑspicimus oculos nr̃os non informari spẽ lucis. An aũt tenebre possint ꝓprie sentiri/ non ẽ presentis instituti determinare. Secũdum cõtingit isto modo: habeo conceptũ hominis 7 cognosco actum negationis. Et tũc dicẽdo intellectualr̃ nõ homo/ dicor me intelligere non hominẽ quod ẽ intelligere hominem abnegatiue. Similr̃ hñs conceptũ entis possis: 7 scito actu negãdi: dico nõ ens vel impꝫe. Et tũc dicor me intelligere impꝫe abnegatiue/ Et sic dici põt de similibus. Unde beatus anselmus dixit in li. de casu dia. c. 21. q̧d intelligit nõ ens/ nõ intelligit constituẽdo sed dẽstruẽdo. Et tũc dicit̃ chimerã 7 oẽ aliud implicãs cõtradictionem posse intelligi abnegatiue. s. p abnegationem rerum possibilium intellectarum: 7 istorum intellectorum abnegatiue nõ possum⁹ formare verbum: sed per verbum rerum affirmatarum vel in earum verbo (vt ꝓprius loquar) intelligitur.

¶ Sed contra hoc insurgit dubium ex. D. S. in primo d. 2. articu. 3. dicẽte/ quedam entia eẽ que non hñt fundamẽtum in re/ sicut ẽ conceptio chimere. ¶ Ad hoc dicendum/ q̧ conceptio ibi nõ sumitur pro verbo i. ꝓ specie intelligibili existẽte in intellectu/ sed ꝓ similitudine quadã existẽte in imaginatione. Nam cũ imaginatio nõ trãscendat corpora/ bene quidẽ põt hõ imaginari aliquod animal hñs p̄tim figuram equi 7 p̄tim figuram suis/ vel aliquid huiusmodi. Non enim ẽ impꝫe aliquod animal creari adeo hñs diuersorum animalium figuras: quia illa diuersitas erit accidentalis quod non implicat contradictionem reperiri i vna natura. Conceptio vero intellectus ẽ similitudo ẽentie 7 nature: ac proinde nõ põt formare similitudinẽ vni⁹ rei: q̃ sit simul diuerse nature ẽentialr̃: ita vt sit homo/ 7 leo simul/ vel leo 7 lapis. Nam hoc implicat cõtradictionem 7 omne hoc implicans hẽt simul rationẽ entis 7 non entis: ac ꝓinde non ẽ intelligibile necfactibile: Et hec ratio. s. entis 7 nõ entis simul includitur formaliter vel virtualr̃ in omni impossibili ex habitudine terminorum. Pro quo videatur. D. S. p̄mo sen. d. 42. q. 2. arti. 2.

¶ Istis habitis / ad argumentum primum negatur añs: 7 ad eius ꝓbationem negat̃ ꝯña. Arguitur enim a nõ amplo ad amplum negatiue ex parte de ly ens inclusum in ly nihil. Nam quãdo dicitur impꝫe nihil ẽ/ li ens ibi inclusum stat solũ ꝓ entec̃ntie. Sed qñ in ꝯñte dicim⁹ ergo nihil sign̄at ãpliatur vsq̧ ad imaginabilia.

¶ Ad secũdum cõceditur prima ꝯña: 7 ad secundam distinguit̃ q̧ chimera sit intelligibilis vel positiue 7 p ꝓpriam speciem 7 sic negat̃: vel abnegatiue 7 p rerum possibilium similitudines 7 sic cõceditur. Et negat̃ vlterior ꝯña/ ergo de chimera possumus formare verbum: Et sic nõ sequit̃ deum posse ꝓducere vel formare chimeram/ similr̃ nõ põt fieri q̧ homo sit equus/ 15 possimus formare hanc mẽtalem/ homo ẽ equus/ nec ex hac formatione sequitur nos posse intelligere hominem esse equum positiue. Nam tunc requireretur posse dari similitudinem quandam representantẽ vnã entitatem que simul eẽt homo 7 equus ẽentialiter in qua eẽnt due ẽentie. s. humanitas 7 equinitas: quod ẽ impꝫe. Nec loquor nunc in casu q̧ christus assumeret equinitatem/ nam tũc ista eẽt vera/ homo ẽ equus/ 15 non rõne nature sed ratione suppositi. Dicimus autẽ nos intelligere illam propositionẽ/ homo ẽ equus: q2 intelligimus quid sit homo 7 quid equus 7 scim⁹ quẽ habet ly ẽ: non tñ intelligim⁹ sicut hãc/ homo ẽ aĩal/ vt ex dictis patet.

¶ In argumento incontra tangitur hoc dubium. An scilicet ly chimera significet quodlibet ens mundi?

¶ Ad hoc multi respondẽt affirmatiue/ 7 ratio eorũ ẽ. Quilibet terminus significat tãtũ sicut sua diffinitio quid nominis / sed sua diffinitio quid nominis significat omne ens/ igit̃ 7 ly chimera. Quod sua diffinitio quid nominis sign̄et omne ens pz/ quia in ea ponitur ly ens quãdo dicit̃/ chimera ẽ ens compositũ. 7c. sed ly ens sign̄at omne ens/ ergo diffinitio chimere significat illud. Consequentia tenet/ quia quicquid significatur p partem sign̄atur p totũ. Sed si isti velint dicere ly chimera sign̄are omne ens mundi sub conce

pribus distincte: ita vt significet vnum equum sub cõceptu equi: ⁊ leonem sub eius proprio cõceptu ⁊ sic de aliis / inspicientibus dictum ẽ q̃ reprobari mereat̃. Si vero velint dicere ly chimera aliquo modo .s. confuse ⁊ indistincte significare omne ens / bñ valet sustineri / ymmo quilibet terminus in undiuiso modo signat omne ens / quia secũdum auicenam .i. Met. Si. i multe locis primum quod cadit in apprehensione intellect⁹ ẽ ens nil enim potest subterfugere rationem entis. Sũ sic potest diffiniri homo .s. ẽ ens substãtiale corporeũ aiatum sensibile rationale.

Questio .ii.

Circa ea que dicta sunt de primis ⁊ secundis intẽtionibus / Queritur an tales relationes sint reales vel rationis? Et videtur q̃ sint reales.

Primo / nam relationes habentes extrema realia realiter distincta sunt reales / sed iste sunt huiusmodi igitur. Prima pars añns ẽ nota / ⁊ secũda probatur. Unum extremum est conceptus existens ĩ anima / alterum est res ad extra: ⁊ hec sunt entia realia realiter distincta: igitur.

Secundo / iste relationes sunt entia: ⁊ omnia entia sunt realia: igitur sunt relationes reales. Maior ẽ nota: ⁊ ꝓbatur minor / quia reale dicitur a ly res: sed omne ens est res / ergo omne ens ẽ reale: igitur omnia entia sunt realia.

Tertio / quod nõ ẽ ens reale erit penit⁹ nihil: si igit̃ istarũ relationũ aliqua nõ ẽ realis erit penit⁹ nihil: ac ꝓinde tales relationes vel non sunt: vel erunt chimerice adinuentiones.

Sed in contrarium ẽ autoritas doctoris sancti ⁊ thomistarum.

Pro huius questionis exacta elucidatione dicẽda sunt breuiter duo: scilicet materia potius methaphisica q̃ logica sit. Primum ẽ quid sit ens rationis. Secundum / an iste intẽtiones vel earum aliqua sit relatio rationis.

Pro primo sciẽdum q̃ ly ens ratiõis põt sumi dupliciter. Uno modo vt sit loquutio intrãsitiua vt tunc tantum valeat ac si diceretur: ens quod est ratio: ⁊ isto modo ipse intellectus ẽ ens rationis.

Secundo modo vt sit transitiua loquutio. Et hoc tripliciter. Uno modo vt dicit causam effectiuam: ⁊ tũc ens rationis significat ens causatum a ratione: ⁊ isto modo artificialia v̲t sic possunt dici entia rationis. Secundo modo vt dicit causam materialem in qua sit subiectiue: ⁊ isto modo omnia que sunt in intellectu / siue sit actus ipsius / siue habitus siue species / siue verbum põt dici entia rationis. Tertio modo dicitur ens rõnis illud ens quod solum hẽt ẽẽ obiectiue in intellectu: q̃d a thomistis diffinitur sic. Ens rationis ẽ ens quod nõ est qualitas anime quod p̃ter operationem intellectus nullum habet ẽẽ. Et isto tertio modo sumitur in p̃senti. Non tamẽ desunt qui dicãt istũ tertium modum ẽẽ chimericum ⁊ fictitium / arbitrantes impr̃e ẽẽ aliquid posse intelligi quod non sit saltem in mẽte subiectiue ⁊ non solum obiectiue. Sed certe si solum ob hoc diceretur aliquid ens rationis / eo q̃ in anima ẽ subiectiue nulla ratio ẽ quare ens rationis distingueretur contra ens reale cum accidentia existẽtia in anima / eque (immo perfectius) sint entia realia q̃ accidẽtia existẽtia subiectiue in corporibus. Dimissa igitur hac opiniõe vt intelligatur funditus thomistarum mẽs / sciẽdum rẽ aliquam multiplr̃ dici posse hr̃e ẽẽ. Uno modo i propria natura: vt habet homo existẽs realiter in mũdo: ⁊ rosa in vere. Alio modo in causa sua / vt rosa i hyeme. Alio mõ sicut signatũ in signo. Alio modo dicitur ẽẽ sicut cognitum in cognoscẽte / ⁊ sic illa q̃ non sunt ad extra põt dici ẽẽ non realr̃ sed in esse cognito.

Sed forsan contra hoc arguet aliquis dicẽs / entia q̃ dicuntur habere ẽẽ istis tribus modis vltimis simpliciter nõ habere ẽẽ / ac ꝓinde quãdo dicitur aliquo illorum modorum ẽẽ / dici improprie ⁊ abusiue ẽẽ.

Ad hoc r̃ñdetur / q̃ ly simpliciter in triplici significato reperitur. Uno modo simplr̃ tãtum valet sicut ly maxime: ⁊ sic dicimus deum ẽẽ simplr̃ ens .i. maxime ⁊ principalissime. Alio modo tantum sonat / sicut ly sine additio vt si dicam: ethiops non est simplr̃ albus. Unde philosophus / simplr̃ dico quod sine addito dico. Tertio modo tãtum valet sicut ly omnibus modis: vt si dicatur / deus ẽ simplr̃ perfectus. Dicit̃ ergo q̃ ens quod solum hẽt ẽẽ aliquo illorum trium modorum vltimorum põt dici simplr̃ non ẽẽ sumpto ly simpliciter in duabus primis sigñationibus non tamẽ in tertia. Liquidum enim ẽ / rosam aliquo mõ ẽẽ in hyeme quo chimera non ẽ: licet iste ambe sint vere tunc / chimera non ẽ: rosa non est. Similr̃ inter res q̃ nõ sunt alique sic se hñt quod quedam cognoscuntur ab hominibus ⁊ alie non: ⁊ lz omnes tales non sint realr̃ tamẽ q̃dam hñt ẽẽ cognitum ⁊ alie nõ: sicut ꝓportionabilr̃ potest dici de hercule picto / qui licet non sit realr̃ hẽt tamen ẽẽ depictum. Et si homo nunc existẽs depingeret̃ ille hõ dupliciter hr̃et ẽẽ .s. reale ⁊ pictum. Et si aliquis depingeret aliquid cui picture nihil p̃le correspõderet / posset dici illam rem solum ẽẽ depictum habere, nõ tamẽ diceret̃ illam rem habere esse reale / licet pictura sit ens reale. Descẽdendo nunc ad intellectum dicit̃ q̃ inter res q̃ intelliguntur: quedam sunt q̃ habẽt ẽẽ nature vl̃ realiter actu vel potẽtia: ⁊ talia dicunt̃ entia realia siue sint in anima siue extra animam. Alia vero sũt que nõ habẽt ẽẽ reale vel nature / nec actu / nec potentia / que tamẽ p̃nt intelligi aliquo modo: ⁊ quia solum habẽt hoc q̃ p̃nt intelligi dicuntur solum habere esse intelligibile. Et quia omne quod intelligit̃ ẽ obiectiue in intellectu: ideo dicuntur talia entia solum habere ẽẽ obiectiuum: ⁊ licet similitudines p̃ quas tales res cognoscuntur: seu intelliguntur sint subiectiue in intellectu: non tamẽ ob hoc talia entia debent dici ẽẽ subiectiue in intellectu / quia tale ẽẽ subiectiuum .i. nõ ẽ illorũ entium rationis q̃ cognoscũt̃ / sed similitudinũ p̃ quas cognoscũt̃: ⁊ sic p3 q̃d sit ens rõnis ꝓut distinguit̃ cõtra ens reale vl̃r sumptum.

At vero continuo potest alicui oriri dubium / quonam pacto possint cognosci res q̃ nullo mõ sunt .s. nec actu nec potẽtia cũ nl̃la sit similitudo p̃ quã talis res possit representari.

Ad hoc breuiter (ꝓut nũc sufficit) dicit̃: q̃ tales res cognoscunt̃ non proprie vel positiue / sed negatiue vel abstractiue. De primo dictum ẽ in .q. precedẽti: vbi expositum ẽ qualiter chimera ⁊ cetera imp̃lia intelliguntur. Unde cum talia non sint actu nec potẽtia: ⁊ tamen aliquo modo intelligantur: ideo dicuntur entia rationis. Nec talia oportet habere similitudines ꝓprias p̃ quas cognoscant̃ / sed sufficit q̃ aliarum rerum similitudines sint. Consimiliter peccatum quoad deformitatem cognoscitur / non p̃ ꝓpriam similitudinem sed per alienam scilicet rectitudinis qua caret. De secundo nunc nunc dicetur / in responsione ad secundum principale.

¶ Pro quo sciēdum / q relatio q̄ alicui rei intellecte attribuitur / pōt tripliciter cōtingere. ¶ Uno modo / vt talis relatio sit inter rem intellectam non vt intellectam: sed prout est in se: & inter similitudinem existentem in intellectu: & talis relatio bene potest eē realis / quia ē inter rem & eius realem similitudinem / dum tamē res realr̄ existat. ¶ Secūdo modo pōt eē talis relatio inter rem intellectam nō ꝓut ē in se: sed ꝓut intellecta ē / & inter intellectum eam intelligētem. ¶ Tercio modo pōt cōsiderari relatio existēs inter rem consideratam ꝓut ē in se ad seipsam cōsideratam ꝓut intellecta ē: ita vt sit relatio eiusdē ad seipsum sub alio tñ & alio eē. Iste autem relationes due vltime non pñt esse reales. Nō secūda / quia fundamētum ei⁹ nō ē ens reale: nam ē ipsa res: ꝓut intellecta ē / hoc autem quod ē eē intellectum nil ponit reale in re intellecta / ergo relatio que fundatur supra rem vt hēt tale eē nō pōt esse realis. Nec tertia relatio pōt eē realis: eo q nulla relatio eiusdē ad seipsum possit eē realis.

¶ Istis prenotatis / duo possunt dici de prima intentione.

¶ Primum ē / q pōt sustineri primam intentionē eē relationem rei intellecte prout ē in se ad ipsam intellectam vl̄ ad similitudinem ipsius rei: vl̄ ad actū intellectus. Et secundum hoc diceretur primam intentionē multotiēs posse eē relationem realem vt ex dictis ꝑz / non tamē semꝑ. Nam si intelligatur res nō exñs / talis relatio non erit realis.

¶ Secūdum ē / q pōt etiam defendi tam primam q̄ secūdam intētionem solum reꝑiri in scōo vel tertio modo relationum. Sed primum dictum teneo eē verum secūdum mētem. D. S. & peritissimorum thomistarū. Et ratio est / nam quelibet intellectio tēdēs in rem / ꝓ vt intellecta ē: p̄supponit rem ꝑ aliam intellectionem intellectam / ac ꝓinde relatio q̄ ibi cōsideratur pertinebit ad secūdam intētionem & nō ad primam. Si quis tamē vellet scōm defendere dicere pōt rem intellectam ꝓut intellecta ē posse dupliciter considerari. Uno mō prout intelligit̄ exñs sub cōditionibus seu ꝓprietatibus sibi cōuenientibus a parte rei: & sic relatio q̄ sequit̄ hāc intellectionē erit prima intētio: si vero cōsideret̄ secūdum quod intellecta ē quoad cōditiōes seu ꝓprietates q̄ sibi cōueniūt non a parte rei / sed ꝓut est obiectiue in intellectu / relatio tunc que consequitur hanc intellectionem erit secūda intētio. De scōa vero intentione dicit̄ semꝑ eam eē relationem rationis. Et ē semꝑ in secūdo vl̄ tertio mō relationis que ē scōa intētio / q̄ potest reꝑiri in qualibet intellectus operatione: in prima vt vl̄e / species / genus. &c. In scōa vt ꝓpō / veritas / falsitas / &c. Teneo enim veritatem & falsitatem si formal̄r sumantur: & nō ꝓ rebus q̄ dicuntur / vere esse omnibus modis relationes rationis. Et sunt relationes tertij modi. Ueritas enim ē relacio cōsiderata inter rem ꝓut ē in se & seipsam ꝓut intellecta est / non autem rei ad intellectum: vel intellectus ad rem. Dicitur enim sic veritatē eē quādo sic res se hēt in se sicut ē in eē cognito vel intellecto: & quādo sic non ē / dr̄ falsitatem eē. Et diffinitio in qua dicitur veritatem eē adequationem rei ad intellectum & intellectus ad rem. Debet etiam sumi in isto sensu. s. veritas ē adequatio inter rem prout est / ad seipsam ꝓut ab intellectu itellecta ē: sed d̄ hoc nō plura. Exēplū d̄ tertia oꝑatiōe intellect⁹ ē ly sillogismus / enthimema: &c.

¶ Ex his vero patet solutio ad primum argumentum.

¶ Ad secūdum negatur minor: & ad eius ꝓbationes distinguo ly reale dici a ly res. Nam ly res sumitur dupl̄r. Uno mō ꝓ ente rato & firmo vl̄ (ꝓut quidā dicūt) vt dicitur a ly ratus. a. um: & sic cōcedo ly reale dici a ly res. Alio modo sumit̄ ly res ꝓ omni ente quis modo intelligibili / vel prout deducitur a ly reor eris. Et isto modo nego q a ly res taliter sumpto dicatur ens reale: Et isto modo aliquid pōt dici ens raciōis / non ens reale. Simil̄r distinguo secūdam partem añtis. s. omne ens sic res: vel sumpto ly res primo modo: & sic nego: vel secundo modo & sic ꝯcedo: in quo tamē non infertur conclusio.

¶ Ad tertium distinguo de ly nihil quis vel negatio inclusa ibi negat omne ens tam reale q̄ rationis: & tunc nego q sit penitus nihil quod nō ē ens reale. Si vero ly nihil sumatur solum ꝓut opponit̄ enti reali conceditur: sed non est contra nos.

¶ Ultra hec aduerte ꝓ intelligētia dictorum i prima parte introduc. q quando dicitur has relatiōes oriri vl̄ pullulare ex actibus intellectus nostri nō debes intelligere penitus illas oriri ꝓut oriri vel resultare dicuntur relationes reales / sed suo modo. Nam sicut posito generāte & genito ponūtur reales relatiōes: q̄ iste res real̄r hñt inter se habitudinem talem vl̄ talem. Ita quādo intellectus compat rem ꝓut ē in se ad seipsam ꝓut intellecta ē intelligit intellectus rem aliter habere nisi ratione sue intellectionis q̄ntca: & quia hoc aliter se hr̄e nō ē ens reale relinquitur eē ens rōnis / eo q solum hēat eē cognitum. Et q̄ nō hēt rōnem absoluti / dr̄ relatio rationis.

¶ Questio. 12.

Circa analogorum materiam q̄ritur / An sint tres gradus analogie? Et ꝓbatur q nō / quia vnus modus vl̄ gradus est analogie scōm inequalitatem: & tamē iste gradus nō valet reꝑiri: ergo. Prima ps añtis ē nota: scōa ꝓbat̄ / quia sequeretur q nullum genus eēt vniuocum sed analogum / qñs ē falsum / q̄ñs: & cōsequētis falsitas est nota / sed qña probatur / quia omne genus semꝑ reꝑitur pfectius in vna specie q̄ in alia.

¶ Sed in contrarium est. D. S. ex cuius doctrina trahuntur communiter a thomistis tres gradus: vt patet in peritissimi cayetatani card. sancti xti opusculo de analogia nominum / & in aliis libris thomistarum.

¶ Ad hanc questionem respondetur affirmatiue. Pro quo breuiter sciēdum tres poni modos analogie a thomistis. Est enim analogia inequalitatis / Analogia attributionis / Et analogia ꝓportionis siue proportionalitatis.

¶ Prim⁹ ergo gradus ē inequalitatis. Pro quo sciēdum q nomē analogum ratiōe inequalitatis est illud quod significat sub vnico conceptu naturam vnam / que quidem natura si cōsideretur ꝓut ē real̄r pter rei pfectius saluat̄ / vel pfectius eē hēt in vno analogato q̄ in alio. Dicitur si cōsideretur prout realiter existit a parte rei. Nam sic cōsiderata animalitas que ē in homine real̄r ē humanitas: & animalitas que ē i bruto puta equo real̄r est equinitas: & sic de aliis brutis. Nunc liquidum ē humanitatem nobilius quid eē equinitate. Et hoc accidit quia animalitas a pte rei nō potest separi nec p̄scindi ab humanitate / equinitate / &c. Ac vero quia intellectus potest hanc p̄cisionem vel separationem facere (cōsiderat enim id quod

ptinet ad ratiōem animalitatis (nō ɔsiderata humanitate vel equitate) ꝛ sic animalitas vt sic ɔsiderata nil aliud dicit nisi substāciā sensibilē: q̄ et vt sic nō ē aliqd nobili⁹ in hoīe q̄ in equo: q2 si pmo modo erat qd nobilius, erat q2 cōsiderabat̄ vt realr idētificabat̄ cū humanitate a qua separat̄ seu p̄scindit̄ p intellectum in hac secūda cōsideratione. Et hinc est q ly animal est analogum scd̄m phos: ꝛ vniuocum secundum logicos. Nam philosophus ɔsiderat ly animal phisice, scilicet put ē in homine nobiliori modo: q̄ in equo ꝛc. Logicus vero put p̄scindit ab his: ꝛ ab omnib⁹ aliis speciebus. Hinc etiam fiquebātur merito et reprehēsos a peritissimo cardinali cayetano eos qui glosabāt li eadem positum in diffinitione vniuocorum. Glosabāt. n. sic. Uniuoca dicūt̄ quorum nomē ē commune ꝛ rō substātie secūdum illud nomē ē eadem: eadem inquam. i. equalr pticipata. Nam sequit̄ (vt predictus cardinalis arguit) ly animal quod ē vere vniuocum esse analogum: vt pz ex dictis. Et hoc intelligi dz d pticipatiōe secūdum esse: vel de participatione apte rei. Nā si alr intelligeret̄ bn̄ posset glosa sustineri: vt postea dicet̄. Et sic pz primus gradus.

¶ Pro secūdo gradu sciēdum, q nomē habēs istum gradum analogie sic se hēt q significat vnū analogatum. s. principale sub vnico conceptu: ꝛ alium sub alio: sed non omnino alio: sed taliter q ille conceptus primus reperiatur in alio: ꝛ aliquid vltra. Uerbi gracia, ly homo dicit̄ de homine viuo ꝛ picto: significando viuum, subordinatur ɔceptui animalis rationalis: ꝛ significādo hominem pictum subordinat̄ conceptui similitudinis animalis rationalis. In quo vides poni primum ɔceptum ꝛ aliquid vltra. Similr ly sanum vt dr de animali ꝛ dō pulsu: ꝛ de medicina: Et qn̄ dicit̄ d animali diffinit̄ sic. i. sanum ē animal hn̄s pportionē humorum. Qn̄ vero dr de pulsu diffinit̄ sic: pulsus sanus ē qui ē signum pportiōis humorum. Qn̄ d medicina dicit̄, diffin̄t̄ sic. i. medicina sana ē q̄ efficit pportionē humorum. Ubi clare vides illō qd̄ ponit̄ diffiniōe analogi pricipalis poni in diffinitionib⁹ aliorum: ꝛ aliqd vltra. Uides etiam pulsum ꝛ medicinam si sana dicūt̄ dici in ordine ad sanitatem repertam in animali. Nā animal dicit̄ sanum a sanitate, que est pporcio humorū existente subiectiue formaliter in eo. Pulsus vero ꝛ medicina non: sed a sanitate in animali existēte eo q̄d eam habeant ordinem: ꝛ propter hunc ordinem talis analogia dicitur attributionis. Et sic liquet secūd⁹ gradus analogie.

¶ Tertius ꝛ intellectu difficilior est, vbi reperit̄ analogia pportionis seu pporcionalitatis, qui mod⁹ subdiuidit̄ in alios duos sm̄ q pporcio pōt dupliciter attendi vl̄ veri. s. vl̄ methaphorice: vl̄ proprie. Primo mō ly ridere dr̄ analogice de hoie ꝛ dō prato. Secundo mō dr̄ ly ens de substāciā ꝛ accidēte. Et in primo mō illorum modorū analogata sic se hēt q in vno corū saluat̄ pprie rō quam analogum nomē sigñat: ꝛ i alio saluat̄ nō pprie sed methaphorice, vt in exemplo dicto pz. In scdō vero mō rō quā dicit analogum nomē in vtroq3 ɔperepit̄ sed differēter. Nā in vno saluat̄ pfecte in alio vero nō eque pfecte. Et intelligo nō de pfectione vel imperfectione secūdum eē nature sed scdm rationē vl̄ secundum eē intelligibile ꝛ abstracto. Nō vt pfecte intelligi valeat pono exemplum in sensibilibus. Fingamus igit̄ esse speculum quoddam hic, corā quo sit sortes solum, a quo resultat vera eius similitudo in speculo: sit autem plato absens qui est similis sortis: ita vt nō sit homo qui viderit sortē: qui si postea platonem viderit non recordet̄ sortis dicens: O quam similis est iste homo sorti: quemadmodum dixit raguel de thobia iuniori: Quam similis est iuuenis hic consobrino meo. Tobie septimo. Uolo tamen insuper hāc similitudinem non esse omnimodam ita vt si ambo homines considerentur aliquid differētie reperiret̄. Et puta si vnus sit aquilinus sit ꝛ alter: tamē nasus vni⁹ sit maior q̄ alteri⁹: hn̄s tn̄ eādem proportionem eius sue facie quam hēc alter in sua: ꝛ oculi vnius sint eiusde coloris cum oculis alterius, tamen aliquādo grādiores ꝛc. Tūc dico q species sortis resultans in speculo repsentat sortem ꝛ platonem proprie sed differēter. Nam sortem perfecte ꝛ adequate platonem vero imperfecte ꝛ inadequate. Et q illa similitudo representet platonē probo dupliciter. ¶ Primo sic, qui viderit platonem ꝛ postea viderit illam similitudinem recordabitur platonis etiam si antea illius oblitus fuerit, igitur significat illum, antecedēs est notum: ɔn̄a vero pbatur: quia representare nihil aliud est q̄ presentiam rei facere in esse cognito. ¶ Secūdo in isto casu, sortes representat platonem: ergo ꝛ illa similitudo. Añs pz: quia qui vidit platonem viso sorte statim recordabitur platonis: igit̄: ɔn̄a vero tenet, quia similitudo rei significat rem cuius est similitudo: ꝛ ētrem similem illi rei cuius est ipsa similitudo. Imaginare vltra hec, q sicut se habet illa similitudo ad sortem ꝛ platonem, sic se habet terminus mentalis: qui est conceptus quidā ad sua analogata. Uolo dicere, q talis cōceptus representat vnum analogatum (principale scilicet) perfecte ꝛ adequate: alterum vero imperfecte ꝛ inadequate.

¶ Et si dicas si ambo representat aliquo modo non representat vnum adequate. ¶ Respondeo quod intelligo non de quauis adequatione sed de adequatiōe pfectiōis: ita q si loquamur de repsentatione pfecta, vnum adequate representat. Si vero de alia quauis inadequate. Et quia isto modo se habet conceptus ad sua analogata, eodem modo se habebunt nomen vocale ꝛ scriptum que conceptui tali subordinantur ꝛ assimilabuntur speculo suo modo. Nam sicut potest dici speculum predicto modo representare sortem ꝛ platonem ratione similitudinis quam continet, sic nomen vocale ꝛ scriptū rōne ɔcept⁹ cui subordinat̄.

¶ Sed vero si hinc oriat̄ tibi dubiū, quo pacto scilicet, sit intelligēdū doctorū aliquorū dictū dicētium, nomē analogum vocale, seu scriptū, subordinari distinctis ꝛ pluribus conceptibus?

¶ Pro huius dubii solutione vltra dicta in exemplo posito, oportet nos fingere platonem qui positus fuit in p̄cedentibus absens a speculo nunc esse presentem: ita scilicet vt sortes ꝛ plato sint coram speculo: quorum imagines (vt liquidum est) habent in speculo relucere. Et volo q imago sortis vocetur. a. ꝛ platonis b. in casu liquidum est a. perfecte ꝛ adequate representare sortem ꝛ. b. perfecte ꝛ adequate platonem. Si igitur queratur, an. a. ꝛ. b. sint vna vel plures similitudines, respondendum est cum distinctione, scilicet, quod sunt plures, sed proportionabilr sunt vna, sicut ꝛ effigies que representantur: licet simpliciter sint due: tamen proportionabiliter sunt vna, eo quod conueniunt in quadam proporcione. Sic ergo imaginari sunt aliqui terminum analogum subordinari pluribus conceptibus. s. omnium suorum analogatorum: quorum ɔceptuum quilibet representat suum analogatum. Uerum quia illi conceptus in representando habent proportionem, ideo dicuntur vnus

conceptus non simpliciter sed proportione vnus. Doctores vero tenentes nomen analogum tantum habere vnicum conceptum / dicunt hoc vel possunt dicere sub duplici consideratione. ¶ Prima est / qꝛ imaginant vnius analogati. s. principalis conceptum esse etiam alterius: licet non eque perfecte vt dictum est. ¶ Secunda est / quia considerant id in quo habent proportionem analogata: ⁊ retenta similitudine illius prescindunt similitudines adequatas omnium analogatorum. ¶ Ad hoc intelligendum adduco exemplum doctissimi cardinalis caietani: ⁊ sumo hoc nomen / os subsistenes carnes. Et accipio in mente similitudinem ossis carnes substinentis. Tunc dicit / quod illa similitudo etiam representabit spinam ob proportionem repertam inter spinam ⁊ os: presertim in hoc quod est substinere carnes: ⁊ proinde erit vnicus conceptus secundum primam considerationem. Si vero amittamus similitudinem ossis ⁊ similitudinem spine: ⁊ loco similitudinis ossis succedat similitudo entis in communi: ita vt dicamus / ens substinens carnes / tunc formabitur etiam vnicus conceptus qui etiam vt sic abstractus ⁊ non solum secundum esse nature perfectius saluatur in osse quam in spina / ⁊ ideo erit vnus analogice ⁊ non vniuoce. Et hec omnia colliguntur ex doctore sancto primo perhier. lec. 8. vbi dicit sic. Plurium diuidentium aliquid commune / vnum esse prius alio potest contingere dupliciter. Uno modo secundum proprias rationes diuidentium. Alio modo secundum rationem illius communis secundum quam rationem illud commune diuiditur. Primum non tollit vniuocationem / vt manifestum est in numeris / in quibus binarius secundum propriam rationem est prius ternario: ⁊ tamen equaliter participat rationem sui generis. s. numeri. Ita. n. ternarius est multitudo mensurata per vnum sicut binarius. Secundum vero impedit. Et propter hoc ens non potest esse genus substantie ⁊ accidentis: quia in ipsa ratione entis substantia que est per se prioritatem habet respectu accidentis, quod est ens per aliud ⁊ in alio. Que verba summe in hac materia notanda sunt. ¶ Ex omnibus dictis colligi potest aliquorum diuidentium vnum commune vnum posse esse prius seu perfectius alio tripliciter. Secundum rem seu secundum esse nature: ⁊ sic homo est prior brutis. Secundo modo secundum propriam rationem seu diffinitionem: sicut binarius est prior ternario: ⁊ etiam isto modo homo est perfectior brutis. Animal enim rationale quid perfectius dicit quam animal irrationale: ⁊ hoc similiter non impedit vniuocationem / eadem ratione qua nec primum. Nam primum non impedit quia non considerat commune prout abstrahit ab inferioribus: immo considerat prout realiter identificat cum eis: ita isto modo non considerat secundum suam rationem absolute / sed prout contrahit per proprias differentias suorum inferiorum. Tertio modo secundum rationem ipsius communis diuisi. Et hoc impedit quia ponit prioritatem seu perfectionem in ratione illius communis abstracta per intellectum abesse / quod realiter habet in suis inferioribus ⁊ differentiis que in diffinitionibus ponuntur vel poni deberent si diffinirent. Et hinc patet quare supradictum est quod glosa illa que datur ab aliquibus diffinitioni vniuocorum / in qua dicitur. Uniuoca sunt quorum nomen est commune ⁊ ratio substantie secundum illud nomen est eadem. i. equaliter participata / est bona / intelligendo non de participatione secundum esse vel realiter / sed de participatione rationis ⁊ secundum esse abstractum illius quod dicitur vniuocum.

¶ Si vero nunc queras / quid tenendum sit circa nomen analogum ⁊ eius conceptum / an. s. habet vnum vel plures conceptus. Dicendum mihi videtur quod habet vnum ⁊ non primo modo in quo positi sunt plures conceptus simpliciter: sed secundo vel tertio modo. Et loquor in presenti de conceptu subiectiuo. s. de similitudine existente subiectiue in potentia cognitiua non de obiectiuo: quod est ipsa res cuius similitudo existit in mente que dicta est conceptus subiectiuus.

¶ Istis habitis / elicere poteris per quam faciliter differentiam inter vniuoca / ⁊ equiuoca ⁊ analoga nomina. Quam volo elucidare in speculo supraposito: ⁊ volo vltra ea que in illo casu posita sunt quod adueniat cicero qui sit simillimus sorti: ita vt in speciebus que splendent in speculo nulla valeat differentia notari. Et insuper veniat brunelli⁹ ita vt omnes quatuor sint coram speculo. Et sic erit inter sortem ⁊ ciceronem omnimoda similitudo / inter sortem ⁊ platonem aliqualis / inter brunellum ⁊ hos tres homines nulla. Loquor autem de similitudine in effigie corporali. Et volo nunc quod solus sortes producat suam similitudinem: ⁊ brunellus ⁊ nullus aliorum / ⁊ sic dicitur quod illud speculum representabit sortem ⁊ ciceronem vniuoce / sortem autem ⁊ brunellum equiuoce: sortem vero ⁊ platonem analogice. Hoc patet speculum illud representat sortem ⁊ ciceronem mediante vna similitudine eque perfecte representante ambos quam vniuoce. Representat autem sortem ⁊ platonem non eque perfecte vt dictum est: ergo analogice. Representat vero sortem ⁊ brunellum sub similitudinibus omnino diuersis ergo equiuoce. Non disputo modo an sit possibile vnicam similitudinem vnius singularis aliud singulare eque perfecte posse representare. Nil enim hoc refert ad veritatem exemplarem. Ponimus enim exempla non vt ita sint ⁊c. Idem de hoc. s. an sit possibile duo indiuidua adeo esse similia vt nulla valeat differentia deprehendi. Ex his etiam haberi potest sensus diffinitionis in prima parte introductionum posite pro analogis. Dicitur enim sic / terminus analogus est terminus significans sua significata sub ratione partim eadem ⁊ partim diuersa. Intelligi enim debet sic / quod ratio sub qua significat talis sit / quod vnum significat proprie ⁊ adequate ⁊ perfecte: aliud vero methaphorice / vel inadequate ⁊ imperfecte / eo modo quo supra dictum est. Hic autem breuitatis causa non annotaui loca omnia in quibus doctor sanctus de analogis loquitur. Videat illa qui voluerit in aliis thomistis / vel in tabula aurea. Plura etiam que hic etiam circa hanc materiam dici poterant eadem ratione omitto. Et etiam ne prefectis instituti limites egrederemur.

¶ Questio. 15.

Circa ea que dicta sunt de terminis sinonimis queritur / An genus ⁊ variatio casus talis accidentis grammaticalis reperiantur in mente? Et videtur quod non. Nam ly lapis ⁊ ly petra subordinantur eidem conceptui penitus in variato secundum modum significandi / igitur habetur intentum / scilicet quod solum talia accidentia sint in voce / cum vna vox sit masculini / ⁊ alia feminini generis.

¶ Sed contra / ea que sunt in voce sunt signa eorum que sunt in mente / sed in voce est reperire talia accidentia / ergo ⁊ in mente.

¶ Pro huius. q. enodatione sciendum primo / quod accidentia reperiri in voie: vt grammatici communiter dicunt

riunt/declinatio/casus/numerus/figura/qualitas/genus/species. Uerbo vero/octo accidentia tribuunt ea sunt/modus/tempus/numerus/persona/species/figura/coniugatio/genus. Et de istis accidentib⁹ que ritur communiter an reperiantur in mente sicut i voce vel non.

¶ Secundo sciẽdum hanc questionem posse intelligi dupliciter/eo ꝙ in mẽte duplices cõceptus repiant vl timati. s. ꞇ nõ vltimati. Et si de nõ vltimatis q̃rit: risso facilis est. ꞇ illa est affirmatiua. Nam cũ cõceptus nõ vltimat⁹ sit similitudo vocis/variata voce inq̃ntũ ẽ vox variari debet etiam ꞇ conceptus. Liquidum est enim has voces/homo/homine/homines/hominibus/diuersas habere similidines sibi in mẽte nõ vltimate respondẽtes. Est ergo cõtrauersia inter doctores/an ista diuersitas repiatur in mente secũm cõcept⁹ vltimatos talium vocum.

¶ Tertio sciẽdum/omnia predicta accidentia in tres partes diuidi. Quedam enim sunt que simul variant modum significandi grammaticum ꞇ logicum. Uocatur autem modus significandi logicus significare/cõmuniter/discrete/absolute vel connotatiue: abstractiue: vel cõcretiue: vel aliud cõsideratũ a logicis: Et hec variatio variat conceptum. ꞇ sic alius est conceptus illius termini homo/ꞇ alius illius termini socrates ali⁹ inꝙ vel oio secũm nõiales. l. ſm vsum ipsius conceptus vt statim dicetur. Similiter ly albedo ꞇ ly album non subordinantur eidem conceptui omnino: ꞇ in his talibus reperiuntur duo.

¶ Primũ ẽ ꝙ t'ki variãt secundum conceptus suos.
¶ Secũdũ ẽ/ꝙ variatur veritas ꝓpositionis. Ista enim potest esse vera/homo currit/hac existente falsa/sortes currit/ꞇ hec est falsa/albedo legit: ꞇ hec est vera album legit. ¶ Alia accidentia sunt in alio extremo q̃ non variant modum significandi logicum. Nec veritatem propositionis/vt sunt declinatio ꞇ figura in nomine/ꞇ coniugatio in verbo. Si enim vnum nomẽ declinetur ꝑ secundam vel quartam declinationem/nihil omnino refert quoad veritatem vel falsitatem propositionis. Non enim refert dicere/punctus. i. vl punctum. i. domus. i. vel domus. us. Similiter nihil interest/vnum verbum inflecti per diuersas coniugatiões: vt si dicã/tu lauas vel tu lauis: tu cõpellas/tu ꝯpellis ꝑ p̃mam vel tertiam cõiugationẽ. Et talia accñtia solum repiuntur in voce vel in mẽte non vltimate.

¶ Alia vero sunt accidentia que variant veritatem ꞇ falsitatem ꝓpositionum. Non quia significent aliũ ꞇ aliud: sed solum ꝓpter diuersum modum significãdi grammaticũ: vt sunt numerus in nomine ꞇ in verbo. Multũ. n. refert dicere/hõ currit vl' homines currũt. Simil'r hoc facit casus in noie: ꞇ mod⁹ ꞇ tẽpus in verbis. Et de istis ẽ disceptatio inter logicos p̃sertim ſm nominales. Hoc dixerim/q2 scõm reales ꞇ p̃cipue thomistas ẽ etiam difficultas de primis accidentib⁹: ꞇ maxime tenẽdo ꝙ de re singulari nõ potest haberi ꝓp̃us conceptus. Unde his terminis/homo/sortes/non respondebunt distincti conceptus in intellectu. Similiter ly album ꞇ ly albedo idem significant formaliter/ꞇ differunt in modo significandi. Quamob rem de primis dicẽdũ est: ꝙ diuersitati repte in voce inter t'ꝫm eõem ꞇ discretum nõ correspõdet diuersitas concept⁹ sed diuersitas vsus ipsius spẽi vel cõceptus penes hoc ꝙ intellectus vtit eis ad intelligendum singulare: vel commune. De abstractis ꞇ concretis/proportionabiliter dicendum est. Sicut statim dicetur de alijs accidentibus.

¶ Istis prenotatis/dicitur hic eẽ triplicem dicendi modum. Quidam. n. dicũt ꝙ accidentib⁹ isti⁹ tertij generis non respondet in mente aliqua diuersitas in conceptu talis termini: sed correspondet tali diuersitati vocali: diuersitas quedam articulorum que in mente reperiuntur: ꞇ etiã in voce hispana vel greca: vbi consuetum est tales articulos ponere. Unde volunt dicere ꝙ sicut hispane obseruamus eandem terminationem vocis in multis casibus ꞇ notificamus diuersitatem per articulos: ita grammaticus retento principio vocis variat finem: ꞇ illa variatio finis idẽ facit quod diuersitas articulorum in lingua hispana. Hoc patet sic exemplariter/dicimus hispane/el hombre corre/este libro es del hombre. Ecce qual'r ly hombre vtrobique terminatur/ꞇ inchoatur eodem modo: non tamen idem significatur per illas propositiones ꞇ illa diuersitas causatur ex articulis illis. Latin⁹ vero dicet easdem sententias sic. s. hõ currit: hic liber est hoīs. Ubi differẽtia q̃ causa bal rõe articuloꝝ hispane causat latine rõne diuerse terminationis

¶ Alij vero huic dicto omnino aduersãtur dicẽtes conceptus mentales correspondentes talibus s. habentibus diuersa predicta accidentia eẽ distinctos essentialiter ꞇ esse cõnotatiuos vt in plurimum/sicut sunt obliqui respectu recti. Unde dicunt ly hominis de materiali significare omne ens cõnotando illũ possideri ab homine.

¶ Tertia opinio que communiter defenditur est. Conceptus correspondentes talibus terminis vocalibus seu scriptis esse distinctos accidentalr/sed non essentialiter.

¶ Pro cui⁹ elucidatiõe sciẽdũ ꝙ in termino significante tria (ꝓut in p̃senti sufficit) possumus ꝯsiderare. s. t'ꝫm significantẽ/rẽ significatã: ꞇ modũ significandi. Põt igit' esse diuersitas in t'mis significantib⁹ tm̃: ꞇ sic differũt iste voces/lapis/petra. Aliq̃n põt esse in t'mis significantib⁹ ꞇ in mõ significandi sed nõ in re significata: sicut ẽ in istis t'mis/deus deitas. Aliq̃n ẽ in omnib⁹ trib⁹: vt si dicã/hõ/lapis. Aliq̃n est idẽtitas in voce ꞇ nõ in re significata: sicut est ĩ ly canis significante ex equo tres res. Intelligenda ẽ ergo predicta positio sic: ꝙ terminis habẽtib⁹ ista diuersa accidentia respondent in mente diuersi cõcept⁹ non diuersitate sumpta ex parte obiecti sed diuersitate sumpta ex modo significandi. Et hoc prouenit ex libertate ꞇ subtilitate intellectus potentis intelligere rem sic vel sic: licet res secundum se realiter nõ sit vnõ modo. Nam cursum potest intelligere tanquam per se subsistentẽ qualiter nunquam fuit: ꞇ ob hoc ista est falsa/cursus est homo/hac existente vera: currens est hõ. ¶ Et si dicas contra/nil est in intellectu/quin prius fuerit in sensu: sed cursus nunquam fuit in sensu tãquam ꝑ se subsistens: ergo nec sic potest esse in intellectu. ¶ Ad hoc dicitur hanc maximam sic debere intelligi/nihil est intellectu quin prius sit in sensu scilicet secundum se: vel secundum suum simile: vel dissimile ꞇc. vt supra dictum est: Et tñc sufficit ꝙ substãtia realr' sit subsistens ad hoc ꝙ ille modus existendi per se intelligatur ꞇ illum potest intellectus attribuere accidenti in modo significandi ꞇ hoc sufficit. Dicit' ergo ꝙ diuersitas predicta non dicitur accñtalis: eo ꝙ possit adesse ꞇ abesse tali conceptui essentia cõcept⁹ remanente. Sed dr' accidẽtalis quia nõ sumitur ab eo quod est substantiale/vel principale per talem conceptum rep̃sentatum quod est obiectum. Hec igit' opinio si sic intelligatur vera ẽ ꞇ tenẽda ꞇc. D. S. i. q̃ dist. 3. q. 4. ar. 17.

¶ Et plusdetur sic triplr. Primo iste ppōnes differunt/sortes est creatura dei/ ⁊ sortes ē creatura deus (ly creatura de⁹ sumpto appositiue) ⁊ nō solū ratiōe cōceptus nō vltimati/ sꝫ ex rōne vltimati: ⁊ illa differētia nō est eēntialis/cum nulla res representet p vnā q̄ nō representetur p aliam: igit differunt accidentalr.

¶ Scdo sic/philosophus dicit obliquū nomē nō esse nomē/ sꝫ vel nō sighat idem q̄d rect⁹ vel saltē nō eodē mō: sed pmum nō ē dicendum/ergo scdm ē verum

¶ Tertio sic/necesse ē vnam trium dictarum opinionum eē veram: nō ē pma nec scda ergo tertia: q nō prima pꝫ: q ꝛ illos articulos eē in mēte distinctos a conceptu vltimato ē ipsū: igit ⁊ opinio: ɔña ē euidēs. Añs pꝫ impse ē istos terminos omnis/nullus ⁊c. habere conceptus distinctos a conceptibus vltimatis terminorū categorematicorum: igitur impse ē hꝫe conceptus distinctos talium articulorū: ɔña pꝫ: q nō ē potior rō de istis q̄ de illis nec e contra/immo potior rō est de istis s. omnis/nullus/cum sint voces distincte omnino a terminis categorematicis/quod nō hꝫ iste voces/homo hominis. Añs vero pꝫ ex ṗdictis in dia. q. q scda opinio nō sit vera pꝫ. q sequeretur nullum posse formare hāc ppōnem. s. bonum ē passio entis: quin formaret ⁊ hanc/bonū est ens entis: aut hanc/bonū ē passio entis entis: ɔñs est contra experiētiam igitur.

¶ Amplius sequeretur q nullus sillogismus in cui⁹ vna pmissa mediū totale cēt in recto/⁊ in alia in obliquo esset bonus: ɔñs ē falsum: igit ⁊ opinio: ɔñs tenꝫ quia vel nūquam erit idem medium: vel aliquid poneretur in añte quod nō in ɔñte.

¶ At vero q ṗdicte due opiniōes aliquot rationibus fulciunt cōtra hanc tertiam militātes/ponēde sunt tales ⁊ soluende.

¶ Arguit igit pmo sic/p scda opiniōe ⁊ cōtra hāc tertiā: Hoc aggregatū/liber petri/vltra petrū ⁊ librum signat possessionē: sed talis possessio nō pōt signari nisi vtrūq extremum signet: ergo talis t's signis can illā possessionem significabit ambo extrema: ⁊ talis terminus est ly petri vt notum est/ sꝫ ly petri aliquo modo signat librum ad minus ratiōe entis/ ⁊ hoc nō ē absolute/ergo cōnotatiue.

¶ Scdo/aut rectus et obliquus signant idem eodē modo vel diuersimode. Nō pmum: q ē cōtra tertiam opinionem: ⁊ q sequeret idem eē dicere hō dei ⁊ homo deus/ sꝫ. 2. ⁊ illa diuersitas: nō potest esse nisi ratione connotationis: igit.

¶ Tertio/obliquus verificat d̄ recto: ⁊ nō p re possidēte sꝫ ppossessa ⁊ p ɔñs vtrūq signat: ⁊ nō ābo formaliter/ sꝫ vnum formalr ⁊ aliud cōnotatiue. Hoc pꝫ/quia ista est vera/hic liber est petri/vbi ly petri verificatur de ly ly liber/igitur.

¶ Hec argumenta licet habeant apparentiam aliquā non concludunt. Unde ad primum distinguit maior/ s. q illud aggregatum signet possessionem/vel rōne alicuius ptis illius ⁊ sic nego: vel rōne toti⁹ categorematice ⁊ sic concedo: lꝫ ortum habeat solum ex modo significandi illius obliqui: non quia obliquus significet rem possessam/sed q signat rem possidētem p modum cuius. Nec mireris hoc. s. q totum categorematice signet habitudinem aliquam quam nulla ps signat perfecte ⁊ in actu exercito. Nam quando dico/homo est albus tota ppō signat vnionem a sbedinisch forte/ ⁊ hoc originatur a ly est/non tamen ly est significat illam exercite alias significaret tantum sicut tota propositio. Et persuadetur solutionem esse bonam ex hoc quod communiter dicit in hoc paralogismo scilicet/omne quod ē philosophi possidetur a philosopho: sed phia ē ens qd ē philosophi/ sꝫ possidet a philosopho committi amphibologia: ⁊ hoc nō pōt eē nisi ratione illius totius aggregati. s. ens qd est phi: ⁊ nō ratiōe illius termini philosophi: igitur. Prima pars est nota secunda pbatur: quia si non esset rōne totius oratiōis sed ratione vnius termini non esset amphibologia/sed equocatio. ¶ Ad scdm patet solutio ex iā dictis.

¶ Ad tertiū negat añs: nō enim ē ibi obliqu⁹ totale ṗdicatum/sed totum hoc/ens petri: ⁊ ly ens nō includitur in ly petri sed in ly est.

¶ Pro prima opinione ⁊ contra hāc tertiā

argr. ¶ Primo sic/si isti dcursū hō/hōis cōcept⁹ sunt essentialr sinonimi sequeretur ex illis in mente posse fieri vnum conceptum p intensionem: ɔñs est falsum ergo ⁊ opinio.

¶ Scdo/si ly hominis significat possessiue vl hoc ē de materiali vel de formali. Non primum/quia non ē terminus connotatiuus. Nec secundum/ q tam essentiale est ei significare hominem q̄ significare possessiue/ sꝫ male dicis q signare possessiue est ei accidētale.

¶ Et confirmatur/quia si ille modus est accidētalis posset adesse ⁊ abesse quod est falsum.

Tertio/quia si differūt hō ⁊ hoies seq̄ret/q ego nō possem formare hanc ppositionem/hominis equ⁹ currit absq hoc q formarem de nouo cōceptum de ly hominis in casu q prius formaūē ɔceptū de ly hō ⁊ ɔcept⁹ non esset distinctus.

¶ Quarto/si mēte nō sunt ille diuerse terminatiōes q̄ sunt in voce: ergo illi diuersitati q̄ est in voce/correspōdet in mēte diuersitas articulorū que exprimit p diuersos articulos in lingua hispana: ⁊ in aliis vbi tales ponuntur articuli.

¶ Ad primum rñdet (⁊ pmo scdm nominaliū viam) negādo ɔñam. Nō enim illi duo ɔceptus dicūt eēntialr sinonimi/eo q sint eiusdem speciei: sed ratio ē colecta in declaratione ɔclonis ¶ Sed argues obiectū illorum ɔceptuum ē vnum numero/ sꝫ illi ɔceptus saltem erūt eiusdem speciei/ɔñs tenet/quia notitia specificatur p obiectum. ¶ Ad hoc rñdetur negādo ɔñam: ⁊ ad pbationem distinguo notitias p obiecta distingui: vel tamen sub hoc sensu. s. q qualiter distinguunt obiecta in esse naturē distinguantur notitie/hoc est/si specie/specie/ ⁊ si numero/numero/ ⁊ sic nego illam. Uel sub hoc sensu quod sumatur ab obiectis in quantum significata sunt per illas notitias ⁊ sic concedo: ⁊ sic sufficit diuersus modus representandi/ad hoc quod tales notitie distinguantur specie. In via vero thomistarum negatur consequentia: tum quia intensio non fit p additionem notitie ad notitiam: tum quia ɔceptus non dicunt eē idē eēntialiter nisi in sensu exposito supra/ sꝫ etiam quia dato illum modum eē acceidētalem/nō sequitur posse illud adesse ⁊ abeē: q nō oē accēns est separabile a subiecto. An vero differentia notitiarum sumatur solum ex pte obiecti? Altioris negocii ē id exacte ⁊ totaliter determinare.

¶ Ad scdm negat sufficiētia diuisiōis: ⁊ dat aliā tertiā: ⁊ dr q signat possessiue/ rōne modi significandi intrinsece ⁊ inseparabili. Et p hoc soluit ɔfirmatio.

¶ Ad tertium secundum thomistas negat q ɔceptus possit manere cessante actu intelligēdi. Unde si mutatur actus (vt oportet si de nouo debet intelligi homo p modum cuius aliquid est) oportet aliud verbū formari. ¶ Si dicas cōtra/quia. D. S. dicit verbū mētis

manere z verbum oris fuerit. Respondet/doctor. S. velle dicere verbum mentis manere intus inanimis/ qz est opatio immanens illa/p quam pducit. Non sic autem est de verbo/oris. Manet tamen qn est intellectio actu. Vel dicitur manere/quia potest esse totum simul quod non fit in verbo oris.

¶ Ad quartum negat ostia/sufficit.n. q diuersitati vocum respondeat diuersitas modi significandi.

Sed vltra hec que i cōi determinata sunt restant duo dubia specialia.

¶ Primum est / an li homines z ly homo / subordinent eidem conceptui essentialiter: solum distincto accidentaliter?

¶ Secundum est/an duo termini significantes omnibus modis idem differentes in voce in genere grammatico/subordinent etiā cōceptibus distinctis solum accidentaliter?

¶ Ad primum respondet affirmatiue z habet elicitiue er. D. S. vbi supra in argūi cōtra quod vt pcedere: eo q illud non soluit. Et quādo dicit in respōsione ad tertium nomen non esse idem p omnes casus simpliciter/ ly simpliciter nō est idem quod essentialiter/sed tm valet sicut omnibus modis. Unde vult dicere non esse idem omnibus modis. ¶ Sed contra/ergo ly homines signat aliqd/ ostia est falsum/ergo z ostia ostia tenet/signat idem essentialiter quod li homo: ergo signat aliquid. ¶ Preterea ly hominis dicit supponere p homine/ qz mediante recto pōt d homine verificari: g a simili ly homines significabit aliquid eo mediante sinonimo significet aliquid. s. mediante ly homo. ¶ Ad primum horum negat ostia: z ad probationem iterum negat ostia. Nam diuersus modus significandi sufficit ad hoc q dicat / vnū terminum repsētare aliquid: z alterum aliqua. Hoc pz/qz terminus significās aliquid/etiam aliqua entia signat/sicut ly homo materiam z formam signat: non tamen debet dici q signet aliqua stando in rigore appellationis. Hec igitur diuersitas q terminus significare aliqua vel aliqd non necessario oritur ex natura rei sed requiritur etiam talis vel talis modus concipiendi rem vel res existētes a pte rei: ista tm diuersitas appellatiois non semp obstat. Et ob hoc dicitur modus diuersus accidentaliter z ppterea. D. S. dicit: p. p. q. 45. ar. 2. q modus significandi insequitur modum intelligendi.

¶ Pro secundi dubii solutione aduertendum q nomina masculina z feminina sunt in duplici differentia. Quedam enim sunt que significant omnino eandem rē numerice vel specifice tam in esse essentiali q accidentali/ sicut ly petra z lapis significant eandem rem omnino z sub eodem conceptu vltimato. At vero ly mulier z ly vir licet significent vnam rem specificam in ratione essentiali hominis: non tamen in ratione specifica sexuum. Nam vir z mulier differunt accidentaliter specifice in genere sexus. Item nominum diuersorum generum quedam sunt substantiua/quedam adiectiua. Et loquor de adiectiuis z substantiuis scdm grāmaticos. Substantiua sunt vt ly vir mulier. Adiectiua/vt bus. a. um. breuis z hoc breue.

¶ Istis notatis ponuntur tres cōclusiones.

¶ Prima/quando nomina sunt diuersi generis: z significant vnam z eandem rem realiter z put vna est a pte rei/tunc talis diuersitas generis solū reperit in voce vel in scriptura: z nullatenus in mente vltimata. Unde isti duo termini lapis z petra omnino eidem cōceptui vltimato subordinant. Dixi in mēte vltimata qz liquet conceptus non vltimatos inter se differre eo modo quo voces vel scripture differunt.

¶ Secunda cōclusio. Quādo nomina sunt imposita ad denotādā distinctionē realē sexuū/tunc talia nomina subordināt pceptibus distinctis. Pono autem has cōclusiōes/qz credo distinctionē generis grāmaticorum originē z ortū habuisse ex reali distinctiōe sexuum in aīalibus. Nā a pte rei tm sunt tria genera rerum. s. masculinum z femininum z neutrum. Et res que nullo modo est animal realiter est neutrius generis: z oē animal est aut masculinum aut femininum. Et loquor de animalibus non monstruosis/nec de aliquibus de qbus dr aliquo tēpore exercere officia masculi z alio femine/vt dicitur de auibus quibusdam. Et si volueris illa dicere communia vel vtriusq sexus dicito feliciter nil mea refert. Nam ponētur tūc quatuor genera. Uerum est tm q in animalibus monstruosis/dicitur semper vnā virtutem alteri preualere/ita vt simpliciter dici posset masculus aut femina. Rebus igitur sic se habentibus imposuerunt nomina p io masculis z feminis z rei neutre. Et postea cum nomina imponerentur ad significādum ab ipsis rebus masculinis z femininis z neutris: tūc posuerunt nomina masculina feminina z neutra. Et cum nomina significarent ad placitum/imposuerunt idem nomen masculo z femine indifferenter / prout conueniunt in spēcie: z sic ly homo impositum est ad significandum virum z feminam inquantum sunt vnum in specie substantiali. Amplius quia differunt in genere sexus imposita sunt hec nomina/vir/mulier/ad significandos eos secūdū q sic distinguunt. ¶ Amplius quia sunt alique forme que possunt conuenire masculo/ z femine z rei neutre/ imposuerunt vnum nomen ad ista tria significanda/aliquando sub pluribus terminationibus/vt albus/alba/album. Aliquando sub duobus: vt/breuis z breue. Aliqn sub vna: vt/mouens generās zc. Amplius vidētes impositores vocū/aliquas res esse similes in aliqua virtute cū masculis vel hoies loqui de illis tanquā de masculis imposuerūt noīa sub gñe masculino: dato q res significate phisice seu realiter essent neutrius gñis. Et sic ista nomina/mars/iupiter/ sunt gñis masculini. Et ly ignis/qz signat ignem: z cet. Aliquando ne denotet imperfectio in re: z sic dicimus hic deus. Aliqn p solum vsum z voluntatem. Nam cum nomina significent ad placitum: etiam potuit imponi sub tali genere ad placitum. Idem dicendum est de femineo genere. Et ob hoc non omnis res neutrius generis phisice vel realiter est netrius generis grammatice. Hoc psuadetur etiam ex ipsa grammatica: nā grammatici i nominibus cognoscēdis cuius gñis sint dupliciter dicunt hoc posse cognosci. s. ratione significationis z ratione terminationis. Unde principalis regula dicit. ¶ Femina masq genus nullo monstrante reponunt. i. mas z femina ex natura rei docent cuius generis sint absq doctrina pceptoris. Res vero que de se nullum genus habent cum non possit illarum genus ex parte rei cognosci/cognoscuntur quo ad eorum genera ex parte terminationis ipsius vocis: z talia genera ad beneplacitum principaliter reperiuntur esse eis attributa/etiam si alie cause non irrationales concurrant/vt ex dictis patet. Ex quibus liquet/quod aliquando reperitur genus in mente/z huiusmodi ppe tates/z aliquando non.

¶ Tertia conclusio. Licet aliquando diuersitas gñis non variet pceptū mentalē quoad significationem/variat tm quoad acceptionē. Uñ hec ppō/vir

est alba non solũ est incõgrua sed etiam si esset cõgrua esset falsa / hac existente cõgrua ꝛ vera / vir est albus: ꝛ hoc est: quia ly albus accipitur ibi pro re que est masculus ꝛ non ly alba. Et hoc intelligo quando subiectũ est terminus significans rem que realiter est gñis masculini: aut alius generis ꝛ hoc est ratiõe vsus; ꝙ rõ sufficit in grammatica. Nec sequitur ex hoc hanc eẽ veram / omnis homo est albus (licet oppositum posset d̾fendi / immo illud hẽt expresse p. h. in restriction.). Et rõ est: quia maior est vis distributionis ibi ꝙ restrictionis predicati: secus tamen eẽt si diceretur sic / omnis homo albus est vir: ꝛ do simile extra ꝓpositum. Nam si dicam / philosophus dicit mundum eẽ ab eterno / stat ly philosophus antonomatice. Si vero dicam / omnis philosophus dixit mundum fuisse ab eterno / stat proprie. Nec valet dicere / hoc est: quia alias illa ꝓpõ eẽt incongrua: quia ly philosophus stat tantũ pro vno: ꝛ male adderet ly omnis.

Cõtra / quia congrue dicimus / omne ens quod est fortes: ergo etiam possemus dicere / omne ens qđ est philosophus dixit: ꝛc. Sufficit ergo voluntas ꝛ vsus in istis ad hoc ꝙ stet pro istis vel pro illis / pro masculinis vel pro femininis. Vnde si dicam / homo est albꝰ / intellectus accipit predicatũ pro re masculina et hoc oritur ex communi vsu ꝛ voluntate loquentium. Nec vlterior ratio tanquam necessaria querenda est. Consimiliter dicitur de ista / lapis est alba que incongrua est: vbi etiam ly alba non accipitur pro re que ē lapis. Et loquor de conceptu vltimati significati materialis illius termini albus non de conceptu significati formalis qr ille ē vnicꝰ. Sed cõtra / quia si diceret / petra ē alba / ly alba acciperet pro petra / ergo ꝛ in alia: negatur ꝯña Et ratio ē vsus: volunt. n. grãmatici adiectiuum sumi pro quo accipit suum substantiuum: nisi conueniat in genere numero / ꝛ casu. Et si ꝑz / ꝙlicet non sit tñc diuersitas generis in mente / quia cõceptus petre semper est vnus / est tamen diuersitas acceptionis designata ꝑ diuersum genus in voce: qua stante non debꝫ audiens accipere illum terminum pro re quã significat in hac ꝓpõne. Et hoc solum quia voluntas primorũ impositorum vel grammaticorum voluit: Sed dices / nũquid nõ possum ego cõcipere eandẽ mẽtalẽ auditis his ꝓpõnibus / lapis est albus / lapis est alba? Potes quidem / sicut ꝛ audita ista voce / homo voluntarie poteris concipere equum / sed non si imitaris voluntati grammaticorum.

Questio. 14.

Circa terminos repugnantia pertinẽtes dubitatur. An repugnet eos verificari de eodem naturalr ꝛ supernaturalr?

Ad hoc sine argumẽtis dr ꝙ termini ꝯdictorij sumpti in vero ꝛ perfecto sensu contradictoris nec naturaliter nec supnaturalr pñt de eodẽ verificari vt sunt ly nõ albũ ꝛ ly albũ / alioquin due ꝯdictorie possent eẽ vere supnaturaliter quod est impossibile. Termini vero ꝯrij naturalr non pñt absolute ꝯpetere eidem: vt albũ ꝛ nigrum. Dicit absolute: quia secundum quid vel respectiue ad aliud hoc nõ incõueniret: vt fuscum respectu albi potest dici nigrum ꝛ respectu nigri potest dici album. Supernaturalr autem affirmant aliq̄ illud posse fieri sicut si deus poneret. 20. gradus caloris: ꝛ frigiditatis in vno subiecto / impeditis actionibus eorum ne mutuo se expellant inde / ꝛ hoc bene valꝫ sustineri. Termini autem priuatiui naturalr non valent eidem competere: bñ tamen supnaturalr. Vnde si filiꝰ dei assumeret et vnam aliam naturam humanam cecam diceret cecus ꝛ videns / hoc tamẽ eẽt secundum diuersam naturam numero. Relatiui vero termini possunt de eodem dici naturalr ꝛ supnaturalr nõ tamen secundum idem numero vt pater: ꝛ filius / dñs ꝛ seruus. De terminis autem disparatis dicit ꝙ pñt dici de eodem. non tamen formaliter: aut ratione nature sed materialiter seu ratione suppositi. Vnde si xp̄s redemptor noster assumeret naturam angelicam non amissa quã habet: hec eẽt vera / homo ē angelus: non autem hec / humanitas ē angeleitas. In hac difficultate nolui ponere argumẽta nec in ea immorari: eo ꝙ difficultas logica exigat elucidationem difficultatum theologicarũ ꝛ phisicarum.

Questio. 15.

Circa diffinitionem suppõnis queritur / An suppõsit aliquid reale vel rõnis: ꝛ vr ꝙ sit ens reale / qr suppositio ē acceptio tmi substantiui ꝓ aliquo: sed talis acceptio ē ens reale: igitur Prima pars añtis est nota: scda ꝓbat. Acceptio termini est opatio intellectus accipientis terminum / sed opatio ē ens reale cum sit subiectiue in intellectu igit.

Sed cõtra / nullus tmĩ s̾e scde intẽtiõis significat ens reale: sed ly suppõ ē tmĩ s̾e scde intẽtiõis / ergo nõ significat ens reale: sed significatum talis tmĩ est suppõ: igit.

Rñdeo dicẽdum / ꝙ questio ista ꝑpe spectat ad methaphisicam / eo ꝙ de entitate vel quidditate rei vt sic querat / verum quia logica scientia cõmunis est / ꝛ suppositio est proprietas logica: non omnino impertinẽs erit hec eam breuiter determinare. Dicit ergo ꝙ circa hãc questionem triplex ē opinio. Quidam enim dicũt suppositionem nil aliud esse ꝙ tmĩ supponentem. Vnde cum terminus omnis sit quedam res / secundum hos dici opꝫ omnem suppositionem esse rẽ realẽ ꝛ hec opinio est nominalium.

Alij dicunt ꝙ suppositio põt accipi tripl̾r. s. actiue / ꝛ passiue / ꝛ formalr. Si actiue sumat ē intellectꝰ seu homo faciẽs terminum supponere. Si passiue ē ipse tmĩ supponẽs. Si formaliter / ē quedam relatio rationis inter terminum supponẽtem ꝛ intellectum reptam / vel saltem inter terminum ꝛ rem ꝓ qua terminus accipit: ꝛ hoc taliter ꝙ illa relatio nec est intellectus nec terminus ipse / sed est merum ens rationis: ꝛ hec est opinio realium communiter.

Est autem quidam doctor etiam realis dicens suppositionem esse ens rationis / non tamen ita vt sit quid distinctum ab ipso termino / sed est quidam modus (vt ipse dicit) reptus in ipso termino: eo modo quo ab eo ponunt entia rationis ꝛ eorum natura elucidat i tractatu terminorum. At vero vt intelligas que entitas sit suppositio (loquor de ea formalr) aduertito quod i instrumento quo mediante aliquis opat / duplex relatio realis inuenit, s. ad ipsum operans ꝛ ad rem opatã sicut pꝫ in mouente lapidem baculo: ē enim ibi duplex habitudo / in baculo est. s. ad hominẽ mouẽtẽ lapidẽ ꝛ ad lapidem motum / quequidem habitudines sunt entis realis: ita ergo proportionabiliter possumus imaginari terminos mentales esse quasi instrumenta quedam quibus mediantibus intelligimus: ac proinde i eis potest considerari habitudo vna inter instrumentum ꝛ potentiam intellectiuam / ꝛ alteram inter eundẽ terminum mentalem ꝛ rem per ipsum representatam pro qua terminus accipit ab intellectu. Dicit ergo quod habitudo que est inter terminum mentalem ꝛ intellectum: nõ est suppõ siue illa sit ens reale siue rationis /

sed illa que ē inter talem terminum ⁊ rem pro qua ac-
cipit: ⁊ ista ē duplex. Una ē habitudo similitudinis ⁊ ē
termini mentalis ⁊ rei ad extra: ⁊ econtra: ⁊ loquor d̄
similitudine large: ⁊ ista similitudo nō ē suppō. Alia ē
habitudo q̄ intelligit̄ eē inter t̄fm mētalē ⁊ rē: eo q̄ in-
tellectus vtit̄ t̄fo vice rei. Et ista habitudo ē suppō. Et
q: hoc nil reale est in termino nec in re/sed solū ter-
minus denominatur supponens ꝓ re ab actu intelle
ctus vtētis termino ꝓ re vel vice rei/ideo talis habi-
tudo non hēt aliquod eē reale/sed solum eē intelligibi
le: potest enim intellectus intelligēs sumere terminū
pro re/ideo relinquitur talem respectum eē ens ratio
nis/⁊ nullo modo ens reale. Et hoc lucidius intelligi
tur in terminis vocalibus ⁊ scriptis. Si enim ꝓferat̄
aut scribat̄/ly homo currit: ⁊ ly homo accipiat̄ ab inte
tu pro re quam significat: non ob hoc aliquid reale po
nit̄ aut remouet̄ a termino: sed ideo dr̄ ipsum suppone
re/quia intellectus vtit̄ eo sic/vel accipiens illum pro
ipsomet termino/vt in suppositione materiali accidit
vel pro re ꝓut fit in suppositione ꝑsonali. Et propter
hoc dictum ē in suppositionibus suppositionē eē̄ sum
quo intellectus vtit̄ pro re quia illud ens rationis vix
potest aliter explanari. Et aduerte quod per id quod
ibi dictum est / nolui intelligere suppositionem di-
stingui ab acceptione /sed q̄ inter se distinguerentur
ratione. Possunt enim entia ratiōis inter se differre
ratione sicut ly ꝯn̄s/⁊ ly sillogismus q̄ se hn̄t sicut su-
perius ⁊ inferius.

❡ Consimilr̄ de ampliatione ⁊ alijs ꝓprietatibus dr̄
ei pōt. Erit enim ampliatio formalr̄ sumpta habitudo
inter terminum amplectē ⁊ inter rem ꝓ qua sic acci
pitur. Appellatio erit inter terminū sumptum ꝓ suo
formali ⁊ alium sumptum pro materiali eius. Duas ḡ
vltimas opiniones teneo veras si intelligant̄ confor-
miter ad hec dicta: sin aūt teneo q̄d dixi. Que aūt enti
tas sit ens rationis supra dictum est.

❡ Ad argumētum distinguit̄ secunda ps aūtis: quia
vel sumit̄ acceptio actiue ⁊ sic cōcedit̄: vel formalr̄: ⁊ sic
negat̄. Ut dr̄ q̄ ē p̄dicatio causalis vt sēsus sit/suppō
est respectus ꝯn̄s acceptionem intellectus.

❡ Questio. 16.

Circa diffinitionē suppositionis ēt du
bitatur/an sit bene data? Et ꝓbatur q̄ nō. Nā
ly acceptio ponit̄ loco generis ⁊ conuertit̄ cum
diffinito: igit̄ non ē bene data. Cōsequentia tenet/quia
nec gen⁹ nec quod ponit̄ loco generis debz cōuertic̄
diffinito in bona diffinitione. Secunda pars anteced̄ē
tis ꝓbat̄: q: oīs t̄fs accept⁹ supponit ad min⁹ naturalr̄
⁊ oīs qui supponit accipitur.

❡ Ad hoc breuiter negat̄ scda ps aūtis. Nō. n. oīs
t̄fs accept⁹ supponit/nec naturalr̄ nec accn̄talr̄. Nam
vt in expositione dicte diffinitionis dictum est/suppo
sitio ē vsus quo vtimur termino pro re quam sigñat/
quod non oportet fieri in omni termino. Nam termi-
nus adiectiuus potest accipi pro aliquo/quando adie
tiue tenet̄: qui tn̄ nō supponit. Similr̄ t̄fs sigñans ali-
quid aliqualr̄ aduerbialr̄ pōt accipi ꝓ suo sigñato: ⁊ si
militer non supponit.

❡ Questio. 17.

Circa diffinitionem suppositionis ac-
cidentalis dubitat̄/quia non videt̄ bene data:
quod pz sic dicēdo/omnis homo fuit albus/ly
homo supponit ꝓ hominibus presentibus accidenta-
liter: ⁊ tamen sibi non competit diffinitio accidētalis
suppositionis: igit̄. Quod supponat ꝓ presentib⁹ pz/
q: si presentes homines sint nigri: ⁊ omnes preteriti
albi est falsa/ḡ. Quod sibi nō cōpetat diffinitio patet/
q: debet ille terminus accipi pro his ꝓ quibus exigit
suum adiunctum: sed illud ē copula p̄teriti tpis/ḡ tn̄
debet pro illis supponere.

❡ Ad hoc dubium duplex modus dicēdi re
perit̄: Sunt enim quidā dicentes in talibus ꝓpōnib⁹
s. quarum copule sunt de p̄terito vel de futuro/non eē
ampliationem quoad supponēm: sed quoad appella-
tionem solum: quod clarius appar et in terminis con-
notatiuis. Unde sumpta hac ꝓpōne/album fuit cur-
rens/dicunt significatum materiale quod ē id ꝓ quo
subiectum supponit/semp sumi ꝓ p̄terito: sed quoad
appellationem denotat̄ illū materialiter inē vel ī fuisse al
bedinem. ❡ Alia est opinio aliorum dicentium ly ho
mo stare ꝓ p̄teritis ⁊ presentibus etiam quoad sup-
positionem: ⁊ ista tenet̄ communiter ⁊ tanquam vera
tenenda est. Et prima posset improbari

❡ Primo sic/si illa esset vera sequeret̄ q̄ in casu quo
nunc sit primum instans esse sortis/hec esset vera/om
nis homo fuit/ꝯn̄s est falsum ⁊ contra modum conci-
piendi/ḡ ꝯn̄s tenet/quia ly homo tn̄ supponit ꝓ p̄teri
tis: ⁊ p ꝯn̄s non possumus descendere ad sortem: ⁊ sal
uat̄ appellatio. Nam humanitas inest vel infuit omni
homini qui fuit.

❡ Secundo im probat̄ sic/si illa opinio eēt vera/seq̄-
ret̄ hanc ꝯn̄am eē nullam/omnis homo fuit albus: sor
tes est vel fuit homo/ḡ sortes fuit alb⁹/ꝯn̄s ē manife-
ste falsum/ergo ⁊ opinio. Cōseq̄ntia tenet: q: tunc me
dium ꝓ pluribus accipet̄ vbi non distribuit̄ q̄ vbi dis-
tribuit̄: ⁊ alia plura incōuenietia adduci possent/que
breuitatis amore dimitto.

❡ Ad argumentum in oppositum negat̄ secunda pars
aūtis: ⁊ ad probationem distinguit̄ aūs. s. q̄ debeat ac-
cipi pro his ꝓ quibus exigit suum adiunctū vel secū
dū virtutē quā hēt ampliādi tale distinctū ante se: ⁊ sic
ꝯcedo: vl̄ sedm differentiā ꝓ qua vnit p̄dicatū eū subie
cto solum: ⁊ sic nego.

❡ Questio. 18.

Circa id quod dictum est. s. omnē ter-
minum mundi posse supponere tam intra q̄
extra ꝓpositionem/querit̄ an sit verum? Et ꝓ
bat̄ q̄ non/quia si dicam/omnis homo currit/existen
tibus duobus hominibus supponit tm̄ ꝓ illis: ⁊ si mo
riat̄ vnus supponit tantum pro vno/ergo si ille mo-
riat̄ pro nullo supponet.

❡ Et confirmat̄ p̄mo/quia hoc aggregatum homo ir
rationalis/pro nullo valet supponere cum de nullo sit
verificabile.

❡ Et confirmat̄ scdo/termini adiectiui adiectiue tēti
non supponunt/igitur.

❡ Ad primum dicit̄/ly homo supponere ꝓ omnib⁹
hominibus mundi naturalr̄: ⁊ solum pro illis duobus
accidentalr̄. Unū argumentum nō probat contra sen-
sum eorum q̄ dicta sunt in prima pte.

❡ Ad secūdum dicit̄/q̄ ad hoc q̄ aliquis ter min⁹ sup
ponat naturalr̄: non requirit̄ ipsum verificari ad min⁹
eū copula sue ꝓpōnis nec cū alia sibi simili: nisi sit copu
la de imaginario: Sed sufficit q̄ intellectus vtat̄ tali
t̄fo ꝓ aliqua re siue vera siue falsa sit ꝓpō.

❡ Dicit̄ secundo q̄ dictum illud debet intelligi de
terminis incomplexis ⁊ substantiuis substantiue ten
tis. Et hoc est quod ibi intellexi: ⁊ per hoc patet solu-
tio ad tertium.

❡ Dicit̄ vltra/veritatem ꝓpōnis in qua termini stāt

naturalr ⁊ accidentalr/iudicandã ẽ ꝑ suppositionem accidentalem vltimate licet presupponatur naturalis prout ex prima parte in introductionib᷑ colligi põt.

Questio.19.

Circa dicta de suppositione impropria querit an talis repiat in mente? Et videtur ꝙ nõ. Nam terminus mẽtalis nõ põt significare aliquid figurate sicut vocalis aut script⁹ ꝗ. Añs ꝓbatur. Nam figurata significatio ꝓsupponit propriam/⁊ addit illam quam terminus acquirit ex vsu ⁊ beneplacito loquentium. Hoc autem non habet locum in mẽte vbi t̃mi mẽtales significant naturalr quib⁹ nõ potest noua significatio supaddi sicut nec antiq̃ remoueri absq̃ ipsorum essentie destructione: igit.

Sed contra/terminus mentalis plura significans põt accipi ꝓ vno suorum significatorum/ꝗ ly philosoph⁹ põt accipi ꝓ vno singulari philosopho ⁊ hoc sufficit ad hoc quod supponat improprie cũ suppositio communiter nõ respiciat significationem/sed acceptionem: igitur.

Pro huius questionis enodatione sciendum circa eam esse duas opiniones. Quidam enim affirmant terminos mentales improprie supponẽtes subordinari conceptibus eisdem qb⁹ subordinant̃ qñ ꝓprie supponunt/ita ꝙ in significatione nulla sit differentia sed solum in acceptiõe ⁊ restrictione. Vñ quando dr̃/philosophus dixit vacuum non eẽ/ly philosophus in mente omnes philosophos significet: sed nõ ꝓ omnibus accipitur sed solum pro aristotele. Unde oratio sequens restringit ex communi vsu ly philosophus vt tantum accipiatur pro vno singulari. Probaturq̃ hoc/principaliter/ex cõi hominum sensu: non enim qui audit/comedi ollam statim intelligit comedisse carnes olle. Et sic de aliis impropriis suppositionib⁹ dici potest.

Alii vero oppositum defendunt tenẽtes tales terminos non subordinari eisdem conceptibus quibus subordinant̃ quãdo ꝓprie tenent̃. Unde quando dicimus/philosoph⁹ dixit hoc/ly philosoph⁹ tñ significat aristotelem. Rationes huius opinionis sunt he

Prima. Suppositio impropria ẽ/quando terminus accipit̃ pro illo quod figurate significat: sed cõceptus cui subordinat̃ ly philosophus ꝓut significat oẽs philosophos figurate significat aristotelẽ/ꝗ alr̃ dz sumi ꝙ quãdo significat omnes philosophos.

Secunda iste cõtradicũt/philosophus dixit vacuũ esse/philosophus non dixit vacuũ esse/ꝗ subiecta stãt singulariter: ergo subordinantur conceptibus singularibus.

Opiniones he licet possint defendi non tamen videntur enucleare naturam suppõnis ꝓprie secundũ quod ẽ in mente.

Sciendum igitur pro huius questiõis notitia ꝙ vt dictum est in terminis/significatio naturalis est triplex. Cõis/propria/⁊ ex instinctu nature ex quibus dimissa communi significatione/dicit̃ eẽ differentiam inter naturalem significationem ꝓpriam ⁊ ex instinctu nature. Nam ꝓpria significatio semp̱ repit̃ in re sic significante: ⁊ eius apprehensio repit̃ in potẽtiis vbi terminus taliter significans ẽ/dum tamen sit potẽtia cognitiua sibi cõnaturalis. Hoc dico/quia nũc nõ loq̃r in casu ꝙ deus supnaturalr põat aliquam notitiam i mẽte equi ꝗ pri⁹ fuit in mẽte hoĩs/nec ẽ ꝓsentia nego cũ diceret an sit ꝓpe. Significatio ãt naturalis ex instinctu nature/nõ omnis semp̱ nec in omni supposito est necesse eam repiri: nisi adsit viuacitas potẽtie/vel naturalis instinctus vel aliquid aliud. Vñ nõ omnis qui viderit fumum statim cognoscet ignem: vñ nec cõcept⁹ fumi statim generabit cõceptum ignis. Similr videmus ꝙ ꝓposita vna ꝓpositiõe vni homini educet plures cõclusiones quas rudior illo nõ põt deducere. Similr videmus/ꝙ passer visa palea ⁊ ꝑcepta eius specie i sensu communi vel fantasia vel estimatiua statim generat similitudinem habẽtem ortum ex prima: que repñtat paleam tãquam vtilem pro nidulo suo: ⁊ hoc si sit tempus nidificãdi/vñ colligit illam. Si vero tale tempus nõ fuerit illa secũda species nõ generat̃. Et sic accidit in hominibus: nam vnus cõceptus põt eẽ causa vl' occasio ꝙ alius generet̃/⁊ hoc aliquãdo fit interueniẽte instinctu naturali. Aliquãdo interueniẽte vsu. Aliqñ do precedẽte voluntate alicuius vel aliquo modo huic simili. Exemplum primi/ouis viso lupo format speciem lupi: ⁊ deinde speciem ipsius tãquam sibi inimici. Exemplum secũdi/generata specie soni campane generat̃ statim species lectionis vel comestionis. Exemplum tertii/gñata similitudine huius vocis homo/statim generatur similitudo hominis/que tamen nõ generaretur/nisi ad placitum illa vox significaret hominem:

His habitis dicitur/quod vox duobus cõceptibus potest subordinari. s. immediato ⁊ mediato. Cõceptum immediatum voco cõceptũ nalr̃ ꝓprie significãtem rem ad quam significãdam impositus est terminus ex primaria impositione. Mediatum vero voco illum qui generat̃ ꝑcedẽte alio cõceptu interueniẽte instinctu nature: vel viuacitate intellectus vl' aliquo vsu ⁊c. Nec ex hoc intelligas me velle ponere nunc significationem ex vsu distinctã a naturali ⁊ ad placitum sed loquor sic vt facilior sit doctrina.

Dicit̃ ergo ꝙ suppositio impropria ẽ quãdo terminus vocalis aut scriptus nõ accipit̃ ꝓut subordinatur cõceptui vltimato immediato sed mediato. Vñ dico/ꝙ omnis terminus supponẽs improprie subordinat̃ duobus cõceptibus vni immediate ⁊ alteri mediate: ⁊ respectu cõceptus immediati cõstituit̃ suppositio ꝓpria ⁊ respectu mediati constituit̃ impropria.

Dicit̃ ergo ꝙ quãdo dicit̃/philosophus dixit vacuum nõ esse/duplex cõcept⁹ generat̃. Unus cõis ⁊ confusus ⁊ alter distinctus ⁊ singularis. Primus gñat̃ ex primaria impositione. Et simul cum primo generatur secũdus ex quodam vsu vel beneplacito/quãdo dicimus/philosophus dixit mũdum nõ incepisse: vel aliquid huiusmodi. Et quãdo accipit̃ ꝓut subordinatur ꝑmo ly philosophus stat ꝓprie: quando vero secũdo/stat improprie. Similr quãdo dicit̃/comedi ollam/duplex cõceptus generat̃. Primus ipsius vasis vbi carnes coquunt̃. Secũdus ipsarum carnium: quãdo terminus subordinat̃ ꝑmo stat ꝓprie: quãdo vero secundo improprie. Similr quãdo dico/agnus dei/duplex cõceptus generat̃. Unus ex ꝑmaria impositione/⁊ ali⁹ ex quodam vsu/vel ꝑticulari applicatione ad xp̄m ratione similitudinis. Similiter quãdo appat et manifeste contrarium illius quod dicit̃/duplex cõceptus generatur: vt si dicam/iste est valde sapiens si cõstet esse insipiẽtem generat̃ tũc cõceptus sapiẽtis ⁊ insipiẽtis/vn⁹ ratione vocis/⁊ alius generat̃ ex viuacitate audientis ⁊ ꝑcipiẽtis ꝙ ille de quo alter loquit̃ est insipiens/ac ꝑinde secũdario format cõceptum insipiẽtis ratione rei ꝗ demõstrat̃. Et sic poteris discurrere ꝑ omnes species

suppositionum impropriarum: et reperies esse verissimum hoc. Et si dicas nō omnes expiri hoc. Dico q qui hoc non experitur, nō experimento cognoscit suppositionem impropriam, sed credit eam esse quia alii sic dicunt.

¶ Cōcludo igit ex istis q suppositio impropria pōt reperiri in mente et in voce, si cōceptus vltimatus non accipiatur p re quam naturalr ppriae significat, sed p illa quam significat secūdus cōceptus generatus p cedētē pma, siue hoc sit ratiōe viuacitatis intellect9, siue vsu alicuius, vel ratiōe beneplaciti alicui9: vel aliquorum: qd tm intelligo, dummodo interueniat mod9 aliquis ex dictis cōstituēs suppositionem improprīam.

¶ Ex his p3 quomodo neutra opinio supposita tetigit totalr verum. Nō pma, quia tūc suppositio impropria ad min9 antonomatica nō differret a restricta suppositione. Nec secūda, quia tūc qui audit hāc propositionem, comedi ollam, non formaret cōceptum nisi rerum carnium: cuius oppositum experimur. ¶ Scdo p3 ex istis solutio argumentorum, vt attente dicta inspicienti patet.

¶ Questio. 20.

Circa suppositionem synecdoticam queritur, An sorte carēte vna manu ly sortes supponat p toto residuo sinecdotice, si dicatur sortes est? Et vr q sic: quoniam ly sortes impositum est ad significandum totum: et nūc qn est sine manu accipitur p pte. Nam totum residuum est ps respectiue ad totum, quod erat quando habebat manū, igit stat sinecdotice. ¶ Si dicas totū residuū nūc esse quoddā totum et nō ps actualis: eo q ps actualis dz esse intra totum.

¶ Contra ergo dicēdo, sanctus petrus est in celo, ly sctūs petr9 nō stat sinecdotice p aia. S. petri. Pz: qz non est actualr pars.

¶ Sed cōtra est, quia sequeret q nullus termin9 singularis posset supponere pprie toto tpe durationis rei corruptibilis. Consequens est manifeste falsum, ergo ans. Vñ tenet: qz ad minus talis res variat semper ex parte materie.

¶ Ad hoc respondetur breuiter ad suppositionem sinechdoticam requiri duo. Unum est q terminus significans totum stet p pte vel p illo qd pōt esse ps. Secūdum est, q in illa pte nō possit saluari rō totius: Toti9 inq̄, s. rei cuius res p qua supponit terminus sinechdotice est ps vel pōt esse. Unde quia in illo toto residuo, s. in sorte abscisa manu saluat ratio hominis et nō solū aia sola: ideo li sortes ibi nō stat im ppe: sed bñ in alia de qua dr in replica.

¶ Questio. 21.

Circa suppositionem materialem queritur, an possit reperiri in mēte? Et pbat q nō. Quia qn terminus mētalis stat materialr aut stat p re quam naturalr ppriae significat, aut p seipso secūdum q se naturalr communiter signat. Nō pmum quia tunc stat formalr. Nō secūdum, qz tūc op3 q stat mediāte conceptu reflexo: sed ille cōceptus reflex9 stat formalr cū accipiat p directo quē naturalr ppe signat: ergo et ille directus stat formalr.

¶ Sed cōtra, omnis terminus stās formalr accipit p illo quod stricte signat: sed trs mētalis scdm q seipsum cōmuniter signat nō signat se stricte, ergo nō stat formalr, sed materialr.

¶ Pro huius. q. enodatione sciēdum q (vt communiter dicit) nulla res mūdi repñtat seipsam, nisi mediāte similitudine sua vel aliena realr distincta ab ipsa re repñtata: excepta eēntia diuina secūdum omnes, et lux scdm aliquos excipit etiam. Unde si color significat se naturalr communiter hoc ē mediāte specie coloris. Et si materia pma vel aliquid aliud representat se: hoc est mediāte specie alicui9, s. forme vel alicuius alterius. Cōsimiliter si terminus mētalis repñtat se hoc est mediante aliquo cōceptu reflexo. Unde si itellectus velit cognoscere cōceptum quem formauit, quādo intellexit hominem vel aliquid aliud, op3 intellectum formare alium cōceptum qui sit similitudo pōris cōceptus: et mediāte illo intelligit primum. Nam qn intellectus intelligit rem aliquam ad extra similitudo illius rei nō est id quod cognoscit, sed id mediāte quo cognoscitur, vel id in quo res cognoscitur: et sic si volumus cognoscere illam rem que est similitudo alterius rei scdm q quedam res distincta est ab ea cuius ē similitudo, oportet nos formare aliam similitudinem illius similitudinis, sicut si similitudo coloris in aere esset modo visibili: et vellemus videre eā, oporteret nos habere aliam similitudinem in oculis pōris similitudinis: sicut accidit qn aspicimus imaginem nostrā i speculo relucentem.

¶ Dicit ergo q quādo trs mētalis accipit p seipso, et nō p re quam naturalr ppie significat tūc stat materialiter sicut ly homo stat materialiter: qn p seipso et nō p re que est homo accipit. Unde ad argumētum datur secūdum membrum: et ad huius improbationem cōcesso añte toto negat ɔña. Et ratio ē, quia si dicam, ille termin9 homo ē dictio bisillaba ly homo stat materialiter et totum illud, ille terminus, stat formaliter et illi duo termini stātes formalr faciūt alium stare materialiter: Et vltra ly homo stās i voce p seipso accipitur ab intellectu p ipsomet ly homo mediāte cōceptu nō vltimato qui tamē cōceptus nō vltimatus formalr supponit p illa voce cum illam naturaliter proprie significet. Unde non inconuenit terminum stare materialiter interueniēte suppositione formali: et sic dicitur de illo cōceptu, s. q stat materialr: licet nō possit accipi p se ipso: nisi mediāte cōceptu reflexo supponēte pro illo formalr: sed hoc nō obstat quin trs directus stet materialr vt ex exemplo in trō vocali p3.

¶ Questio. 22.

Circa suppositionem materialem, queritur, qualiter supponat subiectum huius ppositionis, sortes et plato sunt termini? Si dicas materialr. Cōtra, ly et stat significatiue et est ps subiecti: igitur nō stat materialr. Si dicas psonaliter, cōtra ptes stāt materialiter, ergo nō stat psonalr.

¶ Ad hanc difficultatem duplex est dicendi modus. Quidam enim dicunt totum subiectum supponere psonaliter, eo q ly et stat significatiue: et q totū subiectum supponit psonaliter p suis ptibus: Alii vero asserūt tale subiectum supponere materialr: licet ly et teneat significatiue: quia (vt aiunt) ly et nō efficit ps extremi. Quod pbat, quia pdicatum de illis solis ptibus dicit, et nullo modo de ly et.

¶ Mihi vero duo videntur esse dicēda. Primum, q ly et efficit ps extremi. Scdm, q illud subiectum non stat totalr materialr, nec totalr psonalr, sed mixtim tenetur. Uolo dicere, q vna ps stat psonaliter et alie due supponūt materialr. Dico notāter vnam partem stare personaliter, s. ly et quia sincategorema nō possunt stare sic vel sic: dicere nō possint supponere: nisi quando

materialiter tenetur. Unde dico q subiectum illius supponit materialiter et stat psonaliter copulatim: et nō diuisiue. Et psuadet hoc / quia si dicam / sortes et ly plato sunt entia / clarum est totum subiectum nō stare mere psonaliter nec mere materialiter sed mixtum / cum vna pars materialiter et alia psonaliter nec totū mere psonaliter supponat. Et ad argumentum factū ly et nos effici partē extremi. Negat pña: quamuis pbes quia qñ subiectum ē copulatum complexiue sumptum vt ibi est / opz pdicatum dici de subiecto scdm q includit omnes ptes. Negatur hoc si indifferēter de ptibus categorematicis et sincategorematicis dicat. Non .n. opz q pdicatum cōueniat pti sincategorematice tā quam de qua dr subiectum: sufficit pdicatum dici de pte categorematica disposita p sincategorematicā. Nam si dicam / omnis homo est sortes supposito ly omnis effici ptem extremi / nō est necesse q ly sortes cōueniat illi pti omnis et illi pti homo: sed q cōueniat illi pti homo disposite per ly omnis. Et hoc quod dictum est intelligo sumpto ly et nō vnice. Si vero petas quid dicēdum sit qñ tenet vnice: tunc dico illud aggregatum nō posse sumi vnice: nisi omnes ptes sient materialiter: vel nisi intelligatur ibi vnus terminus tētus significatiue. Et si omnes ptes stāt materialiter / tūc illa propositio erit falsa: ista tamē erit vera: sortes et plato ē copulatum. Si vero subintelligatur terminus significatiue tētus ita vt sit sensus iste / tale aggregatum sortes et plato est copulatum. Ratio huius ē / quia si sumat vnice dz habere vnicam suppositionem distinctam a suppositionibus partium quam nō potest habere si vna pars stet psonaliter et alia materialiter nisi (vt dictum ē) subintelligamus aliquē terminum significatiue tētum: et tūc posset dici totum stare psonaliter: ratiōe termini subintellecti / sicut si dicam / iste terminus ly homo est vox: totum stat psonaliter: licet ly homo stet materialiter: et sic in alia ppositione totum categorematice stabit psonaliter: et quoad ptes mixtim. Et forte propter hoc dixerunt primi illud copulatū stare psonaliter psuis ptibus.

Questio. 25.

Circa suppositionem simplicem queritur de hac ppositione / creauit deus hominem ad similitudinem suam / an sit vera: Et videt q nō quia si sic tūc ly homo staret p viro et femina: secūdū q cōueniūt in vna specie / hoc est falsum: igitur et ppositio. Añtis falsitas pz sic / creatio terminat ad eē existentie vt communiter dicunt theologi et in libro de causis hr: sed vir et femina nō habēt vnum eē existentie cum sint distincta supposita: igit ly homo nō stat p viro et femina.

¶ Sed contra / quia in sacra scriptura sequitur / masculum et feminam creauit eos: ergo ly homo pcedēs p eodē supponit vel p eisdē: sed ly eos stat pro duobus: ergo ly hō: sed nā staret si supponeret psonaliter / ḡ stat simpliciter.

¶ Pro huius questionis enodatione sciendum ē breuiter qualiter plura īdiuidua speciei possint dici esse aliquid vnum. Scdm est / an creatio terminet ad essentiam vel existentiam. Et hoc breuiter quia altioris negocii ē hec exacte determinare.

¶ Sciēdum ḡ q in via thomistarum ois forma specifica secūdum se nō plurificat īdiuidualiter. Unū si plures forme substātiales reperiūt distincte numero hoc est rōne materie signate: et ob hoc dicit pluries. D. S. q principium indiuiduationis est materia signata qñtitate. Circa cuius dicti sensum varie versantur thomistarum dicta nec intellectu facilia. Crediderim tamen ego. D. S. nil aliud p verba illa voluisse exprimere: nisi q radix et origo vnde forma substātialis indiuiduari incipit ē materia sic. s. Imaginemur nūc formā generādā tunc liquidū est nō debere recipi in tota materia mundi: ergo debet illa materia in qua recipi debet esse distincta ab alia actu vel potētia: et si potētia tātum opz vt prius reducat ad actum: ita vt fit materia hec et non illa. Et quia non potest esse distincta nisi mediante quātitate / primo intelligimus hanc quātitatē diuidentem hanc materiam ab alia et postea pcipimus agens introducere has dispositiones que sunt iste numerice et non ille / rōne huius subiecti in quo sunt et deinde pcipimus istam formam educi de potentia materie et non illam / rōne harum dispositionum: et sic agēs particulare volens producere vnam formam in materia dispositione primo diuidit illam: et post producit in materia et sic principium primum hui9 distinctionis est quātitas vel materia sub quantitate. Ideo dixit. D. S. materiam signatā quātitate esse principiū indiuiduationis: et hoc idem accidit in creatione animarum: Nam nunc deus creat istam animam numero et nō illam / quia videt has numero esse dispositiões in ista materia et non illas: et vult creare animam proportionatam illis dispositionibus. Si vero querat de materia prima et prima forma quas deus creauit. Dicitur quod creauit materias simul (secundū thomistas plures) distinctas specie: et tunc ille materie distinguūt specifice rōne formarum ad quas ordinant. Materie autem que tantum distinguunt numero dicit q distinguūt p quantitatem: et quantitates distīguūt numero seipsis. Et similiter forme distincte specifice distinguūt realr seipsis. Si vero sint tantum distincte numero distinguūt p materiam: vt dictum ē. Et h omnia fuerint simul tempore facta. s. quantitas et materia et forma. Semper tamen saluat ordo nature qui esse si nō simul fuissent creata vt doctores affirmant.

¶ Et si dicas contra / quia quantitas indiuiduat per substātiam nego tibi in rōne qnātitatis. Pro q̄ vide D. S. sup boetium de tri. q. 4.

Sed contra hec sunt duo dubia. Primū / Sala sortis et anima platōis distinguūt essentialr numerice: et tamen eorum materie nec sunt eorum anime nec ptes animarum ḡ tales anime nō distinguūt per materias. Añs ē notum: pña vero pbat: q: differentia q̄ facit differre eēntialr opz quod sit essentia vel de essentia rei.

¶ Scdm ē / de9 pōt creare sine qntitate materias distinctas numero / ergo tales non distinguntur per quantitatem.

¶ Pro hoz solutiōe dicit / q aliquid differre ab alio eēntialr potest dupliciter intelligi. Uno modo vt illud alid sit differētia sumpta ab intrinsecis rei: et tūc verum ē q omnis differētia eēntialis debet eē vel eēntia vel ps essentie rei differētis. Alio mō sumit ab extrinseco: eo q talis res sua pte natura ordinat ad aliud: et tūc non opz talem differentiam eē essentiam vel ptem essentie rei differentis / sed sufficit rem differentē nullo pacto posse intelligi esse hanc rem specifice / vel hanc numerice: quin intelligat id quod dicit eē illius differētia. Et isto modo dicit quod actus distinguunt per obiecta et potentie p actus et etiam virtutes distinguunt p obiecta. Et isto modo forme materiales distinguunt per materias. Unū dr tales formas esse entia relatiua nō quidem de predicamento relationis sed transcēdentalr. Et id

ut dicendum est de materia prima: Talis.n. entia ex natura rei ordinantur ad aliud/ nõ p respectum sup additum. Et ex his p3 solutio ad primum. ¶ Ad secũ admissa possibilitate casus: q2 tũc magis vrget argumentum/ distinguitur oñs. l. p quãtitates actualr existẽtes ⁊ sic cõcedo: vel possibiles: ⁊ sic nego. Dr ergo q nõ põt creari materia hec/ quin habeat ordinem ad talem quantitatem. Sed dices cõtra quia hec numero materia põt saluari sub maiori ⁊ minori quãtitate: vt p3: quia põt materia rarefieri ⁊ cõdensari. Ad hoc dicitur q disiunctum ex omnibus quãtitatibus numerice sumptis in quibus põt hec materia subsistere/ erit eius differẽtia indiuidualis. An autem implicet contradictionẽ materiam sine quantitate posse creari/ nõ ẽ necesse in presenti determinare.

¶ Ad ergo ad prius dicta reuertamur/ dr: q si. a. ⁊. b. distinguuntur p. c. si nõ intelligitur. c. nõ põt intelligi. a. ⁊ b. vt distincta. Cum ergo sortes ⁊ plato (vt notum ẽ) cõueniãt in specifica quidditate ⁊ differunt penes principia indiuiduãtia q originantur ex materia signata quãtitate/ si talia principia nõ intelligãtur tũc id quod ẽ sortes ⁊ id quod ẽ plato nõ distinguetur in illa intellectiõe: ⁊ p oñs erũt vnũ intelligibile. Et sic põt dici vnũ inquantum hãrreatur vnde põt fundare vnum cõceptum quidditatis specifice. Et quia in specie humana vir ⁊ femina sunt vnum dixit scriptura/ creauit deus hominem in singulari. Quia vero distinguitur spẽ in gñe sexus dixit/ masculũ ⁊ feminã creauit eos/ loquens i plurali. Et hoc sufficiat pro questionis solutione.

¶ Pro p̃mo argu. dr/ q cum essentia non creetur nisi vt existat ⁊ existẽtia sit actualitas cuiuslibet rei: ideo dr creationem terminari ad existentiã quia. s. est vltimatus tẽs: Nihilominus etiã creatur essentia/ immo in christo sola eẽntia humanitatis ẽ creata: ⁊ nõ existentia christi diuina: vt habet. d. s. in plurib9 locis.

¶ Sciẽdum vltra/ q quando creatur essentia substãtialis semper creatur suppositum: ⁊ creato supposito creatur natura que in eo saluatur/ ⁊ per cõsequẽs dici potest q species creatur rõne suppositi in quo est: ⁊ z primaria intẽtione intendatur species. Nam si species posset esse sine supposito per se crearetur. Et ob hoc sacra scriptura voluit notificare creationem speciei dicens/ creauit deus hominem ad imaginem ⁊ similitudinem suam. Et vt non intelligatur hãc speciem ẽẽ creatam tãtum i vno indiuiduo/ addidit masculum ⁊ feminam creauit eos.

¶ Dicitur q creationẽ terminari ad speciẽ ẽ p alterũ: lz sit intẽta ẽ p se: ⁊ terminatur ad suppositũ ẽ p se: lz sit fictũ ẽ p alterũ: Nec ista repugnãt sumẽdo ẽ p se vt opponitur ad ẽ per alterũ. Nã nõ ẽ necesse ẽẽ eundẽ ordinẽ in intentione ⁊ executiõe/ quando aliud non compatitur natura rei. Et sic patet qualiter ly homo stet simpliciter: eo mõ quo in prima parte paruorum dictũ ẽ.

¶ Ad argumẽtum in oppositũ cõceditur oña: ⁊ ad pbationem p3 solutio ex dictis. Vide auto. in gene. cap. i.

¶ Questio. 24.

Circa suppositionem discretam queritur/ an sit dabilis aliquis terminus specificus siue communis significans substantiam angelicam: vel formam a materia separatam? Et videtur q non. Nam tales forme indiuiduãtur seipsis: ergo ex ratione sua formali specifica habẽt q sint indiuidue/ ergo rõ specifica ⁊ rõ indiuidualis sunt eedem/ ergo nõ potest dari aliquis terminus communis. Hoc declaratur sic: sit a. significans vnum angelum sub conceptu specifico illius speciei. s. quam cõstituit ille angelus: ⁊ sit b. terminus significans eundem angelum sub conceptu singulari ⁊ discreto/ Tũc sic arguo/ illi conceptus sunt omnino idem: igitur habetur intẽtum. Quod autem idẽ p3/ quia rõ indiuiduacionis ẽ rõ specifica ⁊ ⁊ rõ ẽ idem q cõceptus: igitur: quod si neges potest sic pbari: Si rõ specifica nõ ẽ p se indiuidua/ ẽ per aliquid aliud potest indiuiduari/ ergo possunt esse plura indiuidua in illa specie: cõsequẽs ẽ cõtra. D. S. igitur. Consequentia tenet/ q ob hoc quidditas hominis potest plurificari/ q. s. nõ p seipsum/ sed per materiam signatam indiuiduatur. Et hoc habetur expresse ex. D. S. in de ente ⁊ essentia ⁊ prima parte: ⁊ multis alijs locis.

¶ Sed contra/ ly sol est terminus communis (vt communiter tenetur) ⁊ tñ non est nisi vnicũ indiuiduũ in specie solis: igitur hoc poterit ẽẽ in terminis significantibus angelos.

¶ Pro huius questionis notitia sciendum quod ratio specifica potest cõsiderari dupliciter. Vno modo ex pte rei: alio modo ex parte intellectus nostri tunc consideratur ex pte rei: qñ res ipsa intelligitur a nobis sicuti est. Et si stante hac intellectione reperimus multitudinem indiuiduorum sub vna specie/ dicetur tunc ipsa ratio specifica vniuersalis ⁊ multiplicabilis realr ⁊ simul secundum nostrum modum intelligendi: ⁊ sic rõ specifica reperitur in rebus corruptibilibus. Aliquãdo non intelligimus rem sicuti ẽ/ sed ad modum aliarum rerum: ⁊ tunc conceptus formatus de tali re hab3 aliquid ex modo significandi simile alijs conceptibus/ ⁊ tunc potest dari aliquis cõceptus cõmunis vel vniuersalis non secũdum rem representatam: sed ex modo representandi quis non omnino repñsentat rem sicuti ẽ. Vnde quando ego cõsidero quid sit homo/ non descendendo an sit talis quidditas indiuiduata p se vel per aliud/ formo conceptum communem. Ita si considero quidditatem que ẽ in michaele/ non cõsiderando an sit indiuiduata per se necne p alind formo cõceptum communem differenter tamen. Nam primus ẽ communis ex pte rei repñsentate ⁊ cõceptus repñsentantis. Sed secũdus ẽ tñ communis secundo modo: ⁊ hoc puenit ex imperfecta intellectione nostra. Et sic p3 solutio. q. Quãdo vero arguitur sic/ forme separate indiuiduantur seipsis: vt ex sua rõne specifica/ distinguo realr extra intellectũ nostrum cõcedo: secundum nostrum modum intelligẽdi nego. Si volueris amplius hanc difficultatem cognoscere/ lege reuerendissimum cardi. caye. in opusculo de ente essentia cap. 4. q. 5. ⁊ cap. 4. q. 7. Vnde ⁊ poteris solutionem accipere argumẽtorum omnium que hic fieri possunt.

¶ Questio. 25.

Circa diuisionem qua diuiditur terminus cõmunis in terminum communem in significando tñ/ ⁊ in supponẽdo tñ/ ⁊ in significando ⁊ supponẽdo simul/ queritur an diuisio sit bene data? Et pbatur q non/ nullus ẽ terminus cõmunis in supponendo quin etiam sit communis in significando/ ẽ diuisio nulla. Añs p3: ẽ terminus cõis in supponẽdo/ ergo supponit cõmuniter/ ergo significat communiter: igitur ẽ communis in significando. Prima cõña est nota ⁊ secunda probatur: q2 oĩs terminus supponẽs significat id pro quo supponit.

¶ Ad questionem respondetur affirmatiue Et ad argumẽtum respondetur negando añs/ ⁊ ad pbationem concessa prima cõña distinguitur cõsequẽs secundo cõñe: vel loquẽdo de significatione qua terminus significat suũ significatum materiale/ ⁊ sic cõceditur vel de si-

gnificatione qua significat aliquid formaliter: et sic nego. Unde dico verum esse quod non est reperibilis terminus communis in supponendo tantum/ quin sit etiam in significando quo ad significatum materiale; non tamen quoad formale. Nam si ly .a. imponatur ad significandum unam albedinem singularem concretive quam deus ponat successive in sorte et platone: sic propositiones sunt vere sortes erit .a. et plato erit .a. Sensus prime propositionis est/ sortes erit hanc albedinem habens: et sic dicatur de secunda. Similiter si ly iesus tantum significet humanitatem christi in concreto/ ly iesus erit terminus communis in supponendo tantum. Nam potest filius dimittere humanitatem et post eandem assumere de potentia absoluta: et sic ly iesus erit terminus communis in supponendo tantum/ licet non omnino sicut ly homo: Et sic saluantur tria membra distinctionis predicte.

¶ Questio .26.

Circa ea que dicta sunt de negatione/ queritur an negatio aduerbialis posita in capite copulatiue cadat in eam et in suas partes: an solum cadat in copulam coniunctionalem sicut fit in conditionali? Et probatur quod solum cadat in copulam coniunctionalem sicut fit in conditionali.

¶ Primo sic/ copulatiua negatiua equiualet (secundum omnes) disiunctiue affirmatiue de partibus contradicentibus/ ergo partes tales copulatiue non negantur. Consequentia manifestatur in his propositionibus/ non homo currit et leo est/ nullus homo currit/ vel nullus leo est/ que inter se equiualent. Nam dicitur communiter partes illius disiunctiue contradicere partibus illius copulatiue negatiue: quod partes copulatiue non negantur: alioquin tunc non solum tota propositio toti propositioni/ sed eius partes inter se equipollerent.

¶ Secundo sic/ cum ly non preponitur huic copulatiue/ homo currit et deus est: aut secunda pars efficitur impossibilis: vel remanet necessaria. Si primum/ contra retinet semper suam propriam et naturalem significationem/ ergo non efficitur impossibilis. Si secundum habetur propositum. Si vero dicas secundam partem non effici impossibilem: sed bene aggregatum ex ea et negatione.

¶ Contra/ quia negatio et illa pars non faciunt unum: ergo et cetera.

¶ Sed contra/ negatio est malignantis nature destruens quicquid inuenerit post se: sed post se reperit partes copulatiue: igitur.

¶ Respondeo/ quod in hac questione sunt due opiniones extreme. Quidam siquidem tenent partem affirmatiuam. Alii negatiuam/ qui et si differant quoad modum causandi effectum negationis/ non differunt in effectu. Uolo itaque dicere/ quod omnes concedunt eundem sensum in copulatiua negatiua: differunt tamen in hoc quod quidam dicunt illum sensum causari ex eo quod negatio cadit in totam categorematice et non in partes. Alii vero asserunt hoc fieri a negatione cadente supra quamlibet partem hipotetice. Mihi vero videtur rationabilior .2. opinio et hoc probatur.

¶ Primo sic/ sumo istam propositionem/ homo currit et leo est: et sic arguo/ hec propositio affirmat significata partium et simultatem earum ratione de ly et/ ergo negatio superueniens debet omnia ista negare/ ergo debet cadere supra partes. Antecedens patet: quia ad veritatem copulatiue requiritur veritas vtriusque partis simul. Consequentia tenet/ quia negatio negat quicquid reperit affirmatum/ alias non causaret sensum contradictorium. Consequentia vltima nota est: igitur et cetera.

¶ Secundo/ si negatio non caderet in partes copulatiue/ sed ista equipolleret/ homo currit non et leo est: homo currit vel leo est: quod est falsum: consequentia tenet/ quia solum per se negaret ly et: et ly et negatum equiualet ly vel. Et probatur hoc: quia eodem modo per se negat negatio in copulatiua et in conditionali: sed in conditionali non negat nisi ly si/ et cetera.

¶ Tertio/ quia si hoc esset verum/ sequeretur quod non referret dicere/ homo currit non et leo mouetur: non homo currit et leo mouetur. Consequens est falsum: ergo et antecedens. Consequentia tenet/ quia non refert dicere sic/ animal currit non si homo currit: vel sic/ non animal currit si homo currit. Falsitas consequentis patet: Nam in casu quod omnis homo sedeat et omnis leo currat/ prima est falsa et secunda vera: et quod prima sit falsa/ patet: quia quelibet pars eius est falsa/ quod potest manifestari per hanc/ homo currit/ vel nullus leo mouetur. Ueritas secunde patet per suam equiualentem/ nullus homo currit vel nullus leo mouetur. Si forsan dicas primam equiualere secunde/ licet negatio sequatur: quia intelligitur negare etiam primam partem. ¶ Contra ergo si ponantur mille categorice coniuncte per ly et affirmatum et tandem ponatur ly/ et in fine negatum/ illa negatio negabit omnes categoricas precedentes: quod si concesseris non videtur mihi amplius arguendum: nam ita poteris concedere quodcumque inconueniens quod hinc inferri potest.

¶ Argumenta vero oppositam opinionem probantia non videntur concludere: Pro quod ea respondendo distinguitur sensus propositionis illius in primo argumento allate. scilicet copulatiua negatiua equiualet disiunctiue affirmatiue de partibus contradicentibus/ vel intelligendo quod partes disiunctiue contradicunt partibus precedentis copulatiue negatiue: et sic conceditur: et partibus negatiue vel negatiuis est: et sic negatur. Erit in isto primo sensu debet sumi si debet esse vera: alioquin negatur propositio illa.

¶ Ad secundum bene responsum est vsque ad replicam: et quando dicitur quod illa pars et negatio non faciunt vnum: distinguitur predictum et sic concedatur cum residua parte et sic negatur. Nam ex negatione et illa parte et altera parte constituitur tota copulatiua. ¶ Secundo distinguitur/ quod illa pars et negatio non faciunt vnum formaliter et sic transeat/ virtualiter et sic negatur. Nam tantum facit illa vnica negatio quantum tres facerent si prima tantum caderet in primam partem et secunda tantum in ly et: et tertia in secundam partem. Et ex hoc poterit formari alia ratio contra istam opinionem sic/ tantum facit illa negatio vna existens quantum ille tres disposite vt dictum est/ sed ille negationes agerent in partes/ ergo et illa negatio vnica.

¶ Circa dicta de ly nisi / non videtur nunc amplius dicendum: nisi quod sumitur dupliciter. Uno modo conditionaliter/ alio modo exceptiue. Quando sumitur conditionaliter/ facit sensum positum secundum exemplum datum in prima parte istius tractatus. Quando vero sumitur exceptiue vt hic/ nullus homo nisi sortes est albus/ debet exponi sicut propositio vbi ponitur ly preter. Qui autem amplius circa hoc videre voluerit/ videat tractatum petri hispani de sincategorematibus.

¶ Questio .27.

Circa secundam regulam suppositionis confuse tantum queritur/ qualiter supponat ly equus in hac propositione/ tantum hominis equus currit/ sumpto ly tantum vt excludat ab opposito partis? Si dicas quod confuse tantum. Contra/ quia in secunda exponente distribuitur sicut et predicatum/ igitur stat distributiue. Antecedens patet: quia secunda exponens est/ nullus non hominis equus currit. Si dicas quod distributiue. Contra quia est terminus pertinens ad subiectum propositionis exclusiue.

¶ Ad hanc difficultatem / dupliciter potest

respõderi. Primo sm̃ regulam positam in exponibilibus: et sic dr̃ ꝙ supponit mixtim. Alio modo sm̃ regulas positas in suppositionibus: et tũc dr̃ illum tm̃ stare distributiue. ¶ Et ad argumẽtũ factũ ꝫ hoc dr̃, ꝙ regula ẽ intelligẽda de termino ptinente ad subiectum si tñ fiat exclusio ab opposito talis t'i: alias idẽ ẽ iudiciũ de illo sicut et de predicato.

¶ Questio. 28.

Circa dicta in relatiuis de relatiuo aequalitatis qñ scribebam illa proposuerã hic exponere large illam maximam. Omnis notitia cõparatiua representat vtrũqz extremũ: eo ꝙ ex illa sumpta fuisset maior cuiusdam sillogismi ibi positi. Sed nunc breuitatis gratia nolo dicere: nisi tantum ea q̃ sufficiunt ad illam maiorem intelligendam. Dicitur ergo ꝙ conceptus comparatiuus est duplex. Unus ẽ cõceptus ratione similitudinis comparatiuus. Et alius est comparatiuus ratiõe dissimilitudinis vel differentie. Exemplum, intelligo sortem et platonem et cõcipio illos esse similes in albedine, et dissimiles in scientia. Primus ꝯcept9 illorum hr̃ ẽ rõne similitudinis. Et secũdus in ratione dissimilitudinis. Item dicitur ꝙ vterqz conceptus potest haberi in actu signato et acto exercito. Exemplum primi. Si concipiam similitudinem in communi vel differentiam in communi: tunc non representantur extrema saltem distincte: quia tunc ꝯcipitur relatiuum per modum absoluti. Similiter si aliquis cõcipiat relationẽ vt sic: non potest referre illam ad aliud sicut quando concipitur pater vt sic: vel filius vt sic. Ex hoc liquet exemplum pro actu exercito: scilicet, ꝙ tunc est conceptus comparatiuus in actu exercito, q̃ñdo ambo extrema distincte et perfecte concipiuntur, et ratio comparationis illorum. Ex his patet qualiter intelligi debeat maior sillogismi in prima parte hui9 tractatus positi.

¶ Questio. 29.

Circa dicta de positione añtis loco relatiui reciproci, Aduerte ꝙ qñ añs ẽ termin9 discretus bene potest poni semp añs loco relatiui: siue ꝓpositio fuerit affirmatiua siue negatiua. Quñdo vero ẽ termin9 communis et añs et relatiuum sunt in recto et extrema simplicia: si relatiuum et antecedens stant determinate potest poni antecedẽs loco relatiui si ꝓpõ fuerit affirmatiua. Ut bene valet, homo est ipsemet: ergo homo ẽ homo. Si vero fuerit negatiua, potest poni antecedens distributiue. Ut bñ valet, homo nõ est ipsemet: ergo homo est non hõ. Si vero antecedẽs et relatiuum steterint distributiue potest poni antecedẽs stãs confuse: vt bene valet, omnis homo est ipsemet: ergo omnis homo est homo: quia illa distributiua relatiue equiualet non distributẽ absolute: sicut determinata illius propositionis, homo non est ipsemet, equiualet distributiue absolute. Dicitur quando ambo sunt simplicia: quia non valet, omnis homo videt hominem, ergo omnis homo videt se. Non tamen negandum est quod aliquãdo non teneat nam bene valet, quilibet equus hominis quilibz equ9 ipsius met ẽ: ergo quilibet equus hominis qlibz equ9 hominis est. Utpz in secũdo argumẽto ꝯtradietoriatum primi tractatus.

¶ Questio. 30.

Circa dicta in tractatu ascensiua et descensus q̃ritur an sint vera? Et arguit ꝙ nõ: qr hec propositio, pater et filius sunt homo est vera: in casu quod pater et filius assument eandẽ naturam humanam: et tamen eius descendẽtes sub predicato sunt false: ergo regule descensus nulle. Et loquor in via. D. S. asserentis dictam propositionem veram vt patet tertia. p. q. 5. articulo: 6. ꝙ descẽdentes sint false patet: quia iste sunt false, pater et filius sunt iste homo: vel pater et filius sunt iste homo: et iste sunt eius descendentes: ergo. Quod iste sint false pz, qr siue ꝑ ly iste demonstretur pater siue filius ambe sunt false: eo ꝙ subiectum stet pro duabus personis simul et predicatum pro vna tantum. ¶ Forsan negabis ly homo stare determinate sed confuse. ¶ Cõtra hoc arguitur dupliciter. Primo: quia etiam si stet confuse tantum descendendo disiunctim: ꝯñs erit falsum: quia ꝓ nulla parte disiuncti propositio redditur vera quod requiritur stante subiecto complexiue vt sumit in ꝓposito. ¶ Scdõ, qr volo ly hõ teneri determinate in q̃ sensu vr̃ ꝯcedi a. D. S. Una. n. natura determinata ponit assumpta in casu proposito.

¶ Ad. q. respõdetur affirmatiue: et ad argumẽtum negatur scdã ps añtis: et ad ꝓbationẽ distinguit scdã ps añtis. s. ꝙ ille sint eius descẽdẽtes: vel oẽs et sic nego: aliqne et sic cõcedo. Dico ergo ꝙ vltra patrem ꝑ se: et filium per se, demonstratis ambobus simul debemus dicere pater et filius sunt iste homo, ita. s. vt li iste homo solum singularizet naturam humanam: et sub ea demonstret duas personas, ita vt sensus sit, pater et filius sunt hi habentes hanc humanitatem. Consimiliter sub predicato huius, pater et filius et spiritus sanctus sunt deus, possumus descendendo demonstrare quamlibet personam et naturam in concreto, et tunc habebit veram illam descendentem in qua talis natura sic demonstratur. Proportionabiliter dicendum erit de hac, pater et filius sunt vnum principium spiritus sancti. Possumus enim demonstrare simul patrẽ et filium secundum ꝙ sunt: vnum in virtute spiratiua, et sic poterimus demonstrare essentiam diuinam in cõcreto: prout est virtus spiratiua in patre et filio. Et loquor sumendo omnia ista predicata determinate. Nã doctor sanctus dixit non licere sub predicato istius vltime descendere: eo ꝙ staret confuse in quo sensu sumebatur ab ipso. Et illa coincidit cum simplici: vt ex dictis hic et alias patere potest.

¶ Non videtur autem esse necessarium aliqua alia superaddere, nõ quod non possint, sed qr parue vtilitatis sunt, et plurima scripta sunt ab aliis.

¶ Aduertendum tamen ꝙ quando in secundo notabili (vbi ponitur modus descendendi in suppositionibus mixtis) dicitur in hac propositione, cuiuslibet hominis quilibet equus est, d. animal: prius esse descendendum sub ly equus: et postea sub ly animal et postremo sub ly hominis: eo quod si prius descenderet sub ly hominis argueretur ab vna determinata ad plures: intelligitur si descendendo poneretur ly. d. in descendentibus: et si non poneretur aliquid descendendo sic, istius hominis quilibet equus est animal arguetur a determinata ad confusam ex parte illius termini hominis. Uolo dicere ꝙ descenderetur tunc sub ly hominis eodẽ mõ sicut si respectu illius stetisset cõfuse. ¶ Et si dicas cõtra, ẽt descẽdẽdo prius sub li equ9: arguit ab vna determinata ad plures, ergo hoc dictũ nihil est. ¶ Ad hoc distinguit añs: vel respectu ꝑtiũ multitudinis termini respectu cuius in añte stabat determinate, et sic nego: vel respectu ipsius met multitudinis remanẽtis in descẽsa et descẽdẽtib9: et sic ꝯcedo, sed hoc non inconuenit.

¶ **Circa decimam regulam ampliationū/** aduerte tibi deficere vnam partem regule/nam dicendum est sic. Omnis terminus vel dictio causalis ampliat terminum supra quem cadit ad ea que sunt/fuerunt vel erunt. Et eodem modo ampliatur terminus cui denotatur talis causalitas conuenire. Exemplum ibi positum est.

¶ Questio.31.

Circa dicta in ampliationibus et restrictionibus queritur sine argumētis de veritate harū ꝓpositionū/oē qd fuit ē/oē qd erit ē/oē pñe ē/oē imaginabile est.

¶ **Ad huius. q. enodationem sciendum pri**mo/quinque differentias temporum posse dupliciter sumi. Uno modo vt quelibet earum excludit quamlibet aliam a seipsa: vel ad minus aliquam aliam: et sic preteritum distinguitur contra presens et futurum/ et futurum contra preteritum et presens/ et possibile contra presens etc. et imaginabile contra presens preteritum et futurum et possibile. Alio modo sumuntur prout vnaquaeque illarum dicit expresse suam differentiam non excludendo alias/ vel aliquam aliarum: Et isto modo ista est vera/angelus est et fuit/ et potest esse/et imaginatur esse.

¶ Sciendum secundo has implicationes/ quod fuit/ quod erit (vt communiter dicit) posse teneri dupliciter Uno modo participialiter. Alio modo restrictiue: seu quod alij dicūt differentialiter. Primo modo/quod fuit tantum valet sicut preteritum: quod erit sicut li futurum. Secundo modo/quod fuit tantum valet sicut qd ē vel fuit/qd erit sicut quod est vel erit/eo mō quo statim dicetur.

¶ Sciēdum tertio/qꝫ ly pteritum et ly futurū possunt sumi dupliciter (vt grammatici aiunt. Uno modo vt li preteritum est participium huius verbi pretereo preterio: et tunc multa res que est potest dici pterita. Alio modo sumit prout accommodat huic verbo/sum/es/fui/eo quod caret participio preteriti temporis: et sic tantum valebit illa/ego sum preteritus/sicut ista/ego fui. Consimiliter dicitur de ly futurum/scilicet qd sumitur .2. Uno modo vt est participium istius verbi/fuo fuis: Alio modo vt accommodatur huic vbo/sum es fui: et sic tm̄ vꝫ sicut ly quod erit.

¶ Sciendum quarto/ quod si ly preteritū et ly futurum sumantur vt sunt participia huius verbi sum/es/fui: et sumantur ille differentie prout distinguntur ab alijs/scilicet/a presenti vel possibili: tunc quoad veritatem vel falsitatem propositionis non refert illos terminos sumi/vt sunt participia illius verbi/sum/es/fui: vel vt sunt participia aliorum verborum. Et ideo idem iudicium erit de eis: siue sumant sic vel sic/ et quicquid dictum fuerit de eis vno modo/ debet intelligi si sumantur alio modo. Est tamen discrimen quando tales differentie non excludunt alias in istis participijs prout accommodantur huic verbo/sum/es/fui: qꝛ excludūt eas semp q̄ndo ꝯsiderāt: vt sūt participia aliorum verborum.

¶ Dicitur ergo/quod si in illis duabus propositionibus ille implicationes sumantur participialiter: et ꝑ ut ille differentie excludunt alias/tales propositiones sunt false. Nam ille equiualent istis/omne quod fuit et non est/ē: omne quod non est et erit ē. Si vero tales differentie sumant non vt excludunt alias etiam sunt false. Nam earum sensus sunt isti/omne quod est vel fuit est/omne quod est vel erit est. Si vero implicationes ille teneantur differentialiter seu restrictiue/ tunc sunt vere/quia ly fuit licet restringat ly ens inclusum in ly omne pro illo quod fuit/ tamē illa restrictio presupponit restrictionem de ly est/quod ē copula pncipalis. Et sic stat ꝑ illo qd ē vel fuit ē: Et sic sensus illarum erit iste/omne qd fuit et ē/est: omne qd erit et est/est.

¶ De alijs dicitur/quod si ille differentie excludant alias sunt false: et similiter si non excludant. Vere autem sunt si teneantur restrictiue. Et iste tertius sensus in omnibus propositionibus est satis improprius in communi hominum locutione/ vt experientia patet. Nullus est enim qui absolute concedat hanc/ omne possibile est/omne imaginabile est/omne quod fuit est. Et si dicas salomonem in ecclesiaste velle probare/quod omne quod fuit sit futurum: et omne futurum fuisse. Dicitur quod intelligitur vel secundum speciē/ vel secundum similitudinem/ et de aliquibus secūdum numerum: vt de corporibus celestibus. Alij autem duo sensus bene reperiuntur inter communiter loquentes et philosophos et poetas. Nam secundum glosam beati augustini/quando apostoli euntes in emaus tem dixerunt nos autem sperabamus: ibi preteritum sumitur contra presens/nam ipse infert sperabatis/ ergo iam non speratis. Similiter lactāt⁹ lib.1. diuinarum institutionum sic arguit/ iupiter erat: ergo iam nō ē. Consimiliter apud terētium hoc denotat in dicto menedemi dicentis ad chremetem/filium habeo vnicum adolescentem. Ha/ quid dixi habere me: immo habui chreme.

¶ Questio.32.

Circa has materias etiam queritur/ an hec sit vera/homo imaginarie est equus: Et videtur quod non. Nam si est vera/ergo subiectum et predicatum supponunt pro eodem/ergo significant idem. Prima consequentia tenet ex cōmuni sententia logicorum: et secunda tenet ab inferiori ad suum superius. Si forsan concesseris totum.

¶ Contra/ille terminus homo non est impositus ad significandum equum nec e contra/igitur neuter significat qd alter. Si dicas distinguo añs. l. absolute et sic concedo: vel respectiue/idest per respectum ad ly imaginarie et sic nego. ¶ Contra sumo illam propositionem secundum conceptum vltimatum et arguo sic: subiectum in mente nullo modo potest significare id quod ꝑdicatum: igitur. Antecedens probo/quia naturalis similitudo hominis non potest representare equum: Si forte distinguas vt prius scilicet absolute vel respectiue. ¶ Contra/ergo terminus mentalis potest acquirere nouam significationem naturalem respectiue ad aliud quam ex se nō habet: quod liquet esse impossibile. Nam sicut terminus mentalis nō potest cadere a sua naturali significatione ita neque acquirere aliam de nouo. ¶ Amplius sequeretur quod naturalis significatio dependeret a voluntate humana/ quod est falsum. Consequentia tenet. Nam sicut formaui hāc/homo imaginarie ē equ⁹: potui formare hāc/ homo est currens remanēte conceptu de ly hō formaliter vel eminenter. Primū dr ꝑpter nōinales: secundum propter reales.

¶ **Sed contra/bene valet/ hominem esse** equum ē imaginabile: ergo homo imaginarie ē equus Cōsequētia tenet a modali cōposita ad diuisam: et añs est notum: igitur.

¶ Respondetur quod circa hanc propositionem due sunt opiniones. Nam quidam dicunt illā propositionem eē falsam: eo ꝙ nullum impossibile ē intelligibile aut imaginabile. Alij vero dicunt illam eē veram. Pro prima opinione dictum est supra: qualiter possit intelligi et qualiter nō. Ideo de hoc in presenti nihil dicitur. Admissa ergo secunda opinione / quia contra eam militat argumentum siue sit vera / siue non. Est sciendum aliquos vi argumenti predicti tenere terminum mentalem posse cadere a sua significatione respectiua / non tamen ab absoluta. Sed querendum esset ab eis / an illa significatio esset naturalis vel ad placitum / sicut conceptus non vltimatus significat rem quam terminus cuius conceptus significat ad placitū. Et tunc non est discrimen inter significationem absolutam et respectiuam / quia ab vtraqȝ potest cadere. Si est ergo significatio naturalis / ergo a nulla potest cadere / quia ratio quare non potest cadere ē / quia est naturalis: quod in vtraqȝ parte reperit.

¶ Est autem quidam doctor qui admittens propositionem esse veram / tenet subiectum et predicatum non supponere pro eodem / nec significare idem. Et ad argumentum negat primam consequentiam / dicit ad probationem / esse instantiam quando est de copula modificata: vt in proposito. ¶ Sed contra / hec est vera / homo est equus imaginarius / ergo subiectum et predicatum supponunt pro eodem. Consequentia tenet / quia est extra instantias / ergo subiectum et predicatum significant idem. Et hoc non est solum ratione de ly imaginarius / sed ratione de ly equus. Idem posset argui de hac propositione / homo est equus si est fauellus / sumpto conditionato vnice. Cuius veritas secundum omnes est cognoscenda per suppositionem extremorum ad quod requiritur extrema idem significare. Sed dices hoc non esse ꝯ cum Nam verum est illud totum conditionatum significare hominem: non tamen aliqua pars significat illum. ¶ Contra / quero que est rō quare totum sic et partes nō?

¶ Pro questionis igitur solutione / sciēdum quod termini complexi sunt in duplici differētia. Nā quidam sunt qui de significatione totali significant aliquid quod nulla pars significat: sicut sunt conditionata et termini infiniti. Alij vero sunt oppositum habentes: vt patet de hoc / animal homo / vel animal quod est homo. Non enim potest terminus significare aliquid quod non significetur per aliquam eius partem. Dicitur ergo quod si termini complexi primi generis sint in voce / subordinantur diuersis conceptibus vltimatis simul / scilicet / conceptibus partium et ꝯceptui correspondenti toti aggregato. Vnde si dicā / equus si est fauellus / vltra ꝯceptū equi et fauelli habeo ꝯceptū entis correspōdētē toti aggregato adequate. Et nō solū prout cōceptus entis clauditur in conceptu cuiuslibet rei. Vnde si dicam / homo si ē animal totum conditionatum non subordinatur conceptui entis absolute / sed solum conceptui illius entis quod non potest esse animal. Et illius entis quod solū potest esse homo / nec ista opponuntur si bene perspiciantur. Et loquor tenendo quod ad impossibile sequitur quodlibet. Nam stante hac opinione / stat illud conditionatum sic supponere. At si tale conditionatum fuerit in mente / etiam oportet reperire istos conceptus. Vnde dico quod formatis istis conceptibus particularibus / animal si est homo / statim formatur conceptus entis: si apprehendatur vt quoddam totum / sicut in proposito loquimur. Consimiliter quando dicitur / homo ē nō equꝰ / predicatum significat hominem non ratione conceptus alicuius partis / sed ratione ꝯceptus toti correspondētis. Termini vero secundi generis hoc nō hñt vt liquidum ē. Proportionabiliter dē de terminis incomplexis. Nam ly hō in voce lȝ nō significet nisi hominem tātum / rōne tñ illius adiuncti. s. imaginarie siue ponatur in copula / siue immediate addatur subiecto sit vt ly homo subordinetur duobꝰ cōceptibus. Vnus est conceptus hominis sub quo impositus est ad significādum homines / alius est conceptus entis cui subordinatur prout habet illam copulam adiunctam sic determinatam. Et forsan hoc est qd alij vocant significationem respectiuam. Et ille conceptus est conceptus entis. Vnde in illa propositione / homo imaginarie est equus / tam subiectum ꝙ predicatum subordinanť conceptui entis. Et sic ratione talis conceptus significant idem et supponūt ꝓ eodem. Vnde habetur solutio ad argumentum.

¶ Dicēdū ē ergo: extrema illius ꝓpōnis supponere ꝓ eodem inquātum subordināť ꝯceptibus vltimatis trāscendētalibꝰ et nō alias. Q si alicui videať hoc difficile aspiciat esse eque difficile intelligere totum conditionatum significare aliquid quod ꝑ nullam ptē significatur: nec poterit sustineri cōditionatum in hac / homo ē equus si est brunellus supponere ꝓ quolibȝ ente mūdi: nisi signēt tm: immo plus ꝙ ly ens: Nec poterit significare omne ens nisi subordineť ꝯceptui entis / distincto a ꝯceptibꝰ ptiū: nisi vellet dicere ꝙ totū posse supponere ꝓ eo quod nullo mō signat quod implicat contradictionem.

¶ Questio. 33.

Circa easdem materias queritur de veritate huius / hō ē equꝰ? Et vꝫ sm dicta in prima pte huiꝰ tractatus qꝫ sit vera. Nam sensus ē verus: qꝛ amplianť tñ ad quinqȝ. Sēsus aūt eius est iste / homo ē quod ē / vel fuit / vel erit / vel pōt eē / vł imaginať eē equus. Et eodēmodo posset explicari sensus ex pte subiecti: qꝛ eodem mō ampliatur.

¶ Sed cōtra / illa ꝓpō ē in materia remota extra instantias / ergo ē impossibilis.

¶ Ad hoc breuiter dicitur illam eē impossibilem: et ad argumentum in oppositum huius dicit / sensum male explicari. Debet enim dici sic / quod est vel fuit vel erit vel potest eē / vel imaginatur esse homo sub ꝓprio conceptu hominis: est id quod fuit vel erit vł potest esse vel imaginatur esse equus / sub ꝓprio cōceptu equi / vbi explicata ē ampliatio ex pte vtriusqȝ extremi. Ampliatio vero huius / ly equus significat equum potest sic explicari / ly equus significat equum qui est vel fuit vel erit vel potest esse vel imaginatur eē. Vel expone sicut dictum est de extremis alterius. Aduerte tamen in ista vltima solū ly equū ampliari.

¶ Circa primam regulā restrictionum aduerte illam esse intelligendam de adiectiuo non distrahente vel diminuente / vel conuertibili cum subiecto. Exemplum primi / hō irrōnalis currit. Scdi: hō pictꝰ ē. Tertij / hō risibilis ē albꝰ. Et si aliud simile reperiať his addatur.

¶ Questio. 34.

Circa dicta de positione ꝓpōnū inesse qriť que sint ponēde he ꝓpōnes inee. s. sortes bis dixit missā: berta pepit duos filios: ī casu ꝙ

successiue eos peperit. Antichristus possibiliter est homo qui est; adam possibiliter fuit omnis homo: sortes p̄tr ē albus sine albedine.

Ad primam dicitur / q̄ sic debet poni inesse sortes dicit missam / posito q̄ ly dicit vniat pro toto tempore quo durat missa; vsq̧ ad instans terminatiuū ipsius exclusiue. Nam tūc est primo verum dicere / sortes dixit missam.

¶ Scd̄a d3 poni sic / bertha parit / ⁊ hūc filiū bertha parit hunc filium: ⁊ si diceret̄ peperit trescēnt ponē-de tot singulares: ⁊ sī q̄tuor totidē: ⁊ sic cōsequēter.

¶ De tertia ē ꝯtrouersia inter logicos. Sūt .n. aliq̄ dicētes illam ꝓpōnem rebus vt nunc esse veram immo necessariam. Nā dicūt oēs t'os seq̄ntes modos seu d' terminatiōes copularū debere manere semꝑ in ꝓpria forma: ⁊ q̄ ista ē p̄tis / antichristus ē homo qui est: iō asserāt eā ē necessariā. Persuadēt q̧ hoc ex eo q̄ li p̄tr modificat totā illam ꝓpōnem. Vn̄ si p̄tē ē id q̄d p̄iacēs dicit ipsa modalis erit vera.

¶ Alij vero tuēt̄ eam esse falsam reb⁹ vt nūc: ⁊ eē ꝓpōnem ꝯtingētem / dicūtq̧ eam prius eē resoluendam / q̄ ponat̄ in eē sic. s. antichristus possibiliter est homo ⁊ ille est: ⁊ tunc prima pars debet poni inesse. Et hec secūda opinio videt̄ mihi communi modo concipiēdi conformior. Quod sic ꝑsuaderi pōt: si illa ꝓpō esset vera sequeretur totum illud ampliari. s. homo qui est taliter q̄ li qui est non restringat ly hom[o] [s]et ꝓ p̄sentibus. Consequens ē contra communem hominū sensum: igitur ⁊ opinio. Cōsequētia ē nota: immo expresse d' sic ab eis. Consequentis vero falsitas patet / q2 tūc sequeretur quod non bene explicaretur ampliatio de ly homo hic / sortes possibiliter est homo: si sic dicatur sortes possibiter est homo qui est / vel fuit / vel erit vel potest esse: ꝯn̄s est contra communem hominum sensum: igit̄ ⁊ opinio. Cōsequētia tenet: q2 ille copl̄e nō restringūt illū t'm homo ꝓ hominibus existentib⁹ in illis differētijs temporū: ⁊ sic stabit eque ample sicut in ista: cuius ampliatio explicat̄. Item sequeret̄ hanc esse impossibilem / sortes potest facere q̄d nō facit. Et hāc necessariā / de⁹ nō pōt facere quod nō facit: p3 hoc quia prima secundum eos ponit̄ sic inesse / sortes facit quod nō facit. Scd̄a sic / deus non facit quod nō facit. Item sequeretur omnes has esse falsas / sortes p̄tr est in instanti in quo nō est / sortes nō pōt eē in tēpore futuro: adam fuit in tempore p̄terito. Et sic possunt inferri ꝓpositiones innumere huiusmodi. Con sequētia vero tenet: q2 secundum p̄fatam opinionem omnes termini sequentes copulam debent manere eodem modo omnino ⁊ solum copula: vel eius determinatio est variāda. Quod si oīa hec ꝯcedan fateor q̄dē te b'n posse / ego vero mallem negare omnes regulas logicas q̄ cōtraire omnium hominum sensum p̄sertim si sit (vt in p̄senti accidit) etiam hominum sapientium nō solum ignorātiū. Si t'n ista opinio dixisset illas ꝓpōnes posset habere tales sensus / ver licet vt patet ex dictis in tractatu modalium / sed dicere illud esse tenendū in rigore locutionis (cum verus rigor sit communis modus concipiendi presertim hominum sapientium) nō videtur mihi esse substinendum.

¶ De quarta etiā ē ꝯtrouersia quibusdam dicētib⁹ eā esse falsam ⁊ prius esse descendendum in eā q̄ ponatur inesse / alijs vero econtra asserentibus eam esse veram ⁊ ponendam i esse immediate: ⁊ vtrūq̧ potest substineri. Primus vero modus videtur currere cum cōmuni modo vulgariter loquentium.

¶ De quinta dicitur sic esse ponendam inesse / sortes est albus sine albedine. ¶ Sed dices contra / quia debes remouere ly sine albedine vtpote repugnans suo determinabili. ¶ Ad hoc negatur antecedens / nō. n. semper debet remoueri connotatio repugnās: nec semper debet manere. Et si petas quomodo hoc cognoscetur. Dicitur primo standum esse in communi modo cōcipiendi: an. s. connotatio referatur ad idem temp⁹ / vl' ad diuersum. Nam si in communi sensu refertur ad idem debet remanere: sin autem debet tolli. Exēplum liquidum est i hac propositione / sortes potest esse maior q̄ nunc est / ly esse / ⁊ ly est non referri ad idem tempus. Idem reperitur in ista / sortes erit in die qua nō est. Si vero sic dicam / sortes erit qui non erit: vel sortes potest videre sine visu: constat illas determinationes referri ad idem instans. Et consimiliter dicendum est de illa / sortes possibiliter est albus sine albedine

¶ Questio. 55.

Circa eandem materiā queritur qualiter debeat poni inesse ista propositio / omnes angeli creabiles possibiliter sunt / sumpto ly omnes collectiue / ⁊ signo nō effecto p'te extremi?

¶ Ad hanc questionem est duplex modus dicendi. Quidam dicunt / debere poni inesse p' plures singulares sic. s. hi angeli sunt / ⁊ hi angeli sunt / signatis duobus ⁊ signatis tribus ⁊ sic consequenter. Sed iste modus non videt̄ habere veritatem / quia sic debet poni sumpto ly omnes distributiue.

¶ Alij dicunt ⁊ melius quod debet descendi prius copulatiue q̄ ponat̄ inesse sic / omnes isti angeli ⁊ isti angeli possibiliter sunt: ⁊ postea poni in esse sic / omnes isti angeli ⁊ isti angeli sunt. Si vero tale signum efficiatur pars extremi / potest immediate poni inesse. Et licet tale signum effici partem extremi vel non effici / nō semper variet veritatem aut falsitatem ꝓpōnis / nihilominus est distinctus sensus sicut ly aliquis si efficiatur pars vel non / non refert in hac propositione / aliquis homo est sortes. Dicitur non semper / quia hec tenetur vera / omnes persone diuine sunt pater / ly omnes effecto parte extremi: ⁊ falsa / si non efficiatur. Nam primo modo sensus est / aliquid quod ē omnes persone est pater: ⁊ secundo modo descendendum est prius: ⁊ vna pars copulati: illa scilicet in qua descenditur ad personam filij ⁊ spiritus sancti non supponit pro patre: ⁊ per consequens propositio erit falsa. ¶ De veritate autem talis propositionis est controuersia. Nam secundum tenentes non posse esse infinitum in actu liquidum est eam esse falsam. Secundum vero tenentes illud eē possibile / potest substineri vera.

¶ Contra quod tamen solet sic argui / si est vera sua de possibili sua de inesse erit possibilis. Ultra sua de inesse ē possibilis. Fiat ergo quod ipsa dicit / scilicet / quod oēs angeli creabiles sint. Quo dato sic arguit̄ / vl' de⁹ pōt creare alium angelum vel non. Si primum / non omnes creabiles sunt. Si secundum / ergo potētia dei est exhausta. Cōsequētia tenet / quia per te nō pōt aliū angelum creare.

¶ Ad hoc responderi potest (sicut in modalibus responsum est) negando consequentiam: quia non ex defectu potentie diuine prouenit alium angelum non esse creabilem / sed ex defectu rei creabilis / quia scilicet non est āgel⁹ creabilis. ¶ Est tamē quidā doctor

asserens illam esse impossibilem secundum quamuis potentiam: etiam dato quod infinitum possit esse: et probat quia semper sequitur potentiam dei esse exhaustam: Et hoc deducit sic / angelis quotquot volueris creatis siue finiti siue infiniti sint restant infiniti adhuc creabiles: ergo / si deus non potest alium creare / sequitur bene potentiam dei esse exhaustam / sed consequens est impossibile / ergo illa propositio non potest esse vera. Probatur antecedens / scilicet / quod siue angeli sint finiti siue infiniti creati deus possit creare plures. ¶ Primo sic / creabile nullam potentiam dicit ex parte passi / sed solum ex parte agentis: et deus per nullam entium productionem est minoris potentie / quam potest plura entia producere. ¶ Et confirmatur creabile dicitur ex nihilo producibile / quod oratis quibuscunque entibus productis restant producibilia: cum ibi nulla materia consumatur. ¶ Preterea in illo casu deus potest anihilare vnum angelum: et ipsum denuo reproducere / quam potest alium de nouo creare: consequentia tenet / quia non videtur potior ratio de vno quam de aliis. ¶ Preterea si deus potest producere tot angelos / vt non possit plures / quoties potest producere angelum et anihilare vt non possit pluries / consequens est falsum quam et antecedens: consequentia tenet: quia equa ratio videtur esse de vtroque. Falsitas consequentis patet: quia detur oppositum: et tunc quero an talis angelus tunc restat creatus vel anihilatus. Si primum / quod datur angelus quem deus non potest anihilare. Si secundum / demonstretur ille angelus quem creare non potest. ¶ Probata ista conclusione / prefatus doctor soluit argumenta que contra eam possent fieri. ¶ Primum est tale / deus cognoscit tot quot non potest plura cognoscere / et ex hoc non sequitur eius notitiam esse limitatam / ergo ex hoc quod ponatur deum producere tot vt non possit plura / non sequitur eius potentiam esse exhaustam. ¶ Secundum est hoc / deus actu cognoscit omnia creabilia quam potest illa simul creare.

¶ Ad hec duo respondens negat ambas consequentias: et assignat rationem negationis dicens / esse discrimen inter scire et creare. Nam actualiter scire in deo dicit perfectionem: non autem actualiter creare sed bene est perfectio ipso posse creare. Hoc patet: quia deus non est perfectior quando creat / quam quando non creat. Et hec differentia sumitur ex parte dei. Alia etiam est differentia ex parte obiecti. Nam esse cognitum actualiter non ponit existentiam rei / sicut nec cognoscibile: esse vero creatum ponit existentiam rei. Ex prima liquet deum cognoscere tot / vt amplius non possit alia cognoscere. Nam ex opposito in eo sequeretur imperfectio: non autem sequitur deum posse simul tot producere vt plura producere non possit: vt ex dictis patet. Et secunda similiter sequitur ex parte obiecti / quod si deus cognoscit aliqua quod cognoscat omnia cognoscibilia: quia esse cognitum nihil ex se ponit in re: sicut nec esse cognoscibile. Non tamen sequitur quod si ponuntur aliqua creata quod simul possint poni omnia creata tamen semper restabat nihil (vt sic loquamur) vnde possunt alia produci.

Hec opinio licet apparentiam habeat et sue probationes non tamen videtur adeo efficaciter probata: vt non possint rationes eam probantes saltem eque apparenter solui / et contra solutiones rationum contra eam factarum eque efficaciter replicari.

¶ Dicitur ergo / quod si teneatur deum posse producere infinitum / quod etiam sustineri potest quod deus possit producere simul omnia producibilia: que est conclusio impugnata.

¶ Ad primum argumentum / quando sic dicitur angelis quotquot creatis adhuc restant infiniti creabiles / ergo si deus non potest alium creare eius potentia erit exhausta. Negatur antecedens / nam posito quod sint infinities infiniti creati non est amplius aliquis creabilis: et distinguo maiorem illam. scilicet creabile nullam potentiam dicat: ex parte passi / vel subiectiuam: et sic concedo: vel obiectiuam: et sic nego. Potentiam subiectiuam voco potentiam existentem in rerum natura sicut est materia prima. Et obiectiuam voco possibile logice in esse cognito. Unde dato quod potentia dei non diminuatur per quamcunque productionem / non sequitur alium angelum esse producibilem: quia implicat contradictionem alium a creatis habere in illo casu rationem creabilis. Unde si argumentum valeret posset probari deum posse producere chimeram sic arguendo / chimera nullam dicit potentiam ex parte passi et non potest dici deum eam non posse producere ex defectu potentie sue: ergo potest illam creare. Dicendum est ergo vt dictum est: chimeram non habere potentiam obiectiuam. i. chimera non habet rationem obiecti potentis terminare creationem: quia tale obiectum est ens reale finitum per essentiam / quod in chimera non reperitur. ¶ Ad confirmationem negatur consequentia / non est enim ratio consumptio vel non consumptio materie / sed defectus creature / quia tunc nulla restat habens rationem creabilis.

¶ Ad secundum negatur consequentia: et ad eius probationem negatur antecedens. Et datur discrimen: nam in casu nullus angelus alius a creatis habet rationem creabilis: bene tamen quilibet creatorum habet rationem reproducibilis. Et vt non videar dare gratis hanc solutionem / facio hoc argumentum. Deus nunc cognoscit omnia creabilia a se / quero ergo abs te an aliquod ens preter illa habeat rationem creabilis vel non. Si habet ergo deus non cognoscit omnia. Si non quod quolibet illorum habet rationem vt tantum semel producibilis sit de nouo: ita vt nunquam antea fuerit: et simul habet rationem: vt pluries sit producibilis post anihilationem.

¶ Ad tertium negatur consequentia. Et ad probationem negatur antecedens et datur discrimen. Nam creatio plurium rerum non requirit successionem inter rem vnam creatam et aliam / et ob hoc ex hoc quod ponantur omnia entia creata: non sequitur esse omnia et non esse omnia: reproductiones vero implicat esse simul / quia debet sic esse successio inter vnam et aliam quando sunt respectu eiusdem rei. Unde licet non repugnet partes continui esse simul (loquor de partibus eiusdem proportionis que infinite sunt) repugnat tamen in tempore tales partes esse simul / licet vtrobique sint in potentia: ac proinde non valet quod si deus possit vnum: quod et aliud sit possibile. Et certe si argumentum haberet vim / posset per illud probari dei potentiam esse exhaustam: vel limitatam rebus vt nunc / eo quod daretur aliquis angelus quem deus non posset creare. vel anihilare / nam sic arguo. Deus nunc cognoscit omnia creabilia a se: ita vt non possit cognoscere plura quam cognoscit se toties reproducere vnum angelum: vt non cognoscat se posse pluries reproducere. Consequens est falsum / ergo et antecedens: consequentia est nota. Et falsitas consequentis patet consimiliter arguendo. Et quero abs te an post illas vices ille angelus in cognitione diuina maneat anihilatus vel creatus? Si primum / ergo dabitur angelus quem deus non potest creare. Si secundum / ergo datur angelus quem deus non possit anihilare. Et loquor semper de angelo posito in esse cognito: Nam illa que non sunt in cognitione diuina possunt dici esse: et sic loquor in presenti: vt. s. intelligatur angelus creatus: vel anihilatus in esse cognito et non in esse reale. Non tamen hinc colligas me velle dicere soluendam esse hanc replicam sicut et argumentum / sed volo dicere argumentum illud non concludere. Et solutio data bene sufficit argumento proposito: imo dico hanc repli

cũ nõ solũ ꝓbare argumẽtum nõ ↄcludere/ sed etiã acerrimam rõnem ad ꝓbandum deũ nõ cognoscere infinita categorematice: sic arguẽdo/ deus cognoscit se posse infinities anihilare ⁊ ꝓducere michaelem/ q̃ro ergo cũ omnes ille vices deo sint p̃sentes ⁊ actu in eẽ cognito/ an in tali eẽ post illas vices maneat michael anihilatus vel creatus: ⁊ sic arguat vt dictũ ẽ.

¶ Cõsimilis difficultas põt fieri d' ptib' ꝓportionalibus cõtinui. Nam deus cognoscit illas distincte/ ita vt in cognitiõe diuina omnis diuisio possibilis sit in actu cognita. Tũc sic arguo/ de' actu cognoscat omnes illas ptes: vel ergo ꝓut sunt in eẽ cognito diuino sunt diuisibiles vel indiuisibiles. Si secũdũ/ g̃ in eẽ cognito dei cõtinuum componit ex indiuisibilibus. Si primum/ g̃ in esse cognito nõ sunt posite omnes diuisiones. Et hec rõ ve ptibus adeo fortis aliquibus apparuit vt ↄcederent deum nõ cognoscere infinita categorematice. Nec mirum debet esse/ ꝓuenit enim hec difficultas ex finitate luminis nostri intellect': eo q̃ non potest intelligere aliquid: quin suo modo intelligẽdi finiat illud/ p̃sertim cum oporteat intelligẽdo phantasmata speculari: phantasia autem nõ trãscendit corpora/ que omnia sunt ⁊ numero ⁊ mensura finita. Et quã do volumus spiritualia intelligere/ modo corporalisũ illa intelligimus. Unũ meli' mihi vr fuisse illis si ↄcederẽt deũ infinita intelligere quocũq; mõ: ⁊ fateri se nõ intelligere modũ intelligendi diuinũ q̃ rationibus humanis succumbere.

¶ Quid autem dicẽdum sit alibi (si deus vitam ↄcesserit) dicet. Erat enim ab altiori p̃ncipio inchoandum/ vt cognitionis diuine modus in infinito intelligendo (ꝓ modulo tamẽ ingenij ꝓprij) vtcũq; enodaret: q̃d eẽt limites p̃sentis istitutiegredi plus q̃ egressi sum'.

¶ Regrediẽdo igit ad ꝓpositum dicit p̃fatas ratiões non ↄcludere: vt ex earum solutõe pz. Nec solutiones argumẽtorum factorum cõtra hanc opinionem omniũ valẽt. Nam prima qua negatur similitudo iter has ↄñas/ p̃ma est/ deus cognoscit tot quot nõ potest plura cognoscere: ergo scientia dei ẽ limitata. Secunda ẽ/ deus ꝓduxit tot q̃t nõ potest plura ꝓducere/ g̃ potẽtia eius ẽ limitata. Dictum est enim neutrã valere nec esse similes. Uñ .n. q̃ ↄñe sint similes: vnã ratio adducta ex pte differẽtie nõ videt sufficiens/ immo videtur falsum dicere q̃ potẽtia creãdi dicit pfectionem ⁊ nõ creatio actualis. Nam tũc vel ly potẽtia sumit ꝓ absoluto/ vt ꝓ respectu: vel ꝓ vtroq;. Si ꝓ primo vel pro tertio/ verum est quod potentia dicit perfectionem aliquam ratione absoluti. Si vero ꝓ respectu vt sic non dicit pfectionem. Sed similiter ly creatio potest sumi illis tribus modis/ ⁊ eodem modo dicit pfectionem sicut ly potẽtia. s. quoad absolutum/ licet non quoad respectiuum: vt sic. Quãdo vero theologi dicunt q̃ creatio nõ dicit pfectionem/ volũt dicere q̃ nõ dicit pfectionem distinctam a potẽtia creãdi/ vel ab essentia diuina. Unde nego istam ↄñam/ creatio dicit pfectionem: ergo deus q̃ndo creat habet aliquam pfectionem quam non habet quãdo nõ creat. Nego in quam: quia licet dicat pfectionem/ nõ tamẽ dicit pfectionem distinctam ab essentia diuina: ideo nõ potest dici pfectius nouiter. De potẽtia vero dicũt eam dicere pfectionem/ q̃ cum conueniat deo ab eterno nõ potest ex hoc sequi deum esse nouiter pfectus: nihilominus etiam nõ dicit pfecionem nisi ꝓ absoluto ⁊ nõ ꝓ relatiuo vt sic.

¶ Amplius dato ista sic se habeãt/ aliter arguo cõtra solutionem sic: licet creare actualr nõ dicat pfectionẽ/ perfectio tamẽ est vt deus possit facere quecũq; velle potest: Unde regius ꝓpheta ait. Omnia quecunq; voluit dñs fecit ⁊ c. sed deus potest velle simul ꝓducere quodcũq; potest ꝓducere successiue: sed talia sunt omnia creabilia/ ergo potest illa simul creare. ¶ Si dicas verum esse hoc ex pte potẽtie diuine: repugnare autem ex pte creature. Detur ergo ista maior repugnãtia in hoc/ q̃ omnia creabilia simul sint ⁊ nõ ĩ hoc q̃ infinita sint. Nec illa differẽtia inter scibilia ⁊ creabilia ⁊ scita ⁊ creata iuuat. Nam stãte hac veritate/ q̃ esse creatum ponat aliquid ⁊ eẽ scitũ nõ ponat illud. Quero quare repugnat ex pte rei q̃ ponat hoc in rerum natura. s. q̃ omnia entia creabilia sint creata: ⁊ nõ hoc q̃ infinita sint in actu. Nec secũda solutio similr est efficax/ nec discrimẽ datum inter sciẽtiam ⁊ potẽtiã iuuat hic sicut nec in alia/ nec necessario: nisi gratis colligit illud ↄñs: q̃ñ dicit ab alr opinãte sic. Ex hoc igit q̃ de' nõ possit cognoscere plura q̃ cognoscit nõ sequit sciẽtiam esse limitatam: cum nullum aliõ cognoscibile sit/ sequeret tamen eius potẽtiam eẽ limitatam si tot crearet vt nõ posset plura creare cum sẽp restã taliõ creabile. Notum est enim quod si ponantur omnia creabilia esse creata quod non restabit aliud creabile. Sed de his satis. Nõ enim sciẽtiã dei/ intelligere/ necess' potẽtie metas ponere possumus.

¶ Circa eandem materiam est dubium de duobus exemplis positis in p̃ma pte. Dicit enim ibi q̃ hec ꝓpõ/ sortes fuit doctior q̃ est/ debet poni sic in esse/ sortes ẽ doctior q̃ erit.

¶ Contra/ in aliquo casu de inesse est falsa/ ⁊ illa de p̃terito vera/ ergo dictũ ẽ falsum. Añs pz: in casu q̃ sortes crastĩa die sit doctior q̃ hodie ẽ: ⁊ hodie sit mĩn' q̃ heri fuit/ tũc illa de p̃terito est vera ⁊ d' inesse falsa. De p̃ma notum ẽ q̃ sit vera: de inesse vero ꝓbat falsa ꝓpter q̃ ly doctior q̃/ distribuit omne tẽpus futurum.

¶ Ad hoc breuiter dr/ q̃ ex ↄntedictis in prima parte huius tractatus debet sumi sensus in quo tales ꝓpõnes debẽt intelligi. Nam dictum est nos debere imaginari/ q̃ quãdo tempus p̃teritum erat p̃sens/ p̃sens erat futurum. Unde colligit q̃ tempus ꝓ quo debet distribuere ly doctior q̃/ nõ debet eẽ tẽpus omne futurum/ sed solum inter quod ⁊ p̃teritum fit comparatio. Et si volueris poteris ponere ly. a. vel ly. b. sic/ sortes ẽ doctior q̃ in. b. tempore erit. Eodem pacto potest solui argumẽtum quod potest fieri de alio exemplo. s. de isto/ sortes erit doctior q̃ est. Deb3. n. sic poni/ sortes ẽ doctior q̃ in. b. tpe fuit: vl q̃ fuit: dum tamen ly q̃ non distribuat/ nisi ꝓ tpe ꝓ quo fit comparatio.

¶ Questio. 56

Circa priores regulas appellationum queritur de veritate huius ꝓpõnis peccatum est a deo? Et ꝓbat q̃ sit vera: loquẽdo semp d' peccato commissionis.

¶ Primo sic/ peccatum habet materiale ⁊ formale/ sed materiale peccati est a deo/ ergo ista ẽ absolute vera ⁊ simpliciter concedenda/ peccatum est deo. Consequentia tenet/ q̃ p primam regulam subiectum tenetur materialiter.

¶ Scdo/ ois creatura ẽ a deo: sed peccatũ ẽ creatura: g̃ ẽ a deo: maior ẽ nota. Et probat minor/ ois act' creature est creatura/ sed omne peccatum est actus creature: g̃ est creatura: maior pz: sumpto ly creatura ꝓ omni re que non ẽ deus. Et ꝓbatur minor/ quia secundum omnes philosophos morales/ peccatum est actus deordinatus. Et beatus augustinus dicit/ peccatum esse

dictum vel factum vel concupitum cōtra legem dei. Et se neca dicit sic/omne peccatum est actio: omnis actio est voluntaria: igitur oē peccatum ē volūtariū: tassumit illā maiorem tanq̄ omnino veram.

¶ Tertio signo actū occisiōis τ dico sic/hoc ē a deo: τ hoc ē peccatum/ḡ peccatū ē a deo.

¶ Sed cōtra/circa illud ioannis primo: sine ipsum factum est nihil: dicit glosa: idest peccatum: ergo peccatum non est a deo.

¶ Pro huius. q. elucidatione aduertēdum est primo: in re aliqua dupliciter inueniri posse materiale τ formale. Uno modo vt res est. Alio modo vt significatū est p aliquem terminum. Exemplum: in homine reperitur corpus τ anima put existit in rerum natura: τ corpus ē materiale τ anima formale: τ sic habet materiale τ formale in essendo. Si vero ɔsideret homo put significat p hūc terminum homo tam materia q̄ forma significat formalr: immo potest eē vt id quod ē solū materiale in essendo sit formale rōne significationis. Ut si dicam/hō est materialis: ly materialis solū significat materiam formalr.

¶ Aduertēdum secundo/significatum materiale eē duplex/directum τ indirectum (vt in. q. de terminis connotatiuis dictum est) directum ptinet ad terminos cōcretos τ absolutos/indirectum ad terminos connotatiuos. Dicit ergo his scitis ly peccatū nō eē terminū ɔnotatiuum sed absolutum: τ licet peccatum in essendo hēat materiale τ formale: quorum primū est actus τ secundum deordinatio: ambo tamē significant formalr per ly peccatum. Uolo dicere q̄ ly peccatum non se habet sicut ly albū: dicēs d̄ mali substantiā: τ d̄ formali albedinē: sed hēt se sicut ly hō. Nā sicut hō dicit formalr alal τ rationale: ita peccatum actum τ deordinationem. Cōsimilr domus componit ex lignis τ lapidibus tāquā ex materia: τ figura tāquam ex forma: tamē ly domus vtrunq̄ dicit formalr. Et sic pz q̄ predicti termini non hūt significatum materiale sicut termini cōnotatiui/sed hūc pūt habere vt termini concreti: τ sic significatum materiale erit singulare talis termini. Unde hoc peccatū vel illud erit materiale significatum huius tī peccatū: τ hec domus vł illa erit mīe de ly domus: sicut iste hō. τ ille est mīe de ly homo.

¶ Tertio aduerte me loqui in hac questione de peccato ɔmissiōis vt dixi/ q̄ de isto ē difficultas in presenti. Nam nūc nō ē determinandū/an omne peccatum requirat aliquem actum. Amplius dixi deordinationem esse formale/nō q̄ realr sit forma: sed loquimur d̄ ea ac si esset ens positiuum.

¶ Ad argumēta igitur deueniendo. ¶ Ad primum distinguit maior. Nam si loquamur de materiali peti vtrca est ɔcedo illam τ minorem/sed nego cōsequētiam. Nam regula intelligit nō de illo materiali/alioquin hec esset falsa/homo est animal/quia sensus esset quod homo quoad materiam primam eēt animal. Si vero intelligat d̄ materiali in significādo/sub distinguo q̄ habeat materiale/sicut terminus connotatiuus: τ sic nego: vel sicut terminus absolutus τ sic concedo maiorem τ nego minorem: quia tunc sensus esset/q̄ essentia huius peccati vel illius eēt a deo: que tamen essentia includit eq̄ τ formaliter actum τ deordinationem quorum vnum est a deo. Unde simpliciter talis ,ppō ē negāda. Et ,ppter hoc est simplr negāda/domus est a natura: licet materia domus sit a natura. Et ista/arca ,pducta est a mōtibus: licet materia eius sit a mōtibus ,pducta. Et rō est: q̄ domus dicit materiam τ formam formaliter: τ similiter ly arca. Et certe in hac materia non afferenda est alia ,pbatio q̄ quo loquimur de significatis terminorum. Nam modus loquendi hominum arguit quid termini significent ex impositione. Et q̄ peccatum non sit terminus connotatiuus vt dictum est: efficaciter ,pbat p philo. τ omnes veros philosophos morales dicentes/peccatum non opponi virtuti ꝓuatiue sicut cecus τ vidēs: sed contrarie. Si ḡ peccatū d̄ formali diceret priuationem sicut ly cecus/opponeretur virtuti priuatiue/ τ non contrarie.

¶ Pro solutione secundi aduerte/q̄ in rebus compositis ex materia τ forma vbi forma est principalior p̄s nūquam terminus significans solam materiam debet p̄dicari de tali re/sed bene terminus significās formā τ hoc improprie: vt q̄n anima accipit pro homine. In rebus autem quarum ꝓncipale est materia fit econtra. Nam dicimus/phiala est argentum: nō tamē dicimus phiala est figura. Similr dicimus/nomē est vox/non tamen dicimus nomē ē significatio: cum tamē significatio sit formale. Similr d̄r psalmo. n3. Simulachra gentiū argentum τ aurum. Nec obstat huic autoritati dictum beati pauli dicētis. Scimus quod idolum non est aliquid in mundo: quia ibi non sumitur idolum ,p materia ipsius nec pro figura: sed ,p toto aggregato ex demone τ idolo: τ vult dicere q̄ ex his duobus non resultat vna natura que possit dici aliquod ens p se existēs in mūdo ,put false imaginabāt gentiles. Dicit ergo q̄ tales p̄dicationes dicte nō sunt ,pprie. Uolo dicere nō sunt quidditatiue seu essentiales/sed causales p̄sertim causalitate materiali. Et hoc corroborat ex dictis philosophi τ. D. S. 7. phisic. lec. 5. ꝯ. 3. Ubi d̄r q̄ materia artificiatorum nō p̄dicatur de artificiato quidditatiue sed causalr vel denominatiue: vt si dicamus/lectus ē ferreus. Uideatur. D. S. in. 4. d. prima: q. vnica: arti. 5. ad primum.

¶ Istis habitis/ad secūdum distinguit minor: q̄ vł illa p̄dicatio ē quidditatiua τ ,ppa: τ sic nego illam: si vero sit p̄dicatio causalis/quia materiale peccati est creatura: τ sic ɔcedo illam: sed nego ɔsequentiam: q̄a variat appellatio: vt hic/argētum est a natura: phiala est argentum: ergo phiala est a natura. Unde ly peccatum tenet diuersimode in aīte τ ɔite: Unde ɔcludendum est sic/ergo creatura que est peccatum est a deo: vbi ponit medium vt salue appellatio: vel ɔcludatur sic/ergo. b. peccatum ē a deo/vt ly. b. faciat ly peccatū stare ,p mali peccati. Materiali inq̄ in eēndo/q̄ ,p tali fuit minor ,ppō vera.

¶ Ad tertium distinguit maior: q̄ vel demonstrat solum actum: vel simul actum τ deordinationem. Si p̄mum/ɔcedo maiorem: τ nego minorem. Si secūdum ɔcedo minorem τ nego maiorem. Unde ,pp̄e loquēdo petm̄/neq̄ ē act⁹ neq̄ d̄ ordinatio: sed quid resultās (secundum nostrum modum intelligēdi) ex actu τ deordinatione: sicut homo non est materia neq̄ forma: nec materia informata forma. Ista enim est falsa/homo ē materia informata forma. Pz/q̄ hō nō ē materia/ḡ nō ē materia informata forma. Cōseq̄ntia tenet a suplo ad suum inferius negatiue: sed si aliquando sic d̄r: ē p̄dicatio causalis. Et etiā sic est sumenda hec ,ppō/peccatum ē actus deordinatus. Nam ,pp̄e loquendo peccatum nō est actus/ergo nō est actus deordinatus: nā si ,pp̄e ē actus iste sunt ɔcedende/peccatum est bonū/peccatum magis est a deo q̄ ab homine. Theologi vero τ philosophi morales cum nō intēdant subtilitatibus logicis/nec circa tam parua deceat eos minora-

ri/diffiniunt peccatum et loquunt de eo/nunc istis nisi illis predicationibus. Logic' vero cui sillogismos examinare et paralogismos soluere incumbit/oportet exacte omnia predicta et alia similia prospicere. Poteris si placet pro hac materia videre. D. S. prima. 2. q. 79. et in scriptis ad hamoaldum episcopum. d. 35. q. 1. ar. 4. an. 2. sententiarum Uide similiter in prima parte hui' tractat'. Uideatur etiam plus. D. S. 4. d. pri. q. 1. ar. 1. questiuncula. 5. et ar. 5. q. 1. 1.

Questio. 37.

Circa easdem regulas queritur/an ille vniuersaliter sint vere? Et videtur quod non. Nam tunc fere nullus sillogismus nec conuersio esset bona consequentia/consequens non est dicendum: ergo nec antecedens. Consequentia vero probatur/quia in omni conuersione fit de subiecto predicatum: et de predicato subiectum. Cum ergo subiecta teneantur materialiter: et predicata formaliter: oportet talem appellationem variari: ergo consequentia non erit bona. Si dicas hanc variationem appellationis non impedire bonitatem consequentie. Contra/ista conuersio est nulla/generans est essentia diuina/ergo essentia diuina est generans: et non ob aliud nisi quia variatur appellatio dicta: ergo.

Pro huius questionis elucidatione sciendum primo quosdam dicere duo in hac materia. Primum est terminos diuinos non esse eiusdem forme cum terminis creaturarum. Secundum est/variationem appellationis penes hoc quod est terminos teneri formaliter aut materialiter/non impedire bonitatem consequentie in terminis creaturarum sed bene in diuinis/sed vtrunque falsum est. De primo dictum est in sillogismis. De secundo patet: quia conuersio ista est nulla/fluens est actio: ergo actio est fluens: quam tamen est in terminis creaturarum. Et quod sit nulla patet: quia in casu quo aliquis calor intendatur ab igne/antecedens est verum et consequens falsum. Ueritas antecedentis patet/per philosophum dicentem quod motus et actio sunt idem. Falsitas consequentis patet: quia sensus est quod actio vel actio est fluens. Hoc patet: quia philosophus dicit hanc esse falsam/actio est passio: ergo ly actio ibi non stat pro. non materiali. Dicendum ergo quod si in aliqua consequentia solum fiat mutatio appellationis penes hoc quod est terminos teneri materialiter: vel formaliter/non variat bonitatem consequentie. Si vero cum hoc addatur aliqua alia variatio appellationis/seu aliud impedimentum: tunc impedictur talis consequentie bonitas/vt notum est. Unde ista consequentia est bona/album est currens: ergo currens est album/sumptis illis terminis substantiue: ista autem non/sortes fuit currens/ergo currens fuit sortes: quia vltra appellationem predictam variatur alia: scilicet quod ly fuit appellat preteritionem supra ly sortes/et supra ly currens preteritionem et presentialitatem disiunctim. Unde oportet dicere/ergo currens quod fuit currens est vel fuit sortes. Consimiliter arguebatur ab ampio ad non amplum ex parte de ly sortes.

Sed dices contra/consequentia illa est nulla. scilicet generans est essentia diuina: ergo essentia diuina est generans: et in ea nulla fit alia mutatio/igitur conclusio falsa.

Ad argumentum vero hoc nego minorem. Nam ly generans in antecedente stat substantiue: et in consequente adiectiue. Si dicas/sumatur in consequente substantiue/tunc dicitur consequens esse verum sicut et antecedens secundum glosam/extra de summa trinitate et fide catholica. Dicit tamen eam semper esse hereticam/quia semper sumitur adiectiue: sicut ista semper dicitur vera/pater et filius et spiritus sanct' non sunt tres eterni sed vnus eternus. Et tamen. D. S. dicit in primo/quod si ly eterni teneatur adiectiue/hec est vera/pater et filius et spiritus sanctus sunt tres eterni: sicut dicimus tres persone sunt coeterne: licet aliarum sit specialis in ly coeterni: vt in appellationibus dictum fuit.

Sed dices/ergo tento ly generans adiectiue non potest conuerti/consequens est falsum/ergo et antecedens.

Ad hoc negatur consequentia. Potest enim conuerti sic/ergo essentia diuina generans est essentia diuina. Consimiliter illa/fluens est actio: ergo actio est fluens. Nam si ly fluens vtrobique teneatur substantiue vtraque est vera: si autem consequentia nihil valet.

Sed contra hoc posset aliquis arguere dupliciter. Primo/quia variatio penes hoc quod tenetur adiectiue aut substantiue non variat bonitatem consequentie. Nam bene valet/sortes est albus: ergo sortes est album et econtra/ergo etiam tento ly fluens adiectiue est vera/actio est fluens: et per consequens dicta nulla. Antecedens probatur efficaciter sic: quia per primam regulam appellationis ibi ly actio stat materialiter: ergo verificatur ratione illius materialis: sed tale est albedo seu motus: igitur.

Secundo sic/hoc est fluens signo albedinem: vel motum: et hoc est actio/ergo actio est fluens.

Pro primi solutione sciendum/quod aliquid potest dici significatum materiale alicuius termini quadrupliciter. Primo/quia est indiuiduum alicuius speciei: et sic illud capiendo hec/albedo est materiale respectu illius termini albedo. Et hoc siue illa species significetur per terminum abstractum proprie: siue per terminum concretum. Exemplum primi est ly albedo/et ly hec albedo. Exemplum secundi est sortes respectu de ly homo. Dicitur proprie/quia in accidentibus species proprie significantur in abstracto abstrahente a subiecto. Unde album non est proprie species accidentis. sed albedo. Dicitur abstrahente a subiecto: quia similiter albedinitas non proprie est species/quia significatur per modum partis speciei: sicut nec ly humanitas. In substantijs vero proprie species significantur per concreta/vt ly homo/ly equus. Secundo modo dicitur materiale significatum: quia est id pro quo supponit terminus concretus absolutus: vt sortes respectu de ly homo. Tertio modo dicitur/quod est id pro quo supponit terminus connotatiuus concretus: vt ly album habet pro materiali hoc: vel illud corp' et ista duo significata differunt: vt ex . q. circa terminos connotatiuos patet. Quarto modo dicit significatum materiale/quia in re significata: se habet vt materiale: licet sit formaliter significatum/vt supra dictum est de ly peccatum. Nam formaliter significat actum et deordinationem: licet vnum se habeat respectu alterius vt materia. Dicitur ergo quod quando prima regula dicit terminum positum in subiecto teneri materialiter et in predicato formaliter/non intelligitur de materiali isto quarto modo quod est materiale in essendo/sed de alijs. Nam sic ista esset vera/peccatum est a deo: et ista/philosophia est a natura: quod est falsum vt ex dictis patet. Dicitur ergo/quod ly actio formaliter significat qualitatem respectiue tamen ad agens Unde vtrunque significat formaliter: licet vnum in obliquo et aliud in recto: sicut de ly persona in diuinis. D. S. dicit quod significat essentiam et relationem formaliter. Et sic hec est falsa/actio est passio: quia ly actio non stat materialiter. scilicet pro eo quod est materiale in actione: quia tunc vera esset: sed potest teneri materialiter. scilicet pro indiuiduis actionis. scilicet pro ista actione vel pro illa: et sic ista est falsa/similitudo est dissimilitudo: dato quod fundamentum non distinguereture a relatione/nam tunc subiectum non apellat supra id quod est materiale in similitudine/sed etiam supra id quod est formale in illa: quia vtrunque significat

formaliter: licet non vtrunq; in recto. Unde in hac materia cauendum est plurimum ne committat fallatia equiuocationis, loquēdo d' significato mali. Aliqui ponebāt ppter p̄dictas ppōnes quādā exceptionē illi regule prime appellationum dicētes eam eē veram quando materiale & formale differūt formalr seu realr: non autem quando differūt ratione. Unū dicēdo, actio ē passio illa (vt dicūt) ē falsa: quia ly actio tenet formaliter, idest put actio ē, & nō solū p re q̄ ē actio realr. Sed hec exceptio nō videt mihi necessaria: alioquin hec eēt falsa, deus gñrat deum: qz̄ ē falsum vt notum ē. Cōseq̄ntia vero pz: q̄a tūc d̄notaret deum vt sic gñrare: quis ē significatum formale eius deitas: & suppositum diuinum ē materiale: q autem deo vt sic nō cōueniat gñrare pz, qz tūc sili' & s. s. gñaret: cū vterq; illoz sit de'. K. arguat d' hac, pater spirat spiritum sanctum: que falsa eēt si d' notaret p̄ditatum competete patri vt pater ē. Nā tūc filius non spiraret. Cōsequētia vero tenet, quia suppositum, & natura, & paternitas, & pater in diuinis nō differūt nisi solum ratione. Et ex his simil'r habet hāc eē falsam, eēntia diuina gñrat, q̄a ibi ly eēntia non stat materialr. i. p supposito sed p natura: vt ex nona exceptione appellationum elici pōt, quia ly eēntia ē terminus abstractus. Et dato q non exciperet, nō haberet q staret p supposito. s. pro p̄sona: sed significatum materiale posset dici hec eēntia: sicut hec albedo ē materiale respectu de ly albedo. Unde aduerte multotiēs logicos vti isto termino suppositum equiuoce. Nam aliquando omne illud p q̄ supponit terminus vocatur suppositum siue sit accidēs siue substātia. Aliquando vero capit put dicit solum indiuiduum de predicamēto substantie: sicut ly p̄sona pprie dicit rōnalis nature indiuidua substātia. Aliquando omne significatū d' p̄sona. Et sic sumit a grāmaticis dicētib', oē nōm esse tertie p̄sone, preterq ego. &c.

Ad secundum distinguit q bene valeat, quia vel fluens sumit vtrobiq; substātiue & sic cōcedo. Si vero vtrobiq; adiectiue, nego cōsequētiā eē bonam.

Pro quo sciēdum, q quādo nomen adiectiuum tenet substātiue, appellat primo suum formale competere materiali quod secum fert: idest pro quo supponit. Quando vero tenet adiectiue appellat suum formale competere materiali substātiui sibi immediate adiuncti vel existentis in subiecto si adiectiuum ponat in p̄dicato. Unū quando dico, homo albus currit: & homo ē albus, ly albus vtrobiq; appellat suum formale conuenire materiali illius termini homo, exceptis casib' positis in prima parte huius tractatus. Quādo ergo adiectiuum adiectiue tētum habet diuersa substātiua variat eius appellatio: ac proinde dicta cōña nulla est, sed op; infert e hanc, ergo actio est hoc fluens: vbi ponit subiectum vt seruet appellatio.

Sed cōtra hec, ē dubitatio: quia videt tūc dicendo homo ē album: & homo ē alb': illa p̄dicata appellarent diuersimode qd' vr falsum: cum vtrobiq; stet formalr:

Ad hoc cōcedit cōña. Et ad probationem d' q non differūt penes illam appellationem sed penes aliam q̄ orit ex eo q terminus tenet adiectiue, aut substātiue. Unde ɔcedo quod ambo p̄dicata stant formalr sed nō eodem mō. Nam vbi terminus stat adiectiue d'notat formale suū imediate ī esse mal'i subiecti. Sed formale p̄dicati tēnti substantiue p̄mo denotat formale suū ineē mal'i sui subiecti. Unde antiqui bene ponebant hanc differentiam inter adiectiuum adiectiue tēū & ipsum substantiue tentum, quia p̄mo modo copulat', secūdo vero modo supponit: dantes intelligere (vt arbitror) terminum adiectiue tentum denotare suum formale inesse materiali rei significate per terminū substātiuū, terminum vero substantiue tētum denotare suum formale inesse pri' materiali a se significato & deinde alteri alicui, si ppōsitio illud requirat. Hic tamen aduerte aliā differentiam. Nam quādo substantiuum stat in subiecto & p̄dicatum tenet adiectiue, tunc denotatur significatum p̄dicati inesse subiecto ppōnaliter. i. interueniente copula verbali: Quando vero d' tēm substantiue tentum, appellare suum formale ineē materiali suo, nō d; intelligi ppōnalr: sed debet intelligi: q ex modo significandi habet, quod sumat ab intellectu pro materiali vt stat sub formali. Pro hoc vide. D. S. p. pte q. 37. articulo. 5.

Questio. 38.

Circa easdem regulas queritur item, qualiter differant ille tres glosule prime regule?

Ad hoc breuiter dicitur q differētia ē hec Nam dñs durandus intendit terminum in subiecto positū stare materialr, q; magis accipitur pro supposito quod est aliquid in se: q secundum quod ē habēs talem naturam: non tamē negat quin accipiat p supposito: etiam prout habet talem naturam: immo videtur velle subiectum sumi indifferēter. s. quia aliquādo sumit sic, aliquando sic. i. p se absolute vel pro se vt hēt talem naturam: vt pz in. 3. d. 12. vbi loquit de hac propositione, christus incipit eē. Differt tamen ab eo doctor fructuosus, qui dicit tēm stare malr, q; eē sit q supponit pro supposito quod se habet vt materia. Et hoc talr q propositio semp verificet pro illo: nisi in casib' exceptis in prima pte huius tractatus.

Tertia vero glosula differt: eo quod glosat hec verba non ratiōe suppōnis: sed solum ratione appellationis comparando p̄dicatum ad subiectum. Credo tamē omnes fere habuisse eandem intētionem in toto vel in parte secundario vel ex ɔsequēti. Unū breuiter dicit sensum illius regule secundum mentem. D. S: eē hāc quod in omni ppōne denotatur predicatum vt habet talem formam competere materiali subiecti: non tamē denotando ipsi rei subiecte competere ratione sue forme: vel significati formalis extra exceptiones positas ī tractatu appellationum. Unde & laurētius valla libro quarto elegantiarum dicit, non eē idem dicere, sciens feci hoc, & scienter feci hoc. Nam ad veritatem p̄mi dicti sufficit me sciuisse quid facerē, & nō requiritur me vsum fuisse tali scientia. In secundo vero dicto vtrūq; requirit. Unde ista bñ pōt eē vera, sciens facio domū, hac existente fasa, scienter facio domum: quia ly sciēter modo ponit ex parte copule que ē predicatum formale: & sic ptinet ad p̄dicatum modificans illud respectu subiecti. Ly vero sciens tenet ex parte subiecti: & sic in casu quod ego dedita opera male edificassem domum quam tamen ego sciebam & poteram edificare, prima ē vera & secunda falsa. Ecce qualr regula hec innititur communi modo concipiendi, presertim sapientum: Et certe (vt l appel. p̄stat' sum) rigor logic' sumēd' ē ex cōi modo concipiendi: presertim sapientum: et ex cōmuni modo & vsu loquentium: quia multotiēs non pōt alia rō assignari p̄ter vsum. Unde si vetula videns hominem transeuntem quem cognoscit esse latronem: & dicat sue vicine, ille ē bonus latro: vicina intelliget de bonitate & cautela furandi. Si vero existēs corā crucifixo ostendēs latronem qui conuersus ē in cruce dicat ille ē bonus latro: intelliget illa de bonitate morum: &

tū sunt eadē vba. Mūu⁹ tū differētie appellatiōis nō pōt dari regula necrātio pater vsum.

¶ Aduerte etiam / q̄ quarta regula pro adiectiuis numeralibus posita in prima pte debet legi sic. Omne adiectiuum numerale absolutum adiunctū alteri adiectiuo cui per compositionem addit aliqua ppositio denotans habitudinem suppositi pro quo tale adiectiuum potest supponere ad aliquod aliud suppositum / tunc tale adiectiuum numerale appellat suū formale conuenire materiali alterius adiectiui absoluti. Ut si dicam / pater ⁊ filius ⁊ spiritus sanctus sunt tres coeterni. Hoc enim nomen coeternus semper importat consortium inter plā ratione illius prepositionis con. Unde dicitur in simbolo / iste tres psone sunt coeterne ⁊ coequales: cum ibidem dicatur / pater ⁊ filius ⁊ spiritus sanctus non sunt tres eterni: sed vn⁹ eternus. Nec refert q̄ non ponatur ly tres ⁊ ly eterne immediate / quia posset etiā sic dici / pr̄ ⁊ fili⁹ ⁊ s. s. sunt tres coeterne psone.

¶ Aduerte pariter / quod quando dictum fuit in appellationibus in hac ppōne / deus generat deum stare p natura diuina in cōcreto: intelligit pmo ⁊ secundum se: tamē secūdario stat p psona. Non. n. gnrare conuenit nature diuine in cōcreto vt communis est tribus personis: Nam sic omnes persone generarent / sed est vera illa propositio / quia pater generat / ⁊ pater est deus. Et hoc ponitur in terminis diuinis largius.

¶ Aduerte amplius in regula posita p terminis importantibus desitionem ⁊ inceptionem q̄ ex dictis in illis potest aliquis arguere cōtra me: eo q̄ videar dicere illos terminos gymnasium / vel domus. s. collegium / eē terminos cōnotatiuos / sed hec non fuit mea intentio: ⁊ ideo pdixi / presertim si aliquo mō sint termini cōnotatiui. Nam teneo illos terminos nō esse cōnotatiuos. Et si sint / non sunt olo sicut ly album ⁊ ly nigrum ⁊ alia huiusmodi: sed possunt dici cōnotatiui: eo q̄ significant duo. s. substātiam ⁊ accidens sicut alij multi termini connotatiui. Differūt tamē / q̄ vtrū q̄ significāt formalr. Et cōdescendēs cū communiter loquētibus dixi / terminum importātem inceptionem appellare inceptionem cōuenire mali p ut stat sub formali: Sed melius explicaret mea sententia si diceretur sic / appellat inceptionem conuenire composito ex materiali ⁊ formali gymnasij: vt sic. Et hoc quia ly gymnasiū vtrunq̄ dicit formalr. Unde nō refert dicere / gymnasium edifico / vel edifico gymnasium. Nec ex hoc infert ad veritatem illius requiri vtrūq̄ incipere esse / sed sufficit totum compositum incipere esse: sicut i die resurrectionis ista erit vera / sanctus petrus incipit eē homo: licz nec materia nec forma incipiāt eē. Et similr hec est vera / homo gnrat hominem: licet non generet materiam nec formam illius. Absolute igit teneo tales terminos non esse connotatiuos.

¶ Sed dices cōtra / q̄ ille termin⁹ q̄ se habet sic q̄ remanēte re p qua antea supponebat ⁊ significatiōe termini / ipse tn̄ desinit supponere: ille talis est cōnotatiu⁹ sed sic ē d ly dom⁹: igit. Maior ē omniū logicorum: ⁊ pbat minor: q̄ ly domus supponit pro lapidibus ⁊ lignis / quibus remanētibus destructa forma domus / ly domus desinit supponere p illis lignis ⁊ lapidibus / igitur ē terminus connotatiuus.

¶ Ad hoc rn̄det. 2. Primo nego maiorem: ⁊ do instātiam de ly homo in xp̄o: nam dicēdo / homo ē deus: ly homo sic se habet q̄ deposita humanitate ⁊ conseruata manet id pro quo ly homo supponebat. s. suppositū diuinum: ⁊ tamē non ē terminus connotatiuus simpliciter: sed bene secundum quid: eo q̄ humanitas in xp̄o habet modum accidētis: eo q̄ cōueniat enti pfecto ⁊ subsistenti. Sed quia non solum sign̄at formā ly dom⁹ sed totū qdā qd̄ resultat. s. vnum quid compositum ex materia ⁊ forma in genere artificij: ppter quod ly dom⁹ vtrūq̄ sign̄at formalr. Ideo dico secūdo q̄ minor est falsa. Unde dicit q̄ ly domus supponit p aggregato ex lignis ⁊ lapidibus ⁊ forma domus: ⁊ istis remanētibus nego q̄ ly domus nō supponat. In xp̄o vero diuinitas nec ē forma informās nec hēt modū forme informātis penes hoc q̄ ē formā hēe modū ptis respectu totius resultantis ex forma ⁊ materia.

¶ Auerte vlterius in regulis positis pro copulis / q̄ quando dicit quatuor eē vniones ⁊ compositiones / intelligit de vnionibus in quibus interuenit copula. Nam loquendo absolute sunt sex que sunt he: scilicet / vnio malis pdicati cum mali subiecti / ⁊ formalis pdicati cum mali subiecti: ⁊ formale subiecti cū mlī pdicati: ⁊ formalis predicati cum suo mlī: ⁊ formalis subiecti cum suo materiali.

¶ Sequitur de exponibilibus.

¶ Questio. 39.

Circa id quod dicitur de propositionibus de exclusa copula ⁊ excluso extremo / queritur / an modus exponendi eas sit bene traditus? Et vr̄ q̄ nō: q̄ secūdum illos modos nō ē mutua consequētia inter exponibilem ⁊ exponentes: igit. Etā̄ns pz / quia inter hanc ppōnem / species ē q̄ pdicat de pluribus differētib⁹ numero tātum: ⁊ suas exponētes nō ē ꝯña mutua: siue sumat ly tātum vt faciat sensum de excluso extremo; vel de exclusa copula. Añs pz / quia si exponit vt habet sensum de excluso extremo sic exponit. Species ē quod pdicat de pluribus differētibus numero ⁊ non predicatur de his que nō differunt numero. Si vero hēt sensum de exclusa copula exponit sic / spēs ē qd̄ pdicat de plurib⁹ differētibus nūero: ⁊ nō ē quod pdicat de pluribus differentibus numero. Et hoc si excludat respectu d ly ē / quod est copula principalis. Si vero determinet pdicatum resolut do ly pdicat in ly ē pdicatum exponit sic / spēs est quod pdicat de pluribus differentibus numero: ⁊ quod non ē nō pdicatum de pluribus differentib⁹ numero. Et tamen in omnibus his tribus sensibus consequētia non ē mutua. Quod pz / quia in casu q̄ ly est dicat existentiam ⁊ nō sit aliqua species in consideratione intellectus: sed solum genera: exponētes omnes conueniunt generi: ⁊ per consequens dabitur antecedens verum ⁊ consequens falsum. ¶ Insuper sequit q̄ alicui conuenit diffinitio speciei cui non conuenit diffinitum.

¶ Ad hanc questionem breuiter respondetur affirmatiue / ⁊ ad argumētum negat añs. Et ad pbationem dicit q̄ in nullo sensu illorum sumit: sed sumit vt ly tantū excludit gratia significati formalis. De quo modo excludēdi nō potest dari regula adequata / sed opz inspicere intentionem pferētis ppōnem vel sensum quem cōiter homines concipiūt. Dicit ergo q̄ illa ppō debz sic exponi / species ē qd̄ pdicat de pluribus differētibus numero: ⁊ nō predicatur de his que

differunt plus ꝙ nūero. Et proportionabilr̄ dicitur de
hac ꝓpōne. s. aliqne ꝓpōnes pticipant altero termino
tantum: que debet sic exponi / aliqne ꝓpōnes partici-
pant aliquo termino: ⁊ nō pticipāt pluribus terminis
Et cōsimilr̄ dicat̄ de hac ꝓpōne / hec ꝓpō sigñat ita eē
sicut ēꝫ q̄ in cōiensu sumpta debet sic exponi / hec ꝓpō
significat ita esse sicut ē: ⁊ nō sigñat aliter esse ꝙ est. Si
vero sumerer̄ vt est de exclusa copula exponi debet sic /
hec ꝓpō sigñat ita eē sicut ē: ⁊ nō ē nō sigñans ita esse
sicut est / ⁊ differt sic vel sic eam exponere. Nam de-
monstrat vna propōne equiuoca que est vera in vno
sensu ⁊ in alio falsa. Si exponatur primo mōē falsa. Si
secundo est vera.

Sed contra respōsionem ad questionem arguitur
ista pña est nulla / sortes ē angeli homo: ergo sortes est
tantum angeli homo: ⁊ tamen argui ꝗ a piacēte ad ex-
ponibilem: ergo dicta nulla. Scđa ps añtis ē nota / ⁊
pma ꝓbat̄: quia in casu ꝙ sortes possideat̄ ab vno an-
gelo ⁊ ab vno leone diuisiue / añs ē verum ⁊ cōsequēs
falsum. Patet hoc ꝑ exponētes: exponit̄ enim sic / sor-
tes ē angeli homo: ⁊ nō ē nō angeli hō: ⁊ illa pars ē fal
sa. s. ⁊ sortes nō est nō angeli hō: vt pꝫ ꝑ suam cōtradi-
ctoriam: ⁊ suppono ly nō infinitāter sumptum / nō ca-
dere nisi supra ly angeli.

Ad argumētum breuiter dicitur / ꝙ vel ly tantū ca
dit supra totum p̄dicatum: vel supra ly angeli tm̄. Si
pmo modo / debet exponi sicut dictum ē: sum tamen
ly nō infinitet totum predicatum. Si vero sumat̄ secū
do modo / secunda exponēs debet esse hec / ⁊ sortes est
angeli qui nō est nō angeli homo. Unde ē summe ad-
uertēdum ꝙ in exponēdo ꝓpōnes vbi ponitur ly tan
tum negatio negās copulam: ⁊ negatio infinitās ter-
minum nō debet poni nisi intra latitudinem ipsius su
pra quod cecidit ly tātum. Uñ in exclusiua quia ly tan
tum cadit supra totam ꝓpōnem in secunda exponente
incipimus a negatiōe negāte: ⁊ ab alia infinitāte: ⁊ ne
gatio negās: negat totum sequēs. Quando vero ca-
dit supra totam copulam: negatio negās incipit a co-
pula. Et quia illa exclusio no potest esse ab opposito so
lius vnionis: nisi respectu p̄dicati: ideo infinitat̄ p̄di-
catum. Quādo vero solum p̄dicatum infinitat̄ / dꝫ sub
iectum ⁊ copula pncipalis manere eodem modo: ⁊ co-
pula implicatiōis p̄dicati que debet supaddi debet ne
gari ꝺ infinitato p̄dicato. Unde hec ꝓpō / sortes ē tātū
homo / debet sic exponi / sortes ē homo qui nō ē non ho
mo / ly qui referēte ly homo. Et hec ꝓpositio / hoc li-
gnum ē tantum duo entia / si ly tantum excludat gra-
tia pluralitatis dꝫ sic exponi / hoc lignum ē duo entia q̄
nō sunt plura ꝙ duo entia: ⁊ nō dꝫ dici / quod nō ē duo
entia: nam tūc illa implicatio nō ptineret ad predicatū:
⁊ ē ⁊ añs verum ⁊ nō pñs tenēdo partes esse totum.

Sed forsan dices cōtra hoc / hoc lignum est tria en
tia ⁊ quatuor entia / ergo nō ē tantum duo entia. Añs
pꝫ: q̄ dicat̄ ē due medietates: ⁊ tria ⁊ tres tertie: ⁊ q̄tuor
quarte. Cōsequētia vero de se pꝫ. Ad hoc negatur
pña: licet appareat bōa Pro quo nota ꝙ tenēdo totū
esse suas partes omnes iste ꝓpōnes sunt vere: vnum ē
duo: ⁊ vnum ē tria: ⁊ vnum est quatuor: ⁊ sic pseque-
ter. Et iterum / duo sunt tria: ⁊ duo sunt vnum: ⁊ duo
sunt quatuor ⁊c. ⁊ tūc pꝫ veritas pñtis ꝑ exponentem
datā / lꝫ etiam appareat falsa. Nam quādo dicim⁹ plu
ra ꝙ duo entia: ly duo entia distribuit̄. Uñ non potest
supponere totum illud / plura ꝙ duo ꝓ tribus ptibus
nec ꝓ q̄tuor: nec ꝓ sex: nec ꝓ cētum illi⁹ ligni. Nam
cētum partes sunt duo entia: ⁊ mille partes sunt duo
entia: ergo non non sunt plura ꝙ duo entia: quia se-
queretur esse plura entia ꝙ ipsamet: cum cētum entia
sint duo entia.

Questio. 40.

Circa dicta de exclusiuis queritur / an
sint vera? Et ꝓbat̄ ꝙ nō / quia nō sequitur tm̄
album possibiliter ē nigrum: ꝗ album plr̄ ē ni-
grum: ⁊ nullum nō album plr̄ ē nigrum. Et tamē ar-
guitur ab expōibili ad exponētes / ergo. Quod nō va
leat pꝫ / quia exponibilis ē vera: vt ꝓbat̄ sua vniuersa
lis de terminis transpositis hec. s. omne nigrum plr̄
ē album. Quod pñs sit falsum pꝫ: quia secunda expo
nens est falsa: vt pꝫ ꝑ veritatem sue cōtradictorie que
est hec / aliquod nō album plr̄ ē nigrum. Cuius veri-
tas pꝫ expositorie sic / hoc (signato homine nigro) pos
sibilr̄ ē nigrum / ⁊ hoc ē nō album / ꝗ aliquod nō albū
possibilr̄ est nigrum.

Pro huius argumēti solutione / oportet
meminisse eorū q̄ in modalib⁹ ⁊ aliis locis de infinita-
tione terminorum ampliatorum dicta sint: ꝯcesso igit̄
exponibili eē veram / distinguit̄ pñs: q̄ aut ly nō infinit̄
eat simplr̄: ⁊ sic ꝯcedo pñtis falsitatem: sed nego eius
secūdam exponētem. Uel infinitat secūdm exigētiam cō-
tradictiōis: ⁊ sic ꝯcedo esse eius exponētem: ⁊ nego eā
esse falsam. Et ad ꝓbationem nego veritatem sue con
tradictorie. Et ad sillogismum hoc probātem nego cō
sequētiam / quia arguitur a minus amplo ad magis ne
gatiue virtualr̄. Nam sensus pñtis ē q̄ nō nec fuit nec
erit nec pōt eē albū plr̄ ē nigrum.

Secundo arguitur / non tenet / tantum
creans ē: ergo creans est: ⁊ nullum nō creans ē: ⁊ tamē
arguitur ab exponibili ad exponētes: igit̄. Scđa pars
añtis ē nota: ⁊ prima ꝓbat̄: q̄ si illa pña esset bona: seq̄
ret̄ ad vnam cōtradictoriam sequi aliam: pñs ē contra
philosophum in libris priorum. pña debet sic deduci Uñ
valet / tantum creans est / ꝗ creās ē ⁊ nullum nō creās
est vltra / ergo creans est: vlteri⁹ / ergo creatum ē. De
inde: ergo aliquid nō creans est. Item / ergo aliq̄d non
creās ē / vel nullum creans est. Ultimo deniqꝫ / ꝗ non
tātum creās ē. Prima pña tenet ab exponibili ad ex-
ponētes. Secūda / a tota copulatiua ad vnam partem
Tertia / quia relatiua posita seponit ⁊c. Et quarta / q̄
creatura nō pōt creare. Quod si neget̄ presupponatur
gratia disputationis: vel dicatur sic / tantum primum
creās ē / ⁊ deducant̄ omnes prefate cōseq̄ntie ⁊ redibit
difficultas argumenti. Quinta tenet a parte disiuncti
ue ad totam. Sexta tenet ab exponentibus ad expo-
nibilem.

Ad argumētum posset aliquis respondere negan
do secūdam ptem añtis ⁊ dicere q̄ nō bñ datur scđa ex
ponēs: eo ꝙ ly tātum in exponibilibus nō excludit eo
relatiuum de ly creās q̄ ē ly creatum: eo ꝙ. D. S. di-
cat dictionem exclusiuam addita vni relatiuo nō exclu
dere correlatiuum: sed hoc nō euacuat difficultatem ar
gumenti: tum quia illud dictum doctoris S. non po-
nit̄ ab eo vniuersalr̄ nisi in diuinis: ⁊ respectu p̄dicato
rum eēntialium: tū q̄ disputationis gratia potest po-
ni ly tantum excludere etiam correlatiuum termini
cui adiungitur.

Aliter autem posset respōderi ab aliquo negando
primam ptem añtis: Et ad ꝓbationem posset negari
pña. Et ad ꝓbationem posset negari illa consequētia
intermedia quo arguitur: creās est: ergo creatum est /
eo ꝙ arguēs affirmās hanc / tantum creans est: nō cō-
cedet hāc / creatum est. Sed hoc rñsum nō esse efficax
Probat̄ duplr̄. Primo: hec pñs ꝑ se est bona / creans

est: ergo creatum est: ergo quādo ponit inter alias erit bona: ꝯña tenet: quia id qđ est ꝑ accidens nō tollit id qđ ē de ꝑ se: sed ꝑ accidens ē q̄ alia ꝓpō vel cōsequētia ꝓcesserit illam/ ꝗ nō tollitur eius bonitas per hoc.
¶ Scđo/ illa ꝓpō. s. tantum primum creās ē implicat cōtradictionem: ergo potest ꝑ bonas cōsequētias đduci: ꝛ cōtradictio que đduci potest ē/ ꝙ tantum creās primum sit: ꝛ ꝙ nō tātum primum creās sit agit. Et ꝙ implicet cōtradictionem pꝫ: quia si non/ ergo potest fieri adeo ꝙ ipse creet/ ꝛ nihil creet ꝙ ē impꝛe. ¶ Et ꝑ has duas ꝓbationes poteris impugnare respōsionem cuiusdam doctoris nitētis soluere argumentum quod fit ad ꝓbandum ꝙ duas cōtradictorias posse sequi qđlibet. Argumētum autem ē tale: bene valet/ petrus est: ꝛ petrus nō est: ergo petrus est: a tota copulatiua ad vnam ptem. Et iterum/ petrus est/ ꝛ petrus nō est: ergo petrus nō est ꝑ eādem regulam: tūc vltra/ petrus est ergo petrus ē: vel baculus stat in angulo: a pte disiunctiue ad totam. Tunc vltra/ petrus est vł baculus stat in angulo: sed petrus nō est: ergo baculus stat in angulo a tota disiunctiua cum destructione vnius ptis ad positionem alterius: que quidem destructio fit per partem illatam ad totam copulatiuam in secunda consequentia: ergo de primo ad vltimum/ petrus est ꝛ petrus non ē: ergo baculus stat in angulo. ¶ Solutio vero doctoris talis ē. Est notādum ꝙ due cōtradictorie possunt sumi dupłr. Uno modo absolute ꝛ sine aliq̄ suppōne: ꝛ sic altera ē đstructiua alterius. Alio mō pñt sumi vt ꝯcesse ab aliq̄ ee aliq̄ suppōne gr̄a disputatiōis: vt videat qđ īde seq̄t/ ꝛ sic vnius v̄itas nō đstruit v̄itatē alterius: cū ambe ꝯcedāt. Ū distinguit ꝙ illa ꝯña iterme dia sit bona qua arguit a tota disiunctiua cum destructione ꝛc. sic/ petrus ē vel baculus stat in angulo: sed petrus nō ē: ergo baculus stat in angulo: qr vel ille cōtradictorie cōsiderāt absolute: ꝛ sic ꝯcedit ꝯñam eē bonam: vel considerantur vt in prima aīte: scilicet in prima copulatiua: ꝛ sic nego ꝙ vna destruat aliam: quia ambe sunt ꝯcesse

¶ Dicitur ergo hanc solutionem nō infringere robur argumēti: qđ ꝓbat vt dictum est.

¶ Primo sic/ illa ꝯña qua arguit a tota disiunctiua cum destructiōe vnius ptis: ꝛc. ꝑ se ē bona: ergo si ne copulatiua ꝓcedēs eam fuerit cōcessa vel negata nō desinere esse bona. Aūs ē notum: ꝛ ꝯña tenet/ qr illam copulatiuam fuisse ꝓconcessam vel negatam ꝑ accidēs se habet respectu talis ꝯñe: igit non tollit qđ ei cōuenit đ ꝑ se: alioquin eodem pacto posset defendi hāc cōsequentiam nō eē bonam/ homo ē: ergo animal ē. Nam posset ꝓteruus ꝯcedere hāc ꝓpōnem/ homo nō est animal ꝛ hō ē lapis/ ad vidēdū qđ sequat: ꝛ tūc ex illa copulatiua īferet hāc/ hō ē lapis: q̄ ē vna ps: ꝛ ex ista īferet hāc hō ē: a ꝓpōne de ē tertio ad ꝓpōnem de est secundo (non enim volo absolua ly ē a tempore) ꝛ tūc sequeret ꝙ non liceret inferre/ ergo animal ē: eo ꝙ ꝓteruus negabit hominem eē animal. Dicere autē hoc ē dicere ꝙ nulli poterit ꝑ bonas ꝯñas ꝓbari ꝙ aliquid cōcessum implicet cōtradictionem. Et iterū hoc dicere ē asserere bonitatē vel malitiam ꝯñe dependere ex cōcessione vel negatiōe respōdētis: qđ ē ridiculum. ¶ Cōsimilr potest argui ꝯ id qđ dicit de cōtradictorijs. s. ꝙ vna nō destruit alteram: qñ ambe sunt ꝓcōcesse. Arguit igit sic/ accidit ꝓpositioni cuicūq ꝙ concedat ab aliquo vel neget: ergo si vna contradictoria per se destruit aliam hoc non remouebit ab ea: eo ꝙ ꝯcedat vel neget ab aliquo: nō igit ob hoc pōt dici vnā nō destruere aliā. Nā sicut ꝓpter nostrā affirmare vel negare nihil mutat in re: ita nec et destruitur natura contradictionis.
¶ Scđo sic arguo/ illa copulatiua respectu cuiuscūq intellectus nō errātis ē impossibilis oībus modis: ergo implicat cōtradictionem: ergo potest inferre illam ꝛ nō potest inferre illam: nisi inferēdo quam libet partem vel seipsam totam/ ergo quelibet pars destruit veritatem alterius. Hoc liquet/ alioquin nō implicaret contradictio.
¶ Tertio insuꝑ sic arguo/ ille ꝯñe possunt formari ab aliquo neutralr se habēte circa illam copulatiuam: ita ꝙ nec cōcedat illam nec neget: ꝛ tūc ille ꝯñe erūt bone igit: vel ponat ꝙ sortes neutralr se habens legat illas ꝯñas factas ab alio.
¶ Quarto/ hec solutio sustinet (si aliquid sustinere potest) quod ex illa copulatiua nō sequit qđlibꝫ respectiue ad cōcedētem illam: nō tñ ꝙ absolute ex ea nō possit sequi quodlibet: Hoc pꝫ: Nam si ille ꝯñe cōsiderentur ꝓut sunt cognite ab intellectu diuino bone quidē sūt: ꝛ vna cōtradictoria tollit veritatem alterius: cum intellectus diuinus nō possit ꝯcedere aliquid falsum. Nihil autem penitus iuuat dicere hoc esse verum de concessiōe absoluta: nō tñ cōditionata. s. ad vidēdum qđ sequitur. Tum quia dicere hoc de deo/ ē ridiculum: ꝛ in deo ꝛ creaturis friuolū ē dicere: ꝙ ideo aliqua ꝯña non est bona: quia cōceditur aliquid ad vidēdum si tunc ipsa consequentia bona.
¶ Quinto siue cōcedam siue negem istam copulatiuam/ sortes disputat ꝛ sortes nō disputat: ipsa nō desinit eē copulatiua ex ptibꝰ ꝯdicētibꝰ: Tūc arguo: ē copulatiua/ ꝗ inferr qualibꝫ ptē: deinde ptes ꝯdicūt/ ꝗ q̄libet tollit veritatem alterius.
¶ Omissis igit omnibus his: ad argumētum negat primus ps aūtis: ꝛ ad ꝓbationem ꝯcedit ꝯña/ ꝛ ad eius improbationem distinguit autoritas. s. ꝙ vna ꝯdictoria nō inferat aliam vel ꝓbatiue ꝛ sic ꝯcedit illatiue solum: ꝛ sic negatur.

¶ Ad idem arguitur tertio: non valet/ tantum. a. animal nō est animal: ergo. a. animal nō est animal: ꝛ omne nō animal ē animal: ꝛ tamē arguit ab exponibili ad exponētes igitur.

Quod nō valeat pꝫ/ quia aūs ē verum ꝛ ꝯñs falsum. Aūtis veritas pꝫ ꝑ suam vniuersalem de terminis trāpositis q̄ ē ista/ omne animal animal nō est. Si forsan dicas eius veritatem non esse mēsurādam ꝑ suam vniuersalem/ quia nō est primi ordinis.
¶ Cōtra/ ad minus pōt ꝓbari ꝑ pticularem que erit hec/ aliqđ animal animal nō ē: vt dictum fuit in prima parte huius tractatus.
¶ Ad argumētum ꝯcedit maior: ꝛ negat minor: non enim bñ datur scđa exponēs: sed debet esse hec. s. omne nō animal ē b. animal. Et rō est: quia ly tantū eē exclu dat ab opposito sui cōtradictorij: termini ꝛ copule debent stare scđm exigētiam cōtradictionis in scđa exponēte respectiue ad primam exponētem. Et sicut ꝯñs ē falsum: ita ꝛ aūs. Et ad ꝓbationem bñ respōsum ē. Et ad replicam dicit/ ꝙ nec ꝑ pticularem debet iudicari: ꝛ vicium est in impressione. Debet enim illud dici de exclusiua tertij ordinis que contradicit exclusiue primi ordinis. Nam illa iudicat per pticularem negatiuam alteri ꝯdicentem.

¶ Ad idem quarto arguitur: / non valet/ tantum sortes ē albus: ergo sortes ē albus: ꝛ nullum non sortes ē album: ꝛ tamē arguit ab exponibili ad exponētes: ergo.

Quod nō valeat pꝫ: qr aūs ē verum ꝛ ꝯñs

falsum: in casu q̄ sortes & multi alii homines sint albi. De falsitate ꝯñtis notū ē: & veritas añtis pz: q̄ siuā vlem q̄ ē hec / oē quod ē sortes alb⁹ ē sortes. Et q̄ sit sua vlis pz: q2 ly albū tenet adiectiue & nō h̄et alīd substātiuum q̄d ponat in ꝯñte illius ꝫc.

¶ Ad hoc argumētū negat. b. non. n. dat bñe scōa exponēs sed erit ista / nullū nō sortes ē sortes alb⁹ / apparet (fateor) hec ꝓpō / tm̄ sortes ē alb⁹ falsa in illo casu: q2 vr̄ facere hūc sensum: tm̄ sortes ē albū. Nō tm̄ ex hoc intelligas adiectiuū adiectiue tentū nō posse ē totale ꝑdicatū. Hoc. n. nō teneo: sed bñ verū ē q̄ nullo mō possit esse subiectum ob causam alias dictam.

Ad idem quinto arguitur / non sequitur / tantū leo quilibet leo ē / ergo leo qlibz leo ē: & nullū nō leo qlibet leo ē: & tm̄ arḡr ꝑ regulas igit. Quod nō seq̄t pz / q2 añs ē verū & ꝯñs falsum. Ueritas añtis pz ꝑ v̄itatē sue vlis ꝺ t̄mis trāspositis q̄ ē hec / quilibz leo ē leo. Cōsequentis falsitas ē nota.

¶ Pro huius argumēti solutione aduertēdū q̄ duplitus ē modus respondēdi ad illud. Quidam. n. sustinēt illam exclusiuam veram vt ꝓbat sua vlis: confirmantq3 illud ꝑ descensum factum sub predicato in quo omnes descēdentes reperiunt vere. Et ob hoc negant illam ꝓpositionem sic debere exponi sed sic / a. leo quilibet leo est: & omne non leo. b. leo non est. Alii vero dicūt eam eē falsam / exponūtq3 eam sicut exposita ē / & dicūt sub ꝑdicato non licere descēdere / nec suam vniuersalem esse illam datam / sed istam / quilibet leo ē. b. leo. Hic secūdus modus videtur rationabilior: eo q̄ ly homo in prima exponēte semꝑ ponit ꝺterminate / nisi ponatur aliquod signum distributiuum latum super ipsum. Et hoc siue predicatum stet in prima exponēte distributiue siue non. Unde prima exponens istius / tantum homo non ē animal: non ē hec / a. homo non ē animal: sed hec / homo non est animal. Et sic patet ī vniuersali debere stare predicatum determinate. Quod vero nō liceat descendere pz: quia cum subiectum stet ꝺterminate in ordine ad distributionem prime exponentis arguitur ab vna determinata ad plures respectu ꝑme exponentis. Si autem vellimus subiectum stare confuse oportet dicere tunc / tantum. a. leo quilibet leo ē. Sicut idem est dicere / tantum. b. homo omne animal ē. & tantum homo oē aīal ē: sicut dicere / tātū. a. hō oē aīl est: & tantum homo est animal.

¶ Arguitur sexto ad idem / non valet / substātia impr̄ ē accidēs: & oē non substātia pr̄ ē accñs / ergo tātum substātia impossibilr̄ ē accidēs: & tamē arguitur ꝑ regulas: igit. Quod non valeat pz: q2 añs ē verum & non cōsequēs. Añtis veritas ē nota: falsitas ꝯñtis pz: bene valet / tātum sustātia impossibilr̄ ē accidens ergo tātum substātia possibiliter nō ē accidēs: ꝯñs ē falsum ergo & antecedēs. Consequētia tenet ꝑ legem subalternarum ex pte modorum: ꝯñtis falsitas patet ꝑ exponentes eius que sunt he / substātia possibiliter non est accidens: & omne nō substātia necessario ē accñs: nā secunda est vera vt pz descendēdo sub subiecto ad aliqd accñs: & postea ponēdo in eē sic / hoc non substantia (signata albedine) est accidens: illa ꝺ inesse non est necessaria / non absoluto ly ē a tēpore / vt intelligo / cum sit contingens / ergo ꝫc.

¶ Ad argumentum negat maior: & ad ꝓbationem negatur antecedēs: & ad ꝓbationem negat ꝯña: & ad ꝓbationem distinguitur quod arguatur a subalternāte ad subalternatam / vel respectu primarum exponentium & sic concedo / vel respectu omnium (quod oportet) & sic nego. Nam ex parte secundarum exponētium arguitur econtra s. a subalternata ad subalternātē respectu modorum. s. a ly pr̄ ad ly necessario.

¶ Arguitur septimo / ista propositio est exponibilis / tantum non homo currit / & tamen nō pōt exponi ꝺm regulas igit in sufficiēter date sūt. a. ē nota: & b. pz / q2 si in scōa exponēte dicat sic / nullū nō nō hō currit / videtur nugatio.

¶ Ad hoc breuiter negatur minor. Et dicitur q̄ secūdum regulas datas potest ꝑmo exponi vt dictum est / nec committitur nugatio cū non sit inutilis repetitio. ¶ Secundo & melius datur secunda exponēs hec nullus homo currit. Unde quando terminus a quo fit exclusio est terminus infinitus in secunda exponente ꝺbet sumi finitus sibi oppositus. Et aduerte cum ly nō homo possit supponere ꝓ vna re & ꝓ plurib⁹ pōt ly tātū excludere pluralr̄ & singulariter. Et si singulr̄ excludat / ꝑma exponēs erit hec / aliqd non hō currit: & si singulr̄ & pluralr̄ erit hec / aliqd. s. aliq̄ nō hō. Et in ꝑmo mō scōa exponēs erit hec / nullū nō aliqd nō hō currit: & in scōo hec / nō nō aliqd. s. nō aliqua nō hō currit / prima negatione negante tenta.

¶ Octauo arguitur / si tertius ordo exponēdus esset disiunctiue vt in prima pte dicit / sequeret hāc ꝓpositionem / nō tātum homo currit / sed ēt equ⁹ / eē verā in casu q̄ nullus hō currat / ꝯñs ē falsum ergo expositio nulla: ꝯña tenet: quia exponitur disiunctiue: & ei⁹ prima exponens ē vera. s. nullus homo currit. Cōsequētis vero falsitas pz per communum hominem sensum Notum est enim ꝓferentem talem ꝓpositionem velle dicere & hominem & equum currere. ¶ Et cōfirmat hoc efficaciter ꝑ q̄plurimas autoritates sacre scripture. Nō. n. qñ dixit beat⁹ ioannes ꝺ xp̄o / ipse ē ꝓpitiatio ꝓ peccatis nr̄is: & nō tm̄ ꝓ nr̄is: sed ēt ꝓ toti⁹ mūdi / voluit intelligere disiūctiue xp̄m eē ꝓpitiationem pro peccatis nr̄is: vl ꝓ oībus aliis a nr̄is: immo ꝓ omnib⁹ intellexit copulatiue: vt pz respiciēti canonicā eius ꝑmam. ca. 2. Itē iudith qñ dixit holoferni / nō solū homines seruiēt regi ꝑ te sed & bestie agri / nō intellexit disiūctiue sed copulatiue. cap. 11. Item hester cap. vltimo h̄t sic / vt nō solū hominib⁹ sed & bestiis fortissimas & muros ferreos parati penetrare. Et multe alie autoritates adduci possent / quas sic disiunctiue ītelligi / potius ridiculum q̄ logicum esset. Si dicas argumēta cōcludere: & q̄ tales propositiones debent exponi copulatiue: ita vt illa de qua arguitur exponatur sic / homo currit & aliquod non homo currit / qui certe sensus vr̄ h̄ri in illa ꝓpositiōe. ¶ Cōtra / q̄ due cōtradictorie sal se: ꝯñs ē falsum ergo & añs. Consequētia ꝓbat q̄a iste sunt ambe false / tātum homo currit: & nō tantum homo currit in casu q̄ nec homo nec equ⁹ currat. Nec valet si dicat tales ꝓpōnes eē alr̄ exponēdas ꝺm rigorē logicum: & alr̄ ꝺm communem modū loquēdi hominū Nam talis logica nō esset vtilis nisi sibi ipsi / ex quo ꝺm eam ꝓpōnes vere sunt / que alias false reputāt: vel eꝯ: nec vere doceret nos iudicare ꝺ ꝓpōnib⁹ q̄ cōiter etiā a sapientibus dicuntur.

¶ Pro argumenti solutione sciēdum / q̄ in exclusiua ꝑmi ordinis duo sunt. s. positio ꝑlacētis & exclusio oppositi subiecti & consortio ꝑdicati: vt pz dicendo / tātū animal est sensibile: affirmat enim animal esse sensibile & excluditur oē non animal ab hoc quod est esse sensibile. Et si bene aspiciatur ly tantum principalius excludit oppositum subiecti q̄ includat subiectum: quia eius formalis significatio ē excludere. Quamobrem

videtur mihi ly tātum dupliciter sumi. Uno modo vt simul includit aliquid et excludit ab opposito illius. Alio modo vt solum excludit ab opposito alicuius. Exemplum primi commune est. Exemplum secūdi est hoc/ si dicam/deus est a deo bonus vt tātum ipse sit bonus liquidum est sensum esse hunc/deus est bonus: et nullum non deus ē bonum: solum enim videt addi secunda pars ad excludendum: cum prima pars affirmauerit quod non includeretur nisi prima pars non precessisset. Unde dico ꝙ quando exclusiua primi ordinis ponitur in copulatiua cuius prima pars est eius ꝑiacens: tūc ly tantum debet exponi ꝑ secundam exponentem. Et quādo exclusiua tertij ordinis ponitur in copulatiua cuius vna pars est aduersatiua eidem exclusiue: vel est ꝑiacens primi ordinis debet exponi solum ꝑ primam exponētē. Ut si dicam/homo ē animal et nō tm̄ hō sed et equus. Sēsus scđe ꝑtis ē/aliqđ nō homo est animal. s. equus. Et tunc contradictio nō debet attendi ex ꝑte hypotheticarum ipsarum: sed solum ex ꝑte exclusiuarum q̄ cum suis scđis exponentibus cōuertunt. Et sicut ipse scđe exponētes contradicunt: ita et exponibiles. Unde in rigore logico dicende sunt tales ꝓpositiones contradicere/et sic debere exponi/quia rigor logicus est vsus loquendi et communis modus ꝯcipiēdi/et ꝑsertim quē vsu sapientum comprobat. Ad argumentum negatur sequela/nam cum illa exclusiua ponitur illa aduersatiua: et ideo solum debet exponi ꝑ secundam exponentem. Et ex his pz ꝙ non dabunt due contradictorie simul vere aut simul false ex hac solutiōe. Ille q̄ assumuntur inter arguendum nō dn̄t exponi ꝑ secundas exponētes: cum neutra earum ponat in copulatiua. Pz ēt quare oēs ille autoritates intelligēde sunt/ita. s. vt solum exclusiue negatiue exponat ꝑ solas secūdas exponentes.

Questio. 41.

Circa dicta de suppositionibus terminorum ꝓpōnum exponibiliū tenēdo ꝯmunem opinionem multe difficultates poterāt hic ventilari. Unaē/ꝙ qn̄ fit exclusio a ꝑte et nō a toto/predicatum non stet distributiue nec omnis tēs positus i subiecto confuse tantū/quod ē cōtra communem regulā: Primum pz: quia in hac ꝓpōne/tantum regis equus est animal non possumus descendere copulatiue sub ly animal/nā in casu ꝙ nō sint equi in mundo nisi vnus possessus a rege: añs erit verum et ꝯñs falsum. Itē patet: quia non potest conuerti in vnam in qua li animal stet distributiue: non enim ex illa infertur hec/omne animal est regis equus. Secundū patet/quia ly equus distribuitur in secunda exponēte sicut ly animal/vt exponēti propositionem liquidum est. Alia ē/qr in istis propositionibus/non tantum homo non possibiliter non est currēs/tantum homo necessario est currēs: nō possimus descēdere in prima disiunctiue/nec et in scđa copulatiue ad omnia currentia/sed bene ad currentia ex necessitate si aliqua essent: et sic non distribueretur li currens pro omni currenti possibili: cuius oppositum videtur/quia supponit pro omni currenti possibili/et distribuitur ergo distribuitur ꝓ omni possibili. Si enim dicam/homo necessario currit: ly currit ꝓ currēti possibili debz supponere: licet nō sufficiat subiecti et ꝑdicati suppositio ꝓ eodem ad eius veritatem: sed etiā requiritur necessitas sue de inesse: licet alij teneāt ꝙ in verificatione: quādo. s. volumus videre pro quo supponat/oportet ponere ly necessario. Unde dicunt ꝑdicatum huius/deus necessario est creans nō supponere/

Scđo melius (vt alij dicūt) ē/vt remoueat ly necessario/et ponat pl./rōne ampliatiōis scđe. Nō. n. requirit vt ī cognoscenda suppōne seruet appellatio sicut āpliatio. Alias difficultates quas omitto et plures alias quas inquirere nolo/diligēs studēs poterit inuenire. Ob illas igit fugiēdas vt mihi rōnabile ē id qđ in prima parte huius tractatus dictum ē. s. t'os exponibiliū nō supponere vnica suppōne distincta/nisi forsan suppō causet a signo nō exponibili habēte maiorē vim ex natura signi vt ex bñplacito arguētis ꝙ habeat signū exclusiuū respectu illius t'mi cui tale signū addit. Primū dr̄ propter hāc/tm̄ omnis hō ē aĺ: nam pōt dici ly hō stare distributiue ꝑfecte qr confusa tm̄ impedit ex natura ei et tali signo. Scđm dr̄ ꝓpter hanc/tantum. b. homo ē animal qr suppō determinata ex natura ei minor ē ꝙ cōfusa tm̄: sed apponit ly. b. dedita opa vt impediat. Dicitur habente maiorem vim/qr si dicam/tantum hō nō ē animal/nō ē necesse ly animal stare ꝯfuse tantum aut distributiue solum/licet ponatur ly nō. Et ratio ē quia vis illius signi tantum respectu predicati et virtus of ly nō equalis virtutis sunt. Nam ly tantū distribuit ꝑdicatum ratione negationis quam includit: vt patet ī scđa exponente primi ordinis: vbi ly tantum non impedit. Et quod dicitur in prima ꝑte. s. tales terminos supponere tot suppositionibus quot habent in exponētibus nō debet intelligi ꝙ tales termini semper supponāt pluribus suppōnibus ex necessitate ex ꝯditionalir. s. si sic supponāt in exponētibus. Nā dicēdo/ab eterno fuit homo: ly hō bñ supponere pōt vnica suppōne dūtaxat. s. confuse tantum. Nam sic solum stat in exponēte que ē hec/ante quodlibet instans verū vel imaginabile fuit homo.

Questio. 42.

Circa dicta de conuersionibus q̄ritur qualiter ꝯuertant iste ꝓpōnes/tm̄ leo videt se: tm̄ leo ē ipsemet/tm̄ hō ꝯtingēter ē aĺ: tm̄ equus ē angelt equus: tātū icipiēs eē ē angelus/tātū. a. leo cuius li bz angeli aĺ ē/tantū leo aĺ ē et fuit: tātum leo et quilibet homo sunt animalia?

Hic primo opz scire oēz exclusiuā cuius ꝑiacēs nō potest cōuerti nō eē cōuertibilem. Unde hec nō est cōuertibilis/tātū. a. leo ē vel fuit aĺ: si ly. a. ponatur ad denotādum primam exponētem eē immediate reducendam ad copulatiuam.

Insuper oportet meminisse limitatiōnū positarum in prima ꝑte et in quarto libro.

Tertio opz scire/omnem exclusiuā cuius prime exponentis totale ꝑdicatū distribuit ꝯplete aut stat discrete cōuerti mutuo cū ipsa sola prima exponēte. Ex quo seq̄t conuertētem prime exponētis esse etiam cōuertentem ipsius totius exponibilis. Ut ista propositio. a. homo omne animal ē/cōuertit mutuo cum ista: tātum. a. homo omne animal ē. Hoc pz: nam illa prima infert totā exclusiuam et infertur ab ea. Secundum notum est/et primum ꝓbatur. Bñ valet: hec/a. homo omne animal est: infert seipsam et secundam exponētem illius exclusiue: et ipsa est prima exponēs/ꝗ infert omnes exponentes ergo totam exclusiuam. Quod inferat seipsam notū ē. Et ꝙ inferat scđā sic ꝓbo de primo ad vltimū. Bene valet/a. hō omne aĺ ē: ergo omne aĺ ē homo/ꝗ aĺ est homo. Ultra/ergo animal nō ē nō homo. Ultra/ergo nullum. a. nō hō omne aĺ est: et ista vltima est secunda exponēs igit. Prima ꝯña tenet ꝑ cōuersionem simplicem: vel ꝑ illam regulā/noīa et verba trāsposita idē significant: secūda ꝑ legem subalternarum: tertia ab affir

matiua ad negatiuam: quarta tenet sicut prima ꝛ ig iᷣ. ¶ Quarto oportet aduertere ordinem suppōnum in exponibili ꝛ in vtr̄ de tꝭis transpositis: vt. s. sꝭ sitēt eo mō. Uñ ista ꝓpō/omnia animalia. a. leo ꝛ q̄libꝫ leo sūt/ nō habebit istam exclusiuam sibi correspondentem. s. tm̄ leo ꝛ quilibet leo sunt animalia: quia arguiᷣ a cōnfusa ad determinatam aliquo modo ex pte ꝺ ly leo. Nā in ista ly leo stat cōfuse in ordine ad omnes ꝛ fos distributos: ꝛ in ꝯñte stat determinate in ordine ad ly leo in secundo loco.

¶ Quinto sciēdum ē ꝙ vt communiter ly tm̄ distribuit ꝑdicatum vnica distributione formaliᷣ: aut equiualenter: ac ꝑinde vnica acceptione/ quātumuis obliqu⁹ ꝑcedat siue sequaᷣ. Et hoc q̄ꝺ dico de acceptiōe intelligo ēt formaliᷣ vel equiualēter: nisi in casu certo dicendo Unde in assignāda vniuersali semp ꝑdicatum: si habet plures partes debet distribui vnica distributione: ꝛ p consequens vnice sumi. Uñ hec ꝓpō/ tm̄ leo cuiuslibꝫ angeli leo est/ sic debet conuerti/ q̄libꝫ leo q̄ ē cui⁹libet angeli leo ē leo. Hec notata sunt ꝓ ꝓpōnib⁹ ꝓpositis ꝛ aliis q̄ ꝓponi possunt.

¶ Quibus ꝑmissis/ dicitur ꝙ prima exponitur sic/ omne videns se leonem ē leo. Et hoc si ly se i ex ponibili referat ly leo. Si vero referat ly videns/ sua conuertēs erit hec/ omne vidēs se est leo. ¶ Secunda sic/ ois ipsemet leo est leo: lꝫ in ꝑnis exponēte nō distribuat ly ipsemet. Et nota ꝙ q̄ñ ly ipsemet refert subiectū exponibilis in secunda exponēte nō ꝺꝫ referre totū ret numinfinitatum: sed ꝑtem illius/ subiectum. s. ꝑcipsius exponibilis. Ista autē vniuersalis/ omne anl vel lignum est ipsummet non pōt habere exclusiuam si ly ipsummet referat vnam ꝑtem subiecti. s. non distributam: qꝛ vel disiunctum distribuiᷣ vnice sumptum vel solū vna ps. Si ꝑmum dicunt aliqui illam pōt supponere mobiliᷣ/ ꝛ ꝓpterea non complete distribui. Si secundum/ liquidum est nō esse subiectum olo distributum: ꝓut opꝫ ad hoc ꝙ habeat vniuersalem. Sed melius est dicere ꝙ admisso illo casu nō pōt totū disiunctum sumi vnice: quia iam pars habet resolutionem ꝑ se distinctam a toto: ꝛ per ꝯñs nullo mōdistribuiᷣ complete: ꝛ ideo nō habebit vniuersalem. ¶ De tertia diciᷣ ꝙ non potest cōuerti conuersiōe ꝓpͥe dicta. i. in qua ex totalibus extremis fiant totalia extrema/ extremis transmutatis: ꝛ sic debet intelligi q̄ꝺ dictum ē in ꝑma pte. Conuersione autem impropͥa pōt ꝯuerti/ omne q̄ꝺ cōtingēter ē animal/ possibiliᷣ ē homo. Et etiam ꝯuersione valde impropria possunt conuerti multe ꝓpōnes/ q̄ ꝯmuniter dicūtur posse conuerti: vt ista/ tantum hominis leo ē animal ꝯuertitur in hanc/ omnis homo cuius leo est animal ē homo: sed cum iste ꝓpositiones nō pticipēt in extremis/ valde impropͥe (vt dictum ē) dicuntur conuerti illo modo. ¶ Quarta debet ꝯuerti sic/ quilibet angeli equus est equus: vt sit acceptio vnica in subiecto: sicut fuit in ꝑdicato. ¶ De quinta distinguitur: nam vel ly incipiēs sumiᷣ categorematice/ vel sincategorematice. Si primum/ cōuertitur in hāc/ omnis angelus qui est angelus ē incipiens eē quod est incipiens eē. Et ponunᷣ ille implicationes/ quia quando ly incipiens ponitur ī subiecto non ampliaᷣ ꝑdicatum a ly incipiens/ sicut fit quando ponitur ly incipiens in predicato. Et similiter ly incipiens stat pro incipiente q̄ꝺ ē incipiēs quā do ponitur in subiecto. Si vero ly incipiēs sumaᷣ sincategorematice/ dᷣ illam non posse conuerti. ¶ De sexta dᷣ/ ꝙ nō pōt hr̄e vl̄em. Patet hoc/ qꝛ tūc. s. subiectū illi⁹ vl̄is sumereᷣ vnice vel nō vnice. Nō ꝑm/ qꝛ sic arguendo ab vna ad reliquam arguiᷣ a nō distributo ad distributum: vt patere potest exponentes exponibilis respicienti. Nec ꝑmum pōt dici/ cuius rō est: qꝛ q̄ñ subiectum stat confuse i ordine ad vniuersalitatem: que ē in ꝑma exponente si ꝑdicatum teneᷣ non vnice/ formaliᷣ talis non vnica non equiualet vnice. Et iste ē casus limitans quartum notabile: ꝛ propterea non potest cōuerti in vniuersalem cuius subiectum sumatur vnice. ¶ Septima debet sic conuerti/ oē animal q̄ꝺ aial ē ꝛ fuit/ est vel fuit leo.

¶ Sed contra/ quia predicatum precedit copulam/ ꝫ non oportet quod reduplicetur ipsa copula.

¶ Ad hoc negaᷣ ꝯña/ nā lꝫ illud verū sit q̄ñ oia extrema stāt determinate rā añtis ꝙ ꝯñtis/ nō tñ ē verū q̄ñ secus fit. Et lꝫ ambo extrema amplienᷣ ad ea q̄ sunt vᷣ fuerunt: semper tamen denotatur predicatum inesse ꝛ infuisse subiecto/ secus eēt si in exponibili predicatum distribueretur a ly omne. ¶ Octaua conuertiᷣ i hāc/ omnia animalia leo ꝛ quilibet leo sunt: ꝛ sumiᷣ ly leo vt stet solū cōfuse in ordine ad ly animalia: eo ꝙ sic stabat in exclusiua. Erat. n. determiate in ordiē ad scꝺam partem distributam.

¶ Questio. 43.

Circa dicta de oppositionibus nolo argumenta ꝓponere: qꝛ q̄ debeāt dici ad oia. ꝛ fere ad oia ex dictis pñt haberi/ habēdo semp ꝑ oculis exponentes ꝓpōnum oppositarum.

¶ Aduerte tamen circa tertiam regulam oppositionum que poniᷣ generaliter ꝓ exponibilibus omnib⁹ in prima pte/ ꝙ debꝫ intelligi ꝺ exponentibus que cōtradictorie sunt inter se ꝛ sunt composite ex subiecto ꝛ predicato exponibilis. Et si non ex talibus saltem ex vno extremo ꝛ parte alterius extremi. Elucidaᷣ hoc in exemplo: iste nō contradicunt/ oē animal preter hominem currit: non omne animal preter hominem non currit: tamen secunde exponētes earum cōtradicunt ꝛ vna earum exponitur copulatiue ꝛ alia disiunctiue: ꝛ tamen secundum regulam videbantur debere esse cōtradictorie. ¶ Dᷣ ꝫ ꝙ nō ē cōtra regulā/ quia ille secūde exponētes ꝯstituunᷣ solū ex tꝭis positis in subiectis exponibilium.

¶ Similiter circa ascensum ꝛ descensum nolo ponere difficultates: videat alios libros q̄ voluerit/ qꝛ in ꝓpōnibus vbi sunt plures difficultates sūt pauce aut nulle vtilitates.

¶ Questio. 44.

Circa dicta de exceptiuis queritur/ an modus exponēdi traditus in prima pte sit bñ positus? Et ꝓbaᷣ ꝙ non: nō sequiᷣ/ hō quemlibet equum qui non est fauellus possidet: ꝛ fauellus est equus: ꝛ fauellum homo non possidet/ ergo homo quemlibet equum pter fauellum possidet: ꝛ tamen arguitur per regulas igitur. Quod non valeat patet. Nam in casu quod solus sortes possideat omnes equos mundi inter quos sit fauellus/ antecedens est verum ꝛ consequens falsum. Veritas antecedentis est nota. Nam prima exponens verificatur ꝓ sorte ꝛ tertia pro alio quouis homine: scꝺa notissima ē. Cōsequētis vero falsitas pꝫ: quia illa propositio nullam habet descendentem veram sub ly homo.

¶ Ad questionem rñdetur affirmatiue. Ad argumentum breuiter negatur minor/ oportet enim

prius descendere sub termino stante determinate vt in prima parte notatum est. Semper enim oportet habere p̄ oculis in istis exponibilibus/an aliquod categorema vel sincategorema sit resolubile ante signum exponibile vel ratione descẽsus vel conotationis/vel positionis inesse/vel alicuius alterius resolutionis. Unde ista propositio/album incipit esse non debz exponi/nisi prius descendatur: τ descendens que debet exponi/debet resolui ratione connotationis sic/hoc incipit esse τ hoc est vel immediate post hoc erit hoc album τ cet. Et tunc minor debet exponi in qua remouetur cõnotatio. Erit τ contingenter omnis homo p̄ter sortem currit prius debet poni inesse τ postea exponi. Et in istis exclusiuis/angeli tantum equus currit: homo τ tantum equus sunt animalia: prius opz descẽdere sub t'mis stãtibus determinate.

¶ Secundo arguitur/non valet/omne animal non homo est album: τ omnis homo est animal/τ nullus homo est albus: ergo omne animal p̄ter hominem est album: τ tamen arguit per regulam: igitur. Quod non valeat pz: quia antecedẽs est verum τ ɔñs falsum: in casu quod soli homines sint nigri: τ cetera animalia alba. De veritate antecedentis notum est: falsitas consequentis patet: quia bene valet/omne animal preter hominem est album: ergo omne animal p̄ter hominem est coloratum: consequens est falsum: ergo τ antecedens/ɔña tenet ab inferiori ad suum superius: falsitas ɔñtis pz p̄ eius exponẽtes.

¶ Ad argumẽtum respondetur negando maiorẽ. Et ad probationem negatur secunda pars antecedentis: τ ad probationem negatur antecedens: τ ad probationem dicitur quod ab inferiori ad suum superius negatiue: vel cum termino includente negationem consequẽtia est nulla. Nunc liquidum est ly preter includere negationem. Similiter non valebit a parte disiuncti ad totum: quia totum disiunctum se hẽt vt superius ad quamlibet sui partem.

¶ Tertio arguitur: non sequitur/omnis fenix preter hunc fenicem fuit in arca noe: ergo omnis fenix alius ab isto fenice fuit in arca noe: τ hic fenix est fenix/τ iste fenix non fuit in arca noe: τ tamen arguit per regulam igitur. ¶ Si forsan neges minorem/eo quod ponitur ly aliud ab. ¶ Contra idem est dicere/omnis fenix qui non est vel fuit iste fenix: τ omnis fenix alius ab isto: igitur. Quod autem non teneat pz/quia antecedẽs est verum: τ ɔ̃sequẽs falsum: in casu q̄ in mundo sit modo vnus fenix/τ omnis fenix fuerit in arca noe excepto isto tantum. Veritas antecedẽtis nota est/falsitas consequẽtis patet per falsitatem sue prime exponentis: cuius falsitas pz p̄ falsitatẽ sue de inesse: quia est affirmatiua de subiecto non supponente/eo quod tunc non erat fenix qui modo est/τ eius q̄ nõ est/nihil est idem vel diuersum: vt philosophus inquit.

¶ Ad argumentum dicuntur duo. Primum ẽ/quod si ly alius sumatur proprie: vt requirit existentiam extremorum inter que ponitur diuersitas non bene exponitur/sed debet sumi large/aut poni terminus contradictorius/alioquin argueretur a termino supponẽte ad non supponentem.

¶ Secundum est/quod etiam secluso illo defectu restat alius: scilicet quia arguitur a magis amplo ad minus amplum ex p̄te p̄tis extracapte. Nam in antecedẽte stat pro preteritis τ pro presentibus τ in consequẽte pro presentibus tantum. Unde oportet dicere/τ hic fenix est/vel fuit fenix. Unde in exceptiuis exponendis in terminis ampliatis oportet aspicere ampliationem τ appellationem terminorum diligenter/presertim cum termin' q̄ ponitur pro predicato in secunda exponente ponitur in exponibili in subiecto. Et si teneas vel admittas negationem infinitantem non infinitare secũdum exigentiam contradictionis/oportet te ampliationem explicare in termino infinitato. Unde huius propositionis/omne album preter sortem est τ fuit nigrum: prima exponens erit: omne album non sortes qui est vel fuit sortes ẽ τ fuit nigrũ: τ secunda erit/sortes est vel fuit albus: τ tertia/sortes non est τ fuit nigrum. Nam tertia exponens debet esse contradictoria prime quo ad copulam τ predicatum/ita quod ex parte copule τ predicati seruentur omnes cõditiones contradictionis. Et sic pz q̄ hec propositio/omne ens p̄ter creaturam necessario est ens/debet sic exponi/omne ens non creatura necessario ẽ ens: τ ois creatura possibiliter ẽ ens: τ omnis creatura possibiliter non est ens: vel (quod idem est) τ nulla creatura necessario est ens.

¶ Quarto non sequitur/omnis homo non sortes videt se: τ omnis est homo/τ sortes non videt se ergo omnis homo preter sortem videt se: τ tamen arguitur per regulas igitur. Quod non sequatur patet: quia potest dari antecedens verum τ consequens falsum/in casu scilicet quod sortes non videat seipsum/sed alios hoies: τ q̄libz alius hõ a sorte videat se. ¶ Pro huius solutione sciendum est/q̄ illa p̄positio potest habere duplicem sensum secũdum quod ly se potest referre ly videns/vel ly homo/vel ly sortem/Primus sensus ex se liquet. Secũdus est iste/omnis homo nõ sortes videt hominem. Si fingamus descẽsum simul τ semel sub subiecto τ predicato. Tertius est iste/omnis homo preter sortem videt sortem: sed iste est improprius τ ineptus. Joco illo omisso dicitur/q̄ si ly se referat ly videns propositio est vera indubitãter apud omnes. Si vero ly se referat ly homo est duplex modus dicẽdi. ¶ Prim' dicit duo. Unum est q̄ ly homo restringitur pro hominibus aliis a sorte: q̄ ponitur q̄ omnis terminus a quo fit exceptio restringitur per dictionem exceptiuam τ partem extracaptã. ¶ Secundum est: q̄ tertia expouẽs debet eẽ ista/sortes nõ videt hominẽ que falsa ẽ in illo casu: τ sic negaẽ minor argumẽti. ¶ Secundus modus dicẽdi ponit aliis duo supradictis aduersa. ¶ Primũ ẽ/q̄ ly hõ nõ restringitur sed absolute stat p̄ oibus: quod p̄suadet̃ a sic dicẽtibus hac ratione. Dictio exceptiua non excipit (vt videtur) suppositum partis extracapte a suppositis termini a quo fit exceptio denotãdo q̄ talis terminus non supponat pro tali supposito/sed excipit illum ab aliis tãquam id cui nõ ɔuenit predicatum sicut ceteris. ¶ Secundum quod ponit hic dicendi modus est/quod propositio bene exponitur prout exposita est: dũ tñ li se i tertia exponẽte referat li hõ absolute. Sed hec duo dicta insequũ duo dubia.

¶ Alterum est/ quia difficile intellectu videtur dicere q̄ dictio exceptiua excipiat suppositum partis extracapte a suppositis termini a quo fit exceptio nõ quo ad suppositionẽ: sed quo ad hoc q̄ nõ cõueniat sibi p̄dicatũ cum aliis. Quod sic explanat̃. Si ille terminus homo supponit p̄ oibus hominib'/& accipit̃ p̄ omnibus ergo p̄ sorte q̄ excipit̃/& vnit̃ p̄ sorte cũ predicato mediante illa copula/est/ergo talis p̄positio est falsa τ omnis exceptiua mundi similr̃: ɔsequẽs

non est dicendum: ergo nec cons. Prima consequentia tenet ab inferiori &c. Secunda a superiori &c. Tertia a diffinito ad diffinitionem per doctorem cuius sunt hec dicta. Ipse enim diffinit sic acceptionem. Acceptio est vnio vnius termini cum aliis mediante verbo: sed ibi non est aliud verbum nisi ly est. Si ergo ly homo supponit pro omnibus hominibus absolute pro omnibus vnitur absolute et non vnit per ipsummet: quia excipit ab aliis respectu vnionis eorum cum predicato: si ergo cum aliis non vnit cum predicato respectu de ly homo non supponit pro cor. et sic talis propositio et omnis alia exceptiua erit falsa: quia ad eius veritatem requiruntur impossibilia. s. quod predicatum conueniat omnibus suppositis subiecti et quod non conueniat alicui vel aliquibus eorum. Amplius non potest intellectus excipere aliquid ab aliqua multitudine: nisi prius ad minus natura intelligat illam multitudinem. Si ergo ly homo distribuit absolute, oportet vt prius natura intelligat vnam propositionem falsam: si debet formare vnam exceptiuam veram, consequens est falsum, ergo et ans. Consequentia tenet, quia si ly homo distribuit absolute, hoc debet esse respectu predicati: ergo prius natura intelligo hanc falsam, omnis homo videt se quam illam exceptiuam: Consequentis falsitas patet tum per experientiam, tum quia formare exceptiuam esset formare hanc propositionem virtualiter. s. omnis homo videt se: et sortes non videt se. Rationabilius quam mihi videtur posse dici talem terminum restringi quo ad suppositionem, licet quoad significationem et acceptionem stet pro omnibus, non tamen est diffinienda acceptio vt diffinita est hic, sed vt dictum fuit in prima parte.

¶ Dubium secundum est: quia secundum hoc videtur quod tunc non omnis propositio in parte vera et in parte falsa posset reddi vera, excipiendo supposita pro quibus reddit falsa. Consequentia tenet, quia in casu posito illa propositio, omnis homo videt se est in parte vera et in parte falsa et excepto sorte pro quo reddebat falsa remanet falsa: vt patuit per eius terciam exponentem.

¶ Ad hoc dubium quod mouet a doctore cuius est opinio hec respondet ipsemet dupliciter. Primo concedendo cons: dicens illud non esse inconueniens. Secundo dicit illam posse fieri veram excipiendo sortem. Sed tunc (vt dicit) oportet ly se referat ly sortes in tertia exponente: ita vt sensus sit, sortes non videt sortem: que vera est in casu dicto. Persuadetque hoc, eo quod absque defectu equiuocationis potest fieri vt relatiuum reciprocum referat id quod subsumitur sub eius antecedente, eo quod tale antecedens referat sigillatim. Et confirmat hoc per bonitatem huius consequentie, omnis homo videt se: sortes est homo: ergo sortes videt se: dato quod in consequente ly se referat ly sortes. Et vt mihi in hac solutione secunda optime dicere: et sic tenendum est. Aduertendum tamen consequentiam illam confirmationis non esse sillogisticam, licet sit bona, quia arguitur in quatuor terminis, sed est consequentia tenens per resolutionem relatiui.

¶ Sed hic argues contra, quia si ista solutio est tenenda similiter debet teneri quod ly homo non restringitur in prefata exceptiua, consequens est contra predicta, ergo hec solutio est nulla. Consequentia tenet quia ideo dicit ly se in tertia exponente debere referre ly sortes, quia pro illo supponebat terminus a quo sit exceptio.

¶ Ad hoc negatur consequentia, et licet illa sit rationabilis secundum prefatam opinionem: non tamen est necessaria volentibus oppositum tenere. Et ratio est quia illa vlis est falsa. s. omnis homo videt se si ly se denotet sigillationem et reciprocationem omnium suorum suppositorum, quorum vnum est sortes. Unde si debeo excipere partem falsam debeo excipere hanc singularem, iste homo videt se, signato sorte, que equiualet huic, sortes videt se. Et sic excipiendo concedo talem vniuersalem posse fieri veram: alioquin non erit possibile: quia alias non potest excipi pars pro qua reddatur vera. Sed queres, quando ergo dicitur, omnis homo preter sortem videt se quid referat ly se? Respondetur quod in isto sensu refert ly homo restrictum et ly sortem simul virtualiter et eminenter. Nam sicut dicendo, omnis homo preter sortem currit: ibi virtualiter et eminenter sunt plures propositiones et copule diuerse qualitatis: ita ibi virtualiter sunt plures relationes et reciprocationes. Et sicut in hac propositione, omnis homo est ipsemet: ly ipsemet dicit tot relationes quot sunt hominum supposita. Et in hac, omnis homo vel sortes est ipsemet, ly ipsemet potest vtramque partem referre simul: ita potest ly ipsemet referre ly homo et ly sortem in exceptiua.

¶ Quinto arguitur, non valet, omnis homo preter sortem et platonem est currens: ergo omnis homo non sortes et plato est currens: et sortes et plato est homo, et sortes et plato non currit, et tamen arguitur per regulas igitur &c. Quod non valeat patet, quia in casu quo sint tres homines: duo scilicet dicti cum tullio: antecedens est verum (vt videtur) et consequens falsum: in casu quo solus tullius currat. Falsitas consequentis patet, bene valet, omnis homo non sortes et plato est currens, sortes est homo non sortes et plato, ergo sortes currit, cons est falsum: non minor, ergo a. et illa est pars consequentis, ergo.

¶ Ad argumentum distinguitur de illo copulato: quod est pars extracapta, quia vel ly et sumitur complexiue, et tunc dicitur quod exceptio est inepta: et vel oportet ly homo et ly currit et ly est absolui a numero vt saltem ly est vt possit exponi sic, omnis homo non sortes et plato est currens: et sortes et plato sunt homo, et sortes et plato non sunt currentes. Et si omnia absoluerentur a numero in secunda deberet dici, sunt homines: et in tertia non sunt currentes. Sed hoc est mere gratis loqui. Quo tamen admisso, dicitur antecedens esse falsum sicut prima exponens, et patet eodem modo probari. Si vero ly et sumatur diuisiue potest habere duos sensus. Alter erit iste, omnis homo preter platonem, et omnis homo preter sortem est currens: et tunc propositio est impossibilis, vt probat copulatiua ad quam prius debet reduci. Sed hic sensus similiter non plurimum illi congruit. Alter sensus erit in quo denotetur quod omnis homo de quo negatur sortes, et de quo negatur etiam plato currat, ipsis duobus non currentibus: qui sensus exactius notificatur per hanc, omnis homo preter alterum istorum est currens, signatis sorte et platone: et tunc potest exponi vt exposita est sumpto ly et in prima exponente diuisiue vt dicatur sic, omnis homo qui non est sortes et qui non est plato est currens. Et illa propositio dicta debet sic exponi, omnis homo qui non est alter istorum currit: et vterque istorum est homo: et vterque istorum non currit.

¶ Sexto arguitur, non sequitur, vterque homo non sortes currit: et sortes est homo: et sortes non currit ergo vterque homo preter sortem currit: et tamen arguitur per regulas: igitur &c. Quod non sequitur probatur: quia ans est verum et cons falsum: in casu quo sint tres homines, quorum duo

currāt ꝛ tertius qui sit sortes nō currat. De veritate ātis est notum: falsitas ꝯñtis pꝫ: hec ē vera in illo casu / vterqꝫ hō currit / ꝗ illa exceptiua ē falsa. Añs est notū: ꝛ ꝯñs pꝫ: qꝛ exceptiua ꝛ sua vlis nō pñt stare si- mul in veritate.

¶ Ad hoc argumētum ē duplex dicēdi mod⁹. Quidā enim dicūt ꝓpositionem eē bene expositam ꝛ negant falsitatem ꝯñtis. Et ad ꝓbationem negāt ꝯñam: ꝛ ad ꝓbationem dicūt illud esse verum quādo distributio ē completa nō autem quando incompleta / quia sic (vt dicūt) non incōuenit exceptiuam ꝛ vniuersalem stare simul in veritate. Et idem dicēdo de hac / omne animal ꝑter sortem fuit in arca noe. Alij negāt eam eē bñe expositam: ꝛ assignant hanc ꝓ secunda exponēte / sortes alter homo est: Et in ista vltima hāc. s. sortes aliquod animal est / sumpto ly aliquod incomplete: ꝛ sic dicūt exceptiuam esse falsam nec posse stare in veritate cum vniuersali. Sed neutrum dictum videt̄ mihi efficax. Non primum / repugnat enim modo intelligendi aliquam vniuersalem eē veram: ꝛ eo modo quo est vniuersalis habere singularem falsam: ꝑ cuius exclusionē eēd' fiat vera. Nam sic constat non requiri veritatē illius singularis copulatiue ad veritatem talis vniuersalis. Non secundum / quia arguendo ab exponibili ad exponentem argueret̄ a non distributo ad distributū. vel saltem a minori distributione ad maiorem. Liquet enim ly alter vlius distribuere ꝙ ly vterqꝫ: lꝫ vocet̄ signum particulare.

¶ Igit̄ videt̄ mihi dicēdum talem ꝓpositionem prius resoluendā ratiōe particularitatis inclusē in ly vterqꝫ: ꝛ postea poterit exponi: resoluet̄ autem sic / vterqꝫ homo istorum ꝑter sortem currit / signatis duobus hominibus: vel vterqꝫ homo istorum ꝑter sortem currit / signatis alijs duobus: ꝛ sic de omnibus binarijs: ꝛ sic assumpta resoluēte vera poterit sic exponi / vterqꝫ homo istorum quoꝝ neuter est sortes currit: ꝛ sortes ē homo: ꝛ sortes nō currit. Ducor aūt ad dicendum hoc ꝓpterea ꝙ termin⁹ stās determinate siue sit categorematicus siue non / oꝑꝫ ꝑ᷑ius resolui: alioquin nō erit necesse exponibilē ꝛ exponētem verificari ꝓ codē. Nūc aūt sic in ly vterqꝫ claudit̄ ly vl' stans determinate. Sed sic remanet difficultas de illa / omne animal ꝑter sortem fuit in arca noe. Non enim videt̄ posse resolui: ita ꝙ remaneat vlitas aliqua a qua fiat exceptio. Nam primo debemus signare species copulatiue ꝙ̄ indiuiduo disiunctiue: ꝛ si hoc fiat / nullum remanebit signum vle constituens exceptiuam. Ob hoc igitur dicēdum qm̄ talibus non ē necesse pri⁹ ꝓpōnes resolui / sed debent immediate exponi: cum tamē in scđa exponēte ponatur ī ꝑdicato aliquod signum denotās ꝑtem extra captam esse speciem vnam illarum ꝓ quib⁹ subiectum poterat distribui si non exciperet̄. Et eō est / quia solum ibi species stant distributiue ꝛ nō eius indiuidua. Vn̄ si exceptio dꝫ eē apta / oꝑꝫ ꝙ exceptio fiat a multitudine speciꝝ non indiuiduorum sub vna specie: q̄a talia indiuidua stat determinate. Unde ꝑdicta ꝓpositio debꝫ sic exponi / omne animal non sortes fuit in arca noe: ꝛ sortes ē vl' fuit. b. animal: ꝛ sortes nō fuit ī arca noe: ꝛ sensus scđe exponētis debꝫ esse iste / sortes ē vl' fuit species animalis. In presenti autem non ē determinandum quid sit spēs: vl' quid nō. Hoc enim nō refert ad bonitatem vel malitiam ꝯñie de qua loquimur in ꝓposito.

¶ Scđo arguitur / nō tenet / omne animal ꝑter hominem ē vel non ē ens / ergo omne animal nō homo ē vel nō ē ens: ꝛ omnis homo est animal: ꝛ null⁹ homo ē vel nō ē ens: ꝛ tamē arguit̄ ꝑ regulam dictam igit̄. Et ꝙ non sequat̄ pꝫ: quia añs ē verum ꝛ non ꝯñs. Falsitas ꝯñtis pꝫ ex falsitate tertie exponentis. Veritas añtis pꝫ. Bene valet / omne animal ē vel nō ē ens / ergo omne animal ꝑter hominem ē vel non ē ens. Antecedēs ē verum ergo ꝛ ꝯñs. Cōsequētia vero tenet a superiori ad suum inferius. Et si dicas cōstantiam eē / ꝛ ꝓponat̄ sic: ꝛ homo est. Nam etiam tunc totum antecedens est verum.

¶ Ad argumētum negat̄ maior: ꝛ ad ꝓbationem negat̄ añs. Et ad ꝓbationem negat̄ ꝯña. Vn̄ sicut non valet ab inferiori ad suum superi⁹ in istis exceptiuis / ita nec ecōtra. Immo dicit̄ ꝙ non solum arguit̄ a superiori ad suum inferi⁹ / sed ꝛ ab vna cōtradictoria ad aliam: vt pꝫ in hac ꝯña omnis homo currit / ergo omnis homo ꝑter sortem currit. Nam ad veritatem ꝯñtis non solum requirit̄ ꝙ omnis homo qui nō ē sortes currat sed etiam requirit̄ ꝙ sortes sit homo ꝛ nō currat: ꝛ ꝑ ꝯñs requirit veritatem huius / aliquis homo non currit. Nam bene valet / sortes non currit: ꝛ sortes est homo ergo homo non currit. Et hoc ꝯñs contradicit primo antecedenti illi. s. propōni / omnis homo currit igitur.

¶ Septimo arguitur / non valet / omne animal nō homo est irrationale: ꝛ omnis homo ē animal ꝛ nullus homo ē irrationalis / ergo omne animal preter hominem ē irratiōale: ꝛ tamen arguit̄ per regulas igit̄. Quod nō valeat patet: quia reb⁹ vt nunc dat̄ añs verum ꝛ ꝯñs falsum: Veritas añtis ē nota: falsitas consequētis pꝫ: qꝛ bñ valet / omne animal ꝑter hominem ē irrationale: ergo omne animal ꝑter hominem omne irrōnale est: ꝯñs ē falsum: ergo ꝛ añs. Falsitas ꝯñtis pꝫ ꝑ ꝑme exponētis falsitate. Cōsequētia vero tenet a nō distributo ad distributum. Forsan distingues sic / vel ex parte vltimarum exponentium ꝛ sic ꝯcedo: vel ex parte primarum ꝛ sic negat̄: immo arguit̄ a nō distributo ad distributum.

¶ Sed contra / ergo ista ꝯña esset nulla / omne animal ꝑter hominem omne irrationale est: ergo omne animal ꝑter hominem ē irrationale. Cōsequēs ē falsum: ergo ꝛ añs. Cōsequētia ē nota: quia arguit̄ ibi a nō distributo ad distributum ex ꝑte vltimarum exponentium. Dices forte hoc nō esse incōueniēs. s. ꝙ sic negat̄ ex ꝑte vltimarum exponentium: sed bene quādo arguit̄ ex parte primarum. Contra hec ꝯña ē nulla / omne animal preter hominem cuiuslibet angeli animal ē / ergo omne animal ꝑter hominem ē angeli al' / ꝓpter ꝑdictum defectum: igit̄ solutio nulla. Nec refert dicere hoc eē quia ꝑdicatū ē tn̄s complex⁹: qꝛ ꝑdicta ꝯña esset bona: si q̄libet pars ꝑdicati fuisset in añte distributa. Quod autē hec posito nō valeat pꝫ: qꝛ ī casu ꝙ q̄libꝫ angel⁹ possideat oīa ꝯ̄ alia excepto hoīe q̄ a michaele possideat̄: añs ē verū ꝛ ꝯñs falsum.

¶ Ad argumētum negat̄ maior: ꝛ ad ꝓbationem negatur maior. Et ad probationem negat̄ cōsequentia. Pro cuius notitia ꝛ replicarum omnium solutiōe ponuntur regule he.

¶ Prima. A ꝓpositione exceptiua primi ordinis cuius totale predicatum distribuit̄ in primo exponente ad ꝓpositionem eiusdem ordinis: in qua nec predicatum totale: nec aliqua eius ꝑs distribuit̄ in eius p̄ma exponēte: ꝯña est optima sed nō ecōtra. Ratio huius ē quia sic talis exponēs nō poterit eē vera / nisi ꝓ vnico tantum supposito. Unde nō refert tale predicatum in vltima exponēte distribui vel non distribui. Et ob hoc vltima exponēs ꝓpositionis in qua predicatum ē

prima exponẽte distribuit infert vltimam exponentem ꝓpositionis exponibilis/in cuius prima exponẽte pre-dicatum nõ distribuit. Patet/quia si nõ inferret cẽt ob defectum dicti: sed ille non impedit: quia nõ refert sic talẽ terminum distribui vel nõ distribui/igitur. ¶ Secundo potest sic ꝓbari: hec ꝓpõ/omne animal pter hominẽ currẽs est/infert omnes exponẽtes huius. s. omne animal preter hominem ẽ currẽs: ergo infert ipsam exponibilem. Cõsequẽtia ẽ nota: τ añs ꝓbatur: quia illa ꝓpõ infert hãc suam primam exponẽtem/omne animal nõ homo ẽ currẽs est: τ hec infert vnam in qua predicatum non distribuitur: τ illa est prima exponẽs ãñtis. In secũdis exponẽtib⁹ nulla differẽtia ẽ inter ambas exponibiles. Quod vero prima exponibilis inferat tertiam exponẽtem ãñtis pz sequitur bñ/vẽ a nõ hõ omne currens ẽ: ergo omne currẽs est animal non homo ꝑ cõuersionẽ. Vltra/ergo omne currẽs ẽ non homo. Vlterius/ergo nullum currẽs est homo. Deinde/ergo nullus homo est currẽs: ergo de primo ad vltimum/omne aĩal non homo omne currẽs ẽ: ergo nullus homo ẽ currẽs/τ antecedẽs ẽ prima exponẽs prime exponibilis: τ ꝯñs ẽ prima exponens secunde igitur.

¶ Scd̃a regula. A ꝓpõne primi ordinis in cuius prima exponẽte vnaquẽ ꝑdicatum distribuitur τ nõ alia ad ꝓpositionem primi ordinis: in cuius prima exponente ꝑdicatum non distribuitur/cõsequẽtia ẽ nulla: nec econtra. Exemplum haberi potest ex replica supraposita de predicato complexo. Et hec regula intelligitur nisi forsan antecedens sit impossibile: vel aliter vel consequẽs necessarium/tenendo aliquid horum sufficere ad consequentie bonitatem.

¶ Questio. 45

Circa ea que dicta sunt de reduplicatiuis queritur an bene dicta sint? Et videtur quod non: quia nõ valet/christus inquantum homo ẽ creatura: ergo christus est creatura: τ christus est hõ: τ omnis hõ est creatura: τ si aliquid est hõ illud ẽ creatura: τ tamen arguitur secundum regulam igitur. Quod non valeat patet: quia antecedẽs e verum τ ꝯñs falsum. Veritas ãñtis pz ex D. S. tertia. p. q. 16. ar. 10. τ tertio sen. dist. 4. ar. 10. τ 11. Falsitas ꝯsequẽtis pz/exponẽtes sunt false: vt liquet ex D. S. in eadẽ. 3 p. q. ꝑdicta ar. 8. τ in scriptis locis supradictis igitur.

¶ Ad questionem respondetur affirmatiue

Pro cuius solutione opz meminisse eorum que in prima parte huius tractatus diximus/inter que dictum fuit dictionem reduplicatiuam multipliciter sumi/sed in ꝓposito tantum referam tres eius acceptiones assignãdo differẽtiam communiter positam inter eas. Dicitur ergo ly/ secundum quod ceteraque id genus signa reduplicatiua posse sumi tripliciter. s. reduplicatiue/specificatiue/τ diminutiue. Et differentia est. Nam quãdo sumitur reduplicatiue/opz primo predicatum conuenire subiecto. Secũdo opz terminum reduplicatum importare causam vel rõnem conuenientie ꝑdicati cum subiecto: vel saltem concomitantiam rei reduplicate τ predicati. Tertio requiritur subiectum dici de termino reduplicato vniuersaliter. Quarto requiritur vnam conditionalem vel causalem esse veram: vt ex dictis in prima parte huius tractatus liquet. Quando vero tenetur specificatiue: non requiruntur omnia hec. Sed oportet: primo ꝑdicatum competere subiecto. Secundo quod terminus specificatus importet conceptum/vel rationem/vel causam/vel principium quo mediante predicatum conuenit subiecto. Unde hec propositio/sortes inquantum veniens ẽ cognitus a me est vera: cuius veritas nõ requirit omne veniens eẽ sortem: nec quod sit aliquid veniens: sit cognitum a me: Similiter si dicã deus inquantum immutabilis ẽ etern⁹ datur intelligi quod immutabilitas sit ratio qua deo conueniat eternitas.

¶ Aduertẽdum tamen aliquas esse ꝓpõnes veras in vtroque sensu. s. reduplicatiuo τ specificatiuo: τ in talibus nõ apparet differẽtia ꝑdicta sicut in aliis. Unde ob hoc nõ sequitur hos sensus coincidere/nisi accidentaliter vel materialiter. ¶ Ubi vero tales dictiones sumũtur diminutiue/tunc opz vt illud quod dicitur cum illis dictionibus nõ possit dici absque illis ea rõne adiunct⁹ quod dicitur cum illis dictionib⁹. Unde hec ẽ vera/ethiops ẽ alb⁹ sm̃ dẽtes prelacente existente falsa.

¶ His prehabitis dicitur quod hic ẽ duplex dicendi modus.

¶ Quidam enim dicunt illam ꝓpositionem esse veram in sensu in quo capitur ly inquãtum diminutiue: licet dicãt in hoc sensu nõ esse ꝓpriam locutionem Sed ꝓprius diceretur sic/christus ẽ creatura secundum humanitatẽ: sicut dicimus/ethiops est alb⁹ secũdum dentes: τ non secũdum quod dens/nihilominus dicit quod si sumatur vna vice alterius potest concedi vera. Si vero talis ꝓpositio sumatur in sensu specificatiuo vel reduplicatiuo dicunt eam esse falsam. Et sic secundum hunc modum dicendi nulla est difficultas in argumento: vt pz ex distinctione data.

¶ Alius est modus dicẽdi/tenẽs ꝑfatam ꝓpositionẽ etiam in sensu reduplicatiuo eẽ veram/quod difficile est sustinere: immo impossibile secũdum regulas communes logicorum: vt pz ex argumento facto. Verum quia modus hic dicendi colligitur ex doctrina. D. S. locis supra allegatis: τ reuerẽ. cardinalis cayet. sustinet illum cõtra scotum/opz ne communes regule infringãtur sed stẽt in veritate cũ veridica doctrina. D. S. sub distinguere sensum reduplicatiuum.

¶ Pro quo sciẽdum est primo tantum differentiam inter sensum replicatiuum/τ specificatiuum/τ diminutiuum in ꝑfatis dictionib⁹ ex parte exponentium: eo modo quo communiter fit. Nam liquidum est prius reperiri differentiam inter exponibiles diuersas quam inter earum exponẽtes/τ ideo nõ quia exponẽtes differũt/differunt exponibiles ꝓpositiones sed econtra/licet apud aliquos prius cognoscatur diuersitas exponentium quam exponibilium/sed hoc oritur ex debilitate intellectus. Ille enim qui primo expositionem inuenit prius intellexit exponibilium differentiam quam exponentes diuersas assignaret.

¶ Sciendum secũdo/quod est differẽtia inter reduplicatiuam τ specificatiuam ꝓpositionem/quia reduplicatiua importat causam inherẽtie predicati ad subiectum taliter quod cõstituatur vna causalis vera/vel vna conditionalis sit dicat cõcomitãtiam. Specificatiua vero/licet aliquando cõueniat cum reduplicatiua in hoc quod importet causam vel principiũ, nõ tamẽ quod causalis vel cõditionalis sit vera. Nã ista est vera specificatiue/homo inquantum habet liberum arbitrium peccat/falsa autem reduplicatiue. Similiter hec/sortes inquantum veniens est cognitus a me ẽ vera specificatiue/τ nõ reduplicatiue. Si dicas sic in ambabus potest importari causa/quare vtrobique causalis non erit vera?

¶ Ad hoc respondetur quod quia nõ omnis causalitas sufficit ad constituendam causalem veram secundum quod ponitur ꝑ quarta exponente reduplicatiue/sed opz quod sit causalitas per se τ talis quod ipsa posita necessario po-

natur effect⁹. Et isto modo sumitur in reduplicatiuis. Et si dicat concomitantiam/ opz esse concomitātiam necessariā. ¶ Diminutiua vero dictio potest sumi dupliciter. Uno mō ꝓprie: ⁊ sic debet duo habere. Primum est/ ꝙ mediante ipsa dicatur aliquid d̾ aliquo q̄d sine ipsa nō diceretur. Secūm est/ vt nō importet causam necessariam illius quod dicit̄ d̾ alio: vt si dicam/ sortes secūdum pedes est sanus potest eē vera in casu quo solum habeat pedes sanos/ non tamē ē verum ꝙ si sortes habet pedes/ideo sit sanus vel ꝙ pedes sint causa necessaria sanitatis: nec pedes ⁊ sanitas necessario se concomitant̄. Alio modo potest sumi improprie seu large ⁊ tunc sufficit aliquid dici d̾ illa q̄d sine ea non diceret̄ ⁊ vltra debet importare causalitatem necessariam: aut necessariam concomitantiam. Et isto modo dictio diminutiua est etiam reduplicatiua/ vtpz in hac ꝓpōne peccatum inquantum est actus est a deo: in qua ly inquātum non tenet̄ diminutiue ꝓprie: quia ly act⁹ ponitur in eius diffinitione: ⁊ p̄ ꝯñs nō diminuit rationē peccati: sicut quādo dicit̄ homo mortuus vel homo pictus: nec similr̄ tenet̄ specificatiue/ q̄z actum esse ⁊ eē a deo constituit cōditionalem necessariam. Si enim aliquid est actus illud ē a deo: loquor de actu finito/ quia ipsemet deus est actus infinitus/ ergo a sufficiente diuisione/ ibi ly inquātū tenet̄ reduplicatiue: cuius tñ p̄iacēs ē falsa. s. peccatum ē a deo: vt patuit in. q. supraposita. Nam (vt dictum fuit) peccatum duo formalr̄ dicit scilicet entitatem ⁊ deformitatem in vno actu morali sicut xp̄s formalr̄ dicit diuinitatem ⁊ humanitatem in vno supposito diuino. Et si neget̄ peccatum illa duo sic dicere/ pōt ꝓbari ex supradictis. ¶ Et arguat̄ d̾ hac/ phiala inquantum est argētum ē a natura: in qua ly inquātum tenet̄ reduplicatiue ⁊ p̄iacens ē falsa. s. phiala est a natura: cum sit cōtra philosophum: ⁊ cōtra communē sensum sapientum ⁊ insipientum hominum. Si enim illa esset vera ⁊ ista esset/ phiala est res naturalis: ⁊ ista domus ē quid factum a natura: quas si aliquis ꝓterue ꝯcederet; posset cōtra ipsum argui/ imponendo ly phiala talia nomina ad significandum sicut dictum ē ea significare. s. ꝙ ly phiala significet vnum quid i genere artificij compositum ex ligno ⁊ figura: ⁊ ly peccatum vnum quid in genere morum: sicut ly sacramētū significat vnum quid in genere signi vl̄ cause. s. compositum ex verbis ⁊ rebus: ꝓut dicit. D. S. in quarto. d. prima. q. vnica. art. tertio: ad primum vbi dicit sacramentum vnum quid significare.

¶ Dicitur ergo resolutorie dictionem reduplicatiuam sumi dupl̄r. Quedam ē que reduplicando nullo modo diminuit nec ꝓprie nec large: ⁊ tunc ꝓpositio in qua ponitur talis dictio sic sumpta debz exponi p̄ quatuor exponētes/ vt communiter dicūt logici. Alio modo potest dictio sumi tal̄r ꝙ reduplicet ⁊ impꝓprie diminuat: ⁊ tunc nō debet exponi p̄ quatuor exponentes vel alia. Ex quo infert̄ ꝙ in via. D. S. quādo dicit̄ ly secūdum vel aliam dictionem cōsimilem teneri diminutiue: ꝓut opponitur alteri vel sibi ipsi sumpto reduplicatiue debet sumi ly diminutiue proprie/ seu stricte: non prout est membrum subdiuidens ly reduplicatiue.

¶ Istis habitis/ ponitur conclusio. Hec propositio/ xp̄s secūdum quod homo est creatura ē vera ⁊ ꝓpria sumpto ly inquātum reduplicatiue ⁊ large diminutiue/ si tamen ly homo reduplicet̄ ratione nature ⁊ non suppositi. Hec ꝯlo ꝓbat̄ sic: p̄mo/ xp̄s non secundum quod homo ē creator: ergo xp̄s secundum q̄d homo ē creatura. Cōsequētia tenet a sufficiente diuisione dimembri cum negatione vnius ad positionem alterius. Ueritas ãntis pz: quia sua contradictoria ē falsa que est hec/ xp̄s secundum quod homo est creator/ reduplicato ly homo ratione nature: alioquin ab humana natura haberet xp̄s ꝙ crearet. Si forsan neges cōsequētiam dans instātiam sic/ non valet/ sortes non inquātum animal est irrationale: ergo sortes inquantum animal est rationale: nam ãñs ē verum ⁊ ꝯñs falsum/ falsum vt notum est.

¶ Ad hoc respondetur non eē simile/ quia in hac cōsequētia sumit̄ aliquid superius ad membra diuidētia animal siquidem superius est ad rationale ⁊ irrationale: in alia autē cōsequētia non fiebat sic: immo terminus reduplicatus etiam formalr̄ sumptus necessario debz contineri sub vno membrorum illorum: sed simile eēt hic/ sortes non inquantū homo ē insensibilis: ergo sortes inquātū hō ē sensibilis: sed ⁊ sic cōsequētia eēt bona subintellecta semꝑ cōstātia in ꝓpositione negatiua.

¶ Secundo ꝓbat̄ ꝙ sit vera ⁊ ꝓpria: hec est vera ⁊ ꝓpria/ diabolus secūdum quod est ens est bonus (sumpto ly secūdum reduplicatiue ⁊ aliquo modo diminutiue) ergo ⁊ alia. Cōsequētia tenet/ quia eodem modo reduplicat ly secundum quod in alia. Quod sit vera reduplicatiua pz: quia ly secundum quod importat cōsequētiam vel cōcomitantiam necessariam. Nam si bonum dicit̄ de diabolo causa huius est eius entitas. Unde hec est vera/ si aliquod est ens illud ē bonum: ꝙ vero sit ꝓpria pz: q̄z si diceremus sic/ diabol⁹ ē bon⁹ ꝯm ens nō vl̄ eē ita ꝓpria locutio/ sicut dr̄ sic/ diabol⁹ est bonus ꝯm quod est ens.

¶ Restat nunc argumentum soluere ad q̄d distinguit̄ maior: quia vl̄ ly secundum quod reduplicat ly homo ratione nature vel ratione suppositi. Si secūdum nego illā. Et ad ꝓbationē nego ãñs/ immo ꝓpositio ē falsa: vt pz ex doctore. s. locis allegatis. Si p̄mum/ sic cōcedo maiorem ⁊ nego minorem. Non. n. tūc debz exponi p̄ quatuor exponētes: vt dictū ē. Sed potest sic exponi/ xp̄s habet humanitatem suppositir̄/ que est creatura: ⁊ si aliquid ē humanitas illud ē creatura. Et ista/ peccatum inquātum actus ē a deo sic peccatum habet actum qui est a deo. Et dicit̄ peccatū habere actum loquendo de peccato commissionis/ sicut dicimus rem habere suam quidditatem vel partem ei⁹. Et ista/ diabolus secūdum quod ens ē bonus exponit̄ sic/ diabolus habet entitatem que ē bona: ⁊ si aliquid ē entitas illud ē bonum. s. entitatiue. ¶ Alie ꝓpōnes similes possunt vel similiter vel ꝓportionabiliter exponi. Nec in p̄senti curo an ꝯñe tales sint formales necne. Mutaui in prima ⁊ tertia concretū in abstractū/ q̄z termini reduplicati sunt concreti/ ⁊ hoc semꝑ debz fieri quando termini concreti reduplicant̄ ꝓ suo formali/ nō autē quando ꝓ suppositis vt sic. Quando vero tr̄i reduplicati fuerint oīo abstracti hoc nō opz: ideoq̄ nō mutaui ly actus: q̄z ibi sumit̄ ꝓ actione vl̄ entitate ⁊ p̄ ꝯñs abstracte.

¶ Aduertēdum tamen me ꝓcessisse in questione hac p̄supponendo hanc esse falsam/ xp̄s ē creatura ex rigore sermonis que est p̄iacens illius reduplicatiue suprapposite si reduplicatio fiat ratiōe suppositi/ an vero ita sit. s. ꝙ sit falsa ex significatione terminorum: vel̄ solum ea non sit vtēdum ne videamur (⁊ si non in sensu saltem in verbis) communicare cum hereticis dicētibus filium dei eē creaturam puram. Non ē p̄sentis. q. determinare. Videat̄ si placet. D. S. 3. p. ⁊ in alijs locis

citatis. ꝛ de veritate. q. 29. arti. primo ad primum. Ex
p̄dictis habes hāc esse falsam / xp̄s secūdum quod est
homo ē filius adoptiuus dei: qualitercunq; reduplice
tur ly homo. Nam si ratiōe suppositi prima expones
est falsa que ē ista / xp̄s ē filius adoptatiuus dei. Si ra-
tione nature est falsa etiam ista / xp̄s est filius adopti-
uꝰ dei: que etiam ē prima exponēs. Quod autē sit fal-
sa pꝫ in. 3. p. q. 23. arti. 4. Et hoc tenet. D. S. cōtra ali-
quos alios doctores dicētes hāc esse veram / xp̄s secū
dum quod homo ē filius adoptiuus: vel ista / xp̄s est fi
lius adoptiuus secūdum humanitatem. Et ex dictis lo
cis collige rationē quare hec sit falsa: xp̄s scd̄m q̄ hō
ē dei filiꝰ si reduplicet ly hō ratiōe nature: hac existē
te vera / xp̄s secūdum quod homo est creatura. Est. n.
ratio / quia esse filium siue naturalem siue adoptiuum
est ꝓprietas suppositorum nō naturarum: licet requi
rat natura. Creari vero cōuenit ꝛ suppositis ꝛ naturis
rerum. Vñ hec ē falsa / humanitas ē filia dei: hec autem
vera / humanitas est creatura dei. Et certe mirandum
est de diuino ingenio istius gloriosissimi q̄ tam sub-
limes ꝛ ꝓfundas questiōes versans talem ac tantam
circa verba ꝛ proprietates verborum adhibuit diligē-
tiam: vt nō solum nō in re / sed nec in minimo sermōe
s quocūq; possit capi.

¶ Secundo arguitur / si modus exponendi
eēt recte traditus sequeret hāc ꝓpōnem eē verā / om
nis homo in quātum homo ē substātia / ɔ̄ñs ē falsum / g̃
ꝛ añs. Sequella tenet: quia quatuor eius exponentes
sunt vere: vt exponēti pꝫ. Cōsequētis falsitas pꝫ: quia
p̄dicatū nō cōuertit cum subiecto nec cum termino re
duplicato: ꝛ hoc requirit igit. Prima pars añtis ē no
ta: scd̄a ꝓbat p philosophum primo posteriorum dicē
tem hāc eē de p se / homo ē animal: nō autem secundū
quod ipsum ꝛ omnes dicit cum philosopho secūdum
quod ipsum: īportare sup ꝓpositionem de omni ꝛ de p
se mutuā ɔuertibilitatē inter subiectū ꝛ p̄dicatū: sicut
est in ista / oīs hō est risibilis.

¶ Ad hoc breuiter dicit q̄ philosophus restrictius
sumpsit ly secundum quod q̄ in p̄senti: vt argumentū
bñ ꝓbat: sed in p̄senti sumit large secūdum quod redu
plicat aliquam causalitatem / vel ɔcomitātiam. Si aūt
velis habere modum exponendi ꝓpositionem vbi sic
stricte ponitur ly secūdum quod / poteris habere faciē
do equalem / vel cōditionalem mutuam. Vñ quarta ex
ponēs p̄fate ꝓpōnis erit hec / si aliquod ē homo illud
ē substātia / ꝛ si aliquid est substantia illud est homo ꝛ
Et quia scd̄a ɔ̄ña ē nulla: ideo talis propositio nō erit
vera scd̄m quod ipsum.

¶ Tertio arguitur / non tenet / sortes in quā
tū hō erit risibilis: g̃ sortes erit risibilis ꝛ sortes erit ho
mo: ꝛ omnis homo erit risibilis: ꝛ si aliquid est homo
illud erit risibile: ꝛ tñ arguit p regulas igit. Quod nō
sequitur pꝫ / quia añs ē verum ɔ̄ñs falsum. Falsitas
consequentis liquet: Veritas autem antecedētis pꝫ /
quia sua de inesse est vera. s. hec / sortes inquantum ho
mo est risibilis.

¶ Ad hoc argumētum varius ē modus dicēdi: Quī-
dam enim dicit reduplicatiuam eē veram ꝛ non eē ex-
ponēdam immediate / sed opꝫ ipsam primo reduci ad
suam de inesse: ꝛ tūc liquet exponētes eius esse veras /
sicut exponibilis est. Alij tenētes illam esse immedia-
te exponibilem: etiam variant inter se in modo expo-
nēdi. Nam eorum aliqui dicit terminos omnes tene-
ri debere eq̄ ample ꝛ restricte in exponibili ꝛ exponen
tibus: quod minime factum ē in exponentibus datis.

Ideo dicit illam sic debere exponi / sortes erit risibilis
ꝛ sortes ē vel erit homo: ꝛ omnis homo erit risibilis: ꝛ
si aliquid ē vl erit homo illud erit risibile. Et sic dicit
p̄fatam ꝓpositionem eē impossibilem: vt pꝫ p impossi
bilitatem quarte exponētis. Alij tenēt quartam expo
nētem debere eē hanc / si aliquid erit homo illud erit
risibile: ꝛ tūc talis ꝓpō eēt cōtingens: quia lꝫ quarta
exponēs sit necessaria: reliq̄ tñ exponētes nō. Dicit eq;
esse necesse terminos in omnibus exponētibus teneri
eque ample sicut in exponibilibus: eo q̄ si sic teneātur
nō dabit sensus p̄fectus ipsius exponibilis. Sed luci-
dius ē dicere / talem ꝓpositionem tripliciter tali posse
subordinari: ꝛ si nō formalr saltem equiualenter. Po
test enim subordinari huic / sortes inquātum est homo
erit risibilis: ꝛ huic / sortes inquantū est vl erit homo
erit risibilis: ꝛ huic / sortes inquātū erit homo: erit risi
bilis: ꝛ sic tripliciter potest exponi secūdum quod triplicē
sensum potest habere. In primo sensu exponit sic / sor-
tes erit risibilis: ꝛ sortes ē homo: ꝛ homo qui ē erit ri
sibilis: ꝛ si aliquid ē homo illud erit risibile. In secūdo
sensu debet exponi sic / sortes erit risibilis: ꝛ sortes est
vel erit homo: ꝛ homo ē vel erit risibilis: ꝛ si aliquid ē
vel erit homo illud erit risibile. In tertio sic / sortes e-
rit risibilis: ꝛ sortes erit hōr ꝛ homo q̄ erit / erit risibi
lis: ꝛ si aliquid erit homo illud erit risibile. Vñ paret
illam ꝓpositionem in tertio sensu duntaxat posse esse
veram: in casu enim q̄ sortes sit futurus in communi
hominum sensu hec ꝓpositio cōcederet / sortes inquā
tum erit homo erit risibilis. Vnde aduertendum in ta
libus ꝓpositionibus vbi subiectum est terminus sin-
gularis nō oportere subiectum tertie exponētis distri
bui: alioquin si in casu posito essent cum sorte plures
homines q̄ immediate post hoc instās nō eēnt futuri /
illa deberet negari. s. sortes inquantum homo erit risi
bilis q̄d videtur communi sensui contraire: secus esset
s si subiectum eēt terminꝰ communis distributus. Et di
uersitas opinionum circa ꝓpōnem p̄dictam arguit eē
verum q̄d dictum est.

¶ Quarto arguitur contra id quod dictū
est in p̄ma pte: has. s. reduplicatiuas posse sufficienter
exponi p tres vltimas exponētes. Nō valet / omnis ho
mo inquātum omnis substātia ē deꝰ: ergo omnis ho
mo ē substātia: ꝛ substātia ē deus: ꝛ si aliquid ē substan
tia illud ē deꝰ: ꝛ tamē exponētes sunt tres vltime / igit
q̄ nō valeat pꝫ: q: añs ē verū ꝛ nō ɔ̄ñs arguendo eq̄. s.
ab exponētibus ad exponibilē. Quod exponētes sint
vere pꝫ / de p̄mis duabꝰ ex se. Tertia vero ꝓbat / quia ē
bona ɔ̄ña eū ɔ̄ñs sit necessariū quia ly illud sit determinare. Vnde equiualet huic / aliquid est deus.

¶ Pro huius argumēti solutiōe sciēdum / quibusdā
argumētum concludere efficaciter. Et dicit esse verū
tres exponētes non sufficere quādo terminus redupli
catus non distribuit in exponētibus. Et ratio ē / q: tūc
cessat causa quare sufficiēter exponi posset p solas tres
Et causa erat / q: quādo dātur quatuor / scd̄a ꝛ ter-
tia exponētes inferunt p̄mam: vt pꝫ hic / omnis homo
inquantum rationalis ē risibilis: in qua iste / omnis ho
mo ē rationalis: ꝛ omne rationale ē risibile / īfert hāc
in quarta figura / omnis homo ē risibilis / quia ly ratio
nale quod est medium ē distributum. Quādo vero nō
distribuit non infert: ideoq; opꝫ omnes quatuor inter
uenire. ¶ Alij dicit tales ꝓpōnes sufficiēter posse ex
poni p tres vltimas: dicuntq; tūc p̄mam exponētem
sequi ex scd̄a ꝛ quarta. Bñ enim valet (vt dicunt) om-
nis homo ē rationalis: ꝛ si aliquid ē rationale illud est

risibile: ergo omnis homo est risibilis: Et hoc secundum pōt teneri: si tamē teneat nō ad impossibile sequi quod libz: nec necessariū ad quolibz alias nō opz. Hoc pz: quia ex his duobus/ens ē deus: ꝛ si aliqd ē ens illud est deus non sequit hec/omne ens est deus. Nā rebus vt nunc añs est verum ꝛ consequens falsum. Ex quibus pz qualiter intelligi debeat qd in prima parte dictum est.

¶ Quinto arguitur: non valet/deus inquantum omnipotens pr̄ nō creat hominem qui ē; ḡ deus possibilr̄ nō creat hominem qui est: ꝛ deus necessario ē omnipotēs: ꝛ omne omnipotēs possibilr̄ nō creat hominem qui est: ꝛ si aliquid possibilr̄ ē omnipotēs illud possibiliter non creat hominem q̄ est: ꝛ tamē arguitur p regulam igit. Quod vero nō sequatur ꝓbat in simili forma/quia hec ꝯña (vt patet) ē nulla: homo inquantum vidēs pr̄ nō videt hominem q̄ est/ergo hō possibiliter nō videt hominem qui est: ꝛ homo necessario ē vidēs/ꝛc. Si dicas prius esse descēdēdū/nō obstat: nā etiam facto descensu dabit añs verum ꝛ ꝯñs falsum. Añtis veritas pz p falsitatem sue cōtradictorii. Cōsequentis vero falsitas liquet p falsitatem duarū exponentium vltimarum. Si forte dicas in exponēti secunda nō debere poni ly necessario.

¶ Cōtra/dictum est in pcedētibus ꝙ quādo exponentes sic se habēt ꝙ vna debet esse affirmatiua: ꝛ alia negatiua/opz nos assumere copulas ꝯtradictorias ꝛ sic factum ē/ꝯ solutio nulla.

¶ Ad hoc respōdet illud nō esse verum in reduplicatiuis. Et rationem petens dicit eē hanc videlicet quia exclusiua ꝛ exceptiua signa includūt negationē quā earū exponētes explicant. Nam ponūt negationes infinicantes in talium exponētibus: signa autem reduplicatiua hoc nō habēt/ideo q̄ nō est simile. Vñ secūda exponēs pfate ꝓpositionis erit hec/ꝛ deus possibilr̄ ē omnipotēs. ¶ Sed arguis ex pdictis/qz tunc omnes copule deberent esse similes copule principali quod' hic non fit: igitur. ¶ Ad hoc negat ꝯña: nam q̄ly inquantum affirmat denotat terminum reduplicatum competere affirmatiue subiecto ꝓpositiōis. Unde non opz seruare copulā pncipalē q̄n ē negatiua: sed bñ ampliationē si fuerit ampliatiua: ꝛ sic pz ad argumētum ꝛ ad oēs replicas dicit/bñ responsum esse.

¶ Dubium tamen ē inter logicos: an propositio illa ī argumento sumpta: sit vera?

¶ Ad quod quidam dicūt eam eē impossibilem ratione impossibilitatis quarte exponētis q̄ est hec. Si aliquid ē omnipotēs illud pr̄ nō creat hominem q̄ ē: ꝙ hec sit impossibilis patet: quia ē cōditionalis cui' añs est necessarium ꝛ ꝯñs ꝯtingens. Cōtingētis vero cōsequētis pz: quia illa implicatio q̄ est/ē contingēs. Unde dicūt illud ꝯñs prius debere reduci ad vnam copulatiuam ꝙ ponat inesse. Alij vero oppositum affirmāt dicētes ꝓpositionem illam eē veram ꝛ cōditionalē eē necessariam/cuius ꝯñs ē etiam necessarium: qd immediate dz poni inesse. Sed cū tota difficultas hec oriat solum ex hoc ꝙ ꝯñs quarte exponētis affirmatur necessarium vel cōtingens/melius videtur distinguēdum eē cum. D. S. in pma pte. q. 25. ar. 4. ad secundum sic/vel ly qui est intelligitur prius cōiungi cum ly homo/ꝛ restringere ipsum ꝓ hominibus existētibus: ꝛ sic pmi dicūt verum. Uel intelligitur ly qui est ampliari a ly possibiliter ꝛ quasi distrahi ab eo ne stet ꝓ presenti quod est: ꝛ tunc secūda opinio habet verum/ac ꝓinde talis ꝓpositio nec absolute ē negāda nec concedenda sed distinguenda.

¶ Questio. 45.

Circa illa; dicta de exponibilibus in quib' ponit ly immediate/queritur an sint vera? Et probatur quod nō/quia nō valet/sortes immediate post hoc erit/ ergo sortes post hoc erit: ꝛ nullum erit dabile instans post hoc / quin inter illd ꝛ hoc sortes erit: ꝛ tamē arguit p regulam: igit. Quod nō valeat pz: quia añs potest esse verum ꝛ ꝯñs falsum Hoc ꝓbat in casu ꝙ simus in initio hore future: ꝛ volo ꝙ deus reproducat hoc instās inchoatiuum in fine hore ita vt sit idem instans instans inchoatiuum ꝛ terminatiuum: ꝛ volo ꝙ sortes nō sit p totam horam futuram/sed incipiat esse in tempore immediate sequente instās terminatiuū/tūc añs ē verum / qd sic pz: sortes imediate post hoc istās terminatiuū erit ꝛ hoc istās ē hoc (signo instās inchoatiuum) ergo sortes immediate post hoc erit. Falsitas ꝯñtis pz: hec ē vera/aliquod instans erit post hoc inter quod ꝛ hoc sortes non erit ergo secūda exponēs est falsa: ꝯña est nota: ꝛ añs pz: quia cum sortes ponatur non existens per totam illam horam: ꝛ demonstretur instans inchoatiuum multa erunt instantia/inter que ꝛ tale instans pdictū sortes non erit.

¶ Ad hoc argumētum quidam dicunt illam exponibilem eē veram in illo casu ꝛ exponētes falsas: negatur tñ illas eē suas exponētes sed has dicūt debere eē. s. sortes post hoc instās in prima sui ꝓductiōe erit: ꝛ nullū erit dabile instās post hoc sui pma ꝓductiōe qn ꝛc. Sed licet hoc vel aliud simile posset dici melius eē videt negare casum de reproductione. Nam. D. S. tenet quarto dist. 44. q. pma. ar. pma q̄stiuncula. 2. ad pmū: Et quolibe. quarto: ar. 5. ꝛ in summa cōtra gentes lib. quarto. cap. 18. ꝛ in prima ad corinthios cap. 15. successiuum reproduci implicare cōtradictionē. ¶ Et si arguas hoc nō īpedire bonitatem ꝯñe. Nā passim admittunt casus simplr̄ impossibiles ꝯñtijs remanētib' bonis. ¶ Ad hoc dicit ꝙ casus impossibilis est duplex. Quidam ē indifferēs ad añs ꝛ ꝯñs bone ꝯñe: vt si posito casu ꝙ homo sit equus fiat hec ꝯña/homo currit ergo homo mouet: ꝛ tales casus bñ pñt admitti. Alij vero sunt ex quibus immediate seqtur añs verum ꝛ cōsequēs falsum: ꝛ tales nō debent admitti. Nā isto modo ꝯña bona posset reddi mala. Pz/qa hec ꝯña ē bona homo currit/ergo rationale currit: ꝛ tamē si admittatur ꝙ homo nō sit rationalis: ita ꝙ hec sit vera/nullus homo est rationalis scdm significationem quam habet/daret añs verū ꝛ ꝯñs falsum. Cum ergo exppositio data fundet in hoc/ꝙ p̄sens/p̄teritum ꝛ futurū/vt sic nō possint coincidere non debet casus admitti. Dr̄ vt sic qa res q̄ est p̄terita/bene potest esse futura quādo ē pmanens nō tamē ipsa p̄teritio pōt esse futuritio/sicut nec hō equus. Et si dicas contra: quia instans qd ponitur reproduci nō ē res successiua. Dr̄ sufficere eē ī fin rei successiue: p̄sertim cū nō possit reproduci absq; reꝓductione rei cuius est terminus.

¶ Sed cōtra hoc replicat/pono casum ꝙ sortes nūc sit ꝛ cōseruetur a deo destructo omni tempore/tunc casus ē possibilis ꝛ ꝯñs supradicte ꝯditionalis ē verū ꝛ nō ꝯñs ergo solutio nulla.

¶ Ad hoc respōdet' dupliciter. Primo negando casum: sumēdo tempus large secūdum ꝙ duratio rei potest dici tempus. Nam sic casus implicat simpliciter ꝛ ex suppositione Simplr̄: quia ipsemet deus ē tēpus quod nō potest non esse. Ex suppositione: quia ex quo ponis ꝙ de' cōseruet sortem opz sortē hr̄e durationē/

alioquin nõ esset. Concedo tamẽ q potest omnis alia creatura a sorte anihilari: et tũc posset dici sortẽ et suam durationem distingui rõne tñtum. ¶ Secũdo dici põt/ q ibi instãs stat p vero vel imaginario. ¶ Sed dices cõtra/ergo p̃fata exponibilis erit vera: in casu q sortes immediate post hoc desinat esse et ego imaginer illum esse: p̃ns est absurdum/ergo et solutio/p̃ña vero tenet/ quia tũc est verum dicere/sortes immediate post hoc in instãti imaginario erit. ¶ Ad hoc negat̃ seq̃la: et ad pbationem dicitur/q nõ est sensus q sortes imaginarie sit in instanti imaginario: q̃ sensus p̃supponit̃ in pbatiõe: sed q sortes realr extra nihil sit in mẽsura q̃ solum hẽt esse p imaginationem.

¶ Cõtra eũdem modum exponẽdi arguit̃ scdo/si talis modus exponẽdi esset rectus/due cõtrarie põt dari vere: p̃ñs est impossibile: igitur et añs: p̃ña p3: iste põt dari vere/omnis homo immediate post hoc erit niger: omnis homo immediate post hoc nõ erit niger: et sunt cõtrarie vt notum ẽ: igit̃. Prima ps añtis p3/in casu quod solus sortes sit et solus sit futurus: et diuisa hora futura p ptes pportionales minorib⁹ terminatis versus hoc instans sit niger in qualibet pte pari: et albus i qualibet pte impari: et ambe sunt vere. Affirmatiua p3: bñ valet/oĩs hõ post hoc erit niger/et nullũ erit dabile istãs post hoc: q̃n inter illũ et hoc oĩs hõ sit niger q̃ omnis homo immediate &c. Si dicas prius esse descendẽdum/admitto: sed eadẽ ẽ difficultas/signato sorte. Negatiua eodem modo pbari potest. Nam bñ valet/iste hõ (signato sorte) immediate post hoc non erit niger: et nullũ erit instãs: &c. Et has ãbas pbo veras. Primã sic/iste hõ post hoc in aliq̃ istãti nõ erit niger q̃ iste hõ post hoc nõ erit niger. Et scdã p3 ẽt/quia dato q̃uis istãti post illud demõstratũ ẽ verũ dicere q ante illud in aliq̃ instãti sortes nõ erit niger. ¶ Pro hui⁹ argumẽti solutione sciendum logicos communiter asserere ly post hoc et ly ante posse sumi dupl'r. Uno mõ vt includãt aliquod categorematica ita vt ly post hoc tantum valeat sicut in aliquo tempore vel in instãti post hoc. Consimiliter dicit̃ de ly ante hoc. Alio modo sumitur pure sincategorematice. s. vt nil tale includat̃. His admissis siue pprie dicta sint siue nõ.

¶ Ad argumẽtum negat̃ p̃ña: et ad pbationem cõcedi tur prima ps añtis/et negat̃ scda: s. ea esse p̃rias. Nam in vtraq̃ includit̃ vna pticularitas in ly post hoc: et affirmatur in ambabus: et sic cõcedo ambas esse veras/ in casu dicto. Sed nõ ẽ contra p̃dicta. Si vero ly post hoc sumat̃ secundo modo etiam negat̃ p̃ña. Et ad pbationem negatur prima ps añtis: nam negatiua est falsa. Et ad pbationem nego suppositũ. s. q ly post hoc includat ly instans: sed illa negatio deb3 negare vl'iter nulla pticularitate p̃intellecta inter ly immediate: et ly post hoc. Et potest intelligi hec distinctio in hac ppositione/adam necessario nõ fuit. Nam poteris fingere hunc sensum/adã aliqñ necessario non fuit/qui erit verus: et tũc nõ erit cõtraria huius/adam necessario fuit: immo ambe sunt vere. Si vero sumatur in sensu proprio quẽ in rigore facit/equipollet huic/adam impossibiliter fuit: Et quando dictiones dicte tenẽtur primo modo dicũtur teneri aduerbial'r. Quãdo vero secũdo mõ dicũt̃ stare ppositional'r: et ob hoc esto caut⁹ in assignãdis oppõnibus in ppositionib⁹ istis quãdo tales dictiones tenẽtur aduerbial'r. Et habebis hinc cõtradictoriam huius/nullum erit instans post hoc/ quin inter illud et hoc sortes sit niger nõ esse istam/aliquod instãs erit post hoc: et inter illud et hoc sortes erit niger/si ly niger teneat̃ aduerbial'r. Et ratio ẽ/quia ly inter includit et sic tẽpus vl instãs/q̃ nõ distribuebat̃: eo q super ipsum ferebant̃ due negatiões. Unñ oportet illud in eius cõtradictoria negari: et sic dicere/aliquod instãs erit instãs post hoc et nõ inter illud et hoc sortes nõ erit niger/q̃ facit hunc sensum/aliq̃d instans erit instans post hoc: et in quolibet instanti inter illud et hoc sortes erit niger.

¶ Cõtra alium modum exponẽdi potest fieri argumẽtum positum in. 4. lib. in tractatu de sillogismo expositorio. Uideat̃ ibi si placet.

¶ **Secundo arguitur ad idem / non valet/** michael ante quodlibet instans futurum erit: ergo michael immediate post hoc erit: et tamẽ arguit̃ per regulam: igit̃. Quod nõ valeat p3/quia si hec p̃ña q̃ hodie ẽ formata/in qua ly hoc demõstrat instãs in q̃ sumus remaneat scripta vsq3 in crastinum: cras dabit̃ añs verum et p̃ñs falsum. De veritate añtis notum est: p̃ñtis falsitas p3: q2 ly hoc nõ supponit/cum instãs demonstratum iam non sit.

¶ Ad argumẽtum d̃r: q̃n rigore sumpto añte et p̃ñte argumẽtum concludit. Unñ dicit̃ q in p̃ñte debet dici sic/q̃ michael ante q̃libet instans futurũ post hoc erit signato eodem instãti quod in añte demõstrabat̃. Uel dicit̃ q ly hoc nõ debet poni in añte/sed sic debet dici/ michael immediate post instans quod ẽ p̃sens erit. Et in hoc sensu sumit̃ in exponẽtib⁹ de ly icipit. & dẽsinit: 3 cõiter ponatur ly hoc.

¶ Questio. 47.

Circa ea que dicta sunt de instãtibus inceptionis et desitionis rerum/querit̃ an sint vera? Et pbat̃ q nõ: quia tunc sequeretur deũ gloriosum habuisse primum instãs sui eẽ/p̃ns ẽ hereticum/ergo añs ẽ impossibile. Cõsequẽtia vero p3: i primo instãti in quo tempus incepit/fuit verum dicere/ in isto instanti deus ẽ: et nõ immediate ante hoc instãs deus fuit: q̃ &c. Et de p̃ma pte notum ẽ: scdã vero pbat̃ q2 nullũ tẽpus nec instãs fuit ante instãs demõstratũ: et ẽ negatiua igitur.

¶ Ad q̃stionem respõdet̃ affirmatiue: et ad argumẽtũ negat̃ p̃ña: et ad pbationẽ negat̃ veritas scde exponentis: ẽ enim falsa: Nam ly fuit vnit p tempore vel instãti vero vel imaginario/et sic debet sumi in exponẽtib⁹ talis ppõnum: et in exponẽtib⁹ d' incipit et d' desinit. Et sic solues plura argumẽta q̃ ponit magister ockam in suo centilogio. Uide ibi.

¶ **Secundo arguitur/non valet/hoc est instans in quo deus nũc ẽ creans/** et immediate post hoc creabit/ergo hoc ẽ dei creãtis vltimum esse: et tamẽ arguitur p regulas: igit̃. Quod nõ sequat̃ p3/in casu q deus nũc nõ creet sed sit creaturus imediate post hoc datur añs verum et p̃ñs falsum/igit̃. Antecedẽtis veritas ẽ nota: falsitas p̃ñtis pbat̃. Bñ valet/hoc ẽ dei creantis vltimum eẽ: et deus ẽ vel immediate post hoc erit de⁹/q̃ hoc ẽ dei vltimũ esse: p̃ñs ẽ falsum: ergo et añs nõ minor (vt liquet) ergo maior. Et q bñ valeat patet quia ẽ sillogismus expositorius. Et si dicas/medium nõ singularizari/quod ẽ ly deus creans/apponant p nomẽ demõstratiuum et remanebit eadẽ difficultas

¶ Ad argumẽtum negat̃ minor: nam illa nõ ẽ immediate exponẽda sed p̃us ẽ resoluenda ex pte cõnotationis: vt ex pluries dictis p3. Unñ nõ ẽ idem dicere/hoc ẽ vltimum instãs hominis/et hoc ẽ hominis vltimum instans esse. Nam in casu q solus sortes desinat nunc esse per vltimum esse/prima ẽ falsa et secunda vera: nam prima ẽ immediate sic exponẽda/hoc ẽ instans in quo

non ē homo: ⁊ immediate ante hoc fuit homo. Secunda vero prius ē resoluenda ex pteritis termini hominis. Unde etiam sequitur hāc ꝯñam esse nullam/ hoc est vltimum instās nō esse sortis albi/ ergo hoc est sortis albi vltimum instās nō esse. Nam in casu ꝙ nūc sit niger/ ⁊ diuisa sequēti hora in ptes ꝓportionales minoribus terminatis versus hoc instās/ in quarum qualibz pte sortes habeat nouam ⁊ nouam albedinē/ datur añs verum ⁊ ꝯñs falsum ꝑ resolutionem ꝯñtis/ ex post tonte etiam sic arguēdo/ hoc est sortis albi vltimum instās nō esse/ ergo hoc ē albedinem habētis sortis vltimum instās nō esse/ ꝯñs ē falsum/ ergo ⁊ añs. Cōsequētia tenet: quia arguit a diffinito ad suam diffinitionem saltem quid nominis/ ⁊ ꝯñtis falsitas pz ꝑ exponētes eius. Nam scḋa exponēs ē falsa/ q̄ ē hec/ albedinem habēs sortes immediate post hoc erit/ ⁊ huius falsitas pz ꝑ descēdētes sub ly albedinem: nam nūc nulla ē albedo in sorte/ ⁊ nulla immediate post hoc erit in illo: lz bñe immediate post hoc erit aliqua. Si forsan neges cōsequētiam: eo ꝙ diffinitio nō debeat dari ꝑ acceptionem nō vnicam sed ꝑ vnicam. ℭ Cōtra ab vnico ad nō vnicam bona ē ꝯña/ ꝓsertim quādo nec determinatio nec determinabile distribuit. Ad hoc aliquis posset dicere non esse verum in proposito/ sed de hoc videat i. 4. in sillogismis ḋ incipit ⁊ desinit.

ℭ Questio. 43.

Circa ea que dicta dicta sunt de modo exponendi propositiones de incipit ⁊ desinit queritur an sint vera? Et videtur ꝙ nō/ quia nō valet/ xp̄s nūc ē/ ⁊ nō immediate ante hoc fuit xp̄s/ ḡ xp̄s incipit eē/ ⁊ tamē arguit ꝑ regulas: igit. Quod nō sequat pz: posito ꝙ nūc simus in instāti incarnatiōis: antecedēs ē verū: ⁊ ꝯñs falsum: ḡ. De veritate añtis nota ē/ falsitas ꝯñtis pz/ q̄ bñ valet/ xp̄s incipit esse: ⁊ xp̄s est deus: ergo deus incipit eē. Si forsan dicas ꝯñam esse nullam/ eo ꝙ variat appellatio ex pte de ly incipit/ eo quod ly incipiēs inclusum in ly incipit tenet adiectiue ⁊ habet diuersum substātiuum in añte ⁊ ꝯñte/ vt patere potest resoluendo ipsum.

ℭ Cōtra/ tūc forma bo sic cōsequētiam primam/ christus nūc ē ens/ ⁊ nō immediate ante hoc xp̄s fuit ens: ⁊ redibit pondus argumenti.

ℭ Ad questionem respōdetur affirmatiue/ ⁊ ad argumētum nego minorem/ illa enim ꝓpositio nō ē immediate exponēda sed resoluēda prius ratiōe illius termini/ xp̄s: eo quod ille terminus ē aliquo modo cōnotatiuus licet nō absolute. Et ratio ē/ quia humanitas i xp̄o habet modum accidētis/ eo quod aduenit enti cōpleto: nō tamē ē accidēs nec accñalr vnita: vt ꝓbat. D. S. 3. pte: vbi etiam dicit/ hāc ꝓpositionem eē falsam. s. xp̄s incipit esse. Committit etiam alius defectus/ videlicet quod ly xp̄s in exponibili p̄cedit ly incipit/ ⁊ in exponētibus sequitur ly immediate. Oportet enim vt terminus p̄cedēs in exponibili ly incipit/ in exponētibus p̄cedat ly immediate/ ⁊ qui sequit ly incipit/ debet poni post ly immediate. Hoc. añt subtilis tenet hāc eē veram. s. xp̄s icipit eē/ in. 3. Sed i hoc nō tenet nisi ab eius sectatoribus/ ⁊ defenditur a generalissimo sui ordinis in eodem. 3. sent. Dominus durādus dicit eam esse distinguēdam/ sed omnes communiter amplectūtur dictum. D. S. ℭ Sed cōtra hāc solutionem arguit/ q̄a si ipsa eēt bona/ sequeret cōsequētiam qua arguitur in hac materia ab exponibili ad exponētes vel ecōtra/ nō esse formalem: hoc nō ē dicendum: igit. Et cōsequentia ꝓbat/ q̄ si aliqua esset ꝯña formalis esset hec/ gabriel incipit esse/ ergo gabriel nūc ē/ ⁊ gabriel nō immediate ante hoc fuit/ vel gabriel nunc nō ē ⁊ immediate post hoc erit/ sed hec nō ē formalis/ ergo. Quod nō sit formalis/ patet: quia sumpta alia ꝓpositiōe cuius subiectū sit terminus singularis cōnotatiuus/ potest dari añs verum ⁊ cōsequēs falsum: ⁊ potest sumi hec/ xp̄s incipit esse/ posito quod deus assumeret nunc naturam humanam scḋm vltimum nō esse humanitatis: ita ꝙ nūc nō sit assumpta: ⁊ immediate post hoc assumeret: tūc. n. arguēdo ab exponētibus ad exponibilem nō valet. Nā scḋa ps disiunctiue ē vera ⁊ cōsequēs falsum. Quod autem tales cōsequētie inter se sint eiusdem forme pz: q̄a solum differūt penes hoc/ quod in vna ponitur terminus cōnotatiuus ⁊ nō in alia/ quod tamē nō impedit/ vt in quarto dictum ē. ℭ Ad argumētum r̄ndetur cōcedēdo ꝯñam: presertim quādo aliquis terminus p̄cedit ly incipit aut desinit. Nec multum ē nūc laborādū vt inueniatur modus quo possint exponi formalr: sufficit enim ad veritatem cognoscendam consequētiam esse materialem.

ℭ Secundo arguitur ad idem / non valet/ sortes incipit esse omnis homo/ ergo sortes in aliquo instāti erit omnis homo: ⁊ nō immediate ante illō erit omnis homo: vel sortes in aliquo instāti nō erit omnis homo/ ⁊ immediate post illud erit omnis homo/ ⁊ tamē (vt pz) arguit ꝑ regulas/ igitur. Quod non valeat/ pz quia dabit añs verum ⁊ cōsequēs falsum: ⁊ suppono in p̄senti opinionem scḋm quam hec ē falsa/ adā fuit omnis homo: ⁊ sit casus quod sortes erit cras cum multis hominibus ⁊ post cras remanebit solus/ ceteris corruptis/ tūc ꝓbo veritatem añtis sic/ illa ꝓpositio habebit vnam de presenti veram/ ergo illa est vera: ꝯña ē nota ⁊ ꝯña pz: quia postea hec erit vera/ sortes incipit esse omnis homo/ in instāti primo nō esse aliorum hominum: vt pz ꝑ exponētes. Cōsequētis falsitas pz: nam prima ps prime copulatiue ē falsa: quia sensus ē/ sortes in aliquo instanti erit omnis homo qui erit. Et idem de secunda parte scḋe copulatiue dicēdū ē.

ℭ Pro argumēti solutiōe sciēdum aliquos dicere ꝓpositiōes de incipit ⁊ desinit (quando sunt de extrinseco tempore) posse exponi immediate. Sed cōtra hoc arguit ab aliis/ quia tūc dabit añs verum ⁊ ꝯñs falsum: arguēdo ab exponentibus ad exponibilem in ista propositiōe/ sortes incipiet eē hō/ posito casu ꝙ solus sit ⁊ fuerit ⁊ sit futurus homo: Nā secunda copulatiua dādā ē vera/ cuius prima ps ꝓbat/ quia secunda nota ē/ dico ergo sic/ sortes in isto instāti (signo instās p̄sens) nō erit hō/ ⁊ hoc instans ē vel erit instās/ ḡ sortes i aliquo instāti nō erit homo. Ueritas. a. pz: quia in illo instanti est hō/ ergo in eo nō erit hō cum sit indiuisibile.

ℭ Ad hoc/ oppositum opinātes r̄ndent ⁊ bñ ꝙ in illa prima exponēti debet dici/ sortes in instāti quod erit non erit hō: vel sic (⁊ in idem redit) sortes in aliquo instanti futuro non erit hō.

ℭ Sed etiam contra hunc modum dicēdi militat argumētum factum etiam si ly instanti restringat vt dictum ē: nam etiam tūc dabit in primo casu antecedens verum ⁊ consequēs falsum/ vt aspicienti patet. Ob hoc igitur argumētum dicunt aliqui rectius esse ponere tales propositiones in esse ⁊ postea illas exponere.

ℭ Sed etiā cōtra hoc militat argumētum factum/ eo quod tunc illa de futuro est vera vt notum est: ⁊ sua ḋ inesse falsa. Patet hoc/ quia si p̄dicto primo casui addatur/ quod sortes desinat esse cras cum hominibus per vltimum sui esse/ ⁊ quod illi homines corrupti re-

nascantur: ⁊ sint eum forte post / exponentes eius erunt false que erunt he: scilicet sortes nunc est omnis homo: ⁊ non immediate ante hoc fuit omnis homo. Et sortes nunc nō est omnis homo: ⁊ immediate post hoc erit omnis homo. Nam prima pars prime copulatiue ⁊ secunda secunde copulatiue sunt false: supposita falsitate huius semper / adam fuit omnis homo. Et quidem de prima parte prime copulatiue notum est. Secūda vero pars secunde copulatiue patet / quia eius exponēs prima est falsa q̄ ē hec / sortes post hoc erit omnis hō. ¶ Ad hanc replicam respondet quidam doctor negans falsitatem scđe copulatiue / ⁊ ad ꝓbationem negat illam datam esse eius primam exponentem: sed (vt dicit) est hec / sortes post hoc erit omnis homo: qui immediate post hoc erit. ¶ Sed contra hoc replicatur ab alio doctore ⁊ recte quidem dupliciter. ¶ Primo / q̄a tunc idem signum exponibile quod ponitur in exponibili ponitur in exponentibus. ¶ Secundo quia seq̄retur hanc esse falsam / incipit esse omnis homo: in casu q̄ nunc nullꝰ sit / sed hora diuisa per partes ꝓportionales versus hoc instās in qualibet parte sit vnus homo durans precise per illam. Consequentia tenz: quia hec exponens erit falsa / immediate post hoc erit omnis homo: Nam eius prima exponens est falsa que est hec / post hoc erit omnis homo q̄ immediate post hoc erit / quia ly homo qui immediate post hoc erit / ꝓ nullo supponit / quia nullus homo signabitur qui immediate post hoc sit futurus. Unde prefatus arguens nō admittit falsitatem huius / adam fuit omnis hō / q̄ nō admisso nulla est difficultas in argumento / sed q2 propositio illa / adam fuit omnis homo potest sumi in sensu in quo dicitur falsa / dato quod ex rigore nō sit / oportet solutionem aliquam dare. Dicitur ergo quod tenēda est vna pars istius disiunctiue. s. quod illa propositio de qua arguitur ē falsa sicut sua de inesse: vel quod debz exponi apposito aliquo signo illi termino / homo vt non distribuatur pro omni homine futuro absolute sed sub disiunctione respectiue ad copule determinationem: ita vt dicatur sic / sortes nunc non est omnis homo: ⁊ immediate post hoc erit omnis. b. homo. Sed dices / ergo iam non admittis falsitatem huius / adam fuit omnis homo. Ad hoc negatur ꝯña: admitto enim illam falsam: sed dicā hanc esse veram / adam fuit omnis. b. homo. Nam liquidum est hanc fuisse veram aliquando / adam est omnis homo: ergo potest intellectus taliter formare vnam ꝓpositionem de p̄terito q̄ hoc significet vere / igitꝰ est assignanda illa: ⁊ quia intellectus etiam potest habere sensum sub quo negatur ab aliis hec / adam fuit omnis homo non ē omnino talis sensus abolēdus. ¶ Resolutorie d̄r q̄ tales ꝓpositiones de extrinseco tempore ⁊ ꝓpōnes omnes in quibꝰ ly incipit ⁊ desinit modificantur eē prius ponēdas in eē q̄ exponantꝰ. Sit tamen semꝑ cautus vt in exponētibus taliter teneantꝰ termini vt sufficiēter explicēt sensum exponibilis / non tamen negandum est omnino ꝓpositiones de extrinseco tempore posse exponi immediate / vt ex dictis patet / presertim non admissa reproductione temporis. Et sic in hac propositione / christꝰ incipit esse / duo debēt fieri prius q̄ exponatꝰ. Unū ē vt resoluatꝰ. Alterū vt ponatꝰ in eē vt clarior sit expositio: licet primum sufficiat.

¶ Aduerte hic tamen / quod in prima parte dictum est in hac materia hanc esse falsam / christus incipit eē / ⁊ exponentes vere: ⁊ sic est: sed vitium est in litera ⁊ deficit casus. Nam exponentes debent esse iste / christus in. a. instanti non fuit: ⁊ christus immediate post hoc erit / ⁊ casus est / quod humanitas christi inceperit ꝑ vltimum non esse / ita quod in instanti incarnationis fuerit verum dicere / deus nunc non assumit naturam humanam: ⁊ immediate post hoc assumet / ⁊ hoc intelligo supposito quod iste exponentes debent poni in esse non resoluendo illas sed sic / christus nunc non est (signo instans incarnationis) ⁊ christus immediate post hoc erit. Et hoc (vt pz) volui dicere in prima parte.

¶ Tertio arguitur ad idem / non sequitur / deus ⁊ michael nunc non sunt / ⁊ deus ⁊ michael immediate post hoc erunt / ergo deus ⁊ michael incipiūt esse: ⁊ tamen arguitur per regulas: igitur. Quod non valeat pz / quia in casu quod nūc michael incipiat esse per vltimum non esse / antecedens est verum ⁊ consequens falsum. Antecedentis veritas est nota: ⁊ consequentis falsitas patet. Bene valet / deus ⁊ michael incipiunt esse / ergo deus ⁊ michael sunt incipiens ⁊ incipiens esse: consequens ē falsum / quia eius vna pars non supponit: igitꝰ.

¶ Ad hoc argumētum ē duplex modꝰ dicendi. Quidam dicunt prefatam exponibilem esse veram sicut sue exponentes ostendunt. Et ad huius improbationem negant ꝯñam: arguitꝰ enim (vt dicitꝰ) ab acceptione vnica ad nō vnicam: eo q̄ negatio inclusa in ly incipit ferꝰ vnica acceptione supra ly eē in ꝯñte positū: ideoq̄ affirmant aliam eē immediate exponendam. ¶ Pro quo sciēdum (vt ipsi dicunt) q̄ quando terminꝰ ē pluralis numeri: si negatio aliqua sit cadēs sup ipsum explicite tunc dz resolui taliꝰ q̄ negatio cadat in totū vnica acceptione: vt si dicam / sortes ⁊ plato sunt non videntes debet sic resolui / sortes ⁊ plato sunt non videns ⁊ videns taliꝰ q̄ negatio totum copulatum categorematice neget ⁊ nullam ptē ꝑ se. Si vero tꝰs pluralis hēat negationem implicitam tūc opz ipsum resolui ꝑ tꝰos singularis numeri appositis duabus negationibꝰ singulis cadētibus in singulas partes: Ut si dicam / sortes ⁊ plato sunt ceci debet sic resolui / sortes ⁊ plato sunt non videns ⁊ non videns. A qua regula excipiunt ly differentes ⁊ ly incipientes / ⁊ desinentes / eo q̄ negatio inclusa in ly differētes (⁊ similiꝰ in aliis similibꝰ) cadat vnice supra copulatum implicitū: ⁊ si resoluerentꝰ caderet non vnice.

¶ Alij vero oppositum opinantur asserentes prefatam exponibilem esse falsam. Hec assertio licet communiter reiiciatur / mihi tamen verior videtur vt saltem communi modo concipiendi conformior. Quod quidem vel hac sola ratione persuadeo. Plurale nil aliud est q̄ singulare geminatum / ergo geminato singulari necesse est omne id geminari quod est de ratione significationis singularis: sed de ratione de ly incipit / in singulari est negatio / ergo talis negatio debet geminari ergo in resoluente non vnica sed duplex negatio debet poni / ergo optime resoluitur ly incipientes per ly incipiens ⁊ incipiens. Uidetur autem communi modo concipiendi contraire / dicere quod vno ente incipiente sit verum dicere / omnis entia mundi incipiunt esse / quod tamen oppositum tenentes concedunt. Sed mihi videtur meliꝰ eis fuisse ponere aliū modum exponēdi tales ꝓpositiones q̄ ꝯcedere mille absurditates ꝓpter seruādū modū positum. Dicitur ḡ tales ꝓpōnes sufficienter indicari veras vel falsas ꝑ resolutionem ꝑdictam: ⁊ veritas resoluētis ꝑ suppositionem ptium ⁊ partium suppositiones per verificationes earum: ⁊ cuiuslibꝫ verificatio per expositionē. Un

de ꝓbata ꝓpositio erit falsa/ qꝛ hec ē falsa/ deus ꝛ michael sunt incipiens esse ꝛ incipiens esse: quia vna ps predicati non supponit. Ista autem erit vera/ sortes ꝛ plato incipiunt esse/ dato quod vnū per primū eē ꝛ alter per vltimum non esse incipiat esse. Quis enim nō concederet hanc in primo instanti creationis celi/ celū ꝛ motus eius incipiunt esse: Et tamen celum incepit ꝑ primum esse: ꝛ motus per vltimum non esse: que tamē esset falsa si immediate esset exponenda/ saltem eo modo quo alij dicunt. Fateor tamen ꝓpositiones ī qb' talia verba ponunt in plurali esse exponēdas immediate/ si ponat aliqua determinatio q̄ solum possit competere ptibus subiecti simul sumptis. Nam sic cōis modus cōcipiēdi nō ꝯcipit inceptionem competere partibus ꝑ se/ sed vni respectiue ad alteram/ vt toti ꝛ cuilibet ex illis vel aliquo alio modo. Ait istam ꝯcederem veram in dicto casu. s. deus ꝛ michael incipiūt eē binari'

Sed arguē q̄ ēt ista potest exponi immediate. s. de' ꝛ michael incipiunt esse: quia ly esse est quedam determinatio que videtur determinare vnice partes ibi inclusas.

Ad hoc nego ꝯñam: ꝛ nego ly esse taliter determinare partes in communi hominum sensu: alioqn̄ hec esset falsa/ sortes ꝛ plato incipiūt esse: si ly esse taliter determinaret ptes ibi inclusas. Nam tunc vnum ꝛ idem esse deberet competere vtriqꝫ/ quod non opꝫ. Nec ꝓdest dicere/ ibi ly esse confundi/ quia dato quod cōfunderetur oporteret fieri quod dictum ē: alioquin cōfunditur vnica determinatio cum non vnica. Ah (vt communiter homines intelligunt) non refert dicere/ deus ꝛ michael incipiunt esse/ ꝛ dicere deus ꝛ michael sunt incipiens ꝛ incipiens esse. Unde resolutorie dicitur/ quod in talibus propositionibus aspiciendum est/ an tales propositiones equiualeant in comuni omniū hominum sensu copulatiuis/ dato q̄ ly ꝛ sumat complexiue: itaq̄ ab vna ad reliquam sit ꝯsequentia materialis ad minus/ ꝛ tunc earum veritas iudicanda est modo predicto: vel ꝑ reductionem ad copulatiuam. Si vero hoc non accidat/ poterit exponi immediate. Meli'. n. arbitror vt varientur modi cognoscendi veritatem/ q̄ quod diuersi modi concipiendi regulentur ꝑ vnum modum exponendi. Sufficiens enim causa in istis videtur esse diuersitas in communi intellectione. Non enim ob aliud superlatiuum potest exponi affirmatiue ꝛ negatiue: nisi quia proferens tales ꝓpositiones diuersimode potest concipere: l3 verba vel scripture nō differant materialr̄: siue sic vel sic sumant. Si vero alicui libuerit trahere potius modum ꝯcipiendi ad modum exponendi q̄ e cōtra/ poterit dicere vt alij dicūt/ sed illud potius videt̄ imponere voces nouiter ad significandum: q̄ iudicare de eis secūdum q̄ cōmuniter hominibus ipse voces significāt.

Quarto arguitur/ non valet/ sortes incipie ꝑtransire ponte: ergo sortes nūc ꝑtrāsit pontem/ ꝛ nō immediate ante hoc ꝑtransiuit pontem/ vl sortes nūc nō ꝑtrāsit pōtē: ꝛ immediate post hoc ꝑtransibit pontem: ꝛ tamē argui scdm̄ regulas igit. Quod non valeat pꝫ: in casu q̄ nunc sortes incipiat moueri supra pōtem ꝑ vltimum non eē motus/ añs ē verum ꝛ ꝯñs falsum. Ueritas añtis nota apparet. Cōsequētis falsitas pꝫ/ quia si aliqua pars illius disiunctiue eēt vera: esset secunda copulatiua: sed illa est falsa: igitur: Consequentia tenet/ qꝛ pertrāsitio est rerum successiuarū/ ꝛc ergo debet incipere per vltimum nō esse: ꝛ non ꝑ primū esse: ꝛ hoc importat secunda copulatiua igitur. Sed q̄ illa sit falsa patet: quia eius secunda pars est falsa: Pꝫ hoc/ quia hec est falsa/ sortes immediate post hoc pertransibit pontem: ꝛ hec est scda ps igitur. Minor est nota ꝛ patet maior: quia bene valet/ sortes immediate post hoc pertransibit pontem: ergo immediate post hoc itꝫ erit quod sortes pertransit pontem: consequēs ē falsum: ergo ꝛ añs. Falsitas consequentis (posito q̄ ꝑtransitio pontis duret per horam) patet sic/ si ꝯñs illud non est falsum sequitur q̄ in quolibꝫ instāti illius hore ē verum dicere q̄ sortes ꝑtransiuit pōtem: quod est impossibile. Cōsequētia tenet/ qꝛ illa de inesse ē vera in quolibꝫ instāti: ꝛ in quocunqꝫ instāti signato erit dabile ante illud vnum aliud in quo vna de ꝑsenti fuit vera/ ergo aliqua de ꝑterito erit vera in sequēti instanti. Ex quo sequitur quod aliqua de preterito est vera ꝛ non necessaria: cum in medio hore sortes possit obire.

Ad hoc argumentū multiplex ē mod' dicēdi. Quidam enim distingunt d ly ꝑtrāsire: qꝛ vel vnit in ordine ad instās vel in ordīe ad tēp'. Si p̄mum (vt dicūt) ē impꝯs sicut exponētes. Si vero vniat in ordine ad tēpus dicunt illam esse veram ꝛ sue exponētes similr̄/ ꝛ cōcedunt totam deductionem vsqꝫ ad id inconueniēs: quod adducitur. s. q̄ esset dabilis aliqua de ꝑterito vera que non sit necessaria. Nam illud non est inconueniens in illis de preterito/ quarum veritates depēdēt ab alijs de futuro/ nunc autem sic est: posito quod illa de ꝑterito dependeat ab hac de futuro contingenti. s. sortes perueniet ad finem pontis.

Sed hac solutiōe stante/ hec ꝓpō eēt cōcedēda antichristus īcipit esse. Nā ostenso toto tēpore vsqꝫ ad tps totum antichristi in isto in instāti ichoatiuo huius tēporis antichristus non est/ ꝛ immediate post hoc erit/ supposito quod ly erit vniat in exponētibus ꝛ in exponibili in ordine ad tempus. Et multa alia cum his adducuntur ab alijs que manifeste pugnāt cum communi hominum sensu. Alij igit̄ dicunt exponibilem eē impossibilem sicut ꝛ sue exponentes. Alij distingūt de ly petransire. Nam vel est idem quod totum spatium ambulare: ꝛ sic illa est impossibilis. Uel sumitur prout idem est quod moueri per aliquam partem spacij ꝛ sic est vera: ꝛ in isto sensu communiter sumitur. Et sic vltimus modus videtur mihi rationabilior primo: Nam communiter homines vocāt ipsum motum super aliquam rem transitum ipsius rei ꝑsertim qñ id quod mouet̄ ad hoc mouetur vt totū spacium ꝯpleat vel transcurrat.

Sed dices contra/ ergo ista propositio non potest esse vera/ scilicet/ sortes pertransibit pontem: consequens non est dicendum: ergo nec antecedens. Consequentia tenet: quia illa est vna de futuro que nunquam habebit vnum de presenti veram: igitur. Hoc patet: quia si potest habere/ esset ista/ sortes pertransit pontem: sed hec non potest esse vera igitur. Quod non possit esse vera patet/ quia vel ly pertransit vnit pro instanti vel pro tempore. Si p̄mum est impossibilis/ quia tunc sensus eēt/ sortes in aliquo instāti mouetur per partem pontis. Si secundum/ vel illud tempus est tota hora per quam fit transitus: vel aliqua eius pars. Non p̄mum/ quia illud tempus mensurat motum totius pontis ꝛ non alicuius partis: ꝛ tamen tu dicis q̄ ly ꝑtransire signat motum illius partis. Si scdm̄/ vel est vltima ps hore vel aliqua alia. Non vltima: qꝛ illa non ē: nec aliqua alia: qꝛ tūc ī casu q̄ sortes non veniret ad finem pōtis illa de ꝑsenti eēt vera: Pꝫ hoc: quia antequam sortes veniat ad finē pontis verū

est dicere/sortes mouetur per hanc ptē pōtis.

¶ Ad hanc replicam dicitur/quod existēte solutione data/ipsa pcedit ex falsa imaginatione. Nam pcedit/ac si hec ppositio/sortes ptransibit pontē:sumatur in hoc sensu/sortes finiet motum super pōtem/quod est falsum: Sed sensus est:sortes mouebit per aliquā partem pontis: τ illa habebit hanc de inesse/sortes mouet per istam partem pontis/ly mouetur vniēte pro toto tempore illius motus. Et si queras an ista poterit esse vera/sortes pertransibit pontem:vt ly pertransibit dicat completionem motus? Dicitur quod sic: τ sua d in esse erit ista/sortes pertransit pontem:que vera est in instāti terminatiuo motus q̄ dz terminari in linea terminatiua pōtis:in q̄ instāti ē verū dicere/sortes icipit ptrāsire pōtē: τ sortes dsinit ptrāsire pōtē quia sensus est/sortes in isto instanti incipit finire motum: τ sortes in eodem instanti desinit finire motum τ cum finis motus sit instanti in quo est vltimum mutatum esse completum/quod proprie solum respicit instans:sequitur illam copulatiuam esse veram:sicut hec esset vera gabriel nunc incipit esse τ desinit esse/si angelus crearetur duraturus tantum per vnum instans. Veritas autem illius copulatiue patet per exponentes propositionis de incipit per primum esse/τ propositionis de desinit per vltimum esse. Fateor autem propositionē apparere absurdam/eo q non sumatur in illo sensu communiter.

¶ Quinto arguitur/non sequitur/ nūc motus celi non est: τ immediate post hoc erit/ergo celum incipit moueri: τ arguitur secundum regulas igitur.

Quod non valeat patet/quia rebus vt nunc antecedens est verum τ consequens falsum. De conseq̄ntis falsitate notū ē:añtis veritas pz:quia ly nunc quando dicitur/nunc motus celi non est signat instās τ motus nō potest esse instāti: igitur pma expones ē vera: τ de scda non est dubium:igit.

¶ Ad hoc argumētum negatur maior. Et ad probationem negat antecedēs. Et ad eius probationem nego hanc esse veram/nunc motus celi non est/quia sua contradictoria est vera:scilicet/nunc omnis motus celi est. Pro quo aduerte non esse idem dicere/motus celi est in instāti/ τ in instanti est motus celi. Nam sensus prime est/quod motus celi mensuretur instanti/ τ secunde quod in instanti sit verum dicere motus celi est. Pro quo oportet meminisse illius quod in prima parte dictum est de entibus successiuis.s. q quādo aliquod diuisibile continuatiuum entis successiui est/ ē verum dicere/ens successiuum est: τ cum illd diuisibile sit in instanti/tunc erit verum dicere ens successiuū esse: τ sic ista est vera/nunc est motus celi:que licet nūc sit vera:non tamen infert motum celi esse instanti tanquā in mensura: ac proinde sua contradictoria erit falsa. Verū ē tñ q indifferēter dicim⁹/nūc mot⁹ ē: τ mot⁹ ē nūc. Sed vt denotet veritas sensu bonū erit hec diuersum modum loquendi.

¶ Sexto non valet/sortes nunc nō peccat/ τ immediate post hoc peccabit/ergo sortes icipit peccare: τ tamen arguitur p regulam igitur.

Quod non sequatur patet/quia in casu quod deus precipiat sorti vt diligat deum in vno instanti intrinseco hore (vocatur autem instans intrinsecum quodlibet instās q̄ non ē inchoatiuum aut terminatiuum hore. Nam ista duo dicuntur extrinseca. Ultra volo q sortes non diligat deum per totam horam)tunc in instanti inchoatiuo hore:antecedens est verum τ consequens falsum. Consequentis falsitas patet/falsum est dicere quod in illo instanti incipiat peccare cum possit diligere deum in instanti medio illius hore: τ tunc nō peccabit: τ per consequēs non in illo instanti incipit peccare. Veritas antecedentis probatur quoad secundam partem/quia de prima notum ē/sic:bene valet/sortes post hoc peccabit: τ non erit dabile instans post hoc quin inter illud τ hoc peccabit:igitur sortes immediate post hoc peccabit. Consequentia est nota: τ antecedens quo ad primam partem. Secunda vero patet:quia in aliquo instanti sortes peccabit/ τ non est potior ratio de vno q̄ de alio/ergo dato quolibet instanti inter illud τ inchoatiuū hore peccabit. Prima pars antecedentis est nota vt patet ex precepto. Secunda vero probatur/quia si potior ratio esset de vno instanti q̄ de alio esset quia peccabit in vltimo: sed illud non ē dabile:q2 non da ē vltimum instās cōtinuatiuum temporis: igit habetur propositum.

¶ Antequam ad argumentum respondeatur in forma/oportet videre quando sortes peccat in dicto casu. Pro quo sciendum aliquos dicere/sortem peccare in instanti terminatiuo hore. Et ratio est/quia illud est peccatum omissionis quod non imputatur vel perfecte completur:nisi quando homo se reddit impotentem ad implendum preceptum: sed nunquam sortes fuit impotens ad hoc nisi in instanti terminatiuo hore:ergo tunc primo peccauit/quia tunc primo fuit impotens. ¶ Sed cōtra hoc videtur esse:quia sortes tenebatur diligere ante instāns terminatiuum τ non dilexit ante instans terminatiuum:ergo ante illud peccauit:ergo non peccauit in instanti terminatiuo. Ob hoc aliqui dicūt q sortes peccauit in tota hora categorematice τ inadeq̄te/nō tñ adeq̄te/nec ī aliqua ei⁹ pte aut in instanti adequate.

¶ Sed cōtra hoc sic arguo/pono casum q deus dicat sorti existēti in pctō/nō pecces ampli⁹ in aliquo instāti intrinseco hui⁹ hore seq̄ntis: τ dabo tibi grām q̄ primū impleueris hoc preceptum: τ sit ita q sortes nō peccet. Quero qñ pmo de⁹ dabit sibi gratiam? nō instāti terminatiuo hore q2 ante illud impleuit p̄ceptum:non in instanti vltimo:quia illud non ē:neq3 in tota hora adeq̄te/qd sic pbo/grā incipit p pmū eē/ḡ tota pōt eē ī aliq̄ instāti/ḡ eius datio non mensurat tpe.

¶ Ad hoc posset aliquis dicere q̄ imediate añ instās terminatiuum in aliquo instanti deus dabit illi grām vt ly in aliquo instanti stet confuse tantum: τ sic datio gratie non mensurabitur tempore. ¶ Sed cōtra hoc replicatur/illa propositio est falsa:ergo solutio nulla: Añs patz per eius exponētes: nam prima ē falsa que est hec/ante instans terminatiuum deus dabit grām. Hoc patet:quia vel ly dabit vnit pro tempore vel pro instanti. Nō primum:quia datio gratie nō mēsurat tēpore. Nec scđm/q2 tale instās nō ē signabile/cum ibi stet determinate:igit̄ τc

¶ Aliter ergo videt mihi dicēdum eē. Pro q̄ sciēdū ē pzio:q lz pse actus intellectus τ volūtatis nō mēsurēt tpe quia possunt eē in instāti:tamē p accidens non inconuenit ibi interuenire tempus: p̄sertim quando est necesse q deliberatio precedat actum voluntatis: τ talis deliberatio sit cum collatione plurium rationum: vel quando oportet prius memorari alicuius preteriti:vel p̄uidere aliquod futurū vel aliquid huiusmodi. ¶ Scđo sciēdum/q lz tēpus τ motus τ oē successiuū mathematice sit diuisibile i infinitū/nō tamē phisice. Unde ē dabilis motus adeo paruus q̄ nō pōt diuidi phisice: τ similiter pars temporis aliqua dabit mens

furans illum motum quia minor non potest mensurare illum motum. ¶ Tertio sciendum quod homo in statu huius vie non potest per plurimum temporis persistere cogitans solum vnam rem: quin sibi adueniant varie cogitationes. Dicitur ergo quod in illo casu si sortes omisit implere preceptum per totam horam quod peccauit in instanti inchoatiuo temporis a deo parui vt non possit in eo elicere actum de quo erat preceptum / et illud tempus erit indiuisibile phisice / licet non mathematice: si habuit curam sufficientem ad hoc ve non obliuisceretur culpabiliter illius precepti licet alie cogitationes ei se offerrent. Si vero ante finem hore fecit aliquid quo se impossibilitauit ad preceptum illud implendum dico quod tunc primo peccauit: vel quando voluit illud impedimentum opponere.

¶ Sed contra hoc replicatur. Pono casum quod sortes habeat talem curam circa memoriam illius precepti quod semper per totam horam sit in actu cogitans illud: et quod non habeat necesse deliberare per tempus: sed quod in instanti solum possit producere actum volitionis vel nolitionis. Et hoc stante / quero quando sortes peccabit? ¶ Ad hoc respondetur quod in vltimo instanti intrinseco hore. ¶ Sed dices contra / quia nullum tale est alioquin illud esset immediatum instanti terminatiuo: et sic darentur in tempore duo instantia immediata: quod est impossibile.

¶ Pro huius replice solutione sciendum quod instantia sunt duplicia. Quedam enim sunt instantia temporis continui. Alia vero temporis discreti. Et de primis verum est esse impossibile duo instantia esse immediata. Nam dato opposito sequeretur continuum componi ex indiuisibilibus / quod est impossibile. Instantia vero temporis discreti bene sunt immediata. Nam tale tempus componitur ex multis instantibus / sicut numerus ex multis vnitatibus: vt doctor sanctus dicit in multis locis. Tunc dicitur quod si sumatur sola actio intellectus et actio volutatis secundum se vt sumitur in replica: et secundum mensuram sibi proportionatam mensurantur instantibus non temporis continui sed discreti: et talia instantia simul non coexistunt instantibus temporis continui / sed bene temporis partibus: ita quod vnum instans temporis discreti / potest coexistere vni diei temporis nostri: ac proinde sicut partibus temporis non repugnat eas esse immediatas: ita nec illis instantibus repugnat.

¶ His habitis / ad argumentum respondendo in forma negatur maior. Et ad probationem negatur antecedens. Et ad probationem negatur veritas exponentis secunde. Nam siue vniat ly peccabit pro instanti temporis continui / prout dixi in prima solutione: siue pro instanti temporis discreti illa exponens vbi ponitur ly immediate erit falsa: vt patet exponendo illam ratione de ly immediate. Et sic dicitur quod sortes peccabit in vno instanti temporis discreti quod erit immediatum instanti terminatiuo hore: et illo erit verum dicere: nunc sortes incipit peccare.

¶ Septimo / non valet / michael nunc non

est / et immediate post hoc erit / ergo michael incipit esse: et tamen arguitur per regulas: igitur et cetera. Quod non valeat patet / in casu quod nunc non sit michael / sed illum producat deus in hora sequenti subito: idest non in instanti aliquo determinato / et intrinseco hore: neque in aliquo tempore adequate / sed inadequate: ita vt non possit dari tempus quantumcumque signetur aliquod paruum tempus in quo adequate producatur. Et quod tunc antecedens sit verum patet: et pono quod simus in instanti inchoatiuo hore: et quod deus in isto producat gabrielem: et arguo sic / deus potest producere michaelem immediate post gabrielem: subito tunc antecedens pro vtraque exponente est verum: igitur et cetera. Consequentis vero falsitas patet: quia si talis angelus incipit esse queritur in quo instanti incipit: vel in aliquo instanti inchoatiuo hore / et hoc non: quia est res permanens / et non potest incipere nisi per primum esse / neque in aliquo alio / quia quocunque dato ante illud fuit. Hoc patet: quia si non fuit ante illud et in illo est / ergo incipit esse in instanti: igitur non subito quod est contra casum. Si forsan dicas illum incipere esse in instanti terminatiuo hore. Contra / volo quod tantum duret angelus ille per horam et anihiletur in fine hore.

¶ Ad hoc argumentum communiter dicitur regulas pati instantiam admisso casu posito. Alij aliter hoc intendunt dicentes regulas non habere verum quando dextro. r. inceptio rei non mensuratur instanti / sed tempore. Vnde dicunt hanc consequentiam non valere / hoc lignum diuidetur: et nunc non est diuisum / ergo incipit vel incipiet diuidi: casu posito quod in tota hora sequenti hoc lignum diuidetur ita quod in instanti terminatiuo hore sit actu diuisum / et nullo modo ante.

¶ Sed pro argumenti solutione est notandum quod secundum doctorem sanctum et veros philosophos celsus primus est impossibilis. Et ratio est / quia productio angeli non potest mensurari tempore sed instanti. Nam cum eius essentia nullas habeat partes sed sit omnino indiuisibilis / non est intelligibile talem essentiam mensurari / mensura habente partes: alioquin mensura et mensuratum non erunt homogenea. ¶ Sed dices contra / ergo deus non potest producere vnum angelum immediate post alium / consequens est falsum ergo et antecedens. Consequentia probatur: quia talis productio non mensuratur tempore per te nec in instanti: quia nullum tale est signabile. Quod si neges / signetur: et sit. a. sic arguo / inter. a. et instans productionis primi angeli mediat tempus / ergo non immediate post primum est secundus productus. Consequentis vero falsitas patet: quia absurdum videtur dicere / quod si deus produxit vnum angelum necessario debet expectare transitum temporis vt alium producat.

¶ Pro huius replice solutione sciendum quod ly immediate sumitur multipliciter. Vno modo categorematice: et sic aliqua se habere immediate / aliquando idem est quod eorum vltima esse simul: et sic dicitur ignem esse immediate post celum lune. Aliquando idem est quod aliquorum vltima esse vnum: et sic dicimus quod pars temporis immediate succedit parti temporis. Aliquando idem est quod duo esse sine medio actuali: et isto modo si esset vacuum inter celum et terram illa corpora essent immediata. Si vero ly immediate neget medium possibile / illa est propositio falsa. ¶ Alio modo ly immediate sumitur sincategorematice / et hoc dupliciter. Vno modo vt attribuitur rebus permanentibus vel successiuis: et sic sumitur exponibiliter: et debet exponi sicut supradictum est: et sic dicitur quod non est possibile vnum angelum immediate produci post alium: sumpto ly immediate exponibiliter. Hoc probatur / quia sequeretur ipsum esse productum in aliquo instanti: et in nullo instanti esse productum: quod manifeste implicat contradictionem. Et loquor de angelo vno determinato in presenti. Dico hoc / nam si admitteretur esse possibile deum producere in qualibet parte proportionabili hore sequentis vnum angelum / tunc ista esset vera / immediate

Post hoc erit angelus/ista existente falsa/angelus erit immediate post hoc. Dixi si admitteret̃ nã tenẽdo esse impossibile in finitum posse esse/nõ facile apparet qđ rectius negaretur vel illa productio in qualibet parte proportionali/vel illa admissa q̃ angeli creati nõ possint cõseruari. Sed hec tanquam ad argumẽtum nõ p̃tinentia omittãtur in presenti.

¶ Dicit ergo amplius/quod duo angeli non possunt esse immediate primo vel secũdo modo/q̃ nõ sunt quãti.

¶ Dicitur vltra deum posse facere vnum immediate post alium tertio modo. Vñ ad replicam nego cõñam/⁊ ad eius ꝓbationem do secundum: ⁊ ad eius ꝓbationem nego añs ⁊ signo. a. instãs. Et ad ꝓbationẽ nego quod inter illud instãs ⁊ aliud mediet tempus: immo talia instãtia sunt immediata: eo q̃ nõ sint instãtia temporis continui: sed euiternitatis vel temporis discreti. Et sic cessant omnes obiectiones que hic possint fieri ⁊ fiunt ab aliis: que certe ducũt eos ad ꝓpositiones concedẽdas que sic videntur medio carere in sua falsitate/sicut ly quodlibet ẽ vel nõ ẽ in sua veritate: Possunt enim cõcedunt oppositum. s. vnum angelum posse ꝓduci immediate post alium in sensu negato: tenẽtes aliquem angelum posse esse in vna hora ⁊ in nullo instãti illius hore/⁊ quod angelus erit/nec incipiet esse: ⁊ qui nec est nec erit in aliquo instãti. Et vltra/ quod aliquid adeo cito corrumpetur sicut ꝓducetur: quod nec desinit, nec desinet esse/nec erit in aliquo instanti.

¶ Illud vero dictum eorum scilicet prefatam expositionem nõ deseruire rebus quarum inceptio vel desitio est in tempore verum est. Nec primum dictum ẽ reprobatum nisi quo ad casus admissionem. Et quod aliud sit verum p̃z/quia hec fuit vera in principio creationis lune/incipit totus motus lune esse. Et loquor/ac si tales ꝓpositiones tunc fuissent formate. Et consimiliter dicendũ est de illa/incipit lignum diuidi: si loquamur de diuisione totali durante per horam. Et de aliis similibus.

¶ Octauo nõ sequitur/sortes in hoc instanti incipit eẽ/& sortes in hoc instanti est: ⁊ nõ immediate ante hoc fuit/vel sortes nunc non est: ⁊c. ⁊ tamẽ arguitur per regulas igitur. Quod non valeat patet in casu quo sortes non incipiat esse sed fuerit ⁊ nunc sit Cõsequẽtis falsitas liquet: ⁊ añtis veritas ꝓbatur: bene valet/sortes incipit esse in hoc instanti: ergo sortes in hoc instãti incipit esse: ⁊ antecedẽs est verum ergo ⁊ consequẽs. Veritas añtis p̃z. Bene valet/sortes nũc est in hoc instanti: ⁊ non immediate ante hoc fuit in hoc instanti: igitur sortes incipit eẽ in hoc instãti.

¶ Ad argumẽtum hoc respõdetur negãdo maiorem. Et ad eius ꝓbationem negat̃ veritas añtis: ⁊ ad ꝓbationem negatur cõñquẽtia: nam variatur appellatio ex parte illius determinationis: eo q̃ in cõseq̃ẽte denotatur inceptionem simpliciter. i. secũdum substãtiam conuenire sorti existẽti in instanti demõstrato: ⁊ in consequẽte denotat̃ solũ quod sortes incipiat esse in illo instanti in quo antea nõ fuerat: ⁊ ob hoc multũ refert dicere sortes in isto loco incipit esse: vel sortes incipit esse in isto loco. Si vero proferens propositionem non faciat vim in hoc quod determinatio precedat vel sequatur distinguenda est penes hoc quod determinatio potest determinare ly incipit vel ly est/licet in rigore dicendum sit vt dictum est. Si autem determinatio mediet inter ly incipit ⁊ ly est/bonum erit apponere distinctionem dictam. Exemplum patet hic/sortes incipit in hoc loco esse.

¶ Dicitur ergo resolutorie ad argumentum exponibilem esse falsam sicut ⁊ exponẽtes. ¶ Sed cõtra hoc arguitur. Si dicta essent vera/sequeretur hanc eẽ veram/sortes moritur in isto loco/signato loco in quo nunc est/ ⁊ in quo non immediate post hoc erit/manens tamen semper/cuius consequens est falsum/ergo ⁊ dicta. Consequentia sic patet/bene valet/sortes desinit viuere in isto loco: ergo sortes moritur in isto loco: ⁊ antecedens est verum ergo ⁊ consequens. Consequentia vero patet/hec consequentia est bona/sortes desinit viuere/ergo sortes moritur: ergo ⁊ illa: ⁊ antecedens est verum ergo ⁊ consequens. Consequẽtia vero tenet/quia si aliqua consequẽtia est bona ⁊ idem addatur in antecedente ⁊ consequente illa restabit bona: igitur.

¶ Ad replicam hanc multi concederent consequẽtiam concedentes idem esse sortem mori in isto loco/⁊ ipsum desinere viuere in isto loco. Ubi determinatio determinat ly viuere. Hoc tamen communi modo loquẽdi ⁊ cõcipiendi repugnat. Unde ad replicam negatur cõsequẽtia. Et ad probationem negatur cõsequẽtia. Et ad probationem etiam negatur consequẽtia. Et ad probationem dicit/illam regulam eẽ veram si proprietates logice saluentur: quod in presenti nõ fit/eo quod varietur appellatio/ꝓpter quod non valet/si homo est risibilis ergo homo est sensibilis/ergo si homo per se primo est risibilis homo per se primo est sensibilis. Dicitur ergo quod in communi locutione quãdo dicitur/sortes mortuus est hic vel ibi: in ly mortuus includitur quod sortes desinit viuere hic vel ibi: ille tamen determinationes non debent determinare ly viuere/sed ly desinit. Nam sensus est quod sortes existens hic vel ibi desinit viuere absolute: ⁊ iste sensus debet sumi in communi locutione: siue determinatiões ponantur post ly mortuus: siue ante: q̃ sic hẽt vsus. Vñ dr̃ hispane. Siluestre dexo d biuir en seuilla/y se fue a biuir ala cibdad de cordoua. Ob hoc tamẽ non diceremus hispane/siluestre murio en seuilla y se fue a cordoua: Et sic non est necesse concedere propositiones innumeras quas alij concedunt in hac materia.

Nono arguitur/iste contradicunt/incipit esse homo: ⁊ nullus homo incipit esse: ⁊ tamen ambe sunt vere si modus exponendi esset bonus: igitur. Maior videtur nota: sed minor probatur: in casu quod nullus homo sit sed diuisa hora sequente per partes proportionales: in qualibet parte sit vnus homo ambe sunt vere: igitur. Quod ambe sint vere patet/⁊ primo de prima. Bene valet/nunc non est homo: ⁊ immediate post hoc erit homo: ergo incipit esse homo. De secunda p̃z: quia hec est falsa/homo incipit esse: & alia est vera: cum sit sua verissima contradictoria. Quod autem illa sit falsa notum est: cum nullam descẽdẽtem habeat veram. Si forsan dicas eas non esse contradictorias/eo quod in vna terminus vnus distribuit̃/ab signum speciale confusionis ⁊ non in alia stat confuse post tale signum. ¶ Contra hoc/q̃ hec ꝓditio communiter iam nõ ponitur: ergo ob huius defectum nõ desinunt esse contradictorie.

¶ Ad argumentum bene responsum est vsq̃ ad replicam: ad quam respondetur dupliciter. Primo/q̃ non totaliter tollitur sed reducitur ad alias: eo quod ly incipit includit vniuersalitatem quando affirmatur ꝓut fit in primo: ⁊ sic stat in ordine ad ly homo stans cõfuse: ⁊ sic oportet vt in negatiua mutetur in particularitatem stãtem determinate: quod nõ potest fieri/nisi

si dicat sic/non incipit esse homo et sic in idem redeunt ambo dicta. ¶ Secundo dicitur necesse esse illam conditionem (vt iacet) manere: eo quod non omnis terminus confundens alium includit vniuersalitatem. Nam si dicam ignis appetit locum sursum/ly locum stat confuse: et tamen non includit vniuersalitatem: et si illam fingas ego etiam sustinebo in hac esse vniuersalitatem. s. homo currit/quia necessario infert hanc/homo est/et homo qui est currit/vbi ly et/est vniuersalitas. Sed hoc dimisso arguitur/contra/ dicendo sic/non incipit esse homo ambe sunt dabiles falsi in casu quod solus vnus homo est quo fuerit multi alii homines qui nunc desinant esse et maneat/et sit verbi gratia sortes/tunc de falsitate affirmatiue notum est/negatiue vero falsitas sic probatur. Sua contraria est vera: ergo illa est falsa. Consequentia est nota: et antecedens patet/quia hec est vera/omne incipiens esse omnis homo/est: et est sua contraria igitur. Quod sit vera probatur: quia eius ascendens est vera. Bene enim valet/hoc incipiens esse omnis homo/est: et non est aliud incipiens esse omnis homo nisi hoc/ergo omne incipiens esse omnis homo/est.
¶ Si forsan dicas eas non esse contrarias/contra illa negatiua habet contrariam et non aliam nisi illam/etc.
¶ Ad argumentum bene responsum est vsque ad hoc vltimum. Pro quo ponitur regula.

¶ Nulla propositio de ly incipit vel desinit in qua terminus communis non precedit talia verba potest habere contrariam. Hec propositio sic probatur/quia vt in tali propositione nil aliud nisi preponere illi negationem/et sic dabitur contradictio/vel illud verbum vtrobique manet affirmatum: et tunc manebit eadem vniuersalitas et eadem particularitas in ambabus. Si vero negentur talia verba vtrobique: manebit idem inconueniens vt patere potest exponentes talium propositionum aspicienti: et sic tales propositiones nec erunt contrarie nec subcontrarie. Si vero termini precedant verba/secus erit.

¶ Decimo arguitur ad idem/ iste contradicunt/sortes incipit esse angeli homo/et sortes non incipit esse angeli homo/et tamen ambe sunt vere/in casu quod sortes sit in hoc instanti inchoatiuo hore: et nullus angelus nunc sit: sed tamen diuisa hora per partes proportionales minoribus terminatis versus hoc instans in qualibet producatur vnus angelus possessurus sortem/igitur. Quod contradicant patet/quia habent conditiones secundum quod oportet in his exponibilibus: igitur. Quod autem sint vere probatur exponendo affirmatiuam: et descendo copulatiue in negatiua sub ly angeli sic sortes non incipit esse angeli homo/ergo sortes non incipit esse istius angeli homo/et sortes non incipit esse istius angeli homo: et sic de aliis. Et quod iste sint vere patet per falsitatem suarum contradictoriarum: et earum falsitates patebunt per earundem expositionem.
¶ Ad argumentum hoc negatur secunda pars antecedentis. Et ad probationem negatur descensus. Non enim licet descendere sub li angeli. Et quia est acceptio vnica: et quia non est eius veritas mensuranda per descensum/sed per expositionem.
¶ Dicitur aduertendum quosdam negare non debere fieri descensum sub partibus acceptionis vnice. Nam (vt dicunt) propterea negant hanc propositionem/brunellus hominis currit non potest aliter probari nisi per singularia de ly hominis.
¶ At vero licet in hac propositione et in aliis quam pluribus liceat descendere de per accidens non tamen de per se/ vt alibi dictum est/non tamen in prefata propositione de ly incipit et in aliis quam plurimis. Unde quidam doctor tenens prefatam opinionem in primo trac. postea in code/et in quarto libro fatetur se credere quod respectu de ly immediate consequentia non tenear ab vnica ad non vnicam/eo quod sub determinatione non liceat descendere in vnica: bene tamen in non vnica. Unde aperte constat hoc quod est posse descendi in vna et non in alia non prouenire ex parte de ly immediate cum vtrobique ponatur/sed quia vna est acceptio vnica et non in alia.
¶ Sed aliquis posset contra hoc arguere et bene sic/probans quod sub omnibus partibus acceptionis vnice sit licitum descendere ad minus quando stant personaliter/hoc modo: omnis talis terminus aut supponit determinate/aut distributiue/aut confuse tantum aut collectiue. Si primum/ ergo accipitur pro suis inferioribus disiunctiue. Si secundum copulatiue. Si tertium disiunctim. Si quartum copulatim/ergo licet descendere predictis modis. ¶ Ad hoc respondetur negando consequentiam. Nam non est inconueniens terminum aliquem sumi pro suis inferioribus taliter quod non liceat illa demonstrare/eo quod in tali demonstratione variantur proprietates. Probatur hoc ex communi doctrina logicorum dicentium ly hominem supponere confuse tantum in hac propositione/cognosco hominem/sub quo nullo pacto licet descendere/eo quod necessario variabitur appellatio: vt intuenti patet. Et quidam doctor tenens ly hominem supponere simpliciter tenetur etiam negare consequentiam/eo quod tenear sub determinatione accepta vnica non licere descendere quando ponitur ly immediate.
¶ Et si dicas me dixisse in prima parte posse sustineri ly hominem stare simpliciter: Respondeo verum est non tamen in primo gradu sicut prefatus doctor intendit: sed in .2. vel .3. Et confirmatur hec solutio: quia si dicam/animal est omnis homo/secundum omnes ly homo distribuitur/et tamen non licet descendere copulatiue: igitur etc. Prima pars antecedentis est nota: et secunda probatur: quia si licet/quero abs te que erit differentia in descensu quando ly omnis efficitur pars extremi et quando non efficitur? Sed queres dicens/qualiter ergo explicabitur acceptio qua accipitur ly homo pro suis significatis copulatiue? Ad hoc respondetur quod accipiendo illam propositionem in hoc sensu/animal est aliquid de quo omnis homo verificatur ita vt ly homo non sumatur copulatiue respectiue ad subiectum sed respectu illius transcendentis. Et pro hoc vide quoddam argumentum in primo tractatu in contradictoriis.
¶ At vero contra principalem solutionem replicatur sic/dicte propositiones non sunt contradictorie: ergo solutio nulla. Consequentia est nota: et antecedens probatur: quia acceptio vnica non manet eodem modo in ambabus cum in affirmatiua ly angeli stet confuse tantum: et in negatiua distributiue: eo quod sequatur negationem negantem.
¶ Pro huius replice solutione sciendum quosdam tenere acceptionem vnicam debere stare diuersimode in contradictoriis. Alii vero oppositum affirmant. Et si hoc intelligatur sic. s. quod quando pars acceptionis vnice formaliter in vna non distribuitur/debet in alia distribui formaliter. Predicte opiniones sunt sibi inuicem aduerse et prima falsa est et secunda vera. Si vero intelligatur partes talis acceptionis debere stare diuersimode formaliter vel virtualiter non opponuntur inter se: presertim vocando terminum stare virtualiter distributiue quando ex se infert propositionem vbi terminus taliter stat. Sed quia communiter ponuntur conditiones in oppositionibus vt seruentur formaliter/ideo melius videtur mihi dicere oportere partes talis acceptionis stare eodem modo vt in primo tractatu dictum fuit. Nam si ad suppositiones virtuales esset aspiciendum non haberetur doctrina certa nec efficax: cum ea que reperiuntur in virtute possint infini

tis modis variari. Amplius tenēdo hanc opinionem sequitur q acceptio vnica debet diuersimode stare oportet incidere in hoc inconueniens: scilicet quod supra eundem terminum cadant duo signa: vtz. s. affirmatiuum / et negatio negās et q talis terminus stat distributiue: Hoc pz p tenētes pfatam opinionem: et cōcedētes has esse cōtradictorias. s. equus hominis currit: quilibet equ9 cuiuslibz hominis nō currit: affirmantes q ly hominis in negatiua stare distributiue: qualiter etiam staret si nō poneretur ly cui9libet: et hoc secundum eos vt pz ex dictis eorum: Sed hoc oritur ex eo q cōcedūt ly cui9libet posse nō effici ptem extremi remanēte acceptione vnica: quod est impossibile: nisi vnica conuertatur in nōvnicā. ¶ Ad argumētū negat añs: et ad pbationem negat ly angeli stare distributiue: eo quod ly nō nullatenus cadat super ipsum: eo q (vt dictum est) sit acceptio vnica: lz ly angeli precedat ly homo: nā ptecedit alius rectus. s. ly incipiēs. Multa alia hic possēt agitari oppositiones respiciētia. s. an istis exponibilibus reperiatur oppositio secūdum legem tātū / quod multi negāt esse possibile / eo quod cōditiones ponant pp̄ter leges. Vñ si alique ppositiōes seruāt leges seruabūt (vt aīūt cōditiōes) et econtra: affirmātqz hoc asserētes nō sufficere ad hoc quod alique propositiōes sint opposite aliqua oppositione q tales ppositiones seruēt legem illius oppositionis: sed opz vt seruēt legem secūdum tenorem cōditionum vñ reincidūt in idquod reprobāt: Nam si sine cōditionibus seruāt legem ad quid opz seruare illam fm tenorē cōditionum. s. ex. vl cōditionum. Si dicas / ad hoc q repugnēt intrinsece et nō ex eo q componūt ex illis terminis vt istis: Ita similiter et ego potero dicere q opz vt seruēt tales cōditiōes quas tu dicis nō requiri. Amplius multe ppositiōes seruabūt legem cōtradictoriarum absqz eo q pticipēt in extremis / et absqz eo q vna sit affirmatiua omnino et alia oio negatiua: quare ḡ ponis eē necesse ppōnes oppositas pticipare in extremis? Sed de his satis / quia parue vtilitatis sunt.

¶ Questio. 49.

Circa ea que dicta sunt de ly differt / q̄ritur an recte dicta sint? Et videtur q non / in ter alia dictum est in istis ppositionibus tantum duo genera reperiri: hoc est manifeste falsum: igitur. Mā pz: ista ppō ē de differt. s. sortes differēs a leone nō ē: et tñ nō ē alicui9 ordinis eoz q̄ in prima pte posiłisunt: igitur.

¶ Ad hoc negatur secunda pars antecedētis. Et ad pbationem / toto añte cōcesso / negat ɔñs. Et ratio est / quia illa nō est exponibilis: sed eius veritas aut falsitas attendenda ē penes extremorum suppositionem: vt innuit in fine huius materie in p ma pte. Et quādo dicit ibi dē tales ppositiōes nō eē immediate exponēdas / sed debere ptius descēdi: nō itelligas ita vt facto descēsu exponāt: sed vt ibi dr descēdentes debēt iudicari p extremoz suppositionē: et eorū suppōper expositionem:

¶ Secundo arguitur / non valet / ens est et omne ens est: et a. ens non est ens / ergo. a. ens differt ab ente: et tamē arguitur p regulas / igit. Quod nō valeat pz / quia antecedēs ē verum vtliquet. Et falsitas ɔñtis pz: bene val3. a. ens differt ab ente / ergo. a. ens ē nō ens: ɔñs ē falsum / ḡ et añs.

¶ Ad argumētum duplex ē modus dicēdi. Quidam respondēt ad illud negando maiorem. Et ad ei9 pbationem negant ɔñtis falsitatem. Et ad eius pbationē negant ɔñam dicentes ibi argui a confusa ad determinatam. Nam asserunt illam confusam ibi habere suam vim: saltem respectu vniuersalitatis / seu negatiōis incluse in ly differt / q̄cquid sit de ordine eiusdē cōfuse ad distributionem de ly ente.

¶ Alius modus communis et verior (vt credo) dicit illam confusam non habere ibi suam vim: et ideo ꝑus ē descēdum sub ly ens disiunctiue q̄ talis ppō exponatur. Consequētis vero falsitas psuadetur sic / bñ valet. a. ens differt ab ente / ergo differēs ab ente ē. a. ens ɔña tenet dare. Ultra / differēs ab ente ē. a. ens: et nullum differens ab ente differt ab ente / quin illud sit ens / ergo omne differens ab ente ē ens. Consequens est manifeste falsum: ergo et añs: non secunda pars / ergo p̄ma: igit: et c.

¶ Tertio arguitur / non valet / plato possibiliter est: et plato possibiliter ē: et plato plr non ē plato ergo plato plr differt a platone: et tamē arguit p regulas: igit. Quod non valeat pz / supposito q nō sit absolutio a tēpore in de ēesse tertie exponentis. Nā tūc añs ē verū vt notū est: ɔñtia vero falsitas pz p falsitatem sue de inesse.

¶ Ad argumētum hoc simile est duplex modus dicēdi. Quidam siquidem asserunt prefatam exponibilem posse subsistineri veram et falsam: veram quidem si exponatur vt dictum est. Falsa vero erit si detur tertia exponens p copulam contradictoriam sic. s. plato impossibiliter est plato.

¶ Alius mod9 et verior dicit talem ppositionē prius debere poni in esse: eo quod ly plr p̄cedat: ac ꝑinde nō negatur. Et idem dicendum esset dato q ly possibiliter sequeret / quia sumeret in eodem sensu cum p̄dicto nisi dedita opera poneret: vt alius sensus in ea fieret. Et idem dicēdum ē de ista / sortes differt a platone. s. q debet poni in esse immediate. Si tamē modus ēēt vniuersalia vt ly implr et ly necessario / bñ possent ppositiōes vbi sūt ille modi immediate exponi. Unde hec / sortes necessario differt a deo: pōt sic exponi / sortes necessario est: et deus qui necessario ē ē deus: et sortes necessario nō est deus. Et hec / sortes est et fuit differens a leone: exponet sic / sortes est et fuit: et in eodem instāti omnis leo est: et in eodem omnis leo fuit: et sortes in eodem instāti nō erit leo: et in eodem instāti nō fuit leo. Uerum est etiam hāc posse exponi immediate. s. sortes fuit differēs a platone: si tamē in copulis exponētium ponāt determinatiōes tales: vt exponētes nō possint verificari p diuersis temporibus aut instātibus. Unde pfata ppositio exponet sic / sortes fuit: et simul tpe plato fuit: et simul sortes nō fuit plato. Similiter pōt poni loco de ly simul tempore ly in eodem instanti. Et aduertē q si ponat tibi casus vt non sit tempus vel instās / quod tūc ly instās vel tempus possunt dicere mēsuras imaginarias.

¶ Alij p̄fatam ppōnem sic exponūt / sortes fuit cum platone: et sortes fuit non plato: et c. Et oēs alias ppōnes exponunt p̄fato modo. Sed tūc aduertendum est qualiter ly nō infinitet in tertia exponēte. s. secundum exigētiam cōtradictionis vel simpliciter. Nam hec ppositio / sortes fuit differēs ab albo in casu q heri fuerit niger et nūc diu stertius albus: si in tertia exponente ly non infinitet secundum exigētiam contradictionis erit talis ppositio falsa: si vero simplr manebit vera. Atvero cum talis ppōn communi sensu appareat vera / dicendum est in tertia exponente negatiōnem debere infinitare simplr in illa et in alijs similibus. Et secū-

dum hūc modum hec ꝓpositio/a.homo differt ab animali poterit vt dictū ē exponi. Cuius tertia expons erit hec/a.homo non est animal.

¶ Dubitabis forsan hic/an ista propositio/ sortes et plato differūt a platōe/debeat imediate exponi/an prius debeat resolui illud plurale per singulare geminatum?

¶ Ad hoc breuiter dicit/illam esse immediate exponendam vt nō varietur illius acceptio vnica. Nā si platone vnice determinat totum copulatum virtualiter ibi inclusum: nisi forsan ꝑ pars resoluas illud plurale in hoc copulatū/differens et differens a platone: sed tunc propositio etiam resoluta deberet iudicari ꝑ exponentes q̄ debēt dari eodem pacto sicut si resoluta nō eēt: et non ꝑ suppositionem illarum partium copulati/quia non possunt apte earum suppositiones cognosci: nisi ī qualibet ponatur illa determinatio: et sic variabitur appellatio nisi forsan vellemus dicere sic debere ꝑtes verificari/ s.hoc est.b.differēs a platone: et hoc est.b.differēs a platone. Et pono ly.b.vt sensus sit/hoc est simul cum alio differēs a platōe: et sic illa ꝓpōsitio qua signatur plato eēt vera. Sed clarius et ꝑfectius veritas dnotatur ꝑ expositionem: vt dictum est.

¶ Dubitabis secundo/qualiter exponatur hec/brunellus et plato differūt specie?

¶ Ad hoc cōmuniter dicitur q̄ sic/plato est alicuius speciei: et brunellus est alicuius speciei: et plato nō ē eiusdē speciei cum brunello. ¶ Sed cōtra hoc solet argui. Bene valet/plato et brunellus differunt specie: ergo plato et brunellus differūt hac specie: et plato et brunellus differūt hac specie et c. ꝯñs ē falsum ḡ āñs. ¶ Ad hoc dicitur nō esse descēdendum copulatiue sed disiunctiue.

¶ Sed cōtra/descēdendo sic nulla descendēs dabitur vera: igitur solutio nulla. Patet hoc data vna/qr tūc vel demonstratur species humana vel equina. Si primum: ista exponens illius descēdentis.s.brunellus est istius speciei erit falsa. Si secundum/ista erit falsa/plato est istius speciei. ¶ Ad hoc dicūt aliq̄ ly istius speciei nō deberi poni in ambabus exponētibus. Sed sic exponētur illam.s.plato est istius speciei significata humana: et brunellus ē brunellus: et plato non est istius speciei cum brunello: Sed nō videtur rationabile dicere q̄ ly specie debeat poni in qualibet exponēti antequam descēdatur: et si prius descēdatur q̄ nō debet poni nisi in vna. Et ideo melius est dicere q̄ in talibus nō est licitum descendere/tum quia sic est acceptio vnica: tum quia cum illa sit exponibilis ꝑ copulatiuam: et ly speciei sequatur: prius debet resolui vniuersalitas inclusa in li differūt: qd̄ nō pōt fieri nisi prius exponatur.

¶ Dubitabis tertio qualiter exponatur ista/ sortes et plato differunt specie?

¶ Ad hoc aliqui respōdent eam esse distinguendam/ ꝓpterea q̄ sensus eius possit esse duplex. Alter ē/q̄ sortes et plato differant inter se. Alter vero/q̄ ambo simul differūt ab alio vel aliis specie. Sed melius dicunt alii ꝑmum esse sensum quem in rigore ꝓpositio illa gn̄rat in animo audiētis illam. Et sic illa est falsa sicut et hec/sortes et plato differunt specie inter se.

¶ Sed dices fortassis/contra bene valet/iste forme et iste materie differūt specie inter se: et iste forme et iste materie sunt sortes et plato: ḡ sortes et plato differunt specie inter se: aūs est verum (tenēdo totum esse suas ꝑtes) ergo et ꝯñs. ¶ Ad hoc negatur ꝯña: tum quidem quia ly inter se distributiue appellatur: nam ly se in aūte refert mutuo ly forme et materie: et in ꝯñte non: tum vero qr nō

bene concluditur maior extremitas de minori. Sed sic dicēdū est: ergo sortes et plato sunt differentia specie inter se/vel ponatur medium in conclusione vt omnino appellatio seruetur: et idem defectus committeretur si ly inter se non poneretur explicite/ꝓpterea q̄ ibi subintelligitur communiter.

Questio. 50.

Circa dicta de ly ita sicut/queritur/an sint recte dicta? Et videtur quod non: quia nō valet leo est album: et omne animal est album: et nullum animal excedit leonem/neq̄ exceditur ab eo ī albedine: ergo leo est albus sicut animal: et tamē arguitur ꝑ regulam igitur. Quod nō valeat pz in casu q̄ sint leones infiniti quorum vnus sit albus vt vnū. Sed vt vnum cum dimidio dimidiū: et sic in infinitum: aūs est verū et ꝯsequēs falsum. Veritas aūtis quoad duas primas exponētes nota est: quoad tertiam vero ꝓbatur: quia est vna copulatiua: cuius quelibet ps est vera. Et hoc patet: quia contradictorie talium partium sunt false: que sunt iste/aliquod animal excedit leonem/aliquod animal exceditur ab eo: et hec secunda equiualet huic/aliqd̄ aīal ab omni leōe excedit. Et q̄ iste sint false pz: addendo casui q̄ soli sint leōes prefati in mūdo: et sic falsitas ꝑme pz/quia nulla descendēs dat vera. Nō.n. poterit demonstrari vnum singulare omnem leonē excedēs. Nam si aliquod esset/illud esset vltimum: sed illud nō ē dabile: igitur. Secūde falsitas pz ꝑ idem. Insuper sm̄barū falsitas pz: qr ex eis posset deduci aliquid excedere seipsum.

¶ Ad argumētum igitur respōdet negādo minorē. Nō enim factus ē descēsus prius sub ly leo sicut opz/cum stet determinate. Insuper negatur veritas scd̄e ꝑtis tertie exponētis. Et ad ꝓbationem negatur falsitas sue cōtradictorie: et negatur q̄ equiualeat illi ꝓpositioni assignate.s.huic/aliquod aīal ab aliquo leōe excedit. Nā li excedo non distribuit nisi terminum significantem rem excessam/siue oratio stat ꝑ actiuam: siue per passiuam: dum tamen verbum precedat vt hic/exceditur animal a leone.

¶ Secundo arguitur/non tenet/sortes album nō est: vel plato album nō est: vel plato excedit sortem: vel exceditur ab eo in albedine: ergo sortes ita albus sicut plato non est: et tamen arguitur ꝑ regulam/ igitur. Quod non teneat pz: quia in casu q̄ solus sortes habeat albedinem ita intēse sicut plato: aūs est verum et ꝯñs nō. Veritas aūtis pz: quia due ꝑme exponētes sunt vere. Cōsequētis vero falsitas pz ꝑ veritatem sue cōtradictorie: que est hec/sortes omne ita album sicut plato ē: nec refert q̄ ly alb' stat masculinē ī ꝑma: qr pōt faciliter poni ly album loco illius.

¶ Ad argumētum respōdet negādo minorem. Non enim talis ꝓpositio ē exponibilis: sed eius veritas et falsitas (vt pz) ꝑ extremorum suppōnem iudicanda ē: sicut et huius/sortes incipiēs eē nō ē. Nam si posset exponi eēt sic/sortes nūc ē: et nō imediate āte hoc fuit/vel sortes est quod nūc nō est/et immediate post hoc erit/ sed hoc modo nō potest. Patet hoc: quia exponibilis dabit vera et exponētes false: si ponatur casus q̄ sol' sortes incipiat esse ꝑ vltimum nō esse: et sic veritas exponibilis est nota: quia eius predicatum nō supponit: et falsitates exponencium ex se patent. Est igitur etiam istius veritas et falsitas per suppositionem extremorū cognoscenda.

¶ Circa distinctionem positā in prima parte de ly ita sicut aduerte q̄ quādo dicitur q̄ in rebus sub

cipletibus magis ⁊ minus nõ dicit pfectam similitudinem: nõ debz intelligi tales res nõ esse pfecte similes/ quia hoc nõ intẽdit ibi: sed q̃ tunc ly ita sicut non debet exponi per ly nec magis nec minus. Nam vbi non potest esse maius nec minus / superflue negaretur ibi illa esse. Non autem inepte negaretur/ si vbi possint esse non sint.

¶ Amplius scito/ terminum signare rem nõ suscipientem magis ⁊ minus dupl'r posse esse. Uno mõ in omni re. Alio mõ in aliq̃ vl' aliquibus: exẽplum: fortis dictũ de patre ⁊ filio in diuinis signat rem nõ suscipiẽtẽ magis ⁊ minus: in nobis autem sic: ⁊ hoc sufficit ad hoc q̃ si terminis diuinis coniūgat' ly ita sicut dicat pfectam similitudinem. Et sic debet exponi sicut qñ dicatur de creaturis: eo quod in creaturis fortitudo suscipiat magis ⁊ minus. Si vero ly ita sicut adiungatur rei non suscipiẽti magis nec minus/ nec in / deo nec in creaturis/ tunc aliter danda est expositio/ vt in primo parte dictum est.

¶ Questio. xi.

Circa dicta de comparatiuis ⁊ superlatiuis/ querit' an illa sint vera: Et videtur q̃ nõ: quia nõ sequit'/ sortes possibiliter ẽ magn': ⁊ sortes pl'r est magnus: ⁊ sortes pl'r nõ est ita magn' sicut sortes: ergo sortes ẽ pl'r maior sorte: tamen argui tur ab exponẽtibus ad exponsibile: igit'. Quod nõ valeat pz/ quia añs est verum vt pz ponẽdo illas ppositiones inesse: ⁊ ɔ̃ñs impossibile: vt sua de inesse manifestat. ¶ Si forsan dicas (vt aliqui asserũt) illam non eẽ tertiam exponẽtem sed hanc/ sortes ipossibil'r est ita magnus sicut sortes. ¶ Cõtra hoc arguit' dupliciter. Primo: si possibil'r p̃cedit ly maior q̃: ergo negatio ibi inclusa: nõ negat ly pl'r: ergo nõ debet in tertia exponẽte sumi copula contradictoria. Secũdo/ si solutio esset vera/ sequeret' h̃ãc eẽ falsam/ dauid pl'r fuit fortior goliath: ɔ̃ñs nõ est dicẽdum: igit'. Cõsequẽtia tenet/ q2 tertia exponẽs erit falsa. Si vero dicas (vt alii faciunt) illam exponsibilem prius esse ponẽdam inesse q̃ exponẽdam. ¶ Contra/ ergo ista ppõ eẽt falsa. s. deus ẽ ⁊ pl'r nõ est creans: ɔ̃ñs ẽ falsum g̃ solutio nulla: ɔ̃ña tenz: q2 sua de inesse est impl'is.

¶ Pro huius argumẽti solutione sciẽdum/ q̃ in istis ppositionibus aliqñ ponit' vnicum verbum tantum: aliquãdo plura. Et si p̃mum cõtingat/ ⁊ verbum sit p̃sentis temporis non modificatum ⁊ terminus precedẽs sit resolubilis / tunc talis ppõ põt exponi immediate. Si vero p̃cedit terminus resolubilis. s. verbum modificetur/ aut nõ sit p̃sentis temporis/ tũc talis ppõnis veritas optime cognoscit'/ si p̃us resoluat' rõne termini solutione indigẽtis ⁊ postea ponat' inesse: ⁊ vltimo exponat'. Et sic hec ppositio/ michael erit beatior gabriele/ debet prius poni inesse ⁊ postea exponi. Et idem dicimus de ppositione de qua argui't. Si vero ponãtur duo verba: tunc vel ambo precedunt comparatiuum: vel vnum p̃cedit ⁊ aliud subsequit'. Si primum oportet talem ppositionem reduci ad copulatiuam vel disiũctiuam ex pte talium verborum: eo q̃ tũc debeãt coniungi p ly ⁊/ vel ly vel: ⁊ tũc quelibet ps exponi, put dictum ẽ. Si vero vnum v̾bũ p̃cedat ɔ̃pa tiuum ⁊ aliud sequatur tũc/ aut ambo sunt verba presentis temporis ⁊ nõ modificata: vel non. Si primum talis ppositio potest exponi immediate: vt si dicam/ sortes est albior q̃ plato sit niger. Qualiter autem exponi debeat hec/ in p̃mis pte pz. Si vero nõ sint p̃sentis temporis aut sint modificata/ nõ opz talem ppositionẽ reduci ad d̾ inesse. Uñ ista ppõ/ sortes erit maior q̃ erit plato nõ debet reduci ad hanc/ sortes est maior q̃ erit plato: nec ad hanc/ sortes est maior q̃ est plato: nec ad hãc/ sortes erit maior q̃ erit plato. Et ratio ẽ/ q2 ad veritatẽ illius ppõnis opz sortẽ in aliquo instanti esse magnum: tali quod post illud instans nunquam plato erit nec equalis nec minor eo. Nam ly erit vel tempus ibi inclusum distribuit' a ly q̃. Et nulla illarum de inesse illud requirit: ⁊ p̃ma ẽ falsa ante natiuitatem sortis. Et secũda põt eẽ vera in vno instãti post quod plato potest eẽ maior sorte. Et simil'r dicitur de tertia. Potest ergo ⁊ dz talis ppositio resolui ratione temporis aut instantis inclusi in p̃no verbo/ aut sic/ sortes in hoc instãti erit maior q̃ plato/ ⁊ hoc instãs est vel erit aliquod instans/ ergo sortes in aliquo instanti ⁊c. aut si mauis descẽde sub illa determinatione. Et similiter poteris descendere sub consimili determinatione in eius in scdo verbo copulatiue tñ/ quia distribuit'/ Poteris ergo illam ppositionẽ resolutam sic exponere/ sortes in hoc instanti erit magnus/ ⁊ plato erit ita magnus sicut sortes in isto instanti erit. Et aduertas vt in talibus ppositionibus in scda exponẽte nõ apponas ly simul. Nõ. n. illa simultas req̃rit' qñ ponunt' duo verba: put ibi fit/ immo sensus scde exponẽtis. s. istius/ plato erit magnus: ẽ quod plato erit magnus in instãti in quo sortes: vel in aliquo alio. Et tertia designat quod nec in illo nec in alio futuro erit ita magnus sicut sortes erit in illo instanti. Si vero vnicum tantũ verbum poneret'/ ⁊ velles ppositionem immediate exponere/ necesse erit tibi ponere ly simul. Uñ hanc ppositionem/ sortes erit maior platone/ sic poteris exponere/ sortes erit magnus/ ⁊ plato simul erit magnus ⁊ plato simul nõ erit ita magn' sicut sortes.

¶ Secundo arguitur/ non valet/ equus albus nõ ẽ: vel plato albus nõ ẽ: vel plato ẽ ita alb' sicut equus/ ergo equus platone albior nõ est: ⁊ tamẽ arguitur p regulas: igit'. Quod nõ valeat pz/ quia añs ẽ verum ⁊ ɔ̃ñs falsum: in casu q̃ tñ sit vnus equus qui sit omne albi' platone. Et quod tũc añs sit verum pz/ q2 p̃me due exponẽtes sunt vere/ quia ly albus vtrobiq̃ stat determinate. ¶ Si forsan dicas ly alb' habere p substantiuo in p̃ma ly equus ⁊ facere hunc sensum/ equus equ' alb' nõ ẽ: ⁊ simil'r dicas de secunda.

¶ Cõtra tũc dicam sit in exponibili/ equus est ens albius platõe/ ⁊ redibit eadẽ difficultas. Si forsan dicas illam debere exponi copulatiue. Cõtra: in casu q̃ sortes nõ sit in mũdo exponibilis tũc erit vera ⁊ nõ exponentes: igit' solutio nulla.

¶ Ad argumẽtum igit' dicit' talem ppositionem nullo modo eẽ exponẽdã/ sed eius veritas cognoscẽda erit p extremorum suppositionem vel p ascẽsum vel descẽsum sub ly ens albius / facto tamẽ p̃us descẽsu sub ly equus: quia stat d̾terminate. Nam vt pluries dictum est qñ t̾s stans d̾terminate p̃cedit signum exponibile p̃us debet descẽdi/ ⁊ intelligit' siue stet d̾terminate formaliter siue equiualenter. Unde in hac. s. homo ẽ fortior musca / prius debet descendi disiunctiue sub ly hõ: lz ly musca stet distributiue: q2 ẽ acceptio vnica.

¶ Tertio arguitur/ non valet/ omne totum est maius sua parte/ ergo omne totum est magnum: ⁊ oĩs sua pars est magna: ⁊ nulla pars est ita magna sicut suum totum: ⁊ tamen arguitur per regulas: igitur. Quod nõ valeat pz/ q2 añs ẽ verum cum sit principium mathematicum: ⁊ ɔ̃ñs falsum: vt pbat scda ex-

ponẽa. Et quod illa sit falsa p3: sua cõtradictoria est vera/ergo illa ẽ falsa. Cõsequẽtia ẽ nota ⁊ añs p3: q2 ista ẽ vera/aliqua ps nõ ẽ magna: ɔña tenet: quia magnum ⁊ paruum opponuntur.

❡ Pro huius argumẽti solutiõe sciendum: quod magnum ⁊ paruum possunt sumi dupliciter. Uno modo absolute. Alio modo respectiue. Si primo modo sumantur/tunc magnum dicit omne illud quod habet quantitatem debitam speciei in qua ẽ: ⁊ isto modo quodlib3 celum ẽ magnum: ⁊ infans põt dici paruus. Uñ dicit de redemptore nostro. Paruulus enim natus est nobis: ⁊ tunc ly paruus priuatiue opponitur ad ly magnus. Nam idem sonat quod non habens quantitatem quam debet habere in specie illa in qua est. Et sub hoc sensu nõ omne magnum ẽ paruum: nec ecõtra Alio modo sumunt illi termini relatiue: ⁊ tũc nõ inconuenit idem eẽ p̃uum ⁊ magnum respectu diuersorum. Immo cõsiderata ratione quãtitatis nil ẽ adeo p̃uum quin sit ⁊ magnum. Nam cum continuum sit diuisibile in infinitum/omne p̃uum põt habere minus respectu cuius dicet magnum. Non tamẽ sic ẽ de magno/nam ẽ aliquid adeo magnum vt nullius respectu sit p̃uum: vt ẽ celum empircum. Si vero loqueremur δ p̃to: cõcedendum eẽt idem quod de paruo dictum ẽ/eo q2 data quauis quãtitate deus possit creare maiorem Habent hec ex doctore sancto in p̃mo. dist. 17. q. 5. art. primo ad secundum.

❡ Ad argumẽtum igit negat maior: ⁊ ad p̃bationem negat añs p̃ scda p̃te/ Et dr̃ q2 in secũda exponente ly magna sumit relatiue: nam sic sumit in exponibili. Et ad eius improbationem negat ɔña. Nõ enim ex negatione vnius relatiui sequit positio alterius/nisi addat aliquid denotãs negationem fieri respectu eiusdem. Nõ enim valet/sortes ẽ pater: ergo sortes nõ ẽ fili⁹: bñ tamẽ sic/sortes ẽ pater: ergo nõ ẽ filius illius cui⁹ ẽ pr̃. Nõ dixi prius debere descẽdere: quia nõ erat difficultas circa hoc: licet melius esset descendere ⁊ postea expositionem dare.

❡ Sed contra dicta replicatur/illa exponi

bilis ẽ falsa/ergo male cõcessa ẽ vera. Hoc p3: bñe valet/omne totum ẽ maius sua p̃te: ergo omnis p̃s ẽ minor suo toto: ɔñs ẽ falsum: ergo ⁊ añs. Cõsequẽtia ẽ euidẽs/⁊ ɔñtis falsitas p3 p̃ exponẽtes. Nam scda exponẽs ẽ falsa/siue descẽdas sub ly p̃s siue nõ. Hoc p3/ q2 ista ẽ sua scda exponẽs/omne totum ẽ p̃uum q̃ ẽ falsa/vt p3 descẽdendo ad celum empireum. Nam illud nec absolute nec relatiue ẽ p̃uum: vt p3 ex dictis. Si dicas verũ eẽ in actu nõ tamẽ in potẽtia/põt. n. creari mai⁹ corpus. Cõtra/volo illam p̃positionem intelligi δ p̃tibus ⁊ totis actualr̃ existentibus: ex quo null⁹ terminus ponitur ibi ampliatiuus.

❡ Ob hãc ergo replicã m dicit talem p̃positionem aliter debere exponi. Nam sensus eius nõ bñ elucidatur p̃ exponẽtes que communiter dant: nõ enim illa p̃põ denotat omne totum eẽ p̃uum/sed q2 omne totum excedit suam p̃tem. Uñ videt mihi sic posse exponi. s. omnis p̃s ẽ quãta: ⁊ omne totum ẽ quãtum/⁊ nulla pars ẽ tãta quantum ẽ suum totum. Uel dẽt sic tertia exponens/omne totum excedit in quãtitate suam partem: ita vt nõ ponat ly magnum aut ly p̃uum in exponentibus vt alij faciunt. ❡ Sed contra/adhuc illã sic exponendo ẽ falsa: igitur solutio nulla. Antecedẽs p3/q2 materia ligni ẽ adeo magna sicut totũ lignum: ⁊ ẽ eius pars: igitur. Antecedens patet/quia materia ẽ quãta secundum nominales/quia ẽ sua quantitas: ⁊ secundum reales sufficit eam dici quantam: ratione q̃ntitatis totius: igitur ⁊ cetera.

❡ Pro huius solutiõe sciẽdum/ an aliquo toto (p̃ut in p̃posito sufficit) triplices repiri p̃tes. s. essentiales ⁊ quãtitatiuas: ⁊ integrales. Essentiales vocant materia ⁊ forma. Quãtitatiue vo sunt due medietates tres tertie ⁊c. ⁊ similiter p̃tes proportionales. Integrales (p̃prie) dicuntur partes differentes inter se specie accidentali constituentes totũ sicut caput/pes/man⁹

❡ Dicit ergo ad argumẽtum/ p̃positionem illam nõ intelligi de p̃tib⁹ eẽntialibus/nec secũdum reales/nec s̃m nõiales: sed de alijs duab⁹ põt intelligi. Si aliqs vero vocet materiam quãtitatiuã: eo q2 sit sua q̃ntitas s̃m nõinales: vel q2 δ p̃ alterũ põt dici quãta s̃m reales disputatio erit de nomine.

❡ Sed cõtra hoc iterum replicat. Nam si solutio eẽt bona sequeret hãc eẽ verã/iste due medietates huius totius (signo vnum lapidem bipalmarem) sunt minores suo toto/ɔñs ẽ falsum: ergo solutio nulla. Et loq̃t supposita opinione tenente p̃tes non distingui a toto. Cõsequẽtia p3: quia si omnis p̃s est minor toto/ergo ⁊ quelib3 medietas: ergo ambe medietates erũt minores toto/igit ⁊c. Cõsequẽtis falsitas p3/quia terna exponẽs ẽ falsa: q̃ ẽ hec: hoc totũ nõ ẽ ita p̃uũ sicut iste due sue medietates. Et q2 hec sit falsa p3: q2 sua cõtradictoria est vera que est hec/hoc totum est ita paruum sicut sue iste due medietates. Et hoc liquet/quia ip̃e medietates sunt aliquod p̃uum. s. ipsum totum: ⁊ hoc totum ẽ ita paruum sicut ipsum met igit ⁊c.

❡ Ad hãc replicam ɔcedit ɔña: ⁊ ad p̃bationem falsitatis ɔñtis/negat añs/⁊ ad p̃bationem negat veritas cõtradictoie. Et ad eius p̃bationem negat illum sensum debere dari/sed sic/he medietates sunt p̃ue: ⁊ totum ẽ ita paruum sicut medietates sunt p̃ue: ⁊ hoc ẽ falsum. Simir negat illud totum esse ita paruum sicut ipsum met: ẽ enim inepta comparatio illa. Sed dices forsan volo illam comparationem admitti tãquam aptã. Et isup volo ly minores absolui a nũero: ita vt liceat subĩtelligi singulare: tũc nẽo p̃positũ ⁊ argumẽtũ totũ suũ robur igit dicta nulla:

❡ Ad hoc dicit his admissis illam exponibilem eẽ falsam sicut sue exponẽtes. ❡ Sed dices cõtra/bñ val3/due medietates sunt minor suo toto ⁊ minor suo toto/ergo sunt minores suo toto. ❡ Ad hoc negat ɔña: p̃us enim deb3 exponi talis p̃positio/alioquin variaret appellatio illius acceptionis vnice mãly suo toto vnica δ terminatiõe determinat ly minores.

❡ Sed dices cõtra/si hec solutio eẽt tenenda: sequeretur hanc esse veram. s. sortes ⁊ plato sunt doctiores cicerone: In casu quo sortes sciat quatuor p̃põnes ⁊ plato totidem/cicero vero sex: ɔñs est falsum/ergo solutio nulla. Falsitas ɔñtis videt nota. Si enim null⁹ eorum ẽ doctior cicerone p̃ se/nec ex hoc q2 sumũt simul aliquis eorum fit doctior/nõ videt verum dicere ambos simul esse doctiores cicerone. Cõsequẽtia vero p3: quia talis p̃põ est immediate exponẽda: vt p3 ex solutione: ⁊ omnes exponentes apparẽt vere. Et de p̃mis quidem duabus notum ẽ. De tertia vero q̃ ẽ hec/cicero nõ est ita doctus sicut sortes ⁊ plato: videt etiã q2 sit vera/eo q2 non sciat tot propositiones quot sciunt ambo simul.

❡ Ad hãc replicam aliqui respõdent negãdo ɔñam ⁊ añs in illo casu. Nam omnes tres exponẽtes (vt aiũt) in predicto casu sunt vere. Sed melius videntur alij respõdere negãdo ɔñam ⁊ ɔñs. Nam tertia exponens in illo casu est falsa: immo hec ẽ vera/cicero est doctior

forte et platone. Si enim scientia fortis intenderetur per factiam platonis: vel econtra/ quando simul comparantur alicui tertio: tunc rationabile esset dicere prefatam propositionem esse veram. Sed cum hoc non contingat/ nulla ratio apparet qua concedi debeat: Ideo quod dixi rationabilius mihi apparet.

¶ Sed adhuc aliter replicatur contra dicta: probando semper falsitatem huius/ omne totum est maius sua parte. Nam bene valet/ omne totum est maius sua parte: ergo omne totum in aliqua proportione est maius sua parte/ consequens est falsum ergo et antecedens. Falsitas consequentis patet: descendendo primo sub ly totum et postea sub ly proportione. Consequentia vero tenet: quia vel omne totum in aliqua proportione est maius sua parte/ vel in nulla. Non secundum: ergo primum:

¶ Ad hoc negatur consequentia: et ad probationem datur secundum licet appareat difficile: Nam hec propositio est falsa/ omne totum in aliqua proportione etc. vt patet per descensum vt dictum est. Et hoc patet assumpta ista singulari/ hoc totum in hac proportione est maius sua parte signato lapide. Nam cum ly parte stet semper distributiue exigitur vt vnica et eadem proportione sit maius sua medietate/ et sua tertia/ et sua quinta: etc. quod est impossibile. Istam tamen concederem/ omne totum qualibet sua parte in aliqua proportione est maius.

¶ Aduerte hic tamen pro istis exponibilibus de comparatiuo: quod aliquando ponitur aliqua determinatio que apte non potest addi vel poni in exponentibus: vt patet in prefata propositione. Non enim congrue diceretur/ hoc totum est magnum in proportione aliqua/ nam illa determinatio est determinatio comparationis/ et sic non apte adiungitur positiuo. Alie sunt determinationes que etiam determinare possunt positiuum/ vt si dicam/ sortes est doctior platone in logica/ et tales determinationes congrue adduntur exponentibus

¶ Sed dices/ quomodo exponentur propositiones primi modi?

¶ Ad hoc respondetur quod non immediate: sed oportet illas reducere ad copulatiuas. Unde hec/ sortes est maior platone in proportione dupla reducitur sic/ sortes est maior platone ad quem se habet in proportione dupla. i. quem excedit in duplo et tunc prima pars poterit exponi.

Contra ea que dicta sunt arguitur probando ea non esse vera: quia si essent vera sequeretur hanc esse veram/ sortes est fortissimus homo qui non est fortissimus hominum: consequens est falsum manifeste/ quia habet intentum. Consequentia vero patet/ quia bene valet/ sortes est fortis: et omnis homo qui non est fortissimus hominum est fortior: et nullus homo qui non est fortissimus hominum est ita fortis sicut sortes/ ergo sortes est fortissimus homo: antecedens est verum in casu ergo et consequens. Et casus sit quod sint sortes/ cicero/ plato/ et sortes sit fortior cicerone et debilior platone.

¶ Ad argumentum distinguitur de ly qui/ quia vel refert ly sortes: et tunc ista est copulatiua et falsa: que prius debet resolui in istam/ sortes est fortissimus homo/ et idem sortes non est fortissimus hominum. Si vero ly qui referat ly fortissimus homo: dicunt quidam eam esse veram: vt eius exponentes manifestant: Sed saluo eorum autoritate et scientia/ mihi videtur eam non esse exponibilem/ quando tenetur ibi illud superlatiuum in vi superlationis: sicut si dixissem/ tantum sortes est fortissimus homo. Nam ibi non ponitur aliquid cui superferatur sortes. Sed tantum valet ac si dixissem/ sortes est valde fortis: vt in prima parte dictum est: Unde sensus predicte propositionis erit/ sortes est valde fortis sicut homo: qui homo non est fortissimus hominum et sub illo sensu posset illa concedi. Si vero aliquis vellet ly fortissimus homo ibi eodem pacto teneri: ac si diceretur fortissimus hominum: illud erit de nouo inuenire modum loquendi: vnde de hoc non est multum curandum

¶ Consimiliter dici potest de hac/ quolibet minori te et quolibet maiori te tu es maior. Nam si sit copulatiua est falsa: cuius sensus erit iste/ tu es maior quolibet minori te et tu es maior quolibet maiori te. Si vero sit categorica erit vera/ et sic est sensus/ tu es maior eo quod est minor te: et etiam es minor maiori te.

¶ Hic tamen dubitatur qualiter exponi debeant iste propositiones/ hoc est maximum corpus quod sortes potest videre/ hoc est minimum corpus quod sortes non potest videre hoc est maximum corpus quod sortes non potest videre/ hoc est minimum corpus quod sortes potest videre?

¶ Ad hoc respondetur quod non debent exponi ad instar aliarum propositionum vbi ponitur superlatiuum. Sed prima debet sic exponi/ hoc corpus sortes potest videre et nullum maius potest videre. Secunda sic/ hoc corpus sortes non potest videre: et quodlibet minus potest. Tertia sic/ hoc corpus sortes non potest videre/ sed bene quodlibet maius. Quarta sic/ hoc corpus sortes potest videre: et nullum minus. Quare autem iste propositiones deseruiant ad cognoscendas virtutes actiuas vel passiuas secundum id in quod terminatur earum vltimum posse/ non est presentis instituti determinare. Communiter enim in. 5. lib. phisicorum aut in primo de celo et mundo hec materia agitur. Posita autem est hic expositio/ quia hoc ad logicam pertinet cum sit expositio superlatiuorum.

¶ Questio. 52.

Circa ea que de ly infinitum dicta sunt queritur an modus exponendi propositiones vbi ponitur sit bene traditus? Et videtur quod non/ quia si illa essent vera sequeretur quod vna met propositio esset vera et falsa simul/ consequens est impossibile igitur etc. Quod sequatur patet: et assumo istam propositionem/ infinitum pondus sortes potest portare: et probo illam veram sic. Bene sequitur: aliquantum pondus sortes potest portare et non tantum quin maius: ergo infinitum potest portare. Consequentia tenet per dicta in primo trac. Ueritas antecedentis patet/ et pono casum quod sortes possit portare pondus duarum librarum/ et dico sic/ pondus vnius libre sortes potest portare: et etiam pondus vnius libre cum dimidia libra: et iterum illud pondus cum dimidio dimidie libre et sic in infinitum igitur etc. Nam clarum est quod secunda libra potest diuidi in infinitum per partes proportionales et omne quod subtrahitur a secunda libra potest apponi prime libre/ et totum illud poterit sortes portare. Sed quod sit falsa probatur sic/ exponens eius est falsa/ ergo illa est falsa. Consequentia est nota: antecedens probatur: quia ista est falsa: aliquantum pondus sortes potest portare: et duplum ad illud et triplum ad illud et cetera. et est eius exponens vt notum est igitur.

¶ Ad argumentum distinguitur consequens: quia vel intelligitur quod vna met propositio in eodem sensu sit vera et falsa: et sic nego illud: vel quod eadem sed in diuersis sensibus: et sic concedo. Dicitur ergo admissis illis tribus modis exponendi qui communiter ponuntur circa ly infinitum: quod propositio quelibet de ly infinitum erit equiuoca: et subordinabitur pluribus mentalibus quarum vna poterit esse vera/ alia existente falsa: et hoc non est inconueniens. Iste tamen vltimus modus videtur explanare sensum quem communiter concipiunt qui audiunt/ sortem posse infinitum pondus portare.

¶ Secundo arguitur / si dicta essent vera se queret hanc ꝓpositionem veram eẽ: infinita sunt finita / consequens ẽ impossibile: igiẗ rc. Cõsequentia vero sic pʒ. Bene valʒ / aliquot entia sunt finita / ⁊ nõ tot entia sunt finita quin plura illis sint finita: ergo infinita sunt finita. Conseq̃ntis vero falsitas sic ꝓbaẗ. Bñ valet / infinita sunt finita / ergo finita sunt infinita: ꝯñs ẽ falsum: ergo ⁊ añs. Consequẽtis falsitas pʒ ꝑ veritatem sue cõtradictorie q̃ ẽ hec / nulla finita sunt infinita. Et veritas huius liq̃t ꝑ descẽdẽtes sub subiecto / ⁊ veritates descendentium per earum exponentes ex parte predicati.

¶ Ad hoc argumẽtum ẽ duplex modus dicẽdi. Quidam enim doctores cõcedũt ꝯñam ⁊ ꝯñs: admissa veritate añtis. Alij vero cõcessa ꝯña negãt añs ⁊ ꝯñs. Dicunt enim illas exponẽtes eẽ falsas: quod sic ꝓbant. Nam vel ꝓpositio intelligiẗ de entibus totalibus vel ꝑtialibus. Si scd̃m / ⁊ sic duo ligna sunt finita ⁊ nõ plura illis sunt finita. Prima ps ẽ nota: Scd̃a vero ꝓbaẗ / quia duo illa ligna sunt entia q̃ sunt sue ꝑtes ⁊ sue ꝑtes sunt infinite: ac ꝑinde illa duo ligna sunt entia ꝑtialia infinita / sed nulla entia sunt plura q̃ entia infinita: igiẗ falsa ẽ ista expones dicẽs nõ tot entia sunt inq̃ finita quin plura illis sint finita. Si vero intelligaẗ ꝓpositio de entibus totalibus / tũc liquidum ẽ entia omnia que nũc sunt in rerum natura eẽ in numero finito ⁊ ꝑ consequens finita numeraliter ergo non plura q̃ illa sunt finita / sed hoc nõ videẗ cõtra alr opinãtes cõcludere / eo q̃ duplex respõsio possit dari. Prima est / q̃ aliqua infinita sunt plura aliis infinitis. Hoc pʒ: q̃a liquidum ẽ: quod quatuor ligna equalia inter se plures ꝑtes ꝓportionales habet q̃ duo illorum tãtum. Patet hoc / quia aggregatum illorum lignorum continet omnes ꝑtes duorum lignorum ⁊ aliorum duorũ: ⁊ vltra: sed omne cõtinens aliud ⁊ aliquod vltra est maius contẽto: igiẗ rc. ⁊ sic. D. S. dicit vnum infinitum eẽ maius alio. Fateor tamẽ hãc maioritatem vel minoritatẽ non eẽ ꝓprie dictam sicut in numeris finitis: sed sufficit sic posse saluari dictum aliorum. ¶ Scd̃o potest dici eos loqui de entibus partialibus / sed tenẽdo totum nõ eẽ suas ꝑtes / ⁊ sic licet duo ligna habeãt ꝑtes infinitas nõ ob hoc sequiẗ illa duo ligna eẽ entia infinita. Nec ẽt admittẽdum ẽ / vnam medietatem ligni vnius eẽ suas duas medietates / q̃ etiam ẽ q̃dam totum respectu earum. Et sustinẽdo hoc negaẗ falsitas ꝯñtis: ⁊ ad ꝓbationem negaẗ ꝯña: quia arguiẗ a cõfusa ad determinatam respectu multitudinis virtualr. Et sustinẽdo hoc si in ꝑdicato ly infinita teneatur sincategorematice q̃d aliqui negãt: dicẽtes semꝑ ly infinitum teneri categorematice quãdo ẽ in ꝑdicato ⁊ quãdo ẽ in subiecto sincategorematice / sed hoc bñ posset eẽ verum ex bñ placito logicorum sicut multa alia / nõ tñ ex natura rei: sed hoc admisso ẽt negaẗ ꝯña / q̃ ly infinitũ teneẗ diuersimode seu equiuoce.

¶ Questio. 53.

Circa dicta pro expositione de ly totus q̃ritur / an illa sint vera? Et ꝓbaẗ q̃ nõ: q̃a alias hec ꝓpositio eẽt vera. s. totus sortes est ps sortis: ꝯñs ẽ falsum: igiẗ habeẗ ꝓpositum. Consequentia tenʒ: bene valʒ / quelibʒ ps sortis ẽ ps sortis / ergo totus sortes ẽ ps sortis / ⁊ añs ẽ verum / g̃ ⁊ ꝯñs / q̃ argiẗ ab exponẽte ad exponibilẽ / g̃ prima ꝯñs bõa cõseq̃ntis vero falsitas pʒ: q̃ bñ valʒ / totus sortes ẽ ps sortis / ergo ps sortis ẽ sortes / ꝯñs ẽ falsum (loquor enim scd̃m regulas) ergo ⁊ añs. Falsitas ꝯñtis in via realium nota est: sed ꝯña ꝓbaẗ / quia arguiẗ ꝑ conuersionẽ ꝑ accñs: tolliẗ. n. ly tot⁹ / q̃ includit vñitatẽ: ⁊ sic mutaẗ q̃ntitas: manẽte qualitate.

¶ Ad argumentum negatur consequentia: Et ad improbationem falsitatis ꝯñtis ⁊ ad eius ꝓbationem negaẗ ꝯña / ⁊ negaẗ q̃ sit cõuersio. Vñ diciẗ / q̃ illa vt iacet nõ potest conuerti: nisi mediãte sua exponente: vñ eius conuertens erit hec / ps sortis est pars sortis: nã lʒ ly sortes ĩ subiecto vocaẗ stet ĩ recto: debet sumi in obliquo / sumpto ly totus sincategorematice / vt presupponitur.

¶ Secundo arguitur / etiam probando falsitatem huius. s. totus sortes ẽ ps sortis / que tamẽ per exponẽtes ꝓbata ẽ vera. Nam bene valʒ / totus sortes ẽ ps sortis / ergo totus homo ẽ ps sortis: conseq̃ns est falsum ergo ⁊ añs. Falsitas ꝯñtis pʒ exponendo illud: igiẗ: rc. Consequentia vero tenet ab inferiori ad suum superius affirmatiue.

¶ Ad argumentum negaẗ consequentia. Et ad probationem distinguitur quod arguatur ab inferiori / ⁊ cet. vel cum distributione ⁊ sic concedo: vel sine ea: ⁊ sic nego.

¶ Questio. 54.

Circa dicta de li ab eterno queritur / an sint recte dicta? Et videẗ q̃ non: quia sequeretur si mundus fuisset ab eterno / hanc esse veram / ab eterno fuit hora / consequens est falsum: igiẗ / rc. Consequentia tenʒ / quia bene valʒ: ante quodlibʒ instans verum vel imaginatiuum fuit hora / g̃ ab eterno fuit hora: ⁊ añs est verum ergo ⁊ consequens: ⁊ arguiẗ vt iubent regule igiẗ. Prima consequentia fuit bona. Consequentis vero falsitas pʒ / quia bñ sequiẗ / nulla hora fuit ab eterno / g̃ nõ ab eterno fuit hora: antecedens est verum / ergo ⁊ consequens / ⁊ consequẽs est contradictorium propositionis ergo illa est falsa. Consequentia pʒ / quia arguiẗ per legem contradictoriarum. Antecedẽtis veritas pʒ ꝑ descensum: q̃ nulla dabiẗ descẽdens falsa. Nam da oppositum ⁊ sit illa hora demonstrata. a. sic arguo / ista est falsa / a. non fuit ab eterno / ergo ista est vera / a. fuit ab eterno / que ẽ eius contradictoria: sed illa est falsa: g̃ prima ẽ vera. Quod ista sit falsa probatur sic: bene valet / a. fuit ab eterno / ergo ante. a. nulla hora fuit: nulla fuit / ergo. a. fuit prima hora / ergo tempus mũdi habuit initium / ergo nõ fuit ab eterno.

¶ Pro huius argumenti solutione aduertendum / q̃ posito mundum fuisse ab eterno / nũquam debet admitti q̃ aliqua res determinate accepta (q̃ tãtum durauit ꝑ finitum tempus) fuit ab eterno. Nã sic tim demonstratiue probatur mundum non fuisse ab eterno: bene tamen potest concedi q̃ ab eterno fuit res durans per tempus finitum: quia tunc ly res stat confuse: ⁊ propositio non redditur vera pro vna re determinata. Si vero sit res euiterna vel incorruptibilis sicut celum ⁊ angelus ⁊ anima nostra: bene potest dari vna res determinata que fuerit ab eterno. Nam ob hoc non habebitur mundum incepisse. Si vero q̃ras quomõ ex primo sequitur mundum incepisse? Dicitur q̃ sic / fingamus mundum hunc fuisse ab eterno: ⁊ assumo istam ꝓpositionem / aliquis homo fuit ab eterno: ⁊ tunc sic arguo / vel iste homo (sit verbi gratia sortes) durauit ab eterno vsq̃ nunc vel non. Si ꝑmũ / ergo non est temporalis sed euiternus. Si secundum ergo mortuus est postquam vixit aliquot annos / sint

igit mille/ergo retrocedēdo veniem⁹ ad aliq̄d istās dtermīnatūm q̄ p̄mo fuit/ergo nō fuit ab eterno: q2 nō añ q̄dlibz instans verum vel imaginarium.
His habitis ad argumētū rñdet ↄcessa seq̄lla negando falsitatē ↄñtis. Et ad ei⁹ ꝓbationē negat ↄña. Et ad ei⁹ ꝓbationē nego illas eē equalētes/q2 i vna tr̄s distribuit post speciale signū ↄfusiōis r nō distribuit post illō in altera. ℭ Questio. 55.

Circa dicta de ly eēntialiter q̄ritur/an sint recte dicta? Et vr̄ q̄ nō: q2 alias seq̄ret has ꝓpōnes eē veras/nulla virt⁹ eēntialr r itrinsece ē virt⁹/nullū peccatū eēntialr r itrinsece ē peccatū ↄseq̄ns ē falsum/ergo r añs. Quod sequat p3/q2 tales ꝓpōnes pri⁹ dūt resolui post factū dscensū: prout dictū ē i p̄ma pte: r facta resolutione manebūt resoluētes false. ↄñtis vo falsitas patet: q2 illō ē eēntialr r intrinsece tale q̄d s̄m suū gen⁹ ē tale: sed oē peccatū (vt sic) s̄m suū gen⁹ est peccatū: r oīs virt⁹ eodē mō ē virtus/igit.
ℭ Ad argm̄ hoc alr rñdendū ē s̄cdm nōīales/r alr s̄cdm reales. Nā s̄cdm nōīales ly peccatū ē tr̄s cōnotatiu⁹ supponēs ꝓ aliq̄uo actu (loq̄mur d pctō ↄmissionis) r conotās dformitatē: ac proinde talis ꝓpō ē resoluēda/r sic erit vera. Nā sua ↄdictoria q̄ ē hec/peccatū eēntialr r intrinsece ē peccatū ē falsa: vt p3: q2 nulla ei⁹ dscēdēs ē vera. Nā da op̄ s̄m r sit ista vera p̄t hoc peccatū eēntialr r intrinsece ē peccatū: r signo volitionē q̄ vult sortes interficere platonē: tūc probo illā falsā: bñ valet/hoc peccatū eēntialr r intrinsece est pctm̄: r hoc peccatū ē ista eatitas (signo illā volitionē) ergo ista ētitas eēntialr r intrinsece ē peccatū: ↄñs ē falsum: nō. b ergo a. Op3 ergo (vt dictū) pri⁹ resolui subiectū illi⁹ singlaris sic/hec entitas eēntialr r intrinsece ē peccatū: r hec entitas ē hoc peccatū: igit rc. sed tūc. a. ē falsa/vt p3 p exponētes. Nā si deus cōseruet illū actū volūtatis in sorte r destruat in eo rōnis iudiciū/ita vt fiat stult⁹/illa entitas erit illa entitas/r nō erit peccatum ad min⁹ loq̄ndo de pctō actuali: q̄d sufficit ad propositū argūi. Consimilr dicūt ly virt⁹ eē. s. tr̄m cōnotatiuū. Vñ si illa ētitas q̄ ē virt⁹ poneret in lapide eēt entitas q̄ antea erat/nō tñ diceretur virt⁹. Et ad argumētū in ↄrīū posset rñderi ad illā ꝓpōnē. s. illō ēentialr r itrinsece tale q̄d s̄m suū geu⁹ ē tale/illā. s. eē verā i tr̄is absolutis: nō tñ i cōnotatiuis: vnde oporteret sic dicere/illō essentialr r intrinsece ē tale q̄d s̄m gen⁹ illius ꝓ quo supponit ē tale.
ℭ S̄cdm vero thomistas alr dicēdū ē. Vñ inseq̄ndo q̄ pluries dicta sunt circa ly peccatū. s. illō eē tr̄m absolutū cōcedēda ē hec ꝓpō/pctm̄ eēntialr r itrisece ē peccatū. Et cōsimilr dicat d istis/virt⁹ eēntialr r intrinsece ē virt⁹: r notitia eēntialr r intrinsece ē notitia: Nā p̄fati tr̄i sunt tr̄i absoluti r nō cōnotatiui. Vñ ly virt⁹ nō ē impositū ad sigñandū illā entitatē conotādo eā eē in tali. s. tali subiecto/sed sigñat illā entitatē r respectum ad rectā rōnē r vtrūq3 formalr/sicut ly peccatū sigñat formalr actū r deformitatē ad rectā rōnē/aliōq̄n (vt dictū ē supra) virt⁹ r peccatū nō opponerent ↄrie sed p̄uatiue/sicut ly vidēs r ly cec⁹: q̄d ē cōtra p̄hm r oēs veros p̄hos morales. ℭ Et si arguas/q̄ ly peccatū r ly virt⁹ sunt ētis p accñs cū vtrūq3 sigñet illa duo entia formalr ℭ Distinguo tibi ↄñs. s. in gñe entis. s. nature realis r sic nil refert. s. i gñe moris d q̄ loq̄mur/r sic nego. Nā sicut ee materia r forma fit vnū i gñe nature: ita ex actu r dformitate fit vnū i gñe moris: nā fit vnū vicissicut ex actu r rectitudine integrat vnū in gñe virtutis sic Et ex verbis r reb⁹ fit vnū in gñe sacramēti/ꝓut dicit d. s. 4. d. 1. q. vnica. ar. 3. ad. 1. Et ad argumētū q̄d factū ē ad ꝓbādū falsitatē hui⁹/hoc peccatū eēntialr r itrinsece ē peccatū negāda ē. b. nisi firmat vt sit p̄dicatio idētica: sed tūc op3 ↄcludere/q̄ hoc pctm̄ q̄d ē ista entitas essentialr r intrinsece ē peccatū: aliōq̄n variaret appellatio. Quidā tñ thomista egregie doct⁹ negat tales ꝓpōnes eē resoluēdas ēt si tr̄i sint cōnotatiui: vt li albū dulce rc. Sed d hoc dictū fuit i p̄ma pte q̄d tenēdū sit.
ℭ Aduerte tñ ibi in. 3 arg̃a me facto cōtra hoc dictū/q̄ñdr̄ sic/si hoc dictū eēt verū seq̄ret hāc eē verā/deus eēntialr ē de⁹: ↄñs ē falsū igit rc. q̄ intelligit illō sc̄d̄ ex dictis doctoris. Et falsitas ↄñtis p3 ēt ex dictis illius. Nō q̄d absolute vellē dicere illō ↄñs eē falsum: vt a sp̄iciēti p3. ℭ Questio. 56.

Circa dicta de ly adequate queritur/an illa sint vera? Et ꝓbat q̄ nō: q2 seq̄ret hāc fore falsam. s. ly hō adeq̄te sigñat hōiez: ↄñs ē falsū (vt notū ē) ergo r añs: ↄña p3: q2 hec ē falsa ly hō sigñat hōiez: r nil aliō ab hoīe oīo distinctū: r ē ei⁹ expōnēs/ergo. S̄cda p3 añtis ē nota r p̄ma ꝓbat: ly hō sigñat equū r equ⁹ ē q̄d oīo distinctū ab hoīe igit rc. S̄cda p3 ē nota: r p̄ma ꝓbat: ly hō sigñat oē q̄d imaginarie ē hō: sed equ⁹ imaginarie ē hō/ergo ly hō sigñat equū. a. p3: q2 ly sigñat ampliat vsq3 ad imaginabilia: r. b. ē cōcessa ab omnibus igit rc.
ℭ Ad argm̄ negat ↄña: r ad ꝓbationē ↄcesso illā eē suā exponētē negat eā eē falsā: r ad ꝓbationē nego. a. Ꝓlogismi/dato q̄ li sigñat ꝓplet ad. s. Nā ei⁹ amplius d3 sic explicari/ly hō sigñat id q̄d ē imaginarie hō sub ꝓprio ↄceptu hōis. Vt. s. sic ly hō sigñat hoīez q̄ ē. s. fuit. s. erit. s. pōt eē. s. imaginat eē: ita vt semp hoc fiat mediāte ↄceptu: seu imaginatiōe hoīs r nō alteri⁹ rei.
ℭ Questio. 57.

Circa dicta de li cōtingēter/q̄ritur an bñ dicta sint? Et vr̄ q̄ nō/q2 tūc hec ꝓpō eēt vera/michael substātia cōtingēter nō ē/ↄño ē falsum: igit rc. Quod sequat p3: q2 s̄m dicta sic d3 exponi/michael substātia p̄r ē: r michael substātia p̄r nō ē r ista copulatiua ē vera: igit. Cōseq̄ntis vero falsitas p3 sic/sua d inee ē necessaria: ergo illa exponibilis ē falsa: ↄñs ē nota: r antecedēs p3/q2 ista ē vera/michael substātis necessario nō ē/ergo illa ē necessaria. Veritas istī⁹ p3/q2 bñ valet/michael deus necessario nō ē/ergo michael substātia necessario nō ē: igit: rc.
ℭ Ad argm̄ negat ↄña r ad ꝓbationē negat q̄ illa debeat exponi imediate: sed op3 p̄us dscēdere sub ly substantia. Et idem dico debere fieri ad hoc q̄ ponat in eē q2 ly substātia stat dterminate. Si vo diceret sic/michael cōtingēter substātia nō ē/nō liceret dscēdere sub ly substātia: q2 stat ↄfuse rōne d ly r/q̄d includit ī ly ↄtingēter: vl̄ mixtī ꝓut dictū fuit in p̄ncipio exponibiliū ℭ Sed cōtra/q̄ ista vltia ꝓpō ē vera/ↄñs ē falsū/igit. Quod sequat p3/q2 cū nō liceat dscēdere licitū erit eā imediate exponere r ei⁹ exponētes sunt vere: ergo ↄña bone. Quod exponētes sint vere p3: q2 sunt ille q̄ date fuere r ille sunt vere igit rc. Cōseq̄ntis vero falsitas p3: d incē illi⁹ exponibilis ē necessaria: ergo illa ē falsa: ↄña ē nota r añs p3: q2 hec ē necessaria/michael substātia nō ē: r ista ē sua de ineē/igit rc. Et loq̄nor semp nō absoluto atq3 ly ē in p̄iacēte illi⁹ exponibilis. ℭ Ad hanc replicā negat ↄña: r ad ꝓbationē nego illā debere imediate exponi: sed dr̄ talē ꝓpōnē r alias in q̄b⁹ p̄dicatū p̄cedit negationē dr̄e regulari p suas d ineē: r q2 d ineē p̄fate ꝓpōnis ē necessaria: dr̄ eā eē falsam.
ℭ Sed dices cōtra/bñ valet/michael cōtingēter nō ē substātia/ergo michael cōtingēter substātia nō ē: r añs ē verū ergo r ↄseq̄ns. Cōsequētia tenz a distributo ad nō distributū: r veritas añtis liq̄t p ei⁹ exponētes. Et

cōfirmat/bene valet/michael cōtingēter ē substātia/ ergo michael substātia contingēter nō ē: ꝛ antecedēs ē verum vt liquet/ ergo. Cōseq̄ntia tenz ꝑ ꝓbīū ꝛ oēs logicos dicentes ꝙ ly cōtingēter no negat affirmatiua infert negatiuā istis ꝓpōnib⁹. ℭ Ad pimū hoꝝ negat ꝯña: Et ad ꝓbatiōnē distinguit ꝙ arguat a distributo: ꝛc. l. fortiori: ꝛ sic tenet vi terminū ꝛ sic negat. Illa .n. distributio equalet nō distributiōi/ nā illa ꝓpō infert vnam affirmatiuā cui⁹ p̄dicatū nō distribuit. ℭ Ad s̄m ē negat ꝯña/ ꝛ ad autoritatē pl̄iū ꝛ alioꝝ logicoꝝ dr ee verū qn̄ p̄dicatū distribuit in negatiua. Et rō ē quā illa regula philo. in utit hac maxie. s. si aliqua ꝓpō ē cōtingens/ sua cōtradictoria erit simil' cōtingēs. Nō opz talr arguere ꝙ ꝓpōnes dicāt sint cōtradictorie. l. saltē ꝙ ex ꝑte oīum terminoꝝ seq̄atis imediate ly cōtingēter seruet conditiōēs cōtradictoriaꝝ/ q̄d tn̄ nō sit in p̄dictis ꝓpōnib⁹.

ℭ Questio. 58.

Circa dicta d̄ expositione terminoꝝ numeraliū q̄rit an sint vera: Et ꝓbat ꝙ nō: q2 sequeret hāc eē verā. s. adā bis fuit hō: ꝯñs ē manifeste falsum/ igit ꝛc. Cōseq̄ntia vero pz/ q2 ei⁹ exponētes sunt vere/ s. fuit iste/ adā semel fuit hō: ꝛ post illō tēp⁹ nō fuit hō/ ꝛ post illud temp⁹ fuit hō. igit illa ē vera: ꝙ aūt iste exponentes sint vere ꝓbat q̄ ad tertiā (quia d̄ duab⁹ p̄mis notū est) q2 sensus illius est/ adā post tp̄s illud in quo nō fuit hō/ fuit hō: ꝛ iste sensus est ver⁹/ vt pz: q2 adā post p̄mum diem creatiōis fuit hō: ꝛ illa die fuit tēpus in q̄ adam nō fuit hō/ ergo adā post tp̄s in q̄ nō fuit hō/ fuit hō. igit h' propositum.

ℭ Pro argumēti solutiōe sciendū ꝙ ī 3. exponente ly illud d3 referre tp̄s pro quo denotat p̄mam exponētē verificari. Et in casu ꝙ idem tp̄s reproducat/ post tp̄s dici sic in scd̄a exponēte: ꝛ post illud tempus in p̄ria productione nō fuit hō/ ꝛ post illō tp̄s in eadē productiōe sumptum fuit homo.

ℭ Secundo arguitur/ sequeretur si dicta essent vera/ hanc fore falsam. s. sortes ꝛ plato bis fuerūt hoīes: in casu ꝙ sortes ꝛ plato fuerint ante q̄tuor dies ꝛ nudiustertius fuerint mortui/ sed ex illoꝝ materiis ꝛ formis transmutatis facti fuerint petrus ꝛ ionnes qui illa die fuere/ ꝛ post. s. heri sortes ꝛ plato reuiuiscant/ ꝯñs est falsum vt ꝓbatur/ ergo ꝛ añs. Conseq̄ntia probatur: q2 vna exponēs est falsa. Exponētes .n. sunt he/ sortes ꝛ plato aliq̄ tp̄e fuerūt hoīes: ꝛ post illō non fuerūt hoīes/ ꝛ post illō fuerū hoīes: ꝛ scd̄a ē falsa. Quod probatur/ ꝛ sit tempus pro quo verificat p̄ma. b. ꝛ sic arguo/ sortes ꝛ plato post. b. non fuerunt hoīes: ꝛ sortes ꝛ plato sunt iste. 4. ptes: ergo iste. 4. ptes post b. nō fuerunt homines/ consequens est falsum ergo ꝛ añs. Falsitas consequentis pz per veritatem sue contradictorie. Cōsequentis vero falsitas sic probatur: illa propositio habet vnam descendentem veram sub p̄dicato ergo illa est vera: ꝯña est nota ꝛ añs probatur: q2 signato sorte ꝛ platōe hec est vera/ sortes ꝛ plato bis fuerūt isti homines.

ℭ Ad argumentum conceditur consequentia. Et ad probationem falsitatis consequentis negat descensus: q2 ly hoīes stat mixtim ꝛ ei⁹ veritas cognoscenda ē ꝑ expositionem. Uel s̄m alios stat confuse aut distributiue mobiliter. Et datur hec solutio tenendo totum esse suas partes.

ℭ Questio. 59.

Circa dicta de ablatiuis absolutis etiā arguitur ꝓbando ea non esse bene dicta. Nam ex illis sequitur hanc esse veram/ neutrum oculum habendo tu pōt videre: consequens est falsum/ ergo dicta nulla. Consequentia tenet/ quia ista est vera: si neutrum oculum habeas tu potes videre ꝛ ista est eius exponens igitur. Quod autem ista sit vera pz per descendentes sub ly oculum. Nam istum oculum non habendo tu potes videre signato dextro: ꝛ istum oculū non habendo (signato sinistro) tu potes videre/ ergo neutrum oculum habendo ꝛc. Falsitas consequentis pz/ ꝑ P. H. in trac. distributionum.

ℭ Pro huius argumenti solutione ponuntur distinctiōes. ℭ Prima ly potes/ potest dicere potentiam phisicam vel logicam. ℭ Secunda/ ly neuter sicut ꝛ ly vterq3 potest sumi dupliciter. Uno modo distributiue licet incomplete. Alio modo collectiue: licet isto secundo modo valde raro reperiatur/ sed bñ apud antiquos aliquotiens sic sumebatur. Et sic ista erit vera/ ab vtroq3 homine trahitur nauis in casu quod duo trahant vnam nauim/ ꝛ tunc non cōfundit terminum sequentem: ꝛ descendendum est copulatim sub distinctione sic/ ab isto homine ꝛ ab isto homine trahit nauis vel ab isto homine ꝛ ab isto homine trahitur nauis.

ℭ Tertia distinctio: ꝓpositio de ablatiuo est duplex: scilicet affirmatiua ꝛ negatiua. Affirmatiua potest habere quatuor sensus/ vt in prima parte dictum est: sed negatiua potest habere quinq3 illos scilicet quos affirmatiua ꝛ alium scilicet aduersatiuum. Unde p̄fata ꝓpositio potest habere hūc sensum/ quamuis neutrum oculum habeas tu poteris videre. Et insuper additur iste sensus: eo quod negatio illa potest accipi vt cadēs supra ly sibi inclusum/ ꝛ sic equiualebit aduersatiue/ vel conditionali negatiue/ quod in idem reddit. Et tñ potest intelligi solum negationem cadere in copulam antecedentis conditionalis/ ideo potest etiam exponi per conditionalem affirmatiuam. ℭ Quarta distinctio/ talis propositio potest sumi in sensu composito. l. diuiso. Sensus diuisus clarus est. Composit⁹ erit iste: talis propositio est possibilis/ neutrum oculum habendo tu vides/ sed iste non cōiter ei attribuitur. ℭ Quinta distinctio. In propositione illa ly oculum potest distribui pro omnibus oculis omnium hominū. l. tm̄ ꝓ oculis illius cum quo loquimur.

ℭ His habitis/ dicitur ad argumentum/ ꝙ vel ly oculum distribuitur pro oculis quorumcunq3 hoim. l. non. Si primum. l. ly pōt dicit potētiam phisicam vel logicam. Si scd̄m/ dr illam ꝓpōnē eē verā/ excepto qn̄ sumit in sensu causali/ vel de causato extremo. Et hoc intelligo tenendo ꝙ necessarium sequit ad quodlibet. Si p̄mum/ vel ly oculum stat pro oculis omniū hoīuz vel non. Si p̄mū/ dr in sensu composito illarum eē veram in sensu temporali. Nā sensus est/ dū neutrū oculum habes tu vides: posito casu ꝙ ly hō cum quo loquimur videat/ q2 descendendo ad duos oculos alicui⁹ alterius hoīs reddit vera ꝓpō/ etiam simil' erit vera in sensu aduersatiuo: sed non in aliis. Si vero sumatur li oculū ꝓ oculis tantum hoīs cum quo loquimur illa ē falsa in omnibus sensibus: siue sumatur talis propō in sensu diuiso/ siue in composito siue collectiue/ siue distributiue. Unde istā erit falsa/ dum neutrum oculum habes tu potes videre/ licet eius descendentes appareant vere: quia ad eius veritatem requirit in aliquo eodem tempore hanc esse veram/ tu neutrū oculū hēs ꝛ tu potes videre naturalr.

ℭ Intellectis igit p̄dictis distinctionibus facile erit vnicuiq3 p̄dicte ꝓpōnis ꝛ aliaꝝ similiū sensus diiudicare: ꝓbināndo oēs. l. aliquos distinctiōes inter se.

ℭ Secunde partis paruorum logicalium/ Finis.

¶ Opusculum de insolubilibus et obligationibus editum a fratre Augustino sbarroya in sacra theologia presentato.

Consuetum est apud logicos fere omnes post paruorum tractatum de insolubilibus et obligationibus nonnulla agitare: ideo congruum mihi visum fuit has duas materias quam breuissime transcurrere eo quod nullius vel parue sint vtilitatis.

¶ Est igitur propositio insolubilis propositio in significando adeo perplexa: vt quauis parte data ex ea solum .l. ex ea esse vero .l. vis sequitur eius oppositum: sicut patet de hac/ hec est falsa: cuius subiectum demonstrat totam/ habet enim se sic: vt si dicatur eam esse veram / sequitur statim esse falsam: quod sic patet: est vera/ igitur est sicut ipsa significat: sed ipsa significat se esse falsam/ igitur est falsa. Si vero dicatur eam esse falsam/ continuo sequitur eam esse veram. Nam bene valet/ est falsa/ igitur est sicut ipsa significat: patet hoc: quia ipsa dicit se esse falsam: tunc vltra est sicut ipsa significat: igitur est vera.

¶ Diuiditur autem propositio insolubilis in propositionem enunciatiuam et promissiuam. ¶ Propositio insolubilis enunciatiua est propositio affirmans aliquid esse .l. fore .l. fuisse .l. necesse esse: etc. perplexe/ vt dictum est in exemplo posito. ¶ Promissiua vero est propositio ex qua sequitur obligatio perplexa: vt si dicam/ promitto me daturum tibi vnum librum cras: si non fuero obligatus. Nam tunc quero postquam hoc dixi .l. sum obligatus .l. non? Si sum obligatus non tenet promissio: cum conditio non sit completa: et per consequens non sum obligatus. Si non sum obligatus/ igitur tenet promissio: quia impleta est conditio/ igitur sum obligatus. Ecce qualiter quauis parte data sequitur eius oppositum.

¶ Et hic aduerte: quod propositio insolubilis et reflexiua / et se falsificans non sunt omnino idem. Sed propositio se falsificans et insolubilis habent se sicut inferius et superius. Omnis enim propositio se falsificans est insolubilis: non tamen econtra. Propositio vero reflexiua habet se impertinenter ad illa duo. Nam hec propositio/ hec est vera (ly hec totam demonstrante) est reflexiua: et tamen non est insolubilis/ vt patet ex diffinitione: nec se falsificans vt notum est. ¶ Primo ergo tractabitur de propositione insolubili enunciatiua. Secundo de insolubili promissiua.

¶ Sed antequam vltra progrediamur. Queritur/ an sit dabilis propositio reflexiua in mundo? Et videtur quod non: quia si sic/ igitur pars propositionis potest accipi pro propositione cuius est pars/ consequens est falsum/ ergo et antecedens. Falsitas consequentis patet per philosophum in .4. methaph. prope finem: vbi ait/ quod qui dicit omnem propositionem esse veram: non ob hoc asserit id quod ipse dicit esse verum. Sed si pars propositionis supponeret pro propositione: hoc dictum philosophi esset falsum: igitur. Quod sequatur hoc patet: quia tunc sub ly propositionem liceret demonstrare propositionem dicentem quod omnis propositio est vera: ac per inde proferens illam assereret quod se dicit esse verum.

¶ Sed in contrarium est autoritas eiusdem philosophi in eodem .4. vbi dicit: accidit vtique vt formatum est/ quasdam propositiones seipsas destruere.

¶ Ad hanc questionem respondens ab aliorumque opinionibus variis recensendis supersedens pono hanc conclusionem. ¶ Impossibile est intellectum formare posse propositionem reflexiuam .s. propositionem: cuius aliquis terminus accipiatur ab intellectu pro ipsa propositione totali. Hec conclusio probatur. Et primo de propositione: cuius subiectum est pronomen demonstratiuum vel terminus singularis: vt si dicatur/ a. est propositio falsa: si imponatur ly .a. adsignandum ipsammet propositionem. Secundo de propositione vbi stat subiectum communiter.

¶ Pro primo sic arguo. Nulla talis propositio reflexiua est in mente/ ergo nec in voce nec in scripto: consequentia est nota: antecedens probo: talem propositionem formari implicat contradictionem/ ergo nulla talis est formabilis. Antecedens probo Si talis propositio posset formari: sequeretur aliquam rem esse prius quam sit/ consequens implicat contradictionem: igitur. Consequentia sic deducitur. Et sumo istam propositionem/ hec est falsa: in qua (parte) ly hec demonstrat totam propositionem et volo quod hic sit homo quidam qui nullam propositionem hucusque formauerit: nec aliquid aliud intellexerit sed nunc in instanti inchoatiuo hore: quod instans vocetur .a. incipiat formare successiue hanc mentalem/ hec est falsa/ cuius subiectum format in .a. instanti: et residuum in tempore sequenti. Tunc sic arguo/ in instanti formauit subiectum: ergo in .a. instanti illa propositio est: et non est: consequens implicat contradictionem: igitur etc. Antecedens patet ex casu. Consequentiam vero sic probo. Subiectum est: ergo ly hec demonstrat totam propositionem: vltra demonstrat propositionem totam: ergo tota propositio est vel in re vel in intellectu/ sed non est in re ergo in intellectu. Hec vltima consequentia tenet: quia nihil potest intelligi/ quin aliquo modo sit vel in re vel in intellectu. Iam ergo habeo quod in .a. instanti propositio est: et non est per casum: quia intelligitur successiue igitur. Sed forsan dices hoc bene probare quod sit antequam sit talis propositio/ non tamen secundum idem esse. Nam posset dici / quod quando subiectum est tota propositio est obiectiue/ sed non subiectiue in intellectu.

¶ Sed contra/ quia si est in intellectu obiectiue: oportet quod prius saltem secundum naturam fuerit vel in re vel in intellectu subiectiue: quod in proposito non est. Hoc patet: quia nihil est intellectu obiectiue: quin prius sit apud rem vel in intellectu secundum suam similitudinem/ presertim si sint entia positiua et possibilia / quod dico propter priuationes que cognoscuntur per habitum. Et etiam rationis si intelligitur oportet prius saltem natura intelligere aliquid ens reale. Nec valet si amplius dicas hoc concludere: quando propositio successiue intelligitur: non quando tota simul. Nam quando tota simul tempore fit/ partes tamen sunt naturaliter priores toto: et sic tota erit naturaliter prior et posterior se. Nec insuper valet dicere hoc non concludere tenendo orationem mentalem esse simplicem qualitatem: tum quia dato hoc eminenter illa qualitas habet plures partes eo quod perfecte representet: sicut si essent distincte: sed si essent distincte non esset possibile eam formare/ igitur etc. Amplius in fine intellectionis quando .s. tota propositio formata est resultet vna simplex qualitas: tamen non est inconueniens: immo communiter fit/ vt prius natura ad minus intelligantur extrema antequam per copulam componantur/ vel ad minus vnum illorum.

¶ Scđo ꝓbatur eadem cõclusio sic. Si talis ꝓpõ esset formabilis ab intellectu: sequeret intellectũ posse formare pmũ obiectũ sup ꝓme intellectiõis: ɔñs e falsum ⁊ impñe/ ergo ⁊c. Cõseqñtis impñtas sic ꝓbat. Si intellect' põt formare suũ pmũ obiectũ/ ꝗ eadẽ intellectiõe intelligeret illud: qua illud format: ɔñs ẽ impñe: igit. Cõseqñtis impñtas pȝ: q: tũc idem eẽt prius ꝗ eẽt: hoc pȝ: primum obiectũ intellectus ẽ pꝰ us prima intellectione/ cũ sit causa ipsius intellectiõis dicẽte beato augustino a cognoscente ⁊ cognito ꝓduci notitiam. ix. de trinitate cap. 12. cuius sensus est/ ꝙ ab obiecto a potentia parit notitia: insup obiectum ipsum mouet potentiam: Et illud idem obiectum ꝑ tẽe sit effectus ꝓme intellectiõis/ ꝗ posterius: cum omnis effectus sit posterior sua causa/ igit ⁊c. Consequẽtia tenet/ quia si non/ ergo vna intellectione intelligit illud ⁊ alia format/ hoc est impñe ꝗ hoc pȝ: quia si intellectio qua intelligit ⁊ nõ format/ precedit/ intelliget/ ⁊ nullum obiectum intelliget: consequens est impñe: igit. Cõsequẽtia tenet: q: nõdum est pmum obiectum eius formatum. Si vero intellectio ꝗ format p̃cedit illam: qua intelligit formatũ: ꝗ formae obiectum non intelligendo illud. Quero ergo quid tunc intelligat vel aliquid aliud vel nihil? Non secundum vt notum est. Si primum/ ergo aliquid aliud pꝰ intellexit ergo illud quod tunc format/ non est eius obiectũ pmũ de ꝗ arguo. Iã ꝓbat prima ɔñ a toti' argumenti. Et ꝑ eius ꝓbatione ponamus illum hominem qui nunquam formauit aliquam ꝓpositionem eelexiuam/ nec aliquid aliud intellexerit hucusqꝫ sed nunc pmo intelligat hanc/ hec est falsa. Et arguo sic primum obiectum intellectionis illius est ꝓpositio illa: ⁊ ipsamet ẽ formata ꝑ candem intellectionem: igitur intellectus format suum obiectum primum. Nec refert si aliquis dicat esse impñe/ quod ille homo hucusqꝫ nihil intellexerit: ⁊ illa propositio sit primum obiectum intellectum: tum quia hoc non est nisi fugere argumẽtum/ tum qꝛ põt poni casus ꝙ steterit ꝑ horã nil intelligẽdo ⁊ alia prius intellexerit/ sed tũc primo intelligat illam ꝓpõnem. Nã illa intellectio erit prima i isto tpe: ⁊ illa formabit suum primum obiectum.

¶ Item idem sic ꝓbat: impñe est/ ꝙ pe[?]rsitũ qꝺ intelligere intellectus sit suũ primum intelligere/ igitur primum obiectum intellectus nõ põt esse actus intellect' nec aliquid ꝓductum ꝑ actum intellectus. Añs pȝ/ si intelligit se intelligere/ ergo se intelliget eẽ suum obiectum/ ⁊ illud obiectum dꝫ habere aliud/ ꝗ illud non ẽ primum. Quod debeat habere aliud pȝ: quia cũ omnis intellectio habeat obiectum illud intelligere quod est obiectum per te habebit aliud obiectum. Pro hoc videatur. D. S. in locis sequentibus.

¶ Ex his infert ꝓportionabilr in creaturis impñe intellectum eodẽ actu posse intelligere: ⁊ intelligere se intelligere reflectendo se supra actum suum distincte ⁊ singulr. Pro quo videat. D. S. in pma. ꝑ. q. 23. ar. 4. ad. 2. Nec oppositum dicit in pmo sent. d. 1. q. 2. ar. 1. ad. 2. quod illud intelligẽdum est scđm distinctionem q' sami ꝑemet. D. S. ponit. pmo. sent. d. 27. q. 1. ar. 3. ad quartũ. Pro quo etiã videat doctissim' petrus de bergamo. ¶ Probatur etiam autoritate beati augustini. 14. de trini. cap. 10. vbi ait eorum que cognoscitur. Quedam cognitionem antecedunt: vt sunt ea que per historiam cognoscuntur: Quedã vero simul eũ cognitione incipiunt esse/ velut si aliquod visibile quod olo non erat ante oculos nostros oriatur. Uerum siue tẽpore precedentia siue simul esse incipientia cognoscibilia: cognitionem gignunt/ non cognitione gignũtur.

Cuius oppositum accideret si tales reflexiue admittãtur/ tunc enim non ipse cognitionem gignent sed cognitione gignentur. Has rationes tantum pono quia mihi videntur (ni fallor) fortiores inter eas que adduci possunt.

¶ Contra hec tamen mihi duo se offerunt difficultatem habentia. Primum est de verbis consecrationis: ⁊ arguo sic. Uerba sacerdotis consecrantis efficiunt suum obiectum primum: ꝗ nõ inconuenit intellectum formare etiam suum primum obiectũ: Cõsequẽtia vr̃ tenere a simili: sed añs pȝ. Nam obiectũ illorum verborũ ẽ corp' xp̃i/ ꝓut ẽ sub speciebꝰ: ꝓut substãtia panis ɔuersa ẽ in illud. Sed hoc efficiunt verba consecrationis: ꝗ. ¶ Secundũ ẽ de ꝓductione verbi in diuinis. Nã deꝰ pr̃ intelligẽdo verbũ ꝓducit illd/ ꝗ. Et intellectus noster hoc poterit.

¶ Sed hec nõ cõcludũt oppositum dicti. Pro pmi ꝗ solutiõe sciẽdum/ ꝙ obiectum potẽtie ẽ duplex. Unũ ẽ motiuum potẽtie. Et aliꝺ mobile vl̃ ꝓducibile a potẽtia. Exemplum pmi/ color ẽ obiectum visus: q: mouet potẽtiam ⁊ sonus auditum. Exemplum scđi: domus fabricata ẽ obiectum domificatoris illam ꝓducẽtis. Dẽ ergo ꝙ hec ꝓpõ/ obiectum ẽ prius potẽtia intelligit de obiecto motiuo potẽtie: nõ de obiecto ꝓducibili a potentia. Et ꝑ ɔñs ꝓpõ ẽ vera intellecta de potẽtia passiua nõ de actiua. Et q: verba cõsecrationis xp̃i: prout ẽ causa vt sit p̃sens speciebus panis habent ratiõnẽ cause actiue ⁊ nõ passiue/ ideo non concludit. At vero intellectus possibilis est potentia passiua/ cum respectu illius obiectum se habeat vt mouens. Et licet respectu verbi se habeat vt producens non tamẽ potest ꝓducere verbum: nisi prius similitudo obiecti talis verbi sit recepta i intellectu pli: ꝗ similitudo nõ põt eẽ ꝓpõ reflexiua: vt ex dictis patet.

¶ Ad scđm dr/ ꝙ in generatione verbi in diuinis ꝗ ẽ ꝑ itellectionẽ: obiectũ adequatũ nõ ẽ formale verbũ. s. vt verbũ ẽ sed ipsa eẽntia diuina: quã pr̃ intelligẽdo etiã intelligit se: ⁊ alias duas ꝑsonas: ⁊ ẽt eandẽ intelligẽdo producit verbum.

¶ Nunc probatur. s. scđm tales reflexiuas nõ posse eẽ/ qñ earũ subiectũ ẽ trũs cõis: ⁊ ꝓbat sic de ꝓpositione mẽtali. Nã hoc probato restabit ẽt ɔclusio probata quoad alias propositiones. Et pmo sic/ accipio istã/ omnis ꝓpõ ẽ vera: ⁊ arguo sic/ illa nõ põt formari in mẽte: ita ꝙ ly ꝓpõ accipiat pro tota ꝓpõne: ꝗ nõ põt formari prout ẽ reflexiua. Añs ꝓbat eodem pcto sicut ꝑ de illa: hec ẽ falsa si formet successiue. Nã si in isto instãti ɔcipiat ly ꝓpõ: ⁊ accipiat pro ꝓpõne ꝗ ɔcipit/ opȝ illã eẽ: qñ ẽ ly hõ: ⁊ nõ ẽ ꝑ casum: q: intelligit successiue: igit ⁊c: Sed dices ꝫ: q: nõ ẽ simile de hac: ⁊ de illa cuius subiectũ adequate stat pro ꝓpõne. Nam qñ subiectũ ẽ trũs cõis: nõ opȝ (p̃sertim scđm reales) habere aliquẽ ɔceptũ singularẽ: igit.

¶ Ad hoc dr: ꝙ lꝫ verũ sit subiectũ propõnis vl̃is posse stare distributiue nõ intelligẽdo actu aliqꝺ singlare tñ reqꝛit ꝙ talr stet ꝙ nõ repugnet accipi pro singlari vl̃ singularibꝰ distincte. Unũ si dicã/ ois sol ẽ/ possum simul hr̃e intellectionẽ huius propõnis/ ⁊ solis in singulari: hoc aũt ẽ impñe in hac propõne/ ois ꝓpõ ẽ vera: ⁊ hec solutio nõ ẽ necessaria ꝑm nõinales: nõ aegumẽtũ ẽ fortius ꝫ i ꝑos vl̃ ꝫ plures illoꝝ tenẽtiũ nullũ eẽ ɔceptũ cõem in mẽte: sed oẽm ɔceptũ eẽ rei singularis. Unũ dicũt trũm ɔmunẽ subordinari pluribꝰ ɔceptibꝰ singularibus incõplexe ⁊ indistincte vl̃ disiunctim sumptis.

¶ Scđo sic probat. Si subiectũ propõnis p̃dicte sup

ponere posset ꝓ ipsa ꝓpōne: ꝑ rōne ꝙ subiectū hui⁹ oīs ꝓpō a me formāda erit vera: ꝯ̄ns ē impl'e: ḡ ⁊c. Cōsequētia tenz: qꝛ subiectū ei⁹ ē tr̄s cōis / sicut ī aliis. Nec apparet rō discriminis. Cōsequētis falsitas pꝫ: qꝛ sic nō pōt primo formari nisi ipsamet. Et volo formetur illa successiue ḡ solū dꝫ supponere ꝓ ipsa: ꝯ̄ns ē ipl'e: ꝯ̄ña ē nota. Cōseq̄ntis falsitas pꝫ: q̄ a seq̄r eē ꝙ idē actus eēt direct⁹ ⁊ reflex⁹ igit̄ ⁊c. ¶ Et si dicas oppm̄ hui⁹ eē dictū in ꝑuis. Dictū ē.n. ibi eādē notitiā posse eē directā ⁊ reflexam. ¶ Ad hoc rñdeo dupl'r. Pr̄io: qꝛ absolute nō dixi eē verū sed sic eē de mēte sonciatis. Scđo admisso hoc intelligēdū est ꝑ respectū ad diuersa. Nā notitia correspōdēs huic ꝓpōni / sortes ē hō: respectu ꝺ ly sortes ē reflexa / sed respectu ꝺ ly hō ē directa.

¶ Colligit̄ɼ dictis / pmo nullā ꝓpōnē / cui⁹ subiectū ē ꝓnomē demōstratiuū demonstrās totā ꝓpōnē posse formari ab intellectu nec eē intelligibilē / sed esse chimericā fictionē quā qdā a vero aberrātes inuenerunt nō sciētes q̄ loquūt̄ɼ: nec ꝺ qb⁹ affirmāt ꝓut ī alio proposito. Beat⁹ paul⁹ dicit.i.ad thimot.i. ¶ Colligit̄ɼ secūdo ꝙ intellectum nō posse formare ꝓpōnē / cui⁹ vn⁹ tr̄s accipiat̄ɼ pro tota propōne: cui⁹ ē tr̄s eodem actu q̄ ipsa propōne cōcipit̄ɼ. Dr̄ eodem actu: nā actu distincto nō nego hoc posse fieri: vñ sicut vnico actu possum intelligere hoīez / ⁊ alio distincto me intelligere q̄ꝺ intelligo hoīem: ita formata propōne possum in alio actu reflexo aliq̄d enūtiare de tali propōne: vt si dicā / oīs hō currit / ⁊ hec propō est ver̄ / ꝑ prima signata. Nam tunc possum ad min⁹ prius natura formare primam propositionem. Et sic opꝫ dicere / ꝙ tr̄s exñs ī propōne significās propōnem aut passionem aliquā eī⁹ stare aut supponere accōmodē ī.nō pro ipsa propōne cui⁹ ē ps: sed pro aliis. Et hoc apparet in communi hoīm sēsu. Nullus.n. qñ dicit se nō mētiri.i.eē verū hoc q̄ꝺ dicit: vult intelligi ꝺ ipsis propōnib⁹: qb⁹ ꝓfert se dicere verū.i.nō mentiri / sed de aliis. Et si dicas hic me implicare opposita in dictis. Nam dico tr̄m exñtē in propōne posse significare propōnē / ḡ pōt supponere pro oī tali / ergo pro illa / cui⁹ ē ps. Ad hoc rñdet̄ɼ / ꝙ loq̄ndo d tr̄o cōi fateor tr̄m possūi ī propōne posse significare propōnem: cui⁹ ē ps. Nō sub ꝯceptu propō o talis propōnis: sed sub cōceptu cōi.i. prout abstrahit ab oīb⁹ singularib⁹: ⁊ sic pōt dici talē tr̄m signāre talē propōnem: qꝛ tr̄s significās vnā propōnē signat oēm propōnem mūdi ī adeq̄te / sed nō adequate. Hoc tñ nō sufficit ad hoc ꝙ tr̄s accipiatur aut supponat pro illa propōne singl'ari: ī qua ponitur. Nā qñ intellect⁹ accipit tr̄m pro singl'ari signato / opꝫ vt intelligat illū singul'r: Et idē redrit̄ɼ ī suppōne q̄ tr̄s supponit pro propōne singl'ari in qua ponit̄ɼ. Et explanat̄ɼ hoc in cōceptu de ly ens. Nam q̄ cōcipit similitudinē entis in cōi: hꝫ ꝙ similitudinē sui act⁹ intelligēdi: cū talis act⁹ sit ens: sed hoc inadequate. Neqꝫ tñ pōt accipere ly ens pro suo actu intelligēdi nisi ꝑ aliū actum reflexum: q̄ ī intelligat se intelligere.

¶ Istis prehabitis restat ad argumentum in oppositū rñdere. Dr̄ ḡ ꝙ pbūs nō asserit tales ꝓpositiones eē / sed dicit sic talem volasse famā. Et qñ dicit ī elēchis nō eē incōueniēs aliquē posse simpl'r mētiri / ⁊ fm̄ qđ dicere verū. Ut si aliq̄s dicat solū hāc propōnē ego mētior / dꝫ suum dictum intelligi ꝯditionat̄ɼ.i. si illud dictū pro ipsomet acapet̄ɼ / mēdatiū simpl'r diceret̄ɼ / Et verū fm̄ qđ.i.qꝛ verū ē illum mētiri.

¶ Argumētum pro ꝯclusionib⁹ pōt solui / lꝫ verū concludat: qꝛ ex illo añte nō seq̄t̄ɼ efficaciter ꝯ̄ns. Uñ posset dici dictū pbī debere intelligi / ꝙ dicēs oēz ꝓpōnē esse verā: nō ob hoc asserit suā propōnem eē verā / si innitimur primo principio / de q̄ loq̄t̄ɼ ibi philoso.i. ꝙ duo cōtradictoria nō pñt eē simul vera. Hoc explanat̄ɼ sic / tu dicis oēm propōnem verā eē / ergo cōtradictoria tue ꝓpōnis ē vera: sed si tue ꝓpōis ꝯ̄dictoria ē vera tua ē falsa / ḡ nō asseris tuā eē veram / sed si innitamur principio: nō pꝫ lo sed descensui: vel ascensu vel dict de oī / tunc bene sequeret̄ɼ dicētem illam propōnem dicere eam eē verā. Hoc pꝫ: quia bñ sequeret̄ɼ / oīs propō ē vera: ⁊ hec ē propositio / ergo hec propositio ē vera.

¶ At vero lꝫ cōclusiōes positas crediderim veras / tñ q̄ꝛ pōt aliquis oppositum tenere.i. saltē velle scire q̄l'r rñdendum esset: si oppositum esset verum exercitii gr̄a: ꝓsertim cū beat⁹ gregorius proposuerit en dilema resteriusūin.22.lib.mora.ca.15.exponēs illū dauiticū dictū / ego dixi in excessu meo / omnis hō mēdax. Ideo dicam breuiter qualiter in hac materia respondendum est. ¶ Pro quo premittuntur primo diffinitiones he.

¶ Propō se falsificans ē propositio / ex cuius ita eē solū / vel ex cui⁹ ita eē cū vero vel veris sequit̄ɼ eā eē falsam: vt ista / hec ē falsa. ¶ Propō se verificās (vt aliq̄ dicūt) ē / ex cuius ak̄r eē solū vl' ex ipo cū vero i. veris seq̄t̄ɼ eā eē verā. Exēplū pꝫ in eadē propōne. Nam bñ valet / aliter ē q̄ illa ꝓpō signāt.i.hec ē falsa: ⁊ illa significat se eē falsam / ergo ista ē.i. ꝙ sit falsa / ergo ē vera. Dixi vt q̄dā dicūt. Nā vr̄ mihi aliter sic posse diffiniri.

¶ Propō se verificās ē illa / ex cui⁹ ita eē sequit̄ɼ eā eē verā.i.ex ei⁹ ita eē cū vero i. veris: ⁊ sic ista ē vera.i.hec ē vera. Uel pro ꝯcordia dicat̄ɼ propōnē se verificātē esse duplicem.i. solubilē ⁊ insolubilē. Propō se verificans insolubilis dꝫ diffiniri scđm primā diffinitionem. Et propō solubilis fm̄ scđam / lꝫ.n. ille ambe.i. hec ē falsa ⁊ hec ē vera sint reflexiue: nō tñ ambe sunt insolubiles. Nā ex ita eē scđe propōnis: nō seq̄t̄ɼ ak̄r eē: sic̄ fit ī pma.

¶ Propō impl'itās se ē ꝓpō ex cui⁹ ita p̄r eē seq̄t̄ɼ eā ipl'em: vt ista ē / hec ē ipl'is. Nā nō valꝫ / ita p̄r est sicut signāt / ⁊ nō ē potior rō q̄ magis fuerit in p̄terito vel ī futuro sit q̄ in pñti / ḡ nō p̄r ita ē / ⁊ illa dicit impl'r ita eē: igit̄ɼ ē impl'is. ¶ Propositio destruēs suā necessitatem est illa ex cuius necessario ita eē sequitur eam non eē necessariam: qualis ē ista / hec non ē necessaria / q̄ cōsimiliter ꝓbari pōt. ¶ Propō destruēs suam contingētiam ē illa ex cui⁹ contingēter ita eē: seq̄t̄ɼ eā non eē contingētem / vt pꝫ de ista / hec nō ē ꝯtingens. ¶ Aduerte tñ / ꝙ lꝫ hec sit reflexiua nō tñ ē insolubilis. Nō.n. ex cogita sit sicut signāt sequit̄ɼ eam eē ꝯtingētē: immo seq̄t̄ɼ eam eē aut impl'ez aut necessariam. ¶ Propō destruēs suum ita eē est illa ex cui⁹ ita eē sequit̄ɼ aliter eē / vt est ista / aliter ē q̄ ꝑ hanc ꝓpōnem signāt. Proportionabiliter dicēdū ē de propōnib⁹ destruentib⁹ suū posse ita eē / ⁊ suum necesse ita eē. ¶ Propō se possitans ⁊ ꝓpō se necessitans pñt diffiniri dupl'r / sicut ꝓpō se verificans. Ista vero / hec ē impl'is est se impossibilitans ⁊ insolubilis: qꝛ si dat̄ɼ eam eē impl'em sequit̄ɼ eē p'lem. Ualꝫ.n. bñ / ē impl'is / ergo non pōt eē sicut ipa signāt / ⁊ ipsa significat se esse impl'em ergo est ita: ergo est possibilis. Etiam econtra si dicat̄ɼ eam esse possibilem sequit̄ɼ eam eē impl'em / vt ex dictis pꝫ. Uñ ista erit se possibilitans. i. hec est possibilis: licet non sit insolubilis. Et sic debēt dari due diffinitiones de qualibet illarum. Nō autem videtur esse possibile aliquam ꝓpositionem se facere contingentem vt pꝫ / quia si esset aliqua / pari ratione esset ista / hec est contingens: sed ista vel est necessaria / vel impossibilis. Nam si ita est sicut ipa significat / ps

ri ratione ita fuit: et ita erit in eternum: ergo est necessaria. Et si non est ita / nec fuit / nec erit / nec poterit esse: ergo est impossibilis.

¶ Premitto secundo quod omnis propositio insolubilis talis est qualis est dicit esse per propositionem dicentem sese contingenter aut dubiam. Unde hec propositio / hec est falsa est falsa. Et ista / hec est impossibilis est impossibilis. Et ista / hec non est necessaria non est necessaria. Amplius omnis propositio dicens se esse veram est vera: et omnis dicens se esse possibilem est possibilis.

¶ Premitto tertio / quod quando ex aliqua insolubili sequuntur duo opposita: talis est qualem oppositum dicens improfectionem. Volo dicere: quod si ex aliqua propositione sequitur vel ex illa cum vero vel veris: eam esse falsam: et esse veram / illa simpliciter est falsa. Consimiliter si ex aliqua propositione sequitur ita esse sicut significat et esse aliter quam significat simpliciter illa significat aliter quam est. Amplius si oratio aliqua consequentia ex hoc quod ipsa sit bona sequitur eam esse malam: et econtra. scilicet ex eo quod sit mala sequitur esse bonam illa simpliciter est mala. ¶ Sed dubitabis / nec immerito unde hoc proveniat. Si enim ex una propositione sequitur necessario eam esse veram et esse falsam. Non videtur potior ratio quod sibi magis attribuendum unum quam aliud. ¶ Ad hoc respondetur quod aliqui dixerunt propositiones insolubiles nec esse veras nec falsas determinate. Alii dixerunt eas simul esse veras et falsas. Alii autem propositionem se falsificantem esse simpliciter falsam et secundum quid veram quod videtur esse de mente philosophi in topicis. Sed nihilominus teneri potest quod premissum est. Et ad dubium respondetur quod ideo est / quia bonum contingit ex integra causa: malum vero ex particularibus defectibus ut beatus Dyonisius ait. 4. ca. de divi. no. Ideo cum falsitas habeat rationem mali respectu veritatis / non sufficit ad veritatem propositionis quod se verificet: sed oportet quod similiter non se falsificet: sicut ad actum virtutis non sufficit quod sit bonus ex obiecto: sed quod non fiat mala intentione: nec aliqua mala circumstantia aliunde repiatur. Consimiliter ad bonitatem consequentie non sufficit quod non possit dari antecedens verum et consequens falsum: sed quod similiter non se malificet. ¶ Ex quibus sequitur hanc propositionem esse veram: hec est vera: et hanc consequentiam esse bonam: si hec consequentia est bona ipsa est bona: et sic de similibus: quia propositio dicta nec similiter se falsificat: nec consequentia se malificat.

¶ Istis habitis ponuntur conclusiones. Prima est. Fere omnes diffinitiones propositionum / oppositionum / et consequentiarum / et earum regulas in istis reflexivis patiuntur instantiam. Unde tales diffinitiones intelliguntur de sunt extra reflexivas. Unde diffinitio propositionis vere potest sic dari. ¶ Propositio vera est illa que significat ita esse sicut est vel ita non esse sicut non est: et non se falsificat. Propositio possibilis est illa que sic se habet quod qualitercumque significat taliter possibile est: et non se impossibilitat. ¶ Propositio falsa est illa que significat taliter esse qualiter non est vel taliter non esse qualiter est. vel se falsificans. Propositio impossibilis est illa que sic se habet quod qualitercumque significat / taliter impossibile est vel se impossibilitat.

¶ Hic tamen scito propositionem impossibilem ab aliquibus in tria membra dividi. scilicet in propositionem impossibilem simpliciter: et est illa que significat ita esse qualiter nec est nec fuit / nec poterit esse: sicut est hec / homo est equus. Alia est impossibilis per accidens seu ex suppositione. Et est illa que aliter quam significat / taliter nec potest nec poterit esse: potuit tamen ut patet hec / adam non fuit. Tertia est impossibilis per reflexionem / ut ista / hec est impossibilis. Est tamen doctor quidam asserens illud secundum membrum superfluere: Et probat sic / in nullius potentia est nunc quod illa propositio sit vera / que est simpliciter impossibilis: sicut illa / homo est equus. Et hoc intelligitur tenendo ad preteritum non esse potentiam. Dicit philosophus / quod quando aliquid ita fuerit possibile sicut nunc significat non probatur nunc eam esse possibilem: sed aliquando fuisse possibilem. Mihi autem videtur oppositum: nullo enim pacto illa propositio est impossibilis: sicut illa / homo est equus: cum hec sit impossibilis ex terminorum habitudine: reliqua vero ex suppositione. ¶ Sed dices contra: quia non tenetur omnimode eam esse impossibilem: sicut et alia / sed quod nunc est impossibilis sicut alia stante suppositione restat. ¶ Ad hoc dicitur quod tamen tu fateris esse ponendam differentiam inter impossibilitatem utriusque: et quod una sit et fuerit: et erit impossibilis: et reliqua tamen sic teneri. Amplius si illa est impossibilis nunc sicut illa / homo est equus: quia nunc sic se habet quod nunquam potuit esse vera: consequens est falsum igitur et antecedens. Consequentia tenet: quia illa homo est equus nunc est taliter impossibilis: quod nunquam potuit esse vera. Amplius / quia nunc ista est impossibilis / antichristus non erit: sicut et illa / homo est equus: consequens est falsum: ergo et antecedens: Falsitas consequentis patet: quia si illa est impossibilis sicut et alia: ergo ista / antichristus erit est necessaria: sicut ista homo est animal: consequens est falsum igitur. Falsitas consequentis est nota: quia tunc nullum erit contingens in mundo. Sed iam probatur prima sequela: non est in potestate alicuius falsificare hanc / antichristus erit: si verum est quod tu dicis / ergo est necessaria sicut et alia. Antecedens patet: quia sicut non potest verificari ista / adam non fuit: eo quod nunc positum est adam fuisse: quo stante non potest non esse: sed similiter nunc ita est quod deus determinavit se producturum antichristum: ergo hoc stante non poterit aliter esse: igitur. Si dicas talem propositionem. scilicet antichristus erit posse falsificari a creatura: quia poterit non generare: Ergo aliquid est in potestate creature et non creatoris. Si dicas te intelligere esse in potestate creature absolute. id est non considerato quod deus predeterminaverit oppositum: et sic dicitur quod est isto modo: et multo perfectius est in potestate ipsius dei: et eodem pacto est in potestate dei adam non fuisse: quia sic non debet aspici: nisi habitudo terminorum. Amplius si ista est impossibilis simpliciter / adam non fuit: ergo hec est falsa: adam possibiliter non fuit. Consequens est falsum ergo et antecedens. consequentia est nota. Consequentis falsitas patet: illa est falsa / adam possibiliter non fuit / ergo hec est vera / adam necessario fuit: consequens est falsum ergo et antecedens. Consequentia est nota. Falsitas consequentis probatur: adam contingenter fuit / ergo non necessario fuit: consequentia est nota: antecedens probatur / deus libere produxit adam / ergo potuit producere et non producere: potuit producere et non producere: ergo adam potuit esse et non esse: ergo contingenter fuit. Plura alia inconvenientia possent adduci que brevitatis amore dimitto. Teneo ergo talem distinctionem esse bonam: et illud membrum quod impugnatur ponitur a. D. S. in partibus et scriptis et disputatis in mille locis et a multis theologis.

¶ Secunda conclusio. Possibile est in istis reflexivis dare duas contradictorias falsas: aliter est secundum quod per dictas contradictorias significatur. Et possunt dari due subcontrarie false. Et subalternante existente vera potest dari subalternata falsa. Prima pars patet in istis hec est falsa: hec non est falsa subiecto prime demonstrante eandem: et subiecto secunde eandem primam. Et secunda pars patet in his / aliter est quam hec propositio significat: non aliter est quam hec propositio significat: Tertia in istis patet: quedam propositio affirmativa est falsa: quedam propositio affirmativa non est falsa. Nec sequitur ob hoc posse dari duas contrarias veras. Nam universalis negativa contradicens affirmative erit falsa simul cum affirmativa illa. Quarta patet in istis omnis propositio particularis est falsa / quedam propositio particularis est falsa. Et in propositionibus in quarum subiecta stant communiter ponitur casus quod ipse propositiones reflexive solum sint in mundo / ad verificandum que dicta sunt.

¶ Tertia conclusio. Impossibile est in istis propositionibus reperiri duas contradictorias veras / sint

ita eē sicut p duas cōtradictorias significatur. Pz: q2 si aliq̄ eēnt p2 rōne eēnt he. s. hec ē vera/ hec non est vera/ sed iste non pnt esse ambe vere/ igitur. Probatur hoc/ quia vel vtrūq3 pnomē demonstrat affirmatiuā vel vtrūq3 negatiuam/ vel vnum alteram/ τ alterum alteram. Si pmum/ prima ē vera: q2 se verificat/ τ secunda falsa: quia aliter est q̄ significat τ non est reflexiua. Si secundum: negatiua est falsa/ quia se falsificat. Si tertium/ non sunt cōtradictorie/ igitur: Nec etiam potest dari in hac exclusiua. s. tm̄ sortes dicit verum τ sua ↄtradictoria: in casu quo sortes dicat hāc ppōnem/ homo ē animal: τ plato dicat illam exclusiuam: nam tunc exclusiua se falsificat eo q2 ad ipsam esse veram/ sequitur continuo eam esse falsam/ vt notum est/ ac pinde non possunt dari ambe vere ¶ Sed contra/ pono casum q2 sol9 homo alb9 proferat falsum/ τ sol9 hō non albus: τ omnis talis pferat verum. Tūc volo vltra q2 sortes pferat hāc/ sortes est alb9: τ arguo sic/ vel tūc illa ppō ē vera vel ei9 cōtradictoria: si ē vera/ ergo sortes nō ē alb9/ q̄ sua contradictoria erit ēt vera/ cum dicat sortem non eē album: τ pinde ambe erunt vere. Si negatiua est vera/ ergo sortes dicit falsum/ ergo sortes ē albus/ vt pz ex casu sortes est albus/ ergo affirmatiua est vera/ τ sic ambe vere/ igitur conclusio nulla.

¶ Ad hoc argumētū duplex r̄nsio pōt dari. Pria negabit plītatem casus. Nam ex eo p bonā ↄñam sduceret sortem eē album/ τ sortē non eē album. Ūn si admittatur prima ps casus/ nō d3 admitti scđa. s. q2 sortes dicat illam/ sortes ē albus. Et si admittat sortem dicere illam non d3 admitti q2 sol9 alb9 dicat falsum/ τ omnis τ sol9 non albus dicat verum. Et l3 posset dici primam eē falsam q2 se falsificat: eo q2 ad ita eē sicut ipsa significat/ sequitur eam eē falsam in dicto casu/ tamen prima solutio melior ē: τ debet dari necessario: si ponatur casus q2 sol9 hō alb9 pferat ppōnem significantem aliter eē q̄ ē. Et oīs τ sol9 nō alb9 ppōnem significantem taliter esse qualiter est. Et dicat sortes illam propositionem/ sortes est albus. Nam tūc si non negatur casus/ dabit ita eē sicut per ambas propositiōes significatur. Probatur sic: nam non potest dici q2 aliter sit/ q̄ per ambas significat/ cum sortes sit necessario albus/ aut non albus/ ergo oportet ita sit sicut per aliquam significetur. Si ē ita sicut significat affirmatiua/ ergo sortes nō est albus vt patet per casum/ ergo ita est sicut p suam contradictoriam significatur/ ergo ita est sicut per ambas significat. Si dicas ita esse sicut p negatiuam significat/ ergo sortes dicit falsum: vt patet ex casu. Ultra dicit falsum: ergo est albus per casum: ergo hec est vera/ sortes est albus: igitur τc. Negādus igitur est casus: cuius etsi quelibz ps sit possibilis: tn̄ simul sunt incompossibiles.

¶ Quarta conclusio. Non incōuenit ī istis reflexiuis aliquam ↄñam esse bonam cuius añs sit verum τ ↄñs falsum/ vel cui9 añs significet taliter esse q̄liter ē/ τ ↄñs aliter eē q̄ sit. Prima ps pz hic/ omnis ↄclusio ē falsa/ conclusio de dariī ē conclusio: ergo conclusio de dariī ē falsa/ posito q2 tātum ille sillogismus sit in mundo. Secūda ps patet hic/ si hoc ↄñs significat aliter eē q̄ est/ hoc ↄñs significat aliter eē q̄ est/ posito q2 vtrunq3 pronomen demonstret ↄñs. ¶ Sed contra hoc scđm arguitur/ illa ↄña se malificat ergo non ē bona Cōsequentia tenet/ quia ista est mala consequentia. s. si hec consequentia est bona: hec consequentia est mala: in qua volo vtrunq3 pronomen demonstrare totam ↄñam: τ non ob aliud nisi quia se malificat igitur. Añs vero sic probatur/ ad ita esse añcedētis sequitur aliter eē ↄñtis: ergo se malificat. ¶ Ad hoc r̄ndetur negando añs: τ ad probationem negatur ↄña. Nam ad hoc q2 ↄña se malificet/ op3 q2 taliter se habeat/ q2 ad ipsam esse bonam sequatur eē malam. Non tn̄ sufficit q2 ad ita eē antecedentis sequatur aliter esse ↄñtis. Uel dicto (si vis tenere pmum τ scđm sufficere ad ↄñam malificandam) q2 non oīs ↄña se malificans ē mala/ sed op3 q2 non hēat expsse hȳ aliter annexum. ¶ Sed cōtra/ q2 vr̄ q2 nulla ↄña se malificet. Nam si eēt aliqua/ p2 ratione eēt p̄dicta/ sed illa non/ ergo nulla. Maior est nota τ b. probatur/ q2 si ipa se malificat/ ideo est q2 ad ipam eē bonā sequitur esse malam: sed hoc non fit/ ergo: ↄña est nota Destructio ↄñtis pbatur: q2 tu arguis sic ē bona/ q̄ añs est verum τ consequens falsum. Ultra antecedens est verum τ consequēs falsum/ ergo est mala: τ tūc dicō illā ↄñam vltimam non valere: nam cōclusio, q̄rta nunc dicta dicit ↄtrium. ¶ Ad argumentum bieuiter dr̄/ q2 qn̄ dicit logici ī hac materia ↄñam se malificare: qn̄ ad ipsam esse bonam sequitur eē malam intelligit hoc sequi secūdum diffinitiones datas extra insolubilia. Et similr qn̄ dr̄ propositionē se falsificare ē qn̄ ad ipam esse veram sequitur esse falsam/ intelligitur q2 sequitur secūdum diffinitiones propōnis vere τ false extra insolubilia datas. Eodē mō dicendū ē qn̄ ↄña se bonificat. s. q2 debem9 vti diffinitionib9 datis extra īsolubilia. Ūn hec ↄña ē bōa: si hec ↄña ē bona: τ/ leo est hō. Nam ad ipam eē malam sequitur eē bonam. ¶ Sed contra similiter ad ipam esse bonam sequitur eē malam. Nā bene valet/ ē bona/ q̄ añs est verū τ ↄñs falsum: ergo est mala: cōseq̄ntia probatur/ est bona ergo ita est sicut significat p añs: ergo antecedens est verum. Prima ↄña valet/ q2 antecedens solū significat esse bonā/ ergo añs ē verū. Scđa consequētia τ falsitas ↄsēq̄ntis sunt note: ¶ Ad hoc negatur añs. Et ad pbationē nego ↄñam. s. q2 ad eam eē bonam sequatur esse malam: τ nego q2 sequatur añs eē verū τ ↄñs falsum/ τ qn̄ pbas añs significat ita eē sicut ē in illo casu ergo añs est verum: nego istam ↄñam. Sed eo dictu9 añs significat ita esse sicut est/ τ non destruit suum ita esse/ ergo est verum/ tunc dico illud esse falsum. Nam antecedens destruit suum ita esse/ quod sic pz. Añs significat ita eē/ sicut est: τ solum significat consequentiam esse bonam/ ergo cōsequētia ē bona. Ultra ↄña ē bona/ ergo non potest ita eē sicut significatur p añs: quia sit τ ita sicut significatur p ↄñs/ sed non pōt ita eē sicut significatur per consequens/ ergo non potest ita esse sicut significatur per antecedens/ ergo de primo ad vltimū/ si ē ita sicut significatur per antecedens nō ē ita sicut p illud significatur.

¶ Quinta ↄclusio. Nō incōuenit in istis propōnibus aliquam ↄñam sciri eē bonam: τ eius añs eē scitum: τ ↄñs nescitū: vt pz hic/ oīs ↄclusio est nescita; conclusio de dariī est conclusio: ergo conclusio de dariī est nescita: si ponatur casus quod tantum ille sillogism9 sit in mūdo: Immo stat duarum propōnum sinonimaꝝ vnam eē scitam τ alteram nescitam: vt pz de his/ hec ē nescita: hec ē nescita vtroq3 pnomine dmōstrante primam. Stat insup vnam vniuersalem eē nescitam/ cuius omnes singulares sunt scite. Pz d hac/ oīs propō vniuersalis est nescita. Stat amplius aliquā copulatiuam eē nescitam/ cuius quelibet ps est scita/ vt si dicam/ hec copulatiua est nescita: τ hec copulatiua est nescita. Non tamen stat eādem propōnē ab vno eodē in eodē tēpore eē simul scitam τ nescitam: Nam si ex ea/ vel ex ea cum vero vel veris sequitur eam esse

scitam et nescitam simpliciter et nescita. Nec stat aliquē assentire añti alicui⁹ ɔ̄sequētie et ɔ̄ñtie bonitati et nō cōsequēti ob reflexionē/ iʒ sciāt aliter esse q̄ p ɔ̄ñs significatur: et ita eē sicut significatur p añs. Vñ in hac ɔ̄ña/ hoc consequens est nescitum/ergo hoc ɔ̄ñs est nescitum in q̄ vꝫ dari oppositum huius dicti minime datur: Nam assentiens añti et consequentie bonitati/etiam habebit cōclusionis assensum. Nec valebit hec cōsequētia/ sortes assentit añti: et illud significat sicut ē: ergo ē scitum. Ratio est/quia ad ipsum eē scitum sequitur non esse scitum. Idem dicendum de hac/nullus assentit consequenti huic/ergo nullus assentit cōsequenti huic. s. quod non stat assentiri añti et c. Vñ assentiens ɔ̄ñe et añti assentit et ɔ̄ñti: et sic assentiendo decipiatur. In presenti logici non vtuntur isto vꝫ/scitus. a. um. ita stricte sicut i posterioribus. Sumit. n. i hac materia ppōscita p ppōe cuius habetur assensus firmus et verus siue illa sit necessaria siue contingens/siue sit eius assensus clarus siue non/dum tamen non sequatur eam eē nescitā. Propositio nescita ē illa: cuius assensus non ē ver⁹ aut firmus: aut ex qua sequitur eam eē nescitam. ¶ Propō credita ē ppō/cuius assensus est firmus et nō clarus. ¶ Propō opinata ē ppō: cui⁹ assēsus ē formidolosus circa veritatem ppōnis opposite.

¶ Dic tamen aduertēdo nullam eē propōnem: q̄ in suo dicto inferat se eē dubiam. ita. s. q ad ipsam nō eē dubiam sequatur eē dubiam. Hoc p3: qr si aliqua eēt pars ratione eē ista/hec eē dubia/sed ista non: igit. Et probatur destructio ɔ̄ñtis: quia vel assentis ei vel dissētis firmiter vel formidolose/aut nec assentis nec dissentis ei. Si assentis firmiter est nescita: quia est falsa. Si dissentis firmiter/scis eam esse falsam/quia scis eam dicere tāe se esse dubiam. Si formidolose assentis/vel nec assentis nec dissentis: tunc bene potest sequi esse dubiam/non tamen insolubiliter idest non ex eius oppositio: q2 dato/eam non eē dubiam nō sequit eē dubiam. ¶ Tādem vltimo dr nō cēpre aliquem circa has propositiones simul decipi et non decipi. Nam si verbis se quatur in bona consequentia: vel consequentiis simpliciter talis hō decipitur. ¶ Multe alie conclusiōes et q̄ plurima corollaria hic poni possent: que ab aliquibus tanta admiratione suspiciuntur/quanta absurditate replentur: Quorū vnum est deum posse decipi p reflexionem: quod impudenter pbant in hac propositione/deus decipitur: in casu quo deus assentiat illi ppositioni. Nam queritur tunc an deus decipiatur vel non? Si primum habetur propositum. Si secundum contra deus non decipitur: ergo assentit propositioni vere/ergo talis propositio est vera/ergo taliter est q̄liter significat: et significat deum decipi/ergo deus decipitur. Prima consequentia tenet. Nam in proposito deceptio est assensus ppositionis false vel dissensus ppōnis vere. Att͞n hoc solum sufficiens erat ad has reflexiuas penitus de medio tollendas/vt cetera non intelligibilia que in eis reperiuntur: omittam. Verum tamen si a ptervio queratur/quid dicēdum esset si tales propositiones sint? Dicitur q tunc hoc q̄rens decipitur: sed deus non decipitur. Et quando dicis pono casum q deus assentiat illi propositioni/nego casū immo implicat contradictionem deum illi propositioni assentire: cum qualiter cāq3 significat taliter impossibiliter sit. Nam quod creatura posset assentire falso: ac proinde decipi: accidit ex defectu luminis naturalis. Quo mediante representantur res vt sunt: quod in deo glorioso contingere minime potest. Sed de his (cum tā inutilia sint) satis.

¶ Sequitur de insolubilibus promissiuis.

Restat nunc breuiter insolubiles promissiuas elucidare. Pro quarum notitia queritur/an tales propositiones possint formari in mente. l. in voce et c. Et vꝫ q nō: nam si sic pōt sequi duas cōtradictorias fore veras: ɔ̄ñs ē imple: q̄ et añs. Impossibilitas ɔ̄ñtis nota ē: ɔ̄ña pbat. Sit sortes qui dicat berthe/pmitto me ducturum te vxorem: si prim⁹ hō qui cras fuerit tibi obuius non fuerit obligatus alicui: et si sic non te ducam. Adueniente crastina die solum sortes casu obuiat berthe. Tunc sic arguo/in isto casu dabuntur iste ɔ̄dictorie vere: scilicet/sortes nō tenetur ducere bertham: quod sic probo. Ille sunt contradictorie et notum est: ergo vna earum ē vera. Que ro ergo que illarum: si affirmatiua: cōtra: ergo et negatiua similiter: igitur ambe vere. Probatur hoc/affirmatiua est vera: ergo sortes est obligatus ducere berthā vxorem. Est obligatus: ergo non est impleta conditio. Non est impleta conditio: ergo non tenetur eam ducere: ergo negatiua est vera: et affirmatiua per te: igitur et c. Si dicas negatiuam esse verum/probo q etiam affirmatiua: Nam bene valet/sortes non tenetur ducere bertham/ergo non est obligatus. Non est obligatus: ergo obuiauit homini nulli obligato: ergo impleta est conditio: ergo tenetur eam ducere/ergo etiam affirmatiua est vera/et per te negatiua: ergo ambe sunt vere.

¶ Sed contra/quia possibile est sortem cōcipere et proferre illam propositionem: et dicere illam berthe igitur et c.

Respondet/quod iʒ determinare an talis pmissio obliget vel nō: nō ptinet ad logicā: tn̄ q2 ex hoc dpēdet cognoscere q̄ cōtradictoriarū sit vera. l. falsa: nō impertinens eric aliquid de hoc dicere.

¶ Sciendum igitur primo triplicem eē conditionem sub qua potest fieri pmissio. s. necessaria/impossibilis et contingens. Exemplum pmi. Si celum eras motū fuerit: dabo tibi librum. Scdi/si celum pcusseris lapide: dabo tibi equum. Tertiū/si veneris ad me: legam tibi logicā. Prima ɔditio hꝫ in tractatib⁹ p nō adiecta. i. ita obligat ac si posita nō eēt. Scda anullat pmissionē. Vñ idē ē ac si nō pmisisset. Tertia mediat: nā ipsa stāte pmissio obligat: et non stante non.

¶ Sciendum vltra secundo/quod promissio contingens absolute in aliquo casu potest fieri impossibilis: et hoc dupliciter. Vno modo/quando ponit oppositum conditionis taliter q impossibile est illud non eē: vt si dicam alicui/omni die qua bene valuero legam tibi lectionem: et hoc dicto incurrat infirmitatem incurabilem naturaliter: quia nunc de necessario et impossibili loquimur: prout etiam se extendit ad necessariū et impossibile phisicum. Et sic loquuntur canoniste et iuriste. Alio modo sit impossibilis/eo quod eius impletio repugnat sibi ipsi/sic q ad cōditionem impleri sequitur ipsam non impleri.

¶ Sciendum tertio/aliquos dicere omnem conditionem contingentē debere intelligi extra casum/quo posito sequitur impossibilitas sue impletiōis scdo mō. Nam pmo mō notum ē q ex vi ɔditionis non tenet: qr nō implet. Vñ dicunt/q casus de quo loquitur argumentum est impertinens promissioni. Vñ pmissio sortis intelligenda est in casu q bertha obuiet alicui non obligato qui nō sit sortes. Sed hoc/iʒ appareat rōnabilis interpretatio p ɔscientia vꝫ pro foro exteriori

non tamen videt satisfacere omnino difficultati acce ecptc in rigore logico. Sūt igit alij qui dicūt in tali casu conditionem eē factā impossibilem: ita q̄ nullo pacto pōt impleri. Vñ dicit q̄ sortes nō tenet ducere bertham: nō quia nō est impleta solum/ sed qr in illo casu nō potest impleri/ qd̄ probat sic. Idem est iudicium d̄ promissione sub ꝯditione impossibili simpl'r/ τ de promissione sub conditione impossibili in casu: tali casu stante. Sed q̄ promittit primo modo ad nihil tenet/ ergo nec qui ꝓmittit secundo dum mō stet casus. Et si casus sit/ vel durет imppetuum/ imppetuum ad nihil tenebit.

Et pōt sic cōfirmari: si dicam alicui/ promitto me daturum tibi equum: si non fuero obligatus: liquidū est me ad nihil teneri/ sicut si dixissem/ dabo tibi equū si tetigeris celū/ immo multo amplius: ergo a simili nō tenetur sortes ducere in illo casu. Nec valet dicere/ q̄ promittens primo modo videtur iocose dicere si non fuero obligatus: tum qr hic loquimur de rigore promissionis non aspiciendo intētionem: tum qr etiam vr iocose in scd̄o casu addi/ si tetigeris celū. Propter qd̄ dñs petrus de palude in. 4. vide dicere eē mirabile q̄ talis cōditio impediat/ τ tñ secūdum iura impedit: eo q̄ aspicitur quid verba significent/ nō quid promittens intendat/ nam illius sol' de' iudex ē. Alij tenent q̄ i tali casu sortes tenetur ducere bertham/ siue i illo casu conditio impleatur siue non. Ratio eorū est: qr quādo aliquis se obligauit alicui sub conditione: τ ex opposito conditionis sequit ipsum teneri siue vt nunc siue simpl'r/ τ q̄ tenet impleta conditione τ nō ipleta.

Et si cōtra hoc arguat/ cōtra/ volo q̄ promittēs obliget se stāte ꝯditiōe: τ nō alr. Ad hoc rñdent casum eē impl'em. Pōt autem hec opinio probari sic in illo casu ex vtraq; contradictoriarū seq' sortē teneri ducere bertham q̄ tenet/ siue cōditio impleatur siue non: Cōsequētia tenet: quia nulla propositio potest seq̄ ad duo ꝯtradictoria: in ꝯñ a bona, nisi sit vera/ igit illa propō ē vera. Añs pz/ qr eum semp ex duab' cōtradictorijs vna sit vera/ τ alia falsa/ sequeret ꝯñs esse verum τ cōseques falsum: si propō falsa sequeret ex eis.

Inter has aūt opiniōes scd̄a videtur rationabilior τ cōfirmatio quam posui: multum mihi ꝑsuadet. Et si dic: q̄ nō eē simile/ quia illa cōditio absolute anullat promissionem/ nō autem alia. Hoc nō videt cōcludere/ nā licet nō sit simile absolute/ in illo casu idem ē ac si sortes dicat berthe cui nil alias dixit hāc propōnem/ promitto me te ducturum vxorem/ si nunc nō sum ex hac ꝓmissione obligatus. Nā quero/ vel est obligatus vel non? Si non/ ergo tenet ducere/ ergo est obligatus: vltra/ est obligatus/ ergo non tenetur ducere. Argumētum partis opposite. s. tertie opinionis nō concludit: vt statim dicetur.

Istis igitur prenotatis respondetur ad

questionem affirmatiue. Et sd argumētū incōtra negatur ꝯñ a: τ ad eius probationem admisso casu nego ambas contradictorias esse veras/ τ dico negatiuam esse veram. Et q̄ñ arguis/ ergo etiam erit affirmatiua/ nego ꝯñ am. Et quando eam probas/ sortes nō tenet ergo non ē obligatus: concedo ꝯñ am/ τ q̄ñ infers/ ergo ē impleta conditio nego ꝯñ am: immo est impossibile illam impleri/ τ quod impossibile est fieri/ impossibile est factum esse. Sed dices nō esse intelligibile. s. q̄ sortes nō sit obligatus/ τ q̄ conditio nō sit impleta. Nam nō valet/ sortes non est obligatus ergo ita est sicut conditio dicit/ q̄ ē impleta. Ad hoc negat hoc nō eē intelligibile. Et ad probationem nego istam ꝯñ am: ita est sicut conditio dicit/ ergo est impleta/ sed debes dicere/ ita est sicut conditio dicit/ τ ad ipsam impleri non sequit eam non impleri/ ergo est impleta/ sicut non valet arguendo de hac propositiōe/ hec ē falsa si dicat sic/ hec ꝓpō significat ita esse sicut ē/ ergo ē vera/ sed debes addere τ nō se falsificat. Ex his pz quod affirmatiua propō nō sequit ex duabus contradictorijs/ sed in illo casu solū sequitur negatiue veritas/ vt ex dictis pz. Secūdo posset dici ambas contradictorias esse falsas/ affirmatiua/ qr cōditio nō ē impleta/ nec pōt impleri/ τ negatiua qr ad ita τ ē sicut illa sigñat seqt alr esse: vt in argumēto patuit. Proportionabil'r poteris soluere innumera argumēta q̄ in hac materia poterūt fieri circa huiusmodi promissiōes vel similes. Ideo q; circa has τ circa relīqs dicta excessiuas nolo amplius immorari.

Sequitur de obligationibus.

Uperest iam vltima insolubilium materia referenda/ circa quā tria absoluēda erūt. Primū erit quid obligatio/ quot q; eius spēs sint elucidare. Scd̄m erit aliq̄t regulas rñdendi statuere. Tertium vero erit exemplis ꝑpauca proponere/ vt materia magis intelligibilis reddat. Pro pmi expeditiōe diffinit sic obligatio.

Obligatio ē vinculū quo tenet aliquis sustinere aliquam propōnem tanq̄ veram/ vel falsam/ vel dubiam diuisim vel mixtim. Ex quo deducuntur quatuor obligationis species denominate tamen ex parte obligātis: que sunt/ vere positio/ dubie positio/ false depositio/ simt vni' positio τ alterius depositio/ sub qua itelligo positionem vni' τ depositionem plurium: vel ecōtra/ τ alias combinationes/ que pñt fieri/ vt quando vna ponitur τ alia deponit/ τ alia dubie ponitur. Primum fit/ quando arguens dicit respondenti pono tibi hāc/ tu es cordube/ cuius sensus est/ vere sustinendo veritatem illius. Secundum fit/ quādo dicit pono tibi hāc neutram seu dubiam/ rex dormit: cuius sensus est substine illam/ vel responde ad argumēta: ac si esset tibi dubia realiter q̄cquid sit s̄m veritatē: Tertium fit quando dicit depono tibi hanc/ cras pluet: cuius sensus est/ substine illam falsam/ vel responde/ ac si esset falsa. Quartum fit/ quando dicit pono tibi hanc omnis homo currit/ τ simul depono hāc tu curris.

Ab aliquib' ponebāt aliē tres species q̄ sunt impositio/ petitio/ τ casus positio. Petitio ē/ q̄ñ a rñte exigit vt rñdeat tali vel tali mō. s. affirmatiue. l' negatiue.

Impositio quando imponit aliquis terminus noviter ad aliquid sigñandum: vel tota vna ꝓpō. Exemplum primi/ dicit arguens impono ly homo ad significandum equum. Exemplum secundi/ impono ly homo est animal ad significandum sortem: Exemplū tertij/ sit casus vel sit rei veritas vel sit ita/ q̄ omnis homo sit albus. Ab alijs autem tales species non admittuntur. Et hoc rationabilius mihi apparet/ τ ꝑsertim in duabus vltimis spēb'/ qr poti' sunt q̄dā ꝯditiōes obligatiōis q̄ obligatiōes: sed q̄cq̄d sit parū refert sic vel sic in hac materia loqui.

Pro secundo puncto ponuntur regule

Prima. Obligatus tenetur respondere eo modo quo se obligauit toto tempore pro quo se astrinxit/ τ non amplius/ nisi noua obligatione se obligauerit. Est autem in sua potestate obligare se pro isto vel pro illo tempore sicut se obligare simpliciter. Et si voluerit se obligare/ debet vti isto termino admitto. Sin autē dicat non admitto.

¶ Secunda regula. Obligatus tenetur respōdere ad instātiā terminatiuo admissiōis: tenet rñdere l. p̄ eo. s. modo: q̄ se obligauit: nisi forsan exp̄sserit aliud.

¶ Tertia. Non tenetur aliquis respondere vltra tēpus quo se obligauit: nec post q̄ cessauit disputatio: vel si fiat digressus ad aliam materiam: vt si hoc pceat arguēs volēs ꝓbare obligatum male rñdisse: vel si arguēs proponat obligationem nouam repugnātē p̄iori facte: q̄ nō tenet ad opposita. E. q̄ arguēs vult obligatum amplius non teneri: q̄d cōtigit si dicat cesset nūc tempus obligationis / dato q̄ pro maiori tpe ītatuta fuerit obligatio. Si vero arguēs dicat / volo te eē obligatū solū ꝓ tpe quo dixeris admitto: tunc nulla restat obligatio: eo q̄ terminus vel finis talis obligatiōis debebat eē principium illius.

¶ Iste tres regule pñt ꝓbari p̄ ius naturale ꝛ ciuile vt haberi pōt ex digestis. ꝺ pactis l digesto nouo ꝛ i ꝺ gesto veteri ꝺ obligationib⁹: vbi ponit q̄n aliq̄ obligatio tenz / vel nō: licet in alio proposito.

Quarta. Omne possibile absolute ꝛ solum tale ē admittēdū ꝛ oē impl'r absolute: ꝛ solū tale non est admittēdum. Prima ꝑs pꝫ: q̄ ex tali admissione nullum sequi pōt impossibile / vt philoso. ait. Scd̄m patet: quia vno inconuenienti dato plura cōtingere necesse est. Aliqui dicunt non eē necesse propositionem eē absolute ꝺm rem possibilem: sed sufficere q̄ respōdēs credat vel opinet eam eē possibilem: sed hoc nihil referre vt in ꝓposito. Nā i si dicat hoc sufficere: q̄ respōdendo obligatorie nō deducet ad cōcedēdum duas cōtradictorias veras / vł aliquid aliud absurdum. Etiā potest dici hoc fieri posse: si sustinēs sciat ꝓpōnem eē impl'em respōdendo cōsequēter ꝺm regulas huius artis. Si autem aliquis velit defendere impossibile tāq̄ p̄le sc̄iēter: tunc nō opꝫ aspicere q̄ nō tenet euitare impl'ia ꝺm rē: q̄ seq̄ pñt ꝛ plura incōuenientia: sed opꝫ vt caueat ne deducat ad incōueniētia ad homiem. i. ne cogat cōcedere eādem ꝓpositionem eē possibilē: vł aliq̄d huiusmodi. Dixi si aliquis velit ꝛc: q̄ ad hoc nō tenet per artem obligatoriam.

¶ Quinta. Omnis propositio non euidenter vera aut euidenter falsa / si ꝓponatur tāquam dubia potest admitti: siue illa fuerit cōtingens siue necessaria / aut impossibilis ꝺm se. Nec regula hec repugnat quarte. Non enim est idem admittere aliquid tanquā dubium: ꝛ admittere tāquam verū. Aliqui autē absq̄ limitatiōe ponūt regulam sic. Oīs ꝓpō qualiscunq̄ sit illa. s. siue vera siue falsa: ꝛ proposita tāq̄ dubia est admittēda: sed hoc nō credo debere fieri ꝺm rōnales regulas huius artis. Deducet. n. tūc sustinēs ad euidētissima incōueniētia: q̄d nō ꝯtinget si ꝓpō nō fuerit euidenter vera: aut euidenter falsa.

¶ Sexta. Omne positum ꝛ secundum regulas admissum: ꝛ sequēs ex eo p locum intrinsecū est cōcedendum / durāte tpe obligationis: quociēscunq̄ proponat. ¶ Omne vero repugnās virtualr̄ aut formaliter admisso debet negari. Dr̄ formalr̄ q̄n in propria forma opponit admisso. Dicit virtualr̄ q̄n ex eo pōt seq̄ formalr̄ repugnās. Unde si aliquis admittat hāc / nullus homo currit: nō debet admittere has / sortes currit / ꝛ sortes est homo: nam statim sequitur / homo currit. Dixi has duas: quia sc̄lidū aliquos / ista sola sortes currit non infert hanc / homo currit: quia obligatus pōt negare sortem eē hominem: lꝫ ꝯña sit bona extra tempus obligatiōis: sed melius est dicere / q̄ illa est negāda sortes currit / etiam si sola proponat: quia per locum intrinsecum infert oppositū admissi. Et q̄d dicitur repugnās: intelligit siue illa sit categorica propositio siue hypothetica. Hec. n. categorica / omnis homo currit / bene stat cum ista sortes non currit / ꝛ ista etiam sortes est homo stat cum eadem negatiua: non tamē copulatiua ꝯposita ex eis. Oē aūt depositum ꝛ omne añs ad illud semp̄ ē negādū stāte obligatiōe: ꝛ oē repugnans est concedendum.

¶ Septima. Omne dubie positum semper est dubitādum tpe obligatiōis. ¶ Omne vero añs ad illud potest dubitari: etiam aut negari: nullo tamē mō ꝯcedi. Nā in bona ꝯña possum dissentire añti: ꝛ dubitare ꝯñs. Nullū vero ꝯñs ad dubie positum ē negandum sed vel dubitādum. l. ꝯcedendū. ¶ Omne vero repugnans est dubitandum.

¶ Octaua. Omne impertinēs siue respectu positi siue depositi / siue dubie positi ē ꝯcedēdū: si ē verum: ꝛ si est falsum negandum.

¶ Nona. Nullo pacto debet cōcedi aliq̄d impl'e absolute: aut necessariū absolute negari ꝓpter alicuius ꝑtis absolute admissionem.

¶ Sed pro istarum trium regularum intellectu aduerte / q̄ omnis propositio mundi relata ad aliam dupl'r se habet ad eam. i. ꝑtinenter aut impertinēter. Si primum hoc dupl'r: q̄ vel ꝑtinēter repugnanter vel ꝑtinenter seq̄la. Si scd̄m dupl'r q̄ vł infert aliā ꝛ sic dicit añs ad eam vł infert ex alia: ꝛ sic dicit consequēs ad eā. Nō tñ icōuenit duas ꝓpōes posse eē añs ꝯña inter se alternatiuͣ / vt pꝫ ꝺ illis q̄ cōponuntur ex t'is cōuertibilibus. Propositio impertinens dicitur: q̄ nec sequit ex alia / nec eam infert nec ei repugnat. Propositio repugnans alteri in proposito est illa: cui⁹ contradictoria seq̄t ex illa cui dicit repugnare / ꝛ hoc ꝑ locū intrinsecum. Nō tamē requirit ꝯñam ꝑ quā infert eē formalem. Vñ hec ꝓpō / risibile nō currit repugnat huic / omnis hō currit. Nā ex ista sequitur vñ hec / omne risibile currit: q̄ ꝯdicit illi / risibile non currit

¶ Nunc ponuntur exempla pro tertio puncto: vt regule melius intelligātur. Ponis ergo mihi istam / iudicium nō erit: que admittēda est ꝑ quartam regulam: lꝫ sit impossibilis scd̄m potētiam ordinatā. tunc sic arguis / deus nō pōt decipi: deus scit iudicium fore: ergo iudicium erit / ergo alia est falsa. ¶ Rñdeo cōcessa maiore: q̄ necessaria ē: ꝛ negādo minorem: lꝫ sit vera realr̄: eo q̄ ex maiori ꝛ ex illa infertur oppositum mei admissi in bona ꝯña. Si vero aliter incepisses ꝓbationem sic. s. deus scit iudicium fore: ꝛ deus nō pōt decipi ergo iudicium erit / tunc supl'r potest respōderi. Primo negando maiorē. Scd̄o concedēdo maiorem non admittendo minorem simul cum. a. eo q̄ tam totū añs repugnat admisso: cum ex eo sequit oppositum illius. Sed dices hoc eē cōtra septimā regulam. Nā illa. b. s. de⁹ nō pōt decipi absolute ē necessaria: ergo debꝫ admitti ꝛ ꝯcedi. Ad hāc replicam negat añs. Et ad probationem dicit q̄ hic non nego illam propositionem: nec reiicio illam absolute / sed respectiue ad p̄mam: q̄ impertinēs est ad medium admissum. Et isto modo intelligit regula. Et proportionabl'r dicendum ē de possibili. s. q̄ q̄dl'i bꝫ seorsū pot admitti: nō tñ simul cū ol alio: q̄ sic cōsl'i tui potest vnum impl'e. Vñ si aliquis proponat sic / ponoti tibi istam / sortes currit: ꝛ istam / sortes non currit. Dicēdum ē / an velit istas sustineri pro eodem instāti vel pro diuersis? Si primum / nō debet eas admittere.

Si secūdū ubi pōt. Simili si alicui scienti illas ꝓpōnes solum eē in mundo dicatur sic: pono tibi omne p̄sc. Non est admittēdum: q2 ille due ꝓpōnes repugnāt manifeste/licet sint possibiles.

¶ Exemplū secundū/ sit casusq; tu sis hispali: & pono tibi hanc/ oīs homo ē cordube: q̄ ē a te admittenda/ vt ex dictis pz. Tunc q̄ro a te/ vbi nam sis? Ad quam interrogationē poteris rūdere dupl'r. Primo tenendo aliquam rem posse eē in duob' locis. Et tunc poteris dicere/ sum hispali: nam illa ē vera & impertinēs. Si vero teneat eē impossibile aliquid eē in plurib' locis/ vel si cum illa ponat ista/ tu nō es in duob' locis. Tū dicūt aliq́ te nō posse rūdere dicēdo/ sum hic vel alibi: sed es dicturus: ꝓpone tu loca & videbis ꝑ meas negationes vel concessiones vbi sim. Et si ꝓponat q̄ sis hispali/ dicūt te debere rūdere negatiue. Nam si rūdeas affirmatiue ē argumētum ꝯ/ tu es hispali: ergo tu non es cordube: ꝯña pz ex dictis: tūc vltra arguo sic/ omnis hō ē cordube: tu nō es cordube/ ergo tu nō es hō: vltra: tu nō es hō/ ergo tu no es hispali/ ꝗ tu es hispali: & tu nō es hispali: & sic duo ꝯdictoria erunt vera.

¶ Si vero ꝓponat an sis cordube similr (vt dicūt) debes negatiue rūdere: eo q sit falsum: & impertinens. Nec poteris dicere te eē nullibi similr: q2 ē falsum & impertinens. Opz ergo in istos ad omnia loca rūdere negatiue: donec veniat ad vltimum locum: nā tūc sedēs a sufficienti diuisione te eē ibi. Sed lz verum sit q aliqñ rūdens nō teneat dare determinate vnam ptem ꝯdictiōis nisi rūdere ad ꝓpositas ꝓpōnes: in p̄senti tñ hoc non opz. Tū poteris rūdere te eē cordube/ q2 sequit ex admisso lz sit falsum. Cū ergo queritur vbi sis/ responde alicubi. Et si vltra q̄ratur in quo loco/ determinate responde cordube. Nam sequitur bene/ tu es alicubi/ ergo tu es homo/ tunc vltra/ tu es hō: & omnis hō est cordube/ ergo tu es cordube.

¶ Exemplum tertiū. Si dicam/ depono tibi hāc/ tu vinis: & pono simil' hāc/ me audis: tu nō debes admittere hoc: q2 hec depositio & positio simul repugnant. Tū nullā ꝓpōnē ꝓpositā debes tūc ꝯcedere: ex q̄ sequit veritas ꝓpōnis deposite.

¶ Exemplum quartum. Pono tibi hāc/ nihil ē tibi positum; qua ꝯcessa/ q̄ro a te/ vel ē tibi aliquid positū vel non. Si p̄mum/ ꝗ ꝯcedis duas ꝯdictorias. Si scdm/ cōtra/ ego posui tibi illam nihil ē tibi positum/ & hoc ē aliqd/ ergo aliquid ē tibi positum. In hoc casu dicūt aliq́ tales ꝓpōnes non eē admittendas/ eo q si admittant/ statim sequiē contradictoriarum admissi. Alij tñ in modū rūdendi irridētes dicūt in tali casu/ qn q̄rit an sit tibi aliquid positum/ asserūt te rūdere debere negatiue/ & ad ꝓbationem negāt illam ꝓpōnē. s. hec ꝓpō/ nihil ē tibi positum ē aliquid. Nonnulli vero concedentes vtranq; ꝓpōnem. s. aliquid ē tibi positū: & nihil ē tibi positū negāt eas eē cōtradictorias. Nonnulli tādem dicūt illam debere negari aliq́ s ē tibi positū/ & ad ꝓbationem dicūt illam eē negandam: ego posui tibi illam. s. nihil ē tibi positum tanq̄ repugnātem posito. Inter has p̄ma solutio & vltima videntur rationabiliores. Et inter has duas prima licet a multis irrideatur: eo q forsan volunt videri subtiliores q̄ necesse sit. Infertur enim ex illa (vt dictum est) duas cōtradictorias esse admissas.

¶ Exemplum quintum pro obligatione mixta/ depono tibi istam/ aliqs hō non ē cordube: & pono istam/ omnis hō ē cordube. Et sit casus: q tu sis hispali/ totū hoc potest admitti/ quia non implicat. Istis admissis pono tibi istam/ tu es cordube quam ꝓbo te debere negare/ q2 ē falsa & impertinens. Sic amplius pono tibi istam/ tu es aliquis hō. Si neges illam cōtra q2 est vera & impertinēs/ ergo est concedenda. Sic iterū ꝓpono illam. s. tu es cordube. Si negas eam/ cōtra/ negas quod sequitur ex cōcessis/ ergo male rūdes: quod sequat pz: q2 bñ sequit/ omnis homo ē cordube/ tu es homo/ ergo tu es cordube. Si cōcedis: & p̄us negasti/ ergo es in meta. Ecce q̄ō pōt argui ponēdo & simul deponēdo. Df ergo q illa ē negāda. s. tu es cordube: q2 falsa & impertinens vt dictum est. Et similiter illa/ tu es aliquis hō q2 ex illa cum contradictoria illius tu es cordube q̄ bñ negata est/ infertur oppositum positi & admissi. Sequit enim/ tu non es cordube: & tu es aliquis hō: ergo aliqs homo nō est cordube. Et si arguas cōtra/ q2 ista/ tu es cordube sequit ex hac/ omnis homo ē cordube: ergo ē ꝯcedēda: nego añs: nā i casu q tu moriaris: & oīs hō sit cordube/ daf añs verum & ꝯñs falsum.

¶ Exemplum sextum/ pono tibi istas duas scitas absq; dubio. s. oīs homo scit se eē ens: omnis hō scit se eē hōiez: & q tu sis iī re/ sicut ille ꝓpōnes significant tunc dubie pono tibi istam: aliqs homo non vr a sorte & volo simul q in casu quo tu nō videaris a platone: & q sic ita sit eē/ tunc posse argui/ ꝓbando q aliqua proposito dubie posita sit cōcedenda isto mō/ ꝓpono tibi istam/ tu non videris a platone: ista ē cōcedenda: q2 vera & impertinēs. Amplius ꝓpono tibi istam/ tu es hō q̄ etiam est cōcedenda. Nam positum est ita eē q null' hō dubitet/ sed sciat se esse hominē/ tunc sequitur hāc esse concedendam/ aliqs hō videt a sorte/ q̄ fuit dubie posita: ergo non semper dubie posita est dubitanda.

¶ Ad hoc dupl'r rūdet. Primo df q ꝓpositio illa/ tu es hō/ nullo pacto est rūdendum. Alij dicunt q illa ē negāda tu es homo. Sed videt meli' eē negare illā. s. tu non videris a sorte: vel saltem opz dubitare illā. Nā ex illa & alia. s. tu es homo: q̄ nō pōt eē dubitata sequit necessario/ aliquis hō nō videt a platone.

¶ Exemplum septimum. Sit sortes sedēs & plato currens: & vtrūq; sit tibi notū: tunc ꝓpono tibi istam disiunctiuam/ tu legis vel oīs homo currens legit. Et vltra depono tibi istā/ tu legis/ & dubie pono tibi hāc/ plato legit. Si vltra hāc ꝓponat hec/ plato ē currēs: debes illā dubitare. Et rō est: q2 talis ꝓpō est posito & opposito depositi añcedit ad dubie positū. Bñ enim sequit tu legis/ vel omnis hō currēs legit: sed tu nō legis/ ergo omnis homo currens legit/ tunc vltra/ omnis homo currēs legit: & plato ē homo currens/ ergo plato legit: que fuerat dubie posita. Plurima alia hic dici solent/ q̄ bedita opa p̄tereo: eo q valde inutilis & indigna in q̄bus explicādis tps & opa consumant esse cēseo. Si vero alicui placuerit in his maius tempus & bonas horas cōsumere (ne dicā ꝑdere) aliorum libros feliciter legere poterit: q̄ nō pauci nūero sunt: Caueat tamen lector ille quicunq; fuerit/ ne plus iusto ad hoc declinet/ ne deo dicat declinantes in obligationes adducet dñs cum opantib' iniq̄tatē: Cui sit laus/ virtus & honor ꝑ infinita seculorum secula. Amen.

¶ Opusculi de insolubilibus & obligationibus finis.

¶ Hispali in edibus Joannis Cromberger. Anno a partu virgineo. 1535. tertia aprilis.

Errata secunde partis paruorum logicalium

Folio.54.col.3.li.6.a fine.vbi ponitur/dicitur/lege/est
Fo.5..col.2.linea.8.a fine vbi notandum:lege per se notum.
Ibidem col.3.li.3.a fine:vbi coincabile:le.conatle.
Fol.5.col.4.li.12.vbi proportionabiliter:le.propo͂naliter.
Fo.37.co.3.li.34.post li categorematicue:adde/aliquando tamen voluntate concurrente.
Fo.40.co.2 li.11.vbi aliquando.le.aliquanto.
Fo.41.co.2.li.46.vbi non sit:dele/non.
Fo.45.co.1.li.22.post ly vtrumque/adde ipso.
Ibi.li.45.a fine:post ly ipso adde substantiuo
Fo.44.co.3.linea.6.a fine:vbi sit significante:le. sic actualiter significante.
Fo.44.co.3.li.32.post ly totum/adde categorematice.
Fo.46.co.1.Circa.2.regulam.3 principali relatiuorum aduertendum quod in copulatiua contradicit disiunctiue in quibus ponitur relatiua non solum oportet quod vt vtrobique relatiuum referat eodem modo:sed etiam oportet vt referat idem numero ante. Volo dicere quod ambo relatiua debent referre antecedens positum in copulatiua aut antecedens positum in disiunctiua:alioquin dabuntur contradictorie vere aut false: Similiter oportet vt talie conditiones oppositionum sequentur.
Fol.43.co.1.li.46.vbi/et secunda.le.et ex secunda
Ibi.co.2.li.42.vbi continuum/le.continui:et ibidem vbi loquor/le non loquor.
Ibi.li.52.ante ly rotica lege ly posse.
Ibi.co.3.li.41.vbi neutram le.secundam.
Ibi.li.8.a fine vbi perfectius le.perfectior.
Fo.50.co.1 li.13.a fine.vbi appellat est le.appellare.
Ibi.co.2.li.38.vbi hanc le hunc.
Ibi.li.54.post ly poteram/adde/ly bene
Fo.51.co.3.li.25.vbi ad totam copulatiuam/lege a tota copulatiua
Fol.52.co.3.li.12.post ly exponi adde solum
Ibi.co.4.li.42.vbi vel/lege/et
Fo.53.co.1.li.36 post distribui/adde totum disiunctum
Ibi.li.50.post ly hoc/adde ly tantum excludente a parte:
Ibi.co.2.li.8.vbi quartum le.quantum.
Ibi.li.33.vbi ex talibus:le.ex totalibus.
Fo.54.col.3.li.37.post ly hoc/adde ly istorum
Fol.55.co.1.li.6.vbi.om.lege omne
Ibi.li.6.vbi ly est/primo pone ly omnes
Ibi.co.2.li.37.vbi primo sumitur:le.primo non sumitur
Ibi.co.4.li.42.post ly adeo/adde et si aliquid est actu
Fo.56.co.2.li.8/vbi dicitur quod est.le.dicitur quod non est
Ibi.li.29.dele ly quod
Fo.57.co.2.li.47.vbi non est creatum:dele ly non/et pone illud post ly et/ante ly immediate.
Ibi.li.50.vbi non creet dele ly non:et ibidem post li creet adde ly non tamen
Ibi.co.3.li.41.dele ly rhe:et pone illud post ly fuit.
Fo.58.co.1.li.42.vbi propria le.ante.
Ibi.co.2.li.27.vbi allam:le.illam
Fo.59.co.1.li.47.vbi diuisibile le.indiuisibile.
Ibi.li.48.vbi diuisibile le.indiuisibile
Fo.60.co.3.li.28.post ly aliud le.sit
Fo.61.co.2.li.34.vbi ly differt:le.differet.
Ibi.li.45.vbi erit lege est
Ibi.co.3.li.3.dele ly.a.
Fo.62.co.1.li.46.vbi sit resolubilis.l.non sit resolubilis
Ibi.co.2.li.4.lege est/loco de ly erit/secundo
Ibi.li.44.dele ly est.
Ibi.li.45.post ly platone/adde non est
Ibi.co.3.ly.2.a fine:vbi quasi le.quanta
Fo.63.co.3.li.23.post ly exponens adde in qua.
Ibi.co.4.vbi.vbi contradictoriarum:le.equiualentium
Ibi.ly.47.vt sustinendo le.intelligitur
Fo.65.co.4.li.26.vbi putat/lege put sunt
Fo.66.co.1.li.23.vbi propone le.propositio
Ibi.li.33.lege stat.
Ibi.li.34.lege supponit
Ibi.co.2.li.39.vbi non patet:le.ergo nunc ita est
Fo.67.co.3.li.3 a fine:post ly res lege non vt sunt
Ibi.co.4.li.15.adde sortes tenetur ducere bertham
Fo.68.co.3.li.34.post ly aspicere/adde qualiter res se habeat
Ibi.li.37.post ly presentem adde/et imperfectum
Ibi.co.4.li.7.a fine:vbi medium:le.meum.

Erratorum finis.